

Часопис Музиколошког института Српске академије наука и уметности

Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts

Музикологија
Musicology

№10 /2010.

ISSN 1450-9814 • UDK 78 (05)

N° 10 / 2010.

ISSN 1450-9814 • UDK 78 (05)

UDK 78(05)

ISSN 1450-9814

MUSICOLOGY

*Journal of the Institute of Musicology of the
Serbian Academy of Sciences and Arts*

10

Guest Editor

Danica Petrović

Editor-in-Chief

Katarina Tomašević

Editorial Board

Aleksandar Vasić, Rastko Jakovljević, Jelena Jovanović,
Nataša Marjanović, Danka Lajić-Mihajlović, Biljana Milanović,
Melita Milin, Vesna Peno

Belgrade 2010

МУЗИКОЛОГИЈА

*Часопис Музиколошког института
Српске академије наука и уметности*

10

Госћин уредник

Даница Петровић

Главни и одговорни уредник

Катарина Томашевић

Чланови редакције

Александар Васић, Растко Јаковљевић, Јелена Јовановић,
Наташа Марјановић, Данка Лајић-Михајловић,
Биљана Милановић, Мелита Милин, Весна Пено

Београд 2010

Издавачки савети

Дејан Деспић, Џим Семсон (Лондон),
Алберт ван дер Схоут (Амстердам), Јармила Габријелова (Праг)

Editorial Council

Dejan Despić, Jim Samson (London),
Albert van der Schoot (Amsterdam), Jarmila Gabrielova (Prague)

Објављивање овог броја финансијски су помогли
Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије и
Министарство културе Републике Србије

Садржај / Contents

РЕЧ УРЕДНИКА / EDITORIAL	7
ТЕМА БРОЈА: Шест деценија Музиколошког института САНУ THE MAIN THEME: Six Decades of the Institute of Musicology of SASA	
<i>Даница Петровић</i> , Музиколошки институт Српске академије наука и уметности (1948–2010)	11
<i>Danica Petrović</i> , Institute of Musicology, Serbian Academy of Sciences and Arts (1948–2010)	35
<i>Мелиџа Милин</i> , Библиотека Музиколошког института САНУ	59
<i>Melita Milin</i> , Library of the SASA Institute of Musicology	65
<i>Александар Васић</i> , Архив Музиколошког института САНУ	71
<i>Aleksandar Vasić</i> , Archives of the SASA Institute of Musicology	86
<i>Биљана Милановић</i> , Фонд композиторских заоставштина у Музиколошком институту САНУ	101
<i>Biljana Milanović</i> , Legacy Collection of Composers in the SASA Institute of Musicology	120
<i>Данка Лајић-Михајловић</i> , Фоно збирка Музиколошког института САНУ	141
<i>Danka Lajić-Mihajlović</i> , Audio Collection in the SASA Institute of Musicology	147
<i>Весна Пено</i> , Микрофилмови и фотографије неумских рукописа у Архиву Музиколошког института САНУ	153
<i>Vesna Peno</i> , Microfilms and Photographs of Neumatic Manuscripts in the SASA Institute of Musicology Archives	164
САРАДНИЦИ: Биографије и Библиографије FACULTY: Biographies and Bibliographies	
<i>Досађашњи / Past members</i>	
Стана Ђурић-Клајн / Stana Đurić-Klajn	177
Милица Илијин / Milica Pijin	205
др Драгутин Гостушки / Dragutin Gostuški, Ph.D.	211
Академик Димитрије Стефановић / Dimitrije Stefanović, Academician, D.Phil. (Oxon.)	223
др Радмила Петровић / Radmila Petrović, Ph.D.	241

др Надежда Мосусова / Nadežda Mosusova, Ph.D.	249
мр Ана Матовић / Ana Matović, M.A.	267
<i>Садашњи / Current members</i>	
др Даница Петровић / Danica Petrović, Ph.D.	273
др Мелита Милин / Melita Milin, Ph.D.	297
др Катарина Томашевић / Katarina Tomašević, Ph.D.	309
др Весна Пено / Vesna Peno, Ph.D.	321
др Јелена Јовановић / Jelena Jovanović, Ph.D.	329
др Данка Лајић–Михајловић / Danka Lajić–Mihajlović, Ph.D.	339
мр Александар Васић / Aleksandar Vasić, M.A.	345
мр Биљана Милановић / Biljana Milanović, M.A.	357
мр Растко Јаковљевић / Rastko Jakovljević, M.A.	363
Наташа Марјановић / Nataša Marjanović.....	367

ОДЈЕЦИ ЈУБИЛЕЈА / ECHOES OF THE ANNIVERSARY

Поздравно слово академика Димитрија Стефановића, генералног секретара САНУ, дугогодишњег сарадника и директора Института.....	371
Реч композитора, академика Дејана Деспића, секретара Одељења ликовне и музичке уметности САНУ.....	373
Реч др Данице Петровић, директора Института	375
Програми четири концерта одржана у Галерији САНУ поводом јубилеја	379

РЕЧ УРЕДНИКА

Музиколоџија, часопис Музиколошког института САНУ, покренула је 2001. године, тада још увек средња генерација сарадника. Првих пет бројева уредила је др Мелита Милин, а од 2006. године главни и одговорни уредник је др Катарина Томашевић. Тиме што је сваки број имао изабрану тему, часопис је увео новину у нашу музиколошку продукцију. У рубрици *varia* објављиване су студије са слободним темама, а постоје и сталне рубрике: прикази и рецензије, извештаји са научних скупова, некролози. Поред тога што су у часопису разматране различите теме, актуелне у данашњим музиколошким и етномузиколошким истраживањима, он је допринео да се читаоцима, поред домаћих истраживача, представе и многи инострани аутори из регије и света, укључујући и оне са самог врха музиколошке струке.

Деценија излагања часописа представља мали јубилеј, па је актуелна уредница др Катарина Томашевић, пожелела да десети број буде посвећен досадашњем раду Музиколошког института. Број је зато добио и госта уредника, четири деценије активног у Институту, а садржај броја чине резултати рада институције као целине и појединачно свих њених досадашњих сарадника. Ова својеврсна „споменица“ допуњена је говорима одржаним приликом обележавања шездесетогодишњице Института (2008) и програмима концерата који су тим поводом приређени у Галерији САНУ.

*Даница Петровић,
гост уредник*

EDITORIAL

Musicology, the journal of the Institute of Musicology of SASA, was started in 2001 by then a middle generation of its members. The first five volumes were edited by Melita Milin, and since 2006 the editor in chief has been Katarina Tomašević. Each volume of the journal is planned to have a thematic concept, thus introducing a new concept into our musicology. The section 'varia' contains papers on various topics, while reviews, conference reports and obituaries are also published regularly. The journal covers wide range of current topics in both musicological and ethnomusicological studies, and has over the years presented the work not only of Serbian academics, but also of numerous international experts, including those from the very top of musicological research.

The journal's 10th anniversary is a small jubilee, which the current editor Katarina Tomašević wanted to mark by dedicating this number to the Institute, its work and its history. For that reason this volume has the guest editor, who has been a member of the Institute over the last four decades, while the content presents both a history of the Institute and the research results of its members. The number also contains speeches given at the celebration of the Institute's 60th Anniversary (2008) and the programmes of the concerts organised on that occasion at the Gallery of the Serbian Academy of Sciences and Arts.

Danica Petrović,
guest editor

Тема броја

ШЕСТ ДЕЦЕНИЈА
МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ

The Main Theme

SIX DECADES OF
THE INSTITUTE OF MUSICOLOGY OF SASA

Петар Коњовић / Petar Konjović

Даница Петровић

МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ
(1948–2010)*

Апстракт: Представљени су почеци рада Музиколошког института, затим развој истраживачких пројеката, сарадника и најзад резултати рада током свих протеклих година, и то на различитим пољима: издаваштво, рад на формирању различитих фондова, као и на популаризацији науке. Изложени су и основни подаци о организационим променама у протеклом периоду, развијеној сарадњи са другим институцијама, као и подаци о најпознатијим музиколозима, етномузиколозима, славистима и композиторима који су били гости Института.

Кључне речи: музикологија, Србија, Балкан, музиколошке институције, Српска академија наука, музиколошка истраживања, српска музика, грађа за историју српске музике

Композитор Петар Коњовић, први после рата изабрани редовни члан Српске академије наука (1946), већ је током 1947. године у оквиру Академије наука покренуо оснивање Музиколошког института. Био је подстакнут новим законом, који је по совјетском моделу, дао могућност Академији као највишој научној институцији да оснива научне институте. Човек централноевропског културног простора, прашки ђак и члан Чешке академије наука и уметности још од 1938. године, Коњовић је био и један од веома активних поборника оснивања Одсека за историју музике и фолклор на београдској Музичкој академији (1948).¹ Желео је да се на том одсеку проучава и црквена музика, али то у постојећим условима није могао да постигне.

Коњовић је, са једне стране, био визионар и будућност музике је видео у општем упознавању музичке уметности као историјског и кул-

* Овај текст је резултат рада на пројекту *Музика на раскршћу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

¹ У рукописним сећањима Косте П. Манојловића помиње се идеја о оснивању Музиколошког института на Музичкој академији, вероватно у оквиру предмета „историја музике“, још пре оснивања Одсека за историју музике и фолклор. Види, Надежда Мосусова, *Стијана Ђурић-Клајн и Музиколошки институт Српске академије наука и уметности*, у: *Стијана Ђурић-Клајн и српска музикологија. Поводом стогодишњице рођења Стијане Ђурић-Клајн (1908–1986)*, Музиколошко друштво Србије, Београд 2010, 151–159 (152). Треба међутим, имати у виду да је К. Манојловић веома брзо дошао у сукоб са новим властима, па је насилно пензионисан већ 25. новембра 1946. године. Тиме му је ускраћена свака могућност деловања на Академији коју је основао, а његов друштвени положај био је незавидан.

турног феномена. Са друге стране, прагматичан, какав је био, умео је да избегне политичку и идеолошку острашћеност нових власти, а да ново-настале прилике – као што је рецимо увођење совјетског модела у организацију образовних и научних институција – искористи на добробит струке којој је био посвећен. Упркос томе што је Манојловић у својим *Сећањима* изразио извесну горчину према Коњовићу, сматрајући да га у кризној ситуацији није подржао, посматрајући тадашња догађања са данашње дистанце, сматрамо да је Коњовић конструктивно и трезвено размишљао, а у тим његовим размишљањима било је места и за струку и за појединце. Бринуо је о музичкој баштини, како традиционалној – народној и црквеној – тако и уметничкој, коју је требало сакупити и очувати, а ни Манојловића није оставио незбринутог.²

Претпостављамо да је Коњовић још у Прагу, пре рата, спознао колико је музикологија нова и перспективна грана историје уметности и културе. Зато је спремно искористио прилику да и на балканским просторима подстакне до тада готово неорганизована музиколошка истраживања. Формални оснивачи Музиколошког института у Београду били су Српска академија наука и Министарство за науку и културу Србије, односно Комитет за високе школе, универзитете и научне установе Н. Р. Србије и Музичка академија у Београду. Организација рада Института је утврђена на основу Закона о Српској академији наука и посебне уредбе о академијиним установама. На VII седници Институтске комисије (21. X 1947) Коњовић је изабран за управника Музиколошког института, а тек пет месеци касније (22. III 1948), и за секретара новоформираног Одељења ликовне и музичке уметности. Већ почетком 1948. године посетио је неколико централно-европских градова (Будимпешта, Беч, Братислава, Брно, Праг и Букурешт), како би се информисао о раду сличних институција.³

Из записника са прве седнице сарадника Музиколошког института одржане 16. децембра 1948. године, сазнајемо да је једногласно одлучено да се са радом почне одмах. Радом је руководио управник Коњовић у договору са Саветом чији су чланови били професори Музичке академије и угледни музичари, пре свега теоретичари и композитори: Стеван Христић, Коста Манојловић, Миленко Живковић, Михаило Вукдраговић, Предраг Милошевић, Бранко Драгутиновић, Оскар Данон. Про-

² Коњовић је чак неколико месеци после смрти Манојловића, Председништву САНУ предложио да се преминули сарадник Музиколошког института постхумно награди за изузетно пожртвован рад, који је можда и допринео његовој прераној смрти, а награда да се додели породици. Види, *Скујови пленума Председништва Српске академије наука. I скуј одржан 1. марта 1950. године*, Годишњак, Српска академија наука, LVII, Београд 1950, 72.

³ Професор Стана Ђурић-Клајн, директор Музиколошког института, *Говори на комеморативном скују у спомен преминулог академика Пејтра Коњовића, у: Споменница преминулом академику Пејтру Коњовићу*, САНУ, Посебна издања, књ. CDXLVII, Споменница, књ. 53, Београд 1971, 37–40.

фесионалних музиколога и етномузиколога код нас тада није било.⁴ Већ од 1949. године први стални сарадници су, уз Коњовића, били Стана Ђурић-Клајн, пијанисткиња, тада већ афирмисана као музички писац, главни уредник часописа *Звук* (1932–36. и 1955–65) и *Музички гласник* (1938–1941)⁵ и композитор, диригент и музички писац Коста П. Манојловић, пензионисани професор Музичке академије. Упечатљива су сећања Стане Ђурић-Клајн на прве дане рада Института: „Зграда у којој се данас налазимо (Кнез Михаилова 35, прим. Д. П.) била је тада у фази преправке, рушило се и зидало на све стране. Музиколошки институт је привремено добио једну малу, мрачну просторију у меџанину, у коју је управник Коњовић позвао на договор о раду једина два тада постављена сарадника: Косту Манојловића и мене. Већ наредног састанка, да би некако оживео ту просторију у којој је био само један сточић и две столице, Манојловић је окачио на зид портрет Стевана Мокрањца, а поред тога једну белу цедуљу, на којој је писало ‚Tres faciunt collegium‘.“⁶

Током првих двадесет пет година рада Института Стана Ђурић-Клајн ће понети терет многих научних и организационих послова, биће аутор прве историје српске музике, иницијатор и сакупљач драгоценог материјала за архив и библиотеку, директор Института од 1962. до 1974. године. Свој дугогодишњи рад у Институту крунисала је 1973. године прославом 25-годишњег јубилеја Института⁷ и великом, запаженом изложбом „Српска музика кроз векове“ у Галерији САНУ, коју је пратио двојезични српско-француски зборник радова свих тадашњих сарадника.⁸

Већ 1950. године за сарадника Института постављена је етноко-реолог Милица Илијин, до тада референт за фолклор Министарства за науку и културу ФНРЈ.⁹ Од самог почетка Институт је у рад укључивао и стипендисте, који су се почетком педесетих година прошлог

⁴ Др Милоје Милојевић (1884–1946), први наш музичар, прашки доктор наука, преминуо је већ 1946. године, док др Војислав Вучковић (1910–1942), такође прашки доктор музикологије, није жив дочекао крај рата.

⁵ Види, Роксанда Пејовић, *Музиколог Стана Ђурић-Клајн. Историографска, есејистичка и критичарска делатност*, уред. Д. Стефановић, издавачи: САНУ, Музиколошки институт, Удружење композитора Србије, Београд 1994; *Стана Ђурић-Клајн и српска музикологија. Поводом стоогодишњице рођења Стане Ђурић-Клајн (1908–1986)*, Музиколошко друштво Србије, Београд 2010.

⁶ Професор Стана Ђурић-Клајн, директор Музиколошког института, *Говори на комеморативном скупу у спомен преминулог академика Пејтра Коњовића*, нав. дело, 38.

⁷ Нажалост, текст о двадесетпетогодишњем раду Института, који је за ту прилику написала и који је на прослави прочитала, није сачуван.

⁸ *Српска музика кроз векове* [La musique Serbe à travers les siècles], глав. уред. Стана Ђурић-Клајн, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973.

⁹ Институт је добио део заоставштине сестара Јанковић, који садржи грађу везану за проучавање народних игара.

века брзо смењивали. Поједини су – као Милош Велимировић (1923–2008) и Стојан Лазаревић (1914–1989)¹⁰ – одлазили у иностранство, где су и остајали. Велимировић је у САД стекао високу научну и универзитетску репутацију, пре свега као византолог и познавалац руске музике,¹¹ док је Стојан Лазаревић, иако се усавршавао на Универзитетима у Принстону и Чикагу, остао изван значајнијих научних токова.¹²

У годинама оснивања Института, а и касније, Коњовићев значајан саговорник по питањима струке био је млади доктор музикологије, прашки ђак, Словенац Драготин Цветко.¹³ Цветко ће убрзо постати и спољни сарадник Института, ангажован на писању монографије о Даворину Јенку.¹⁴ Међу спољним сарадницима наћиће се професор музике Богдан Миланковић, аутор књиге о основама пијанизма,¹⁵ као и етномузиколог Миодраг Васиљевић, активан у многобројним теренским истраживањима у Лесковцу и источној Србији. Васиљевић је у издању Института објавио чак три етномузиколошке збирке у оквиру којих су објављене и његове значајне студије о музичким одликама сакупљене фолклорне грађе.¹⁶ Поред научних сарадника, Коњовић је у Институт доводио и стручне сараднике: један од њих био је Стеван Клокић (1869–1952), дугогодишњи члан и сарадник Првог београдског певачког друштва, ради састављања каталога народних песама; а други је био пензионисани учитељ и црквени појац Лазар Лера (1885–1966), који је требало да помогне у сабирању и анализама црквених напева.¹⁷

¹⁰ Лазаревић је 1950. године, када и Милица Илијин, већ био постављен за асистента за фолклорна истраживања.

¹¹ И. Е. Лозоваја, *Велимировић [Velimirovič] Милош*, у: *Православна енциклопедија*, Црквено-научни центар „Православна енциклопедија“, Т. 7, Москва 2004, 527–529; Александар Васић, *Преминуо Милош Велимировић*, Политика, 20. В 2008, 16; Весна Пено, *Милош Велимировић (1922–2008) – In Memoriam*, Музикологија, 8, Београд 2008, 329–334.

¹² Види, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, Vol. 8, GmbH – München – Kassel – Basel – London 1989, 400–401; Mrs. Stojan V. Lazarevic, *Dr. Stojan V. Lazarevic: Modern Scholar of Ancient Manuscripts*, Serb World USA, Tucson (Arizona), September – October 1991, Vol. VIII, No. 1, 20–23.

¹³ Види, Katarina Bedina, *Povprečen nisem hotel biti. Korespondenca med akademikoma Dragotinom Cvetkom in Petrom Konjovičem (1949–1968)*, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana 2007.

¹⁴ Види попис издања Музиколошког института, стр. 22 у овом раду. Тридесет година касније, када Цветко буде оснивао Музиколошки институт у Словенској академији знаности и уметности у Љубљани, послаће свога тада младог сарадника Јурја Сноја у Београд на консултације.

¹⁵ Види попис издања Музиколошког института, стр. 22 у овом раду.

¹⁶ Види попис издања Музиколошког института, стр. 25 у овом раду.

¹⁷ Записник Већа Музиколошког института од 1. фебруара 1949. и Извештај за 1957. годину, види, Акта Института.

Следећа генерација младих сарадника одлазила је у иностранство на краћа и дужа усавршавања, али они су се враћали у Институт: Драгутин Гостушки (Париз, 1955); Димитрије Стефановић је са краћим прекидима провео седам година на Универзитету у Оксфорду, где је магистрирао и докторирао (1959–1960; 1963–1967); Радмила Петровић (Weslian University, Middletown, USA, 1965/66). Тако је формирана прва генерација научно усмерених музиколога и етномузиколога, који су пратили међународне токове развоја ових и у свету релативно младих хуманистичких струка. Њима се у Институту придружила Надежда Мосусова (1959), која је још као студент помагала Петру Коњовићу у редиговању његових композиција и сређивању рукописа, а потом се већ деценијама бави његовим животом и стваралаштвом.

Директор Коњовић и његови први сарадници и саветници разматрали су општа питања проучавања српске музике и њеног позиционирања у оквирима српске културе. Пошли су првенствено од заштите музичке баштине, како би се у новооснованом Институту формирале одређене научне збирке: библиотека, нотни архив, фоноархив са теренским снимцима црквеног појања и народног певања и свирке. Колико је тај процес сабирања материјалне и нематеријалне баштине био важан и неопходан сведочи и пример заоставштине Музичког друштва „Станковић“. Министарство просвете је историјско документациони део ове оставштине намеравало да поклони Институту, али не и збирку музичких инструмената „јер намерава да отвори Музички музеј“.¹⁸ Данас се мало зна о овим инструментима, о Музичком музеју нико и не сања, а Музичко одељење у новом Музеју града Београда, када једног дана уђе у адаптирану зграду у Ресавској улици, било би нешто што деценијама очекујемо.

Трагало се тих првих година и за рукописним заоставштинама наших композитора, које су махом биле у приватном поседу. Указано је на потребу пописивања архивских и рукописних збирки музичких и певачких друштава. Било је речи и о будућем лексикографском раду. Покренут је рад на припреми критичког издања Мокрањчевих дела, а потом и рад на анализи рукописне заоставштине Корнелија Станковића, са намером да се омогући и њено објављивање. Мокрањчевим делима бавио се у оквиру рада Института, нажалост, само непуних годину дана Коста Манојловић, који је изненада, пре-рано преминуо 2. новембра 1949. године.¹⁹ Рукописну заоставштину Корнелија Станковића у Историјској збирци (бр. 7888) Архива СА-

¹⁸ Записник Научног већа Музиколошког института од 18. марта 1949. године, види, акта Института.

¹⁹ *Сабрана дела Стевана Шт. Мокрањца* објављена су први пут у десет књига 1992–1999, издавачи су Завод за уџбенике и наставна средства из Београда и „Нота“ из Књажевца.

НУ у Београду, прегледао је Петар Бингулац, дипломирани теолог, правник и музичар.²⁰ О том свом подухвату поднео је 10. децембра 1956. године детаљан извештај „Комисији за управљање Музиколошким институтом САН“ и потписао га као хонорарни сарадник Института.²¹ Из овог дописа видимо да је Бингулац веома студиозно приступио послу. Ослањао се и на мишљења претходника – пре свега истомишљеника по питању Станковићеве заоставштине – Стевана Мокрањца и Стевана Христића. Две године касније поново је писао истој комисији: „Пошто сам завршио све припреме за штампање рукописа Корнелија Станковића – тако да штампање може да почне одмах – подносим овде реферат у коме ћу изнети своје предлоге о принципима издања.“²² Данас са лакоћом увиђамо Бингулчеву нералну процену сложености и изводљивости овог посла. На припреми и објављивању *Сабраних дела Корнелија Станковића* у Институту се ради од 2003. године и тешко је предвидети датум завршавања овог сложеног и обимног посла.²³ Ипак, после више од једног века узалудних покушаја, припреме за штампу ове изузетно обимне рукописне грађе чини се да улазе у завршну фазу.

Из почетних покушаја и дискусија у вези са радом тек основаног Института, искристалисала се потреба за формирањем неколико одсека или пројеката. Први предложени план рада јасно открива друштвене потребе, али истовремено показује и неискуство предлагача, који поред добре воље, нису имали практично искуство у оваквим пословима. Чини се да нису могли реално да сагледају колико је за набројане делатности потребно добро обучених истраживача, руководилаца тимова и најзад времена, да би се дошло до првих конкретних резултата. Вероватно су зато, тако слободно ушли у широке и разноврсне тематске области.

²⁰ О покушајима чињеним у СКА од 1881. године до Другог светског рата да се штампа рукописна заоставштина Корнелија Станковића, детаљно је писала Мирка Павловић, *Заоставштина Корнелија Станковића*, у: *Корнелије Станковић и његово доба*. Зборник радова са научног скупа одржаног од 27. до 29. октобра 1981, поводом обележавања 150-годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, САНУ и Музиколошки институт, научни скупови књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности књ. 1, Београд 1985, 147–170.

²¹ Види, непописана акта Музиколошког института САНУ.

²² Исто.

²³ Објављене су две књиге световне музике Корнелија Станковића, види стр. 27 овог рада; у штампи је *Осмогласник првогласник*, књ. 3а. Док су наредни томови: *Осмогласник петогласник*, књ. 3б; *Опште појање*, књ. 4; *Празнично појање*, књ. 5 и збирка једногласних записа, књ. 6, преписане, а треба их редиговати, припремити за нотографисање, нотографисати и онда предати у штампу.

Записник седнице Већа Музиколошког института одржане 22. 01. 1949. у 17 часова. Присутни: Коњовић, Манојловић, Живковић, Вукдраговић, Милошевић, Драгутиновић и Клајн.

Извинили се: Христић и Данон.

ПРВИ ПЛАН РАДА МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА
КОЈИ ЈЕ ЗА 1949. ГОДИНУ ИЗЛОЖИО
УПРАВНИК ПЕТАР КОЊОВИЋ

I одсек – организација рада у музикологији

1. Попис места и лица с којима треба успоставити контакт ради сабирања материје у вези са радом у Институту.
2. Стицање што већег броја података о раду сродних институција у земљи и иностранству.
3. Организовати у Београду предавања и дискусије са ширим кругом стручних сарадника о циљевима и задацима Института.

II одсек – фолклор

1. Доћи до најосновнијих пречишћених принципа у поступку.
2. Уредити картотеку народних мелодија.
3. Израдити библиографије.
4. Догуна и ревизија досадашњих радова на фолклору.
5. Збирање материјала, организовање рада на терену.

III одсек – архив

1. Прикупити архиве београдских музичких друштава.
2. Биографско скупљање материјала.
3. Издајствовати премештање оставштина појединих композитора у посед Института.

IV одсек – критичка издања

1. Питање уџбеника.
2. Рад у музичким институцијама.
3. Општа музичка проблематика; критика, анализа и класификација дела о којима је створен суд.
4. Издања наших репрезентативних дела уз издања и критички суд.

V одсек – лексикографија, библиотека

1. Почетак рада на термилошком речнику; библиотека, лексикографски рад.

Пошто је план рада прихваћен К. П. Манојловић подноси реферат о стању рукописа у Државној архиви, Стана Ђурић-Клајн о архиви друштва „Станковић“ и „Јужнословенског певачког савеза“.

Читају се писма: Председништва САН, Музичке академије, Одељења за ваншколско васпитање Министарства просвете и Косте Травња.

Записничар: С. Клајн

Управник: Петар Коњовић

Из овако широко постављеног плана, већ у првој деценији рада утврђене су основне области научноистраживачког рада, које су и данас окосница истраживачких пројеката и тема на којима се ради:

1. историја српске музике (од средњег века до краја XIX века)
2. новија српска музика и општа музиколошка проблемatika
3. музички фолклор.

У оквиру ове три области развоја српске музике формиране су посебне теме и подтеме у истраживањима појединаца. Сарадници су зависно од личних интересовања и истраживачког поступка радили на прикупљању изворне грађе, припреми критичких издања, писању монографија, студија, на лексикографским и библиографским пословима у земљи и иностранству. Тако су паралелно са истраживачким радом и развојем одређених пројеката, формиран: специјализована библиотека, архив рукописа и старих нотних издања, збирка заоставština, фонотека, збирка фотографија (композитора, извођача, поставки музичкосценских дела), као и збирка фотографија и микрофилмова грчких, руских и српских неумских рукописа. Поједини сарадници радили су годинама на музичкој критици. Идеја, да је музикологија млада наука и да је не треба сувише брзо развијати, довела је до тога да смо 2008. године шездесет година рада Института обележили са укупно петнаест истраживача, бивших и актуелних!

Тако мали број истраживача разбијених у неколико тематских области, усмерио је истраживања на појединачне теме, што је ипак довело до резултата од општег, па и међународног значаја. Најзначајнија остварења су била: прва објављена историја српске музике писана у оквиру пројеката Института и на основу претходно сакупљане грађе, посебно оне коју је Институту оставио Коста Манојловић, померен почетак историје српске музике са половине 19. века на изворе настале крајем 14. и почетком 15. века, прва наша компаративна естетика уметности са акцентом на музици, прелиминарна истраживања друштвених и историјских прилика у 18. веку и њиховог деловања на музички живот у разним крајевима које су Срби насељавали, проучавање дела српских композитора, писаних од половине 19. века до данас, и њихово тумачење у контексту балканских и европских културних догађања, постављање темеља модерних истраживања традиционалне музике, објављивање извора за историју наше музике. О научним достигнућима појединаца може се сазнати из приложених биографија и библиографија сарадника.

Досадашњи сарадници	Године у Институту
• Стана Ђурић-Клајн, музиколог	1949–1974.
• др Драгутин Гостушки, музиколог и композитор	1952–1988.
• Милица Илијин, етнокореолог	1950–1977.
• академик Димитрије Стефановић, музиколог	1958–2000.
• др Радмила Петровић, етномузиколог	1958–1983.
• др Надежда Мосусова, музиколог и композитор	1959–1994.
• мр Ана Матовић, етномузиколог	1972–2001.

Активни научни сарадници и истраживачи	Година доласка у Институт
• др Даница Петровић, музиколог	1970.
• др Мелита Милин, музиколог	1978.
• др Катарина Томашевић, музиколог	1986.
• др Јелена Јовановић, етномузиколог	1992.
• др Весна Пено, музиколог	1999.
• др Данка Лајић-Михајловић, етномузиколог	2002.
• мр Биљана Милановић, музиколог	1993.
• мр Александар Васић, музиколог	1994.
• мр Растко Јаковљевић, етномузиколог	2008.
• Наташа Марјановић, музиколог	2010.

До 2000. године научноистраживачки рад свих сарадника био је обухваћен једним општим пројектом: *Музиколошка и етномузиколошка исцртавања*, у оквиру којег су постојала већ поменута три потпројекта и низ појединачних тема. Према захтевима Министарства науке, које је основни финансијер истраживачког рада у Институту, од 2001. године теме постају конкретније, а укључују се подтеме на којима раде појединци. У новим условима вреднује се само научноистраживачки рад на пројекту, значи истраживач појединац, а

институција, која остаје без икаквог буџетског финансирања, губи на значају, како код Министарства, тако и у свести пре свега млађих сарадника. Поједини институтски фондови и збирке, посебно у институтима са малим бројем истраживача, никада нису имали своје сталне старатеље. Тиме су се у протеклом периоду у оквиру свог радног места бавили углавном сарадници заинтересовани за одређену грађу. Сада је њихово очување и одржавање права мора за директоре институција и за оне који имају свест о значају ових збирки. У протеклих шест година Музиколошком институту су финансијску помоћ у сређивању, каталогизацији и дигитализацији изузетно вредног Фоноархива пружили Министарство културе Републике Србије и Секретаријат за културу Града Београда.

Са четворо научних радника, четворо истраживача сарадника, а однедавно и двоје приправника, после 2001. године обављана су истраживања у оквиру пројеката: *Традиционално и ново у српској музици* (2001–2005), *Музика на раскршћу – европски и балкански оквири српске музике* (2006–2010). Наслови тема указују на истраживачке поступке у којима је српска музика у својим најразличитијим сегментима сагледавана на основу изворне грађе, али и у ширем интердисциплинарном, регионалном и европском контексту.

Радило се на изворима, али и на теоријским и аналитичким темама. Разматран је феномен музичке писмености код Срба од средњег века до новијег доба, али и улога црквених музичара у друштвеном и културном животу Срба у различитим историјским епохама. На примерима симфонијских и оперских дела наших стваралаца 20. века разматрани су проблеми стилске периодизације, теоријски и аналитички аспекти феномена традиције, модерности и авангарде у музици. Актуелна питања етницитета и колективних идентитета у музици разматрана су кроз стваралаштво српских композитора, али и на ширем простору Балкана. Специфичан случај коегзистенције традиционалног и новог у бурном периоду после Другог светског рата повезао је у истраживањима ствараоце сасвим различитих опредељења, од Петра Коњовића и Стевана Христића, до Душана Радића, Василија Мокрањца и Владана Радовановића. Посебна пажња је посвећена историји српске музичке критике, есејистике и музикологије у 19. и првој половини 20. века. Радећи на докторским дисертацијама двоје етномузиколога се посветило етноорганологији: и то епској пракси као процесу комуникације и студији идентитета на примеру гајдашке традиције у Србији. Још једна етномузиколошка докторска дисертација била је посвећена истраживањима међусобне везе вокалне музичке традиције и процеса етногенезе у Доњој Јасеници, једној од централних области Србије.

Издаваштво

У прве две деценије рада Института објављивана су махом дела спољних сарадника. Приложен попис издања, поред књига објављених у издању Института, садржи и монографска дела сарадника писана у оквиру институтских пројеката, а објављена код других издавача (означена су звездицом). У посебним издањима Института нашле су се углавном допуњене и прерађене докторске дисертације сарадника. Значајан број публикација припада „изворима за историју српске музике“ па смо их тако и класификовали, иако није постојала посебна серија под овим називом. Почев од осамдесетих година прошлог века организовани су међународни научни скупови посвећени појединим композиторима, а потом и различитим темама. Први научни скуп у САНУ посвећен једном композитору, организован је поводом 130-годишњице рођења Корнелија Станковића (1981), а последњи поводом 100-годишњице рођења Љубице Марић (2009). Радови са оваквих скупова објављивани су на српском и на другим језицима у посебним тематским зборницима. Поједини зборници су припремани у сарадњи са Одељењем ликовне и музичке уметности САНУ. Од 2001. године Институт издаје и научни часопис *Музикологија*, који је првих пет година уређивала Мелита Милин, а потом Катарина Томашевић.

Постоје такође и звучна издања, а недавно је у сарадњи са РТС–Радио Београдом покренута серија *Пробуђени архив* у којој ће бити објављивани дискови са снимцима дела српских аутора, похрањеним у фоноархиву Радио Београда. Као резултат обављене дигитализације Фоноархива покреће се издавање серије дискова са антологијским примерцима изворне народне музике снимане у последњих пола века на просторима некадашње Југославије.

Поред наведених књига и аудио издања, у оквиру рада на помнутим пројектима објављене су многобројне студије и лексикографски прилози у угледним домаћим и иностраним публикацијама на српском и многим страним језицима (енглески, француски, немачки, руски, бугарски, мађарски и грчки). Ови наслови налазе се у библиографијама сарадника.

*Монографије*²⁴

Петар КОЊОВИЋ:²⁵ *Милоје Милојевић композитор и музички писац*, САНУ, Посебна издања ССХХ, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 1, Београд 1954.

²⁴ Наслови које су наши сарадници објавили код других издавача означени су звездицом (*).

- Исти, Монографија Ст. Ст. Мокрањца (непотпуна),²⁶ у серији *Поршрети*, Нолит 1956]
- Владимир С. ЂОРЂЕВИЋ, *Прилози биографском речнику српских музичара*, уред. Петар Коњовић, предговор и редакција С. Ђурић-Клајн, Српска академија наука, Посебна издања, књ. CLXIX, Музиколошки институт, књ. 1, Београд, 1950, 70 стр.
- др Драготин ЦВЕТКО, *Даворин Јенко и његово доба*, уред. П. Коњовић, САН, Посебна издања, књ. ССИ, Музиколошки институт, књ. 4, Београд 1952, 238 стр.
- др Богдан МИЛАНКОВИЋ, *Основи пјанистичке уметности*, уред. П. Коњовић, ред. и предговор С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, CLXXXII, Музиколошки институт, књ. 8, Београд 1952, 272 стр.
- Војислав ВУЧКОВИЋ: *Избор есеја*, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССXXXIII, Музиколошки институт, књ. 7, Београд 1955, 197 стр.
- др Богдан МИЛАНКОВИЋ, *Виолина, њена историја и конструкција*, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССCLX, Музиколошки институт, књ. 8, Београд 1955, 197 стр.
- Светолик ПАШЋАН-КОЈАНОВ, *Историјски развој гудачких инструмената*, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССCLXI, Музиколошки институт, књ. 9, Београд 1956, 213 стр.
- Миленко ЖИВКОВИЋ, *Руковети Сп. Ст. Мокрањца*. Аналитичка студија, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССCLXXXII, Музиколошки институт, књ. 10, Београд 1957, 136 стр.
- Stana ĐURIĆ-KLAJN: *Razvoj muzičke umetnosti u Srbiji*, у: Andreis • Svetko • Đurić-Klajn, *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Zagreb 1963, 529–709.*²⁷
- Иста, *Музика и музичари. Избор чланака и студија*, Просвета, Београд 1956.²⁸

²⁵ Без обзира на то што је Петар Коњовић био првенствено композитор, оставио је веома значајна дела као музички писац. Две овде наведене монографије написане су у време када је Коњовић осмишљавао и водио рад Музиколошког института, па се оне помињу и у актима Института. Није их објавио у Институту, већ једну у издању Академије наука, а другу код „Нолита“.

²⁶ Потпуна Коњовићева монографија Стевана Мокрањца је она коју је приредила Надежда Мосусова, тада научни сарадник Музиколошког института, а објавила Матица српска 1984. године.

²⁷ Бириличко и енглеско издање ове књиге објављени су у Београду 1971: Стана Ђурић-Клајн, *Историјски развој музичке културе у Србији*, Pro musica, Београд 1971; Stana Đurić-Klajn, *A Survey of Serbian Music through the Ages*. Translated by Nada Ćurčija-Prodanović. Association of composers of Serbia, Belgrade 1972, 200 pp.

²⁸ По одласку у пензију објавила је неколико наслова: *Akordi prošlosti*, Prosveta, Београд 1980; *Млади дани Штевана Мокрањца*, Неготин 1980; *Музички записи*, Београд 1986.

- dr Dragutin GOSTUŠKI: *Vreme umetnosti. Prilog zasnivanju jedne opšte nauke o oblicima*, Muzikološki institut, Posebna izdanja, knj. 14, Prosveta, Beograd 1968, 410 str.*
- Српска музика кроз векове, приредила С. Ђурић-Клајн, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973.
- Димитрије СТЕФАНОВИЋ: *Стара српска музика – примери појања из XV века*, уред. С. Ђурић-Клајн, Музиколошки институт САНУ, Посебна издања, књ. 15/I и 15/ II, Београд 1975.
- Драгутин ГОСТУШКИ: *Уметности у недостигању доказа*, Српска књижевна задруга, Савременик, нова серија 16, Београд 1977.*
- Danica PETROVIĆ: *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena*, Muzikološki institut SANU, ured. D. Stefanović, Posebna izdanja, knj.16/ I и II, Beograd 1982.
- Ана МАТОВИЋ: *Бећарац у Војводини (Облици и развој)*, Матица српска, Нови Сад 1997.
- Радмила ПЕТРОВИЋ: *Српска народна музика – песма као израз народног музичког мишљења*, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт, уред. Д. Стефановић, Београд 1989.
- Ирена ГРИЦКАТ, *Златна Ђунђенац 12. III 1898 – 26. VI 1982*, уред. С. Рајичић, САНУ, Посебна издања, књ. DXCIX, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 7, и Музиколошки институт, Београд 1990.
- Мелита МИЛИН: *Традиционално и ново у српској музици после Другог светског рата (1945–1965)*, уред. Д. Стефановић, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998.
- Даница ПЕТРОВИЋ: *Хиландарски књишори у православном појању + CD*, уред. Д. Стефановић, Музиколошки институт САНУ, Београд 1999.
- Јелена ЈОВАНОВИЋ: *Старинске свадбене песме и обичаји у Горњој Јасеници (у Шумадији). Сватовски глас и његови облици*, Музиколошки институт САНУ, уред. Д. Петровић, Београд 2002.
- Весна ПЕНО: *Из хиландарске појачке ризнице – Викентије Хиландарац*, + CD, „Артпринт“, Нови Сад, 2003.*
- „ЕЈ, РУДНИЧЕ, ТИ ПЛАНИНО СТАРА“. *Традиционално певање и свирка групе „Црнућанка“ + CD*, приредиле Радмила Петровић и Јелена Јовановић, уред. Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ, Културни центар Горњи Милановац и Вукова задужбина, Београд 2003.
- Даница ПЕТРОВИЋ [коаутори Б. Ђаковић, Т. Марковић]: *Прво београдско певачко друштво – 150 година*, Галерија САНУ, књ. 101, Београд 2004.
- Данка Лајић-МИХАЈЛОВИЋ: *Свадебни обичаји и песме Црногораца у Бачкој*, Институт за музикологију и етномузикологију Црне Горе, Подгорица 2004.*

Катарина ТОМАШЕВИЋ: *На раскришћу Истока и Запада. О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици (1918–1941)*, уред. Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Београд – Нови Сад 2009.

Мелита МИЛИН, *Љубица Марић, 100 година од рођења: ...шајна / шишина / творење...*, Српска академија наука и уметности (Галерија САНУ бр. 116), Београд, 2009.

Мелита МИЛИН, *Мокрањчев Осмогласник у делима Љубице Марић*, Развитак, 4–5, Зајечар 1979.

Зборници са научних скупова

Корнелије Станковић и његово доба, Зборник радова са научног скупа одржаног од 27. до 29. октобра 1981. године поводом обележавања 150–годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт, Научни скупови, књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 1, Београд 1985.

Животи и дело Петра Коњовића, Зборник радова са научног скупа одржаног од 25. до 27. октобра 1983. године, поводом 100–годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт, Научни скупови, књ. XLIII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 2, Београд 1989.

Животи и дело Штевана Христића, Зборник радова са научног скупа одржаног од 19. и 20. октобра 1985. године, поводом 100–годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, Српска академија наука и уметности Научни скупови, књ. LV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 3, и Музиколошки институт, Београд 1991.

Српска музичка сцена. Зборник радова са научног скупа одржаног од 15. до 18. децембра 1993. године поводом 125–годишњице Народног позоришта. Приредиле А. Матовић, М. Милин, Н. Мосусова и К. Томашевић, уред. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995.

Дело и делатности Михаила Вукраговића и Марка Тајчевића. Зборник радова са научног скупа одржаног 13. и 14. децембра 2000. поводом 100–годишњице рођења двојице композитора, уред. Д. Деспич, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књ. CV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 5, и Музиколошки институт, Београд 2004.

Музички модернизам – нова шумачења, Зборник радова са научног скупа одржаног од 11. до 13. октобра 2007, уред. Д. Деспич и М.

Милин, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књ. СХХИИ, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 6, и Музиколошки институт, Београд 2008.

Простори модернизма: ојус Љубице Марић у контексту музике њеног времена, Зборник радова са научног скупа одржаног од 4. до 7. новембра 2009. године, поводом 100-годишњице рођења композиторке, уред. Д. Деспих, М. Милин, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књ. СХХХ, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 7, и Музиколошки институт, Београд, 2010.

Извори за историју српске музике

Народна музика

Живојин СТАНКОВИЋ, *Народне пјесме у Крајини*, уред. П. Коњовић, писац предговора Коста П. Манојловић, редактор С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. CLXXV, Музиколошки институт, књ. 2, Београд 1951.

Миодраг А. ВАСИЉЕВИЋ, *Народне мелодије из Санџака*, уред. П. Коњовић, САН, Посебна издања, књ. CCV, Музиколошки институт, књ. 5, Београд 1953, 351 стр.

Коста П. МАНОЈЛОВИЋ, *Народне мелодије источне Србије*, уред. П. Коњовић, предговор и ред. С. Лазаревић, САН, Посебна издања, књ. ССХИИ, Музиколошки институт, књ. 6, Београд 1953, 215 стр.

Миодраг А. ВАСИЉЕВИЋ, *Народне мелодије Лесковачког краја*, уред. С. Рајичић, САН, Посебна издања, књ. СССХХХ, Музиколошки институт, књ. 11, Београд 1960, 351+16 стр.

Миодраг А. ВАСИЉЕВИЋ, *Народне мелодије Црне Горе*, уред. С. Ђурић-Клајн, Музиколошки институт, Посебна издања, књ. 12, Београд 1965, 450 стр.

Стеван Ст. МОКРАЊАЦ, *Записи народних мелодија*, уред. С. Ђурић-Клајн, Музиколошки институт, Посебна издања, књ. 13, Београд, 1966, 155 стр.

Сава Л. ИЛИЋ, *Музичко наслеђе Срба, Шокаца и Карашеваца у Румунији*, приредила Јелена Јовановић, уред. Д. Петровић, Матица српска, Одељење ликовне и музичке уметности и Музиколошки институт САНУ, Београд 2006.

Црквена музика

Карловачко појање – Србљак сџавио у ноше Бранко Цвејић, факсимил рукописа, приредио Д. Стефановић, издао епископ источноамерички и канадски др Сава Вуковић, Београд 1971.*

- Карловачко појање – Триод сставио у ноше Бранко Цвејић*, факсимил рукописа, приредио Д. Стефановић, издао епископ источноамерички и канадски др Сава Вуковић, Београд 1971.*
- Карловачко појање – Пенџикостар сставио у ноше Бранко Цвејић*, факсимил рукописа, приредио Д. Стефановић, издао епископ источноамерички и канадски др Сава Вуковић, Београд 1971.*
- Корнелије СТАНКОВИЋ, *Српско народно црквено појање* (Беч 1862, 1863, 1864), репринт издање приредила Д. Петровић, Фототипска издања, САНУ, Матица српска, Народна библиотека Србије, Београд 1995.
- Ненад БАРАЧКИ, *Нојни зборник српског народног црквеног појања по карловачком напеву*, приредила Д. Петровић [Белешка о аутиору, Поговор], уред. Епископ шумадјски др Сава, „Каленић“, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Крагујевац 1990.*
- Ненад БАРАЧКИ, *Српско народно црквено појање – Божић, Велики петшак, Ускрс*, приредила Д. Петровић [о издању], уред. Епископ шумадјски Сава, Изд. кућа „Каленић“, Крагујевац 2000.*
- Стеван Ст. МОКРАЊАЦ: *Духовна музика, 4: Осмогласник*. у: *Сабрана дела Св. Св. Мокрањца*. Критичко издање са пратећом студијом „Осмогласник у српском појању и мелографском раду Стевана Ст. Мокрањца“, ур. Д. Петровић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1996, XXXIV + сл. 1 + 420 стр.*
- Стеван Ст. МОКРАЊАЦ: *Духовна музика, 5: Ојшће појање*. у: *Сабрана дела Св. Св. Мокрањца*, књ. 8а. Критичко издање са пратећом студијом „Опште, пригодно и празнично појање Стевана Ст. Мокрањца“, ур. Д. Петровић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1998, стр. XLVI + сл. 1 + 346.*
- Стеван Ст. МОКРАЊАЦ: *Духовна музика, 5: Празнично појање*. у: *Сабрана дела Св. Св. Мокрањца*, књ. 8б. Критичко издање са текстовима песама на српском и енглеском језику, ур. Д. Петровић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1998, 446 стр.*
- Православно српско црквено ијеније по старом карловачком начину – за мешовити и мушки лик удесио Тихомир Остојић (1896)*, уредник и аутор уводних студија Д. Петровић, Матица српска и Музиколошки институт САНУ, Београд 2010, 380 стр.

Уметничка музика

- Корнелије Станковић: *Сабрана дела*, књ. 1 – *Клавирска музика*, ур. Д. Петровић [Коприређивач Маријана Кокановић], Музиколошки институт САНУ, Београд – Завод за културу Војводине, Нови Сад 2004, 134 стр.

Корнелије Станковић: *Сабрана дела*, књ. 2 – *Песме за глас и клавир. Световне песме за мушки и мешовити хор*, ур. Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ, Београд – Завод за културу Војводине, Нови Сад 2007, 226 стр.*

Миленко Пауновић, *Прва југословенска симфонија – На Лићару*, оркестарска партитура, приредила Биљана Милановић, Матица српска, Одељење за сценске уметности и музику, Нови Сад, 2009. – (XVI, 170 стр.); Предговор/ Foreword, V-XIV.*

Музикологија. Часопис Музиколошког института САНУ

Музикологија. Часопис Музиколошког института САНУ, бр. 1, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Музика између два светска рата“, Београд 2001.

Музикологија, бр. 2, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Преписка међу музичарима“, Београд 2002.

Музикологија, бр. 3, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Музичке миграције“, Београд 2003.

Музикологија, бр. 4, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Утицаји / Интертекстуалност“, Београд 2004.

Музикологија, бр. 5, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Исток и Запад у музици“, Београд 2005.

Музикологија, бр. 6, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Традиција – Модернизам – Авангарда – Постмодерна“, Београд 2006.

Музикологија, бр. 7, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Музика и идентитет/и“, Београд 2007.

Музикологија, бр. 8, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Музика Балкана: традиција, промене, изазови“, Београд 2008.

Музикологија, бр. 9, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Музика у контексту градске културе“, Београд 2009.

Музикологија, бр. 10, главни и одговорни уредник Д. Петровић и К. Томашевић, тема броја: „Шест деценија рада Музиколошког института САНУ“, Београд 2010.

Звучна издања

Србљак, примери појања из 15–19. века, са Студијским хором Музиколошког института снимео и приредио Д. Стефановић; мала плоча уз издање *Србљака*, Српске књижевне задруге, Београд 1970.

Спшара духовна музика – Old Church Chant, примери старе духовне музике 15–19. век, long play плоча, са коментарима; са Студиј-

- ским хором Музиколошког института снимео и приредио Д. Стефановић, Београд 1981, 1987.
- Црнућанка*, long play плоча, са коментарима, приредила Радмила Петровић, ПГП, 1984.
- Народна музика Крушевачког краја*, long play плоча, приредила Радмила Петровић ПГП, 1987.
- Певачка и свирачка традиција Горње Јасенице: Шта се чује кроз гору зелену*, CD са коментарима на српском и енглеском, приредила Јелена Јовановић, Београд 2007.
- Идентичности српске музике. Соло песме и дела за клавир*, приредила М. Милин, уредник Д. Стефановић, САНУ и Музиколошки институт САНУ, 2010.
- Пробуђени архив*. Петар Коњовић: *Опере Вилин вео и Сељаци*, уредник Д. Петровић, аутор прилога М. Милин, Музиколошки институт САНУ, РТС – Радио Београд и Завод за уџбенике Београд, CD 1, 2 (2010).
- Пробуђени архив*. Станојло Рајичић: *Симонида и На Липару*, уредник Д. Петровић, аутор прилога К. Томашевић, Музиколошки институт САНУ, РТС – Радио Београд и Завод за уџбенике Београд, CD 1, 2 (2010).

Поред наведених књига и аудио издања, у оквиру рада на поменим пројектима објављене су многобројне студије и лексикографски прилози у угледним домаћим и иностраним публикацијама.

Популаризација науке

Вероватно под утицајем британске музиколошке школе којој је припадао један од првих сарадника Института Коста П. Манојловић, а потом и Димитрије Стефановић, прихваћен је и практичан, а не само кабинетски начин истраживања музичке прошлости. Потреба да се резултати истраживања представе ширем слоју заинтересованих или да се продискутују у интердисциплинаром кругу слушалаца, довела је до низа специфичних активности сарадника Института.

У оквиру Института већ од 1969. године деловао је *Студијски хор*, под управом Димитрија Стефановића, који се првих десет година бавио извођењем једногласне средњовековне хришћанске музике, а потом и извођењем хорских композиција српских, руских и бугарских аутора. Повремено су извођени и мотети и мадригали енглеских мајстора, песме Корнелија Станковића и понека руковет Стевана Мокрањца. Хор је изводио православну духовну музику различитих традиција у време када то није било друштвено прихватљиво и добродошло. Гостовао је у већини европских држава, певао у Кентербериској катедрали, у античком „Одеону“ и модерном „Мегаарону“ у Атини, у бечкој „Прунк“ сали.

У Галерији САНУ до данас су организоване три изложбе посвећене музици: прву је, под називом *Српска музика кроз векове*, на крају свога мандата и поводом 25-годишњице рада Института приредила Стана Ђурић-Клајн (1973); другу је поводом 150-годишњице Првог београдског певачког друштва, најстарије београдске музичке институције, приредила Даница Петровић (2004); а трећу је поводом 100-годишњице рођења композиторке Љубице Марић у организацији Одељења ликовне и музичке уметности САНУ приредила Мелита Милин (2009).²⁹

Драгутин Гостушки је од 1975. до 1978. године у Институту организовао „Сусрете уторком“. Био је то велики број својеврсних трибина посвећених одређеној теми, на којима су учествовали многи значајни интелектуалци тадашњег Београда. Звучно снимљени разговори свакако ће једног дана привући истраживаче интелектуалног и културног живота у Београду седамдесетих година прошлог века.

У сарадњи са Друштвом за неговање традиција и развој Сремских Карловаца, као и са неколико Епархија Српске православне цркве, др Даница Петровић је у протеклих осамнаест година организовала 35 летњих школа црквеног појања „Корнелију у спомен“ у Сремским Карловцима, Тополи, Аранђеловцу, манастиру Јошаница, Нишу, Трстенику, Прокупљу, Сентандреји и Будимпешти.

Етномузиколог Јелена Јовановић већ годинама пева са групом „Моба“, а и подучава групе за изворно народно певање.

Поред тога што су учествовали у многобројним радио и телевизијским емисијама, сарадници су били и реализатори значајног броја телевизијских емисија у оквиру образовног програма Телевизије Београд и Нови Сад:

- Стана Ђурић-Клајн је била консултант за серију емисија РТС-а из историје српске музике.
- Телевизијски филм „*Стара српска музика*“, снимљен у манастиру Старо Нагоричино са Студијским хором Музиколошког института и диригентом Димитријем Стефановићем, редитељ Раде Млађеновић, РТС, 1973.
- Радмила Петровић је била аутор краткометражног филма „*Нашама*“ снимљеног према обичајима у Источној Србији, 1983.
- Драгутин Гостушки, аутор сценарија и водитељ, К. Томашевић – стручни консултант, у серији: *Рађање српске музичке културе*, уредник С. Николајевић, РТС – Образовни програм Телевизије Београд, 1986–1987.

²⁹ Свака од ове три изложбе била је праћена каталогом, тачније пригодном публикацијом о темама или о личности изложбе. Види, стр. 23 и 24 у овом раду.

- Д. Петровић, у емисији *Неумско музичко писмо у европској историји*, 25 минута, 1988. Серија емисија о музичком писму у Образовном програму Телевизије Београд, уредник С. Николајевић.
- *Велика Сеоба и српско појање*, Телевизија Београд, Поводом 300-годишњице Велике сеобе, 1990, 20 минута.
- Серија од четири емисије о историји црквеног појања, припремила Д. Петровић: 1. *Појци и писари у средњовековној српској култури*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1994, 30 минута. 2. *Да ли је постојала српска црквена музика за време ошманске владавине?*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1994, 30 минута. 3. *Између Византије и Европе – српско појање у 18. веку*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1995, 30 минута. 4. *Хорско црквено певање у 19. и 20. веку*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1995, 30 минута.
- *О раду Музиколошког института САНУ*, РТС, Телевизија Београд 2001, 30 минута.
- *Од сећања ка будућности*, поводом 60-годишњице рада Музиколошког института САНУ, РТС, Други програм, 2006, 30 минута.

Поједини сарадници одржали су небројено много предавања и презентација на домаћим и иностраним универзитетима и трибинама, говорили су за најразличитију публику, за странце, али и за многобројне наше људе у Европи и Америци.

Организациона структура

Институт је у својој полувековној историји био наизменично јединица Српске академије наука и уметности и самостална институција, али у оба случаја са самосталним финансирањем од стране ресорног Министарства.

Основан 1947/48. године, свакако је морао да осети повремену репресију тадашњих власти. Године 1950. научни истраживачи су добили законску обавезу да полажу стручни испит за положај асистента института САНУ, који је поред стручног дела садржао и предмете са идеолошком основом.³⁰ Марта 1958. године Институт је од стране Српске академије наука и уметности проглашен за научну установу (решење бр. 970/1). Организационе прилике су поново

³⁰ Тај део испита обухватао је следеће предмете: 1. Историја НОБ-е, 2. Устав и законодавство, 3. Службено законодавство, 4. Привредни план и 5. Привредни систем СФРЈ. Упор. *Наредба о полагању стручног испита за звање асистента института Српске академије наука*, Скупови пленума Председништва Српске академије наука, Годишњак, Српска академија наука, LVII, Београд 1950, 72–73.

промењене 1961. године, када је на основу Закона о организацији научног рада (чл. 13 и 14) и Закона о Српској академији наука и уметности (чл. 34, став 2), Извршно веће Народне скупштине Републике Србије донело нову уредбу о оснивању Института. Овом уредбом Институт је добио статус правног лица.

После десет година (1971), одлуком Скупштине Српске академије наука и уметности (бр. 2104/13), Институт поново постаје научна јединица у саставу САНУ. Комисија за културно-историјске науке Републичке заједнице за научни рад, на основу поднете документације, донела је 1973. године решење (бр. 1587/1) којим се утврђује да Музиколошки институт у Београду испуњава услове за стицање својства научне јединице САНУ. Од тада је Институт научна јединица САНУ, са својим жирорачуном и финансирањем од стране Републичког Министарства за науку. Исти статус Института наставља се и после 2000. године.

Политичке промене у друштву доносе најчешће неизвесност за буџетске институције, међу којима су и научни институти. Године 2001. постојала је дилема да ли институти изван Универзитета треба да наставе рад? Посебан проблем били су институти са малим бројем истраживача. Чини се ипак, да је преовладао разум, угледање на решавање сличних питања у региону и најзад, били су ту и постигнуте научни резултати, објављене књиге и сакупљене збирке, уз изузетно скромна улагања из државног буџета.

Најновији статус у оквиру Српске академије наука и уметности утврђен је Законом о научном раду (2010), Статутом САНУ (2010) и Статутом Музиколошког института усвојеним 29. септембра 2010. године. Не треба ни помињати да је свака промена статуса Института захтевала многобројне административне активности, ангажовање руководиоца и најзад плаћање правних саветника. Суштинских промена није било, а ентузијазам истраживача је, судећи по резултатима, био ипак изнад турбулентних прилика у којима се код нас континуирано живи.

Зависно од одредница актуелног закона и статута Института мењали су се и директори. Прва тројица директора Института били су композитори, чланови САНУ: Петар Коњовић (1948–1954), Стеван Христић (1955–1958) и Станојло Рајичић (1958–1962). Развој музикологије као струке, а потом и промене у Закону о научном раду и у Статутима Академије и Института, отварају могућност да научни сарадници запослени у Институту у највишим научним звањима могу бити бирани за директоре Института. Почев од 1962. године смењују се сарадници Института: музиколог проф. Стана Ђурић-Клајн (1962–1973), музиколог и композитор др Драгутин Госушки (1974–1979), в. д. директора етномузиколог Радмила Петровић (1979), музиколог, академик Димитрије Стефановић (1979–2000), музиколог др Даница

Петровић (2001–2010), директор, в. д. директора у периоду чекања новог Закона о САНУ, а потом поново директор од 2. децембра 2010.

Поред директора, управна тела Института су: Управни одбор и Научно веће. Било је периода када Институт није имао право на формирање свог Научног већа, па је то значило да су избори у научна звања морали да буду спровођени преко научних већа факултета или других већих института, што је отежавало процедуру и представљало додатно финансијско оптерећење. Поред сарадника Института у овим телима су редовно били представници одељења Српске академије наука и уметности. Из Одељења ликовне и музичке уметности смењивали су се академици: Љубица Марић, Душан Радић, Властимир Перичић, Енрико Јосиф, Дејан Деспић. Из Одељења историјских наука дугогодишњи члан Управног одбора био је академик Дејан Медаковић, а до недавно академик Гојко Суботић. Академик Димитрије Стефановић, члан Одељења друштвених наука, једини музиколог члан САНУ, одласком у пензију као сарадник Института, постао је члан Управног одбора. Према одредбама новог закона о САНУ и институтима као јединицама САНУ, једног члана Управног одбора именује и Министарство науке Републике Србије, а то је у овом мандату пијаниста Александар Сердар, редовни професор Факултета Музичке уметности, Београд. Двојица актуелних чланова Управног одбора, представника САНУ, у овом мандату су академик Димитрије Стефановић, председник, и академик Дејан Деспић. Сви досадашњи и активни чланови Управних одбора Института добронамерно су подржавали рад Института, рецензирали публикације, помагали низ активности, писали препоруке за учествовање на конкурсима за финансирање додатних пројеката (научни скупови, публикације, изложбе, дигитализација фондова).

У протеклих шест деценија изузетно је мали број службеника помагао научним сарадницима. Финансије од 1969. године до данас води Десанка Димић. Две административне службенице су радиле у прошлости,³¹ а сада административни секретар Марија Хаук. Курирске послове и одржавање просторија обављала је иста, али стално запослена особа.³² Данас то ради само повремено ангажован радник.

Сарадња са институцијама и појединцима

Музиколошки институт је од самог почетка рада успостављао сарадњу са сродним институцијама у земљи и иностранству. Донације из иностранства у многе су помогле формирање библиотечног фонда, посебно у првим деценијама рада. Књига гостију је установљена јуна 1959. године. Међу првим гостима била је др Ана Чекановска, етному-

³¹ Иванка Тодоровић (1964–1968) и Мирјана Вучковић (1977–2005).

³² Иванка Коњевић (1960–1975) и Аница Травица (1976–1997).

зиколог из Пољске, са којом је и касније настављена сарадња. Први гости Института били су из Велике Британије и САД, потом из Пољске, Белгије, Холандије, Јапана, Данске, Француске и са Цејлона. Нижу се потом гости из СССР-а, Бугарске, Аустрије, Израела, Индије, Италије, Чехословачке, Грчке, Мађарске, Шведске, Румуније, Канаде, Аустралије. Поједини гости, најчешће универзитетски професори, држали су у Институту предавања, поједини су долазили да чују нешто о српској музици, распитају се о постојећим фондовима и библиотеци, касније су то били и учесници у Београду орагизованих међународних конференција. Институт су некада посећивали и представници појединих амбасада, долазили су и уметници који су концертирали у Београду, па им је једна од тачака у Београду био и Институт. Тешко је из тог низа познатих и непознатих имена издвојити најзанимљивије и најзначајније. Ипак, поменућемо најпознатије *музикологе* – Егон Велес, Зофија Лиса, Николас Слонимски, Иван Мартинов, Иван Гарднер, Венелин Крстев, Татјана Владишевскаја, Бојан Бујић, Дујка Смоје, Драготин Цветко, Јиржи Вислоужил, Ладислав Шабан, Кристијан Ханик, Елена Гордина, Алексеј Кандински, Нина Герасимова-Персидска, Титус Моисеску, Барбу Букур, Димитрије Кономос, Агапија Баларева; *композиторе* – Бенџамин Бритн, Дмитриј Шостаковича, Кшиштоф Пендерецки; *истраживаче традиционалне музике, слависте, теологе* – Алберт Лорд, Лајонел Баден, Виктор Гусев, Рајна Кацарова, Стефан Џуцев, Џин Џенкинс, Изалиј Земцовски, Валтер Колар, Барбара Кредер, Никита Толстој, Ана Пенингтон, Антониос Тахиаос, Кариофилис Мицотакис, Елена Коцева, Бирте Треруп, Иван Дујчев, епископ Сава шумадијски... Нажалост, многобројни гости нису се уписали у постојећу књигу, па су њихове посете препуштене несигурним сећањима сарадника. Деведесете године биле су готово без долазака са стране. Углавном су то били пријатељи који без обзира на прилике и неприлике нису престајали да долазе у Србију (Кетрин Мери Макроберт, Давид Такено...). После 2000. године међу најзначајнијим гостима и предавачима били су: Ричард Тараскин, Филип Болман, Макс Педисон, Џим Самсон, Барбара Боиситс, Корнелија Сабо-Кнотик, Лубомир Тилнер, Јитка Бајгарова, Здравко Блажековић, Ана Барањи.

Сарадници су појединачно активни у одељењима и управним телима Матице српске, Вукове задужбине, сарађују са Музејом и Библиотеком града Београда, Југоконцертом, Етномузиколошким и Музиколошким друштвом Србије, Удружењем композитора, Институтима САНУ, Институтом за књижевност и уметност, Архивом Београда, Архивом Србије, Народном библиотеком. У некадашњој Југославији постојала је жива сарадња са сродним институцијама у другим југословенским републикама. Део те сарадње је поново оживео у оквиру региона. Постојала је и повремено се активира сарадња са појединим епархијама Српске православне цркве. Преко билатералне сарадње САНУ постоје заједнички пројекти са Академијама наука Аустријске, Мађар-

ске и Чешке. Сарадници су водили и воде заједничке пројекте са колегама са Универзитета у Грчкој и Немачкој. Сарадња постоји са нашим националним савезима у Мађарској и Румунији, али и са центрима, појединцима, певачким друштвима, диригентима и руководиоцима певачких група у европским земљама, САД и Аустралији.

Поједини сарадници Института су до сада по позиву, са трећиним радног времена, радили у оквиру редовне, последипломске и докторске наставе на Факултету музичке уметности у Београду (Н. Мосусова), Академији уметности у Новом Саду (Д. Петровић, К. Томашевић), Филолошко–уметничком факултету у Нишу (М. Милин), Музичкој академији у Источном Сарајеву (Д. Петровић), Академији лепих уметности (В. Пено).

Данас, наш главни финансијер – Министарство науке Републике Србије, вреднује првенствено штампане радове, посебно оне објављене у одређеној категорији часописа, што није увек адекватан избор, посебно у хуманистичким наукама. Прагматични истраживачи удовољавају постављеним захтевима не осврћући се на потребе струке. Питамо се зато, да ли ће то у будућности довести до гашења многобројних драгоцених активности, које су у протеклим деценијама донеле вредне резултате на пољу редовне и перманентне едукације, у културном животу града и регије, у међународној сарадњи, везама са нашом дијаспором, на пољу сакупљања, заштите, али и афирмације наше материјалне и нематеријалне културне баштине?

UDC 061.6:78.072](497.11)(091)

DOI: 10.2298/MUZ1010011P

Danica Petrović

INSTITUTE OF MUSICOLOGY,
SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
(1948–2010)*

Abstract: The article gives an overview of the early days of the Institute, then proceeds to explain the development of the research projects, the further education of research members of the Institute and finally the results of the Institute's work in various fields: research, publishing, building of archival collections, popularisation of research. We also learn about the various organisational changes that have taken place over the last decades and the developed collaboration with other institutions. The article also provides information about well known musicologists, ethnomusicologists, slavists and composers who worked with and visited the Institute.

Keywords: musicology, Serbia, Balkans, musicological institutions, Serbian Academy of Sciences, Serbian music, sources for history of Serbian music.

In 1947 composer Petar Konjović, a newly elected member of the Serbian Academy of Sciences and Arts, had already started the initiative to found an Institute of Musicology. He was stimulated to act by the new law which, following a Soviet model, allowed the Academy of Sciences as the highest academic institution to establish research institutes. Konjović belonged to the Central European cultural milieu: he was a student in Prague and had been a member of the Czech Academy of Sciences and Arts since 1937, and was one of the people who worked most fervently to set up a department of the history of Music at Belgrade Music Academy (1948).¹ His idea was that church music should also be a subject of study at the new department, although in the current circumstances this was not possible.

* This text is the result of work on the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

¹ In his memoirs (which were never published) Kosta Manojlović also mentioned the idea of establishing the Institute of Musicology at the Music Academy, even before the Music History Department was founded. Nadežda Mosusova, 'Stana Đurić-Klajn i Muzikološki institut Srpske akademije nauka i umetnosti', in *Stana Đurić-Klajn i srpska muzikologija. Povodom stogodišnjice rođenja Stane Đurić-Klajn (1908–1986)* (Belgrade, Muzikološko društvo Srbije, 2010), pp. 151–159, esp. 152. However, one should keep in mind that Manojlović came into conflict with the new regime fairly quickly, and was sent into retirement on 25 Nov 1946. Thus he was deprived of any opportunity to work at the Music Academy, while even his place in the society became difficult.

On one hand he was a visionary who saw the future of music as art as the spread of knowledge about music as a historical and cultural phenomenon. The pragmatic in him was also anxious about the new regime, and concerned about its political and ideological pressure. He saw the need to provide a refuge for the musicians who had already come into conflict with the new state, such as Kosta P. Manojlović, or those who could potentially get into that sort of a situation. In his *Memoirs* Manojlović expressed certain reservations about Konjović and accused him of a lack of support in a difficult situation. However looking at the events from a historical distance we can say that Konjović acted constructively and rationally, and with consideration for both institutions and individuals. And he even made sure that Manojlović was not left on the street.² On the other hand there was a need to promote and support preservation and conservation of the musical heritage, both traditional – folk and church music, and artistic music.

It is our guess that already during his time in Prague Konjović recognised the importance of musicology as a new and prospective discipline in historical and cultural studies. Immediately after the war he used the opportunity to support the musicological research, at that time almost non-existent in the Balkans. The formal founder of the institute of Musicology in Belgrade was the Serbian Academy of Sciences and Arts and the Ministry of Science and Culture of the Republic of Serbia. The way the Institute was to operate was established through the Law of the Serbian Academy of Sciences and special regulations for its institutions. At the 7th meeting of the Institute Commission (21 November 1947) Konjović was elected the director of the Institute of Musicology. Five months later (22 March 1947) he was also elected the secretary of the newly established department of Arts and Music of the Serbian Academy of Sciences. At the beginning of 1948 Konjović travelled to several Central European cities (Budapest, Vienna, Bratislava, Brno, Prague and Bucharest) to learn about the similar institutes which already existed in these places.³

At the first meeting of the members of the Institute of Musicology held on 16 December 1948 it was decided to start with the work immediately. The first director of the Institute was Petar Konjović, while the members of the Institute's research council were professors of the Music

² A few months after Manojlović's death Konjović proposed to the Presidency of the Academy of Sciences to post-humously reward him for the exceptional work he had done, and which possibly contributed to his early death. The financial award was given to the family. *Skupovi plenuma Predsedništva Srpske akademije nauka. I skup održan 1. marta 1950. godine*, Godišnjak, Srpska akademija nauka, LVII (Belgrade, 1950), 72.

³ Profesor Stana Đurić-Klajn, director of the Institute of musicology, 'mentions the commemorative collection in memory of the deceased academic Petar Konjović', in: *Spomenica preminulom akademiku Petru Konjoviću*, SANU, Posebna izdanja, vol. CDXLVII, Spomenica, vol. 53 (Belgrade, 1971), 37–40.

Academy and well known musicians, mostly composers: Stevan Hristić, Kosta Manojlović, Milenko Živković, Mihailo Vukdragović, Predrag Milošević, Branko Dragutinović, Oskar Danon. There were no specialised musicologists and ethnomusicologists at Serbia at that time.⁴ Next to Konjović the first permanent research member of the Institute was Stana Djurić-Klajn (1949), pianist, and at the time already established music critic, and the chief editor of the journals *Zvuk* (1932–36 and 1955–65) and *Muzički glasnik* (1938–41),⁵ and the composer, conductor and music critic Kosta P. Manojlović, retired professor of the Music Academy. Stana Djurić-Klajn's memories of the institute's first days give a vivid image: 'The building in which we are today ([Knez Mihailova 35], D.P.) was then in the phase of reconstruction, walls were being pulled down and built everywhere. The institute of Musicology was temporarily moved into a small, dark room on the first floor, to which director Konjović invited two existing members (Kosta Manojlović and myself) for a meeting about future work. When we came for the next meeting, Manojlović had already hung up on the wall of the little room, which had only one little table and two chairs, a portrait of Stevan Mokranjac and next to it a white piece of paper on which it said 'Tres faciunt collegium'.⁶

During the first twenty-five years Stana Djurić-Klajn bore the brunt of much of both academic and managerial work: She wrote the first history of the Serbian music, initiated and organised an active and extensive collection of the material for the archives and the library, and was the director of the Institute from 1962 to 1974. The crown of her long work at the Institute was the celebration of the Institute's 25th anniversary in 1973,⁷ and the exhibition 'Serbian Music through centuries' in the Gallery of the Serbian Academy of Sciences, which was accompanied by a bilingual (Serbian–French) catalogue with contributions from all of the Institute's members.⁸

By 1950 the Institute had acquired another member: Milica Ilijin, ethno-choreographer and at that time the folklore adviser at the Yugoslav Ministry of Science and Culture.⁹ From the very beginning the Insti-

⁴ Dr Miloje Milojević (1884–1946), our first musician with a Ph.D., died already in 1946, while Dr. Vojislav Vučković (1910–1942), who also held a Ph.D. from the University of Prague, had died before the end of the war.

⁵ Roksanda Pejović, 'Muzikolog Stana Đurić-Klajn. Istoriografska, esejistička i kritičarska delatnost', D. Stefanović (ed.), (Belgrade, SANU, Muzikološki institut, Udruženje kompozitora Srbije, 1994); *Stana Đurić-Klajn i srpska muzikologija. Povodom stogodišnjice rođenja Stane Đurić-Klajn (1908–1986)*, Belgrade, Muzikološko društvo Srbije, 2010.

⁶ See footnote 3, p. 36.

⁷ Unfortunately the text about the Institute she wrote for this occasion and read at the celebration has not been preserved.

⁸ *Srpska muzika kroz vekove* [La musique serbe à travers les siècles], Stana Đurić-Klajn (ed.), Galerija SANU, vol. 22, (Belgrade, 1973).

⁹ The Institute acquired a part of the legacy of the Janković Sisters which contained the materials relevant for the research of folk dancing.

tute gave a number of scholarships,¹⁰ although their number declined rapidly during the 1950s. One of the reasons was that some of the bright young scholars went abroad to study and did not return: Miloš Velimirović (1923–2008) had a successful academic career in the US primarily as a Byzantinist and an expert on Russian music;¹¹ Stojan Lazarević studied at the universities in Princeton and Chicago, but he had only a modest academic career.¹²

Both during these first years and later Konjović's close colleague was a young Slovenian musicologist, also a Prague student, Slovenian Dragotin Cvetko.¹³ Cvetko would soon become an external member of the Institute, working on the book about Davorin Jenko.¹⁴ Other external members of the institute were professor Bogdan Milanković, who was working on the books about the basics of pianism and about violin and its history,¹⁵ and ethnomusicologist Miodrag Vasiljević, who was doing extensive field work in various regions of eastern Serbia. The Institute published three volumes of Vasiljević folk music collections, which also contained his important studies about the musical characteristics of the collected folk melodies.¹⁶ Konjović also employed several research officers at the Institute: one of them was Stevan Klokić (1869–1952), long term member of the First Belgrade Singing Society, who worked on compiling a catalogue of folk melodies; the other one was a retired teacher and church singer Lazar Lera (1885–1966), who was to work on collecting and studying church chant.¹⁷

¹⁰ Stojan Lazarević was a research assistant for folklore studies from 1950.

¹¹ Irina Lozovaja, Miloš Velimirović, in: *Pravoslavnaia enciklopedia*, Cerkovno-nauchnii centr "Pravoslavnaia enciklopedia", vol. 7, (Moscow, 2004), 527–529; Aleksandar Vasić, 'Premino Miloš Velimirović', *Politika*, 20. V 2008, 16; Vesna Peno, 'Miloš Velimirović (1922–2008) – In Memoriam', *Muzikologija*, 8, Beograd 2008, 329–334.

¹² See, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, Vol. 8, (GmbH – München – Kassel – Basel – London 1989), 400–1; Mrs. Stojan V. Lazarevic, 'Dr. Stojan V. Lazarevic: Modern Scholar of Ancient Manuscripts', *Serb World USA*, Tucson (Arizona), September – October 1991, Vol. VIII, No. 1, 20–23.

¹³ *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, Vol. 8, GmbH – München – Kassel – Basel – London 1989, 400–401; Mrs. Stojan V. Lazarević, *Dr. Stojan V. Lazarević: Modern Scholar of Ancient Manuscripts*, *Serb World USA*, Tucson (Arizona), September – October 1991, Vol. VIII, No. 1, 20–23.

¹⁴ Katarina Bedina, *Povprečen nisem hotel biti. Korespondenca med akademikoma Dragotinom Cvetkom in Petrom Konjovičem (1949–1968)*, (Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2007).

¹⁵ See the list of publications, p. 46; Thirty years later, when Cvetko was involved in founding the Institute of Musicology at the Slovenian Academy of Sciences and Arts in Ljubljana, he sent his young colleague, Juraj Snoje, to Belgrade for consultation.

¹⁶ See the list of publications, p. 46.

¹⁷ See the list of publications, p. 49–50.

¹⁸ Minutes of the committee meeting of the Institute of Musicology, 1 Feb 1949 and the annual report for 1957.

The next generation of young scholars had opportunities to spend various periods of time studying or doing research abroad, but they all came back to the Institute: Dragutin Gostuški (Paris, 1955); Dimitrije Stefanović who obtained both his master's and his doctorate from the University of Oxford (1959–1960; 1963–1967), and Radmila Petrović (Wesleyans University, Middletown, USA, 1965/66). These young scholars were the first generation of research orientated musicologists and ethnomusicologists, who to follow international trends of the development of these young disciplines. This group was joined in 1959 by Nadežda Mosusova who had already as a student helped Petar Konjović to edit his music and organise manuscripts, and then spent several decades studying his life and work.

Konjović and this first group of scholars worked mostly on the general questions regarding the study of Serbian music and its place within the framework of Serbian culture. They started with the work on protecting the Serbian musical heritage, in order to provide the new Institute with collections of certain research materials: library, scores, recordings' of folk and church music. The best example of how crucial and necessary this work on collecting music material and artefacts was, is the story of the archives of 'Stanković' Music Society. The Ministry of Education intended to give the archival and music material from the Society's collection to the Institute, but not the collection of music instruments because 'it intended to open a Museum of Music'.¹⁸ Today we hardly know anything about these instruments, while a Museum of Music is not even on anybody's agenda any more. We hope that once the Museum of the city of Belgrade moves into its new home in Resavska street there will also be a space for a music department, something we have been dreaming of for a long time.

During those first years lots of effort was also put into acquiring the manuscript legacies of various Serbian composer, most of which were in private possession. The need to catalogue archives and manuscript scores collections of music and singing societies was identified. Future work on lexicography was also discussed. Preparatory work on Stevan Mokranjac's complete works was initiated, and plans were made to study the manuscripts of Kornelije Stanković, with the idea of eventually being able to publish results. Unfortunately Kosta Manojlović had worked on Mokranjac's work for less than a year when he died suddenly on 2 November 1949.¹⁹ Kornelije Stanković's manuscripts (no. 7888, Historical Collection of the Archives of the Serbian Academy of Sciences) were examined by Petar Bingulac, theologian, lawyer and musician.²⁰ He wrote a

¹⁸ Minutes of the committee meeting of the Institute of Musicology, 18 March 1949.

¹⁹ *The Complete Works of Stevan St. Mokranjac* in ten volumes were published by 'Zavod za udžbenike', Belgrade and 'Nota', Knjaževac, 1994–1999.

²⁰ For the detailed account of attemptst to publish the works of Kornelije Stanković see Mirka Pavlović, 'Zaostavština Kornelija Stankovića', in: D. Stefanović (ed.), *Kornelije*

detailed report about his work, signed it as an external member and sent it to the 'Governing Committee of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Science' on 10 December 1956.²¹ From this report we see that Bingulac had done a very thorough job, even quoting the opinions of his predecessors, Stevan St. Mokranjac and Stevan Hristić, to stress the importance of Stanković's manuscripts. Two years later he wrote again to the same committee: 'As I have finished all the preparatory work on the manuscripts of Kornelije Stanković, and the manuscripts can be printed right now, I am writing this report to state the principles of the edition which I intend to follow'.²² Today it is easy to see that Bingulac had a totally unrealistic picture about the complexity of this work. The work on publishing the Complete works of Kornelije Stanković has started again in 2003, and it is difficult to predict the exact collation date for this voluminous and complex work.²³ However after more than a century of failed attempts, it seems that the publication of this large manuscript collection is in sight.

From the first discussion about the work of the newly founded Institute it became apparent that it would be necessary to create several departments or projects. The first suggested plan of activities reveals clearly both the social demands of the society, and the inexperience of those who proposed it, who although full of good will had very little practical experience in such matters. It seems that they were not really able to envisage how many well trained researchers, team leaders and time they would need, to obtain the first concrete results. This is probably why they suggested so boldly such a very wide and diverse range of topics.

Stanković i njegovo doba. Zbornik radova sa naučnog skupa održanog od 27. do 29. oktobra 1981, povodom obeležavanja 150-godišnjice kompozitorovog rođenja, SANU i Muzikološki institut, naučni skupovi vol. XXIV, Odeljenje likovne i muzičke umetnosti vol. 1, (Belgrade, 1985), 147-70.

²¹ See unclassified documents of the Institute of Musicology, SASA.

²² The same.

²³ Two volumes of Stanković's works have been published, see pp. below p. 51. The first part of his *Octoechos* (tones 1-4) is in print. Other titles will include: *Octoechos* (2nd part, tones 5-8), *General Chant*, *Festal Chant* and *The collection of unison church chant*. All the material for these books has been copied from the manuscript, and should now be edited and prepared for publishing.

The minutes of the meeting of the Council of the Institute of Musicology held on 22 January 1949 at 5p.m.

Present: Konjović, Manojlović, Živković, Vukdragović, Milošević, Dragutinović and Klajn. Absent: Hristić and Danon.

THE FIRST PLAN OF ACTIVITIES OF THE INSTITUTE OF
MUSICOLOGY FOR 1949; PROPOSED BY DIRECTOR PETAR KONJOVIĆ

I Unit for organisation of research in musicology

1. Create a list of places and people with whom it would be necessary to get in contact in order to start the collection of material needed for the work of the Institute
2. Collect as much information as possible about the work of similar institutions in the country and abroad.
3. Organise a series of lectures and discussions in Belgrade with a wide circle of colleagues about the aims and tasks of the Institute

II Folklore unit

1. Achieve the basic clear principles about research method
2. Create a catalogue of folk melodies.
3. Compile bibliographies.
4. Supplement and revise existing works on folklore.
5. Collect material and organise field work.

III Archival unit

1. Collect archives of Belgrade singing societies
2. Collect material for bibliographies.
3. Work on transferring manuscript collections of some Serbian composer to the care of the Institute.

IV Editorial unit

1. The question of textbooks
2. Activities in music institutions.
3. general music issues; critic, analysis and classification of works which had been assessed.
4. Publication of representative works of our composers (Yugoslav/Serbian – treba napomena) with commentaries.

V Library

1. Start work on the Dictionary of Music terminology; library; lexicographical work.

As the plan of activities was accepted K. P. Manojlović reported on the condition of documents in the State Archives, and Stana Djurić-Klajn reported on the condition of the archives of 'Stanković' Singing Society and 'South Slavonic Singing Council'.

The letters from the following institutions and people were read: Presidency of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Music Academy, Department for Continuing Education of the ministry of Education, Kosta Travanj.

Secretary: S. Klajn

Director: Petar Konjović

This wide plan of activities was the framework within which three basic fields of research were established during the following decade. These basic fields of research are still the basis of the current research projects and topics:

1. History of Serbian music (from the Middle Ages until the end of the 19th century)
2. Contemporary Serbian music and current musicological questions
3. Serbian Folk Music.

Individual research topics were created within these three broad areas. Depending on their research topics and methodology the members of the Institute have done various types of field work, prepared source editions, written monographs or shorter studies, articles and dictionary and encyclopaedia entries for various publication in the county and abroad. Thus, parallel to the research and the development of several research projects, over the years the Institute has also acquired a specialised library, archive with manuscripts and old printed scores, composers' legacies, phonoarchive, a collection of photographs (of composers, artists, various opera and other performances, as well as a collection of photographs and microfilms of Greek, Russian and Serbian neumatic manuscripts). Some of the Institute's research members were also well known music critics. However, the idea that musicology is a young discipline and that it should not be developed too quickly explains why by 2008, when the Institute celebrated its 60th anniversary, it had only had sixteen research members.

Such a small number of researchers, spread over several research areas, could only concentrate on individual, single topics. Despite this important results were achieved, some even of international significance. The most important achievements have been: the publication of the first history of Serbian music, work on deciphering medieval music notation which moved the beginning of the history of Serbian music from the early 19th century to the late 14th century, our first comparative aesthetics of arts with the emphasise on music, preliminary research on the social and historical circumstances of the Serbs in the 18th century and their impact on the developments in music, research on the works of Serbian composers written since the mid-19th century and their place and importance in the wider Balkan and European context, first steps in a new research approach to traditional music, and various editions of sources for the history of Serbian music. About the research interests and achievements of individual researches you can read more in their biographies and bibliographies.

Former Members of the Institute	Years at the Insitute
• Stana Djurić-Klajn, musicologist	1949–1974.
• Dragutin Gostuški, Ph.D., musicologist and composer	1952–1988.
• Milica Ilijin, ethnochoreographer	1950–1977.
• Radmila Petrović, Ph.D., ethnomusicologist	1958–1983.
• Dimitrije Stefanović, D.Phil., musicologist (member of the SASA)	1958–2000.
• Nadežda Mosusova, Ph.D., musicologist and composer	1959–1994.
• Ana Matović, M.A., ethnomusicologist	1972–2001.

Current Research Members	Since:
• Danica Petrović, Ph.D., musicologist	1970.
• Melita Milin, Ph.D., musicologist	1978.
• Katarina Tomašević, Ph.D., musicologist	1986.
• Jelena Jovanović, Ph.D., ethnomusicologist	1992.
• Vesna Peno, Ph.D., musicologist	1999.
• Danka Lajić–Mihajlović, Ph.D., ethnomusicologist	2002.
• Biljana Milanović, M.A., musicologist	1993.
• Aleksandar Vasić, M.A., musicologist	1994.
• Rastko Jakovljević, M.A., ethnomusicologist	2008.
• Nataša Marjanović, musicologist	2010.

Until 2000 the research of all the members of the Institute was a part of one general project: 'Musicological and ethnomusicological research'. Within this framework there existed the three already mentioned sub-projects and a number of various topics of research. From 2001 at the demand of the Ministry of Science, the main financing body of the Institute, the research project topics were made more concrete, and more

detailed individual research topics were also specified. Under these new conditions only the work done on the research project is taken into account. That is to say the researchers have been encouraged to concentrate only on the individual research projects, while the institution has remained without any financial support, and has lost importance both for the Ministry and for the researchers (especially young). Many of the archival collections, especially in the institutes with a small number of members, have never had a single person in charge of them. During the past decades it was mostly the researchers interested in specific material who took care of and worked on specific collection as a part of their regular duties. Now, the upkeep and preservation of such collections are turning into a nightmare for the directors of the institutes and those who realise the importance of the archives. Over the last six years the Institute of Musicology has received important financial help from the Ministry of Culture of the Republic of Serbia and the Department for Culture of the City of Belgrade for the organisation, catalogisation and digitalisation of our important phonoarchive.

Since 2001 four full time researchers, four external researchers and two research assistants have been working on the projects: 'Traditional and New in the Serbian Music' (2001–2005); 'Music at the Crossroads – European and Balkan context of the Serbian Music' (2006–2010). The titles point to the new research approaches, through which the various facets of the Serbian Music are studied on the basis of the archival materials but in a wider interdisciplinary, regional and European contexts.

Significant work has been done not only on studying the source materials, but also on theoretical and analytical topics. Some of the examples of the topics covered are: The phenomenon of the music literacy among the Serbs from the Middle Ages until present times; The role of church musicians in the social and cultural life of the Serbs through various periods; The questions of stylistic periodisation, theoretical and analytical aspects of tradition, modernity and avant-garde in music on the examples of the symphonic and operatic works of 20th century Serbian composers; Current questions of ethnicity and collective identity in music seen both through the works of Serbian composers and in the wider Balkan context. Coexistence of traditional and new in the turbulent period following the Second World War pushed researchers to study together composers who otherwise had little in common (from Petar Konjović and Stevan Hristić to Dušan Radić, Vasilije Mokranjac and Vladan Radovanović). Special attention has been paid to the study of the history of Serbian music critics in the 19th and the first half of the 20th centuries. In their doctoral dissertations two ethnomusicologists explored ornitology, one through her work on the epic tradition as a process of communication, and the other through the example of the bagpipe tradition in Serbia. Another ethnomusicological doctoral thesis

dealt with the ties of vocal music tradition and ethnogenesis in one of the regions of central Serbia (Donja Jasenica).

Publications

During its first two decades the Institute published mostly the works of its external members. The list of publications here gives not only the books published by the Institute, but also the works done within the Institute's projects but published by other institutions (marked by an asterisk), and music editions which are listed separately under the 'Sources for History of Serbian Music'. The Institute's special edition contains mostly published versions of doctoral dissertations of the research members. An important number of publications are editions of sources for history of Serbian music, and we have listed them separately under this title, although this was never an official series. From the 1980s the Institute organised a number of conferences dedicated both to individual composers and various topics. The first international conference at the Serbian Academy of Sciences dedicated to a composer was held to mark the 150th anniversary of birth of Kornelije Stanković (1981), and the most recent one marked the 100th anniversary of the birth of Ljubica Marić (2009). The papers presented at these and similar conferences have been published in Serbian and other languages in special conference volumes. Some of these collections of articles were prepared in collaboration with the departments for Arts and Music of the Serbian Academy of Sciences. Since 2001 the Institute has published a journal, *Muzikologija*, whose editor was Melita Milin (until 2006) and now is Katarina Tomašević.

Over the years the Institute has also published some recordings of Serbian music (LPs and CDs), and most recently an edition 'Awakened Archives' has been started in cooperation with the Serbian National Television (RTS) and Radio 'Belgrade'. The aim of the edition is to publish the recordings of performances of music by Serbian composers which have been preserved in the collections of Radio 'Belgrade'. As a result of the recent complete digitalisation of the Institute's phonoarchive we are also able to start another edition which would contain anthological examples of folk music recorded in various regions of former Yugoslavia over the last fifty years.

Apart from the already mentioned books and recordings the members of the Institute have published over the years numerous studies, papers and encyclopaedic articles in Serbian and international journals and publications, both in Serbian and in foreign languages (English, French, German, Russian, Bulgarian, Hungarian and Greek). All of these titles can be found in individual bibliographies.

*Books*²⁴

- Petar KONJOVIĆ:²⁵ *Miloje Milojević kompozitor i muzički pisac* [Miloje Milojević compositeur et musicographe Serbe], Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CCXX, Section des Beaux-Arts (peinture, sculpture, gravure et musique), No. 1, Belgrade 1954.
- Idem, *Biography of St. St. Mokranjac* (incomplete),²⁶ in *Portreti*, Nolit, Belgrade 1956.
- Vladimir S. ĐORĐEVIĆ, *Prilozi biografskom rečniku srpskih muzičara* [Contributions aux biographies des musiciens Serbes], ed. Petar Konjović, réd. S. Djurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CLXIX, Institut de Musicologie, No. 1, Belgrade, 1950, 70 pp.
- Dragotin CVETKO, *Davorin Jenko i njegovo doba* [Davorin Jenko and his Time], ed. P. Konjović, Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CCI, Institut de Musicologie, No. 4, Belgrade 1952, 238 pp.
- Bogdan MILANKOVIĆ, *Osnovi pijanističke umetnosti* [Die Grundlagen der pianistischen Kunst], Serbische Akademie der Wissenschaften, Sonderausgabe, Bd. CLXXXVIII, Musikologisches Institut, No. 3 (Neue Serie), Belgrade 1952, 272 pp.
- Vojislav VUČKOVIĆ: *Izbor eseja* [Choix d'essais par Vojislav Vučković], Réd. S. Djurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CCXXXIII, Institut de Musicologie, No. 7, Belgrade 1955, 197 pp.
- Bogdan MILANKOVIĆ, *Violina, njena istorija i konstrukcija* [Die Violine, ihre Geschichte und ihre Konstruktion], Réd. S. Đurić-Klajn, Serbische Akademie der Wissenschaften, Monographien, Bd. CCLX, Institut für Musikwissenschaft, No. 8, Belgrade 1956, 197 pp.
- Svetolik PAŠČAN-KOJANOV, *Istorijski razvoj gudačkih instrumenata* [Évolution historique des instruments à archet], Réd. Stana Djurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCLXI, Institut de Musicologie, No. 9, Belgrade 1956, 213 pp.
- Milenko ŽIVKOVIĆ, *Rukoveti St. St. Mokranjca. Analitička studija* [Les "Rukoveti" de St. St. Mokranjac. Études analytique], Réd. S. Đurić-Klajn,

²⁴ The titles published by other publishers and not the Institute are marked by the asterisk (*). Foreign language title translations given in square brackets mean that the book or the article have a summary in that language. Bilingual editions have been marked separately.

²⁵ Although Petar Konjović was in the first place a composer, he also left some important musicological work. Two of the mentioned books were written and published at the time when Konjović was the director of the Institute, responsible for the direction of the research.

²⁶ Konjović's manuscript about Stevan Mokranjac Potpuna was posthumously prepared for publication by Nadežda Mosusova and published by Matica Srpska in 1984.

- Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCLXXXIII, Institut de Musicologie, No. 10, Belgrade 1957, 136 pp.
- Stana ĐURIĆ-KLAJN: *Muzika i muzičari. Izbor članaka i studija*, Prosveta, Belgrade 1956.^{*27}
- Eadem, *A Survey of Serbian Music through the Ages*. Translated by Nada Ćurčija-Prodanović. Association of composers of Serbia, Belgrade 1972, 200 pp.²⁸
- Dragutin GOSTUŠKI: *Vreme umetnosti. Prilog zasnivanju jedne opšte nauke o oblicima* [Dragutin Gostuški, Ph.D.: *Time of Art. Contribution to the Foundation of a General Science of Form*], ed. Stana Djurić-Klajn, Institute of Musicology, Monographs, vol. 14, Prosveta, Belgrade 1968, 410 pp.
- Srpska muzika kroz vekove* [La Musique Serbe à travers les Siècles], Réd. S. Đurić-Klajn, bilingual Serbian-French edition, Galerija SANU, knj. 22, Belgrade 1973.
- Dimitrije STEFANOVIĆ: *Stara srpska muzika – primeri pojanja iz XV veka* [Old Serbian Music – Examples of 15th Century Chant, bilingual edition], ed. S. Đurić-Klajn, Institute of Musicology SASA, Monographs, vol. 15/I i 15/ II, Belgrade 1975.
- Dragutin GOSTUŠKI: *Umetnost u nedostatku dokaza*, Srpska književna zadruga, Savremenik, nova serija 16, Belgrade 1977.*
- Danica PETROVIĆ: *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena* [Octoechos in the Musical Tradition of Southern Slavs], ed. D. Stefanović, Institute of Musicology SASA, Monographs, vol. 16/ I i II, Belgrade 1982.
- Ana MATOVIĆ: *Bečarac u Vojvodini (Oblici i razvoj)*, Matica srpska, Novi Sad 1997, 162 pp.
- Radmila PETROVIĆ: *Srpska narodna muzika – pesma kao izraz narodnog muzičkog mišljenja* [Serbian Folk Music. Song as an Expression of Musical Thought], Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology SASA, ed. Dimitrije Stefanović, Belgrade 1989.
- Irena GRICKAT, *Zlata Đunđenac 12. III 1898 – 26. VI 1982* [Zlata Đunđenac 1898–1982], ed. S. Rajičić, Serbian Academy of Sciences and Arts, Monographs, vol. DXCIX, Department of Fine Arts and Music, book 7, and Institute of Musicology, Belgrade 1990.
- Melita MILIN: *Tradicionalno i novo u Srpskoj muzici posle Drugog svet-skog rata (1945–1965)* [The Traditional and the New in Serbian Music

²⁷ After retiring she also published several works: *Akordi prošlosti*, Prosveta, Belgrade 1980; *Mladi dani Stevana Mokranjca*, Negotin 1980; *Muzički zapisi*, Beograd 1986.

²⁸ It is a part of the book: Stana Đurić-Klajn: *Razvoj muzičke umetnosti u Srbiji*, in: Andreis • Cvetko • Đurić-Klajn, *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Zagreb 1963, 529–709.

- after the Second World War (1945–1965)], Institute of Musicology SASA, Belgrade 1998.
- Danica PETROVIĆ: *Hilandarski ktitori u pravoslavnom pojanju* [The Founders of Hilandar in Orthodox Chant, bilingual edition] + CD, Institute of Musicology SASA, Belgrade 1999.
- Jelena JOVANOVIĆ: *Starinske svadbene pesme i običaji u Gornjoj Jasenici (u Šumadiji). Svatovski glas i njegovi oblici* [Traditional Wedding Songs and Customs in Upper Jasenica (in the Region of Šumadija). Wedding Melodic Mode and Its Forms], Institute of Musicology SASA, ed. D. Petrović, Belgrade 2002, 207 pp.
- Vesna PENO: *Iz hilendarske pojačke riznice – Vikentije Hilandarac*, + CD, „Artprint“, Novi Sad, 2003.*
- ‘EJ, RUDNIČE, TI PLANINO STARA’. *Tradicionalno pevanje i svirka grupe ‘Crnućanka’* [Hey Rudnik, You Old Mountain. Traditional Singing and Playing by the ‘Crnućanka’ Group, bilingual edition] + CD, compiled by Radmila Petrović i Jelena Jovanović, ed. D. Petrović, Institute of Musicology SASA, Cultural Centre Gornji Milanovac, The Vuk Foundation, Belgrade 2003.
- Danica PETROVIĆ [coauthors B. Đaković, T. Marković]: *Prvo Beogradsko pevačko društvo – 150 godina* [The First Belgrade Singing Society – 150 Years], Galerija SANU, knj. 101, Beograd 2004.
- Danka Lajić-MIHAILOVIĆ: *Svadbene običaji i pesme Crnogoraca u Bačkoj*, Institut za muzikologiju i etnomuzikologiju Crne Gore, Podgorica 2004.*
- Katarina TOMAŠEVIĆ: *Na raskršću Istoka i Zapada. O dijalogu tradicionalnog i modernog u srpskoj muzici (1918–1941)* [At the Crossroads of the East and the West. On the Dialogue between the Traditional and the Modern in Serbian Music (1918–1941)], ed. D. Petrović, Muzikološki institut SANU i Matica srpska, Belgrade – Novi Sad 2009, 371 pp.
- Melita MILIN, *Ljubica Marić 1909–2003 ‘...tajna, tišina, tvorenje...’* [Ljubica Marić 1909–2003 ‘...mystery – silence – creation...’], ed. D. Stefanović, Galerija SANU, No. 116, Beograd 2009.

Collections of Articles

- Kornelije Stanković i njegovo doba* [Kornelije Stanković and His Time. Proceedings of the Scientific Assembly held from October 27 to 29 1981, on the occasion of the 150th anniversary of the composer’s birth], ed. D. Stefanović, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology, Belgrade 1985.
- Život i delo Petra Konjovića* [The Life and Work of Petar Konjović], Proceedings of the Scientific Assembly held from October 27 to 29 1983,

- on the occasion of the 100th anniversary of the composer's birth], ed. D. Stefanović, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology, Belgrade 1989.
- Život i delo Stevana Hristića* [The Life and Work of Stevan Hristić], Proceedings of the Scientific Assembly held from October 19 to 20 1985, on the occasion of the 100th anniversary of the composer's birth], ed. D. Stefanović, Srpska akademija nauka i umetnosti Naučni skupovi, knj. LV, Odeljenje likovne i muzičke umetnosti knj. 3, and Muzikološki institut, Belgrade 1991.
- Srpska muzička scena* [Serbian Music Stage]. Proceedings of the Scientific Assembly held from December 15 to 18 1993, on the occasion of the 125th anniversary of the the National Theatre]. Compiled by A. Matović, M. Milin, N. Mosusova, K. Tomašević, ed. Nadežda Mosusova, Institute of Musicology SASA, Belgrade 1995.
- Delo i delatnost Mihaila Vukdragovića i Marka Tajčevića* [Work and Activity of Mihailo Vukdragović and Marko Tajčević]. Proceedings of the Scientific Assembly held from December 13 to 14 2000, on the occasion of the 100th anniversary of two composer's birth], ed. Dejan Despić, Serbian Academy of Sciences and Arts and Institute of Musicology, Belgrade 2004.
- Muzički modernizam – nova tumačenja* [Rethinking Musical Modernism], Proceedings of the Scientific Assembly held from October 11 to 13 2007, ed. Dejan Despić and Melita Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts and Institute of Musicology, Belgrade 2008.
- Prostori modernizma: opus Ljubice Marić u kontekstu muzike njenog vremena* [Spaces of Modernism: Ljubica Marić in Context], Proceedings of the Scientific Assembly held from November 4 to 7 2009, on the occasion of the 100th anniversary of the composer's birth, ed. Dejan Despić, Melita Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts and the Institute of Musicology, Belgrade, 2010.

Sources for the History of Serbian Music

Folk music

- Živojin STANKOVIĆ, *Narodne pesme u Krajini* [Mélodies populaires de la Krajina], ed. P. Konjović, pisac predgovora Kosta P. Manojlović, réd. S. Đurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CLXXV, Institut de Musicologie, No. 2, Belgrade 1951.
- Miodrag A. VASILJEVIĆ, *Narodne melodije iz Sandžaka* [Mélodies populaires du Sandžak], réd. P. Konjović, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCV, Institut de Musicologie, No. 5, Belgrade 1953, 351 pp.

- Kosta P. MANOJLOVIĆ, *Narodne melodije istočne Srbije* [Mélodies populaires de l'est de la Serbie], ed. P. Konjović, réd. S. Lazarević, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCXII, Institut de Musicologie, No. 6, Belgrade 1953, 215 pp.
- Miodrag A. VASILJEVIĆ, *Narodne melodije Leskovačkog kraja* [Mélodies populaires de la région de Leskovac], ed. S. Rajičić, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCCXXX, Institut de Musicologie, No. 11, Belgrade 1960, 351+16 pp.
- Miodrag A. VASILJEVIĆ, *Narodne melodije Crne Gore* [Folk Songs of Montenegro], ed. S. Đurić-Klajn, Muzikološki institut, Monographs, vol. 12, Belgrade 1965, 450 pp.
- Stevan St. MOKRANJAC: *Zapisi narodnih melodija* [A Folk Songs Collection], ed. S. Đurić-Klajn, Muzikološki institut, Monographs, vol. 13, Belgrade, 1966, 155 pp.
- Sava ILIĆ, *Pevanje i svirka Srba, Šokaca i Karaševaka u Rumuniji* [Serbian Šokci's and Karaševci's Folk Tunes from Romania; enclosed texts in Romanian and English], compiled by Jelena Jovanović, ed. D. Petrović, Matica srpska, Institute of Musicology, Novi Sad 2006.

Church music

- Karlovačko pojanje – Srbljak stavio u note Branko Cvejić*, faksimil rukopisa, priredio D. Stefanović, izdao episkop istočnoamerički i kanadski dr Sava Vuković, Belgrade 1971.*
- Karlovačko pojanje – Triod stavio u note Branko Cvejić*, faksimil rukopisa, priredio D. Stefanović, izdao episkop istočnoamerički i kanadski dr Sava Vuković, Belgrade 1971.*
- Karlovačko pojanje – Pentikostar stavio u note Branko Cvejić*, faksimil rukopisa, priredio D. Stefanović, izdao episkop istočnoamerički i kanadski dr Sava Vuković, Belgrade 1971.*
- Kornelije STANKOVIĆ, *Srpsko narodno crkveno pojanje* (Beč 1862, 1863, 1864), reprint izdanje priredila D. Petrović [enclosed texts in English and in German], Fototipska izdanja, SANU, Matica srpska, Narodna biblioteka Srbije, Belgrade 1995.
- Nenad BARAČKI, *Notni zbornik srpskog narodnog crkvenog pojanja po karlovačkom napevu*, priredila D. Petrović [Beleška o autoru, Pogovor], ed. Episkop šumadijski dr Sava, 'Kalenić', Muzikološki institut SANU i Matica srpska, Kragujevac 1990.*
- Nenad BARAČKI, *Srpsko narodno crkveno pojanje – Božić, Veliki petak, Uskrs*, priredila D. Petrović [o izdanju], ed. Episkop šumadijski Sava, Izd. kuća 'Kalenić', Kragujevac 2000.*
- Stevan St. MOKRANJAC: *Duhovna muzika, 4: Osmoglasnik. u: Sabrana dela St. St. Mokranjca. – Stevan St. Mokranjac: Complete Works, vol. 7*

- *The Octoechos*, bilingual edition. [Study: The Octoechos in Serbian Chant and in the melographic works of Stevan Mokranjac] Ed. D. Petrović, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Belgrade – ‘Nota’, Knjaževac 1996, XXXIV + sl. 1 + 420 pp.*
- Stevan St. MOKRANJAC: *Duhovna muzika, 5: Opšte pojanje. u: Sabrana dela St. St. Mokranjca*, knj. 8a. – *Stevan St. Mokranjac: Complete Works*, vol. 8a – *The General and Special Chants*, bilingual edition. [Study: The General, Special and Festal Chants of Stevan St. Mokranjac]. Ed. D. Petrović, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Belgrade – ‘Nota’, Knjaževac 1998, pp. XLVI + sl. 1 + 346.*
- Stevan St. MOKRANJAC: *Duhovna muzika, 5: Praznično pojanje. u: Sabrana dela St. St. Mokranjca*, knj. 8b. – *Stevan St. Mokranjac: Complete Works*, vol. 8b – *The Festal Chants*, , bilingual edition, ed. D. Petrović. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Belgrade – ‘Nota’, Knjaževac 1998, 446 pp.*
- Pravoslavno srpsko crkveno pjenije po starom karlovačkom načinu – za mešoviti i muški lik udesio Tihomir Ostojić (1896)*, eds. D. Petrović and J. Vranić [four enclosed texts are in English], Matica srpska i Muzikološki institut SANU, Belgrade 2010, 380 pp.

Artistic Music

- Kornelije Stanković: *Sabrana dela*, knj. 1 – *Klavirska muzika*. Kornelije Stanković: *Complete Works*, vol. 1 – *Piano Music*, ed. D. Petrović [co-editor Marijana Kokanović], bilingual edition, Muzikološki institut SANU, Belgrade – Zavod za kulturu Vojvodine, Novi Sad 2004, 134 pp.
- Kornelije Stanković: *Sabrana dela*, knj. 2 – *Pesme za glas i klavir. Svetovne pesme za muški i mešoviti hor*. Kornelije Stanković: *Complete Works*, Vol. 2 – *Songs for Voice and the Piano. Male and Mixed Choir*. bilingual edition, ed. D. Petrović, Muzikološki institut SANU, Belgrade – Zavod za kulturu Vojvodine, Novi Sad 2007, 226 pp.
- Milenko Paunović, *Prva jugoslovenska simfonija – Na Liparu*, orkestarska partitura, priredila Biljana Milanović, Matica srpska, Odeljenje za scenske umetnosti i muziku, Novi Sad, 2009. – (XVI, 170 pp.); Foreword, V-XIV.*

Musicology. Journal of the Institute of Musicology of SASA

- Musicology. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts*, No. 1, the main editor Melita Milin, the main theme: ‘Music between the Two World Wars’, Belgrade 2001.
- Musicology. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts*, No. 2, the main editor Melita Milin, the main theme: ‘Correspondences among Musicians’, Belgrade 2002.

- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 3, the main editor Melita Milin, the main theme: 'Musical Migrations', Belgrade 2003.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 4, the main editor Melita Milin, the main theme: 'Influences/ Intertextuality in Music', Belgrade 2004.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 5, the main editor Melita Milin, the main theme: 'East and West in Music', Belgrade 2005.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 6, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Tradition, Avant-Garde, Postmodernism', Belgrade 2006.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 7, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Music and Identity/ies', Belgrade 2007.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 8, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Music of the Balkans: Tradition, Changes, Challenges', Belgrade 2008.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 9, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Music in the Context of Urban Culture', Belgrade 2009.
- Muzikologija*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 10, guest editor Danica Petrović, the main editor Katarina Tomašević, the theme of volume: 'Six decades of the Institute of Musicology, SASA', Belgrade 2010.

Audio editions

- Srbljak*, primeri pojanja iz 15–19. veka, Studijski hor Muzikološkog instituta, dirigent D. Stefanović; Srpska književna zadruga, Beograd 1970.
- Stara duhovna muzika – Old Church Chant*, examples of old church music 15–19. vek, LP Study Choir of the Institute of Musicology, conductor D. Stefanović, bilingual commentaries by D. Stefanović, Belgrade 1981, 1987.
- '*Crnućanka*', LP compiled by Radmila Petrović, PGP, 1984.
- Narodna muzika Kruševačkog kraja*, LP compiled by Radmila Petrović, PGP, 1987.
- Srpsko pojanje. Slavnoic Chant*. Study Choir of the Institute of Musicology, conductor D. Stefanović, bilingual commentaries by D. Stefanović, Belgrade 1997.
- Pevačka i sviračka tradicija Gornje Jasenice: Šta se čuje kroz goru zelenu* [Vocal and instrumental tradition of Gornja Jasenica: What echoes

through the green forest?], CD with bilingual commentaries, compiled by Jelena Jovanović, Belgrade 2007.

Identiteti srpske muzike. [Identities of Serbian Music, XX-XXI centuries. Songs and Music for Piano; Identités de la musique serbe, XXe-XXI siècles. Lieder et Œuvres pour Piano], compiled by Melita Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology, Belgrade 2010.

Probuđeni arhiv. Awakened Archives. Petar Konjović: *The Wedding of Miloš • The Peasants*, ed. D. Petrović, the texts Melita Milin (bilingual edition), Institute of Musicology SASA, RTS – Radio Belgrade and Serbian State Company for Textbooks, Belgrade, CD 1, 2, Belgrade 2010.

Probuđeni arhiv. Awakened Archives. Stanojlo Rajičić: *Simonida • Na Liparu*, ed. D. Petrović, the texts by K. Tomašević (bilingual edition), Institute of Musicology SASA, RTS – Radio Belgrade & Serbian State Company for Textbooks, Belgrade, CD 1, 2 (2010).

Popularisation of science

Under the influence of the British school of musicology, to which belonged both one of the first members of the Institute Kosta P. Manojlović, and Dimitrije Stefanović, the research done at the Institute always had a strong practical and applicable side. The need both to make the research results known to wider audiences and to have them debated in the international arena led to a series of specific activities of the members of the Institute.

Since 1969 the *Study Choir*, under the leadership of Dimitrije Stefanović, has worked under the auspices of the Institute. During the first decade the choir performed only Medieval Christian music, while later it expended its repertoire to include Serbian, Russian and Bulgarian choral music. The choir also occasionally performed western early music, as well as the secular works of Kornelije Stanković and Stevan Mokranjac. At the time when the choir started its work performing Orthodox church music was neither welcome nor politically acceptable. Over the years the choir performed in various places throughout Europe, among others in the Canterbury Cathedral, Prunksaal of the Austrian National Library, ancient ‘Odeon’ and modern ‘Megaron’ halls in Athens.

The Institute has also organised three music exhibitions in the Gallery of the Serbian Academy of Sciences: the first one, ‘Serbian Music through the Centuries’, was set up by Stana Đurić-Klajn to celebrate the Institute’s 25th anniversary (1973); the second was organised by Danica Petrović commemorated the 150th anniversary of the First Belgrade Singing Society (2004), the oldest music institution in Belgrade; the third one celebrated the 100th anniversary of birth of composer Ljubica Marić (2009) and was organised by Melita Milin in cooperation with the Department of Arts and Music of the Serbian Academy of Sciences and Arts.²⁹

²⁹ A catalogue accompanied each of these three exhibitions. See pp. 48–49.

From 1975 to 1978 Dragutin Gostuški hosted at the Institute the so called 'Meetings on Tuesdays'. The 'meetings' were usually roundtable discussions or lectures dedicated to a specific topics which were attended by members of Belgrade academic and cultural circles. Many of these discussions were recorded and they provide valuable insight into intellectual and cultural life in Belgrade during the 1970s.

The last eighteen years in cooperation with the Society for Preservation of Traditions and Development of Sremski Karlovci and several dioceses of the Serbian Orthodox church, Danica Petrović has organised over thirty-five summer courses of the Serbian church chant 'to the memory of Kornelije Stanković' in Sremski Karlovci, Topola, Arandelovac, Jošanica Monastery, Niš, Trstenik, Prokuplje, Szentendre and Budapest. Ethnomusicologist Jelena Jovanović has been singing for years with a vocal group 'Moba'. She also teaches groups interested in folk singing.

The members of the Institute have not only participated in numerous radio and TV programmes, but have over the years been authors of several important educational TV programmes of TV Belgrade and TV Novi Sad:

- Stana Đurić-Klajn participated in the RTS series on history of Serbian music.
- The film *Old Serbian Music*, made in the monastery of Staro Nagoričano, featured the Study Choir of the Institute of Musicology with Dimitrije Stefanović as a conductor (director Rade Mladjenović, RTS, 1973).
- Radmila Petrović was the author of the short film *Natama* on the customs of eastern Serbia.
- Dragutin Gostuški author of the screenplay and host, K. Tomašević consultant in the eight-episode music series: *The Birth of Serbian Music Culture* (director Snežana Nikolajević, 1986-7).
- Danica Petrović participated in the programme *Neumatic Notation in European history* (a part of the series of programmes on music notations, director Snežana Nikolaević, RTS – TV Belgrade)
- *Great Migrations and Serbian Chant*. On the occasion of the 300th anniversary of the Great Migrations (director Zoran Hristić, RTS, 1990).
- Four-part series about the history of Serbian church chant: 1. Chanter and scribe in the medieval Serbian culture; 2. Serbian church music under the Ottoman rule; Between Byzantium and Europe – Serbian church chant in the 18th century; 4. Choral church chant in the 19th and 20th centuries (author Danica Petrović, director Branislava Gekić, RTS – TV Novi Sad, 1994–95).
- *The Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts* (RTS-TV Belgrade, 2001)
- *From Remembrance to the Future*. On the occasion of the 60th

anniversary of the Institute of Musicology (director Snežana Nikolajević, RTS-TV Belgrade, 2006).

It would be too much to list all the popular lectures for school children, students, and general population (especially in our diaspora in Europe and the United States) which some members of the Institute have held over the years both in Serbia and abroad.

Organisational structure

During its sixty-year long history the Institute alternated between being an independent institution, and a unit of the Serbian Academies of Sciences and Arts, although it was independently financed by the Government.

During its early history the Institute inevitably felt the oppressive character of the current regime. In 1950 the Government introduced a compulsory exam for all the junior researchers in the institutes of the Serbian Academy of Sciences. Apart from professional papers, the exam also had an ideological component.³⁰ In March 1958 the Serbian Academy of Science recognised the institute as a research institution (Doc.no. 970/1). The administrative organisation was changed again in 1961 when the Executive Council of the Parliament of the Republic of Serbia passed a new law, which recognised the Insistute as a legal entity (on the basis of the Regulations for the organisation of research (§§ 13 and 14) and Regulations for the Serbian Academy of Sciences and Arts (§34, 2)

Ten years later (1971) by the decision of the assembly of the Serbian Academy of Sciences (no. 2014/13) the Insistute became once more a research unit within the Academy of Sciences. The committee for cultural and historical sciences of the group for research of the Republic of Serbia ruled in 1973 (no. 1587/1) that the Insistute of Musicology in Belgrade fulfilled all the criteria to become a reseach unit of the Serbian Academy of Sciences. Since that time the Institute has been a research unit of the Academy of Sciences, but financed indpendently directly by the Ministry of Sciences. This remained the case even after the political changes in 2000.

Political changes often bring uncertainty for the state financed institutions, among which most of the research institutes belong. In 2001 it was even debated whether the institutes which are not part of universities should continue to exist. The institutes with a small number of research members were seen as especially problematic. However, the solutions to similar problems reached in the other countries of the region, as well as the

³⁰ This part of the exam contained following subjects: 1. History of the national freedom resistance (NOB); 2. Constitution and legislations; 3. Bureaucracy legislations; 3. Economic plan and 5. Economic system of the SFR of Yugoslavia. See *Naredba o polaganju stručnog ispita za zvanje asistenta instituta Srpske akademije nauka*, Skupovi plenuma Predsedništva Srpske akademije nauka, Godišnjak, Srpska akademija nauka, LVII, (Belgrade, 1950), 72–3.

results achieved by the institutes over the years with minimal expenses to the state did in the end tip the balance in favour of keeping the institutes.

The latest position of the institute within the Serbian Academy of Sciences was formulated by the Regulations for the organisation of research (20??), the Statute of the Serbian Academy of Sciences and the Statute of the Institute of Musicology adopted on 29 September 2010. There is no need to mention that every change of the statute of the Institute demanded numerous administrative changes, a lot of time from the Institute's head, and the services of hired legal experts. All these administrative changes did not introduce any fundamental novelties, and judging by the results it appears that the enthusiasm of employees/members/researchers was above the turbulent circumstances in which they lived and worked.

Together with the regulations and statutes the directors of the Institute also changed. The first three directors were composers, members of the Serbian Academy of Sciences: Petar Konjović (1948–1954), Stevan Hristić (1955–1958) Stanojlo Rajčić (1958–1962). The development of musicology as a research discipline, and the changes in the regulations and the statutes of both the Academy and the Institute open the possibilities for the senior members of the Institute to be elected to directorial positions. Starting from 1962 the directors of the Institute were chosen from among its senior members: musicologist Prof. Stana Đurić-Klajn (1962–1973), musicologist and composer dr Dragutin Gostuški (1974–1979), acting director ethnomusicologist dr Radmila Petrović (1979), musicologist, member of the Serbian Academy of Sciences Dimitrije Stefanović (1979–2000), musicologist dr Danica Petrović (2001–2010), director, then acting director while the new regulations regarding the Academy of Sciences were being discussed, and then again director from 2 Dec 2010.

Apart from the director, the governing bodies of the Institute are: Governing committee and the Research Council. There were periods when the Institute did not have the right to have its own research council, and at this time all the promotions into higher research position had to be conducted through the research councils of various faculties or other bigger institutes, which slowed down the procedures and caused extra expenses. Together with the members of the Institute, the participants in these bodies were also the members of the Academy of Science. From the department of Arts and Music these were: Ljubica Marić, Dušan Radić, Vlastimir Peričić, Enriko Josif, Dejan Despić. From the department of historical sciences a long term member of the Governing committee was Dejan Medaković, and until recently Gojko Subotić. Dimitrije Stefanović, the only musicologist member of the Academy of Science, became a member of the Governing Committee after he retired from the Institute. According to the new regulations regarding the Academy of Sciences and the Institutes as its sub-units, one member of the Governing Committee is to be named by the Ministry of Science of the Republic of Serbia, and at present this is the

pianist Aleksandar Serdar, full professor of the Faculty of Music in Belgrade. Other two members of the committee, representatives of the Academy of Sciences, are Dimitrije Stefanović and Dejan Despić. All members of the committee, both past and present, have always been benevolent towards the Institute and have supported its work, reviewed its publications, helped in the whole series of activities organised by the Institute and written numerous references in support of various external projects (conferences, publications, exhibitions, digitalisation of the archival materials).

During the past six decades the Institute has had an exceptionally small number of administrative assistants. Since 1969 Desanka Dimić has managed the Institute's finances. There were two office assistants in the past,³¹ and the current administrative assistant is Marija Hauk. There used to be a permanent cleaning staff,³² while this job is today done by a contractual worker.

Cooperation with institutions and individuals

Since the time of its foundation the Institute of Musicology has maintained contacts with similar institutions nationally and internationally. Various donations from abroad were of immense help in establishing the library, especially during the first couple of decades. The Institute's 'guest book' was established in June 1959. The first person to sign it was Dr Anna Czekanowska, Polish ethnomusicologist who remained a good colleague. Most of the first visitors were from Great Britain and the United States, while over the years the guests came from Belgium, Poland, Holland, Denmark, France, USSR, Bulgaria, Austria, Israel, Italy, Czechoslovakia, Greece, Hungary, Sweden, Romania, Canada, Australia and even India, Japan and Ceylon. Many of these guests, mostly university professors, gave lectures at the Institute; the others came to learn more about Serbian Music, explore the archives and the library. In the later period many of them came to take part in various conferences in Belgrade. The institute also often received visits from members of the embassies and international musicians who performed in Belgrade. From this multitude of well known or less well known names it is difficult to select the most interesting or important. However, we will mention here a few of the best known: *musicologists* – Egon Wellesz, Zofia Lissa, Nikolas Slonimsky, Ivan Martinov, Ivan von Gardner, Venelin Krstev, Tatjana Vladiševskaja, Bojan Bujić, Dujka Smoje, Dragotin Cvetko, Miloš Velimirović, Jirí Vislouzil, Ladislav Šaban, Christian Hannick, Elena Gordina, Aleksei Kandinski, Nina Gerasimova-Persidska, Titus Moisesku, Barbu Bukur, Dimitri Conomos, Charles Atkinson; *composers* – Benjamin Britten, Dmitri Schostakovich, Krzysztof Penderecki; *slavists and theologians* – Albert Lord, Lionel Baden, Viktor Gusev, Rajna Kacarova, Stefan Džudžev, Jin Jeankins, Izalii Zemcovski, Walter Kolar,

³¹ Ivanka Todorović (1964–1968) and Mirjana Vučković (1977–2005).

³² Ivanka Konjević (1960–1975) i Anica Travica (1976–1997).

Barbara Krader, Nikita Tolstoj, Anne Pennington, Antonios Tahiaos, Kariofilis Micotakis, Elena Koceva, Birthe Trearup, Ivan Dujčev and Bishop Sava of Šumadija... Unfortunately many of the guests did not even sign the guest book. During the difficult 1990s there were very few visits, mostly by good friends who despite the circumstances did not stop coming to Serbia. After 2000 some of the most important guests and lecturers were: Richard Taruskin, Phillip Bohlman, Max Paddison, Jim Samson, Barbara Boisits, Lubomir Tyllner, Jitka Bajgarová, Zdravko Blažeković, Anna Baranyi.

The members of the Institute have individually been active in different departments and governing bodies of Matica Srpska and Vuk Foundation. They have also cooperated with the Museum and the library of the City of Belgrade, Jugokonzert, the Ethnomusicological and the Musicological Societies of Serbia, the Society of the composers of Serbia. During the times of old Yugoslavia there was active cooperation with the similar institutions in other Yugoslav Republics. These old ties have been recently reactivated as a part of regional cooperation. The Institute also worked actively with some of the dioceses of the Serbian Orthodox church, though this has become more sporadic over the last decade. The Institute also has a part in the projects organised through the bilateral exchange/cooperation of the Serbian Academy of Sciences with the academies of Austria, Hungary and the Czech Republic. Some of our faculty have organised and led projects with colleagues from the universities in Greece and Germany. The Institute is also active in nurturing ties with Serbian organisations in Diaspora: Serbian national councils in Hungary and Romania, and our centres, singing societies and conductors in Europe, the United States and Australia.

Some of the members of the Institute have also been working as part-time lecturers at the Faculty of Music in Belgrade (N. Mosusova), Academy of Arts in Novi Sad (D. Petrović, K. Tomašević), Faculty of Philology and Arts in Niš (M. Milin), Music Academy in East Sarajevo (D. Petrović) and Academy of Fine Arts in Bgrade (V. Peno).

Today one of our founders and the main finance supporter – the Ministry of Science of the Republic of Serbia, finance only the accepted projects but not the institution. The emphasise is place in the first place on publication, especially those published in journals of certain categories, which is not always the best criteria, especially in humanities. Pragmatic researchers, naturally putting self interest in the first place, concentrate to fulfill set criteria, and do not always consider the interests of the whole area of study. Therefore there is a real danger that in the future many of the activities which led to invaluable results in the fields of lexicography, continuing education, cultural life of this city, country and the region, cooperation with our diaspora, archival work or collecting and preserving material and cultural heritage will just cease.

(Translated by *Marija Petrović*)

Мелиша Милин

БИБЛИОТЕКА МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ*

Апстракт: У чланку је приказана Библиотека Музиколошког института САНУ у континуитету свог постојања од оснивања Института 1948. године до данас. Прати се увећање њеног фонда, као и начин набавке књига, часописа, нота и носача звука. Указано је на структуру Библиотеке и њене најзначајније јединице. Скреће се пажња на чињеницу да Институт никада није имао професионалног библиотекара, већ да су те послове обављали запослени сарадници.

Кључне речи: Музиколошки институт САНУ, музичке библиотеке

Убрзо по оснивању Музиколошког института, почело се и са формирањем специјализоване библиотеке. У току 1948. године начињен је списак потребних књига и часописа, које су потом набављане за одобрених 1,000.000 динара. Библиотека је у прво време попуњавана претежно књигама и нотама из антикварница. Поклони су, такође, били добродошли. Британски савет је већ крајем новембра 1949. године поклонио Институту музички лексикон у шест томова: *Grove's Dictionary of Music and Musicians*, као и неке енглеске музичке часописе, који су отада редовно достављани. Књиге, ноте и аудио снимке поклањали су и Петар Крстић, Светолик Пашћан и Алберт Лорд (1951), УНЕСКО (120 грамофонских плоча фолклорне музике, 1953), Америчка читаоница (која је годинама претплаћивала Институт на значајне америчке музиколошке часописе, уз повремене поклоне у књигама). До врло значајних публикација долазило се и разменом са сродним библиотекама у земљи и иностранству, на пример са Академијом наука СССР-а и са Бодлејанском библиотеком из Оксфорда.

С обзиром на специјализовани карактер институтске библиотеке, музикалије и књиге из области српске музике преузимане су и из других установа. Већ 1949. године Стана Ђурић-Клајн је прегледала један део музичког фонда Градске архиве, одакле су у Институт пренете све штампане композиције домаћих аутора из власништва бившег Јужнословенског певачког савеза. Књиге и ноте су повремено куповане од приватних лица. Као установа са скромним буџетом, Институт често није био у могућности да откупи све музикалије које

* Овај текст је резултат рада на пројекту *Музика на раскришћу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

су му нуђене. Тако, крајем 1949. године није било могућности да се исплати сума коју је за рукопис *Дивине шрагедеије* Миленка Пауновића тражила његова сестра Јелена.

Институт се ревносно бринуо о заоставштинама домаћих композитора, о чему сведочи и допис директора Петра Коњовића Стамбеном одсеку 4. рејона (1. новембра 1949) да се стан покојног Косте Манојловића у улици Светог Саве 28 не блокира, с обзиром на то да је у њему радна соба са великом музичком библиотеком. О стању књижног фонда у Институту од почетка је редовно вођена евиденција. Први заведени наслов у инвентару Библиотеке је књига Mauricea Emmanuela, *Pelleas et Melisande*, Paris 1922 (50 динара). Није наведена година набавке, али се претпоставља да је то било 1949. или 1950. године. У Извештају за 1950. годину пише да је Библиотека током те године добила 21 књигу, 20 грамофонских плоча и 152 нотна издања. Већ тада је Институт био претплаћен на три домаћа и шеснаест страних часописа. Током времена Библиотека је постала толико обимна, да је актуелно постало питање адекватног смештаја нових издања. Немогућност издвајања библиотеке из радног простора сарадника био је проблем док је Институт био смештен на II спрату зграде Српске академије наука и уметности у Кнез Михаиловој 35, али је остао актуелан и у новим просторијама (Кнез Михаилова бр. 36, IV) у које се Институт преселио јула 2007. Према књизи инвентара, фонд књига, без часописа и музикалија, бројао је децембра 2008. године 8160 јединица.

Институту никада није било омогућено да запосли стручног библиотекара, тако да су се библиотечким пословима бавили сами његови сарадници. Постоје редовно вођени инвентари књига, часописа и музикалија. Посебно су, у оквиру Архива, пописани рукописи и старије музикалије, као и целовите заоставштине. Започет је рад на именским и предметним каталозима, а у перспективи је компјутеризација фонда, за шта ће бити неопходно ангажовање стручњака.

Иако нема ангажованих стручних лица, Библиотека је отвореног типа, а њен фонд користе многобројни музиколози, музичари, новинари, као и студенти, ђаци и други заинтересовани. Мора се нагласити да је Библиотека смештена у радним просторијама, али и у ходнику и подруму зграде у којој је Институт смештен, што додатно отежава рад и заштиту.

Библиотеку просторно и садржајно чине три велике целине, организоване према основним истраживачким темама у Институту: *Црквена музика*, *Народна музика* и *Историја музике са ошћином музиколошком проблемаишћком*. Део који се односи на област црквене музике садржи обимну литературу неопходну за проучавање православне црквене музике. То су литургијске књиге на црквенословенском и грчком језику, као и њихови преводи на француски, енглески

и немачки језик, факсимилна издања грчких и руских неумских рукописа, књиге, зборници, сепарати студија најзначајнијих аутора из света који су се бавили проучавањем грчке, руске, румунске, бугарске и српске црквене музике. Драгоцене су и збирке микрофилмова и фотографија рукописа, магнетофонске траке са теренским снимцима (види, *Фоноархив*). Библиотека поседује и неколико неумских рукописа црквене музике из 19. века, велики број појачких зборника чији су аутори били карловачки богослови, рукописне записе српског појања и скоро комплетно капитално издање *Monumenta Musicae Byzantinae*. Важан део ове колекције су књиге које се односе на литургику, историју Цркве, стару књижевност и историју уметности. Велики број научних студија и сепарата који су у фонду овог дела Библиотеке добијен је као поклон или разменом за сопствена издања. Треба споменути и низ исписа и фотокопија везаних за нашу црквену музику, које су сарадници Института сакупили у архивима у Београду, Сремским Карловцима, Новом Саду, Загребу, Шибенику, Задру, Трсту, Сентандреји.

Најобимнији део колекције књига из области народне музике представљају објављене збирке из различитих области садашње и бивше Југославије, као и других балканских и словенских народа. Присутна је, мада у много мањој мери, и народна музичка баштина удаљених области света – Африке, Америке, Индије, Јаве. Поред етномузиколошке и етнолошке литературе посвећене српској народној музичкој традицији, која укључује све значајније домаће публикације – типа монографских студија и зборника радова са научних скупова – посебно су широко заступљена издања из суседних земаља, нарочито из Бугарске, Румуније и Мађарске. Треба споменути да се у овом делу Библиотеке налазе капитална дела као што су *Južno-slovenske popievke* (5 томова) Фрање Кухача, *Slovanstvo ve svých zpěvech* (14 томова) Лудвика Кубе, *Сборник за народни умотворенија и народопис* Добри Христова, *Chants populaires bulgares* Васида Стоина, *Romanian Folk Music* Тиберију Александра и *Ethnomusikologische Schriften – Faksimile – Nachdrücke* (4 тома) Беле Бартока. Библиотека поседује и познату студију Вернера Данкерта *Das Europäische Volkslied*, као и тротомно издање Хајнриха Мелера *Das Lied der Völker*, из заоставштине Петра Коњовића. Од посебне вредности су рукописни и звучни записи са терена које су остварили сарадници Института, о чему је посебно писано.

Део институтске библиотеке са књигама из области историје музике и опште музиколошке проблематике садржи, поред неопходних енциклопедијских, лексиконских и речничких издања, и публикације из области историје музике разних народа, пре свега европских, монографије композитора, студије из области естетике и теорије музике, а није занемарљив ни број књига из области историје и

теорије књижевности, позоришта и ликовних уметности. Као најдрагоценије наслове издања енциклопедијског типа можемо истаћи *The Grove Dictionary of Music and Musicians*, Лондон, 1980 (20 томова), *The Grove Dictionary of Music Instruments*, Лондон, 1984 (3 тома), *Музыкальная енциклопедия*, Москва, 1973 (6 томова), *Dictionnaire des oeuvres*, Париз, 1952 (3 тома + индекс) и *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, Касел 1989, репринт издања из 1952 (17 томова). Библиотека је богата издањима из заоставштина домаћих композитора и музиколога. Посебно место припада заоставштинама Петра Коњовића, Стане Ђурић-Клајн и Милоша Велимировића. Ако треба издвојити само једну књигу из те групе, била би то драгоцену *Историја музике* у 4 тома од Аугуста Вилхелма Амброза (A.W. Ambros, *Geschichte der Musik*) из 1880. и 1881. године, која је припадала Петру Коњовићу. Изузетно значајно новије обогаћење представља поклон великог дела личне библиотеке др Милоша Велимировића (1923–2008), америчког музиколога који је каријеру започео у Музиколошком институту давне 1951. године. Овој колекцији припада и збирка микрофилмова грчких и словенских неумских рукописа које је сакупио и којима се у својим студијама користио.

У оквиру Библиотеке постоји неколико мањих целина са књигама које се односе на музику различитих националних култура, са посебно обимним фондом издања о руској, чешкој и немачкој музици разних епоха. У Библиотеци се чува и велики број публикација из области историје, теорије и естетике музике, као и монографија објављених у Југославији пре и после Другог светског рата.

Фонд часописа садржи музиколошке и музичке часописе са подручја бивше Југославије, као и из земаља енглеског, немачког, француског, руског, бугарског и румунског говорног подручја. Постоје комплети часописа *Музички гласник*, *Музика*, *Славенска музика*, *Звук*, *Нови Звук*, *Зборник Мајнице српске за сценске уметности и музику*, *Pro musica*, *Музички палас*, *Internacionalna revija za estetiku i sociologiju muzike*, *Arti musices*, *Muzikološki zbornik*, *De musica disserenda* (од 2005), затим некомплетни *Света Цецилија*, *Ćirilometodski vjesnik*, *Novi akordi*, и др. Нису потпуно комплетни часописи који су у дужем периоду примани: *Советская музыка*, *The Musical Times*, *The Musical Review*, *Journal of Music Theory*, *Fontes Artis Musicae*, *Notes*, *Le Courier musical de France*, *The Musical Quaterly*, *Schweizerische Musikzeitung*, *Melos*, *Ethnomusicology*, *Yearbook of the International Folk Music Council*, *Acta musicologica*, *Journal of the American Musicological Society*, *Österreichische Musikzeitschrift*, *Die Musikforschung*, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, *Le journal musical français*. Неки часописи су само годину-две примани, као на пример *La revue internationale de musique* (1950–52) и *La vie musicale* (1951–52). Поред музиколошких и музичких часописа, стизали су и часописи и зборници из сродних

области: *Зборник радова Византолошког института, Археографски прилози, Valcanica, Слово, Наш језик, Развипак, Српска сцена, Народна стваралаштво, Народна умјетност, Comedia*. Захваљујући претплати колега из иностранства, Институт прима угледни британски часопис за проучавање старе музике *Plainsong & Medieval Music* (излази у Кембриџу од 1992).

Музикалије. У инвентару нотних издања прва заведена дела су клавирски изводи: Daniel Auber, *Ouverture zur Oper 'Der schwarze Domino'* и *Ouverture zur Oper 'Die Stimme von Portici'*. У рубрици „Како је набављена“ пише „затечена“, као и за већину од првих 700 партитура. Та прва набављена издања су дела стандардног репертоара: Бетовенове симфоније, Берлиозов *Римски карневал*, Брамсова *Четврта симфонија*, позната дела Шуберта, Чајковског, Брамса. Ускоро су се појавила и дела настала у 20. веку, као што су *Филхармонијски концерт* и *Симфонијске игре* Паула Хиндемита и *Пацифик* Артура Хонегера. Од композиција домаћих аутора најпре налазимо *Српске народне мелодије* (3 свеске) Владимира Ђорђевића, *Југословенске народне мелодије* од Милојевића-Нефата-Готовца, *100 народних песама из свих крајева Југославије* Ђорђа Караклајића, *Моју земљу* Петра Коњовића, *Руковети* Стевана Мокрањца, и низ других композиција старијих и савремених аутора које су добијане на поклон од Удружења композитора Србије и Савеза композитора Југославије. Један део нотног фонда добијен је разменом са иностранством, на пример са институцијама из Кракова, Будимпеште и Букурешта, а нешто је куповано антикварно. Фонд музикалија се богатио и поклонима самих сарадника Института, на пример од Милице Илијин и Димитрија Стефановића који је донео низ нотних издања са гостовања у Кини. Вредан је помена и велики поклон дела финских композитора од амбасаде те земље, као и снимака савремене немачке музике од некада амбасаде Источне Немачке. Знатан број партитура из заоставштина Петра Коњовића, Михаила Вукдраговића и других, постао је саставни део институтског нотног фонда. Посебна пажња се посвећује употпуњавању фонда савремене српске музике, у којем значајно место заузимају комплетна издања Одељења ликовне и музичке уметности САНУ, а добро су заступљена и издања Удружења композитора Србије, као и појединачна ауторска издања.

Збирка грамофонских плоча, касета и компакт-дискосва класичне и савремене музике није обимна, али садржи значајан број снимака православне црквене музике, грегоријанске традиције, колекције изворне народне музике и дела српских композитора 19. и 20. века. Укључене су едиције Продукције грамофонских плоча Радио-телевизије Београд и издавачких кућа из центара бивше Југославије. Институт поседује и сва издања компакт дискова савремених српских композитора чији је издавач Савез композитора Југославије. У звуч-

ном фонду налазе се и касете са домаћим композицијама које су сарадници Института преснимили у Радио Београду и Радио Новом Саду. Одређен број звучних издања добијен је на поклон од гостију или размењен за издања Института.

UDC 027.021:025.2]:78

061.6:78.072](497.11)

DOI: 10.2298/MUZ1010059M

Melita Milin

LIBRARY OF THE SASA INSTITUTE
OF MUSICOLOGY*

Abstract: This text describes the Library of the Institute of Musicology of the SASA in the continuity of its existence since the foundation of the Institute in 1948 until today. The gradual enlargement of its funds is taken account of, as well as the ways of acquisition of books, journals, scores and sound editions. The structure of the Library is commented upon and its most valuable possessions named. It is also mentioned that the Institute has never had a professional librarian, so that the fellows of the Institute collectively took care of it.

Key-words: Institute of Musicology of the SASA, music libraries

Soon after the foundation of the Institute of Musicology, the formation of a specialized library was commenced. In the course of 1948, necessary books and periodicals were listed and thereafter procured with a budget of 1,000.000 dinars. In the beginning, the library mainly made acquisitions of new books and scores from antiquarian book shops.

Gifts were welcomed as well. No later than the end of November 1949, the British Council donated a music lexicon in six volumes – *Grove Dictionary of Music and Musicians* – as well as some English music journals, thereafter regularly delivered. Books, printed music and audio recordings were also donated by Petar Krstić, Svetolik Pašćan and Albert Lord (1951), UNESCO (120 gramophone records of folk music, 1953), the American Reading Room (which over the years paid the subscriptions for relevant American musicology periodicals, also contributing books from time to time). The Library also acquired significant publications through exchanges with affiliated libraries in this country and abroad, such as the USSR Academy of Sciences and the Bodleian library in Oxford.

Taking into account the specialized nature of the Institute library, printed music and books related to Serbian music were also taken over from other institutions. In 1949, as soon as Stana Đurić-Klajn made an inquiry about part of the City of Belgrade Archives music collection, all printed musical compositions by domestic composers belonging to the former Yugoslav singing Association were transferred to the Institute.

* This text is the result of work on the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

Books and sheet music were occasionally purchased privately. Being an institution with limited financial resources, the Institute was not often in a position to purchase all printed music being offered. Thus, at the end of 1949, it was not possible to raise enough funds to compensate Milenko Paunović's sister Jelena for the manuscript of *Divina tragoedia* which she claimed was rightly hers.

The Institute took great care of domestic authors' inheritances, as witnessed by a letter from Director Petar Konjović to the Residential department of the 4th District (dated 1st November 1949), urging them not to block the apartment of the late Kosta Manojlović in Svetog Save Street 28, since it contained a study room with a large music library. Since the library's formation, regular records have been kept of the condition of its book holdings. The first title in the Library inventory was *Pelleas et Melisande* by Maurice Emmanuel, Paris, 1922 (which cost 50 dinars!). The year of procurement was not specified, but it is assumed that it was 1949 or 1950. The annual report for 1950 states that, in the course of that year, the Library received 21 books, 20 gramophone records and 152 items of sheet music. By that time the Institute had already been subscribing to three domestic and sixteen foreign journals. In time, the Library has become so voluminous that the adequate storage of new editions has become a burning issue. The physical removal of the Library from the associates' working environment was an insurmountable problem when the Institute was situated on the 2nd floor of the Serbian Academy of Sciences and Arts building in Knez Mihailova Street 35, and has remained so even at new premises (Knez Mihailova Street 36, 4th floor), to which the Institute moved in July 2007. According to the inventory, the library holdings of books, periodicals and printed music totaled 8445 items in November 2010.

The Institute has never been allowed to employ a trained librarian, so that the associates have managed the library themselves, including the upkeep of regularly kept inventories of books, periodicals and printed music. Within the Archives, [music] manuscripts and older printed music as well as complete legacies have been separately catalogued. Work on an Author-Title catalogue and Classified UDC catalogue has been initiated and computerization of the Library holdings has also been planned, but expert assistance would be necessary.

The Library is open to the public and its holdings are used by numerous musicologists, musicians, journalists as well as students, pupils and others interested. It must be emphasized that the Library is situated not just in working premises, but also in the corridor and basement of the building where the Institute is situated, which is additionally aggravating from a functional and preservational point of view.

Space and content wise, the Library consists of three large sections, organized according to basic research topics in the Institute: *Church mu-*

sic, Folk music and History of music with general musicology. The section referring to the church music field of expertise comprises copious literature necessary for the study of Orthodox church music. There are liturgical books in Church-Slavonic and Greek as well as their translations into French, English and German; facsimile editions of the Greek and Russian neumatic manuscripts, books, codices, excerpts from studies by eminent international authors carrying out research into Greek, Russian, Romanian, Bulgarian and Serbian church music. Collections of micro-films and manuscript photographs, magnetic tapes with field research recordings (see the article on the Phonoarchive in this volume) are invaluable. The library also has in its possession a few 19th-century neumatic manuscripts of church music, a large number of chanting codices (the authors of which were clergy from Sremski Karlovci), Serbian chant manuscripts, and an almost complete capital edition of *Monumenta Musicae Byzantinae*. A significant part of this collection is related to liturgics, church history, old literature, and history of art. A large number of scientific studies and excerpts in this unit of Library holdings were acquired as gifts or in exchange for Institute editions. There should also be mentioned a range of writings and reprints related to our church music, collected by Institute associates from archives in Belgrade, Sremski Karlovci, Novi Sad, Zagreb, Šibenik, Zadar, Trieste, and Szentendre.

The major part of the book section on folk music comprises published collections from different regions of former Yugoslavia, as well as of other Slav and Balkans nations. The folk music heritage of distant parts of the world – Africa, America, India, and Java – is also present, though to a considerably lesser extent. Apart from ethnomusicology and ethnology books dedicated to the Serbian folk music tradition, including all relevant domestic publications such as monograph studies and proceedings of academic conferences, editions of neighboring countries are considerable, especially from Bulgaria, Romania and Hungary. It should be mentioned that this section of the Library contains momentous works such as *Južno-slovenske popievke* (5 volumes) by Franjo Kuhač, *Slovanstvo ve svých zpěvech* (14 volumes) by Ludvik Kuba, *Сборник за народни умотворенија и народојис* by Dobri Hristov, *Chants populaires bulgares* by Vasil Stoin, *Romanian Folk Music* by Tiberiu Alexandru and *Ethnomusikologische Schriften – Faksimile – Nachdrücke* by Béla Bartók. The library also stores a well-known study by Danckert Werner – *Das Europäische Volkslied* as well as a three-volume edition of *Das Lied der Völker* by Heinrich Möller, belonging to the bequest of Petar Konjović. Manuscripts and field audio recordings made by Institute associates are of utmost value.

The part of Institute library dedicated to books on history of music and general musicology also comprises, besides necessary encyclopedic, lexicon and dictionary editions, publications on the music history of va-

rious nations, primarily European, monographs on composers, studies on aesthetics and theory of music. However, the scope of books on history and theory of literature, theatre and arts is not negligible. From our most precious editions of encyclopedic character, we may point out *The Grove Dictionary of Music and Musicians*, London, 1980 (20 volumes); *The Grove Dictionary of Music Instruments*, London, 1984 (3 volumes), *Музыкальная энциклопедия*, Moscow, 1973 (6 volumes), *Dictionnaire des oeuvres*, Paris, 1952 (3 volumes + Register), and *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, Kassel, 1989, a reprint edition of 1952 edition (17 volumes).

The Library is amply supplied with publications from legacies by domestic composers and musicologists. A special place belongs to the legacies of Petar Konjović, Stana Đuric-Klajn and Miloš Velimirović. If only one book should be singled out from that group, it would be *Geschichte der Musik* by A.W. Ambros, published in 1880 and 1881, which used to belong to Petar Konjović. An exceptionally significant recent contribution to the Library is the gift representing a major part of the personal library of Miloš Velimirović (1923–2008), Ph.D., an American musicologist who started his professional career at the Institute as long ago as 1951. To this collection also belongs a microfilm collection of Greek and Slav neumatic manuscripts which he gathered and used in his research.

In the Library there are also several smaller units comprising books on music of various nations, particularly numerous publications on Russian, Czech and German music of all epochs. The Library also holds a large number of publications referring to history, theory and aesthetics of music, as well as monographs published in Yugoslavia before and after the Second World War.

The Periodicals collection comprises periodicals on music and musicology from the regions of former Yugoslavia but also from English, German, French, Russian, Bulgarian and Romanian speaking countries. There are entire collections of *Muzički glasnik*, *Muzika*, *Slovenska muzika*, *Zvuk*, *Novi Zvuk*, *Zbornik Matice srpske za scenske umetnosti i muziku*, *Pro musica*, *Muzički talas*, *Internacionalna revija za estetiku i sociologiju muzike*, *Arti musices*, *Muzikološki zbornik*, *De musica disserenda* (since 2005). Furthermore, there are incomplete collections of *Sveta Cecilija*, *Ćirilometodski vjesnik*, *Novi akordi*, etc. The following magazine collections, which have been delivered over longer period, are not completely entire: *Советская музыка*, *The Musical Times*, *The Musical Review*, *Journal of Music Theory*, *Fontes Artis Musicae*, *Notes*, *Le Courier musical de France*, *The Musical Quaterly*, *Schweizerische Musikzeitung*, *Melos*, *Ethnomusicology*, *Yearbook of the International Folk Music Council*, *Acta musicologica*, *Journal of the American Musicological Society*, *Österreichische Musikzeitschrift*, *Die Musikforschung*, *The Journal of*

Aesthetics and Art Criticism, Le journal musical français. Subscriptions to some magazines lasted only for a year or two, such as: *La revue internationale de musique* (1950-52) and *La vie musicale* (1951-52). Apart from musicology and music periodicals, periodicals and proceedings in related fields of knowledge have also been delivered: *Zbornik radova Vizantološkog instituta*, *Arheografski prilozi*, *Balcanica*, *Slovo*, *Naš jezik*, *Razvitak*, *Srpska scena*, *Narodno stvaralaštvo*, *Narodna umjetnost*, *Comoedia*.

Thanks to the courtesy of foreign colleagues, the Institute has been subscribed to a renowned British journal for the study of ancient and medieval music *Plainsong & Medieval Music* (issued from Cambridge since 1992).

Printed music. In the inventory of sheet music publications, the first catalogued works are the following piano compositions: Daniel Auber, *Ouverture zur Oper 'Der schwarze Domino'* and *Ouverture zur Oper 'Die Stumme von Portici'*. The procurement section states that this piece of sheet music 'has already been there', as was the case with most of nearly 700 pieces of sheet music. Those first acquired items are works of a standard repertoire: Beethoven's *Symphonies*, Berlioz's *Roman carnival*, Brahms' *Fourth Symphony*, well-known works by Schubert, Tchaikovsky (and Brahms). Soon there appeared works composed in the 20th century, such as *Philharmonic concerto* and *Symphonic dances* by Paul Hindemith and *Pacific* by Arthur Honegger.

Works by domestic composers that we first came across are *Srpske narodne melodije* (Serbian folk melodies, 3 volumes) by Vladimir Đorđević, *Jugoslovenske narodne melodije* (Yugoslav folk melodies) by Milojević-Nefat-Gotovac, *100 narodnih pesama iz svih krajeva Jugoslavije* (100 folk songs from all over Yugoslavia) by Đorđe Karaklajić, *Moja zemlja* (My country) by Peter Konjović, *Rukoveti* by Stevan Mokranjac, and many other compositions by older and contemporary authors, obtained as a gift from the Composers' Association of Serbia and the Union of Yugoslav Composers. Part of the sheet music collection was acquired through exchange with other countries, such as with institutions in Cracow, Budapest and Bucharest, while some items were purchased from antiquarian shops. The collection of printed music has been enriched with gifts from the Institute's own associates, for example from Milica Ilijin and Dimitrije Stefanović, who brought a whole range of sheet music from his visits to China. A great gift from the Finnish embassy consisting of works by their composers, as well as recordings of contemporary German music donated by the former East-German embassy, is also worth mentioning. A substantial number of sheet music from the legacy of Peter Konjović, Mihailo Vukdragović and others have become an integral part of the Institute sheet music holdings. Special attention is being paid to the completion of contemporary Serbian music collection, in which complete publications of the SASA Department of Fine Arts and

Music hold a significant place, but there are also many items published by the Composers' Association of Serbia as well as individual author's publications.

The collection of vinyl records, cassettes and compact discs of classical and contemporary music is not extensive, but contains a significant number of recordings of Orthodox ecclesiastical music, Gregorian tradition, collections of traditional folk music, and works by Serbian 19th- and 20th-century composers. Publications of Radio Television Belgrade Music Production and ones from publishers from other centers of the former Yugoslavia are also included. The Institute also has in its possession all CD editions of contemporary Serbian composers issued by the Union of Yugoslav Composers. Audio-material fund stores, and also cassettes with domestic compositions that the Institute associates have copied in Radio Belgrade and Radio Novi Sad. A certain number of audio publications was received as gift from guests or exchanged in return for publications of the Institute.

(Translated by *Biljana Grujović*)

Александар Васић

АРХИВ МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ
Колекција докумената, аутографа, преписа,
старих нотних издања и фотографија *

Апстракт: Музиколошки институт САНУ поседује обимну архивску збирку рукописа, преписа и ретких издања српске музике, као и литерарних докумената, фотографија и предмета од значаја за националну историју музике. У овом раду дају се историјат и преглед структуре и садржаја Архива Института. Указано је на најзначајније архивалије, на структуру корисника Архива, као и на актуелне проблеме у функционисању овог сегмента Музиколошког института.

Кључне речи: Музиколошки институт САНУ, архиви, српска музика – XIX век, Стана Ђурић-Клајн

Упоредо с почецима научног рада у Музиколошком институту САНУ отпочело је и формирање пратећих јединица Института – библиотеке и својеврсног архива. Од самога почетка постојала је намера да се у Институту формира збирка рукописа, докумената и предмета из српске музичке прошлости. С обзиром на чињеницу да у оно време није постојала – као што ни данас не постоји – институција која би била окренута музеолошкој обради српске музике, требало је у Институту радити на прикупљању, систематизацији и обради споменика наше музичке прошлости.

Пионирска улога у настанку ове колекције припала је Стани Ђурић-Клајн (1908–1986). Она је започела рад на прикупљању архивског материјала и пресудно је допринела настанку и ширењу овог сегмента Музиколошког института. Свакако су у томе одговарајућу улогу одиграла њена научна интересовања, највећим делом управљена на српску музику XIX века, као и чињеница да је на београдској Музичкој академији предавала историју југословенске музике. С пасијом и истрајношћу историчара проф. Клајн је обилазила књижаре и антикваријате и тамо налазила и куповала ретка издања старије српске музике. Грађу на коју је наилазила у архивима давала је на преписивање (у оно време није било апарата за фотокопирање), па су тако у Институт доспели преписи архивских докумената од интереса за нашу музичку прошлост. Госпођа Клајн, како су је сви

* Овај рад резултат је пројекта *Музика на раскришћу – српски, балкански и европски оквири*. Пројекат изводи Музиколошки институт САНУ у Београду, а финансира га, под бројем 147033, Министарство за науку и технолошки развој Владе Републике Србије.

ословљавали, активно је комуницирала с нашим музичарима, водила преписку с породицама преминулих композитора и извођача, па су поједине заоставштине и легати откупом или поклоном доспевали у Институт.

До повлачења Стане Ђурић-Клајн у пензију 1974. колекција је била затворена, а проф. Клајн је по потреби колегама и сарадницима из Института и изван њега, уступала тражену грађу на коришћење. Доласком академика Димитрија Стефановића на место директора Музиколошког института (1979), архивска колекција је отворена за све категорије корисника. Он је, уз ангажовање научног сарадника др Данице Петровић и спољних сарадника (Слободанка Говедарица, апсолвенткиња археологије, Слободан Варсаковић, студент музикологије и Љиљана Тодић, студенткиња историје уметности), организовао пописивање и каталогизирање архивске колекције. Старао се, такође, да се архивска збирка допуњава занимљивим нотним материјалом и другим документима. Током његовог вишегодишњег управљања Институтом извршене су и нове набавке и куповине. Лични контакт с нашим музичарима и њиховим породицама, сарадња с одговарајућим телима у Српској академији наука и уметности, као и с републичким Министарством за науку, омогућили су значајно увећање архивске колекције.

Данас је целокупна архивска грађа у Музиколошком институту пописана и каталогизирана, истина не компјутерски. Њен садржај чини око две хиљаде докумената, распоређених у тридесет четири велике архивске кутије. После пресељења у зграду у Кнез Михаиловој улици бр. 36, јула 2007, колекција је добила и засебну просторију, у којој се чувају и посебни фондови заоставштина српских музичара, као и преостали примерци тиража издања Института. Архивску збирку прати каталог (на картицама), приређен према азбучном реду, с описом свих потребних реалија о сваком документу. На критериј распореда грађе у кутијама утицала је чињеница да је колекција Музиколошког института „отворена“ збирка, која се непрестано допуњава. Стога приликом распоређивања грађе није било могућно у потпуности поштовати персонално или тематско начело. Фондови појединих композитора смештени су првобитно у једну или две кутије, како је већ било могућно. Међутим, прилив нових докумената онемогућавао је да се тај принцип одржи и даље, па хронологија пристизања грађе јесте та која одређује место новим архивалијама. Укрштај критерија, међутим, не утиче на сређеност и прегледност архивске грађе, јер је консултовањем каталога лако наћи место на којем се одређени извор чува.

Грађу колекције сачињавају четири основна типа докумената: 1) нотни материјал, 2) литерарна сведочанства, 3) одликовања и други предмети, 4) фотографије.

Нотни материјал обухвата аутографе композиција српских аутора, преписе, стара и ретка штампана издања српске музике, рукописне збирке записа српске народне и црквене музике. На појединим аутографима или преписима сачуване су драгоцене маргиналије композитора или преписивача.

Веома су разноврсна литерарна сведочанства која се налазе у овој збирци. Поред примера музичкотеоријске или уџбеничке литературе, тамо су и рукописи предавања из опште и националне историје музике, исечци из домаће и иностране штампе у вези с нашим музичарима и њиховим гостовањима у другим срединама и др. Литерарна грађа пружа слику о животу, школовању и каријери српских музичара. У Архиву се налазе и лична документа – крштенице, умрлице, гимназијска сведочанства, универзитетске уписнице и дипломе, семестрални листови, укази о постављењима у државној служби и др. Слику српског музичког и културног живота XIX и XX века, како у Аустроугарској монархији, тако и у Краљевини Србији / Југославији, граде и плакати и штампани програми концерата, позоришних представа и других сличних манифестација, затим статуи певачких друштава, споменице, путописи.

Одликовања додељивана српским музичарима (и акта о тим одличјима) сведоче о расту свести у младој српској држави о вредности и значају музичке уметности и културе за развој народног живота. Друштвени положај музичара учвршћивао се постепено, како радом и резултатима самих уметника, тако и сазревањем средине која је упућивањем признања показивала да мења свој однос према музичарима и уметницима. Поједина одликовања су српским музичарима додељивана и за ратне заслуге.

Збирка од око две стотине фотографија поред индивидуалних фотографија композитора, извођача, музичких писаца, садржи и групне портрете оркестара, хорских и камерних ансамбала, наставника музичких школа и сл. На фотографијама су забележени и значајни музички догађаји, као и ретка издања српске музике.

Првобитно су у састав Архива увођени и појединачни документи и целовите нотне заоставштине српских композитора. Како се број таквих збирки увећао, године 1984. одлучено је да се формира засебан Регистар заоставштина, па се оне од тада уписују као посебна збирка – „заоставштина“.¹

У старијој архивској збирци издваја се једанаест већих целина. То су фондови следећих музичара: Корнелије Станковић, Даворин Јенко, Јован Пачу, Стеван Мокрањац, Исидор Бајић, Теодор-Тоша

¹ О заоставштинама српских музичара у Архиву Музиколошког института САНУ видети чланак мр Биљане Милановић у овој свесци „Музикологије“.

Андрејевић-Аустралијанац, Станислав Бинички, Владимир Р. Ђорђевић, Петар Крстић, Миленко Пауновић и Коста П. Манојловић.

Корнелије Станковић заступљен је бројним преписима, фотокопијама, али и старим и ретким издањима своје клавирске и вокалне – црквене и световне музике. У Институту постоји неколико листова аутографа српских народних песама, као и аутограф *Литургије* изведене у Бечу с аустријским певачима, па је црквенословенски текст фонетски исписан латиницом. Постоји и издање Станковићевих *Српских народних песама* за глас и клавир из 1859. године, с маргиналијама Петра Коњовића. Колекцију лепе издања Корнелијевих песама из 1862. и 1863. године (литографије и фотокопије), затим његово *Православно црквено појање у србској народа I–III*, штампано у Бечу 1862–1864. и др.²

Низ докумената сведочи о музичком раду Даворина Јенка. То су нотна издања и преписи, али и његов тестамент из 1902. године, фотографије, писма, новински чланци. Посебну пажњу завређује Јенково *Ојело за мешовити хор*, препис с коментаром Лазара Лере, врсног познаваоца црквеног појања и својевремено секретара Музиколошког института.

Фонд Јована Пачуа значајан је за историчаре српске клавирске музике.³ Институт поседује копије његових *Српских звукова*, опсежне збирке од дванаест рапсодија за клавир. Пачуова рукописна збирка откупљена је осамдесетих година прошлог века, и то средствима Одбора за историју српске музике САНУ.

Иако се заоставштина Стевана Мокрањца једним делом налази у Архиву Српске академије наука и уметности, и у Музиколошком институту чува се веома значајна нотна грађа овог композитора,⁴ коришћена приликом припреме Мокрањчевих сабраних дела.⁵ Мокрањчева збирка је најобимнија персонална збирка у оквиру колек-

² Корнелијева световна музика објављена је недавно; видети: Корнелије Станковић, *Сабрана дела*, књ. II: *Песме за глас и клавир, мушки и мешовити хор*, гл. уредник Даница Петровић, Музиколошки институт САНУ – Завод за културу Војводине, Београд – Нови Сад 2007. Фототипско издање *Православног црквеног појања у србској народа I–III* приредила је такође Д. Петровић, а објављено је 1994. у издању Одбора за фототипска издања Српске академије наука и уметности, Народне библиотеке Србије и Матица српске.

³ Видети монографију Драгане Јеремић-Молнар, *Српска клавирска музика у доба романтизма (1841–1914)*, Матица српска, Нови Сад 2006.

⁴ Библиографију целокупне рукописне заоставштине Стевана Мокрањца саставила је др Даница Петровић, „Рукописна заоставштина Стевана Стојановића Мокрањца“, *Развитак*, Зајечар 1992, год. XXXII, бр. 3–4. (188–189), 21–30.

⁵ Видети: Стеван Стојановић Мокрањац, *Сабрана дела*, т. I–X, приређивачи: Дејан Деспић, Драгослав Девић, Војислав Илић, Властимир Перичић и Даница Петровић, Завод за уџбенике и наставна средства – Музичко-издавачко предузеће „Нота“, Београд – Књажевац 1992–1999.

ције Института. Она садржи значајне аутографе: *Ојело за мешовити хор*, *Четири обредне кајде за мешовити хор*, скице за сценску музику *Хронос*, *Саи уочи Нове године 1907*, скице за мушке хорове *Хумористичне варијације* и *Чуј, роде, чуј*, радне верзије и скице за две статије за мешовити хор, као и запис двеју народних мелодија (скице за мешовити хор).

Веома је богата и разноврсна збирка Исидора Бајића, у којој се налази и клавирски извод опере *Кнез Иво од Семберије*, и то са забелешкама Петра Крстића, као и Бајићева *Објашњења* за ову оперу на мађарском и немачком језику (писана готицом). Литерарне изворе заступају Бајићева предавања о историји црквене музике, о Лудвигу ван Бетовену (Ludwig van Beethoven), као и препис писма Светом архијерејском синоду Српске православне цркве из 1906. у којем овај композитор расправља о решавању питања бележења и очувања нашег црквеног појања. Свакако треба истаћи оригинални рукопис партитуре *Ксеније* и *Ксенија*, комада Милана Савића за који је музику такође написао Исидор Бајић. Ту су и штампани примерци свих бројева *Српске музичке библиотеке*, те драгоцене збирке српске музике с почетка XX века, као и фотокопије свих осам бројева Бајићевог *Српског музичког листа*, трећег по реду српског музичког часописа. Куриозитет је у Бајићева композиција *Веруј да те љубим*, а то због оркестрације Милана Ристића.

Занимљив је и фонд Теодора-Тоше Андрејевића-Аустралијанца, са документима о наступању његовог Тамбурашког друштва „Вила“ на Светској изложби у Паризу 1900. године и писмима импресарија Бечке опере (из 1879. и 1880. године) поводом Андрејевићевих успешних наступања у Бечу. У значајне литерарне изворе долази и одлука министра просвете и црквених дела, др Владана Ђорђевића (октобар 1888), да Тоша Андрејевић може у Београду отворити Вишу музичку школу (конзерваторијум), први такав завод код Срба.⁶

Представници генерације српских композитора коју је Стана Ђурић-Клајн назвала „Београдском школом“ – Станислав Бинички, Петар Крстић, Божидар Јоксимовић и Владимир Р. Ђорђевић – такође су у већем обиму заступљени у архивској колекцији Музиколошког института. Бинички је заступљен оригиналном оркестарском партитуром *Море ђевојко*, за глас и симфонијски оркестар (1937), али и својим успешним црквеним композицијама – *Литургијом за мешовити хор* (аутограф из 1921) и *Ојелом за мешовити хор* (штампано издање, 1928). Како су старији српски музичари стицали своја знања, музиколог ће моћи да види и на основу свеске са школским

⁶ У МИ САНУ постоји препис те одлуке, а објављена је у књизи Косте П. Манојловића, *Историјски поглед на поштанак, рад и идеје Музичке школе у Београду*, Штампарија „Меркур“, Београд 1924, 12.

радовима Биничког, као и из листова са задацима из хармоније и контрапункта са дипломског испита који је Бинички полагао у Минхену 1899. године. Историчаре српске музичке теорије и уџбеничке литературе могао би интересовати Биничков рукопис *Наука о инструментацији* (1897–1898).

Представници Београдске школе заступљни су не само својим композицијама, већ и грађом специфичног карактера. Рукопис Владимира Р. Ђорђевића *Историјати настанка Музичког гласника*, у којем се износе околности под којима је настао први српски музички часопис после Првог светског рата, има вредност сведочанства савременика и учесника у покретању и формирању часописа. Драгоцен је и његов рукопис *Огледа библиографије српских музичара*, са документацијом о штампању те пионирске књиге српске музичке библиографије.

Од аутографа композитора Миленка Пауновића Институт поседује његову клавирску композицију *Устај, дико*, затим *Свечани свадбени марш* (партитура за оркестар), као и *Причасно* за мешовити хор. Поред личне и породичне преписке, пажњу привлаче и Пауновићеве драме, сведочанство ширих уметничких афинитета и аспирација овог занемареног српског музичара.

У богатије збирке долази и она од Косте П. Манојловића. Поред његових композиција, ту су и другачији извори – рукопис његовог рада о народним попевкама из 1928. године, као и предавање на тему *Музички национализам и Корнелије Штанковић*. Свакако треба истаћи и Манојловићеве анализе Мокрањчевих руковети и *Приморских напева* (рукописи / куцано на писахој машини).

* * *

Велик је број наших композитора и музичара XIX и прве половине XX века који су макар и мањим бројем докумената представљени у архивској збирци Института. То су: Владимир Боберић, Никола Ђурковић, Димитрије Големовић, Петар Димић, Јован Иванишевић, Петар Илић, Фрањо Мађејовски, Милоје Милојевић, Сава Селесковић, Јосип Славенски, Велимир Сперњак, Петар Стојановић, Мита Топаловић и многи други.

Свој напредак према професионализму српска музика XIX века дугује и многобројним чешким музичарима. Архивска збирка Института садржи композиције Јосифа Бродила, Милоша Брожа, Вацлава Ведрала, Хуга Доубека, Славољуба Лжичара, Фрање и Драгутина Покорног и др. То су углавном салонске композиције за клавир, као и дела за хорске ансамбле. Истраживачи почетака литературе о музичкој теорији на српском језику наћи ће у Музиколошком институту *Теорију музике* Јозефа Свободе, издања из 1895. и 1904. годи-

не. Пажњу завређује и обимни Свободин рукопис, од преко две стотине страница, *Предавања о музици*, из 1890–1892. године. *Предавања* обухватају теорију музике и општу историју музике, са додатком „О српској народној музици“.

Тешко је из обиља архивске грађе издвојити све оно што може и треба да привуче савремене истраживаче. Жене-композитори, малобројне у нашој музици, нашле су се и у каталогу овог Архива. Од Славке-Алојзије Атанасијевић Институт поседује све сачуване клавирске композиције.⁷ Ту су и дела друге композиторке онога доба, Сидоније Илић.⁸ У стара и ретка издања спадају композиције Алојаза Калауза (*Српски најјеви за клавир*) и Милана Миловука (*Кадрил за клавир*), а заступљен је и Александар Морфидис-Нисис (преписи композиција за хор). Српски композитор Александар Николић, први флаутиста Краљевске опере у Будимпешти, издао је 1863. збирку *Што српских песама*. Музиколошки институт поседује фотокопију првих десет песама из те хорске збирке.

После Другога светскога рата изучавање српске црквене музике изостављено је из наставних планова београдске Музичке академије. Академик Петар Коњовић је зато у Музиколошком институту покушао и успео да створи центар за проучавање те, у послератно време идеолошки непожељне музичке области. Деловањем активних сарадника Института, на првом месту др Димитрија Стефановића и др Данице Петровић, као и првих асистената Института – др Милоша Велимировића и др Стојана Лазаревића – Институт је својом библиотеком и архивском збирком постао један од најзначајнијих центара за проучавање православне црквене музике у овом делу Европе. Томе доприноси деценијама стварана библиотека литургичких и историографских књига, фотодокументације и звучних записа православне црквене музике, пре свега српске. Сабрани су преписи и литографисане појачке збирке српског црквеног појања, део рукописне збирке Лазара Лере,⁹ изузетно обимна збирка записа из заоставштине Ненада Барачког¹⁰ и Бранка Цвејића.¹¹ Од рукописних

⁷ *Концертна фантазија*, на тему „На те мислим“, оп. 1; *Chansonette Slave*, варијације на тему „Устај, устај, мили роде и дубоки сан свој стреси“, оп. 2; *Reflets du Printemps* – полка-капричо за клавир, оп. 6.

⁸ *Лейшир*, полка за клавир, литографија, Беч.

⁹ Видети: Л. Лера, *Зборник црквеног појања*, ркп, 1940, стр. 1–43, 129–144, уметнут литографисани део стр. 129–144, са записима из 1920, 1923, 1925. и 1927. године.

¹⁰ Др Даница Петровић је објавила поправљено издање Барачковог *Ноћног зборника српског народног црквеног појања по карловачком напеву* („Каленић“ – Музиколошки институт САНУ – Матица српска, Крагујевац – Београд – Нови Сад 1995). (Прво издање објављено је 1923. у Новом Саду.) Видети и: Ненад М. Барачки, *Српско народно црквено појање: Божић – Велики петшак – Ускрс*, прир. Даница Петровић, „Каленић“, Крагујевац 2000. О заоставштини Н. Барачког: Д. Петровић, „Појци и мелографи српског црквеног појања – духовни мисионари и

збирки и записа српског народног црквеног појања Музиколошки институт у своме Архиву поседује и записе појања непознатих аутора у Сомборској препарандији и Карловачкој богословији.¹² Ту је и копија рукописа Вукашина Д. Бојића, изводи из Литургије, Триода, Пентикостара и Минеја. Посебну пажњу завређује рукопис делова Литургије према певању Срба муслиманске вере у околини Призрена и Скопља, које је Петар Ж. Илић забележио 1910. године.¹³

Поред записа српског црквеног појања, у Институту су сабране и многобројне духовне хорске композиције наших аутора, и то у аутографима, преписима и штампаним издањима. Занимљиви су и примери првих Литургија писаних за српске црквене хорове у Бечу и Трсту – Бенедикта Рандхартингера (Benedict Randhartinger) и Франческа Синика (Francesco Sinico).¹⁴ *Попис духовних композиција Суботичког певачког друштва*, који садржи 277 дела, упућује на слику једног ишчезлог доба када је црквена музика живела пуним животом – не само у храмовима, већ и у домовима нашег народа.

* * *

Музиколошки институт САНУ поседује и изузетно богату етно-музиколошку збирку са близу осам хиљада рукописних записа наше народне музике – песама и игара пре свега из Србије, али и из осталих крајева бивше Југославије. Та је колекција од прворазредног на-

музички посленици. Поводом рукописне музичке заоставштине свештеника Ненада М. Барачког, [у:] *Споменица епископу шумадијском Сави*, зборник радова поводом 40-годишњице архијерејске службе др Саве (Вуковића), епископа шумадијског, ур. Д. Петровић, Нови Сад 2001, 147–158.

¹¹ Уп. Б. Цвејић, *Српско народно црквено појање по карловачком напеву*, св. 1 – *Осмогласник*; св. 2 – *Опште појање*, Рума 1920. Овај рукопис откупљен је за архивску колекцију Музиколошког института средствима Одбора за историју српске музике САНУ.

¹² Податке о тим записима видети у прегледној студији Данице Петровић, „Српско црквено појање као предмет музиколошких истраживања“, *Зборник Материце српске за сценске уметности и музику*, Нови Сад 1994, бр. 15, 31–46. (нарочито стр. 42–43). Видети и: Иста, „Српско народно црквено појање и његови записивачи“, [у:] *Српска музика кроз векове*, главни уредник Стана Ђурић-Клајн, САНУ (Галерија САНУ, бр. 22), Београд 1973, 251–274; Димитрије Стефановић, „О проучавању српске црквене музике и музичким издањима у току последњих тридесет година“, [у:] *Споменица посвећена 130-годишњици животног и рада Библиотеке Српске академије наука и уметности*, Концепција, избор архивских докумената и припрема за штампу [Олгица Момчиловић и] Буза Радовић, ур. Радомир Лукић, САНУ (Посебна издања, књ. CDLXXVI, Споменица, књ. 65), Београд 1974, 125–134.

¹³ Видети рад Данице Петровић, „Српско црквено појање – Св. Литургија. Записи по певању хришћана и муслимана у околини Скопља и на Косову (1910)“, *Вардарски зборник САНУ*, Београд 1999, бр. 1, 231–248.

¹⁴ Бенедикт Рандхартингер, *Литургија за мешовити хор*, Франческо Синико, *Литургија за мешовити хор*, преписана за црквени хор у Сарајеву.

учног и културног значаја. О њој постоји прегледна студија мр Ане Матовић, па ћемо се овде ослонити на податке саопштене у тој студији.¹⁵

Обимом и значајем издвајају се рукописне збирке записа народних песама и игара Исидора Бајића и Петра Крстића. У Бајићевој заоставштини налази се 2.338 записа народних мелодија, а код Крстића је сачувано 888 песама и игара. Записи које су оставили ови композитори не потичу само од њих самих; многи су, наиме, преузети од других мелографа (Владимир Р. Ђорђевић, Лудвик Куба /Ludvik Kuba/, Стеван Стојановић Мокрањац, Фрањо Ксавер Кухач, Годор Бушетић, Славољуб Лжичар, Корнелије Станковић и др).

Систематски рад на прикупљању и научној обради народних мелодија отпочео је Коста П. Манојловић. На његову иницијативу основано је 1923. у београдском Етнографском музеју Одељење за музички фолклор, у којем је формирана и прва фонографска збирка народних мелодија у Србији. У Музиколошком институту САНУ налази се целокупна, дакле та наша прва збирка записа музичког фолклора. Материјал обухвата 1.440 песама и игара, забележених од девет мелографа. Највећи део – 1.074 песме из Јужне Србије, Македоније и с Косова – потиче од Косте П. Манојловића (његови записи настали су између 1923. и 1933. године). Збирку сачињавају и записи Исидора Бајића, Данице Јанковић, Матка Брајше-Рашана, Светомира Настасијевића, Шандора (Александра) Босиљевца, Стевана Мокрањца и Милана Стевана Гајдова. Музички фолклор забележен у овој колекцији потиче из Србије, Македоније, Хрватске, Босне, Херцеговине и др.

Годину дана по оснивању Музичке академије у Београду (1938), Коста П. Манојловић покушао је да створи архив целокупног, до оног времена сакупљеног музичког фолклора код нас. Сав тај материјал (картони с мелографским записима и каталог), пренет је 1948. у Музиколошки институт. На картонима је преписано и унето у каталог 2.755 мелодија које је забележило седамнаест записивача. Овај фонд, чије је обликовање започето на Музичкој академији, а настављено у Музиколошком институту, обухвата седам збирки народних мелодија.¹⁶ Мелографи су: Коста П. Манојловић (песме из Крњева и Битоља), Драгутин Чолић (песме из Санџака), Исидор Бајић (песме из Србије и Македоније), Владо Милошевић (песме из Босне), Јосиф Николић-Вучковић (песме из Шумадије), Петар Ж. Илић („Из старог Скопља и Повардарја“; „31 мелодија песама и игара посталих

¹⁵ Видети: Ана Матовић, „Рукописне збирке народних мелодија у Музиколошком институту“, [у:] *Српска музика кроз векове*, главни уредник Стана Ђурић-Клајн, САНУ (Галерија САНУ, бр. 22), Београд 1973, 293–313.

¹⁶ Неки од тих записа издати су; податке о штампаним издањима видети у цитирајној студији Ане Матовић, стр. 299, нап. 14.

пре и после Првог српског устанка 1803. године“), Марко Тајчевић (песме из Ниша и околине).

После Етнографског музеја и Музичке академије, трећи центар за сакупљање народне музике био је Радио Београд. У Музиколошком институту налазе се и две збирке песама из Архива Радија. То су: 188 записа песама из Приморја (с острва Хвара; записивач је, по свему судећи, био Антун Добронић) и „Преписани народни мотиви из Радио Београда“. Ова збирка садржи 110 мелодија из разних крајева Југославије, а записивачи су: Иван Матетић-Роњгов, Ђорђе Караклајић, Миодраг А. Васиљевић, Коста П. Манојловић, В. Јовановић, Јосиф Маринковић, Вацлав Хорејшек, Р. Николић, Корнелије Станковић и др.

Музиколошки институт је и откупљивао рукописне збирке народних мелодија. До 1973. откупљено је дванаест таквих збирки, чији су аутори, тј. приређивачи: Милоје Милојевић (700 мелодија из Македоније и с Косова и Метохије);¹⁷ Мустафа Мулалић (две збирке од по стотину песама из Босне и Србије); Станко Путинчанин (три стотине песама), Живојин Станковић („Обредно народно певање“ – примери додолских, крстоношких и славских песама из разних крајева Србије, Црне Горе и Македоније); Живојин Китић (четири збирке српских народних игара); Богољуб Војновић („Народне игре из Источне Србије“).

Поједине збирке народних мелодија Институту су поклонили Светомир Настасијевић, Лајош Киш (Lajos Kiss), Ернест Дијамант (Ernest Diamant) и др. *The Chamber Music Society* поклонило је збирку *With the Serbs 1916–1918*. Лајонела Бадена (Lionel Budden). Збирка садржи песме и игре забележене за време Првог светског рата према певању српских војника смештених у пољској болници у Вертепу, у близини Солуна.

Пажњу скрећемо и на последњу објављену етномузиколошку збирку. У питању је у новије време откупљена збирка Саве Л. Илића, *Музичко наслеђе Срба, Шокаца и Карашеваца у Румунији*, коју је за штампу приредила мр Јелена Јовановић, а објављена је 2006. као заједничко издање Матице српске и Музиколошког института.

* * *

Репертоар старих српских уметника-извођача може се реконструисати не само из старих новина и часописа, већ и на основу *Албума песама с концерата Жарка Савића*.

¹⁷ Видети недавно публиковано издање, урађено према изворима у Музиколошком институту САНУ: Милоје Милојевић, *Народне песме и игре Косова и Метохије*, приредио Драгослав Девић, Завод за уџбенике и наставна средства – Карић фондација, Београд 2004.

Да музика истрајава и у ратним временима, сведочи већ помемута грађа коју је на Солунском фронту међу српским ратницима и рањеницима бележио британски музичар и добровољац Лајонел Баден, затим *Успаванка за мушки хор* коју је Предраг Милошевић компоновао у заточеништву у Нирнбергу марта 1942, и посветио је својем сапатнику Немањи Митровићу. Ту је и *Програм концерта Камерне класе Петра Стојановића, професора Музичке академије у Београду, у Коларчевој задужбини*, јуна 1943.

Не могу се јединственим тематским критеријумом обухватити многа вредна документа у овој колекцији. Поред оригиналне оркестарске партитуре *Дубравке*, коју је на текст Ивана Гундулића компоновао рано преминули Стеван Марковић, и посветио „Југословенској идеји“, стоје и програм концерта који је прослављена пијанисткиња Јованка Стојковић држала априла 1872. у Српском народном позоришту у Новом Саду, и писмо етномузиколога Јапа Кунста (Jaap Jakob Kunst) Миодрагу Васиљевићу. Музиколошки институт чува и документа која због своје ексклузивности привлаче велику пажњу. Тако су у овој установи похрањене фотографије писама Јоханеса Брамса (Johannes Brahms) српском виолинисти Драгомиру Кранчевићу, концерт-мајстору Краљевске опере у Будимпешти.¹⁸ У Кранчевићевом фонду чува се и једна стара и ретка књига која је у бројним прерадама издавана до у наше време – *Катихизам музике* Јохана Кристијана Лобеа (Johann Christian Lobe), штампан 1855. (го-тицом), у Лајпцигу. Тај приручник „посрбио“ је Милан Миловук 1866. године,¹⁹ а девет година касније и родоначелник хрватске етномузикологије Фрањо Ксавер Кухач.²⁰ Обојица су прерађујући Лобеа настојали да створе националну – српску, односно хрватску музичку терминологију.

¹⁸ О тој преписци реферисала је, на француском језику, Стана Ђурић-Клајн 1959. на музиколошком конгресу у Келну. Српска верзија тога текста објављена је у њеној књизи *Akordi prošlosti*, Prosveta, Београд 1981, 91–96.

¹⁹ М. Миловук, *Теорички основи музике*, Београд 1866, друго издање 1874; *Наука о музици*, Београд 1867. Прва Миловукова књига данас представља велику реткост, она се не може наћи ни у једној српској библиотеци. Музиколог др Здравко Блажековић (Загреб – Њујорк), извршни уредник у њујоршком Répertoire International de Littérature Musicale, био је изузетно љубазан и послао копију те књиге Музиколошком институту. Оригинал је пронашао у заоставштини Фрање Кухача у Архиву Хрватске академије знаности и умјетности у Загребу. Колеги Блажековићу најсрдачније захваљујемо.

²⁰ Кухачева књига изашла је под насловом *Katekizam glazbe*, друго, допуњено издање објављено је 1889. Видети и рад Бранка Ракијаша, *Značenje Kuhačeva Katekizma glazbe и нашој музичкој теорији и пракси*, *Arti musices*, Zagreb 1971, br. 2, 141–152. О Миловуку и Кухачу пише Мирка Павловић, *Јован Пачу и Фрањо Ксавер Кухач: прејиска и неки аспекти српско-хрватских музичких веза у њихово време*, *Зборник о Србима у Хрватској*, САНУ, Београд 1995, бр. 3, 371–404. (нарочито стр. 386–388).

По природи ствари, у колекцији Института мање су заступљени домаћи композитори друге половине XX века. Ипак, постоје у преписима или штампаним издањима дела Петра Бингулца, Михаила Вукдраговића, Миховила Логара, Владе Милошевића, Златана Вауде и других композитора. Од савремених дела свакако треба указати на оригиналну партитуру опере *Симонида* Станојла Рајичића, коју је Институту поклонила композиторова удовица, професор Милица Рајичић.

Јужнословенска музика сразмерно је мало заступљена. То је и логично, с обзиром на чињеницу да у Загребу, Љубљани, Сарајеву, Скопљу и другим градовима бивше југословенске федерације, постоје научни институти, архиви и друге сличне установе које су се у заједничкој држави бавиле прикупљањем и обрадом националне музике. У Музиколошком институту САНУ налазе се литографије, штампана издања и преписи композиција словеначких аутора: Емила и Карла Адамича, Франца Берника, Фрање Вилхара (старијег), Јанка Грегорца, Бењамина Ипавца, Марија Когоја, Винка Крека, Антона Лајовица, Виктора Парме, Луцијана Марије Шкерјанца и др. Хрватску музику представљају композиције и хармонизације Благоја Берсе, Силвија Бомбарделија, Винка Жганеца, Ивана Зајца, Јакова Готовца, Антуна Добронића, Фрање Дугана, Вјекослава Клаића, Фрање Ксавера Кухача, Ватрослава Лисинског, Ивана Матетића-Роњгова, Иве Параћа и др.

Европска музика заузима у архивским збиркама Музиколошког института још мање места него јужнословенска. Као одраз оријентације и уметничког нивоа српске музике у XIX веку, у Институт су стигла штампана издања старије европске салонске музике. Углавном су то албуми с композицијама разних аутора који су у своје време уживали популарност шире музичке публике (Л. Ардити, Т. Бадажевска, Л. Г. Ган, Д. Херценбергер, К. Ј. А. Целер, Х. Шмит / L. Arditti, Tekla Badarzewska, Louis-Gaston Ganne, D. Herzenberger, Carl Johann Adam Zeller, H. Schmidt и др.) Студијама српске црквене музике могу помоћи примери руске црквене музике сакупљани у архивској колекцији, али и у библиотеци и нототеци Студијског хора. Тамо се налазе композиције Аренског (Антон Степанович Аренский), Бортњанског (Дмитрий Степанович Бортнянский) (његова *Литургија Св. Јована Златоустог* и др), Глазунова (Александр Константинович Глазунов), Рахмањинова (Сергей Василјевић Рахманинов), Чеснокова (Павел Григорјевић Чесноков) и других композитора.

Засебну целину чине мешовити албуми са српском, јужнословенском и европском музиком. Таквих албума има близу тридесет. Грађа окупљена у њима широког је спектра: српске народне песме и игре у обрадама за клавир, руске и хрватске народне песме, духовна музика, војна музика итд. Ти су албуми аутентична слика музичких

потреба и навика грађанске епохе XIX и прве половине XX века. У ондашњим домовима певала се и свирала, поред народне, и салонска музика, страна и домаћа; тако се проводило слободно време и њоме је био обележен друштвени живот.²¹

* * *

Збирка од преко две стотине фотографија представља незаобилазан, изузетно вредан сегмент архивске колекције Музиколошког института. Фотографије појединих старијих српских музичара није увек лако наћи у другим установама, што нарочито долази до изражаја у актуалном раду на *Српском биографском речнику* Матице српске, као и на другим енциклопедијама и лексиконима који желе да објаве слике одређених личности. У Институту постоје фотографије бројних старијих музичара: Славке-Алозије Атанасијевић, Теодора-Тоше Андрејевића-Аустралијанца и његове супруге Ивлин (Evelyn), Исидора Бајића, Станислава Биничког, Ивана Брезовшека, Хуга Доубека, Владимира Р. Ђорђевића, Николе Ђурковића, Јована Иванишевића, Душана Јанковића, Даворина Јенка, Алојза Калауза, Драгомира Кранчевића, Аксентија Максимовића, Косте П. Манојловића, Јосифа Маринковића, Милана Миловука, Стевана Мокрањца, Тихомира Остојића, Миленка Пауновића, Јована Пачуа, Јованке Стојковић, Роберта Толингера, Мите Топаловића, Јосифа Шлезингера и др. Заступљене су и фотографије новијих музичара, не само српских: Златко Балковић, Јован Бандур, Радмила Бакочевић, Миодраг Васиљевић, Михаило Вукдраговић, Мирјана Вукдраговић, Војислав Вучковић, Миленко Живковић, Живојин Здравковић, Зденка Зикова, Љубица Марић, Ловро Матачић, Анита Мезетова, Милоје Милојевић, Предраг Милошевић, сестре Олга и Марија Михаиловић, Василије Мокрањац, Бахрија Нури-Хацић, Марко Тајчевић и др.

Посебну вредност имају фотографије Бетовеновог писма Љубљанском филхармонијском друштву, поводом избора за почасног члана те установе; затим фотографија погребана Стевана Мокрањца у Београду, фотографија првог извођења Бетовенове *Девеије симфоније* у Београду 1910. године и др.²²

²¹ У великој мери заснована је на тој и таквој архивској грађи Музиколошког института САНУ магистарска теза Маријане Кокановић, *Игре и маршеви у српској клавијурској музици друге половине XIX века: културна повезаност у јавном и приватном животу*. Теза је урађена под менторством проф. др Данице Петровић, а одбрањена је 2008. на Катедри за музикологију и етномузикологију Академије уметности у Новом Саду.

²² Нажалост, у нашој музиколошкој струци неретко изостане свест о томе да коректно поступање подразумева навођење порекла преузетих извора. Није се једном догодило да ретка фотографија српског музичара или музичког догађаја, фотографија из колекције Музиколошког института САНУ, буде објављена у

* * *

У Музиколошком институту САНУ води се посебна евиденција о корисницима архивске грађе. Те свеске веродостојно сведоче о структури и бројности корисника, као и о циљевима консултовања или снимања архивске грађе.

Међу корисницима архивске грађе налазе се многобројни наставници и сарадници музичких академија, као и њихови студенти који своје семинарске, дипломске, специјалистичке, магистарске и докторске радове не би могли саставити без истраживања у збиркама Музиколошког института. У Институт долазе извођачи који осмишљавају програме својих концерата, посебно хорски диригенти из земље и иностранства. Наставници музике у општеобразовним школама и гимназијама, џез-музичари, уредници на радију и телевизији, организатори музичких такмичења и фестивала, историчари, филолози, новинари, позоришни и филмски редитељи, кустоси галерија и архива у потрази за документима и експонатима, библиотекари, балетски уметници и кореографи и многи други. Захтеви корисника буду и специфични: од почетка деведесетих година, када је гимназија враћена у систем средњег образовања, Музиколошком институту обраћали су се матуранти, а и родитељи матураната, за грађу за матурске радове. Промењен друштвенополитички контекст актуализовао је теме и садржаје потиснуте у периоду после 1945. године. Тако су се јављала лица заинтересована за соколске химне или историчари у потрази за композицијама посвећеним политичким странкама. Писци уџбеника за основну школу тражили су народне песме, посебно из крајева изван Републике Србије, а у којима живе Срби. Различите верзије и обраде Светосавске химне тражили су наставници, организатори Светосавских прослава у школама. У циљу употпуњавања извора за наставу из националне историје музике на Факултету музичке уметности у Београду долазили су предавачи тога предмета. Понекад су ученици музичких школа своја питања једино могли да реше у Музиколошком институту. *Виолински концерти у d-молу* Петра Стојановића налази се у наставном плану и програму за средње музичке школе, а ноте се нису могле наћи нигде осим у Музиколошком институту. Збирка фотографија била је ослонац словеначком музикологу др Маници Шпендал која је 1986. била у потрази за фотографијама с извођења балета *Охридска легенда* Стевана Христића и *Лицињарско срце* Крешимира Барановића, а за минхенски Пиперов *Ојерски лексикон*.

Корисници Колекције долазе из различитих градова, али и земаља: Београд, Сарајево, Нови Сад, Љубљана, Загреб, Бања Лука, Приједор, Зрењанин, Сремски Карловци, Панчево, Минхен, Москва, Сиднеј, Скопље, Софија, Шабац, Ваљево, Ниш, Долово, Париз, Крушевац, Марибор, САД – Њујорк, Кливленд (Охајо), Финикс (Аризона), Канада, Ци-

књизи, зборнику или студији неког од овдашњих колега-музиколога, а да изостане податак о припадности дотичне фотографије.

рих итд. Колеге из иностранства понекад се обраћају писменим путем (у новије време електронском поштом), у потрази за подацима чија се потврда може наћи у збиркама Института. Посебно је велик број диригентата црквених хорова из земље, суседних држава, из Европе, САД, Канаде и Аустралије, који од наших стручњака траже различите информације, упутства и нотни материјал за рад са својим ансамблима.

* * *

Архивска колекција Музиколошког института САНУ, заједно с библиотеком, фонотеком, збирком микрофилмова грчких и словенских неумских рукописа, збирком фотографија хиландарских неумских рукописа, збирком дијапозитива и другом изворном грађом, представља садржајем богату ризницу грађе од изузетног значаја за националну музичку и културну историју. Слободно се може рећи да историчар српске музике, нарочито оне до почетка Другога светскога рата, не може у свом раду заобићи архивске фондове Музиколошког института.

Архивска колекција Музиколошког института (као, уосталом, и Библиотека), у правном смислу није јавна установа, већ представља збирку намењену истраживачима запосленим у овој институцији. Пошто је Музиколошки институт САНУ једина установа своје врсте у земљи (а најстарија на подручју бивше СФРЈ), то су добром вољом управника и сарадника документи и ноте из колекције увек стављане на располагање корисницима свих категорија. Необично је да архивска колекција, Библиотека и Фонотека никада нису имале стално запосленог службеника који би се професионално и континуирано старао о обради, чувању, конзервацији и издавању архивске грађе. Те послове током претходњих шездесет година обављали су научни радници запослени у Музиколошком институту.

Проблеми на које се наилази у очувању ових колекција у првом реду тичу се обраде и регистровања новоприспеле грађе, потенцијалних оштећења која неумитно доноси време, дигитализације и електронске каталогизације. Ангажовање дипломираних музиколога и етномузиколога, преко пројеката окренутих конзервацији и дигитализацији културноисторијске грађе, јесте перспектива овог сегмента Института, као што је неопходна и израда електронског каталога и финансирање барем једног службеника који би се старао о овим драгоценим ресурсима.²³

UDC 930.25:061.6]:78

78.035(=163.41)(086.7:093)

DOI: 10.2298/MUZ1010071V

²³ Видети: Катарина Томашевић, *Значај дигитализације музикалија и звучних записа у Архиву и Фонотеци Музиколошког института САНУ*, Преглед Националног центра за дигитализацију, Београд 2003, бр. 2, 46–51.

Aleksandar Vasić

ARCHIVES OF THE SASA INSTITUTE OF MUSICOLOGY
Collection of Documents, Autographs, Copies,
Old Editions of Music Printing and Photographs*

Abstract: Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts in Belgrade possesses a comprehensive collection of manuscripts, copies and rare editions of Serbian music. The collection also contains textual documents, photographs and objects important for the national musical history. This study presents a history, review of the content and structure of the Institute's Archive. Attention is focused on the most important documents in the Collection, also on the structure of users. Finally, author speaks about the actual problems in the Institute's Archive.

Key words: Institute of Musicology – Serbian Academy of Sciences and Arts, archives, Serbian music – 19th century, Stana Djurić-Klajn

The Institute of Musicology of the SASA library and archives, comprising Serbian manuscripts, documents and artifacts of the past, were established immediately after the Institute itself. The Institute of Musicology was put in charge of collecting, systematizing, and studying the documents on the Serbian music history.

Stana Đurić Klajn (1908–1986) was the first musicologist to start collecting documents of this kind. She contributed significantly to the foundation and development of the Institute's library and archives, driven by her scholarly interest in the Serbian 19th century music, and her teaching activities at the Belgrade Academy of Music, where she lectured Yugoslav music history. With the passion and perseverance of a historian, professor Klajn searched secondhand bookshops for rare editions of old Serbian music. She had the archival documents copied, and these copies sent to the Institute of Musicology. Mrs Klajn communicated on a daily basis with Serbian musicians, corresponded with the families of late composers and performers, and by doing so, enabled the Institute to procure various legacies by way of testament or purchase.

Until the professor Klajn's retirement in 1974, the collection was closed to the public, although she allowed her colleagues and co-workers in the Institute to use the collection when they needed to. When Dimitrije Stefanović was appointed Director of the Institute in 1979, the

* This text is a part of the project *Music on Crossroads: Serbian, Balkan, European frames*, a project of the Institute of Musicology, Serbian Academy of Sciences and Arts in Belgrade, and is financed by the Ministry of science and technological development of the Republic of Serbia, under the number 147033.

collection was opened to the public. With the help of his research fellow, Ms Danica Petrović, and collaborators like the archeology student, Ms Slobodanka Govedarica, the musicology student, Mr Slobodan Var-saković, and the art history student, Ms Ljiljana Todić, he organized work on the inventory and catalogue of the collection. He also took care of the acquisition of written and published music of interest together with other documents during his long-term office. He significantly contributed to the enlargement of this collection by his personal contacts with Serbian musicians and their families, by his membership of various boards of the Serbian Academy of Science and Arts and by his collaboration with the Serbian Ministry of Science.

The inventory and catalogue of the Institute's collection of documents is now complete, although not yet in electronic form. It contains about 2000 documents, packed in 34 boxes. Since the Institute changed premises in July 2007, moving to Knez Mihailova 36, the collection has been stored in a separate room, together with legacies of Serbian musicians and the earlier editions of the Institute. The catalogue has been alphabetized, and contains all relevant data on each of the documents. However, the complete legacies of certain composers had originally been put into one or two boxes. Since the collection is an open one, getting larger from day to day, this system had to be changed. Therefore, the catalogues cannot be searched only by author or keywords, but by the date on which documents were registered. This double criteria in organizing documents ensures that they can easily be found by searching the catalogue.

The collection holds four types of documents: written music, writings, medals and other artifacts, and photographs.

The written music documents consist of the autographs and copies of Serbian art music compositions, early and rare editions of the Serbian art music, and collections of written folk and church music. Some of the autographs and the copies contain notes on the margins, relevant for historical research.

The writings are very heterogeneous. There are school manuals, articles on music theory, notes from lectures on European and Serbian music history, press clipping on Serbian musicians and their tours in other countries, etc. These writings provide information on the life, education and career of Serbian musicians. The archives also contain personal documents – certificates of births and deaths, diplomas of secondary schools and universities, registration forms, orders of appointments, etc. There are also posters, program guides for concerts, theatre plays and other events, statutes of choral societies, commemorative volumes, travel itineraries, all providing information about music and cultural life of the Serbs in both Austria-Hungary and Serbia of the 19th and 20th centuries.

Medals and orders of honorary decorations are relevant indications of the importance of music for society and for early-modern Serbia.

Judging by the medals and decorations awarded to musicians, it seems that their social status was slowly becoming established though the results of their work and also by changing the attitude of the society towards musicians and artists in general. Some musicians were also awarded medals in recognition for their general service in the war.

The collection of about 200 photographs contains portraits of composers, performers, music writers, as well as the group portraits of orchestras, choirs, chamber ensembles, music teachers, etc. There are also photographs of important musical events and rare editions of Serbian music.

At first, the documents from the legacies of Serbian composers were registered separately. As they grew in number, the Legacy Register was made in 1984, listing all legacies as a separate collection.¹

The old collection of the archives contains holdings of eleven Serbian musicians: Kornelije Stanković, Davorin Jenko, Jovan Paču, Stevan Mokranjac, Isidor Bajić, Teodor Toša Andrejević ("the Australian"), Stanislav Binički, Vladimir R. Đorđević, Petar Krstić, Milenko Paunović and Kosta Manojlović.

The holding of Kornelije Stanković contains numerous copies and photocopies of written music, as well as rare and old editions of his piano and vocal music, both sacred and secular. There are also a few pages of his autographs of Serbian folk songs, and another one of his *Liturgija* (the *Liturgy*), performed in Vienna with Austrian singers (therefore the Church Slavic text is written in Latin script). There is also an edition of Stanković's *Srpske narodne pesme za glas i klavir* (*Serbian Folk Songs for voice and piano*) from 1859 (with notes on the margins by Petar Konjović), lithographs and photocopies of the 1862 and 1863 editions of the Stanković's songs, his *Pravoslavno crkveno pojanje u srbskog naroda I-III* (*Orthodox church singing of the Serbs I-III*), printed in Vienna in 1862–1864, and many other works.²

There is also a large number of documents on the composer Davorin Jenko. There are printed music editions and copies, as well as his last will and testament from 1902, photographs, letters and press clippings. Of outstanding valuable is the copy of his *Opelo za mešoviti hor* (*Requiem*

¹ On the legacies of Serbian musicians in the Institute of Musicology archive, see the article by Biljana Milanovic in this volume.

² The secular music by Kornelije Stanković has been recently published in: Kornelije Stanković, *Sabrana dela II: Pesme za glas i klavir, muški i mešoviti hor* (*Collected Works, vol. II: Songs for Voice and Piano, Male and Mixed Choir*), ed. Danica Petrovic, Muzikološki institut SANU i Zavod za kulturu Vojvodine, Belgrade – Novi Sad, 2007. Photoprinting edition of the *Pravoslavno crkveno pojanje u srbskog naroda I-III* (*Serbian Orthodox Church Singing, vol. I-III*), ed. Danica Petrovic, has been published in 1994 by the Odbor za fototipska izdanja SANU (Department of Photoprinting Editions of the SASA), Narodna biblioteka Srbije (National Library of Serbia) and the Matica srpska.

for Mixed Choir), made by Lazar Lera, an excellent connoisseur of church singing and a former secretary of the Institute of Musicology, who also wrote a commentary.

The holding of Jovan Paču is relevant for the historians of Serbian piano music.³ The Institute of Musicology archive holds his *Srpski zvukovi (Serbian tunes)*, a voluminous collection of twelve piano rhapsodies. The collection of Paču's manuscripts was purchased in the 1980s by the Board of Serbian Music History of the SASA.

Although a part of the legacy of Stevan Mokranjac is held in the SASA Archives, the Institute of Musicology archive also contains some relevant written music by this composer.⁴ These documents were presented in the multivolume *Sabrana dela (Collection of Works)* by Stevan Mokranjac.⁵ The holding of Stevan Mokranjac is the most voluminous collection of personal documents in these archives. It contains the following valuable autographs: the *Opelo za mešoviti hor (Requiem for Mixed Choir)*, the *Četiri obredne kajde za mešoviti hor (Four Religious Kajdas for Mixed Choir)*, sketches for theatre music (the *Hronos / Chronos*, the *Sat uoči Nove godine 1907 / The Hour before the New Year 1907*), sketches for male choirs (the *Humoristične varijacije / Humorous Variations*, the *Čuj, rode, čuj / Listen, Folk, Listen*), sketches and drafts for two songs for Easter Saturday for the mixed choir, and two written folk melodies (sketches for the mixed choir).

The holding of Isidor Bajić is also very big and heterogeneous. It contains the piano version of the opera *Knez Ivo od Semberije (Prince Ivo of Semberija)*, with notes by Petar Krstić and the *Objašnjenja (Interpretations)* of this opera in German and Hungarian by the author (in Gothic font). The writings in this holding contain Bajić's lectures on sacred music history and on Ludwig van Beethoven, and a copy of the letter to the Holy Synod of the Serbian Orthodox Church from 1906, in which the composer proposes a solution to the problem of recording and safekeeping of the Serbian church singing tradition. Among these documents, the original manuscript of the song-play *Ksenije i Ksenija (Xenius and Xenia)* score (play written by Milan Savić, and music by Isidor Bajić), is also worth mentioning. There is also the complete edition of the *Srpska muzička biblioteka (Serbian Music Library)*, a

³ See the monograph by Dragana Jeremić Molnar, *Srpska klavirska muzika u doba romantizma (1841–1914) (Serbian Piano Music in the Age of Romanticism /1841–1914/)*, Matica srpska, Novi Sad 2006.

⁴ The bibliography of the complete legacy of Stevan Mokranjac was edited by Danica Petrović, Ph.D. (*Rukopisna zaostavština Stevana Stojanovića Mokranjca / The Manuscripts of Stevan Stojanović Mokranjac*, Razvitak (Zaječar) 3–4, 1992, No. 188–189, pp. 21–30.

⁵ See: Stevan Stojanović Mokranjac, *Sabrana dela I–X (Collected Works, vol. I–X)*, eds. Dejan Despić, Dragoslav Dević, Vojislav Ilić, Vlastimir Peričić and Danica Petrović, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Muzičko-izdavačko preduzeće „Nota“, Belgrade – Knjaževac, 1992–1999.

valuable collection of the Serbian early 20th century music, and photocopies of all eight issues of the *Srpski muzički list* (*Serbian Music Journal*), edited by Isidor Bajić, chronologically third in line regarding Serbian music magazines. The composer Milan Ristić has orchestrated his composition *Veruj da te ljubim* (*Believe that I Love You*), which is an extraordinary thing, since contemporary composers seldom orchestrate compositions from earlier epochs.

The holding of Teodor Toša Andrejević (“the Australian”) contains interesting documents on the performance of his tambur society, the *Vila* (*Fairy*), at the World Exhibition in Paris in 1900, and the letters of the Vienna Opera impresario from 1879 and 1880, on the occasion of his successful performances in Vienna. The decree of the Minister of Religion and Education, Vladan Đorđević, from October 1888, by which Teodor Andrejević was granted a permission to open a Music Conservatory, the first institution of the kind in Serbia, also represents a valuable document.⁶

The Institute’s archive also holds a large number of documents on the composers whom Stana Đurić Klajn called the “Belgrade school” (Stanislav Binički, Petar Krstić, Božidar Joksimović and Vladimir Đorđević). There is an original score by Stanislav Binički from 1937 (*The More девојко / Oh, Maiden*, for voice and symphonic orchestra), and some of his very good sacred music compositions – the *Liturgija za mešoviti hor* (*Liturgy for the Mixed Choir*) (the autograph, from 1921) and the *Opelo za mešoviti hor* (*Requiem for the Mixed Choir*) (printed music, from 1928). The school notebook of S. Binički, and the notes of his harmony and counterpoint exercises for his final examination in Munich in 1899, provide a musicologist with information on the music academies curricula of the epoch. His manuscript, the *Nauka o instrumentaciji* (*Instrumentation*) (1897–1898) could be a relevant source for historians of music theory and manuals.

The compositions and other documents, some of them very particular, referring to the representatives of the “Belgrade school” are also held in the Institute of Musicology archive. The manuscript of Vladimir Đorđević, *Istorijat nastanka Muzičkog glasnika* (*How the Music Herald was Started*), in which he described the circumstances surrounding the starting of the first Serbian music magazine after the WWI, is a valuable primary source, written by a contemporary and an active participant in the events. His other manuscript, *Ogled bibliografije srpskih muzičara* (*The Essay on the Serbian Musicians’ Bibliography*),

⁶ The copy of the decree is kept in the Institute of Musicology, and the printed version in: Kosta Manojlović, *Istoriski pogled na postanak, rad i ideje Muzičke škole u Beogradu* (*A Historical Survey of the Establishment, Work and Ideas of the Belgrade Music School*), Štamparija „Mercur”, Belgrade 1924, 12.

containing the information on the printing of this pioneer book of the Serbian music bibliography, is also very valuable.

The piano composition *Ustaj, diko* (*Get up, my love*) the orchestral score *Svečani svadbeni marš* (*The Solemn Wedding March*), and the *Pričasno* for the mixed choir, all by Milenko Paunović, are held in the Institute's archive in the form of autographs, as well as his personal correspondence. As a person of many artistic talents, although not fully recognized as such, Paunović also wrote drama scripts which are held in this archive.

The holding of Kosta Manojlović is one of the largest ones. Apart from his compositions, the holding contains other kinds of document – the manuscript of his essay on folk songs from 1928, and a lecture with the title *Muzički nacionalizam i Kornelije Stanković* (*The Nationalism in Music and Kornelije Stanković*). His analyses of Mokranjac's work – the *Rukoveti* (*Rhapsodies*) and the *Primorski napevi* (the *Coastal Songs*) (in manuscript form) are certainly worth mentioning.

* * *

The Institute of Musicology archive contains documents concerning many Serbian composers and musicians of the 19th and the early 20th centuries, even though some of the documents are scarce. These musicians are: Vladimir Boberić, Nikola Đurković, Dimitrije Golemović, Petar Dimić, Jovan Ivanišević, Petar Ilić, Franjo Maćejevski, Miloje Milojević, Sava Selesković, Josip Slavenski, Velimir Spernjak, Petar Stojanović, Mita Topalović and many others.

Serbian 19th century art music could not have made such progress, had it not been for many Czech musicians. There are compositions by Josif Brodil, Miloš Brož, Václav Vedral, Hugo Doubek, Slavoljub Lžičar, František and Dragutin Pokorni, and many others. Their compositions are mainly salon music for piano, and choir music. The researchers of early music theory writings in Serbian language can find the editions of *Teorija muzike* (*Music Theory*) by Joseph Svoboda, from 1895 and 1904 in this archive. There is also another relevant manuscript by Svoboda (over 200 pages) – the *Predavanja o muzici* (*Lectures in Music*), held from 1890 to 1892. The *Predavanja* refer to the music theory and European music history, with an annex *O srpskoj narodnoj muzici* (*On the Serbian Folk Music*).

The collection of the Institute of Musicology archive is very rich in documents, many of which are undoubtedly useful for research. It contains compositions by female composers (of whom there are very few among Serbian composers). All piano compositions by Slavka Alojzija Atanasijević are held in the archive,⁷ as well as the works of other Serbian

⁷ *Koncertna fantazija* (*Concert Fantasy*) (the words were taken by the song *Na te mislim* (*You are on my mind*), op. 1; *Chansonette Slave*, variations using the song *Ustaj, ustaj*,

female composer of the time, Sidonija Ilić.⁸ Compositions by Alois Kalauz (*Srpski napjevi za klavir / Serbian songs for piano*) and those by Milan Milovuk (*Kadril za klavir / Piano Quadrille*) and Aleksandar Morfidis Nisis (copies of the choir compositions) are some of the rare editions. Serbian composer Aleksandar Nikolić, the first flute player of the Royal Opera House in Budapest, published his collection *Sto srpskih pesama* (Hunderd Serbian Songs) in 1863. The photocopy of the first ten songs of this collection is also held in the Institute's archive.

After WWII Serbian sacred music was omitted from the Belgrade Music Academy curricula (at the time banned from the University for ideological reasons). Therefore, Academician Petar Konjović established a research center for sacred music at the Institute of Musicology. The Institute with its library and its archive became one of the most important research centers of the Orthodox sacred music in this part of Europe, due to the efforts of research fellows, Dimitrije Stefanović Ph.D. and Danica Petrović Ph.D., and research assistants, Miloš Velimirović Ph.D., and Stojan Lazarević Ph.D. Besides, the Institute has its own library with books on liturgy and music history, with photo documentation and soundtracks of Orthodox sacred music, especially Serbian. There are also copies and collections of Serbian church songs in lithograph, part of the manuscript collection of Lazar Lera⁹ and the voluminous collection of written music from the legacies of Nenad Barački¹⁰ and Branko Cvejić.¹¹

mili rode i duboki svoj san stresi (*Rise, Dear Folk, and Awake from a Deep Sleep*), as theme; op. 2; *Reflets du Printemps* – polka-capriccio for piano, op. 6.

⁸ *Leptir* (*Butterfly*), piano-polka, lithograph, Vienna.

⁹ See: L. Lera, *Zbornik crkvenog pojanja* (*Collection of Church Songs*), manuscript, 1940, 1–43, 129–144, with a lithograph with written music from 1920, 1923, 1925 and 1927 inserted on pp. 129–144.

¹⁰ There is a revised edition of Barački, *Notni zbornik srpskog narodnog crkvenog pojanja po karlovačkom napevu* (*Collection of Serbian Church Written Music in the Karlovac Mode*), Novi Sad 1923. (Revised edition by Danica Petrović, „Kalenić“ – Muzikološki institut SANU – Matica srpska, Kragujevac – Belgrade – Novi Sad 1995). See also: Nenad M Barački, *Srpsko narodno crkveno pojanje: Božić – Veliki petak – Uskrs* (*Serbian Church Singing: Christmas – Good Friday – Easter*), ed. Danica Petrović, Kragujevac 2000. On the legacy of N. Barački see: D. Petrović, *Pojci i melografi srpskog crkvenog pojanja – duhovni misionari i muzički poslenici. Povodom rukopisne muzičke zaostavštine sveštenika Nenada M. Baračkog* (*Singers and Collectors of Serbian Church Songs – Missionaries and Musicians. The Written Music Manuscripts in the Legacy of the Reverend Nenad M. Barački*), in: *Spomenica episkopu šumadijskom Savi, zbornik radova povodom 40-godišnjice arhijerejske službe dr Save (Vukovića), episkopa šumadijskog* (*Sava, the Archbishop of Šumadija. Commemorative Volume on the Occasion of the 40th Anniversary of the Investiture of Reverend Sava Vuković, the Archbishop of Šumadija*), ed. D. Petrović, Novi Sad 2001, 147–158.

¹¹ See: B. Cvejić, *Srpsko narodno crkveno pojanje po karlovačkom napevu* (*Serbian Church Singing in the Karlovac Mode*) vol. 1 – Osmoglasnik (*Octoechos*); vol. 2 – Opšte pojanje (*Church Singing – General Features*), Ruma 1920. This manuscript has been purchased by the Board for the Serbian Music History of the SASA for the archive of the Institute of Musicology.

Among the manuscript collections and the Serbian sacred written music documents, there are also several documents of sacred written music by the anonymous authors from Sombor teachers' college and the Karlovac seminary.¹² There is also a copy of the manuscript by Vukašin Bojić, excerpts from the Liturgy, Triodion, Pentecostarion and Menaion. Especially interesting is the manuscript written by Petar Ilić in 1910, with some parts of the Liturgy, sung in the mode of Muslim Serbs around Prizren and Skoplje.¹³

Beside the documents of church written music, there are also many church choir compositions in the Institute, mostly in the form of autographs, copies and printed editions. The first liturgies for the Serbian church choirs in Vienna and Trieste, by Benedict Randhartinger and Francesco Sinico, are also very interesting.¹⁴ The *Popis duhovnih kompozicija Subotičkog pevačkog društva (The List of Church Compositions of the Subotica choral society)*, with altogether 277 pieces, is a very important source for Serbian social history – it reflects a past society in which sacred music was a part of everyday life, not only in the church, but also at home.

* * *

The Institute of Musicology archive also holds a valuable collection of almost 8000 documents of written folk music, songs and dances from Serbia, but also from other parts of ex-Yugoslavia. This collection is of a first rate importance for ethnomusicology and cultural history. Ms Ana Matović, M. A. wrote a detailed study on this collection. In the following text, we shall describe it, using information in her study.¹⁵

¹² See: Danica Petrović, *Srpsko crkveno pojanje kao predmet muzikoloških istraživanja (Serbian Church Singing in Musicology)*, Zbornik Matice srpske za scenske umetnosti i muziku (The Matica Srpska review of Stage Art and Music), 15, Novi Sad 1994, pp. 31–46. See also: D. Petrović, *Srpsko narodno crkveno pojanje i njegovi zapisivači (Serbian Church Singing and its Collectors)*, in: *Srpska muzika kroz vekove (Serbian Music through the ages)*, editor-in-chief Stana Đurić Klajn, Galerija SANU 22, Belgrade 1973, pp. 251–274; Dimitrije Stefanović, *O proučavanju srpske crkvene muzike i muzičkim izdanjima u toku poslednjih trideset godina (On the Serbian Church Music Research and the Music Editions in the Last Thirty Years)*, in: *Spomenica posvećena 130-godišnjici života i rada Biblioteke Srpske akademije nauka i umetnosti (Album on the 130th Anniversary of the SASA Library)*, ed. Radomir Lukić, Posebna izdanja (Special Editions) CDLXXVI, Spomenica (Album) vol. 65, Belgrade 1974, pp. 125–134.

¹³ See: Danica Petrović, *Srpsko crkveno pojanje – Sv Liturgija. Zapis po pevanju hrišćana i muslimana u okolini Skoplja i na Kosovu (1910) (Serbian Church Singing – Liturgy. Written in the Mode of Christians and the Muslims in the Surroundings of Skoplje and in Kosovo /1910/)*, in: *Вардарски зборник САХУ 1 (The Vardar Review of the SASA, Vol. 1)*, Belgrade 1999, pp. 231–248.

¹⁴ Benedict Randhartinger, *Liturgija za mešoviti hor (Liturgy for Mixed Choir)*; Francesco Sinico, *Liturgija za mešoviti hor*, copied for the Sarajevo Church Choir.

¹⁵ See: Ana Matović, „Rukopisne zbirke narodnih melodija u Muzikološkom institutu“ (The Manuscript Collections of Folk Melodies in the Institute of Musicology), in:

The most voluminous and the most important are two collections of manuscripts of written folk songs and dances by Isidor Bajić and Petar Krstić. The legacy of Bajić contains 2,338 written folk melodies, whereas the one of Krstić contains 888 songs and dances. Some of these documents of written music, however, were not made by these composers. They have been copied by them from other collectors of folk songs (Vladimir R. Đorđević, Ludvík Kuba, Stevan Stojanović Mokranjac, Franjo Ksaver Kuhač, Todor Bušetić, Slavoljub Lžičar, Kornelije Stanković, and others).

Kosta Manojlović was the first composer to collect folk melodies systematically, with the interest of a scholar. He initiated the establishment of the Music Folklore Department in the Belgrade Museum of Ethnography in 1923, with the first phonographic collection of folk melodies in Serbia. This collection is nowadays held in the Institute of Musicology. It contains 1,440 songs and dances, written by nine collectors of folk songs. Most of them – 1,074 songs from southern Serbia, Macedonia and Kosovo – were written by Kosta Manojlović (between 1923 and 1933). There are also some songs and dances written by Isidor Bajić, Danica Janković, Matko Brajša Rašan, Svetomir Nastasijević, Šandor (Aleksandar) Bosiljevac, Stevan Mokranjac and Milan Stevan Gajdov. The folk music in this collection is mostly from Serbia, Macedonia, Croatia, Bosnia and Herzegovina.

A year after the opening of the Music Academy in Belgrade (1938), Kosta Manojlović tried to establish the archives of folk music, with all the documents collected by that time. They were all transferred to the Institute of Musicology in 1948. Altogether 2,777 melodies, written by 17 collectors of folk songs, were listed in the catalogue. This holding, which was started at the Music Academy and grew much bigger at the Institute of Musicology, contains seven collections of folk melodies,¹⁶ collected by Kosta Manojlović (songs from Krnjevo and Bitolj), Dragutin Čolić (songs from Sandžak), Isidor Bajić (songs from Serbia and Macedonia), Vlado Milošević (songs from Bosnia), Josif Nikolić Vučković (songs from Šumadija), Petar Ž. Ilić, (*Iz Starog Skoplja i Povardarja / From old Skoplje and Povardarje; 31 melodija pesama i igara postalih pre i posle Prvog srpskog ustanka / Thirty one melodies of the songs and dances from the time before and after the First Serbian Uprising*), Marko Tajčević (songs from Niš and its surroundings).

Radio Belgrade was the third institution to collect documents of written folk music, after the Museum of Ethnography and the Music Academy. Two collections of folk songs from the Radio Belgrade

Srpska muzika kroz vekove, editor-in-chief Stana Đurić Klajn, Galerija SANU (Gallery of the SASA), 22, Belgrade 1973, pp. 293–313.

¹⁶ Some of them have been edited. See: Ana Matović, op. cit., p. 299, footnote 14.

documentation center are held in the Institute of Musicology: 188 documents of written songs from the Littoral (from the Hvar island, collected presumably by Antun Dobronić), and the *Prepisani narodni motivi iz Radio Beograda* (*The Folk Motives Copied from the Documents in the Radio Belgrade documentation center*). There are altogether 110 written melodies from all parts of ex Yugoslavia in the Radio Belgrade documentation center, collected by Ivan Matetić Ronjgov, Đorđe Karaklajić, Miodrag A. Vasiljević, Kosta P Manojlović, V. Jovanović, Josif Marinković, Václav Horejšek, R. Nikolić, Kornelije Stanković and others.

The Institute of Musicology purchased some of the manuscript collections of written folk melodies. By 1973 twelve such collections by the following authors had been purchased: Miloje Milojević (700 melodies from Macedonia and Kosovo)¹⁷, Mustafa Mulalić (two collections of 100 songs each, from Bosnia and Serbia), Stanko Putinčanin (300 songs), Živojin Stanković (*Obredno narodno pevanje – primeri dodolskih, krstonoških i slavskih pesama iz raznih krajeva Srbije, Crne Gore i Makedonije / Ritual Folk Songs from different parts of Serbia, Montenegro, and Macedonia*), Živojin Kitić (four collections of Serbian folk dances), Bogoljub Vojnović (*Narodne igre iz Istočne Srbije / Folk Dances from Eastern Serbia*).

Some of the folk melodies collections were donated to the Institute by Svetomir Nastasijević, Lajoš Kiss, Ernest Diamant and others. *The Chamber Music Society* donated the collection called *With the Serbs 1916–1918*, by Lionel Budden. It contains dances and songs written during the WWI, sung by the Serbian soldiers recuperating in the field hospital at Vertep, near Thessaloniki.

The most recently edited folk music collection is the one by Sava Ilić, *Muzičko nasleđe Srba, Šokaca i Karaševaca u Rumuniji* (Serbian, Šokci's and Karaševci's folk tunes from in Romania), edited by Dr. Jelena Jovanović and published by the „Matica srpska“ and the Institute of Musicology in 2006.

* * *

Album pesama sa koncerata Žarka Savića (*The Concerts of Žarko Savić. Album of Songs*) provides information on the repertoire of the Serbian concert performers at the time, as do the old newspapers and magazines.

Music lives also at times of war, as the following documents clearly demonstrate: the above mentioned songs of the Serbian soldiers written

¹⁷ See also, recently published: Miloje Milojević, *Narodne pesme i igre Kosova i Metohije* (*Folk Songs and Dances from Kosovo and Metohija*), ed. Dragoslav Dević, Belgrade 2004. The documents in the Institute of Musicology have been used for this edition.

on the Thessaloniki front by the British musician and army volunteer, Lionel Budden, the *Uspavanka za muški hor* (*The Lullaby for Male Choir*), composed by Predrag Milošević in March 1942, while imprisoned in Nuremberg (dedicated to his prison mate, Nemanja Mitrović), and the *Program koncerta kamerne klase Petra Stojanovića, profesora Muzičke akademije u Beogradu, u Kolarčevoj zadužbini* (*The Program Guide of the prof. Petar Stojanović Chamber Music Class Concert at the Kolarčeva Zadužbina Hall*) in June 1943.

There are many important documents in this collection, not easily classified by subject, such as the original manuscript of the orchestral score *Dubravka*, composed by Stevan Marković (after the poem by Ivan Gundulić), and dedicated to the Yugoslav Cause. There is also a program guide for the concert given by famous pianist, Ms Jovanka Stojković, in April 1872, at the Serbian National Theater in Novi Sad, and the letter written by Jaap Jakob Kunst, the ethnomusicologist, to his colleague, Miodrag Vasiljević. Some of the documents in these archives are very interesting for researcher, like the letters of Johannes Brahms to the Serbian violin player, Dragomir Kranjčević, the concert master of the Royal Opera House in Budapest.¹⁸ There is an old and rare edition in the holding of S. Kranjčević – *Music Cathechism* by Johann Christian Lobe, edited in Leipzig (1855) in Gothic font. This book was edited many times later. The Serbian edition by Milan Milovuk appeared in 1866,¹⁹ and the Croatian one, by Franjo Ksaver Kuhač (the founder of ethnomusicology in Croatia), nine years later.²⁰ By revising the original edition, both of them were trying to introduce music terminology to their native languages.

Documents concerning Serbian and Yugoslav composers of the second half of the 20th century are, naturally, more difficult to find in the collection of

¹⁸ Stana Đurić Klajn gave a presentation on this correspondence in 1959, at the Congress of Musicology in Cologne. The Serbian version of that article was published in: Stana Đurić Klajn, *Akordi prošlosti* (*The Chords of the Past*), Prosveta, Belgrade 1981, pp. 91–96.

¹⁹ M. Milovuk, *Teorički osnovi muzike* (*The Music Theory*) Belgrade 1866, 2nd edition 1874, and *Nauka o muzici* (*The Musicology*), Belgrade 1867. The former is a rare edition, not available in libraries. By courtesy of Mr Zdravko Blažeković, Ph. D. the musicologist who lives in USA, editor-in-chief of the New York *Répertoire International de Littérature Musicale*, the Institute of Musicology in now in possession of a copy of this rare edition. The original derives from the legacy of Franjo Kuhač in the Croatian Academy of Science and Arts Archive in Zagreb. We thank Mr Blažeković cordially.

²⁰ Franjo Ksaver Kuhač, *Katekizam glazbe* (*Music Cathechism*) (2nd revised edition), Zagreb 1889. See also: Branko Rakijaš, *Značenje Kuhačeva Katekizma glazbe u našoj muzičkoj teoriji i praksi* (*The Importance of the Kuhač's Music Cathechism for the Music Theory and the Practise of Music in our Country*) *Arti musices* 2, Zagreb 1971, pp. 141–152. On Milovuk and Kuhač see: Mirka Pavlović, *Jovan Paču i Franjo Ksaver Kuhač: prepiska i neki aspekti srpsko-hrvatskih muzičkih veza u njihovo vreme* (*Jovan Paču and Franjo Ksaver Kuhač: Their Correspondence and Some Problems of the Serbo-Croatian Music Collaboration of the Period*) *Zbornik o Srbima u Hrvatskoj SANU* 3 (The SASA Review on Serbs in Croatia, No. 3), Belgrade 1995, pp. 371–404. (pp. 386–388).

the Institute's archive. However, there are some copies and printed editions of the works by Petar Bingulac, Mihailo Vukdragović, Mihovil Logar, Vlada Milošević, Zlatan Vauda and others. A very important document of this kind is certainly the original score of the opera *Simonida*, by Stanojlo Rajičić, donated by the composer's widow, professor Milica Rajičić.

Documents on music from other parts of ex Yugoslavia are mostly lacking, since there are institutes, archives and other institutions of the kind in other towns and capitals of the ex Yugoslav federation dealing with collection and research of their national music. However, the Institute of Musicology holds some lithographs, printed editions and copies of the compositions by Slovenian authors: Emil and Karl Adamič, Franc Bernik, Franja Vilhar the elder, Janko Gregorc, Benjamin Ipavec, Marij Kogoj, Vinko Krek, Anton Lajovic, Viktor Parma, Lucijan Marija Škerjanc, and others. The Croatian music is represented by compositions and harmonizations by Blagoje Bersa, Silvio Bombardelli, Vinko Žganec, Ivan Zajc, Jakov Gotovac, Antun Dobronić, Franjo Dugan, Vjekoslav Klaić, Franja Ksaver Kuhač, Vatroslav Lisinski, Ivan Matetić Ronjgov, Ivo Parać and others.

European music is even less represented in these collections than the ex Yugoslav one. The Institute holds the printed editions of old European salon music (popular among 19th century Serbian society at that stage of its artistic level and education). These are mostly albums of widely popular composition at the time (by L. Arditti, Tekla Badarzewska, Louis-Gaston Ganne, D. Herzenberger, Carl Johann Adam Zeller, H. Schmidt and others). Russian sacred music in the Institute's collection, as well as in the library and written music collection of the *Studijski hor* (The Research Choir) is an important source for the research of Serbian sacred music. There are some compositions by Anton Stepanovich Arensky (Антон Степанович Аренский), Dmitry Stepanovich Bortniansky (Дмитрий Степанович Бортнянский) (his *St. John Chrysostom's Liturgy*, and other works), Alexander Konstantinovich Glazunov (Александр Константинович Глазунов), Sergei Vasilievich Rachmaninoff (Сергей Васильевич Рахманинов), Pavel Grigorievich Chesnokov (Павел Григорьевич Чесноков) and other Russian composers.

Mixed albums of Serbian, South Slavonic and European music represent a special part of this collection. There are almost thirty of them, comprising a wide variety of documents: Serbian folk songs and dances adapted for piano, Russian and Croatian folk songs, sacred music, military music, etc. These albums are an authentic reflection of the role of music in 19th and early 20th century Serbian society. Both folk and salon music, foreign and domestic, were played and sung in family circles. It was the favourite pastime and an everyday part of social life of the epoch.²¹

²¹ The M. A. thesis of Ms Marijana Kokanović is mostly based on the documents of the Institute of Musicology. Marijana Kokanović, *Igre i marševi u srpskoj klavirskoj muzici*

* * *

A very valuable part of the Institute's archive is a collection of over 200 photographs. Photographs of Serbian musicians from the early epoch are not easy to find in other institutions of culture. Therefore, this collection is even more important for all the researchers collaborating on the *Srpski biografski rečnik* (*The Dictionary of National Biography*), edited by the "Matica srpska", and on other encyclopedias and dictionaries for which a photograph is needed for each entry. The Institute possesses photographs of numerous musicians from the earlier epochs: Slavka Alojzija Atanasijević, Teodor Toša Andrejević the Australian and his wife Evelyn, Isidor Bajić, Stanislav Binički, Ivan Brezovšek, Hugo Doubek, Vladimir R. Đorđević, Nikola Đurković, Jovan Ivanišević, Dušan Janković, Davorin Jenko, Alojz Kalauz, Dragomir Krančević, Aksentije Maksimović, Kosta P Manojlović, Josif Marinković, Milan Milovuk, Stevan Mokranjac, Tihomir Ostojić, Milenko Paunović, Jovan Paču, Jovanka Stojković, Robert Tolinger, Mita Topalović, Josif Šlezinger and others. There are also some photos of musicians of the more recent epoch, and not only Serbian ones: Zlatko Baloković, Jovan Bandur, Radmila Bakočević, Miodrag Vasiljević, Mihailo Vukdragović, Mirjana Vukdragović, Vojislav Vučković, Milenko Živković, Živojin Zdravković, Zdenka Zikova, Ljubica Marić, Lovro von Matačić, Anita Mezetova, Miloje Milojević, Predrag Milošević, Olga and Marija Mihailović, Vasilije Mokranjac, Bahrija Nuri Hadžić, Marko Tajčević and others.

Some of the photographs are of the special value and importance, such as one of the letter from Ludwig van Beethoven to the Ljubljana Philharmonic Society, on the occasion of his appointment for its honorary member, the photograph of the Stevan Mokranjac funeral in Belgrade, the photo of the first Belgrade performance of the Beethoven's *Ninth Symphony* in 1910, and others.²²

* * *

The Institute of Musicology keeps a file on all researchers using its collections. These records show the exact number and affiliation of the users, as well as the scopes for which the documents are being used.

druge polovine 19. veka: kulturna povezanost u javnom i privatnom životu (Dances and Marches in the Serbian Piano Music of the Second Half of the 19th Century: between the Public and the Private), Katedra za muzikologiju i etnomuzikologiju Akademije umetnosti u Novom Sadu (Department of Musicology and Ethnomusicology of the Academy of Arts), Novi Sad 2008.

²² Unfortunately, musicologists in Serbia usually do not cite the data on their sources in full. It occurred on several occasions that photographs from the Institute's collection appear in different books, anthologies and studies written by our colleagues without the necessary reference to its origin.

The users of these archives are numerous teachers and assistants at the Music Academies, students who could not accomplish their seminar papers and theses without using the collection of the Institute. There are also some music performers who need help in choosing their repertoires, especially choir conductors from Serbia and other countries. Besides, there are many music teachers of elementary and high schools, jazz musicians, editors of radio and TV shows, organizers of the festivals and music contests, historians, philologists, journalists, theater and film directors, galleries and archive custodians, librarians, ballet dancers, choreographers, and many others. The users sometimes have specific requests: since the early 1990s final examinations were reintroduced in secondary schools and documents were needed for writing the papers. New subjects of historical research emerged in the new social and political context of the 1990s. Therefore, some users were interested in the *Soko* (gymnastic society) and / or political party anthems. The authors of the school manuals came in search of folk songs, especially Serbian ones from ex Yugoslav regions. Teachers organizing the St Sava festivals at schools were searching for different versions of St Sava hymn. Teachers of the Serbian music history at the Music Academy were in need of documents suitable for use in lectures. Even music school students could sometimes find printed edition of the type they needed only in this Institute (like the *Violin concerto in d minor* by Petar Stojanović). The photograph collection was very useful to the Slovenian musicologist, Ms Manica Špendal, Ph. D. who in 1986 was searching for photos of the *Ohridska legenda* (*The Legend of Ohrid*) ballet performance (composed by Stevan Hristić) and the photo of the *Licitarsko srce* (*The Gingerbread Heart*) ballet performance by Krešimir Baranović to include it in *Piper's Enzyklopädie des Musiktheaters: Oper, Operette, Musical, Ballett*.

The users of the Institute's archives have come from different cities and countries: from Belgrade, Sarajevo, Novi Sad, Ljubljana, Zagreb, Banja Luka, Prijedor, Zrenjanin, Sremski Karlovci, Pančevo, Munich, Moscow, Sidney, Skoplje, Sofija, Šabac, Valjevo, Niš, Dolovo, Paris, Kruševac, Maribor, USA (New York, Cleveland / Ohio, Phenix / Arizona), Canada, Zuerich, etc. Our colleagues from abroad often contact us in search for data they could only find in the collections of the Institute. Among them, there is a large number of church choir conductors from Serbia, from the region and the whole world, inquiring for information and written music they need for their work.

* * *

The Institute of Musicology archive, together with its library, the soundtrack collection, the microfilm collection of the Greek and the Slavonic music written in neumatic notation, the photograph collection of neumatic manuscripts from the monastery of Chilandar, the slide

collection and other primary sources, represent a real treasury of documents extremely valuable for Serbian music and cultural history. Any historian of Serbian music, especially one dealing with the period before the WWII, could not do their research without using the holdings of the Institute of Musicology.

The Institute's archive and the library are not a public institution in legal terms. Strictly speaking, its documents should not be used by anyone else but its research fellows. However, since the Institute is the only institution of this kind in the country (and the oldest one in ex Yugoslavia), the documents have been placed at the disposal of other users, by decision of the director and the fellows of the Institute. Oddly enough, there has never been a post for a professional librarian or a custodian in the Institute, who would continuously and professionally take care of the conservation and use of the documents. This job has been done by research fellows of the Institute for the last sixty years. It consists of keeping the register of the new acquired documents and the records of the potential damage, and of introducing the electronic catalogues. In the future, projects aiming at the conservation and digitalization of the documents should enable the Institute of Musicology to hire professional musicologists and ethnomusicologist for these jobs.²³

(Translated by *Ranka Gašić*, Ph.D.)

²³ See: Katarina Tomašević, *Značaj digitalizacije muzikalija i zvučnih zapisa u Arhivu i Fonoteci Muzikološkog instituta SANU* [The Importance of Digitization of Music collection at SASA Institute of Musicology], *Pregled Nacionalnog centra za digitalizaciju* [Review of the National Center for Digitization], 2, Belgrade 2003, pp. 46–51.

Биљана Милановић

ФОНД КОМПОЗИТОРСКИХ ЗАОСТАВШТИНА У МУЗИКОЛОШКОМ ИНСТИТУТУ САНУ*

Апстракт: Текст је посвећен Фонду заоставштина које се чувају у Музиколошком институту САНУ, посебно композиторским заоставштинама. Дат је историјат настанка Фонда, а потом и јединствен садржај заоставштина које спадају међу примарне и веома значајне архивске изворе српске музичке прошлости. Текст, такође, отвара поједина питања о стратегијама и перспективама српске музикологије. У Прилогу се налази кратак опис сваке композиторске заоставштине.

Кључне речи: Фонд заоставштина у Музиколошком институту САНУ, српска музичка прошлост, српска музикологија

После више од шест деценија постојања и рада Музиколошки институт поседује велику библиотеку са књигама и часописима из области музикологије, етномузикологије и сродних научних дисциплина, фонотеку грамофонских плоча, аудио-касета и компакт дискова, вредне збирке етномузиколошких нотних и звучних записа са теренских истраживања, колекцију микрофилмова хиландарских рукописа, збирку фотографија и богату, веома разноврсну архивску грађу из српске музичке историје. Архив и Фонд заоставштина Института броје уникатне рукописе и преписе, стара издања, преписку, дневнике, необјављене биографске и аутобиографске белешке, дипломе, званична акта, концертне програме и другу документацију.

По врсти грађе коју чува, Музиколошки институт је уз Библиотеку Факултета музичке уметности у Београду једина специјализована установа овога типа у земљи. Он је, међутим, од свога настанка па до данас званично организован и финансиран само и искључиво као научна институција. Иако поседује музичку документацију од примарног националног значаја, Институт нема засебну стручну службу која би се о њој старала. У недостатку државне подршке и новчаних средстава да се у рад укључи особље специјализовано за архивске и библиотечке послове, овом делатношћу се од самог почетка баве музиколози и етномузиколози запослени у Институту. Поред свог основног, научног рада у одређеним научним областима, они се међусобно организују око набавке и пописивања књига, прикупљања

* Овај текст је резултат рада на пројекту *Музика на раскришћу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

разноврсне архивске грађе и њене обраде, систематизовања, класификације, регистровања у књиге и картотеку, похрањивања, чувања и издавања на употребу бројним корисницима. Повремено им помажу спољни сарадници, махом студенти постдипломци.

С обзиром на вишегодишње тешкоће, стање Архива и Фонда заоставштина је задовољавајуће. Готово целокупна грађа је пописана, заведена и смештена у специјалне картонске кутије или у дрвене ормане. Доступна је свим посетиоцима, а то су корисници различитих профила, од научника, музичких извођача и студената, до аматера заинтересованих за изворе српске музичке прошлости.

Фонд заоставштина формиран је 1984. године, али је он интегрални део Архива са којим дели и историјат свога настанка. Још од оснивања 1948, у Музиколошки институт је пристизала различита грађа, а стални и хонорарни сарадници залагали су се да се она сачува и остане у просторијама ове установе.¹ Посебно је Стана Ђурић-Клајн континуирано сакупљала старе рукописе, преписе, ретка нотна издања и другу документацију, сарађивала са бројним ствараоцима, била у преписци са породицама и наследницима композитора и настојала да се вредне заоставштине нађу на једном месту.² Институт је већ током њеног рада поседовао позамашну грађу из српске музичке прошлости. Најчеће су то били поклони, завештања или откупи разноврсне документације.³

¹ Већ у Извештају о раду за прву, 1948. годину (управник Петар Коњовић, хонорарни сарадник Коста Манојловић, старији асистент Стана Ђурић-Клајн) помињу се планови о сакупљању и откупу архивске грађе, препису збирки записа фолклорне и духовне музике и обезбеђивању буџета за набавку књига и часописа. У каснијим годишњим извештајима постоје подаци о пристизању појединих заоставштина и друге архивске грађе. Сачувана је и преписка која је у таквим приликама вођена. Међу првим значајним изворима те врсте свакако су они везани за део заоставштине Стевана Мокрањца која се данас налази у Архиву Музиколошког института (други, већи део Мокрањчеве грађе чува се у Архиву САНУ). У институтској документацији из 1950. налазе се два писма која упућују на податак да су Мокрањчеви рукописи стигли управо исте године. Прво је писмо композиторовог сина (мај 1950, потпис Др М. Ст. Мокрањца) који изражава жељу да аутографе свога оца уступи Институту, а друго је управничко писмо за хвалности у име Музиколошког института (јун 1950, потпис П. Коњовића).

² Међу бројним примерима који сведоче о заузимању Стане Ђурић-Клајн за чување рукописних докумената српске музичке прошлости свакако је најупечатљивији њен труд око заоставштине Стевана Христића. Наиме, по смрти композиторове супруге Ксеније, власник стана у Таковској број 12, где је породица претходно била становала, избацио је сву имовину Христићевих у трошну дрворешну зграду. Међу стварима су се нашли и разбацани Христићевих рукописи. Стана Клајн се потрудила да се дела спасу и пребаци у Институт. (Подаци из разговора са др Надеждом Мосусовом, научним саветником Музиколошког института у пензији).

³ Из године у годину у Институт је стизала различита грађа. На пример, Архив Института је само током 1964. на поклон добио четири заоставштине: аутографе

Грађа испрва није пописивана и била је доступна само за интерну употребу. Временом се прилично умножила, па се стручно особље Института потрудило да је обради и класификује. Овај посао су, уз основни научни рад, преузли млађи сарадници током седамдесетих година. Да би га што адекватније обавили често су се консултовали са стручњацима из области архивистике. Грађа је, међутим, била специфична, веома широка и разноводна, од рукописних и штампаних нотних издања, преко разних писаних докумената, до преписке и фотографија. И сами архивисти су неретко били у дилеми око начина њене обраде.⁴ Детаљна класификација и категоризација архивског материјала по различитим, засебним регистрима, није могла да се спроведе без одговарајућег стручног тима састављеног од музиколога и архивиста, који би на овом послу радио дуго и континуирано. Услови за то нису постојали. Истовремено, било је неопходно да целокупни материјал што пре буде у функцији. Грађа је пописана заједно и разврстана је по ауторима.⁵

Заоставштине су се у почетку обрађивале заједно са осталим архивским материјалом. У оквиру овог највећег документационог фонда своје место добиле су оставштине бројних музичара, како аматера тако и професионалних композитора: Исидора Бајића, Светолика Пашћана, Станислава Биничког, Владимира Николајевића-Штирског, Владе Петровића, Милоша Љесковца, Тоше Андрејевића-Аустралијанца, Антонија Чолак-Антића, Ђорђа М. Стојчевића, Иванке Петровић, Миленка Пауновића, Драгутина Покорног, Саве Селесковића, Евгенија Стојановића, Миливоја Црвчанина, Стевана Мокрањца. Оне су претежно мањег обима, а неколицина њих представља само један део од укупног броја постојећих аутографа појединих стваралаца, као што је то случај са документацијом Мокрањца, Пауновића и Селесковића.

Са знатним увећањем грађе дошло се на идеју да се оформи засебан регистар. Све заоставштине пописане до 1984. године остале су и даље у склопу Архива, а непописане и новопрстигле почеле су да се заводе у оквиру новог фонда који и данас окупуља ову врсту документације. Ту су заоставштине Вацлава Ведрала, Јована Бандура, Божицара Јоксимовића⁶, Петра Коњовића, Светомира Настасијеви-

композиција Саве Селесковића, документацију Владимира Николајевића-Штирског, музичку архиву проте Д. Поповића и оставштину Владе Петровића, дугогодишњег члана Музичког друштва. (Извештај о раду Музиколошког института за 1964. годину, стр. 8).

⁴ Значајна је у том погледу сарадња Института са Архивом САНУ, која се наставила и у обрнутој смеру када је Даница Петровић радила на пописивању заоставштине Стевана Мокрањца у Архиву САНУ.

⁵ Грађа Архива смештена је у картонске кутије и носи двојну сигнатуру: редним бројем обележена је кутија у којој се налази, а арапским број самог документа.

⁶ Део Јоксимовићеве заоставштине чува се и у музичком одељењу Народне библиотеке у Београду.

ћа⁷, Стевана Христића, Петра Крстића, Стане Ђурић-Клајн, Радомира Петровића, Љубомира Бошњаковића, Велимира Сперњака, Светолика Пашћана и Михаила Вукдраговића.⁸ Готово све су композиторске, изузев обимне збирке Стане Ђурић-Клајн и библиотеке књига и музикалија која је припадала Михаилу Вукдраговићу. Већина садржи композиције, текстове, штампане или рукописне књиге, дела других аутора. Неретко је присутна и разна друга документација. У Институту је стигла са основном грађом, као део имовине одређеног композитора, па је сачувана и обрађена у рубрици заоставштина.⁹

По квантитету и разноврсности издваја се збирка Петра Крстића, која према каталожном попису броји укупно 233 документа: рукописни и штампани примерци композиција, рукописи либрета за остварена и планирана сценска дела, рукописи уџбеника, текстова о музици, разне белешке, скице, стихови, затим преписка, исечци из штампе, концертни програми, улазнице, рачуни, акције. Различити типови докумената чувају се и у заоставштинама Светомира Настасијевића (191 документ) и Јована Бандура (126). Обимом им се придружује и Коњовићева документација, која заједно са Христићевим аутографима (109) спада међу највредније рукописне збирке Музиколошког института.¹⁰ Квантитативно следе заоставштине Велимира Сперњака (107) и Светолика Пашћана (106),¹¹ Вацлава Ведрала (74) и Радомира Петровића (74), Љубомира Бошњаковића (61), Божицара Јоксимовића (51).

⁷ Део Настасијевићеве заоставштине налази се у Горњем Милановцу, родном граду композитора.

⁸ Наведене заоставштине су у Институту стигле као поклони. Најчешће су их доносили наследници композитора (нпр. син Петра Коњовића, кћерке Јована Бандура, супруга Радомира Петровића, кћерке Љубомира Бошњаковића, кћерка Михаила Вукдраговића), али понекад и сами ствараоци, за живота. Петар Крстић је, на пример, у тестаменту одредио Музиколошки институт за наследника своје целокупне библиотеке и нотне архиве. Део његове библиотеке (белетристика, ноте инстуктивног карактера) уступљен је Централној библиотеци САНУ, Библиотеци града и Музичкој школи *Славенски*, а сва остала документација чува се у Институту. (Подаци о Крстићу преузети су из годишњих Извештаја о раду Музиколошког института САНУ за 1957. и 1968. годину).

⁹ Изузетак у том погледу чине само заоставштине Христића и Петровића. Оне садрже искључиво аутографе, а у мањем обиму и штампане примерке њихових композиција.

¹⁰ Према попису, Коњовићева заоставштина садржи 174 документа. То су, међутим, само композиторски радови. Обимна преписка која највећим делом потиче из периода његовог рада у Хрватском народном казалишту у Загребу, још увек није пописана.

¹¹ Овај број је већи уколико се рачуна и на мали део Пашћанове заоставштине претходно заведене у Архиву. Чине га хорови световне и духовне музике, патриотски хорови, неколико писаних докумената (нпр. *Византијска ношација* – Пашћанов рукопис из 1938–40), концертни програм поводом 100 година од смрти Корнелија Станковића и један примерак Коренијевог *Српског црквеног карловачког појања*, св. I, издање из 1922.

С обзиром на различите садржаје у оквиру овог засебног фонда, јавили су се проблеми у разврставању и пописивању грађе. Стваралаштво је најчешће класификовано по жанровима, али тај поступак понегде није доследан. Такође, неке заоставштине су површно систематизоване, па се под заједничком сигнатуром понекад могу наћи материјали разичитог типа, као на пример композиције и уџбеници, разна акта и слично. Ови пропусти отежавају прегледност и глобални увид у тип документације, али не успоравају процес налажења одређеног документа пошто сваки од њих носи свој број.

Поред заоставштина које су заведене у Архиву и у засебном Фонду, у ову врсту грађе спада још девет збирки. Њих пет су од недавно у Институту и тренутно се налазе у процесу обраде и пописивања. Заоставштина композитора Душана Костића садржи већи број дела која је овај аутор, непосредно пред смрт, уступио Институту. У документацији Бориса Петровића Арсејева (1908–1972), хорског диригента из Новог Сада, налазе се примерци литографисаних и штампаних хорских дела руских, српских и хрватских композитора, као и рукописи његових колега, руских диригената који су деловали у Новом Саду и Великој Кикинди. Грађа везана за Душана Котура, са аутографима једногласних црквених записа, хармонизацијама народних песама и појединих Котурових дела, за сада је само део целокупне документације коју је његова родбина обећала Музиколошком институту. Ту су још две невелике заоставштине: књига записа Српско-православно Црквено појање јереја Бранка Цвејића и четири рукописне књиге композиција Јована Пачуа.¹²

Остале четири збирке су обимније. Једна од њих је по типу и садржају јединствена: оставштина балерине Данице Живановић, са вредним и раритетним књигама из области балетске уметности. Последње три су садржајем везане за Прво београдско певачко друштво, Музичко друштво *Спанковић* и Академско певачко друштво *Обилић*. Оне, заправо, нису заоставштине у правом смислу те речи. У првом случају ради се о дупликатима великог броја хорских дела из својине Првог београдског певачког друштва. Пошто матична архива хора није сређена и доступна, ова грађа има јединствен значај. Друге две збирке садрже документацију различитог типа (пописи чланова и репертоара, историјат, званична акта, преписка и друго) коју су временом, радећи у архивима, сабрали сарадници Музиколошког института.

Све заоставштине имају сопствену снагу и вредност, било да садрже кључне изворе главних токова новије српске музике или да својим значајем стоје у њиховом залеђу. Као документа, оне из прве руке обезбеђују дијалог са прошлошћу, па се не мора посебно нагла-

¹² Обе су откупљене средствима Одбора за историју српске музике САНУ.

шавати да информације о садржају појединих збирки треба да допринесу бољем упознавању са врстом, количином и стањем архивске грађе српске музике. У том контексту, посебну пажњу завређују композиторске заоставштине из засебног фонда, које се у односу на друге збирке издвајају обимом, целовитошћу и рановрсношћу, а у већини случајева и вишеструком вредношћу грађе.¹³

Материјали из композиторских збирки пружају могућност за бројне типове изучавања. Пошто представљају претежно примарне изворе, они су важан основ за базична истраживања која се често заостављају у многим областима српске музикологије. Првенствено треба истаћи нотне текстове. Међу њима се налазе примери најзначајнијих опуса српске музике XX века, попут Коњовићевих опера или *Охридске леџенде* Стевана Христића, али и мање позната и непроучена дела наведених аутора, као што су Коњовићеви дувачки квинтети или Христићева филмска и позоришна музика. Ту су и остварења која се издвајају својим историјским значајем или некадашњом популарношћу, али и потпуно непознате композиције међу којима се налазе не само бројни примери хорске, солистичке и камерне литературе, већ и рана дела крупнијих жанрова којима је српска музика до половине прошлога века углавном оскудевала. Већина таквих дела до сада није била предмет истраживања.

Уз композиције, међу нотним изворима налазе се и мелографски записи (Коњовић, Јоксимовић, Бандур, Настасијевић, Бошњак-овић, Сперњак) који завређују пажњу како музиколога тако и етномузиколога. Посебно редак и драгоцен део документације, међутим, чине и извори самог процеса настанка одређеног дела. Односе се на фазе компоновања које су претходиле завршном облику нотног текста појединих остварења. Скице, припреме, идеје и њихове разраде, затим различите верзије композиција, богато су заступљене у Коњовићевој заоставштини, али и у фондovima Настасијевића, Бандура и Ведрала. Ова документација може да послужи у изучавању процеса стварања и покушају реконструисања настанка и развоја одређених идеја. Поједини аспекти који су скривени или се не могу наћи у завршној нотној верзији неке композиције, доводе до нових момената, потенцијално важних за формирање суда о неком ствараоцу.

Велика област заступљена у композиторским заоставштинама односи се на писану реч самих композитора и текстове других аутора о њима. Ту се издваја неколико типова рукописне и штампане документације.

¹³ Због детаљног увида у композиторске заоставштине било би корисно навести целокупан садржај сваке од њих, али је ограниченост простором условила да Прилог дат на крају текста представи кратак опис пописаних композиторских заоставштина, који је конципиран према редоследу завођења и сигнатурама постојеће класификације.

Засебну групу чине теоријска дела, уџбеници, текстови са предавања и слични радови инструктивног карактера, као извори за проучавање музичке педагогије, историјата музичког школства, развоја теоријске и приручне музичке литературе. Поједини аутори нису били изразито успешни као композитори, али су пионирске, често значајне резултате дали управо на пољима педагошке и теоријске делатности. У заоставштинама Музиколошког института чувају се примерци таквих подухвата: рукописи три прве историје музике (Бошњаковић, Јоксимовић, Крстић), аутографи из области музичке теорије, контрапункта, хармоније, облика, акустике (Настасијевић, Крстић, Ведрал), школски уџбеници (Јоксимовић, Крстић, Пашћан) и мањи рукописни текстови.

У другој групи су музичке критике и есеји: исечци из штампе или преписи истих, рукописи објављених и необјављених критичких приказа и радова есејистичког типа, а ређе и полемички текстови. Ова документација једним делом није уникатна (фрагменти из периодике) али је од користи за проучавање критичарске делатности појединих аутора, као и за сагледавање механизма у систему музичке рецепције. Посебно се истичу примери архивског материјала који се не може наћи на другом месту. Карактеристични су, рецимо, Настасијевићеви и Крстићеви рукописни текстови који употпуњују информације о уметничким ставовима ових композитора и о полемичком карактеру епохе у којој су деловали. Такође, један број радова из Настасијевићеве заоставштине упућује на директну сарадњу са братом Момчилом и може да расветли његове покушаје да на подстицај Момчилове песничке и драмске уметности успостави нове односе између речи и тона. Истовремено, грађа везана за сарадњу ова два уметника има интердисциплинарну вредност и могла би бити од користи и истраживачима из области историје српске књижевности.

Трећи део документације чини преписка која је, поред појединачних текстова и есеја, посебан извор за проучавање аспеката комуникације међу ствараоцима. Већ поменути Коњовићева преписка свакако је најобимнији и највреднији архивски материјал овога типа који заслужује да се детаљно проучи и објави. Обилује подацима о Коњовићевом раду у загребачкој музичкој средини и о његовој сарадњи са великим бројем савременика, па сама по себи потенцијално има вишеструку вредност за научни рад.

Текстови аутобиографског карактера, дневници, различити записи личних мисли, размишљања и сећања припадају засебној врсти рукописа. У односу на другу писану документацију, они су највише прожети субјективним елементима, чак претежно личним емоцијама, па понекад могу да помогну у тражењу и одгонетању извора појединих уметничких идеја, усмерења и инспирације неког композитора.

У недостатку података, из аутобиографских текстова се дају ишчитати и биографски елементи. Међутим, сигурнију биографску грађу представља разноврсна појединачна грађа која је у појединим заоставштинама Музиколошког института прилично заступљена (дипломе, уговори, решења о запослењу, проспекти концерата, здравствене дијагнозе, фотографије и друго).

Део композиторских збирки неретко чине музикалије и књиге других аутора. Оне упућују на круг интересовања карактеристичан за одређеног ствараоца, али и на музичку литературу типичну за његово доба. Такође, неки примерци из овог дела Фонда су готово јединствени, антикварни, па сами по себи имају велику вредност.

Преглед композиторских заоставштина које се чувају у Музиколошком институту САНУ могао би да актуелизује питања о стратегијама и перспективама српске музикологије и потреби да се она чвршће повеже са музичким издаваштвом и извођаштвом. Када је реч о научним приступима у самој музикологији, посебно о проблему неуједначености између спорог раста основне базе обрађених података и различитих подухвата у правцу систематизације и интегралних проучавања, потребно је нагласити да је разноврсност и разуђеност документације из поменутих заоставштина једнако примерена и ужим и ширим типовима истраживања, од историографских и аналитичких до бројних контекстуалних, интеркултурних, интердисциплинарних и других начина научног сагледавања музичке прошлости. Такође, Фонд заоставштина потенцијално има значај и за ширу музичку јавност, јер обилује професионално израђеним композицијама. Свакако су у том погледу најупечатљивије заоставштине Коњовића и Христића, али им се придружују и остале, као Крстићева, Настасијевићева, Пашћанова, Петровићева, са појединим остварењима из области оркестарске, камерне, хорске, вокално-инструменталне, дечје музике и других жанрова, која поседују композиционо-техничке предуслове за опстанак на концертним репертоарима. Проблем стратегијског повезивања музикологије, извођаштва и издаваштва представља комплексну тему која захтева елаборацију посебних проблема, али је у овом контексту потребно нагласити да Фонд заоставштина, заједно са Архивом института, спада међу основне ресурсе на које би требало рачунати у организовању и реализацији дугорочних, вишеетапних пројеката истраживања, објављивања и звучног представљања музичке историје у Србији.

Као један од првих корака у плановима за ревизију библиотечно-архивских збирки Музиколошког института истиче се потреба да се све заоставштине обједине у оквиру једног фонда. Штавише, све је чешћа пракса да се информације о различитим типовима документације сабирају и уносе у јединствену базу података конципирану према технолошки униформисаним критеријумима и међународ-

ним стандардима, осмишљену као део светске банке података доступне на Интернету. И поред значајних корака ове врсте који су у Србији учињени на плану библиотечких умрежавања, чини се да ће архивски фондови, посебно они мали, специфични и јединствени попут ових музичких, најдуже чекати. Свакако да део проблема проистиче из општег неадекватног односа према сопственим културним вредностима, али је извесно и то да ће овакви пројекти бити изгледнији уколико настану системске промене и држава обезбеди озбиљнија улагања у интелектуалне ресурсе. Када је реч о Музиколошком институту, све док се не обезбеди трајно ангажовање стручњака за бригу о библиотечно-архивским фондовима и за рачунарску обраду података, неће бити прилике за нову систематизацију.

ПРИЛОГ

Опис садржаја из Фонда композитора у Музиколошком институту САНУ

Вацлав Ведрал

ВВ I (ред. бр.1–55)

- Рукописи и преписи композиција насталих од 1898. до 1946: дела мањег обима (хорови, хорови с клавиром, клавирске композиције, соло песме); пригодне композиције; дела за дувачки оркестар; једна композиција за виолину и клавир; духовне композиције (једна за глас и оргуље, једна за хор и оргуље)
- Композиције других аутора: неколицина је штампана, а већину представљају Ведралови преписи (нпр. *Козар*, *Десета руковеш*)

ВВ II (ред. бр.56–74)

- Рукописи дела: композиције мањег формата (хорови, клавирске минијатуре, дечја музика, масовне песме); миса *Asumpta est*; балетска свита *Зачарани портрети* за велики симфонијски оркестар
- Недовршене композиције: делови, фрагменти или скице (нпр. око 300 страница скица за оперу, око 100 страница скица за балет, око 130 страница скица за различита, углавном хорска дела)
- Остали рукописи: *Наука о музичким инструментима* (куцани текст по Вацлављевим предавањима); либрето опере *Пишија*
- Писана акта: решења о поставци Ведрала за учитеља вештина у гимназији у Пожаревцу и за хонорарног наставника у Музичкој школи Станковић

Јован Бандур

ЈБ I (ред. бр.1–21)

- *Песма и иџра деце*, за дечји гудачки квартет, рукопис
- Немузички рукописи: рукопис дневника, тридесет страница поезије, белешке са предавања из доба студија, коментари и белешке о радио програму
- Педесетак докумената Бандурове преписке
- Остала грађа различитог типа: концертни програми, Бандурова платна књижица, историјат болести Ј. Бандура са болесничким листама и дијагнозама, посмртна листа композитора, посмртни говори
- Осам Бандурових фотографија са Nelly Bachner

ЈБ II (ред. бр. 22–115) и ЈБ III (ред. бр.116–126)

- Рукописи композиција: 17 клавирских; 4 композиције за камерне саставе; мушки, женски, дечји и мешовити хорови и хорови са клавиром; соло песме за глас и клавир; *Сељакова здравица*, соло песма за дубоки глас и оркестар; *Молба младости*, песма за рецитатора и клавир
- Рукописи оркестарских, концертантних и вокалноинструменталних дела (нпр. *Југословенска партизанска райсодија* за оркестар, Симфонија in C, Концерт за виолину и оркестар, *Поема 1941* за баритон, мешовити хор и симфонијски оркестар; *Распева се земља*, кантата; *Од свиштања све до мрака* за дечји хор, оркестар и рецитатора)
- Рукописи сценских дела: *Молба младости*, мелодрам; *Нечисти крв*, сценска музика
- Бандурова свеска са примерима масовних песама различитих аутора и записи партизанских песама

Божидар Јоксимовић

БЈ I (ред. бр.1–51)

- Рукописи: *Вила Равијојла*, опера (верзија из 1931. године); Виолински концерт у Е дуру (партитура и штимови); хорови; духовне композиције (Литургија за два гласа; тропари и кондаци)
- Рукописи и штампани примерци популарних и пригодних композиција за оркестар
- Четири штампане свеске соло песама (*Песме из младости I-IV*)
- Рукописи: 3 нотне свеске са студија у Прагу (наука о облицима, каденце и модулације, фуга); око 50 страна Јоксимовиће-

вог рукописа *Прибелешке мелодија из разних времена; Историја музике* (I, II) из 1926. године

- Објављене књиге Б. Јоксимовића: област музичке педагогије (*Музички буквар*, прва знања о музици за средње и стручне школе; *Музичка читанка*, вежбања за певање за средње и стручне школе; *Методика певања*, за музичке заводе, средње и учитељске школе), Осмогласник и неке пригодне црквене песме, IV издање
- Око 100 страница разне документације: писма радију, удружењу музичара и друго
- Дела других аутора, углавном савременика (Ј. Маринковић, С. Мокрањац, С. Бинички, М. Пауновић, Љ. Бошњаковић, Ф. Гербич, В. Жганец, Ф. Лотка итд)

Петар Коњовић¹⁴

ПК I (ред. бр.1–25)

- Сценска дела: *Женидба Милоша Обилића* (рукопис прве верзије); *Женидба Милошева (Вилин вео)* I, II, III чин (рукопис и препис друге верзије); *Сељаци (Ђудо)*, примерци рукописа, преписа и штампане опере, либрето и увертира; *Кнез од Зетше*, примерци рукописа и преписа (такође и препис друге верзије), либрето на немачком, делови опере (међу њима и литографисани примерак хорова од пете слике до краја опере); *Кошћана*, рукописи прве и друге верзије, делови опере (II, IV и V слика прве верзије)

ПК II (ред. бр.26–112)

- Вокална дела (претежно рукописи, често у више примерака): песме за глас и клавир (нпр. *Макар Чудра; Укој*); песме за глас и оркестар (нпр. *Прошетала бела була; Русе косе; Мирјано Мирјанке; Појдо на горе* за средњи глас и камерни ансамбл); рукопис збирке *Моја земља* (св. I, II, IV, V) и скице за исту; рукописи хорова, углавном мушких и мешовитих; један женски трогласни хор са клавиром (*Загорски ђејсажи*)
- Инструментална дела: *Јадрански кайричо* за виолину и оркестар (рукописи и преписи); *На селу*, симфонијске варијације (рукопис и штампани примерак); *Макар Чудра* за велики оркестар и бас соло (рукопис), *Симфонија* (рукопис и препис)
- Мелографски записи 84 песме

¹⁴ Поред Коњовићевих дела, која су пописана у овом фонду, један део заоставштине није пописан. Ради се о композиторовој преписци и документацији везаној за његов рад у Хрватском народном казалишту у Загребу.

ПК III (ред. бр. 113–174)

- Клавирска и камерна музика, претежно рукописи: *Леџенда* за клавир; *Српске народне игре* за клавир; дела за виолину и клавир (нпр. Соната за виолину и клавир); рукописи и преписи два дувачка квинтета (*Сан леиње ноћи*; *Концертна свита*) и два гудачка квартета
- Скице, идеје и фрагменти из дела: нпр. *Лирика*; *Макар Чудра*, симфонијске варијације; *Пера Сеџединац*; *Кнез од Зетле*; Симфонија; скице за Други гудачки квартет; десетак страна скица за оперу *Кошћана*; пет пуних фасцикли скица за оперу *Отаџбина*

Светомир Настасијевић

СН I (ред. бр.1–47)

- Текстови и белешке из области музике: рукописни текстови уџбеничког карактера (*Основи музичке теорије*; *Техника савременог оркестра*; *Основни појмови из акустике*); рукопис Настасијевићевог превода *Науке о инструментима* Албера Лавињака; збирка есеја *Музика као оштри феномен у уметностима* (сепарат и рукописне верзије); краћи текстови, предавања и белешке о музици, већина у рукопису (нпр. *Функционалности музичких инструмената у оркестру*; *Развој клавирске музике од Баха до данас*; *Српска народна песма у клавирској Сонати број 18, опус 31, број 3, Л. В. Бетовена*)
- Текстови и белешке из других области (књижевност, физика, физиологија, компаративна естетика), радови који упућују на директну сарадњу са Момчилом Настасијевићем (нпр. *Реч и мелос у нашој поезији*; *Момчило Настасијевић и његово суделовање у свим уметностима*; биографија М. Настасијевића итд.)
- Рукописи полемичких текстова *Проблеми наше музичке критике* и *Одговор Б. Драгутиновићу поводом „Првог устанка“*
- Аутобиографски текстови: рукописни примерци аутобиографије *Пути у музику*; Забелешке, опаске и мисли; попис композиција до 1940. (начинио сам аутор)
- Композиторов текст филмског синопсиса *Ни по бабу ни по сирчевима* или *Краљевић Марко*
- Преписка, полемике, критике и текстови о Настасијевићу
- Остала документација (нпр. интервју с Настасијевићем поводом 40 година рада; текстови Гордане Крајачић о Настасијевићу)

СН II (ред. бр.48–98)

- Музичке драме и камерне опере – рукописи делова или само либрета: *Међулушко благо* (делови; издвојени музички моти-

ви); *Ђураћ Бранковић* (делови; коментари поводом извођења); *Први ушћанак* (либрето; текст рецитатора; интервју са композитором о делу); камерне опере *Срећан случај*, *Немирне душе*, *Чари шрајеза*, *Анџигона* (либрета; делови из опера, утавном концертне верзије појединих арија); *Зачарана воденица* (делови; кратак коментар лица и кратак садржај)

- балети – углавном рукописи делова или синопсис садржаја: *У долини Мораве* (синопсис садржаја); *Драган и Милена* (синопсис садржаја; музички фрагменти); *Живи огањ* (синопсис; клавирски извод; режијска и кореографска упутства)

СН III (ред. бр.99–154)

- Рукописи вокалних композиција: мушки, женски и мешовити хорови (нпр. *Свите за женски хор бр. 4, бр. 6*; за мешовити бр. 2; *Тројар Св. Кнезу Лазару*, за женски хор; *Литургија* за мушки хор); рукописи соло песама (на текстове различитих аутора; девет народних песама са оркестром); штампани примерци песама на Момчилове текстове (*Десет песама мога брата*)
- Рукописи вокалноинструменталних дела: кантате (*Пројаст царства српског*, две верзије; *Чаша меда чаша жучи*; *Јади смерне Јефимије*; *Додола*; *Слово љубави*, две верзије; *Омер и Мерима*)
- Дела за женски хор и мали оркестар (нпр. *Коло I, II, III*; *Жешелице*)
- Остала документација: *Лирски кругови Момчила Насџасијевића* (рукописни текст комозитора); *Хорска музика С. Насџасијевића* (текст Г. Крајачић)

СН IV (ред. бр.155–191)

- Рукописи камерних и концертантних дела: Гудачки квартет бр.2 (I верзија); дела за виолину и клавир (нпр. *Вечерња песма*; *Ушћавнака*; *Пасторала III*); *Лирска њома* за виолончело и клавир; концерти за соло инструмент и симфонијски оркестар (*Концерт за виолину*; *Пландовања* за флауту), за соло инструмент и камерни оркестар (*Концерт за харфу*; *Концерт за кларинет*); остала концертантана дела (*Вечерња песма* и *Пасторала* за виолину соло и оркестар; *Capriccio* за соло клавир и гудачки оркестар; *Лирска њома* за соло виолончело и гудачки оркестар; *Лирска фантазија* и *Лирски кајричо* за флауту и гудачки оркестар)
- Рукописи оркестарских дела: *Пролећна свита* за гудачки оркестар, дела за симфонијски оркестар (*Лирска свита*; *Моравска райсодија*; *Балканска райсодија*; симфонијска свита *Сабор*; *Трећа симфонија*, фрагмент дела); два дела за салонски оркестар

- Рукописи клавирских дела: *У долини Мораве*, клавирска свита; *Sarpriccio*; Седам народних игара; две дечје свите за клавир
- Записи балканских, византијских и јаванских мелодија (око 50 страна нечитког рукописа)

Стеван Христић

СХ I (ред. бр.1–44)

- Рукописи, преписи и штампана дела крупнијих жанрова: *Суншон* (две непотпуне оркестарске партитуре; рукопис и препис клавирског извода; делови из опере); *Еквиноцио* (клавирски извод, недовршено); Рапсодија за клавир и оркестар (рукопис и два преписа)
- Сценска музика за комаде: *Вечити Младожења* (партитура; деонице; песме); *Уображени болесник* (партитура рукописа и препис; клавирски извод); *Чучук Штана* (рукопис, препис и штампана партитура; разни делови исте; непотпуна партитура; поједине деонице)
- Симфонија (скице)

СХ II (ред. бр. 45–109)

- Дела вокалних жанрова (претежно рукописи): соло песме (нпр. *Поноћ*, за глас и клавир, рукопис; *Вече на шкољу*, штампано; *Шано душо*, за глас и народни оркестар), хорови (*Дубровачки реквијем*, рукописни и штампани примерци; *У снегу*, рукопис; *Јесен*, литографисано; *Ластавица*, рукопис; *Ко кроз ноћ гором пушује*, рукопис; *Опело*, штампано)
- Дела различитих жанрова (рукописи, преписи, штампане ноте): *Охридска легенда* (рукопис сва четири чина; нацрт сценарија за балет; скице и делови балета; деонице за поједине делове балета); *Васкрсење* (рукописна партитура I и II дела; поједини фрагменти композиције); *Обрни се лудо младо*, за глас, кларинет и обоу (препис); Симфонијска фантазија за виолину и клавир/оркестар (штампано), *Коло краљице Марије* за клавир (штампано); филмска музика: *Циџанка* (рукопис); *Софка* (партитура и деонице)

Петар Крстић

ПКр I (ред. бр. 1–16) и ПКр II (ред. бр. 17–49)

- Рукописи опера: *Зулумћар* (партитура и више рукописних примерака клавирског извода); *Женидба Стојана Јанковића* (клавирски извод и партитура);

- Рукописи сценске музике за комаде: *Он; Кошћана; Дорћолска посла; Снежана и седам паћуљака; Кнеѓиња Маја; У добри час хајдуци; Новела од Сћанца; Посветилишће Абрамово; Пре четрдесет година; Ајша; Вардар; Паоло и Франческа; Паланачка железница; Лућке; Милош и Вукосава; Прибислав и Божана* (само рукопис партитуре за II чин)
- Рукописи оркестарске музике: увертире (нпр. *Свечана увертира*, партитура; *Патетићна увертира*, партитура); остала оркестарска дела (нпр. *Једна језовића музика*, партитура; *Рондо*, партитура)

ПКр III (ред. бр. 50–109)

- Рукописи дела вокалног и инструменталног жанра: девет мушких и мешовитих хорова (нпр. *Лишурѓија* за мушки хор; *Од врбе свирала* за мешовити хор); седам клавирских дела (две минијатуре; *Осу се небо звездама*; Фуга; Andante; Allegro; Соната); камерна музика (нпр. *Радост*, квинтет за четири виолине и виолончело; Рондо за виолину и клавир; обраде маршева, полки и Смеша народних мелодија старијих композитора, за гудачки квартет); оркестарске композиције (нпр. *Skerco d moll*; пригодне композиције *Радо иде Србин у војнике* и *Парадни марш*)
- Остала рукописна документација: текстови уџбеничког типа (*Историја музике I део*; скице за *Уџбеник певања за гимназију*; за *Уџбеник из теорије и контрапункта*; примери за *Прилог уџбенику „Наука о хармонији“*); разни текстови о српској и иностраној музици (концертне најаве; предавања о Станковићу, Глинки; предавања уз концерте); белешке, скице, идеје, стихови (око двадесет листова рукописа); рукописи либрета (нпр. *Опчињени Краљевић*; *Милкин кључ*; *Краљ Кесер*; синопсис балета *Der Froschkönig*); преписка са просветним саветом (око 20 прилога); остала преписка; исечци из штампе; концертни програми; рачуни и признанице; акције

ПКр IV (ред. бр. 110–233)

- Дела вокалног жанра (рукописи, ређе штампани примери): 46 композиција за хор (нпр. *Змајевка*, *Певајмо браћо*, за мушки хор; *Бајрам иде*, *Сћрећња*, *Самоћа*, за женски хор; *Лала и крин* за мешовити хор; *Сироче* за дечји хор; *Почетак буне на Дахије*, одломак за мушки хор и оркестар; *Три српске народне песме* за соло, хор и оркестар); вокална лирика (Збирка песама за један и два гласа и клавир (штампано); Српске народне песме за соло глас и клавир; појединачне песме (нпр. *Зима је*; *Познанство*; *Нимфа*; *Девојачка молба*; *Покошена ливада*)

- Штампане ноте других аутора (Бетовен, Сметана, Моцарт, Хендл, Фрескобалди, Медтнер, Шопен, Владигеров, Вебер, Штраус, Брамс, Зајц, Јенко)
- Остала документација: рукопис Крстићевог Предговора за Збирку народних песама Живојина Китића; Песме доктора Вој. В. Рашића за Петра Крстића; пописи дела; програми концерата; улазнице; проспекти; исечци из штампе; анкете; фотографије главних учесника у сценском извођењу опере *Зулумћар* (из Илустрованог листа, Бгд, 27.11.1927, стр. 2)

*Радомир Петровић*¹⁵

РП (ред. бр.1–74)

- Рукописи вокално-инструменталних дела: кантате (*Епитаф* за жену борца; *Младићи на звонцима*; *Carmina iuventutis*)
- Остала дела (*Ој се ђали схкон мелоје*, шиптарска народна песма за сопран и алт соло, мешовити хор и симфонијски оркестар; *Југословенска райсодија* за сопран, мешовити хор и симфонијски оркестар; *Бура* за кларинет, баритон соло и осмогласни мешовити хор)
- Рукописи оркестарских дела: за симфонијски оркестар (*Симфонија*; *Moto sinfonico*; *Леџенда о љиљану*); *Менуети у класичном стилу* за гудачки оркестар
- Рукописи камерних и концертантних дела: нпр. Гудачки квинтет; Сонатина за обоу и клавир; *Concerto in modo antico per oboe e orchestra d'archi*
- Рукописи клавирских дела: нпр. Прелудијум; *Игра*; Соната in F; Албум за младе клавиристе; *Распанак*
- Недовршена дела: Радничко коло; Варијације на тему Б. Сметане
- Рукописи вокалних дела: петнаест хорова (нпр. *Вече на шкољу и Свайшовске шаљивке*, за мешовити хор; *У кошарици ми мајка село донела*, мадригал у верзији за мешовити и за женски или дечји хор); хорви са инструменталном пратњом (нпр. Интродукција за мешовити хор и клавир; *Ода Афродити* за женски хор и соло кларинет); *Џиџанче*, соло песма за глас и клавир
- Рукописи позоришне музике и аранжмана: сценска музика за комаде *Манде*; *Укроћена горойа*; *Два цваника*; *Швејк*; *Цело ду-*

¹⁵ Детаљан попис заоставштине објављен је као прилог тексту Б. Милановић, *Заоставштина Радомира Петровића*, Свеске Матице Српске – Грађа и прилози за културну и друштвену историју, Серија уметности, св. 7, бр. 27, Нови Сад, 1995, 29–33.

до лето; Пути око светиа; На леђима јежа; Шала; аранжмани (Maamme, финска химна за мушки хор; Guarda che luna (Г. Малони) за соло алт, мешовити хор и камерни оркестар; Фискултурна корачница (М. Милић) за дечји хор и камерни оркестар)

Љубомир Бошњакковић¹⁶

Љуб (ред. бр.1–61)

- Рукописи инструменталних и вокалноинструменталних дела: нпр. увертире *Цер-1914* и *Буњевка*, за оркестар; *Први српски венчић*, *Охридска райсодија*, за клавир; три дела за солисте, хор и оркестар; *Изра коло*, за дечји хор и оркестар; *Из наше брзине*, за четири гласа и камерни оркестар; шест песама из Јужне Србије за вокални квартет, виолину, виолончело и клавир
- Рукописи дела вокалног жанра: 16 композиција за мешовити хор, четири сплета за женски хор, два сплета за женски или дечји хор; *Ој Тамнаво* за мешовити хор и тенор; Песме из Јужне Србије за вокални квартет, терцет и дует уз пратњу клавира; соло песме за глас и клавир (две збирке народних песама, једна штампана, друга у рукопису; *Синоћ ми драги долази*, хармонизација за глас и клавир) и *Невесто млада, убава*, за глас и камерни оркестар
- Сценска дела: опера *Робиња* (рукопис клавирског извода); текстови комада с певањем (*Иванка; Ноћна слиража*)
- Остали рукописи: записи црногорских народних мелодија и песме *Море ће продам*; рукопис *Историје музике* (I део, материјал за друго издање); *Руска музика* (Алфред Брино) превод са немачког језика
- Разна документација, претежно изводи из штампе о Бошњакковићевим делима

Велимир Сперњак¹⁷

ВСП (ред. бр.1–107)

- Рукописи композиција: хорови; Литургија Св. Јована Златоустог и краћи хармонизовани или једногласни црквени напеви); Смеса српских народних песама за глас и клавир; клавирске композиције (*Кадрил; Оријентална серенада; Војнич-*

¹⁶ Детаљан попис заоставштине објављен је као прилог тексту Б. Милановић, *Последњи изданици српског националног романтизма у опису Љубомира Бошњакковића*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад, 1994, 151–157.

¹⁷ Детаљан попис заоставштине објављен је као прилог тексту Романе Рибич, *Велимир Сперњак (1870–1948) – иротојереј, композитор, мелограф*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 18–19, Нови Сад, 1996, 199–206.

ки марш; неколико кола и обрада народних песама); дела за виолину и клавир (*Мазурка; Полонеза; Србијанско коло; Личко коло*; смесе руских, хрватских и словеначких народних песама); Две народне песме за четири виолине

- Једногласни записи Карловачког појања Велимира Сперњака, студента III године Богословије (1892)
- Дела других аутора: издања Српске музичке библиотеке (дела Топаловића, Ђорђевића, Јенка, Синика); појединачна стара издања (нпр. Х. Доубек, *Свети ће чишати песме моје*, из 1889); стари преписи (нпр. Т. Остојић, *Православија наставничке*, за мешовити хор, Сперњаков препис из 1890; Радхартингер, *Литургија*, Сперњаков препис из 1899)
- Остала документација: писмо Богдану Сперњаку, копија; писмо Епископа епархије вршачке В. Сперњаку, из 1903; биографија Сперњака са пописом дела

Светиолик Паићан-Којанов

СПК (ред. бр. 1–106)

- Рукописи вокалних дела: духовна музика (нпр. Опело за женски хор; *Царју небесниј* за мешовити); световниорови (нпр. *Јесен; Сан о васкрсењу*, за мешовити; *Сирашило*, за женски; *Калуђерска песма*, за мушки хор; 20 дела за дечји хор)
- Рукописи дела за хармонику: 6 дела за оркестар хармоника (нпр. *Свечани мрши; Бранково коло*; три свите) и два за оркестар хармоника и мешовити хор
- Рукописи дела осталих жанрова: вокалноинструментална дела (нпр. *Inno al Violino*, за хор и гудачки квартет); дела за глас и клавир (нпр. *Тонце Мехо; Ој Декло; Фала*); дела за виолину и клавир (*Међимурска свиџа; Црногорска свиџа*)
- Остала документација: *Певанка* за трећи разред народних школа (куцани текст); *Музичка сликовница* (рукопис); либрето опере *Трајан* (рукопис); *Село*, текст за сцене из сеоског живота).

Ненад Барачки

Пописана, а незаведена, веома обимна рукописна заоставштина Ненада Барачког, свештеника и познатог мелографа српског црквеног појања.¹⁸ Заоставштина садржи:

¹⁸ Види Д. Петровић, *Појци и мелографи српског црквеног појања – духовни мисионари и музички посленици*, у: *Споменица епископу шумадијском Сави*. Зборник радова поводом 40-годишњице архијерејске службе др Саве (Вуковића), епископа шумадијског, Нови Сад 2001, 147–158.

- I Осмогласник, осам свезака
- II Пригодно појање (требник)
- III Празнично појање - минеји, триод, пентикостар
- IV Разни записи појања
- V Теоретски и поучни списи
- VI Хармонизације црквених напева

UDC 78.071(081):061.27

78.072:78.03](497.11)

DOI: 10.2298/MUZ1010101M

Biljana Milanović

LEGACY COLLECTION OF COMPOSERS
IN THE SASA INSTITUTE OF MUSICOLOGY*

Abstract: The study is dedicated to the Legacy Collection of composers maintained by the Institute of Musicology of SASA. Due attention is paid to the history of its formation as well as to its unique contents which refers to the primary and very important archive sources related to the Serbian musical history. The text also provides a discourse which highlights issues concerning the strategies and perspectives of Serbian musicology. The Supplement gives a short description of each composer's legacy.

Keywords: Legacy Collection of the Institute of Musicology of SASA, Serbian musical past, Serbian musicology

After over the last six decades of its existence and activity, the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts has had a large library with books and magazines from the fields of musicology, ethnomusicology and similar disciplines, a collection of LP records, audio-cassettes and compact discs, valuable collections of transcriptions and audio recordings from the ethnomusicological field, a collection of microfilms of manuscripts from Chilandar, a collection of photographs, and rich, highly diverse archive documentation from the Serbian musical past. The Archive and the Legacy Collection of the Institute have a number of unique manuscripts and copies, old issues, correspondence, diaries, unpublished biographical and autobiographical notes, diplomas, official documents, concert programs and other documentation.

With the type of documents it keeps, the Institute of Musicology is, together with the Library of the Faculty of Music in Belgrade, the only specialized institution of this type in the country. However, ever since it was established it has only been officially organized and financed as an exclusively scientific institution. Even though it possesses musical documentation of prime national significance, the Institute does not have a separate expert department employing personnel specialized for archive and library operations. This work has been covered by musicologists and ethnomusicologists employed by the Institute. Beside their basic, scientific activities in different areas, they have also mutually delegated

* This text is the result of work on the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

amongst themselves the tasks of acquiring items and maintaining an inventory of books, the collection and processing of various archival materials, its systematization, classification, registration in the books and card catalogue, storage, as well as checking in and out material studied by its many users. Staff are occasionally helped out by associates, mainly post-graduate students.

Bearing in mind these long-term difficulties, the state of the Archive and Legacy Collection is nevertheless satisfactory. Almost all the materials have been listed, filed and kept in special cardboard boxes or wooden cabinets. These are accessible to all visitors, users from various backgrounds, from scientists, musical performers and students, to amateurs interested in the sources of the Serbian musical past.

The Legacy Collection was established in 1984, but is an integral part of the Archive with which it shares its establishment. From 1949, various materials started pouring into the Institute of Musicology and full time employees and part time associates did all they could to preserve and keep them in the premises of this institution.¹ Special credit should be given to Stana Đurić-Klajn who continually collected old manuscripts, copies, rare musical issues and other documentation. She collaborated with a number of authors, exchanged letters with the families and successors of composers and tried to keep all valuable legacies in one place.² During her time there, the

¹ Already in the Work Report for the first year, 1948 (Director Petar Konjović, part time associate Kosta Manojlović, senior assistant Stana Đurić-Klajn) plans of collecting and purchasing archive materials are mentioned, as well as correspondence concerning the collections of musical folklore and sacred music and providing a budget for the purchase of books and magazines. In later annual reports data exists on the arrival of certain legacies and other archive material. The correspondence has also been preserved therewith. One of the first significant sources of that type are definitely connected with one part of the legacy of Stevan Mokranjac which is found today in the Archive of the Institute of Musicology of SASA (the second, larger part of Mokranjac's materials is kept in the Archive of the Serbian Academy of Sciences and Arts). In the documentation from the Institute from 1950 two letters exist which lead us to the fact that Mokranjac's manuscripts arrived that very year. The first was a letter of the composer's son (May 1950, signed Ph.D. M. S. Mokranjac) which expresses his wish to hand over the autographs of his father to the Institute, and the second is the Director's letter expressing his gratitude in name of the Institute of Musicology (June 1950, signed P. Konjović).

² Amongst the various examples which stand witness to the dedication which Stana Đurić-Klajn showed in keeping the manuscript and documents of Serbian musical past, one of the most marked is her devotion with regards to the legacy of Stevan Hristić. Namely, following the death of the composer's wife Ksenija, the owner of the apartment in No. 12, Takovska Street, where the family had previously resided, threw out the entire belongings of the Hristić family into the dilapidated house located in the courtyard. Amongst their belongings were also Hristić's scattered manuscripts. Stana Klajn made sure that the works were saved and transported to the Institute. (Data from the conversations with Nadežda Mosusova Ph.D., principal research fellow of the Institute of Musicology of SASA, retired.)

Institute already had a collection from Serbian past to boast of. Mostly there were gifts, legacies, or various documentation purchases.³

At first the collection of works was not filed and was only available for internal use. Over time it grew significantly, and the expert personnel of the Institute did their best to process and classify it. This task, together with their basic scientific work, was taken over by younger associates in the seventies. In order to carry this out as best as possible, they often consulted experts from the field of archiving. However, the material was specific, covering a wide range, made up of hand written and printed music, via various written documents, to correspondence and photographs. Archive experts often found themselves in a dilemma as to how to process it.⁴ Detailed classification and categorization of archive materials in different, separate registers could not be carried out without an adequate expert team composed of musicologists and archivists, who would be engaged in this task for a long and continuous period. Conditions for that simply did not exist. Simultaneously, it was necessary to make the material accessible as soon as possible. The material was filed together and classified by author.⁵

At the beginning, legacies were processed together with the remaining archive material. Within its largest documentary collection, the legacies of various musicians found their place, amateurs as well as professional composers: Isidor Bajić, Svetolik Pašćan, Stanislav Binički, Vladimir Nikolajević-Štirski, Vlada Petrović, Miloš Ljeskovac, Toša Andrejević-Australijanac, Antonije Čolak-Antić, Đordje M. Stojčević, Ivanka Petrović, Milenko Paunović, Dragutin Pokorni, Sava Selesković, Evgenije Stojanović, Milivoje Crvčanin, Stevan Mokranjac. They are mostly of a lesser scope, and a few of them present only one part of the entire number of existing autographs of certain authors, as is the case with the documentation of Mokranjac, Paunović and Selesković.

After the material began to increase significantly, an idea was born to create a special index. All legacies filed by 1984 still remained part of the Archive, while those which were not filed or had just arrived started to be filed within the new collection which still keeps this type of documentation. Legacy Collection included the legacies of Vaclav Vedral,

³ With each passing year diverse materials arrived at the Institute. For example, the Archive of the Institute received only in 1964 four legacies as a present: autographs of the compositions of Sava Selesković, the documentation belonging to Vladimir Nikolajević-Štirski, the music archive of priest D. Popović and the legacy of Vlada Petrović, a year-long member of the Musical Society. (Report of the operations of the Institute of Musicology of SASA from 1964, p. 8).

⁴ In that sense, the cooperation between the Institute and the Archive of SASA is significant, which continued in both directions when Danica Petrović worked on filing the legacy of Stevan Mokranjac in the Archive of SASA.

⁵ The documents of the Archive were placed into cardboard boxes and have dual call numbers: the boxes where they were located were marked by serial numbers, while the actual documents were marked with Arabic numbers.

Jovan Bandur, Božidar Joksimović⁶, Petar Konjović, Svetomir Nastasijević⁷, Stevan Hristić, Petar Krstić, Stana Đurić Klajn, Radomir Petrović, Ljubomir Bošnjaković, Velimir Spernjak, Svetolik Pašćan and Mihailo Vukdragović.⁸ Almost all of them belong to composers, apart from the rich collection of Stana Đurić-Klajn and a library of books and published music which used to belong to Mihailo Vukdragović. Most of them contain compositions, texts, published books or manuscripts, and works by other authors. Often they contain various other documents as well. These arrived at the Institute with basic materials, as part of a legacy of a certain composer, then preserved and processed under the term of legacies.⁹

The collection of Petar Krstić stands out in its quantity and diversity, which according to its catalogue file number has a total number of 233 documents: musical manuscripts and printed compositions, handwritten librettos with carried out and planned scenic works, manuscript textbooks, texts on music, various notes, drafts, verses, followed by correspondence, newspaper clippings, concert programs, tickets, bills, stocks. Various types of documents are also kept in the legacy of Svetomir Nastasijević (191 documents) and Jovan Bandur (126). By its volume, Konjović's documentation is similar, and together with Hristić's autographs (109) belongs to one of the most valuable manuscript collections of the Institute of Musicology.¹⁰ In the quantitative sense it is followed by the legacies of Spernjak (107), Pašćan (106)¹¹, Vedral (74) and Petrović (74), Bošnjaković (61), Joksimović (51).

⁶ Part of Joksimović's legacy is kept in the musical department of the National Library in Belgrade.

⁷ Part of Nastasijević's legacy is kept in Gornji Milanovac, the birthplace of the composer.

⁸ All the listed legacies arrived at the Institute as gifts. In most cases they were brought there by the successors of the composers (e.g. the son of Petar Konjović, daughters of Jovan Bandur, wife of Radomir Petrović, daughters of Ljubomir Bošnjaković, daughter of Mihailo Vukdragović) but often by the authors themselves, during their lifetime. For example, Petar Krstić, appointed the Institute of Musicology as his successor in his will of his entire library and music archive. Part of his library (belles-lettres, musical sheets of educational character) was ceded to the Central Library of SASA, Library of the City of Belgrade and Musical School *Slavenski*, while the remaining documentation is kept at the Institute. (Data on Krstić was taken over from the annual Reports of the Operation of the Institute of Musicology of SASA for the years 1957 and 1968.)

⁹ In that sense, the only exceptions are the legacies of Hristić and Petrović. They are exclusively composed of autographs, and to a lesser degree the published copies of their compositions.

¹⁰ According to the inventory, Konjović's legacy is composed of 174 documents. However, they are only the works of the composer. The vast correspondence which mostly originates from the period when he worked for the Croatian National Theater in Zagreb still has not been filed.

¹¹ This number is even larger if we also count a small part of Pašćan's legacy previously filed in the Archive. It is made up of choirs of secular and sacred music, patriotic choirs, a few written documents (for example, *The Byzantine Notation* – Pašćan's

Bearing in mind the different contents within this separate Collection, problems have arisen concerning the classification and inventory of all materials. Creative work is most often classified by genre, however that procedure is not quite consistent. Also, some legacies were superficially systemized, so that one can find materials of a different type under a joint call number, such as compositions and textbooks, various documents and similar. These steps make reviews and a global overview into the document types more difficult, but they do not slow down the search process for a certain document because each of them has its own number.

Beside legacies which have been filed in the Archive and the separate Collection, an additional nine collections belong to this type of materials. Five of them have only been in the Institute as of recently and are currently in the process of processing and filing. The legacy of composer Dušan Kostić contains a large number of works which this author ceded to the Institute directly prior to having passed away. In the documentation of Boris Petrović Arsenjev (1908–1972), the choir conductor from Novi Sad, one can find copies of lithographic and published choir works by Russian, Serbian and Croatian composers, as well as the manuscripts of his colleagues, Russian conductors who performed in Novi Sad and Velika Kikinda. The material connected with Dušan Kotur, with autographs of monophonic church singing records, harmonization of folk songs and certain works of Kotur himself, is for now only one part of the entire documentation which his family promised to give to the Institute of Musicology. There are two more not very large legacies: a book of records of the Serbian-Orthodox Church Chanting by priest Branko Cvejić and four manuscript books of compositions of Jovan Paču.¹²

The remaining four collections are larger. One of them is by its type and contents unique: the legacy of ballerina Danica Živanović, with valuable and parity books from the field of ballet art. The last three are by their content connected with The First Belgrade Singing Society, the Musical Society *Stanković* and The Academic Singing Society *Obilić*. In actual fact, they are not legacies as such. In the first instance they are copies of a large number of choir works owned by The First Belgrade Singing Society. Since the parent archive of the choir has not been put in order and is not accessible, this material has unique significance. The other two collections contain documentation of a different type (inventories of members and repertoires, history, official documents, correspondence and other) which the associates of the Institute of Musicology have collected over time, while working in the archives.

manuscript from 1938-1940), concert program on the occasion of 100 years from the death of Kornelije Stanković and one copy of Stanković's *Serbian Church Chanting from Karlovac*, Vol. I, issue from 1922.

¹² Both have been purchased with the funds of the Committee for the History of Serbian Music of SASA.

All legacies carry their own powerful energy and value, regardless of whether they contain key sources of main movements of new Serbian music or stand in the background regarding their significance. As documents, they provide us with a first hand dialogue with the past, and there is no special need to stress that information on the contents of certain collections should contribute to our better understanding of the type, amounts and condition of archive materials pertaining to Serbian music. In that context, special significance should be given to legacies of the composers from a separate fund, which stands apart from the other collections by its volume, completeness and versatility, and in most cases multiple value of the materials.¹³

Documents from the composers' collections provide us with an opportunity for numerous types of research. Since they present mostly basic sources, they are significant material for fundamental research, although often disregarded in many fields of Serbian musicology. One should primarily point out musical manuscripts. Amongst them one can find samples of some of the most significant works of Serbian music of the 20th century, such as Konjović's musical dramas or *Ohridska legenda* [The Legends of Ohrid] by Stevan Hristić, together with less well known and unstudied works of the authors mentioned above, such as Konjović's wind quintets or Hristić's film and theater music. We can also find creations which stand apart by their historical significance or previous popularity, together with completely unknown compositions, amongst which there are not only various examples of choir, solo and chamber literature, but also works of large genres, which Serbian music until the middle of last century was mainly lacking in. The majority of those had never been researched before.

Together with compositions, amongst the musical sources there are also folk music transcriptions (Konjović, Joksimović, Bandur, Nastasijević, Bošnjaković, Spernjak) which deserve attention not only by musicologists but by ethnomusicologists as well. However, an especially rare and precious part of the documentation is presented by sources showing the actual process in which a specific work was created. They pertain to the phases of composing which preceded the final form of the musical text of certain creations. Drafts, preparation, ideas and their development, followed by various versions of the compositions, are widely represented in Konjović's legacy, as well as in those of Nastasijević, Bandur and Vedral. This documentation can also serve as material for researching the creative process and attempts to reconstruct the beginning and

¹³ Due to a detailed insight into the legacy of composers it would be valuable to mention the entire content of each of them, however the limitation of space has forced us to make the Supplement given at the end of the text which presents a short description of all listed composer legacies, which is envisioned according to the timetable of when it was filed and call numbers of the existing classification.

development of certain ideas. Certain aspects which lie hidden or cannot be found in the final version of some composition, lead us to new moments, potentially significant in creating an opinion about a certain author.

A large part of the legacy of composers comprises the written word of the composers themselves and texts by other authors about them. A few types of handwritten and published documentation can be singled out.

Theoretical works, textbooks, texts from lectures and similar documents form a separate group, as sources for researching music pedagogy, the history of musical scholarships, development of theoretical and handbook manual musical literature. Certain artists were not overly successful as composers, but they produced pioneer, often even significant results in the field of teaching and theoretical activities. In the legacies of the Institute of Musicology examples of such endeavors are: the manuscripts of the three first histories of music (Bošnjaković, Joksimović, Krstić), autographs from the field of music theory, counterpoint, harmony, forms, acoustics (Nastasijević, Krstić, Vedral), school textbooks (Joksimović, Krstić, Pašćan) and smaller handwritten materials and texts.

The other group consists of music critiques and essays: press clippings or their transcripts, manuscripts of published and unpublished critic reviews and essays, less often polemical texts. This documentation in one part is not unique (fragments from periodicals) however it is useful for researching the critique activities of certain authors, as well as mechanisms in the system of musical reception. Examples from the archive material especially stand out which cannot be found anywhere else. For example, characteristic as such are the manuscripts of Nastasijević and Krstić, which complete the information on the artistic beliefs of these composers and the polemic character of the epoch they lived and worked in. Also, one part of such documents from Nastasijević's legacy leads us towards composer's direct cooperation with his brother Momčilo and can shed a light on his attempts to establish a new relation between words and tone, inspired by Momčilo's poetic and dramatic art. Simultaneously, materials connected with the cooperation of these two artists have an interdisciplinary value and could prove to be beneficial to researchers from the field of Serbian history of literature, too.

The third part of the documentation is composed of correspondence which, beside the usual texts and essays, is a special source in researching the aspect of communication between authors. Konjović's previously mentioned correspondence is definitely the largest and the most valuable archival material of this type and deserves to be researched and published in detail. It is rich with data on Konjović's work in Zagreb's music environment and his cooperation with a large number of contemporaries, and on its own has a potentially manifold value for scientific research.

Texts of autobiographical character, diaries, various notes recording personal thoughts, opinions and memories make up a special type of

handwritten documents. When compared to the other documentation, they are permeated by subjective elements more than any others, even primarily personal emotions, and can at times assist us while trying to find and discover the sources of certain artistic ideas, directions and inspirations of a certain composer.

Where facts seem scarce, biographic elements can be perceived in autobiographic texts. However, various individual documents present more dependable biographic materials, which is fairly widely represented in certain legacies of the Institute of Musicology (diplomas, agreements, employment contracts, upcoming concerts, health diagnosis, photographs and similar).

Part of the composer collections is often made up of music and books by other authors. They point out the interest characteristic of a certain author, as well as to the musical literature typical for his day and age. Also, some examples from this part of the Collection are practically unique, of antique value, and therefore are of great importance.

A discourse on the composer's legacies maintained by the Institute of Musicology of SASA could highlight issues concerning the strategies and perspectives of Serbian musicology, tying it up more closely to musical publishing and performing art. When on the subject of a scientific approach to musicology itself, especially the problem of a disbalance between the slow growth of the basic processed database and various endeavors channeled towards systematization and integral research, one should stress that the diversity of the documents and the fact that they are scattered among various legacies is equally suitable for both specialized and wider types of research, from historiographical and analytical to numerous contextual, intercultural, interdisciplinary and other manners of studies of the musical past. Also, the legacies of the collection have potential significance for the wider musical public, because they abound in professionally accomplished compositions. In that sense, the most marked legacies are Konjović's and Hristić's. However they are joined by others as well, such as Krstić's, Nastasijević's, Pašćan's, and Petrović's, with certain works from the fields of orchestral, chamber, choral, vocal-instrumental, children's music and other genres, which have the compositional-technical preconditions to survive in concert repertoires. The problem of strategic connections between musicology, performing arts and publishing presents a complex theme which needs to be elaborated on concerning special problems. However in this context one should stress that the legacies of the Collection, together with the Archive of the Institute, can be regarded as one of the primary resources to be counted on in organizing and realizing long-term research projects, publishing, and audio presentation of Serbian music history.

One of the first steps in planning the revision of the library-archive collections of the Institute of Musicology is the need to unite all legacies

within a single collection. Moreover, a practice lately prevails in collecting and filing the information on various types of documents into a unique database envisioned according to technologically uniformed criteria and international standards, organized as part of the international database accessible on the Internet. Despite significant steps of this type carried out in Serbia in the field of library networking, it seems as though archive resources, especially those of a smaller volume, specific and unique such as these musical ones, will be last in line. Naturally, part of the problem arises from the general inadequate relation towards one's own cultural values, but it is also certain that projects such as these will be more certain if systematic changes occur and the government channels more serious investments into intellectual resources. As far as the Institute of Musicology is concerned, until the moment when the permanent engagement of experts is provided to take care of the library-archive funds and computer database processing, there will not be a chance for a new systematization.

SUPPLEMENT

Description of the contents from the collection legacies of composers
in the SASA Institute of Musicology

Vaclav Vedral

VV I (ser. No.1–55)

- Manuscripts and copies of compositions written from 1898 to 1946: works of smaller volume (choirs, choirs with piano, piano compositions, solo songs); occasional pieces; works for wind orchestra; one composition for violin and piano; sacred music (one for the voice and organs, one for the choir and organs)
- Composition of other authors: a few were published, while the majority was copied by Vedral (e.g. Mokranjac's *Kozar*, Deseta rukovet [Tenth Garland])

VV II (ser. No.56–74)

- Manuscripts of compositions: works of smaller format (choirs, piano miniatures, children's music, mass songs); mass *Asumpta est*; ballet suite *Začarani portret* [Enchanted Portrait] for a large symphony orchestra
- Unfinished compositions: fragments or drafts (e.g. around 300 pages of an opera draft, around 100 pages of a draft for a ballet, around 130 pages of a draft for various, mainly choir pieces)
- Remaining manuscripts: *Nauka o muzičkim instrumentima* [Science on Musical Instruments] (typed text pursuant to Vedral's lectures); libretto of the opera *Pitija* [Pythia]

- Other documents: decisions on appointing Vedral to the position of professor of skills in the high school in Požarevac and as a part time associate professor in the Music School *Stanković*

Jovan Bandur

JB I (ser. No.1–21)

- *Pesma i igra dece* [Children's Song and Dance] for a children's wind orchestra
- Non-music related manuscripts: diary; thirty or so pages of poetry; notes from lectures from the period of his studies; comments and notes on radio programs
- Fifty or so documents of Bandur's correspondence
- Other material of diverse type: concert programs; Bandur's pay booklet; history of J. Bandur's illness with hospital discharge list and diagnosis; posthumous speeches
- Eight of Bandur's photographs with Nelly Bachner

JB II (ser. No. 22–115) and JB III (ser. No. 116–126)

- Manuscripts of 17 works for piano; 4 compositions for chamber ensembles; male, female, children's and mixed choirs and choirs with piano; solo songs for the voice and piano; *Seljakova zdravica* [Peasant's Toast], solo song for a low voice and orchestra; *Molba mladosti* [Plea of Youth], song for a reciter and piano
- Manuscripts of orchestral, concerto and vocal-instrumental works (e.g. *Jugoslovenska partizanska rapsodija* [Yugoslav Partisan Rhapsody] for orchestra, Symphony in C, Concerto for the Violin and Orchestra, *Poem 1941* for the baritone, mixed choir and symphony orchestra; cantata *Raspeva se zemlja* [The Country Sings Rapturously]; *Od svitanja sve do mraka* [From Dawn to Dusk] for a children's choir, orchestra and reciter) and pieces for the stage (melodrama *Molba mladosti* [Plea of Youth]; *Nečista krv* [Impure Blood], music for the stage)
- Bandur's notebook with examples of mass songs of various authors and copies of partisan songs

Božidar Joksimović

BJ I (ser. No.1–51)

- Manuscripts: opera *Vila Raviojla* [Fairy Raviojla] (version from 1931), Violin Concerto in E major (score and extra parts), choirs, sacred music (Liturgy for two voices; hymns and kondaks)
- Manuscripts and printed samples of popular and occasional compositions for the orchestra

- Four printed notebooks of solo songs *Pesme iz mladosti* [Songs from the Youth] I-IV
- Manuscripts of 3 notebooks from Joksimović's studies in Prague (science of forms, cadences and modulations, fugue); approximately 50 pages of his manuscripts *Pribeleške melodija iz starih vremena* [Notes of Melodies from Various Times] and *Istorija muzike* [History of Music] (I, II) from 1926
- Joksimović's published books: the field of music teaching (*Muzički bukvar* [Music First Reading Book] – first knowledge about music for high schools and college; *Muzička čitanka* [Musical Reading Book] – practice for singing for high schools and college; *Metodika pevanja* [Singing Teaching Methods] for music schools, high schools and teaching schools); *Osmoglasnik* [Ochoechos]
- Approximately 100 pages of various documentation: letters to radio stations, associations of musicians and others
- Works of other authors, mainly contemporaries (J. Marinković, S. Mokranjac, S. Binički, M. Paunović, Lj. Bošnjaković, F. Gerbič, V. Žganec, F. Lotka etc.)

*Petar Konjović*¹⁴

PK I (ser. No. 1–25)

- Stage works: *Ženidba Miloša Obilića* [Marriage of Miloš Obilić], manuscript of the first version; *Ženidba Miloševa (Vilin veo)* [Miloš's Wedding, (Fairy's Veil)], acts I, II, III, manuscript and copy of the second version; *Seljaci* [Peasants], samples of manuscript, copy and printed opera, libretto and overture; *Knez od Zete* [Duke of Zeta], samples of manuscript and copy (also copy of the second version), libretto in German, fragments of the opera (amongst which also lithograph copy of choirs from the fifth scene to the end of the opera); *Koštana*, manuscripts of the first and second version, fragments of the opera (scenes II, IV and V of the first version)

PK II (ser. No. 26–112)

- Vocal works (primarily manuscripts, often in a number of copies): songs for the voice and piano (e.g. *Makar Čudra*; *Ukop* [Burial]); songs for the voice and orchestra (e.g. *Prošetala bela bula* [A White Muslim Woman Passed By]; *Mirjano Mirjanke*; *Pojdo na gore* [On My Way Up] for voice and chamber ensemble)

¹⁴ Apart from Konjović's works which were signed and are in the fund, one part of the legacy is not signed. That pertains to the correspondence of the composer and documentation connected with his work in the Croatian National Theater in Zagreb.

ble); manuscript of the collection *Moja zemlja* [My Country] (vol. I, II, IV, V) and its draft; manuscripts of choirs, mainly male and mixed; female three-part choir with piano *Zagorski pejzaži* [Landscapes from Zagorje]

- Instrumental works: *Jadranski kapričo* [Adriatic Capriccio] for the violin and orchestra (manuscript and copies); *Na selu* [In the Village], symphonic variations (manuscript and printed copy); *Makar Čudra* for a big orchestra and bass solo (manuscript); *Symphony* (manuscript and copy)

- Transcriptions of 84 folk songs

PK III (ser. No. 113–174)

- Piano and chamber music, mainly manuscripts: *Legenda* [Legend] for the piano; *Srpske narodne igre* [Serbian Folk Dances] for the piano; pieces for the violin and piano (for example Sonata for the violin and piano); manuscripts and copies for two wind quintets (*San letnje noći* [Summer Night's Dream]; *Koncertna svita* [Concerto Suite] and two string quartets
- Drafts, ideas and fragments from works: for example *Lirika* [Lyrics]; *Makar Čudra*; *Pera Segedinac*; *Knez od Zete* [The Duke of Zeta]; *Symphony*; drafts for the Second string quartet; for opera *Koštana*; five full folders of drafts for the opera *Otađbina* [Homeland]

Svetomir Nastasijević

SN I (ser. No.1–47)

- Texts and notes from the field of music: manuscript texts of teaching character (*Osnovi muzičke teorije* [Basics of Music Theory]; *Tehnika savremenog orkestra* [Technique of a Contemporary Orchestra]; *Osnovni pojmovi iz akustike* [Basic Terms from Acoustics]); manuscript of Nastasijević's translation of *Nauka o instrumentima* [Science of Instruments] by Albert Lavignac; a collection of essays *Muzika kao opšti fenomen u umetnostima* [Music as a General Phenomenon in Art] (offprint and draft versions); short texts, lectures and notes on music, mainly in manuscripts (e.g. *Funkcionalnost muzičkih instrumenata u orkestru* [Functionality of Musical Instruments in Orchestra]; *Razvoj klavirske muzike od Baha do danas* [Development of Piano Music from Bach until Today]; *Srpska narodna pesma u klavirskoj Sonati broj 18, opus 31, broj 3, L. V. Betovena* [Serbian National Songs in Piano Sonata number 18, opus 31, number 3 of L.V. Beethoven])
- Texts and notes from other fields (literature, physics, physiology, comparative esthetics); works which pinpoint towards direct co-

operation with Momčilo Nastasijević (e.g. *Reč i melos u našoj poeziji* [The Word and The Music in our Poetry]; *Momčilo Nastasijević i njegovo sudelovanje u svim umetnostima* [Momčilo Nastasijević and his Participation in All Arts]; biography of M. Nastasijević)

- Manuscripts of polemical texts (*Problemi naše muzičke kritike* [Problems of our Music Critics]; *Odgovor B. Dragutinoviću povodom „Prvog ustanka“* [Answer to B. Dragutinović on the occasion of the *First Uprising*])
- Autobiographic texts: manuscripts of the autobiography *Put u muziku* [Journey to the Music]; notes, remarks and thoughts; list of compositions until 1940 (made by the author himself)
- Correspondence, polemics, critics and texts on Nastasijević
- Other documentation (e.g. interview with Nastasijević on the occasion of 40 years of his work; texts of Gordana Krajačić on Nastasijević)

SN II (ser. No. 48–98)

- Musical dramas and chamber operas – fragments of manuscripts or just librettos: *Međuluško blago* [Medjulužje Treasure], fragments, separate musical motives; *Durađ Branković*, fragments, comments on its performance; *Prvi ustanak* [First Uprising], libretto, text of reciter, interview with the composer on his work; chamber operas *Srećan slučaj* [Happy Event], *Nemirne duše* [Restless Souls], *Čari trapeza* [The Wonders of the Trapeze], *Antigona* – librettos, fragments from the operas, mainly concert versions of certain arias; *Zaćarana vodenica* [Bewitched Water Mill], fragments, short comment on the characters and summary of contents
- Ballets – fragments of manuscripts or synopsis of the contents: *U dolini Morave* [In the Valley of Morava], synopsis of the contents; *Dragan i Milena* [Dragan and Milena], synopsis of the contents, musical fragments; *Živi oganj* [Living Fire], synopsis, piano reduction, instructions for the direction and the choreography

SN III (ser. No. 99–154)

- Manuscripts of vocal compositions: male, female and mixed choirs (for example Suites No. 4 and No. 6 for a female choir; Suite No. 2 for mixed choir; *Tropar Sv. Knezu Lazaru* [Tropar to St. Duke Lazar] for a female choir; Liturgy for a male choir); manuscript of solo songs (with texts from various authors; nine folk songs with orchestra); printed copies of songs with Momčilo's texts (*Deset pesama moga brata* [Ten Songs of My Brother])
- Manuscripts of vocal-instrumental works: cantatas *Propast carstva srpskog* [Fall of the Serbian Empire], two versions; *Čaša*

meda čaša žuči [A Glass of Honey a Glass of Bile]; *Jadi smerne Jefimije* [The Sorrows of the Modest Jefimija]; *Dodola* [Dodola], *Slovo ljubavi* [Letter of Love], two versions; *Omer i Merima* [Omer and Merima]

- Pieces for a female choir and small orchestra (e. g. *Kolo* I, II, III; *Žetelice* [Reapers])
- Other documentation: *Lirski krugovi Momčila Nastasijevića* [Lyric Circles of Momčilo Nastasijević], manuscript of the composer; *Horska muzika S. Nastasijevića* [S. Nastasijević's Choir Music], text by G. Krajačić

SN IV (ser. No.155–191)

- Manuscripts of chamber and concerto pieces: String Quartet No. 2 (first version); pieces for violin and piano (e.g. *Večernja pesma* [Evening Song]; *Uspavanka* [Lullaby], *Pastorala* [Pastorale] III); *Lirska poema* [Lyric Poem] for cello and piano; Concertos for solo instruments and symphony orchestra (Violin Concerto; *Plandovanja* [Idlings] for flute), for a solo instrument and chamber orchestra (Harp Concerto; Clarinet Concerto); other concerto pieces (*Večernja pesma* [Evening Song] and *Pastorala* [Pastorale] for violin solo and orchestra; *Capriccio* for solo piano and string orchestra; *Lirska poema* [Lyric Poem] for solo cello and string orchestra; *Lirska fantazija* [Lyrical Fantasy] and *Lirski kapričo* [Lyric Capriccio] for flute and string orchestra)
- Manuscripts of orchestra pieces: *Prolećna svita* [Spring Suite] for a string orchestra, pieces for a symphony orchestra (*Lirska svita* [Lyric Suite], *Moravska rapsodija* [Morava Rhapsody]; *Balkanska rapsodija* [Balkan Rhapsody], Suite *Sabor* [Assembly] for a symphony orchestra, Third Symphony (fragment); two pieces for a salon orchestra
- Manuscript of piano pieces: *U dolini Morave* [In the Valley of Morava] piano suite; *Capriccio*; Seven Folk Dances; two children's piano suites
- Transcriptions of Balkan, Byzantine and Javanese melodies (around 50 pages of illegible handwriting)

Stevan Hristić

SH I (ser. No.1–44)

- Pieces of larger genres: *Suton* [Dusk] (two incomplete orchestra scores; manuscript and copy of the piano reduction; fragments from the opera); *Ekvinocio* [Equinox] (piano reduction, incomplete); Rhapsody for piano and orchestra (manuscript and two copies)

- Stage music for pieces: *Večiti mladoženja* [Confirmed Bachelor] (score; parts; songs); *Uobraženi bolesnik* [Conceited Patient] (manuscript and copy of the score; piano reduction); *Čučuk Stana* (manuscript, copy and printed score; various parts of same; incomplete score; certain parts)
- Symphony (drafts)

SH II (ser. No. 45–109)

- Pieces of vocal genres (mainly manuscripts): solo songs (e.g. *Ponoć* [Midnight], for voice and piano, manuscript; *Šano dušo* [Šano Dear] for voice and national orchestra); choirs (*Dubrovački rekvijem* [Dubrovnik's Requiem], manuscript and printed copies; *U snegu* [In the Snow], manuscript; *Jesen* [Autumn], lithograph; *Lastavica* [Swallow], manuscript; *Ko kroz noć gorom putuje* [Who Travels at Night Through the Woods], manuscript; *Opelo* [Funeral service], printed)
- Pieces of various genres (manuscripts, copies, printed samples): *Ohridska legenda* [The Legend of Ohrid], manuscript, draft of scenairo for ballet, drafts and fragments of the ballet, fragments from certain parts of the ballet; *Vaskrsenje* [Resurrection], manuscript of score of parts I and II, certain fragments of compositions); *Obrni se ludo mlado* [Turn Around Young Fool], for voice, clarinet and oboe; Symphonic Phantasy for violin and piano/orchestra, printed copy, *Kolo kraljice Marije* [Queen Marija's Kolo], for piano, printed; film music: *Ciganka* [Gypsy Woman], manuscript; *Sofka*, score and extra parts

Petar Krstić

PKr I (ser. No. 1–16) and PKr II (ser. No. 17–49)

- Manuscripts of operas: *Zulumčar* [Oppressor], score and a number of manuscript copies of piano reduction; *Ženidba Stojana Jankovića* [Stojan Janković's Wedding], piano reduction and score
- Manuscripts of stage music for plays: *On* [He]; *Koštana*; *Dorćolska posla* [Dorćol's Business]; *Snežana i sedam patuljaka* [Snow White and the Seven Dwarves], *Kneginja Maja* [Duchess Maja]; *U dobri čas hajduci* [At the Right Time Haiduks]; *Novela od Stanca* [Prank on Stanac]; *Posvetilište Abramovo* [Abraham's Sacrifice]; *Pre četrdeset godina* [Forty Years Ago]; *Ajša*; *Vardar*; *Paolo i Frančeska* [Paolo and Francesca]; *Palanačka železnica* [Small Town Railroad]; *Lutke* [Dolls], *Miloš i Vukosava* [Miloš and Vukosava]; *Pribislav i Božana* [Pribislav and Božana]
- Manuscript of orchestral music: overtures (e.g. *Svečana uvertira* [Festive Overture], score; *Patetična uvertira* [Pathetic Overture],

score); other orchestra works (e.g. *Jedna jezovita muzika* [One Fearsome Music], score; *Rondo*, score)

PKr III (ser. No. 50–109)

- Manuscripts of pieces of the vocal and instrumental genre: nine male and mixed choirs (e.g. *Liturgy* for the male choir; *Od vrbe svirala* [Shepherd's Willow Flute] for a mixed choir); seven piano works (two miniatures; *Osu se nebo zvezdama* [The Skies Are Sprinkled with Stars]; Fugue; Andante; Allegro; Sonata); chamber music (e.g. *Radost* [Joy], quintet for four violins and cello; Rondo for violin and piano; arrangement of marches and polkas for a string quartet); orchestra compositions (e.g. Scherzo in d minor; incidental music *Rado ide Srbin u vojnike* [Gladly will the Serb enlist] and *Paradni marš* [Parade March])
- Other manuscript documentation: textbooks (*Istorija muzike* [History of Music], I part; drafts for *Udžbenik pevanja za gimnaziju* [Singing Textbook for High School]; *Udžbenik iz teorije i kontrapunkta* [Textbook from Theory and Counterpoint]; musical examples for *Prilog udžbeniku "Nauka o harmoniji"* [Supplement to the Textbook "Science on Harmony"]); various texts on Serbian and foreign music (concert announcements; lectures on Stanković, Glinka; other lectures); notes, drafts, ideas, verses (approximately twenty handwritten pages); libretto manuscripts (e.g. *Opčinjeni kraljević* [Bewitched Prince]; *Milkin ključ* [Milka's Key]; *Kralj Keser* [King Keser]; synopsis of the ballet *Der Froschkönig*); correspondence with the Council of education (approximately 20 supplements); other correspondence; press clippings; concert programs; bills and receipts; shares

PKr IV (ser. No. 110–233)

- Works of the vocal genre (manuscripts, less often printed copies): 46 compositions for a choir (e.g. *Zmajevka*, *Pevajmo braćo* [Let's Sing Brothers], for a male choir; *Bajram ide* [Bairam is Approaching], *Strepnja* [Anxiety], *Samoća* [Loneliness], for the female choir; *Lala i krin* [Tulip and a Lily] for a mixed choir; *Siroče* [Orphan] for a children's choir; *Početak bune na Dahije* [The Beginning of the Uprising Against the Dahis], fragment for a male choir and orchestra; Three Serbian Folk Songs for solo, choir and orchestra); vocal lyrics (Collection of songs for one and two voices and piano (printed); Serbian folk songs for solo voice and piano; single songs such as for example *Zima je* [It's Winter]; *Poznanstvo* [Acquaintance], *Nimfa* [Nymph]; *Devojačka molba* [Young Girl's Prayer]; *Pokošena livada* [Mowed Meadow])

- Printed works of other authors (Beethoven, Smetana, Mozart, Hendl, Frescobaldi, Medtner, Chopin, Vladigerov, Weber, Strauss, Brahms, Zajc, Jenko)
- Other documentation: manuscript of Krstić's Foreword for the Collection of Folk Songs of Živojin Kitić; The songs by Voj. V. Rašić to Petar Krstić; list of works; concert programs; tickets; prospectus; press clippings; polls)

*Radomir Petrović*¹⁵

RP (ser. No.1–74)

- Manuscripts of vocal-instrumental works: cantatas (*Epitaf za ženu borca* [Epitaph for a female warrior]; *Mladići na zvoncima* [Young Men on Turrets]; *Carmina Iuventutis*)
- Other works (*Oj se đali shkon melope*, an Albanian folk song for soprano and alt solo, mixed choir and symphony orchestra; *Jugoslovenska rapsodija* [Yugoslav Rhapsody] for the soprano, mixed choir and symphony orchestra; *Bura* [Tempest] for the clarinet, baritone solo and eight-voice mixed choir)
- Manuscripts of orchestral works: for the symphony orchestra (Symphony; *Moto Simfonico*; *Legenda o ljiljanu* [Legends about a Lily]); Menuet u klasičnom stilu [Minuet in Classical Style] for a string orchestra
- Manuscripts of chamber and concerto works (e.g. String Quartet; Sonatina for the oboe and piano; *Concerto in modo antico per oboe e orchestra d'archi*)
- Manuscripts of piano works (e.g. Preludium [Prelude], *Igra* [Dance]; Sonata in F; Album za mlade klaviriste [Album for Young Pianists]; *Rastanak* [Separation])
- Unfinished works: *Radničko kolo* [Worker's Kolo]; Variations on the theme of B. Smetana
- Manuscripts of vocal works: fifteen choirs (e.g. *Veče na školju* [Evening on a Reef] and *Svatovske šaljivke* [Wedding Witnesses Jokes] for a mixed choir; *U kotarici mi majka selo donela* [My Mother Brought Me a Village In a Basket], madrigal in the version for a mixed choir and for a female or children's choir); choirs with instrumental accompaniment (e.g. *Introdukcija* [Introduction] for a mixed choir and piano; *Oda Afroditi* [Ode to

¹⁵ A detailed list of the legacy was published as a supplement to the text of B. Milanović, *Zaostavština Radomira Petrovića* [The Legacy of Radomir Petrović], *Sveske Matice Srpske – Građa i prilozi za kulturnu i društvenu istoriju, Serija umetnosti*, Vol. 7, No. 27, Novi Sad, 1995, 29–33.

Aphrodite] for a female choir and solo clarinet); *Ciganče* [Gypsy Child], solo song for voice and piano

- Manuscripts of theater music and music arrangements: stage music for plays *Mande*; *Ukročena goropad* [Taming of the Shrew]; *Dva cvancika* [Two coins]; *Švejk*; *Celo dugo leto* [The Entire Long Summer]; *Put oko sveta* [Journey Around the World]; *Na leđima ježa* [On the Back of a Hedgehog]; *Šala* [Joke]; arrangements (*Maamme*, Finnish hymn for a male choir; *Guarda che luna* (G. Maloni) for a solo alt, mixed choir and chamber orchestra; *Fiskulturna koračnica* [Physical Education March] (M. Milić) for a children's choir and chamber orchestra)

*Ljubomir Bošnjaković*¹⁶

LjuB (ser. No.1–61)

- Manuscripts of instrumental and vocal-instrumental pieces (e.g. *Cer-1914* and *Bunjevka*, overtures for the orchestra; *Prvi srpski venčić* [First Serbian Wreath]; *Ohridska rapsodija* [Rhapsody from Ohrid], for the piano; *Igra kolo* [Dancing Kolo] for a children's choir and orchestra; *Iz naše gradine* [From Our Garden] for four voices and a chamber orchestra; six songs from Southern Serbia for a vocal quartet, violin, cello and piano)
- Manuscript of works of the vocal genre: 16 compositions for a mixed choir, four potpourris for a female choir, two potpourris for a female or children's choir; *Oj Tamnavo* for a mixed choir and tenor; songs from Southern Serbia for a vocal quartet, trio and duet accompanied by the piano; solo songs for the voice and piano (two collections of folk songs, one printed, the other in a manuscript; *Sinoć mi dragi dolazi* [My Lover Came to Me Last Night], harmonization for voice and piano) and *Nevesto mlada, ubava* [Young Beautiful Bride] for voice and chamber orchestra
- Scene works: opera *Robinja* [Slave] (manuscript of the piano reduction); texts of plays with singing (*Ivanka*; *Noćna straža* [Night Guard])
- Other manuscripts: transcriptions of Montenegrin folk melodies and song *More će prodam* [Yes I Shall Sell It]; manuscript of *Istorija muzike* [History of Music], first part, material for the 2nd issue; *Ruska muzika* [Russian Music] (Alfred Brino), translation from the German language

¹⁶ A detailed list of the legacy was published as a supplement to the text of B. Milanović, *Poslednji izdanci srpskog nacionalnog romantizma u opusu Ljubomira Bošnjakovića* [The Last Descendent of Serbian National Romanticism in the Opus of Ljubomir Bošnjaković], Zbornik Matice srpske za scenske umetnosti i muziku, 14, Novi Sad, 1994, 151–157.

- Various documentation, primarily press clippings on Bošnjaković's work

*Velimir Spernjak*¹⁷

VSp (ser. No.1–107)

- Manuscripts of compositions: choirs; Liturgy of St. John Chrysostomos and short harmonized or monophonic church melodies; Potpourri of Serbian Folk Songs for the voice and piano; piano compositions (*Kadril* [Quadrille]; *Orijentalna serenada* [Oriental Serenade]; *Vojnički marš* [Soldier's March]; a few examples of kolo and arrangements of folk songs); pieces for the violin and piano (*Mazurka*; *Polonaise*; *Srbijansko kolo* [Serbian Kolo]; *Ličko kolo* [Kolo from Lika]; Two folk songs for four violins
- Manuscripts of Karlovačko pojanje [Chant of Karlovac] by Velimir Spernjak, student of the 3rd year of the School of Theology (1892)
- Pieces of other authors: issues of *Serbian musical library* (pieces by Topalović, Đorđević, Jenko, Siniko); some of the old issues (e.g. H. Doubek, *Svet će čitati pesme moje* [The World Will Read My Songs] from 1889); manuscripts copied by Spernjak (e.g. Radhartinger, *Liturgija* [Liturgy])
- Other documentation: letter to Bogdan Spernjak, copy; letter to Bishop of the eparchy of Vrsac to V. Spernjak, from 1903; Spernjak's biography with a list of works

Svetolik Pašćan-Košanov

SPK (ser. No. 1–106)

- Manuscripts of vocal works: church music (e.g. *Opelo* [Funeral Service] for a female choir; *Carju nebesnij* [King of Heaven] for a mixed one); secular choirs (e.g. *Jesen* [Autumn] and *San o vaskrsenju* [Dream of a Resurrection] for a mixed one; *Strašilo* [Scarecrow] for a female one; *Kaluđerska pesma* [Monk's Song] for a male choir; 20 works for a children's choir)
- Manuscripts of works for the accordion: six pieces for the orchestra and accordion (e.g. *Svečani marš* [Festive March]; *Brankovo kolo* [Branko's Kolo]; three suites) and two works for an orchestra of accordions and a mixed choir

¹⁷ A detailed list of the legacy was published as a supplement to the text of Romana Ribić, *Velimir Spernjak – protojerej, kompozitor, melograf* [Velimir Spernjak – archpriest, composer, melographer], *Zbornik Matice srpske za scenske umetnosti i muziku*, 18-19, Novi Sad, 1996, 199-206.

- Manuscripts of pieces of other genres: vocal-instrumental works (e.g. *Inno al Violino* for choir and a string quartet); pieces for voice and piano (e.g. *Tondže Meho*; *Oj Deklo*; *Hvala* [Thanks]); pieces for the violin and piano (*Međimurska svita* [Međimurje Suite]; *Crnogorska svita* [Montenegrin Suite])
- Other documentation: *Pevanka* [Singing Book] for the third grade of primary schools (type written text); *Muzička slikovnica* [Musical Picture Book] (manuscript); libretto of the opera *Trajan* [Trian] (manuscript); *Selo* [Village], text for scenes from a life in the village).

Nenad Barački

Inventoried, however not listed a very full scale handwritten legacy of Nenad Barački¹⁸, a priest and well known melographer of Serbian church singing:

- I Osmoglasnik [Octoechos], eight volumes
- II Prigodno pojanje (trebnik) [Special Chants (Book of Occasional Offices)]
- III Praznično pojanje [Festal Chants] – Minej [Menaion], Triod [Triodion], Pentikostar [Pentecost]
- IV Various transcriptions of church chants
- V Theoretical and instructive writings
- VI Harmonization of church chants

¹⁸ See D. Petrović, *Pojci i melografi srpskog crkvenog pojanja – duhovni misionari i muzički poslenici* [Singers and melographers of Serbian Church Singing – Spiritual Missionaries and Musical Labourers] in: *Spomenica episkopu šumadijskom Savi. Zbornik radova povodom 40-godišnjice arhijerejske službe dr Save (Vukovića), episkopa šumadijskog* [Commemorative Volume of the Bishop of Šumadija Sava. Collection of works on the occasion of the 40th anniversary of the archbishop service of Ph.D. Sava (Vuković), bishop of Šumadija], Novi Sad, 2001, 147–158.

Данка Лајић-Михајловић

ФОНО ЗБИРКА МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ*

Апстракт: Рад се односи на фоно збирку Музиколошког института САНУ, као изузетно важан део фонда ове институције. У збирци се налазе вредна звучна издања, посебно драгоцени теренски снимци традиционалне народне и црквене музике, као и снимци музике српских композитора 19. и 20. века. Подаци о врстама носача звука, начинима истраживања и околностима у којима су снимци настајали, па и њиховом чувању и обради модерним технологијама, део су историјата етномузикологије и музикологије у Србији. Према броју звучних записа, дијахронијској димензији коју захвата, географској обухватности и жанровској разноврсности, ова колекција је једна од најзначајнијих звучних збирки научног профила у Србији.

Кључне речи: фоно збирка, теренски снимци, дигитализација, српска традиционална народна музика, православна црквена музика, српска уметничка музика

Музиколошки институт САНУ поседује богату колекцију звучних издања (грамофонске плоче, касете и компакт-дискови), теренских снимака традиционалне народне и црквене музике (воштане плоче, жичани калемови, магнетофонске траке, аудио-касете и мини-дискови), као и снимака музике српских композитора 19. и 20. века. У звучној форми сачувана су и сведочанства о дискусијама са стручних и научних скупова које је организовао Институт или су сарадници Института узели учешће. Од комерцијалних издања посебну вредност имају серије тзв. LP плоча (на 33 обртаја) које су објављиване под покровитељством УНЕСКО-а (UNESCO): Музички атлас (*Musical Atlas*), Музички извори (*Musical Sources*) и Антологије (*An Anthology of ...*). Ове едиције је Међународни институт за компаративне музичке студије и документацију (International Institute for Comparative Music Studies and Documentation) припређивао за Међународни музички савет (International Music Council), што најбоље говори о њиховој документарној вредности за упознавање и проучавање различитих музичких традиција. Највећу вредност свакако има збирка теренских снимака фолклорне музике коју су током протеклих деценија стварали сарадници Института.¹

* Овај текст је резултат рада на пројекту *Музика на раскршћу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

¹ Упор.: Ана Матовић, *Рукописне збирке народних мелодија у Музиколошком институту*, у: *Српска музика кроз векове*, гл. ур. Стана Ђурић-Клајн, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973, 293–313; Jelena Jovanović, Rastko Jakovljević, „Challenges

На значај снимања фолклорне музике међу првима је у Србији указао композитор и мелограф Стеван Стојановић Мокрањац, пре више од једног века, давне 1906. године. Он је Етнографском одбору Српске краљевске академије (данас Српске академије наука и уметности – САНУ) поднео предлог за набавку фонографа – тада актуелног апарата за снимање звука.² Нажалост, његова сугестија није била прихваћена, а идеја о снимању фолклорне музике и оснивању фоноархива реализована је тек 1923. године у оквиру Етнографског музеја у Београду. Прве снимке начинио је етнолог Боривоје Дробњаковић, а његов рад наставио је у периоду од 1929–1931. композитор и мелограф Коста П. Манојловић. На просторима јужне Србије (данашње Македоније), Косова и Метохије, Манојловић је на 180 воштаних плоча забележио 362 мелодије. Ова драгоцену збирка, истина непотпуна (144 плоче), данас се чува у Музиколошком институту САНУ и чини најстарији део фонда његовог звучног архива.

Педесетих година прошлог века Српска академија наука и новоосновани Музиколошки институт су организовали екипна систематска теренска истраживања, од којих је прво било у Боки Которској (1951–1953). Радну екипу су чинили Милица Илијин (1910–1991), стални сарадник Института, Миодраг Васиљевић (1903–1963), спољни сарадник, као и стипендисти Стојан Лазаревић (1914–1989) и Драгомир Пападополос (1923–1991). Од опреме за снимање звука су располагали магнетофоном са жичаним калемовима. Истом врстом апарата снимало се и наредне четири године, и то у: Књажевцу и околини, Крушевцу и околини, Нересници код Кучева, околини Београда, у златиборском крају и у Лесковцу. Према неким подацима тако је начињено преко хиљаду звучних записа песама, али се у архиву Института сада налази само 37 калемова.

Снимања магнетофоном са тракама започињу 1957. године сараднице Музиколошког института етномузиколог Радмила Петровић (1923–2003) и етнокореолог Милица Илијин, а овај апарат користио је и етномузиколог Миодраг Васиљевић. „Ера магнетофона“ је трајала и када се, две деценије касније, у теренска истраживања тра-

and Developments in Digitalization Project in the Institute of Musicology SASA”, рад у рукопису, изложен на скупу *Technical challenges and developments in 21st century folk music archiving* одржаном у организацији Музиколошког института Мађарске академије наука (Institute of Musicology Hungarian Academy of Sciences) у Будимпешти јуна 2008; Marija Dumnić, *Project “Digitization and Catalogization of Phonarchive of the Institute of Musicology SASA”: Experiences and Perspectives*, рад у штампи, презентован на Деветој националној конференцији Нове технологије и стандарди: Дигитализација националне баштине, који је организовао Национални центар за дигитализацију у Београду 16–17. јуна 2010. године.

² Видети: Драгослав Девић, *Стеван Стојановић Мокрањац и фонограф*, у: *Композитор и његово окружење*, зборник радова са научног скупа одржаног у САНУ и Матици српској, новембра 2006 (у штампи).

диционалне народне музике која су организована у оквиру пројеката Института укључила етномузиколог Ана Матовић. Коришћени су магнетофони марке Награ (Nagra) и Ухер (Uher 4000 Reporter). Данас се у фонотеци Института налази преко 800 магнетофонских трака снимљених у различитим крајевима Србије.

У последњој деценији XX века теренска снимања фолклорне музике рађена су уз помоћ касетофона марке Сони (Sony WMD-6C). Највећи део материјала који је прикупила етномузиколог др Јелена Јовановић (1964) налази се на аудио-касетама. Већ неколико година за ову сврху етномузиколог др Данка Лајић-Михајловић (1967) користи снимач звука у дигиталном формату (Sony Hi-MD Walkman MZ RH1), те се као последња генерација носача звука у фоно-колекцији Института налазе мини-дискови. Техничка опрема којом располажу сарадници Музиколошког института допуњена је 2003. видео-камером (Digital Video Camera Recorder Sony Mini DV DCR-TRV60E). Видео-записи музичке и играчке традиције дају увид у детаље инструменталне, па и вокалне технике, елементе контекста који могу имати утицаја на сам звук, а посебно је од користи у проучавању обреда, обичаја и музике која је синкретички повезана са игром.

Колекција теренских снимака традиционалне народне музике Музиколошког института САНУ садржи снимке практично са свих простора бивше (СФР) Југославије, али је највећи део из Србије. Осим српске, снимане су и традиције других народа и етничких група које на овим просторима живе, посебно у мултиетничким срединама на северу и југу, у Војводини и на Косову и Метохији. Пажња је поклањана свим видовима музичке праксе – вокалној, инструменталној и вокалноинструменталној, а у оквиру њих – свим жанровима. Савремена методологија етномузиколошких теренских истраживања подразумева снимање и интервјуа са народним музичарима, па се у колекцији налазе снимци казивања о традиционалној народној музици, о народној терминологији, социјалном контексту за који се музика везује. Овакви подаци су раније бележени у писаној форми, у теренским свескама етномузиколога, али је њихова звучна форма свакако потпунија и информативнија.

Истраживања су често рађена по систематском, географском принципу, те су обухватала и сеоске и градске средине одређеног подручја. Снимана је првенствено музика традиционалних аматерских музичара, али и музицирање „полупрофесионалаца“ и „професионалаца“. Оваква грађа приближно је реалан социјални пресек музичке традиције Србије. Када је било могуће, снимања су рађена у „аутентичним“ ситуацијама, када се музика изводи у основној функцији. Ипак, чешће су биле „стимулисане“ ситуације, организоване од стране истраживача, а снимани су и сабори, фестивали и друге прилике када је традиционална музика извођена на сцени.

У фоно-колекцији Музиколошког института САНУ налазе се и теренски снимци православног црквеног појања, начињени у манастирима у Србији, Далмацији, Босни и међу Србима у Румунији и Мађарској 70-их и 80-их година XX века од стране музиколога др Димитрија Стефановића (1929) и др Данице Петровић (1945). Посебну драгоценост представљају звучни записи које је у више наврата, током посета Хиландару у последње три деценије 20. века сачинио др Димитрије Стефановић.

Из богате колекције снимака традиционалне народне музике Музиколошког института САНУ до сада су објављене три плоче, приређене на основу снимака Радмиле Петровић: 1. *Српска народна музика* (ППП РТБ 2510057 стерео, Београд 1981), са снимцима из различитих крајева Србије; 2. *Све девојке на седељку дошле* (Дискол ППД-001 стерео, Крушевац б. г.), садржи избор материјала прикупљеног током теренских истраживања у околини Крушевца (1979–1984), 3. *Добро дошли на Рудник*, певање и свирка чланова групе „Црнућанка“ из села Црнућа на Руднику (ППП РТБ ЛП 004, Београд 1990). Ово, треће издање је у проширеној верзији објављено и на компакт-диску приложеном уз књигу *’Еј, Рудничке, ти иланино сџара* коју су приредиле Радмила Петровић и Јелена Јовановић.³

Свест о одговорности за очување постојећих снимака, као и могућностима нових технологија, постојала је код сарадника Института у пуној мери,⁴ али је остваривање ове врсте задатака у великој мери било ограничено финансијским могућностима. Са пребацивањем најстаријих снимака на савремене носаче звука отпочело се средином деведесетих година сада већ прошлог века. По савету стручњака одлучено је да се магнетофонске траке пресниме на дигиталне аудио-траке (DAT). Тако је на овај начин део грађе обезбеђен у сарадњи са Зораном Јерковићем, доцентом на Катедри за снимање и дизајн звука за радио ФДУ у Београду, а уз финансијску помоћ Министарства за културу.

У настојању да се стари носачи звука преведу у актуелне дигиталне формате, у оквиру институтског пројекта „Традиционално и ново у српској музици“ конвертовани су најстарији објављени звучни снимци традиционалног српског црквеног појања – *Расадник српског православног црквеног појања*, албум од 64 грамофонске плоче (78 обртаја), Edison Bell Penkala, Загреб 1933.⁵ Љубазношћу Зо-

³ Главни уредник Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ, Културни центар Горњи Милановац, Вукова задужбина, Београд 2003.

⁴ Katarina Tomašević, *Značaj digitalizacije muzikalija i zvučnih zapisa u arhivu i fonoteci Muzikološkog instituta SANU*, Pregled Nacionalnog centra za digitalizaciju, 2, 2003, 46–51.

⁵ Видети: Милица Андрејевић, *Звучни снимци српског православног црквеног појања*, Свеске Матице српске. Грађа и прилози за културну и друштвену историју, св. 45, Нови Сад 2006, 75–87.

рана Јерковића, који је урадио дигитализацију, ова вредна збирка је постала доступна истраживачима наше појачке традиције.

Нова етапа дигитализације фоно збирке започела је 2006. године, када је покренут пројекат „Каталогизација и рестаурација фонографске колекције Музиколошког института САНУ“ којим руководи др Даница Петровић, директор Института. Финансијску подршку пружио је Секретаријат за културу Скупштине Града Београда. Набављена је нова опрема, а неопходни стари апарати су доведени у употребно стање захваљујући предусретљивости стручњака из техничке службе Радио Београда. Рад на дигитализацији постојеће грађе започео је етномузиколог Растко Јаковљевић, тада као хонорарни сарадник, сада запослен у Институту, уз асистенцију Јелене Јовановић и Данке Лајић-Михајловић. Поступак дигитализације усклађен је са бернском Конвенцијом и пропозицијама Интернационалне асоцијације звучних и аудио-визуелних архива (IASA), а узета су у обзир и искуства сродних институција из других земаља. У првој фази дигитализацији су подвргнуте најстарије траке и оне за које се проценило да садрже снимке од посебног значаја. На овај начин трајно је обезбеђена етномузиколошка грађа из западне Србије (Златибор и Пријепоље), централне Србије (Шумадија), јужне Србије (Косово), југоисточне Србије и Подунавља (Сврђиг), из околине Београда, али и са подручја која припадају новоствореним државама Црној Гори, Хрватској и Федерацији Босни и Херцеговини (Далмација, Кордун, Херцеговина). Крајем 2009. у рад на пројекту дигитализације су се укључиле (као хонорарни сарадници) младе колегинице, тада студенти етномузикологије Марија Думнић и Милица Обрадовић. План је да до краја 2010. буду обрађене све магнетофонске траке чија је дигитализација технички могућа. У току је обрада поменутих теренских снимака православног црквеног појања. Паралелно са дигитализацијом тече процес каталогизације звучних снимака. Траке су груписане према географском и хронолошком критеријуму. У каталог се уносе подаци о месту где је снимак настао, датуму снимања, истраживачу-сниматељу, месту где се трака физички налази, као и подаци о његовој дигитализованој форми и други сврсисходни коментари.⁶

За наредну фазу планирана је дигитализација аудио-касета и грамофонских снимака, а постоји и идеја да се путем веб-презентације и могућности претраживања по различитим параметрима звучни материјал којим Институт располаже учини доступним широј јавности. Од финансијске помоћи надлежних институција зависи судбина разматраног заједничког пројекта Српске академије наука и уметности и Аустријске академије наука, у оквиру којег је предвиђе-

⁶ М. Dumnić, видети напомену 1, стр. 142.

на дигитализација збирке воштаних плоча, од којих је за 92 неопходна претходна рестаурација. Окончање овог пројекта, као и дигитализација снимака са жичаних калемова који се налазе у колекцији Института задаци су од примарног значаја.

Према укупном броју снимака које садржи, али и географској обухватности, жанровској разноврсности и дијахронијској димензији коју захвата, колекција снимака традиционалне народне музике и црквеног појања сабрана у Музиколошком институту САНУ, поред фоноархива Радиотелевизије Србије и оног који припада Факултету музичке уметности у Београду, једна је од најзначајнијих звучних збирки у земљи. Према начину настанка и функцији, то је научна, првенствено етномузиколошка збирка, али је континуиран развој, допуњавање фонда, чини истовремено драгоценим сведочанством општих промена у друштву и култури.

UDC 026.062:061.6](497.11)

782/785](=163.41)

DOI: 10.2298/MUZ1010141L

Danka Lajić-Mihajlović

AUDIO COLLECTION IN THE SASA
INSTITUTE OF MUSICOLOGY*

Abstract: The paper is relating to audio collection of the Institute of Musicology SASA as extremely important part of this institution's fund. The collection comprises of valuable sound materials, especially significant collections of fieldwork recordings of traditional folk and church music, as also recordings of pieces of the 19th and 20th century Serbian composers. Information on sound carriers, methodologies and circumstances in which the recordings have been made, their preservation and further treatment with modern technologies, are a part of ethnomusicological and musicological histories in Serbia. According to number of sound recordings, diachronical dimensions that encompass, geographical areas and genre diversity, this collection is one of the most important sound collections of scientific profile in Serbia.

Key words: phonograph collection, fieldwork recordings, digitization, Serbian traditional folk music, Orthodox Church music, Serbian artistic music

The Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) retains an ample audio collection (vinyl records, cassette tapes, and compact discs) with field recordings of traditional folk and church music (wax cylinders, wire recordings, reel-to-reel and cassette tapes, and minidisks), and music of the 19th and 20th century Serbian composers. Preserved audio documents includes also testimonials about professional meetings and conferences organized by the Institute or attended by the Institute fellows. Among the commercial recordings, particularly valuable is a series of 33 rpm LP records *Musical Atlas*, *Musical Sources*, and a number of *Musical Anthology* collections, published under the UNESCO sponsorship. Their documentary value for research and dissemination of the diverse musical traditions is evident in the fact they were commissioned by the International Music Council and prepared by the International Institute for Comparative Music Studies and Documentation. The most treasured asset is certainly the collection of folk music field recordings generated over past decades by Institute researchers.¹

* This text is the result of work on the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

¹ Ana Matović, „Rukopisne zbirke narodnih melodija u Muzikološkom institutu“, [Manuscript collections of folk tunes in the Institute of Musicology] in: *Srpska muzika kroz vekove* [Serbian music through the centuries], ed. Stana Đurić-Klajn [Belgrade: SASA Gallery, 1973] 22: 293–313; Jelena Jovanović and Rastko Jakovljević, “Challenges and

Over a century ago, in 1906, Serbian composer and transcriber Stevan Stojanović Mokranjac among the first indicated the significance of recording folk music. He suggested a phonograph purchase, current recording device at the time to the Ethnography Board of the Serbian Royal Academy (nowadays SASA), but sadly his proposal was not granted right away.² It was not until 1923 that the notion of recording folk music was realized at last and the sound archive was founded under the auspices of Belgrade Ethnography Museum. Ethnologist Borivoje Drobnjaković was credited with making the first recordings, and composer and transcriber Kosta P. Manojlović continued in his footsteps from 1929 to 1931. Manojlović recorded 362 melodies from Southern Serbia (today FYR of Macedonia), and Kosovo and Metohija on 180 wax cylinders. Now only partially preserved on 144 cylinders, this precious collection is kept at the SASA Institute of Musicology and represents the oldest section of its sound inventory.

In the 1950s the Serbian Academy of Sciences and the newly founded Institute of Musicology performed regular group field research trips. The first one took place between 1951 and 1953 in Boka Kotorska. The research team involved research fellow Milica Ilijin (1910–1991), adjunct researcher Miodrag Vasiljević (1903–1963), and grant recipients Stojan Lazarević (1914–1989) and Dragomir Papadopolos (1923–1991). Their equipment consisted of a wire recorder, the same device also used during the next four years in: Knjaževac and vicinity, Kruševac area, Neresnica near Kučevo, Belgrade proximity, Zlatibor region, and in Leskovac. According to data, these trips produced over a thousand sound recordings, but the Institute is now in possession of only 37 cylinders.

In 1957, research associates, ethnomusicologist Radmila Petrović (1923–2003) and ethno-choreographer Milica Ilijin started with reel-to-reel tape recordings, a technique also used by the adjunct researcher Miodrag Vasiljević. The “open reel era” lasted into the next two decades, when ethnomusicologist Ana Matović joined the field research of traditional folk music organized by the Institute. At that time, in use were the brands of *Nagra* and *Uher 4000 Reporter* reels. Today, the Institute audio

Developments in Digitization Project of the SASA Institute of Musicology” (paper in print presented at the conference *Technical challenges and developments in 21st century folk music archiving*, Hungarian Academy of Sciences Institute of Musicology, Budapest, June 2008); Marija Dumnić, “Project ‘Digitization and Cataloguing of the Phonoarchive of the SASA Institute of Musicology:’ Experiences and Perspectives” (paper in print presented at the 9th National Conference *New Technologies and Standards: Digitization of National Heritage*, National Center for Digitization, Belgrade, June 16–17, 2010).

² Dragoslav Dević, “Stevan Stojanović Mokranjac i fonograf” [Stevan Stojanović Mokranjac and the phonograph] in : *Kompozitor i njegovo okruženje* [Composer and his surroundings], (paper in print, presented at the meeting in SASA and Matica Srpska, November, 2006).

collection stores about 800 open reel tapes recorded throughout various regions of Serbia.

The last decade of the 20th century introduced Sony WMD-6C as a device for field recording and the majority of material assembled by ethnomusicologist Dr. Jelena Jovanović (1964) is kept on cassette tapes. For the same recording purposes ethnomusicologist Danka Lajić-Mihajlović (1967) utilizes a digital recorder (Sony Hi-MD Walkman MZ RH1) thus adding minidisk as the last generation of sound carriers to the Institute sound repository. In 2003 the Sony digital video camera recorder (Mini DVD CR-TR V60E) supplemented existing equipment available to the Institute associates. With this addition, the video recordings of musical and dance tradition provide insights into subtleties of instrumental and vocal techniques, and particularly into examination of rituals, customs, and syncretism of music and dance.

The SASA Institute of Musicology collection consists of traditional folk music field recordings from virtually all regions of former (Socialist Federal Republic of) Yugoslavia, but the vast majority originates in Serbia. The traditions of people and ethnic groups other than Serbian living in these areas were also recorded, particularly those in multiethnic communities in the north and south, in Vojvodina and in Kosovo and Metohija. All types of musical practices were represented – vocal, instrumental, and vocal-instrumental, including all the genres. Since the modern field research methodology incorporates recorded interviews with folk musicians, the collection also features narrative testimonials about traditional folk music, folk jargon, and social context related to the music. Earlier, these types of data were recorded in writing as field notes, but the sound format certainly offers more complete information.

Most often, the research was conducted according to the systematical geographic blueprint, thus accounting for both villages and townships in certain areas. The music of traditional amateur musicians was mainly recorded, but also performances by semi-professionals and professionals. This type of material provided a relatively current social cross section of Serbian music tradition. When possible, the recording sessions were set up in “authentic” circumstances with the music performed for its primary purpose, but more often, the recordings were handled under “stimulated” circumstances. Recorded were also stage performances of traditional music at fairs, festivals, and other similar events.

The sound inventory of SASA Institute of Musicology contains field recordings of Orthodox church chant obtained by musicologists Dimitrije Stefanović (1929) and Danica Petrović (1945) in the monasteries in Serbia, Dalmatia, Bosnia, and among the Serbian population in Romania and Hungary during 1970s and 1980s. Extremely significant are those made on different occasions by Stefanović in the Hilandar monastery during the last three decades of the 20th century.

The abundant collection of the Institute's traditional folk music recordings rendered three released records, all based on the material collected by Radmila Petrović: (1) *Serbian Folk Music* (PGP RTB 2510057 stereo, Belgrade, 1981), featuring music from various regions of Serbia; (2) *All the Girls to the Bee Came* (Diskos, LPD--001, stereo, Kruševac, b. g.) with the selection of sound materials collected during the field research in the Kruševac proximity (1979--84); and (3) *Welcome to the Rudnik Mount*, singing and musicing by the members of "Crnućanka" ensemble from Crnuće village on the Rudnik mountain (PGP RTB LP 004, Belgrade, 1990). The latter edition is, in an expanded version also published on a CD complementary to the book *Hey Rudnik, Thou Old Mountain* edited by R. Petrović and Dr. Jovanović.³

The Institute employees fully exercised responsible awareness in preserving existing recordings and utilizing novel technologies,⁴ but the realization of such tasks was often hampered by financial restraints. Conversion of the oldest recordings to modern means started in the mid 1990s and per expert advice it was decided the open reel tapes should be transferred to DAT audio tapes. This served as a venue to preserve a portion of the sound material and was accomplished through cooperation with Zoran Jerković, lecturer at the Department for the Radio Sound Recording and Design at the School of Drama Arts in Belgrade, and with the financial support of the Ministry of Culture.

In an effort to convert older recordings into current formats within the Institute's project "The Traditional and the New in Serbian Music," digitized were the oldest ever released sound recordings of the Serbian church singing – *The Nursery of Serbian Orthodox Church Chant*, a collection of 64 vinyl records at 78 rpm (Edison Bell Penkala, Zagreb 1933).⁵ With the kind help of Zoran Jerković, this invaluable collection thus became available to those interested in researching our chanting tradition.

The newest digitization phase started in 2006 with the inception of the project "Cataloguing and Restoration of the SASA Institute of Musicology Phonograph Collection." Danica Petrović, the Institute director is in charge of this project and the City of Belgrade Office for Cultural Affairs provides financial support. The project financed the purchase of new equipment, and the restoration of the necessary older equipment to

³ Danica Petrović, ed. (Belgrade, Gornji Milanovac: Muzikološki institut SANU, Kulturni centar Gornji Milanovac, Vukova zadužbina, 2003).

⁴ Katarina Tomašević, *Značaj digitalizacije muzikalija i zvučnih zapisa u arhivu i fonoteci Muzikološkog instituta SANU* [The importance of digitization of music collection at SASA Institute of musicology], *Pregled Nacionalnog centra za digitalizaciju* [Review of the National Center for Digitization], 2, 2003, 46–51.

⁵ Milica Andrejević, "Zvučni snimci srpskog pravoslavnog pojanja," (Sound recordings of the Serbian Orthodox church chant), *Sveske Matice srpske: Gradja i prilozi za kulturnu i društvenu istoriju*, 45 (Matica srpska journal, 45), (Novi Sad, 2006): 75–87.

its performing degree was courtesy of the Technical Maintenance Office of Radio Belgrade. Ethnomusicologist Rastko Jakovljević started the process of digitization of existing sound material (first as an adjunct and now employed at the Institute) with the assistance of Jelena Jovanović and Danka Lajić-Mihajlović. The digitization procedures are coordinated with the Bern Convention and IASA propositions, and aided with the experiences of establishments that carried similar projects in other countries. The oldest recordings and tapes, assessed to be of special value and significance were converted first. In this phase, sound materials from: western (Zlatibor and Prijepolje), central (Šumadija), southern (Kosovo), and southeastern Serbia and Danube Valley (Svrljig), as well as from Belgrade vicinity and areas in the newly founded states of Montenegro, Croatia, and Bosnia and Herzegovina Federation (Dalmatia, Kordun, Herzegovina) were permanently saved. In 2009, our young colleagues, then ethnomusicology students Marija Dumnić and Milica Obradović joined the digitization project as adjunct researches. According to the schedule, all convertible open reel tapes should be digitized by the end of 2010. At this time, field recordings of the aforementioned church Orthodox chant are being converted. Along with digitization, all sound recordings are catalogued and classified geographically and chronologically. The catalogue features the following rubrics: location where recording originated, the date of the recording, name of the researcher/sound engineer, location of the tape, data about the digitized format, and other useful information.⁶

The plan for the next stage includes digitization of cassette tapes and vinyl records, and possibly a web presentation enhanced with advanced search of the Institute audio inventory, made accessible to the public. The outcome of the wax cylinder collection digitization project (92 of which await restoration) that SASA is supposedly undertaking in cooperation with the Austrian Academy of Sciences is contingent on government funding. Realization of this project and digitization of wire recordings from the Institute repository remain the highest priorities.

Judging by the merits of numbers, comprehensive geographics, genre variety, and its diachronic realm, the SASA Institute of Musicology traditional folk music and church chant recorded collection is, along with the Serbian Radio Television and the Belgrade School of Music sound archives, one of the most impressive in the country. According to its origins and purpose, the collection is scientific and primarily ethnomusicological, but at the same time, through its sustained development and expansion, it also documents shifts in the culture and society at large.

(Translated by *Jelena Simonović-Schiff*)

⁶ M. Dumnić, see fn. 1, p. 148.

Весна Пено

МИКРОФИЛМОВИ И ФОТОГРАФИЈЕ НЕУМСКИХ РУКОПИСА У АРХИВУ МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ

Апстракт: у раду је представљена невелика колекција микрофилмова неумских рукописа и фотографија појединих листова из рукописа који се чувају у Архиву Музиколошког института САНУ. Микрофилмови углавном садрже ирмологије, стихираре и антологије из византијског и касновизантијског периода. Одабрани листови из хиландарских рукописа, са грчким и црквенословенским текстовима у основи чине колекцију фотографија.

Кључне речи: микрофилм, фотографија, рукопис, неумска нотација, Милош Велимировић, Димитрије Стефановић.

Архивској грађи Музиколошког института САНУ припада, по обиму мала, али садржајем, драгоцену збирка микрофилмова преваходно грчких неумских рукописа, као и снимака појединих страница из, такође, неумском симеографијом исписаних кодекса, углавном из библиотеке манастира Хиландара на Светој Гори. Проучавање византијске и старе словенске појачке традиције, што су као један од приоритета истраживачких пројеката одредили већ оснивачи Музиколошког института, представљало је основ научног рада дугогодишњег сарадника Института др Димитрија Стефановића, чијом је заслугом поменута збирка и оформљена.

Пре две године Збирка микрофилмова Музиколошког института обогачена је даром познатог музиколога-византолога, еминентног стручњака за средњовековну музику и професора престижних америчких универзитета, Милоша Велимировића, некада стипендисте Института. По одласку у пензију Велимировић је одлучио да највећи део своје стручне библиотеке поклони Музиколошком институту САНУ. Књиге су из Америке годинама преносили сарадници Института, професори и студенти Богословског факултета Српске православне цркве у Либертивилу. Последњи пакет послао је нашој сарадници, која је тада боравила у САД, само два дана пре него што је, премда у позним годинама, изненада преминуо.¹

Није на одмет подсетити да су, све до новијег доба када је процес дигитализације почео да се спроводи како у великим националним библиотечким центрима, тако и у другим институцијама које

¹ Упор. Весна Пено, *Милош Велимировић (1922–2008) In memoriam*, Музикологија 8, (2008), 329–334.

поседују вредне рукописне ризнице, старе појачке књиге истраживачима неретко и једино били доступне уколико су микрофилмоване. Залагањем у првом реду оснивача, касније и сарадника Monumenta Musicae Byzantinae (ММВ), деценијама су наручивани и сабирани микрофилмови свих важнијих појачких књига, које представљају примере различитих типова неумског писма и које припадају различитим фондовима, почев од Националне библиотеке Грчке у Атини, преко атонских и палестинских манастирских ризница, до библиотека при свим већим европским центрима (Париз, Оксфорд, Ватикан, Беч и др).² Управо су из збирке Института за средњовековне студије – грчке и латинске у Копенхагену, Милош Велимировић, а потом и Димитрије Стефановић наручивали дупликате микрофилмова за потребе својих истраживања.

Академик Димитрије Стефановић је збирку микрофилмова почео да сакупља током рада на докторској дисертацији са Егоном Велесом у Оксфорду. С обзиром на то да се бавио словенским раним *стихирама*, у његовој збирци су се нашли микрофилмови грчких и руских рукописа *стихирара* из XII и XIII века.³ (Прилог I). По повратку у земљу Стефановић је наставио истраживања. Важно одређиште била је за њега библиотека манастира Хиландара. Преко пројекта Хиландарског одбора САНУ радио је на неумским рукописима у манастирској библиотеци. Сарадња са почившим монахом Митрофаном, допринела је да се сниме бројне стране неумских рукописа – грчких, словенских и грчко-словенских, не само у Хиландару већ и у Великој Лаври (попут словенског стихирара Лавра E-10, XVII век). Тако је временом оформљен албум фотографија које су, у недостатку комплетних микрофилмованих појачких књига, могле да послуже у упоредним анализама одређених напева и одређених типова неумске симиографије.⁴

² Две најбогатије колекције микрофилмова рукописа који припадају византијској и поствизантијској појачкој традицији поседује управо Институт за средњовековне студије – грчке и латинске при Универзитету у Копенхагену – огранак некадашње Monumenta Musicae Byzantinae и Институт за патристичке студије при манастиру Влатадон у Солуну. Значајна је и помена вредна збирка микрофилмова хиландарских словенских кодекса у Археографском одељењу Народне библиотеке Србије, која је оформљена трудом Димитрија Богдановића, као и збирка словенских рукописа сабрана у Хиландарској соби у Библиотеци Универзитета Охаја у Колумбусу.

³ *The Tradition of the Sticheraria Manuscripts*, докторска дисертација одбрањена на Универзитету у Оксфорду 1967. године.

⁴ По речима др Данице Петровић, за њену докторску дисертацију: *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena*, (posebna izdanja Muzikološkog instituta SANU, knj. 16/1–2, Beograd 1982), као и за низ касније писаних студија, прибављене су бројне фотографије из хиландарских неумских рукописа, добротом монаха Митрофана и академика Стефановића.

Како су словенски рукописи, међу њима и музички, већ били филмовани и похрањени у Археографском одељењу Народне библиотеке Србије,⁵ било је потребно обезбедити увид и у грчке неумске кодексе. Отуда су на фотографијама које се чувају у Музиколошком институту у највећем броју странице из грчких зборника, премда има и оних из грчко-словенских и словенских појачких књига, пописаних у Прилогу II.⁶ У прегледу фотографија у појединим случајевима изостала је ознака типа нотације којом су напеви бележени. Унета је само у вези са оним рукописима за које се, на основу датовања или према наведеним мелодима, може поузданије претпоставити да је реч о одређеном типу неумске симиографије. Акрибична процена нотације биће могућа тек након целовитог увида у садржај рукописа, у којима се, понекад, могу наћи и делови исписани различитим врстама нотације. Хиландарска музичка ризница, наиме, није систематски још увек проучена. Андрија Јаковљевић је заслужан за једини до сада састављени попис хиландарских музичких споменика. Он је у припремању инвентара појачких зборника у Хиландару боравио у више махова од 1967. до 1971. године, а рад на обимном материјалу наставио је и касније, премда све до данас није објављен комплетан каталог најављен у штампаном прилогу у *Хиландарском зборнику* 1978. године. Јаковљевићев инвентар садржи кратке и непотпуне описе музичких рукописа и пружа основне податке о њима: сигнатуру, наслов, размере, број нумерисаних листова (фолијацију је код већине рукописа извршио сам аутор), материјал (пергамент или хартија), хронологију (век или годину писања), записе и врсту нотације. У вези са проценама типа музичког писма Јаковљевић је у великом броју рукописа начинио грешке, користећи при том нестандардне називе или, пак, оне који су у међувремену у науци превазиђени. Ипак, упркос свим недостацима овај инвентар већ више од три деценије омогућава истраживачима комплетнији увид у музичко наслеђе српске царске лавре на Атону. Исте, 1978. године штампан је и *Каталог ћирилских рукописа манастира Хиландара* Димитрија Богдановића, у коме су се нашле искључиво словенске појачке књиге, без грчких и двојезичних, углавном грчко-словенских.⁷ Бог-

⁵ Пројекат снимања словенских хиландарских рукописа осмислио је и спровео Димитрије Богдановић, тада управник Археографског одељења.

⁶ Упор. А. Јаковљевић, *Инвентар музичких рукописа манастира Хиландара*, у: Хиландарски зборник 4, 1978, 193–234; Mateja Matejić, *Hilandar Slavic Codices: A Checklist of the Slavic Manuscripts from the Hilandar Monastery (Mount Athos, Greece)*, The Ohio State University Slavic Papers No. 2, Columbus 1976; Predrag Matejić, *Watermarks of the Hilandar Slavic Codices, A Descriptive Catalogi*, Centre International d'information sur les sources de l'histoire Balkaniques et Méditerranéenne, Sofija 1981; Dimitrije Stefanović, *An Additional Checklist of Hilandar Slavonic Music Manuscripts*, у: Хиландарски зборник 7, 1989, 163–176.

⁷ Димитрије Богдановић, *Каталог ћирилских рукописа манастира Хиландара*, Београд 1978.

дановићеви подаци су прецизнији у опису формата и спољног изгледа рукописа, али је одреднице у вези са врстом музичке нотације којом су напеви бележени преузимао од Јаковљевића. *Инвентар музичких рукописа* доноси, такође, потпуније записе из колофона и са маргина, него што то чини Богдановићев *Каталоџ*.

Значајна је, већ поменута, збирка микрофилмова хиландарских рукописа, међу њима и појачких, коју је, у оквиру пројекта *Хиландарска истраживачка библиотека*, Охајо Универзитета у Колумбусу, сачинио Матеја Матејић. Димитрије Стефановић је постојећи Јаковљевићев *Инвентар* допунио описима рукописа који су недостајали, а које је он уочио током рада на микрофилмовима у поменутој библиотеци у Колумбусу. У његовом додатку изостали су критички коментари постојећих прегледа хиландарских музичких рукописа, тако да за проучаваоце развоја неумске нотације доступна литература остаје и даље не увек поздан извор информација. Вредно је помена и то да су последњих година, у склопу дигитализације архивске и рукописне грађе у манастиру Хиландару дигитализовани и музички рукописи. Нажалост, чак ни у овој форми ванредно вредан и непроучен музички материјал није доступан истраживачима. Док се то не деси, фотографије Архива Музиколошког института послужиће својој сврси, баш као и микрофилмови византијских и касновизантијских рукописа чија проучавања још увек нису у потпуности исцрпена.

Милош Велимировић је своју збирку микрофилмова почео да сакупља радећи на својој докторској дисертацији. Већина тих микрофилмова потиче из фонда *Monumenta Musicae Byzantinae*, али је и касније, док се активно бавио истраживањима византијске музике, доносио поједине снимке из библиотека у Атини, Паризу, Оксфорду, Ватикану, Бечу.

Велимировићеву заоставштину у Музиколошком институту, између осталог, чине укупно тридесетдва микрофилма, с тим да се на појединим калемовима налази више филмованих рукописа или делова рукописа. С обзиром на то да је ирмолошки музички напев задуго окупирао његову пажњу, те да се *ирмолоџијом* у византијској и словенској појачкој традицији бавио и у својој докторској дисертацији,⁸ логично је што је у својој приватној збирци имао значајне снимљене рукописе који представљају ову врсту појачке књиге. Како је било неопходно да у сврху упоредних проучавања консултује различите типове нотације којим су нотирани ирмолошке мелодије, Велимировић је у своју колекцију уврстио репрезентативне примерке

⁸ Видети: Miloš M. Velimirović, *Byzantine Elements in Early Slavic Chant: The Hirmologium*, Monumenta Musicae Byzantinae, Studies on the Fragmenta Chilandarica Palaeoslavica I, vol. 4, Pars Principalis et Pars Suppletoria (in collaboration with The Dumbarton Oaks Research Library and Coll. and the Slavic Department of Harvard University), Copenhagen 1960.

рукописа са палеовизантијском симиографијом (попут кодекса *Sinai* 929 или *Esphigmenou* 54 из XI века, или, пак, *Laura G 9 /249/* из XII столећа), као и оних исписаних средњевизантијским и касновизантијским неумским писмом (*Sinai gr. 1258* датован у 1257. годину или *Sinai gr. 1256*, из 1309. године, *Sinai gr. 1257* из 1332. године; *Karakallou* 212 из XVIII века). Драгоцени су и микрофилмовани кодекси стихирара, антологија и аколутија, из времена непосредно пре и након пада Цариграда. Ови кодекси, богатог и разноликог садржаја, које чине напеви бројних мајстора појачке уметности,⁹ карактеристични су и по томе што по правилу на почетку имају *ψαψαδικε* са илустративним приказима тзв. *ψροχосα* или *ψαραλαγιја* – система осам гласова и њихових *αιихιμα*, као и приказима неумских знакова.¹⁰

Увид у снимке и садржај микрофилмова овим радом никако није исцрпен. У попис није ушао низ снимака које су сарадници набањали за поједине своје студије. Збирка микрофилмова и снимака – листова из неумских рукописа у оквиру Архива Музиколошког института отуда заслужује додатна истраживања која ће несумњиво, уз већ обављена, значајно допринети упознавању са византијском, али и са руском, украјинском, бугарском појачком традицијом и, а у том оквиру и са српским црквено-појачким наслеђем.

ПРИЛОГ I

Микрофилмови неумских рукописа из колекције др Димитрија Стефановића¹¹

1. *MS Лавра Г 67*, Света Гора, Велика Лавра, Стихирар, рановизантијска нотација типа *шаршр* и *коален*, рани XI век
2. *MS Ватопед 1488*, Света Гора, манастир Ватопед, Ирмологион, рановизантијска нотација типа *коален*, око А. Д. 1050.
3. *MS Охрид 53*, Охрид, Народни музеј, Стихирар, рановизантијска *коален* нотација, XI–XII век

⁹ Рукописи *Pantocrator* 214 и *Sinai gr. 1552* садрже посебно велики број мелодија различитих касновизантијских мајстора појачке уметности.

¹⁰ У табели бр. 3 пописани су микрофилмови који чине колекцију Милоша Велимировића. За рукописе за које је у литератури било података, издвојени су најкарактеристичније референце (фонд коме припадају, датовање, тип нотације и др.), док је за одређене кодексе тек потребно спровести темељнију анализу и открити њихов садржај.

¹¹ Напомињем да у збирци микрофилмова које је својевремено сабирао академик Димитрије Стефановић има и необележених и неидентификованих филмова, тако да ће будућа истраживања дати одговор у вези са садржајем на њима представљених рукописа или, могуће, појединих листова. Овом приликом наведени су искључиво они микрофилмови за које је недвосмислено познато који рукопис садрже.

4. *MS Sinai 1242*, Синај, манастир Св. Катарине, Стихирар, рановизантијска – коален нотација, XI век
5. *MS Sinai 1218*, Синај, манастир Св. Катарине, Стихирар, средњевизантијска нотација, A.D. 1177.
6. *MS Sinai 1227*, Синај, манастир Св. Катарине, Стихирар, рановизантијска – коален нотација, XII век
7. *MS Sinai 1241*, Синај, манастир Св. Катарине, Стихирар, рановизантијска, коален нотација, XII век
8. *MS Sinai 1471*, Синај, манастир Св. Катарине, Стихирар, средњевизантијска неумска нотација, XIV век
9. *MS 928*, Атина, Национална библиотека Грчке, двојезични грчко-словенски рукопис, касновизантијска неумска нотација, XV век
10. *MS E. D. Clarke 14*, Оксфорд, Бодлејанска библиотека, касновизантијска нотација, A. D. 1553
11. *MS Liturg.Gr. f. 5*, Оксфорд, Бодлејанска библиотека, касновизантијска нотација, XVII–XVIII век
12. *MS Gr. 22*, Оксфорд, Линколн колеџ, 68r–83r, 84r, 149v–167r, касновизантијска нотација, XVI век
13. *MS Canon Gr. 25*, Оксфорд, Бодлејанска библиотека, 139r–153r, касновизантијска нотација, A. D. 1729

ПРИЛОГ II

Снимци из хиландарских неумских рукописа

а) грчки рукописи из манастира Хиландара

1. *MS 26*, Антологија, средњевизантијска нотација, 113r–117r, 139v, 140r, 260v–262r, 293r, 362r 259v–260r, 420r.
2. *MS 27*, Антологија, касновизантијска нотација, 1r, 14v–15r, 18v, 19r.
3. *MS 32*, Антологија, касновизантијска нотација, A. D. 1799, 1r, 20v–21r, 216r–217r, 247r–247v, 274r.
4. *MS 36*, Матиматарион са антологијом, касновизантијска нотација, 1r, 106v–107r.
5. *MS 37*, Ирмологија, касновизантијска нотација, A. D. 1720, 175v–176r, 199v–200r.
6. *MS 39*, Антологија са матиматарионом, касновизантијска нотација, 1r, 7v–9r, 11v–12r, 20v–22r, 108v–110r, 291r, 326–327r, 328r.
7. *MS 40*, Антологија, касновизантијска нотација, 1r, 35v–36r, 108v–109r.

8. *MS 41*, Анастасиматарион, касновизантијска нотација, А. Д. 1839, 7v–8r, 50r.
9. *MS 42*, Антологија, касновизантијска нотација, А. Д. 1705, 311v, 353r.
10. *MS 44*, Антологија, 19. век, касновизантијска нотација, 3r.
11. *MS 45*, 1r, 8v–9r, Стихирап, касновизантијска нотација, А. Д. 1791.
12. *MS 48*, Стихирап, реформисана – аналитичка нотација, 80v–82r.
13. *MS 49*, 1r–2r, Антологија, касновизантијска нотација
14. *MS 50*, Антологија, 33r, 244v–255r.
15. *MS 53*, Антологија, 69r–74v, 75r–80r, 273v–274r, 283v–300r.
16. *MS 55*, Антологија, касновизантијска нотација, А. Д. 1795, 140v–141r, 145v–146r, 197r, 209v–210r, 254v, 386r.
17. *MS 59*, Антологија, 11r–11v.
18. *MS 61*, Антологија, касновизантијска нотација, А. Д. 1784, 8r, 23v–24r, 110v–111r, 198r–210r, 213v–215r, 216v–220r, 223r–228r, 235v, 236r, 268v–268r.
19. *MS 69*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 1v–2r.
20. *MS 70*, Антологија, касновизантијска нотација, А. Д. 1768, 151r–152r.
21. *MS 71*, Ирмологија, касновизантијска нотација, А. Д. 1778, 2r, 109r–114r, 128v–129r.
22. *MS 73*, Доксастарион, касновизантијска нотација, А. Д. 1800, 119v–120r, 321v–328r.
23. *MS 80*, Стихирап, касновизантијска нотација, А. Д. 1795, 128v.
24. *MS 81*, Ирмологија, касновизантијска нотација, 419v–420r.
25. *MS 86*, Антологија, касновизантијска нотација, А. Д. 1771, 189v–192r.
26. *MS 87*, Ирмологија, касновизантијска нотација, А. Д. 1723, 158v–166v, 173v–185r, 223r.
27. *MS 90*, Антологија, касновизантијска нотација, XVII–XVIII век, 258v–260r.
28. *MS 92*, Антологија, касновизантијска нотација, XVIII век, 349v–350r.
29. *MS 97*, Антологија, средњевизантијска нотација, XIV–XV век, 59r–60v, 127v, 128v, 135r, 139r, 203v, 302v.
30. *MS 100*, Матиматарион, касновизантијска нотација, А. Д. 1771, 5r, 464v.
31. *MS 146*, Антологија, касновизантијска нотација, 391v–392r.

б) грчко-словенски рукописи

1. *MS 46*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 6r, 166r.
2. *MS 51*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 4r, 23v–24r, 492v–493r.
3. *MS 56*, Антологија, 17v–18r, 47v–48r, 113r, 144r, 153v–154r, 231v–254r, 248v–249r, 253v–261r, 263v–283r.
4. *MS 565*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 16v, 75r–75v, 81v, 101r, 103r, 107v–108r, 117r–120v, 124v.
5. *MS 668*, Антологија, касновизантијска нотација, 123v–124r, 132v–133r, 145v–146r, 153v–154r, 159v–160r, 163v–164r, 180v–181r, 274v, 291v–302r, 368v–370r.
6. *MS 64*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 15r.
7. *MS 69*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 1v–2r.
8. *MS 76*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 279r.
9. *MS 85*, Антологија, касновизантијска нотација, 13v–14r, 19v–21r, 22v, 23r, 24v–26r, 28v–30r, 35r, 120v.
10. *MS 101*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 83r.
11. *MS 102*, Антологија, касновизантијска нотација, 1r–4r, 10v–14v, 62v.
12. *MS 103*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 1r–1v, 7v–14v, 16r–22v.
13. *MS 311*, Антологија са стихираром, касновизантијска нотација, 19v–20r, 239v–240r, 272r, 273v–274r.

в) словенски рукописи

1. *MS 309*, Антологија са стихираром, касновизантијска нотација, два датована записа (1790. и 1820), 119v, 120r, 124v–126r.
2. *MS 312*, Стихирар, касновизантијска нотација, 103v–106v.
3. *MS 554*, Антологија, триле, више датованих записа (1864, 1867, 1872, 1885), 251.
4. *MS 556*, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, 243v–249r.
5. *MS 557*, Антологија, реформисана – аналитичка, 16v–17r.
6. *MS 558*, Стихирар, реформисана – аналитичка нотација, А. Д. 1837, 1r, 29v–56r, 119v–131r.
7. *MS 559*, Стихирар, реформисана – аналитичка нотација, 31v–59r, 125v–136r, 333r.
8. *MS 560*, Стихирар, реформисана – аналитичка нотација, 1r, 80v–97r, 119v, 120v–146r, 389v–390r.

9. *MS 561*, непагинирани folio, Антологија, реформисана – аналитичка нотација, три датована записа (1876, 1878, 1879.)
10. *MS 563*, Осмогласник, реформисана – аналитичка нотација, 23v–24r.
11. *MS 566*, Осмогласник, реформисана – аналитичка нотација, A. D. 1844, 1r.
12. *MS 571*, Стихиар, реформисана – аналитичка нотација, 1r.

г) грчки рукописи из других фондова

1. *MS Vatopedi 1499*, Стихиар, средњевизантијска нотација, A. D. 1292, 8v, 46r, 48v, 64r, 70v, 71v, 72v, 106v, 110v–111v, 119r, 138v, 139v–141v, 142r, 143r, 174r, 177v, 216r, 218r, 219v, 221v, 224r, 262r, 267r, 278r, 316v, 318r, 319r, 320r, 325r, 329r, 336r, 338r, 409v–410r.
2. *MS Gr. 22, Oxford*, Lincoln College, XVI век, 68r–83r, 84r, 149v–167r.
3. *MS Canon Gr. 25, Oxford*, Bodleian library, A. D. 1729, 139r–153r.

ПРИЛОГ III

*Микрофилмови неумских рукописа из колекције
др Милоша Велимировића*

1. *Sinai 776*, Синај, манастир Св. Катарине, Октоих, VIII–IX век
2. *Sinai 929*, Синај, манастир Св. Катарине, Ирмологија, рана коален нотација, XI век
3. *Sinai 1258*, Синај, манастир Св. Катарине, Ирмологија, A. D. 1257
4. *Sinai 1256*, Синај, манастир Св. Катарине, Ирмологија са антологијом, A. D. 1309; писар Ирина, ћерка калиграфа Теодора; калофонични напеви; вероватно Кукузељева редакција ирмолошког мелоса
5. *Sinai 1257*, Синај, манастир Св. Катарина, Ирмологија са антологијом, A. D. 1332
6. *Sinai 1552*, Синај, манастир Св. Катарине, Теорија (пападика, методи) са аколутијом; мелоди: Теодор Родакинос, Кукузељ, Ксенос Коронис, Хирос, Панарет, Јоанис Кладас, Ласкарис, Агатон, Кондопетрис, Хрисафис, Теодулос, Аргиропулос, Фалерос, Агалианос, Докианос, Герасим, Кукумас, Гликис, Мосхианос, Лонгин, Мануил Газис; датовање: 1475–1490, писар Теодор Родакинос
7. *Athens 958*, Атина, Национална библиотека Грчке, Ирмологија, XIV век
8. *Athens 240*, Атина, Национална библиотека Грчке, Теорија, XV век
9. *Athens 899*, Атина, Национална библиотека Грчке, Теорија, XV век

10. *Athens 2406*, Атина, Национална библиотека Грчке, Теорија (пападика); A. D. 1453.
11. *Athens 928*, Атина, Национална библиотека Грчке, Антологија, крај XIV почетак XV века; поред бројних грчких мелода, садржи и напеве српских мелода: Исaiје, Николе и Стефана
12. *Athens 2411*, Атина, Национална библиотека Грчке, Антологија, друга половина XIV и почетак XV века
13. *Athens 2500*, Атина, Национална библиотека Грчке, Стихирар са матиматарионом, XIV век
14. *Athens 2604*, Атина, Национална библиотека Грчке, Пападика, писар Игнатије монах и доместик, A. D. 1463.
15. *Athens 2622*, Атина, Национална библиотека Грчке, Пападика, XIV или XV век
16. *Athens 2599*, Атина, Национална библиотека Грчке, Пападика, XV век
17. *Athens 2147*, Атина, Национална библиотека Грчке
18. *Esphigmenou 54*, Света Гора, Манастир Есфигмен, Ирмологија, XI–XII век; архаична *коален* нотација
19. *Karakallou 224 /213/*, Света Гора, манастир Каракалу, Ирмологија, XIV век
20. *Karakallou 212*, Света Гора, манастир Каракалу, Ирмологија, средина XVIII века; напеви Баласија јереја
21. *Philoteou 236*, Света Гора, манастир Филотеј, Ирмологија
22. *Laura G 9 /249/*, Света Гора, Велика Лавра, Ирмологија, XI–XII век, *коален* нотација
23. *Laura D 11 (387)*, Света Гора, Велика Лавра, Евхологион, XI–XII век, *коален* нотација (са *шарџир* неумама); *екфонетска* нотација на текст Јеванђеља
24. *Koutlumusi 399*, Света Гора, манастир Кутлумуш, Пападика, средина XIV века
25. *Vlatadon 46*, Солун, манастир Влатадон
26. *Vatopedi 1495*, Света Гора, манастир Ватопед
27. *Pantocrator 214*, Света Гора, манастир Пантократор, Теорија (пападика) са антологијом, матиматарионом и калофоничним стихираром; A. D. 1433; писар: Давид Редестинос; мелоди: Гликис, Ксерос, Кукузел, Панарет, Јоанис, Коронис, Георгије Згуропулос, Кондопетрис, Дзакопулос, Атанасије, Агалианос, Докианос, Григорије, Лонгин, Кукумас, Итикос, Мануил Плагитес, Стаменицес, Корнелиос, Мистакон, Мануил Аргиропулос, Фардивикес, Келатинос, Мануил Орфанотрофос.

28. *Ambros Q. 11 gr. 665*, Милано, Библиотека Амброзиана
29. *Ambros L. 36 – gr. 461*, Милано, Библиотека Амброзиана
30. *Paris B.N. Res. Vm 504*, Париз, Национална библиотека
31. *Barberini 392*, Ватикан, *Biblioteca apostolica Vaticana*
32. *Vat. Barb gr. 300*, Ватикан, *Biblioteca apostolica Vaticana*, Теорија (пападика, методи) са антологијом и калофоничним стихираром, XV век; мелоди: Кукузељ, Кладас, Кондопетрис, Ксенос Коронис, монах Атанасије, Докианос, Кукумас, Магулас, Гликис, Вастадзис, Агатон, Хрисафис, Сигерос, Агалианос, Згуропулос, Ласкарис, Редестинос, Марко Коринтски, Герасим, Аргиропулос, Лонгин, Итикос.
33. *Vaticanus 1528*, *Biblioteca apostolica Vaticana* – Ватикан
34. *Leningrad gr 121*, Петерсбург, Публична библиотека, Ирмологија
35. *Berlin 49 Coislin*, Берлин, *Deutsche Staatsbibliothek (Stiftung Preussischer Kulturbesitz)*, Стихирап, XII век, коален нотација
36. *College Heirmologion MS. 0.2.61*, Кембриџ, Тринити колеџ, Ирмологија, почетак XIV века
37. *Saba 599*, Јерусалим, Патријаршијска библиотека, Ирмологија, XIII–XIV век.

UDC 78.089:783.2]:091

778.142:77.039]:091

DOI: 10.2298/MUZ1010153P

Vesna Peno

MICROFILMS AND PHOTOGRAPHS OF NEUMATIC MANUSCRIPTS IN THE SASA INSTITUTE OF MUSICOLOGY ARCHIVES

Abstract: Microfilms of neumatic MSS, and photographs of some folia taken from neumed codices kept at the SASA Institute of Musicology Archives, are represented in this paper. In the microfilms, there are mainly heirmologia from Byzantine and late-Byzantine period and sticherarios and antologies as well. The selected folia from the Chilandar manuscripts, primarily with the Greek text, constitute the collection of photographs.

Key words: microfilms, liturgical manuscripts, neumatic notation, Miloš Velimirović, Dimitrije Stefanović.

To the archival materials of the SASA Institute of Musicology belongs in size small, but in content a valuable collection of microfilms, primarily of Greek neumatic manuscripts and photos of particular pages from late and post Byzantine neumatic MSS, mainly from the library of Chilandar monastery on the Mount Athos. The study of Byzantine and Old Slavic chant tradition, which has been one of the priority research projects of the Institute of Musicology set by its founders, was central to the longtime scientific engagement of Dimitrije Stefanović, who has been given credit for the formation of the abovementioned collection.

Two years ago the collection of microfilms at the SASA Institute of Musicology was enriched with a gift of a well-known musicologist-Byzantologist, an eminent expert on medieval music and a professor of prestigious U.S.A. universities, Miloš Velimirović, who was once the Institute alumnus. After the retirement, Miloš Velimirović decided to bequeath the greatest part of his private scientific library to the Institute of Musicology. Items of the collection were over the years being conveyed to the Institute by its associates, by professors and students of St. Sava Serbian Orthodox School of Theology, Libertyville. He sent the last package of books by our associate who was then in the USA, only two days before his, though at a late age, sudden death.¹

It is worth mentioning though that, until recent times, when the process of digitization started to be implemented both in large national libraries and in other institutions with valuable collections of manuscripts as well, old chanting books were often only available to the re-

¹ See Vesna Peno, *Miloš Velimirović (1922–2008) In memoriam*, *Muzikologija* 8, (2008), 329–334.

searchers if microfilmed. By the efforts of, in the first place, founders and later associates of *Monumenta Musicae Byzantinae*, among them of Miloš Velimirović as well, the microfilms of all relevant chanting books were commissioned and collected over decades, representing examples of different types of neumes and belonging to different holdings, starting from the National Library in Athens, Greece, over Athonite and Palestinian monastery treasuries, all up to the libraries of all major European cities (Paris, Oxford, Vatican, Vienna, etc.).² It was indeed from this library of the Institute for Medieval Greek and Latin studies in Copenhagen that Velimirović and Stefanović were commissioning duplicates of microfilms for the purpose of their research.

Dimitrije Stefanović started compiling his collection of microfilms while he was working on his doctoral dissertation with Egon Wellesz in Oxford. Since he was studying early Slavic *Sticherarions*, microfilms of Greek and Russian *Sticherarions* from 12th and 13th century also found place in his collection.³ On his return to the home country, he continued with the research. Chilandar monastery with its substantial library was an important destination. Through the project of SASA Chilandar Committee, he carried out research of neumatic manuscripts in the library. Cooperation with late monk Mitrofan resulted in microfilming numerous pages of neumatic manuscripts – Greek, Slavic, Greek-Slavic, not only in Chilandar but also in Great Lavra (Lavra, MS E-10, 17th century, Slavic *Sticherarion*). Therefore, over the time, there has been created a photo album which, in the absence of complete microfilmed chant books, could have been useful for the comparative analysis of specific chanting melodies and certain types of neumatic MSS.⁴

Since the Slavic manuscripts, among them the music ones as well, had already been microfilmed and stored in Archaeographic department

² Two most worthy microfilm collections of manuscripts belonging to the Byzantine and Post-Byzantine chant tradition are in the property of the Institute for Medieval Greek and Latin studies at the University of Copenhagen – a branch of former *Monumenta Musicae Byzantinae*, and Patriarchal Institute for Patristic Studies at the Vlatadon monastery in Thessaloniki. Worthy to be mentioned is a collection of microfilms of Chilandar Slavic codices at the Archaeographic Department of the National library of Serbia, compiled by the effort of Dimitrije Bogdanović, as well as a collection of Slavic manuscripts in the Chilandar room at Ohio University Library, Columbus.

³ *The Tradition of the Sticheraria Manuscripts*, the doctoral dissertation defended at Oxford University, in 1967.

⁴ In the words of Danica Petrović, in her doctoral dissertation: *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena*, (posebna izdanja Muzikološkog instituta SANU, knj. 16/1–2, Beograd 1982), and many other papers that were published later, owing to the kindness of Dimitrije Stefanović and monk Mitrofan, many photographs of Chilandar codices, necessary to be consulted in the course of scientific work, were procured.

of the National Library of Serbia⁵, it was necessary to enable access to the Greek neumatic MSS as well. Hence, in the photographs kept at the Institute of Musicology there are mainly pages of Greek codices, though there are also those of the Greek-Slavic and Slavic chant books, listed in the Supplement II.⁶ In the list of photographs, in certain cases, the mark of notation type, was omitted. The notation type was indicated only in those manuscripts for which, on the basis of dating or specific melodies, it was possible to make a reliable assumption that they represent a particular type of neumatic semiography. Meticulous assessment of notation will be possible only after a comprehensive analysis of the manuscript content, in which there could be found parts in different kinds of notation sometimes. As a matter of fact, the music treasure of Chilandar has not been systematically studied yet. Andrija Jakovljević deserves credit for the only compiled list of Chilandar music heritage. While preparing inventories of chanting codices, he visited Chilandar several times in the period from 1967 to 1971, and also continued with his work on this comprehensive material later on, although a complete catalogue, announced in the printed attachment of Hilendarski zbornik in 1978 has not been published yet. Jakovljević's inventory includes short and incomplete descriptions of music manuscripts and provides essential information on them, such as: signature, title, dimensions, number of leaves (foliation was mostly done by the author), writing material (parchment or paper), chronological data (a century or year), notes and notation type. When determining music notation type, Jakovljević made many mistakes, using non-standardized terms or those which in the meantime had become out-dated in the scientific world. Nevertheless, in spite of many shortcomings, this inventory has enabled researchers to have a more detailed insight into music heritage of the Serbian royal Lavra in the Mount Athos over the past three decades. In the same year, 1978, Dimitrije Bogdanović's *Catalogue of cyrillic manuscripts of Chilandar monastery* was published, containing exclusively Slavic chant books, and omitting the Greek and bilingual ones, mostly Greek-Slavic.⁷ The data that Bogdanović provided are more precise regarding description of format and material description of manuscripts, but the notes related

⁵ The project of microfilming of Slavic manuscripts in Chilandar was conceived and carried out by Dimitrije Bogdanović, then the Head of Archaeographic Department.

⁶ Andrija Jakovljević, *Inventar muzičkih rukopisa manastira Hilandara*, Hilendarski zbornik 4, (1978), 193–234; Mateja Matejić, *Hilandar Slavic Codices: A Checklist of the Slavic Manuscripts from the Hilandar Monastery (Mount Athos, Greece)*, The Ohio State University Slavic Papers No. 2, Columbus 1976; Predrag Matejić, *Watermarks of the Hilandar Slavic Codices, A Descriptive Catalogi*, Centre International d'information sur les sources de l'histoire Balkaniques et Méditerranéenne, Sofija 1981; Dimitrije Stefanović, *An Additional Checklist of Hilandar Slavonic Music Manuscripts*, Hilendarski zbornik 7, 1989, 163–176.

⁷ Dimitrije Bogdanović, *Katalog ćirilskih rukopisa manastira Hilandara*, Beograd 1978.

to music notation type the melodies were written in were taken from Jakovljević. *The inventory of music manuscripts* offers more thoroughly described colophon and margin notes than the ones given in Bogdanović's *Catalogue*.

A very significant collection of microfilmed manuscripts, including chant manuscripts, is the one compiled for *Chilandar Research Library* project by Mateja Matejić. Dimitrije Stefanović has supplemented the existing Inventory with description of missing manuscripts, which he noticed while reviewing microfilms in the abovementioned library in Columbus. Critical commentaries of existing reviews of Chilandar music manuscripts were omitted in his supplement, so for the researchers of the neumatic notation the available bibliography is not always reliable source of information. It is worth mentioning that over the last few years, as a part of digitalization process of archival and manuscript material in Chilandar monastery, musical journals have also been digitalized. Unfortunately, even in this form, exceptionally valuable and not yet examined music material is not available to researchers. Until this happens, the photographs of the Institute of Musicology Archives will serve their purpose, as well as the microfilms of the Byzantine and late-Byzantine manuscripts the examination of which has not been fully exhausted.

Velimirović started compiling his collection of microfilms while he was working on his doctoral dissertation. Most of those microfilms were taken from the *Monumenta Musicae Byzantinae* fund. Later on as well, while he was actively researching Byzantine music he was bringing certain microfilms from libraries in Athens, Paris, Oxford, Vatican, and Vienna.

Velimirović's legacy at the Institute of Musicology, among other things, comprises a total of thirty-two microfilms, though there are sometimes several microfilmed manuscripts or parts of them on some of the reels. Since the irmologic chant had occupied his attention for long, and that he dealt with the *Heirmologion* in the Byzantine and Slavic chant tradition in his doctoral dissertation⁸, it was logical that in his private collection he possessed significant manuscripts on microfilms representing this type of chant books. As it was necessary for the purpose of comparative study to consult various types of notation used for irmologic tunes, Velimirović included in his collection representative samples of manuscripts in Paleo-Byzantine semiography (such as *Sinai Codex 929* or *Esphigmenou 54* from the XI century, or, *Laura G 9 /249/* from the XII century), as well as those written in middle-Byzantine and late-Byzantine neumes (*Sinai gr. 1258* dated in 1257 or *Sinai gr. 1256*,

⁸ See Miloš M. Velimirović, *Byzantine Elements in Early Slavic Chant: The Heirmologium*, *Monumenta Musicae Byzantinae*, Studies on the Fragmenta Chilandarica Palaeoslavica I, vol. 4, Pars Principalis et Pars Suppletoria (in collaboration with The Dumbarton Oaks Research Library and Coll. and the Slavic Department of Harvard University), Copenhagen 1960.

from 1309, *Sinai gr. 1257* from 1332; Karakallou 212 the XVIII century). Microfilmed codices of sticheraria, anthologie and acolouthia from the time after the fall of Constantinople are also valuable. These codices, rich and diverse in content, consisting of melodies by numerous masters of chanting art⁹, are also characteristic for starting usually with papadike, having illustrative depictions of so called *trohos* or *paralagia* – a system of eight modes and their *apechema*, as well as *illustrations of neume symbols*.¹⁰

A close insight into the microfilms and their content has not been fully provided by this paper. The lists do not include a range of microfilms procured by the associates of the Institute for their specific research. Therefore the collection of microfilms and folia of neumatic codices from the Archives of the Institute of Musicology deserves further study which will, along with the already carried out studies, no doubt, significantly contribute to familiarizing with the Byzantine chant tradition as well as with the Russian, Bulgarian and Ukraine chant tradition and, by this, with the Serbian church chant heritage.

SUPPLEMENT I

Microfilms of the Neumatic MSS collected by Dimitrije Stefanović¹¹

1. *MS Laura Γ 67*, Mount Athos – Laura, Sticherarion, early 11th c, early-Byzantine notation – chartres and coislin.
2. *MS Vatoped 1488*, Mount Athos, Vatopedi, Sticherarion, early-Byzantine notation – coislin, A. D. 1050.
3. *MS Ochrid 53*, Ochrid, National Museum, Sticherarion, 11–12th c, early-Byzantine notation.
4. *MS Sinai 1242*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Sticherarion, 11th c, early-Byzantine notation – coislin.

⁹ Manuscripts Pantocrator 214 and Sinai gr. 1552 include especially great number of melodies of various Byzantine chanting masters.

¹⁰ In the Table no. 3, there are listed microfilms that belong to the collection of Miloš Velimirović, by whose courtesy they became a part of Archives of the SASA Institute of Musicology. For the manuscripts for which there existed bibliographic data, the most characteristic references were selected (such as holdings data, date, notation type etc.) whereas for some codices it was necessary to carry out more thorough research so as to reveal their content. In the given list, the microfilms are grouped according to the type of microfilmed manuscript content.

¹¹ I would like to emphasize that the collection of microfilms once compiled by academician Dimitrije Stefanović includes also unsigned and unidentified microfilms, so the upcoming studies will answer questions concerning the content of the manuscripts in these microfilms and, possibly, of some folia. Here are therefore exclusively mentioned only these microfilms which inambiguously identify the manuscript they contain.

5. *MS Sinai 1218*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Sticherarion, mid-Byzantine notation, A. D. 1177.
6. *MS Sinai 1227*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Sticherarion, 12th c, early-Byzantine notation – coislin.
7. *MS Sinai 1241*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Sticherarion, 12th c, early-Byzantine notation – coislin.
8. *MS Sinai 1471*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Sticherarion, 14th c, mid-Byzantine notation.
9. *MS 928*, Athens, National library of Greece, bilingual Greek – Slavic, 15th c, late-Byzantine notation.
10. *MS E. D. Clarke 14*, Oxford – Bodleian library, late-Byzantine notation, A. D. 1553
11. *MS Liturg.Gr. f. 5*, Oxford – Bodleian library, 17th–18th c, late-Byzantine notation.
12. *MS Gr. 22*, Oxford, Lincoln College, 16th c, late-Byzantine notation, 68r–83r, 84r, 149v–167r.
13. *MS Canon Gr. 25*, Oxford, Bodleian library, late-Byzantine notation, A. D. 1729, 139r–153r.

SUPPLEMENT II

A list of photographs from Chilandar Neumatic Manuscripts

a) Greek MSS

1. *MS 26*, Anthology, Middle Byzantine notation, 113r–117r, 139v, 140r, 260v–262r, 293r, 362r, 259v–260r, 420r.
2. *MS 27*, Anthology, Late Byzantine notation, 1r, 14v–15r, 18v, 19r.
3. *MS 32*, Anthology, Late Byzantine notation, A. D. 1799, 1r, 20v–21r, 216r–217r, 247r–247v, 274r.
4. *MS 36*, Mathematarion – Anthology, Late Byzantine notation, 1r, 106v–107r.
5. *MS 37*, Heirmologion, Late Byzantine notation, A. D. 1720, 175v–176r, 199v–200r.
6. *MS 39*, Anthology with mathematarion, Late Byzantine notation, 1r, 7v–9r, 11v–12r, 20v–22r, 108v–110r, 291r, 326–327r, 328r.
7. *MS 40*, Anthology, Late Byzantine notation, 1r, 35v–36r, 108v–109r.
8. *MS 41*, Anastasimatarion, Late Byzantine notation, A. D. 1839, 7v–8r, 50r.
9. *MS 42*, Anthology, Late Byzantine notation, A. D. 1705, 311v, 353r.
10. *MS 44*, Anthology, 19th c, Late Byzantine notation, 3r.

11. *MS 45*, Sticherarion, Late Byzantine notation, A. D. 1791, 1r, 8v–9r.
12. *MS 48*, Sticherarion, reformed – analytic notation, 80v–82r.
13. *MS 49*, Anthology, Late Byzantine notation, 1r–2r.
14. *MS 50*, Anthology, 33r, 244v–255r.
15. *MS 53*, Anthology, 69r–74v, 75r–80r, 273v–274r, 283v–300r.
16. *MS 55*, Anthology, Late Byzantine notation, A. D. 1795, 140v–141r, 145v–146r, 197r, 209v–210r, 254v, 386r.
17. *MS 59*, Anthology, 11r–11v.
18. *MS 61*, Anthology, Late Byzantine notation, A. D. 1784, 8r, 23v–24r, 110v–111r, 198r–210r, 213v–215r, 216v–220r, 223r–228r, 235v, 236r, 268v–268r.
19. *MS 69*, Anthology, reformed – analytic notation, 1v–2r.
20. *MS 70*, Anthology, Late Byzantine notation, A. D. 1768, 151r–152r.
21. *MS 71*, Heirmologion, Late Byzantine notation, A. D. 1778, 2r, 109r–114r, 128v–129r.
22. *MS 73*, Doxastarion, Late Byzantine notation, A. D. 1800, 119v–120r, 321v–328r.
23. *MS 80*, Sticherarion, Late Byzantine notation, A. D. 1795, 128v.
24. *MS 81*, Heirmologion, Late Byzantine notation, 419v–420r.
25. *MS 86*, Anthology, Late Byzantine notation, A. D. 1771, 189v–192r.
26. *MS 87*, Heirmologion, Late Byzantine notation, A. D. 1723, 158v–166v, 173v–185r, 223r.
27. *MS 90*, Anthology, 17th–18th c, Late Byzantine notation, , 258v–260r.
28. *MS 92*, Anthology, 18th c, Late Byzantine notation, 349v–350r.
29. *MS 97*, Anthology, 14th–15th c, Middle Byzantine notation, 59r–60v, 127v, 128v, 135r, 139r, 203v, 302v.
30. *MS 100*, Mathematarion, Late Byzantine notation, A. D. 1771, 5r, 464v.
31. *MS 146*, Anthology, Late Byzantine notation, 391v–392r.

b) Greek-Slavic MSS

1. *MS 46*, Anthology, reformed – analytic notation, 6r, 166r.
2. *MS 51*, 4r, Anthology, reformed – analytic notation, 23v–24r, 492v–493r.
3. *MS 56*, Anthology, 17v–18r, 47v–48r, 113r, 144r, 153v–154r, 231v–254r, 248v–249r, 253v–261r, 263v–283r.
4. *MS 565*, Anthology, reformed – analytic notation, 16v, 75r–75v, 81v, 101r, 103r, 107v–108r, 117r–120v, 124v.

5. *MS 668*, Anthology, late-Byzantine notation, 123v–124r, 132v–133r, 145v–146r, 153v–154r, 159v–160r, 163v–164r, 180v–181r, 274v, 291v–302r, 368v–370r.
6. *MS 64*, Anthology, reformed – analytic notation, 15r.
7. *MS 69*, Anthology, reformed – analytic notation, 1v–2r.
8. *MS 76*, Anthology, reformed – analytic notation, 279r.
9. *MS 85*, Anthology, Late Byzantine notation, 13v–14r, 19v–21r, 22v, 23r, 24v–26r, 28v–30r, 35r, 120v.
10. *MS 101*, Anthology, reformed – analytic notation, 83r.
11. *MS 102*, Anthology, late-Byzantine notation, 1r–4r, 10v–14v, 62v.
12. *MS 103*, Anthology, reformed – analytic notation, 1r–1v, 7v–14v, 16r–22v.
13. *MS 311*, Anthology with Sticherarion, late-Byzantine notation, 19v–20r, 239v–240r, 272r, 273v–274r.

c) Slavic MSS from different collections

1. *MS 309*, Anthology with Sticherarion, Late Byzantine notation, two dated inscriptions (in 1790 and 1820), 119v, 120r, 124v–126r.
2. *MS 312*, Sticherarion, Late Byzantine notation, 103v–106v.
3. *MS 554*, Anthology, trile, several dated inscriptions (1864, 1867, 1872, 1885), 251.
4. *MS 556*, Anthology, reformed – analytic notation, 243v–249r.
5. *MS 557*, Anthology, reformed – analytic notation, 16v–17r.
6. *MS 558*, Sticherarion, reformed – analytic, A. D. 1837, 1r, 29v–56r, 119v–131r.
7. *MS 559*, Sticherarion, reformed – analytic notation, 31v–59r, 125v–136r, 333r.
8. *MS 560*, Sticherarion, reformed – analytic notation, 1r, 80v–97r, 119v, 120v–146r, 389v–390r.
9. *MS 561*, folio without pagination, Anthology, reformed – analytic notation, three dates inscriptions (1876, 1878, 1879.)
10. *MS 563*, Octoechos, reformed – analytic notation, 23v–24r.
11. *MS 566*, Octoechos, reformed – analytic notation, A. D. 1844, 1r.
12. *MS 571*, Sticherarion, reformed – analytic notation, 1r.

d) Greek MSS from different collections

1. *MS Vatopedi 1499*, Vatopedi, Mount Athos, Sticherarion, Middle Byzantine notation, A. D. 1292, 8v, 46r, 48v, 64r, 70v, 71v, 72v, 106v, 110v–111v, 119r, 138v, 139v–141v, 142r, 143r, 174r, 177v, 216r, 218r,

219v, 221v, 224r, 262r, 267r, 278r, 316v, 318r, 319r, 320r, 325r, 329r, 336r, 338r, 409v–410r.

2. *MS Gr. 22*, Oxford, Lincoln College, 16th c, 68r–83r, 84r, 149v–167r.
3. *MS Canon Gr. 25*, Oxford, Bodleian library, A. D. 1729, 139r–153r.

SUPPLEMENT III

Microfilms of Neumatic MSS from the Collection of Miloš Velimirović

1. *Sinai 776*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Oktoechos (Parakletike + Tropologion), 8th–9th c.
2. *Sinai 929*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Heirmologion, early Coislin-notation, 11th c.
3. *Sinai 1258*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Heirmologion, A. D. 1257.
4. *Sinai 1256*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Heirmologion and Anthologia, A. D. 1309; Scribe: Irene, daughter of the calligrapher Theodoros; fols. 184–224 Kalophonic chants; presumably the Kukuzelian redaction of the Heirmologion.
5. *Sinai 1257*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Heirmologion and Anthologia, A. D. 1332.
6. *Sinai gr. 1552*, Sinai, Monastery of St. Catherine, Theory (Papadike; Methods), Akolouthia, Melodes Theodoros Rodakinos, Kukuzeles, Xenos Korones, Xeiros, Panaretos, Ioannes Kladas, Laskaris, Agathon, Kontopetres, Chrysaphes, Theodulos, Argyropulos, Phaleros, Agallianos, Dokeianos, Gerasimos, Kukumas, Ethikos, Glykys, Moschianos, Longinos, Manuel Gazes, Date 1475–1490, Scribe Theodoros Rodakinos.
7. *Athens 958*, National Library of Greece, Heirmologion, 14th c.
8. *Athens 240*, National Library of Greece, Theory, 15th c.
9. *Athens 899*, National Library of Greece, Theory, 15th c.
10. *Athens 2406*, National Library of Greece, Theory (Papadike); A. D. 1453.
11. *Athens 928*, National Library of Greece, Anthology, the end of 14th and the beginning of the 15th c., beside numerous Greek melodes, the manuscript contains Serbian chants of Isaija, Nikola and Stefan.
12. *Athens 2411*, National Library of Greece, Anthology, the second half of the 14th c. and the beginning of the 15th c.
13. *Athens 2500*, National Library of Greece, Sticherarion – Mathe-matarion, 14th c.

14. *Athens 2604*, National Library of Greece, Papadike, scribe Ignatie the monk and domesticus, A. D. 1463.
15. *Athens 2622*, National Library of Greece, Papadike, 14th or 15th c.
16. *Athens 2599*, National Library of Greece, Papadike, 15th c.
17. *Athens 2147*, National Library of Greece
18. *Esphigmenou 54*, Monastery Esphigmenou – Mount Athos, Heirmologion, Date 11–12; Archaic Coislin-notation.
19. *Karakallou 224 /213/*, Monastery Karakallou – Mount Athos, Heirmologion, 14th c.
20. *Karakallou 212*, Monastery Karakallou – Mount Athos, Heirmologion, the middle of 18th c.; Melodies of Balasios iereus.
21. *Philoteou 236*, Monastery Philoteou – Mount Athos, Heirmologion
22. *Laura G 9 /249/*, Monastery Great Laura – Mount Athos, Heirmologion, 11th–12th c., coislin notation.
23. *Laura D 11 (387)*, Monastery Great Laura – Mount Athos, Euchologion, 11th–12th c., Coislin-notation (with Chartres neumes); Ekphonic notation on Gospel-readings.
24. *Koutlumusi 399*, Monastery Koutlumusi – Mount Athos, Papadike, the middle of 14th c.
25. *Vlatadon 46*, Monastery Vlatadon, Thessaloniki.
26. *Vatopedi 1495*, Monastery Vatopedi – Mount Athos.
27. *Pantocrator 214*, Monastery Pantokratoros – Mount Athos, Theory (Papadike), Anthologia, Mathematarion, Sticherarion kalophonikon, Date 1433, Scribe: David Raidestinos. Melodes: Glykys, Xeros, Kukuzeles, Panaretos, Ioannes, Chalibures, Xenos Korones, Georgios Sguropulos, Kontopetres, Tzakopulos, Athanasios, Agallianos, Dokeianos, Gregorios, Longinos, Kukumas, Ethikos, Manuel Plagites, Stamenitzes, Kornelios, Mystakon, Manuel Argyropulos, Phardibukes, Keladinos, Manuel Orphanotrophos.
28. *Ambros Q. 11 gr. 665*, Ambrosian Library – Milan.
29. *Ambros L. 36 – gr. 461*, Ambrosian Library – Milan.
30. *Paris B.N. Res. Vm 504*, National Library – Paris.
31. *Barberini 392*, Library Biblioteca apostolica vaticana – Vatican.
32. *Vat. Barb. gr. 300 + 44 frames from 301*, Library Biblioteca apostolica vaticana – Vatican, Theory (Papadike; Methods) with Anthologia and Sticherarion Kalophonikon, 15th c., Melodes: Kukuzeles, Kladas, Kontopetres, Xenos Korones, Athanasios the Monk, Dokeianos, Kukumas, Magulas, Glykys, Bastatzes, Agathon, Chrysaphes, Sigeros, Agallianos, Sguropulos, Laskaris, Raidestinos, Markos of Korinth, Gerasimos, Argyropulos, Longinos, Ethikos.

33. *Vaticanus 1528*, Library Biblioteca apostolica vaticana – Vatican.
34. *Leningrad gr 121*, Heirmologion.
35. *Berlin 49 Coislin*, Library Deutsche Staatsbibliothek (Stiftung Preussischer Kulturbesitz), Sticherarion, 12th c., Coislin-notation.
36. *College Heirmologion MS. 0.2.61*, Cambridge – Library: Trinity College, Heirmologion; Date the beginning of 14th c.
37. *Saba 599*, Patriarchal Library – Jerusalem, Heirmologion, 13th–14th c.

(Translated by *Biljana Grujović*)

САРАДНИЦИ

Биографије и библиографије

FACULTY

Biographies and Bibliographies

Стана Ђурић-Клајн
музиколог
(Београд, 5. V 1908 – Београд, 18. II 1986)

У Београду је завршила основну школу, гимназију, Музичку школу и на Филозофском факултету студирала упоредну књижевност и историју музике код Милоја Милојевића. Као пијанисткиња усавршавала се у класи Лазара Левија у Паризу, а на Сорбони је завршила *Течај из француске цивилизације*. По повратку у Југославију деловала је 1929–1941. као пијанисткиња. Прва је у нашој средини извела *Концерти за клавир и оркестар у G-дуру* Мориса Равела, *Ноћи у шпанским вртловима* Мануела де Фаље, *Клавирски концерти* Игнација Јана Падеревског и друге композиције. Године 1932. постала је члан Организационог одбора Коларчевог народног универзитета. Учествовала је, као извођач и предавач, у раду познатих *Музичких часова* на овој установи. Од 1937. до 1945. била је професор у Музичкој школи „Станковић“. После Другог светског рата окренула се музикологији и музичкој критици. Од 1945. до 1948. била је референт за музику у Министарству просвете НР Србије, а од 1950. до 1971. доцент, па професор за Историју југословенске музике на Музичкој академији у Београду. Паралелно је од 1949. до 1974. деловала у Музиколошком институту САНУ, најпре као секретар, затим научни сарадник, а од 1962. до 1974. као директор. Била је покретач и главни уредник (1932–1936, 1955–1966), најбољег српског и југословенског музичког часописа *Звук*. Од 1938. до 1941. уређивала је, заједно с Миленком Живковићем и Вацлавом Ведралом, *Музички гласник*.

Један од пионира српске музикологије, Стана Ђурић-Клајн је и прва жена-музиколог у Србији. Главно подручје њеног научноистраживачког рада била је историја српске музике, посебно се интересовала за музику XVIII века. Највише је, међутим, истраживала музику XIX stoleћа. Објавила је велики број студија, расправа и чланака о заборављеним и слабо познатим старијим српским музичарима.

Животно дело СЂК јесте *Развој музичке уметности у Србији* (објављено у књизи: Josip Andreis – Dragotin Cvetko – СДК: *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Zagreb 1962). То је прва историја српске музике, она полази од најстаријих познатих података и споменика, и стиже до савременог доба.

Посебан афинитет СЂК је испољила према историји писане речи о музици код Срба. Поред осталог, за штампу је приредила књиге Петра Коњовића, Владимира Р. Ђорђевића и Војислава Вучковића. За прво издање библиотеке *Српска књижевност у сто књига* прире-

дила је прву, до данас једину антологију српске музичке есејистике (*Есеји о уметности*, 1966).

Као музиколог учествовала је на многобројним научним скуповима у земљи и иностранству. Један је од најзначајнијих српских и југословенских музичких лексикографа; текстовима о српској музици и музичарима сарађивала је у најугледнијим светским музичким и другим енциклопедијама: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, *Болњашая советская енциклопедия*, *Enciclopedia della musica* и др. Била је уредник за српску музику у оба издања *Музичке енциклопедије* Југославенског лексикографског завода у Загребу и у *Енциклопедији Југославије* истог издавача.

Као сарадник и директор Музиколошког института САНУ формирала је архивску збирку аутографа, преписа, старих и ретких издања српске музике, једну од најбогатијих у нашој земљи.

Музичком критиком почела се бавити пре Другог светског рата (*Музички гласник*, *Правда*). Између 1955. и 1980. била је оперски и балетски критичар београдског листа *Политика*. СЂК је и преводилац музиколошке литературе с француског, немачког, руског и словеначког језика.

Добитница је Октобарске награде Београда (1974), Ордена за заслуге за народ за златном звездом (1978), Седмојулске награде за животно дело (1982) и других признања.

Библиографија Стане Ђурић-Клајн саопштена је у књизи Роксанде Пејовић, *Музиколог Стана Ђурић-Клајн: историографска, есејистичка и критичарска делатности*, САНУ (Посебна издања, књ. DCXVII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 9) – Музиколошки институт САНУ – Удружење композитора Србије, Београд 1994, 173–201.

Stana Đurić-Klajn

Musicologist

(Belgrade, May 5th, 1908 – Belgrade, February 18th, 1986)

Having completed elementary, grammar, and music schools, Stana Đurić-Klajn studied comparative literature and history of music (in the class of Miloje Milojević) at the Faculty of Philosophy, University of Belgrade. She studied piano with Lazare Lévy in Paris and completed the *Course of French Civilization* at the Sorbonne. Upon return to Yugoslavia she followed a career as a pianist in the period 1929–1941. She was the first in our country to perform *Concerto for piano and orchestra in G* by Maurice Ravel, *Nights in the Gardens of Spain* by Manuel de Falla, *Piano Concerto in A Minor* by Ignacy Jan Paderewski, as well as other compo-

sitions. In 1932 she became a member of the Organization Committee of Kolarac People's University. There she participated as a performer (pianist) and lecturer of well-known *Music Lessons*. From 1937 to 1945 she worked as a piano professor at the "Stanković" music school in Belgrade. After World War Two she turned to musicology and musical criticism. From 1945 to 1948 she was consultant for music in the Ministry of Education of Serbia, and from 1950 to 1971 assistant professor and full professor of the history of Yugoslav music at the Music Academy in Belgrade. At the same time from 1949 to 1974 she worked in the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, first as secretary, then as research associate, and from 1962 to 1974 was head of the Institute. She was the founder and editor-in-chief (1932–1936, 1955–1966), of the best Serbian and Yugoslav music magazine *Zvuk* [Sound]. In the period 1938–41 she edited *Muzički glasnik* [Music Herald] together with Milenko Živković and Vaclav Vedral.

A pioneer of Serbian musicology, Stana Đurić-Klajn was also the first woman musicologist in Serbia. The main area of her research was history of Serbian music, with particularly interest in music of the 18th century, although she mostly researched 19th century music. She published a great number of studies, treatises and articles on forgotten and less known older Serbian musicians.

Stana Đurić-Klajn's life work is *Development of Music in Serbia* (published in book Josip Andreis – Dragotin Cvetko – SĐK: *Historical Development of Music Culture in Yugoslavia*, Zagreb 1962). That was the first history of Serbian music, beginning from the oldest known facts and monuments and ending with the contemporary era.

SĐK was specially devoted to the history of Serbian musicography. Among other things, she prepared and edited books by Petar Konjović, Vladimir R. Đorđević and Vojislav Vučković. For the first edition of collection *Serbian Literature in 100 Books* she prepared the first and so far the only anthology of Serbian music writing (*Essays on art*, 1966).

As a musicologist she participated in numerous congresses and conferences at home and abroad. She is one of the most significant Serbian and Yugoslav music lexicographers, writing texts on Serbian music and musicians for famous world music and other encyclopaedias: *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, *Большая советская энциклопедия*, *Enciclopedia della musica* etc. She was the editor for Serbian music in both editions of *Music Encyclopaedia* of the Yugoslav Lexicography Institute in Zagreb and the *Encyclopaedia of Yugoslavia* by the same publisher.

As associate and director of the Institute of Musicology of SASA she made the archive collection of autographs, transcripts, old and rare editions of Serbian music one of the riches of her country.

She started music criticism before World War Two (*Muzički glasnik, Pravda [Justice]*). Between 1955 and 1980 she was opera and ballet critic in Belgrade's daily newspaper *Politika [Politics]*. SĐK also translated musicology literature from French, German, Russian and Slovenian.

She received the October Award of Belgrade (1974), Medal for merits for people with a golden star (1978), the Seventh July Award for life work (1982), and other awards.

Stana Đurić-Klajn's bibliography was published in Roksanda Pejović's book *Stana Đurić-Klajn: musicologist, historiographer, essayist and critic*, SASA (Monographs, vol. DCXXVII, Department for Fine Arts and Music, vol. 9) – Institute of Musicology of SASA – Union of Composers of Serbia, Belgrade 1994, pp. 173–201.

Библиографија / Bibliography*

Књиге / Books

1. *Музика и музичари*. Избор чланака и студија. Просвета, Београд 1956, 176 стр.
2. *Увод у историју југословенске музике*. Б. и., Б. м., 1959, 116 стр.
3. *Razvoj muzičke umetnosti u Srbiji*, у: Josip Andreis – Dragotin Cvetko – Stana Đurić-Klajn, *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Školska knjiga, Zagreb 1962, 529–709.
4. *Uvod u istoriju jugoslovenske muzike*. Drugo, dopunjeno izdanje. Umetnička akademija, Beograd, 1963, 58 str.
5. *Историјски развој музичке културе у Србији*. Pro musica (Едиција „Pro musica“, 1), Београд 1971, 184 стр.
6. *A Survey of Serbian Music through the Ages*. Translated by Nada Ćurčija-Prodanović. Association of composers of Serbia, Belgrade 1972, 200 pp.
7. *Akordi prošlosti*. Prosveta, Beograd 1981, 312 str.
8. *Млади дани Стевана Мокрањца*. „Мокрањчеви дани“, Неготин 1981, 116 стр.

* Са извесним исправкама ова библиографија преузета је из монографије Роксанде Пејовић, *Музиколог Стана Ђурић-Клајн: историографска, есејистичка и критичарска делатност*, САНУ (Посебна издања, књ. DCXXVII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 9) – Музиколошки институт САНУ – Удружење композитора Србије, Београд 1994, стр. 173–201.

With certain corrections this bibliography has been taken from Roksanda Pejović's monograph *Музиколог Стана Ђурић-Клајн: историографска, есејистичка и критичарска делатност* [*Musicologist Stana Đurić-Klajn: historiography, essay and criticism activities*], quoted above.

9. *Музички записи*. Културно-просветна заједница Србије – Музиколошки институт Српске академије наука и уметности – „Вук Караџић“ (Библиотека „Култура и друштво“), Београд 1986, 216 стр.

Студије, прикази, и други текстови / Studies, reviews, and other texts**

10. [Стана Рибникар] *Геше и музика*, Музички гласник, 1932, V, 3–4, 65–71.
11. [С. Р.] *Нешто о Шопену*, Музички гласник, 1932, V, 3–4, 78–81.
12. [Стана Рибникар] *Игор Сјравински*, Музички гласник, 1932, V, 5–6, 129–132.
13. [Stana Ribnikar] *Intimni lik Kornelija Stankovića*, *Zvuk*, 1932–1933, I, 1, 14–17.
14. *Thomas Mann, Souffrances et grandeur de Richard Wagner*, *Zvuk*, 1932–1933, I, 12, 423–424. Stana Ribnikar.
15. [Stana Ribnikar] *Leimer-Gieseking: Modernes Klavierspiel*, *Zvuk*, 1933–1934, II, 3, 108–109.
16. [Stana Ribnikar] *Povodom pisma g. Milenka Živkovića*, *Zvuk*, 1933–1934, II, 3, 108–109.
17. [S. R.] *Guy de Pourtalès – Wagner Edition. Nouvelle Revue Française, Paris*, *Zvuk*, 1933–1934, II, 4, 157.
18. [S. R.] *Dr Josip Mantuani, 28. III 1866 – 18. III 1933*, *Zvuk*, 1933–1934, II, 6, 231.
19. [S. R.] *V. Dandre, Anna Pavlova in art and life*, *Zvuk*, 1933–1934, II, 6, 239.
20. [S. R.] *Srećko Albini. 10. XII 1869 – 18. IV 1933*, *Zvuk*, 1933–1934, II, 7, 271.
21. [Stana Ribnikar] *Tragovi svetovne muzike u srpskoj prošlosti*, *Zvuk*, 1935, III, 94–100.
22. [Stana Ribnikar] *Kornelije Stanković i njegovo doba*, *Zvuk*, 1935, III, 5, 173–177.
23. [Stana Ribnikar] *Dr Vojislav Vučković: Materialistička filozofija umetnosti*, *Zvuk*, 1935, III, 6, 243–244.
24. [Stana Ribnikar] *Savremena muzika na praškom festivalu*, *Zvuk*, 1935, III, 8–9, 341–344.
25. *Француска савремена музика, у: Музика од краја XVI до XX века. (Преглед карактеристичних момената у развоју европске музике новог века)*, Коларчев народни универзитет (Библиотека КНУ, књ. 19), Београд 1936, 61–68.

** Уколико место издања није наведено, посреди је Београд.
Unless otherwise listed, the place of publication is Belgrade.

26. *Улога жене у музици*, Жена данас, 1936, 2, 4.
27. *Пушјеви наше Модерне*, Музички гласник, 1938, VIII, 1, 7–10.
28. *Музика у радничкој комори*, Музички гласник, 1938, VIII, 1, 13.
29. *Хрватски композитори прошлог шлуђинских елемената*, Музички гласник, 1938, VIII, 2, 34–35.
30. *Фјодор Шаљаин је умро*, Музички гласник, 1938, VIII, 4, 82–83.
31. *Др Миховил Томандл: Сиоменица Панчевачког српског црквеног певачког друштва (Панчево, 1938)*, Музички гласник, VIII, 5, 103–105.
32. *Интернационална конференција за музичко васпитање и медицинску педагогију*, Музички гласник, 1938, VIII, 7, 148–149. U. S.
33. *Наместо увода*, Музички гласник, 1938, 8–9, 156–160.
34. *Музичко стварање у Немачкој по званичним прописима*, Музички гласник, 1938, VIII, 10, 221–222.
35. *Из преписке Модестиа Мусоргског. Поводом стогодишњице рођења*, Музички гласник, 1939, IX, 3–4, 63–69.
36. *Диригована или слободна уметност*, Музички гласник, 1939, IX, 5, 94–97.
37. *Љубица и Даница С. Јанковић: Народне игре (III књига, Београд, 1939)*, Музички гласник, 1939, IX, 5, 108–109.
38. *Основне вежбе за клавир, саставиле Д. Велимировић и М. Ђаја*, Музички гласник, IX, 6, 132. С. Ђ-К.
39. *Ернест Кренек о проблемима савремене опере*, Музички гласник, 1939, IX, 7–8, 142–144. U. S.
40. *Sodobna srpska glasba*, prev. Dragotin Cvetko, Ljubljanski zvon, Ljubljana 1940, LX, 5–6, 263–267.
41. *Два значајна датума*, Музички гласник, 1940, X, 1, 1–2. С. Ђ-К. [Поводом преноса посмртних остатака Корнелија Станковића из Будимпеште и поводом педесет година од првог гостовања Музичког друштва „Станковић“ у Пешти.]
42. *Десет година „Музичког гласника“*, Музички гласник, 1940, X, 1, 7–17.
43. *Евгениј Ваулин: Школа за клавир, наклада Ф. Шидак*, Музички гласник, 1940, X, 3–4, 63–64. С. Ђ-К.
44. *Luka Kratolic i Matija Tornc: Pevska vadnica*, Музички гласник, 1940, X, 7–8, 141. С. Ђ-К.
45. *Марко Тајчевић: За мале*, Музички гласник, 1940, X, 9–10, 157. С. Ђ-К.
46. *Корнелије Станковић*, Напред, 1940, III, 41, 4–7. [Поводом преноса посмртних остатака из Будимпеште у Београд.]

47. П. И. Чајковски, Напред, 1940, III, 53, 6–7.
48. Горки и музика, Наша књижевност, 1946, I, 2, 6–7, 425–429.
49. Светозар Марковић у српској музици, Наша књижевност, 1946, I, 3, 9, 152–153.
50. Миленко Живковић: Уметности хорског певања, Наша књижевност, 1946, I, 3, 10, 311.
51. Вук Караџић и српска музика, Књижевност, 1947, II, 9–10, 259–267.
52. Композиције Бранкових песама, Летопис Матице српске, год. CXXI, књ. 361, св. 4, Нови Сад 1947, 226–230.
53. Mihail Ivanovič Glinka, Narodna armija, 8. II 1947.
54. Национално у делу Глинке, Југославија – СССР, 1948, 33, 28–31.
55. Неостварени сан Корнелија Станковића, Књижевне новине, 13. IV 1948, I, 9.
56. Контуре нашег новог музичког стваралаштва, Музика, 1948, I, 1, 17–23.
57. Фредерик Шопен, Књижевне новине, 18. X 1949.
58. L' état actuel de la musique yougoslave, Cahiers de France, Paris 1950.
59. Први српски либрето, Књижевност, 1950, V, 4, 384–387.
60. Сто година српске уметничке музике, Културни живот, 1950, II, 1, 29–33.
61. Исидор Бајић, Летопис Матице српске, Нови Сад, 1950, год. CXXVI, књ. 365, св. 3–4, 183–186.
62. Kornelije Stanković i Stevan Mokranjac u očima inozemstva, Ilustrovani vjesnik, 283–284, Zagreb 1951, 25.
63. Теме на конгресу у Опатији, Књижевне новине, 12. X 1951.
64. О стоогодишњици Јосифа Маринковића, Књижевне новине, 27. X 1951.
65. Војислав Вучковић. О годишњици смрти, Књижевне новине, 23. XII 1951.
66. Народна уметности у нашој земљи живи интенизивним животом, Политика, 19. IX 1951.
67. Десећ година од смрти Станислава Биничког, Књижевне новине, 16. II 1952.
68. Проблем југословенске химне, Књижевне новине, 27. IV 1952.
69. Савремени музички живот у светлу једног међународног музичког конгреса, Књижевне новине, 24. VI 1952.
70. Беч у данима музике, Политика, 12. VI 1952.
71. Gesellschaftsformen in Musikentwicklung [In]: Internationaler Musik-kongressbericht, Wien, 1953, 136–139.

72. *L'art musical yougoslave*, La revue française, Paris, septembre 1953, 48.
73. *Одјеци романтизма у српској музици*, Радио Београд, 1953, IX, 142, 3. и 19.
74. *Јосиф Маринковић*, Радио Београд, 1953, IX, 144, 2–3.
75. *Анђун Добронић*, Ревизија књижевности, позоришта, лирике, филма, ликовне уметности, 16. IV 1953.
76. *Могућности домаће опере*, Политика, 5. IX 1954.
77. *Виолиниста и аванјуриста Иван-Мане Јарновић*, Политика, 29. и 30. XI и 1. XII 1954.
78. *Фински национални бард Јан Сибелијус*, Културни гласник, 1955, 12, 26–31.
79. *Фински национални бард Јан Сибелијус. Поводом деведесетогодишњице рођења*, Политика, 11. XII 1955.
80. *Десет година Београдске опере*, Позоришни живот, 1955, I, 25–32 и 52.
81. *Ciljevi i zadaci*, Zvuk, 1955, 1, 1–4.
82. *Илочка јеремијада је имала своју мелодију*, Борба, 9. XII 1956.
83. *Un contemporain de Mozart: I. M. Jarnović*, [In]: *Bericht über den internationalen musikwissenschaftlichen Kongress, Wien, Mozartjahr 1956*, Graz – Köln 1958, 134–138.
84. *Место наше музике у свету*, Културни гласник, 1956, 3, 27–35.
85. *Место наше музике у свету*, НИН, 11. III 1956.
86. *Музика код Стерије*, Политика, 1, 2. и 3. V 1956.
87. *L'opéra yougoslave contemporain*, [In]: *Théâtre dans le monde*, Paris 1956.
88. *Zgodovinski razvoj jugoslavanskega opernega ustvarjanja*, Gledališki list Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru, Maribor 1957–1958, XII, 5, 82–95; 9, 169–172; 11, 231–234; 13, 324–326.
89. *Музика Народу*, Политика, 1, 2, 3. V 1957.
90. *Прашко пролеће*, Политика, 10. VI 1957.
91. *Поџрага за либретом*, Политика, 4. VIII 1957.
92. *Петар Стојановић*, Политика, 15. IX 1957.
93. *Petar Krstić, 18. XII 1877 – 21. I 1957*, Zvuk, 1957, 9–10, 397–399.
94. *Dani muzike u Varšavi*, Zvuk, 1957, 9–10, 400–404.
95. *Композитор Љубица Марић*, Жена данас, 1957, 154, 9.
96. *Архиви као извори за историју српске музике*, Архивски алманах, 1958, 1, 44–47.
97. *Двадесет година Музичке академије у Београду 1937–1957*, Београд 1958, 6–19.

98. *Југословенска музика у Ларусу*, Политика, 3. VIII 1958.
99. *Corrédpondance inédite de Johannes Brahms*, [In]: *Bericht über den siebenten internationalen musikwissenschaftlichen Kongress, Köln 1958*, Kassel – Basel – London – New York, 1959.
100. *Стеван Христић*, Позоришни живот, 1959, IV, 9, 19.
101. *Historical development of the Yugoslav music. Serbia* [In]: *Yugoslav Music*. Editors: Josip Andreis and Slavko Zlatić. Translated by Karla Kunc. Edition „Jugoslavija“, Београд, 1959, 28–37.
102. *Југословенска национална опера XIX века. L' opéra national yougoslave du XIX éme siècle*. [Реферат на музиколошком конгресу у Будимпешти, 1960].
103. *Поводом концерта Удружења музичких уметника Србије. Диференцијације у музичком животу*, Политика, 5. II 1960.
104. *Где је ствара „кајда“*, Политика, 29. и 30. XI 1961.
105. *Јосиф Шлезингер, зачетник српског музичког живота у XIX веку*, Јеврејски алманах 1961–1962, Београд 1963, 68–74.
106. *Двадесет пет година Музичке академије у Београду 1937–1961*, Београд 1963, 10–20.
107. *Петар Коњовић. Поводом осамдесетогодишњице рођења*, Позоришни живот, 1963, VII, 22, 25–26.
108. *Марштин из Крањске*, Политика, 29. и 30. XI и 1. XII 1964.
109. *Марш на Дрину*, Pro musica, 1965, 2, 3–4.
110. *Музички излет и SAD*, Zvuk, 1965, 63, 313–322.
111. *Milenko Živković, životni tok i delo*, Zvuk, 1965, 63, 300–303.
112. *Kornelije Stanković, nekad i sad*, Zvuk, 1965, 65, 604–609.
113. *Certains aspects de la musique profane serbe de l' époque féudale*, [In]: *Musiqua antiqua Europae orientalis*. Acta scientifica Congressus Bydgoszcz, Warszawa 1966, 117–139.
114. *Музичка есејистика и публицистика у Срба*, у: *Есеји о уметности*. За штампу приредили: Драмска уметност – Јован Ђирилов; Музичка уметност – Стана Ђурић-Клајн; Ликовна уметност – Лазар Трифуновић. Матица српска – Српска књижевна задруга (Библиотека „Српска књижевност у сто књига“, књ. 91), Нови Сад – Београд 1966, 175–201.
115. *Glasbena esejistika in muzikologija pri Srbih*, Muzikološki zbornik, Ljubljana 1966, II, 95–100.
116. *Јованка Стојковић, заборављени српски музичар*, Pro musica, 1966, 13, 4.
117. *Први оперски покушај*, Pro musica, 1966, 19, 6.
118. *Драгомир Кранчевић*, Pro musica, 1966, 20, 6–8.

119. *Место Стевана Мокрањца у историји наше музике*, Развитак, Зајечар 1966, VI, 6. 62–66.
120. *Завештање Војислава Вучковића*, Политика, 29. XII 1967.
121. *Certains aspects de la musique profane serbe de l'époque féodale*, Zvuk, 1967, 77–78, 66–77.
122. *Музички животи у Београду пре 1869. године*, у: *Један век Народног позоришта у Београду*, Београд 1968, 596–601.
123. *Завештање Војислава Вучковића*, Pro musica, 1968, 28, 19.
124. *Српска хорска музика до првог светског рата*, Нишке хорске свечаности, Pro musica, 1968, 32–33, 6–7.
125. *Улога Петра Коњовића у нашој култури*, Pro musica, 1968, 37, 12–13.
126. *Ruski umetnički misionar XIX veka u jugoslovenskim zemljama*, Arti musices, Zagreb 1969, 1, 161–171.
127. *Бела књига о опери. Тражење решења за садашње и будуће ситуације*, Политика, 21. III 1970.
128. *Две стотине година од рођења Лудвига ван Бетовена. Бетовен и ми*, Политика, 12. XII 1970.
129. *Плодна и разноврсна делатност Светиолика Пашићана*, Pro musica, 1970, 45, 12–13.
130. *Petar Konjović, osnivač Muzikološkog odseka i muzički pisac*, Zvuk, 1970, 108, 341–343.
131. *Петар Коњовић. Post mortem*, у: *Споменица посвећена преминулом академику Петру Коњовићу*, САНУ (Посебна издања, CDXLVII, Споменица, 53), Београд 1971, 37–40.
132. *Трагом старе словенске музике*, Политика, 4. XII 1971.
133. *Бранко Драгушиновић – In memoriam*, Политика, 27. XII 1971.
134. *Стеван Мокрањац у сећањима и исповестима своје супруге*, у: *Зборник радова о Стевану Мокрању*, САНУ, Београд 1971, 159–170.
135. *Библиографија о Стевану Мокрању*, у: *Зборник радова о Стевану Мокрању*, САНУ, Београд 1971, 245–269.
136. *Poslednja nadanja i traganja Antuna Dobronića*, Arti musices, Zagreb 1972, 3, 77–85.
137. *Др Димирије Стефановић*, Pro musica, 1972, 60, 4–5.
138. *Šezdesetogodišnji Oskar Danon*, Bilten SOKOJ-a, 21. februar 1973, 1–2.
139. *Исидор Бајић. Омиљени тумач осећања свог народа*, Pro musica, 1973, 67–68, 8–10.
140. *Трагом музике у XVIII веку*, у: *Српска музика кроз векове*, Галерија САНУ (каталог бр. 22), Београд 1973, 153–168.

141. *Sedamdeset leta Predraga Miloševića*, Bilten SOKOJ-a, april 1974, 1–2.
142. *Музички животи у Београду до 1918*, у: *Историја Београда*, књ. II: Деветнаести век, ур. В. Чубриловић, САНУ – Просвета, Београд 1974, 704–716.
143. *Музички животи у граду између два рата. Музички животи после 1945. године*, у: *Историја Београда*, књ. III: Двадесети век, ур. В. Чубриловић, САНУ – Просвета, Београд 1974, 398–416.
144. *Музичко школовање у Србији до 1914. године*, у: *Музичка школа Мокрањац 1899–1974*, Музичка школа „Мокрањац“, Београд, 1974, 11–41.
145. *Емил Хајек*. In *теторијат*, Политика, 19. III 1974.
146. *Изложба Српска музика кроз векове*, Pro musica, 1974, 71, 8–9.
147. *Стеван Мокрањац у сећањима и исповестима своје сугрупе*, Pro musica (V југословенске хорске свечаности, Ниш 1974), 1974, 8–10.
148. *Музика зближава људе. Разговор вођен са Станом Ђурић-Клајн на Другом програму Радио-Београда*, Књижевне новине, 16. XI 1975.
149. *Давнашњи дуџ. Више од шездесет година после смрти Војислава Вучковића први пути штампане његове композиције*, Политика, 16. VIII 1975.
150. *Српска музичка школа. 1899–1914*, Pro musica, 1975, 77, 7–9; 78, 7–9.
151. *Кристина де Санџи*, Политика, 11. IX 1976.
152. *Поводом 30-годишњице Југоконцерта. Продор наше уметности у свет. Док су првих петнаестак година наступања страних уметника или ансамбала по броју премашивала домаће, од 1960. на овамо тај однос се у великој мери преобрати у корист домаћих који одлазе у иностранство*, Политика, 28. XII 1976.
153. *Muzika na srpskim scenama u XIX veku*, Scena, 2, Novi Sad 1976, 68–71.
154. *Scenska muzika na repertoaru Narodnog pozorišta u Beogradu 1868–1914. u Muzeju pozorišne umetnosti SR Srbije, Beograd*, 1976, Teatron, 1976, 7, 112–113.
155. *Оркестри у Србији до оснивања Филхармоније*, у: *Београдска филхармонија 1923–1973*, Београд, 1977, 15–28.
156. *Јубилеј најстаријег уметничког факултета. Чездесет година оданости музици. За заслуге у образовању и ширењу музичке уметности председник Гито одликовао Факултет Орденом рада са црвеном заставом*, Политика, 22. XI 1977.
157. *Јован Урбан*, Pro musica, 1977, 91, 8–9.
158. In *теторијат*. *Анија Мезетова*, Политика, 26. III 1980.

159. *О петтогодишњици смрти Душана Сковрана. Велики хуманисма и поклоник музике*, Политика, 23. VIII 1980.
160. *Први претеча часописа Pro musica у Србији*, Pro musica, 1980, 100, 4–5.
161. *Војислав Вучковић, уметник и борац. Седамдесетогодишњица од рођења*, Pro musica, 1980, 105, 15–17.
162. *Мокрањчеви коментари и маргиналије*, Pro musica, 1981, 110, 7–8.
163. *Мало познати сведочанства о Мокрањчевом походу у западне крајеве. Стеван Ст. Мокрањац. Поводом 125-годишњице рођења*, Pro musica, септембар 1981, 26–28.
164. *Одједи српске револуције у нашој музици XX века*, у: *Историјски значај српске револуције 1804. године*, САНУ (Научни скупови, XVIII, Одељење историјских наука, 5), Београд 1983, 451–464.
165. *Исидор Бајић на југу Балкана*, Pro musica, 1983, 117–118, 6–9.
166. *Корнелије Штранковић у кругу својих савременика*, у: *Корнелије Штранковић и његово доба*, зборник радова, ур. Д. Стефановић, Научни скупови САНУ, књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности, 1, Београд 1985, 55–66.

Уреднички послови / Editing works

167. Петар Коњовић, *Књига о музици, српској и славенској*. Матица српска, Нови Сад 1947. (Предговор и редакција)
168. Владимир Р. Ђорђевић, *Прилози биографском речнику српских музичара*. Српска академија наука (Посебна издања, књ. CLXIX, Музиколошки институт, књ. 1), Београд 1950. (Предговор и редакција.)
169. Војислав Вучковић, *Избор есеја*. Српска академија наука, Посебна издања, књ. ССXXXIII, Музиколошки институт, књ. 7), Београд 1953. (Предговор: „Есејистички рад Војислава Вучковића“, стр. 1–10, и уредник.)
170. Jožef Šulhof, *Knjiga o operama*. „Bratstvo-jedinstvo“, Novi Sad 1954. (Uvodni članak: *Istorijski razvoj jugoslovenskog operskog stvaralaštva*.)
171. *Ballet Yougoslave*. Traduit par Mila Đorđević. „Jugoslavija“, Beograd 1958. (Предговор.)
172. Миодраг А. Васиљевић, *Народне мелодије Црне Горе*. Музиколошки институт (Посебна издања, књ. 12), Београд 1965. (Уводни чланак: „Миодраг Васиљевић и његов рад на прикупљању црногорског музичког фолклора.“)
173. Стеван Ст. Мокрањац, *Записи народних мелодија*. Музиколошки институт (Посебна издања, књ. 13), Београд 1966. (Уводни чланак: „Коментари и маргиналије Стевана Мокрањаца.“)

174. *Српска музика кроз векове*. Галерија САНУ (каталог изложбе, бр. 22), Београд 1973. (Главни уредник.)
175. *Спшара српска музика: примери црквених песама из XV века*. Припремио Димитрије Стефановић. Музиколошки институт САНУ (књ. 16/1, 2), Београд 1973. (Главни уредник.)
176. *Muzika. Ljudi, instrumenti, dela*, t. I–II. Priredio Norber Difurk. Prevela s francuskog grupa prevodilaca. „Vuk Karadžić“, Beograd 1982. (Predgovor.)

Енциклопедије, лексикографска и библиографска издања /
Encyclopedia, lexicography and bibliography editions

177. *Enciklopedija Jugoslavije*, t. 1–8. Leksikografski zavod FNRJ (od šestog toma: Jugoslavenski leksikografski zavod), Zagreb MCMLV–MCMLXXI. Drugo izdanje, nedovršeno: knj. 1–6 (A – Katlanovska banja), 1980–1990.
178. *Muzička enciklopedija*, t. 1–2. Leksikografski zavod FNRJ (drugi tom: Jugoslavenski leksikografski zavod), Zagreb 1958–1963. Drugo, dopunjeno izdanje, u tri toma: 1971–1977.

Попис одредница: Ačkun Ernest; Anckier-Casteran Nicole; Andrašević Stjepan; Andrejević Teodor; Arsenović Teodora; Atanasijević Slavka; Azanjac Miodrag; Babić Bogdan; Bajić Isidor; Bajšanski Milan; Bakočević Radmila; Balet u Srbiji; Bandur Jovan; Beogradsko pevačko društvo; Bingulac Petar; Binički Stanislav; Binički Miroslava; Blažek Dragutin; Bošković Nataša; Bošnjaković Ljubomir; Bruči Rudolf; Brun Bruno; Bugarinović Melanija; Butakov Aleksej; Ce Josif; Cijukova-Savić Sultana; Collegium musicum; Cunelli-Monastri Nika; Cvejić Biserka; Cvejić Nikola; Cvejić Žarko; Čakarević Đurđevika; Čangalović Miroslav; Čížek Dragutin; Čolak-Antić Antonije; Čolić Dragutin; Danon Oskar; Davičo Lujo; Dorner Mirko; Doubek Hugo; Dragutinović Branko; Dragutinović Merima; Đorđević Vladimir; Gusle, pevačko društvo; Hadnađev Mirko; Hajek Emil; Havlas Gvido; Hlavač Vojtech; Hristić Stevan; Ilić Danica; Ilić Petar; Ilić Vojislav; Ilijin Milica; Indić Eugen; Jakšić Đura; Janković Stanoje; Jovanović Dušan; Jovanović Katarina; Jovanović Milan-Braca; Jovanović Milorad; Jovanović Olga; Joksimović Božidar; Király Ernő; Kiss Lajos; Konjović Petar; Kostić Dušan; Kotur Dušan; Kritika, muzička. Srbija; Krstić Petar; Krstić Danica; Logar Mihovil; Ljubičić Ljubica; Maksimović Aksentije; Malbaški Slobodan; Manojlović Cvetko; Marić Ljubica; Marinković Josif; Marković Vladimir; Mezetova Anita; Miljaković Olivera; Milojević Ivanka;

Milojković-Đurić Jelena; Milošević Predrag; Milovuk Milan; Mitić Nikola; Mokranjac Stevan; Morfidis-Nisis Aleksandar; Muzička akademija u Beogradu; Muzičke knjižnice i zbirke u Jugoslaviji. Srbija; Muzički časopisi u Jugoslaviji. Srbija; Muzički glasnik I; Muzički glasnik II; Muzika, časopis; Muzikološki institut u Beogradu; Nikolić Aleksandar; Opera u Jugoslaviji. Srbija; Ostojić Tihomir; Paču Jovan; Parlić Dimitrije; Paunović Milenko; Pejović Roksanda; Petrović Danica; Petrović Radmila; Popović Vlada; Preger Andreja; Rendla Vítězslav; Sablić Mladen; Savić Žarko; Simić Vojislav; Skenderović Matija; Skovran Dušan; Spasić Draga; Srpska muzika. Umetnička; Stanković Kornelije; Stefan Srbin; Stefanović Dimitrije; Stefanović Pavle; Stefanović Kursula Jovan; Stojadinović Levova Mila; Stojanović Petar; Stojković Jovanka; Svoboda Josif; Šistek Vojtěch; Šlezinger Josif; Švarc Rikard; Tajčević Marko; Tomandl Mihovil; Tomić Živojin; Trbojević Dušan; Valiani Evgenija; Vinaver Ruža; Vinaver Stanislav; Višnjić Filip; Vrčević Buta Mirjana; Vujičić Tihomir; Vukdragović Mirjana; Zdravković Živojin; Zvuk, časopis.

Dodatak u III tomu: Bingulac Ozren; Bruči Olga; Buta Lazar; De Santi Cristina.

179. *Мала енциклопедија Просвета*, књ. I–II. Просвета, Београд 1959; друго издање 1975; треће издање у три тома: 1978.
180. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. Српска академија наука и уметности – Институт за српскохрватски језик, Београд. (С. Ђурић-Клајн се наводи у првој и другој књизи, штампанима 1959. и 1962. године, као спољни стручни сарадник за музику).
181. *Yugoslav Music*, Ed. Josip Andreis, Slavko Zlatić, „Jugoslavija“, Beograd 1959.

Попис одредница: Bajšanski Milan; Bandur Jovan; Binički Stanislav; Bugarinović Melanija; Cvejić Biserka; Cvejić Nikola; Cvejić Žarko; Čangalović Miroslav; Čolić Dragutin; Danon Oskar; Dorner Mirko; Dragutinović Branko; Đorđević Vladimir; Đurić-Klajn Stana; Gostuški Dragutin; Hajek Emil; Hristić Stevan; Jakšić Đura; Janković Stanoje; Jevđenijević Nada; Josif Enriko; Konjović Petar; Krstić Petar; Ličar Ćiril; Logar Mihovil; Manojlović Kosta; Marasović Zdenko; Marić Ljubica; Marinković Aleksandar; Marinković Josif; Marjanović Lazar; Marković Vladimir; Mezetova Anita; Mihailović Marija; Mihailović Olga; Milojević Miloje; Milošević Predrag; Mokranjac Stevan; Mokranjac Vasilije; Nastasijević Svetomir; Nuri-Hadžić Bahrija; Obradović Aleksandar; Parlić Dimitrije; Pašćan Svetolik; Paunović Milenko; Peričić Vlastimir; Petrović Dragutin;

Pinterović Evgenija; Popović Dušan; Preger Andreja; Radenković Milutin; Radić Dušan; Stefanović Pavle; Stojanović Petar; Tajčević Marko; Trbojević Dušan; Vasiljević Miodrag; Vučković Vojislav; Zdravković Živojin; Zikova Zdenka; Živković Milenko.

182. *Leksikon jugoslavenske muzike*, I–II. Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb 1984.

183. *Большая советская энциклопедия*. Москва 1949–1958; Ежегодник: 1963, 1964, 1965.

184. *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, I–XVI. Bärenreiter-Verlag, Kassel 1949–1979.

Поџис одредница: Hristić Stevan; Jugoslawien. Serbien Volksmusik in Montenegro; Konjović Petar; Krstić Petar; Lhotka-Kalinski Ivo; Logar Mihovil; Manojlović Kosta; Marić Ljubica; Milojević Miloje; Milošević Predrag; Mokranjac Stevan; Rajičić Stanojlo; Ristić Milan; Stojanović Petar; Tajčević Marko; Vučković Vojislav; Vukdragović Mihailo; Živković Milenko. Dodatak: Bandur Jovan; Binički Stanislav; Đorđević Vladimir; Đurić-Klajn Stana.

185. *Fontes artis musicae*. Bärenreiter-Verlag, Kassel: *Bibliographie musicale yougoslave*, 1956, 1957, 1958.

186. *Enciclopedia della musica*, I–IV. Ricordi, Milano 1963–1964.

187. *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, I–XX. Macmillan Publisher Limited, London 1980.

Поџис одредница: Hristić Stevan; Josif Enriko; Konjović Petar; Logar Mihovil; Marić Ljubica; Milojević Miloje; Milošević Predrag; Nikolovski Vlastimir; Prokopiev Trajko; Radić Dušan; Rajičić Stanojlo; Ristić Milan; Stojanović Petar; Tajčević Marko; Vučković Vojislav; Vukdragović Mihailo; Živković Milenko.

Музичка критика / Music criticism

1. *Koncert Lazara Levuа*, Музички гласник, 1938, VIII, 2, 30.
2. *Лоџка-Млакар: Ђаво на селу*, Музички гласник, 1938, VIII, 4, 80–81.
3. *Народни фестивал игара и песама*, Музички гласник, 1938, VIII, 6, 127.
4. *Пиа и Пино Млакар у балету Лук од Франа Лоџке*, Музички гласник, 1940, X, 7–8, 131.
5. *Симфониски концерти Оркестра Краљеве гарде*, Правда, 13. IV 1940, 8.

6. *Вече игара Клоџилде и Александра Сахарова*, Правда, 14. IV 1940, 6, друго издање.
7. *Концерт Никије Магалова*, Правда, 15. IV 1940, 6, друго издање, Н. П.
8. *Концерт камерних дела Чајковскога*, Правда, 16. IV 1940, 9.
9. *Орфеј са њом Бугариновић у главној улози*, Правда, 23. IV 1940, 6.
10. *Духовни концерт хора „Спанковић“ и Југословенског академског друштва из Земуна*,
11. Правда, 26. IV 1940, 5, друго издање.
12. *Орџулски концерт г. Жозефа Бонеа*, Правда, 3. V 1940, 10.
13. *Концерт г. Роберта Соџенса у дворани Француског клуба*, Правда, 6. V 1940, 4, друго издање.
14. *Гостовање г-це Јурењев и г. Јурењева у Фаусту*, Правда, 8. V 1940, 5, друго издање.
15. *Турандош са њом Немет у главној улози*, Правда, 30. III 1941, 9.
16. *Симфониска прослава 20. октобра. Три концерта Нине Јемељанове. Мá vlast Беджиха Сметане. Концерт совјетске и америчанске музике. Друџи концерт Радио-оркестра*.
17. *Милан Сакс дирижује Београдском филхармонијом*, Наша књижевност, 1946, I, 1, 133–136.
18. *Концерти. Риџолето*, Наша књижевност, I, 2, 283–284.
19. *Гостовање Државног ансамбла народних игара СССР. Шести концерти*
20. *Београдске филхармоније. Обнова Кавалерије рустикане*, Наша књижевност, 1946, I, 3, 450–452.
21. *Три концерта Београдске филхармоније*, Наша књижевност, 1946, I, 4, 612–614.
22. *Две оперске обнове и неколико концерата*, Наша књижевност, 1946, I, 5, 145–147.
23. *Кнез Игор на београдској позорници*, Наша књижевност, 1946, I, 2, 8, 621–622.
24. *Први концерт Београдске филхармоније*, Наша књижевност, 1946, I, 3, 10, 294–295.
25. *Почетак музичке сезоне у Београду*, Наша књижевност, 1946, I, 3, 11, 478–479.
26. *Концерти у октобру и новембру*, Наша књижевност, 1946, I, 3, 12, 585–587.
27. *Концерт Зинке Куни. Плесне вечери*, Књижевност, 1947, II, 7–8, 97–99.

28. *Омладински концерти*, Књижевност, 1947, II, 9–10, 305.
29. *Кнез од Зетше Петра Коњовића*, Наша књижевност, 1947, II, 1, 77–80.
30. *Смотре, приредбе, гостовања*, Наша књижевност, 1947, II, 2, 155–158.
31. *Симфониски, солистички и камерни концерти*, Наша књижевност, 1947, II, 3, 233–237.
32. *Концерти у маршу*, Наша књижевност, 1947, II, 4, 324–327.
33. *Иван Сусањин на београдској позорници*, Наша књижевност, 1947, II, 6, 487–490.
34. *Охридска легенда Стевана Христића*, Књижевност, 1948, III, 1, 66–68.
35. *Пресек кроз концертну делатност*, Књижевност, 1948, III, 3, 244–247.
36. *Концерти домаћих и страних уметника*, Књижевност, 1948, III, 4, 308–310.
37. *Југословенске соло-песме на концерту Николе Цвејића*, Књижевност, 1948, III, 5–6, 406–408.
38. *Нова поставка Бориса Годунова на београдској сцени*, Књижевност, 1948, III, 7–8, 536–539.
39. *Копелија, балет Леа Делиба*, Књижевност, 1948, III, 7–8, 539–540.
40. *Два концерта Антонија Јанића*, Књижевност, 1948, III, 11, 759.
41. *Концерти у децембру*, Књижевност, 1948, III, 11, 835.
42. *Музички животи*, Југославија, јесен 1949, 114–115.
43. *Обнова Аиде на београдској позорници*, Књижевност, 1949, IV, 1, 93–95.
44. *Уметности Енрика Маинардија*, Књижевност, 1949, IV, 2, 180–182.
45. *Еро с онога свијета Јакова Готшовца*, Књижевност, 1949, IV, 3, 256–259.
46. *Ансамбл народних игара НР Србије*, Књижевност, 1949, IV, 5–6, 494–496.
47. *Други концерти за виолину и оркестар Станојла Рајичића*, Музика, 1949, II, 2, 67–75.
48. *Осврти на концертну делатност*, Књижевност, 1950, V, 2–3, 279.
49. *Концерти Кендала Тејлора*, Књижевност, 1950, V, 6, 610–611.
50. *Кошћана Петра Коњовића у Београдској опери*, Политика, 25. V 1950.
51. *Лудвиг ван Бетовен: Фиделио. Прва премијера Београдске опере у новој сезони*, Политика, 5. X 1950.

52. *Премијера балета Балада о једној средњовековној љубави у Београду*, Политика, 3. XI 1950. [Ф. Лотка: *Балада о једној средњовековној љубави.*]
53. *Гостиовање Љубљанске опере*, Књижевне новине, 27. X 1951.
54. *Бал под маскама у Београдској опери*, Политика, 18. I 1951.
55. *Веселе жене винзорске. Премијера у Београдској опери*, Политика, 1. IV 1951.
56. *Невеста од Цетинграда, опера Крешимира Барановића*, Политика, 23. V 1951.
57. *Барановићево Лицићарско срце. Усвех Београдског балета*, Политика, 11. XI 1951.
58. *Лабудово језеро у извођењу Балета Београдске опере*, Политика, 27. XII 1951.
59. *Петти абонентски концерти Београдске филхармоније*, Књижевне новине, 16. II 1952.
60. *Кармен са младим снагама*, Политика, 3. II 1952.
61. *Сељаци Петра Коњовића у извођењу ансамбла Београдске опере*, Политика, 9. II 1952.
62. *Солистички концерти Николаја Орлова*, Политика, 16. IV 1952.
63. *Две балетске премијере у Народном позоришту*, Политика, 2. VII 1952. [Р. Штраус: *Саломе*; С. Прокофјев: *Перица и вук.*]
64. *Снегурочка на сцени Народног позоришта у Београду*, Политика, 13. XI 1952.
65. *Офенбахове Хофманове приче*, Политика, 25. I 1953.
66. *Обновљени Вертер*, Политика, 15. II 1953.
67. *Ђан Карло Менотти: Конзул. Опера премијера у Народном позоришту у Београду*, Политика, 15. II 1953.
68. *Јубиларни композициони концерти Петра Стојановића*, Политика, 30. III 1953.
69. *Тражење нових начина истраживања*, Политика, 5. V 1953. [И. Стравински: *Орфеј*; М. Каломирис: *Јоланда*; Ж. Бизе: *Симфонија.*]
70. *Вердијев Отело*, Политика, 8. VII 1953.
71. *Концерт Пјера Фурнијеа*, Политика, 11. X 1953.
72. *Премијера Дон Хуана у Београдској опери*, Политика, 29. X 1953. [В. А. Моцарт: *Дон Хуан.*]
73. *Златна рибица Миховила Лоғара*, Политика, 15. XI 1953.
74. *Концерт виолинисте Александра Павловића*, Политика, 25. XII 1953.
75. *Загребачки солисти у Београду*, Политика, 17. I 1954.

76. *Жил Масне: Манон*, Политика, 7. II 1954.
77. *Умешношћ Николаја Орлова*, Политика, 4. IV 1954.
78. *Рихард Вагнер: Холанђанин лушалица*, Политика, 12. V 1954.
79. *Наивна сенцименталношћ*, Политика, 12. VI 1954. [У. Ђордано: Андре Шеније.]
80. *Стеван Христић: Сушон – музичка драма. Последња премијера у овој сезони*, Политика, 9. VII 1954.
81. *Освежење и одмена. Две премијере у Београдској опери*, Политика, 24. X 1954. [И. Лотка-Калински: *Аналфабетна*; М. де Фаља: *Животи је крашак*.]
82. *Велика оперска представа. Премијера Хованичине Модестиа Мусоргошког у Београдској опери*, Политика, 13. II 1955.
83. *Нова режија Кнеза Игорa*, Политика, 10. IV 1955.
84. *Гостовање Александра Пирогова. Шоеново вече Халине Черни-Стефанске*, Политика, 24. IV 1955.
85. *Кинеска прича Крешимира Барановића. Балетска премијера у Народном позоришту*, Политика, 3. V 1955.
86. *Дон Карлос у опери*, Политика, 9. XII 1955.
87. *П. И. Чајковски: Пикова дама*, Политика, 6. I 1956.
88. *Разнородни спектакл. Од аскетске мирне музике до површине ларкрије Тиријеа*, Политика, 7. III 1956. [И. Стравински: *Ариозо*; М. де Фаља: *Љубав чаробница*; М. Тирије: *Краљица острва*.]
89. *Обновљена Фигарова женидба*, Политика, 16. IV 1956.
90. *Три балета у Београдској опери. Јубилеј Анице Прелић*, Политика, 25. IV 1956.
91. *Гаetano Доницети: Лучија од Ламермура*, Политика, 23. XII 1956.
92. *Бела Баршток: Чудесни мандарин*, Политика, 14. II 1957.
93. *Маснеов Дон Кихоти*, Политика, 14. III 1957.
94. *Жизела Адолфа Адама. Режија Леонида Лавровског*, Политика, 19. IV 1957.
95. *Првенац у нашој музици. И. Лошка-Калински: Путовање*, Политика, 30. VI 1957.
96. *Горски вијенац као сценски ораторијум*, Политика, 17. X 1957. [Н. Херцигоња: *Горски вијенац*.]
97. *Ф. Лошка: Ђаво на селу*, Политика, 25. XII 1957.
98. *Хорови и композициони*, Политика, 1, 2. и 3. I 1958.
99. *Моцартова Ошмица из Сараја*, Политика, 6. II 1958.
100. *Симонида Станојла Рајичића*, Политика, 21. IV 1958.
101. *Бруно Бјелински*, Политика, 8. VI 1958.

102. Ђ. Пучини: *Девојка са зајача*, Политика, 5. XI 1958.
103. *Три мала балетџа*, Политика, 21. I 1959. [А. Томази: *Осветџа*; К. Фрибец: *Вибрације*; Ж. Ибер: *Сусрети у Луисвилу*.]
104. *Обнова Фаустџа у Београдској опери. Гретџхен без вреџена*, Политика, 4. III 1959.
105. *Концертџи Мирка Дорнера*, Политика, 6. IV 1959.
106. *Концертџи Мирослава Чангаловиџа*, Политика, 13. IV 1959.
107. *Заљубљен у џтри наранџе*, Политика, 22. V 1959. [С. Прокофјев: *Заљубљен у џтри наранџе*.]
108. *Обнова Коњовиџеве Кошџане*, Политика, 21. X 1959.
109. *Орфеј и Еуридика*, Политика, 28. XI 1959.
110. *Свечана предџстава Евџенија Оњџина*, Политика, 9. III 1960.
111. *Концертџи Филхармоније НР Македоније. Дириџенти Тодор Скаловски. Солистџа Ладислав Палфи*, Политика, 16. IV 1960.
112. *Концертџи Блани Тибоа*, Политика, 20. IV 1960.
113. *Жар-птиџица Изора Стравинскоџ. Премијера Београдскоџ балетџа*, Политика, 18. X 1960.
114. *Обнова Оџела*, Политика, 18. X 1960.
115. *Два дела Душана Радиџа: Ђеле-кула и Балада о месецу лутџалици*, Политика, 21. X 1960.
116. *Гостџовање Новосадске опере у Београду. Лабудово језеро*, Политика, 23. I 1961.
117. *Коцкар Сергеја Прокофјева*, Политика, 3. III 1961.
118. *Бахчисарајска фонџана – враџање на старо*, Политика, 25. IV 1961.
119. *Душан Костџић: Оџаџбина*, Политика, 13. VII 1961.
120. *Михаило Вукдраџовић: Србија*, Политика, 13. VII 1961.
121. *Премијера Самсона и Далиле у Београдској опери. Спонтџаностџи и лейотџа извођења*, Политика, X 1961.
122. *Обнова Продане невестџе у Београдској опери. Духовитџо и забавно*, Политика, 6. II 1962.
123. *Три велика балетџа*, Политика, 17. IV 1962. [Р. де Банфилд: *Двобој Танкреда и Клоринде*; П. Коњовић: *Симфонијски џтријџи-хон*; В. Фортнер: *Роџендан инфанџиџиње*.]
124. *Б. Бриџн: Поџуларна музичко-сценска игџа „Сџварџајмо оперу“*, Политика, 13. XI 1962.
125. *Сорочински сајам Мусорџскоџ*, Политика, 2. XII 1962.
126. *Хованичџина у новом руху. Шостџаковичева редакџија је ближа ориџиналној једностџавностџи музичкоџ језика Мусорџскоџ, али је верзија Римскоџ-Корсакова занимљивија*, Политика, 12. X 1962.

127. *Обновљено Пучинијево дело у Београдској опери. Мадам Батерфлај – на италијанском! Зашто је уместо једног разумљивог текста узети дружи, публици сасвим неразумљив?* Политика, 11. II 1963.
128. *Делибова Којелија поново на сцени*, Политика, 2. III 1963.
129. *Никола Петин: три симфонијска портрета, диригент Ђура Јакшић*, Политика, 18. III 1963.
130. *Велики труд – недовољни резултати*, Политика, 3. IV 1963. [Вагнер: Холанђанин луталица.]
131. *Дружи међународни зајребачки музички бијенале*, Политика, 11. 14. и 17. V 1963.
132. *Вердијево дело у Београдској опери. Набуко – изванредна представа*, Политика, 4. VI 1963.
133. *Концерт пијанисте Зденка Марасовића*, Политика, 28. IX 1963.
134. *Премијера Београдског балета. Мозаик успелих улога. Пејелуџа Сергеја Прокофјева у режији и кореографији Нине Анисимове*, Политика, 22. X 1963.
135. *Ни комедија, ни балет: Љубав, што је главна ствар Душана Радића*, Политика, 17. XII 1963.
136. *Премијера Београдског балета. Пријатан дах свежине и новине. Човек пред огледалом Милка Келемена у кореографији Димитрија Парлића*, Политика, 28. II 1964. [М. Келемен: Човек пред огледалом; Ж. Бизе: Симфонија; С. Прокофјев: Ромео и Јулија.]
137. *Смелост и уметничка вера. Рихард Вагнер: Танхојзер. Редитељ и диригент Оскар Данон*, Политика, 29. IX 1964.
138. *Обнова Фиџарове женидбе*, Политика, 27. X 1964.
139. *Два стилска антипода*, Политика, 11. XII 1964. [М. Келемен: Апасионално; И. Стравински: Пољубац виле.]
140. *Концерт Дечијеџ симфонијског оркестра из Софије, диригент Влади Симеонов*, Политика, 14. I 1965.
141. *Концерт Валентина Георџиу*, Политика, 18. I 1965.
142. *Балетска премијера у Народном позоришту. Најредак и пријатно изненађење. Три крајка балета у кореографији Димитрија Парлића*, Политика, 2. II 1965. [С. Прокофјев: Балетске импресије; Л. Минкус: Дон Кихот; Ј. Штраус: Весела прича.]
143. *Љузие Верди: Моћ судбине*, Политика, 10. II 1965.
144. *Концерт Дејана Михаиловића*, Политика, 22. II 1965.
145. *С. С. Прокофјев: Обнова балета Ромео и Јулија*, Политика, 6. IV 1965.
146. *Давно испробани ораторијум*, Политика, 6. X 1965.

147. Ф. Лехар: *Весела удовица*, Политика, 16. XI 1965.
148. *Норма у новој подели. Развучена радња, сладуњава музика*, Политика, 14. I 1966.
149. *Између опере и оперете. Слеји миш Јохана Штрауса. Редитељ Ани Радошевић. Диригент Оскар Данон*, Политика, 17. III 1966.
150. *Севиљски берберин са новим шумачима*, Политика, 22. VI 1966. [Ђ. Росини: *Севиљски берберин*.]
151. *Велико стваралачко искуство. Чetrдесет прва опера Миховила Лођара у режији Младена Сабљића*, Политика, 25. X 1966.
152. *Скроман јубилеј и блистави почетак*, Политика, 15. XII 1966.
153. *Хендлов Цезар први пут у Београду. Режија Младен Сабљић, главне улоге Мирослав Чангаловић и Милка Стојановић*, Политика, 16. XII 1966.
154. *Модерна верзија Охридске легенде*, Политика, 3. I 1967.
155. *Антиподи савремене музике. Краљ Едип Игора Справинског и Тиресијине дојке Франсиса Пуланка*, Политика, 9. III 1967.
156. *С.С. Прокофјев: Блудни син*, Политика, 22. IV 1967.
157. *Манон Леско први пут у Београду*, Политика, 10. V 1967.
158. *Трубадур у новом руху*, Политика, 5. VII 1967.
159. *Нове снаге у старој Травијати*, Политика, 3. X 1967.
160. *Обновљена Кармен*, Политика, 5. XII 1967.
161. *Догађај сезоне у Народном позоришту. Дон Хуан – заводник игром. Две велике креације Јованке Бјеђојевић и Милорада Мишковића*, Политика, 23. I 1968. [В. Ек: *Хуан од Царисе*.]
162. „Ђаволски“ *Мефисто Николаја Ђаурова*, Политика, 24. I 1968. [Ш. Гуно: *Фауст*.]
163. *Неправедно заповстављено дело. Мазеја, опера Петра Иљича Чајковског*, Политика, 29. III 1968.
164. *Балет Чајковског на сцени Београдске опере. Зачарана лепошница – последња премијера у сезони. Диригент Богдан Бабић; редитељ Олга Јордан; главне улоге Вишња Ђорђевић, Душица Павловић, Душан Трнинић*, Политика, 13. VII 1968.
165. *Стогодишњица Народног позоришта у Београду. Прва српска опера. Стјанислав Бинички: На уранку, либрето Бранислав Нушић, редитељ Јован Пушник*, Политика, 2. X 1968.
166. *Стогодишњица Народног позоришта. Обнова Симониде. Опера С. Рајичића у режији Ј. Пушника*, Политика, 9. X 1968.
167. *Стогодишњица Народног позоришта у Београду. Права национална музичка драма. П. Коњовић: Кнез од Зејне – Редитељ М. Сабљић – Диригент Д. Миладиновић*, Политика, 17. XII 1968.

168. *Стогодишњица Народног позоришта у Београду. Раскошан балетски спектакл: „Себастијан“ Ђан Карла Менотшија и „Паше-тична симфонија“ Чајковског*, Политика, 28. XII 1968.
169. *Нова премијера у Београдској опери. Први сусрети са Х. В. Хенцеом. Балет Ондина и гости из Мађарске*, Политика, 7. III 1969.
170. *Гостовање у Београдској опери. Чешки солисти у Проданој невести* Политика, 22. III 1969. [Б. Сметана: *Продана невеста.*]
171. *Кашарина Измајлова поново у Београду*, Политика, 25. IV 1969. [Д. Д. Шостакович: *Кашарина Измајлова.*]
172. *Први пути код нас. Опера Римског-Корсакова, редитељ Младен Сабљић, диригент Оскар Данон*, Политика, 16. V 1969.
173. *Млади у Риголеџу*, Политика, 18. X 1969.
174. *Прва балетска премијера на земунској сцени. Ведро, шопло, драматично: Пан, кореограф Вера Костић, диригент Борислав Пашићан*, Политика, 8. XII 1969. [Б. Бјелински: *Петар Пан.*]
175. *Иван Сусањин Михаила Глинке*, Политика, 29. I 1970.
176. *Ђ. Верди: Дон Карлос*, Политика, 27. IV 1970.
177. *Обнова Лабудовог језера*, Политика, 21. V 1970.
178. *Прва премијера на београдском БИТЕФ-у. Извесна аскеза. Лондонска филмска група није представила најављени шопални театар*, Политика, 9. IX 1970.
179. *Београдске музичке свечаности. Историја и легенда. Премијера у Народном позоришту у Београду: драмски летовис Смрти Стефана Дечанског и балет Пшико, не склапај своја крила Енрика Јосифа*, Политика, 9. X 1970.
180. *Премијера у Театру Круг 101: камерна дела на камерној сцени. Оперске арије под називом Исповести. – Кратка опера Моцарти и Салијери од Римског-Корсакова – Балетски програм Звездани круг*, Политика, 28. XII 1970.
181. *Друга премијера Ђоконде. Изванредна креација Милке Стојановић у насловној улози*, Политика, 29. I 1971.
182. *Синтиана игра деце. Публика шопло поздравља Загреб*, Политика, 25. II 1971. [Б. Бритн: *Мали димничар.*]
183. *Нова подела улога у Проданој невести*, Политика, 31. III 1971. [Б. Сметана: *Продана невеста.*]
184. *Сарајевски прваци у Београдској опери. Нежна и чедна Ђо-ћосан. У Пучинијевој Мадам Батерфлај гостовали Љиљана Молнар-Талајић, Анџон Масини, Миливој Бачановић и Блага Видеи са диригентом Иваном Шпајцером*, Политика, 8. IV 1971.
185. *Летова чаробне музике. В. А. Моцарти: Чаробна фрула. Режија Јоахим Хери, диригент Душан Миладиновић*, Политика, 21. V 1971.

186. Премијера на земунској сцени Народног позоришта. Без довољно пародије. Опера Гаеџана
187. Доницетија Љубавни највишиак у режији Слободана Турлакова, Политика, 5. X 1971.
188. Освежење у знаку цеза, Политика, 15. XII 1971. [Ц. Гершвин: Порџи и Бес.]
189. Премијера у Београдској опери. Сатира на чиновничку заштитност. Иво Лошка-Калински компоновао према либретима инспирисаним Нушићевим крајким комедијама. Редитељ: Јован Пушник, Политика, 17. I 1972.
190. Гостиовање у Београдској опери. Загребачки солисти у Кнезу Игору. Представом Бородинове опере уз учешће Оркестра и Хора ансамбла Народног позоришта дириговао је Никша Бареза, Политика, 7. II 1972.
191. Лукреција у аџријуму. Премијера камерне опере Бенџамина Бриџна у режији Младена Сабљића. У главној улози Бреда Калеф, диригент Борислав Пашићан, Политика, 16. II 1972.
192. Гостиовање у Ашељеу 212. Орфова опера први пут у Београду. Извођач Немачка гостујућа опера, Политика, 10. III 1972.
193. Велико вече балета. Русел: Бахус и Аријадна. Барти: Голем. Равел: Болеро. Кореографи: Димитрије Парлић и Морис Бежар, Политика, 23. III 1972.
194. Романтичарска патиња са наивним симболима. Ђузепе Верди: Ернани; режија: Младен Сабљић; диригент: Оскар Данон, Политика, 4. V 1972.
195. Београдске музичке свечаности. Као празник музике и плеса: Сатиана Војина Комадине, у извођењу Балета сарајевског Народног позоришта. Келеменово Ојсасно стање и Напуштене. Букурештински Ромео и Јулија, Политика, 19. X 1972.
196. На прослави Савременог позоришта. Идеал слоге и мира. Грџић-Кабљио: Јалта, Јалта, у извођењу загребачког позоришта Комедија, Политика, 30. X 1972.
197. Мимова драма. Балет по чувеном Толстојевом роману Ана Карењина на музику Родиона Шчедрина, поставка Димитрија Парлића, Политика, 29. XII 1972.
198. Премијера у Београдском позоришту. Ретко привлачан спектакл. Држић – Јусић: Дундо Мароје, режија Марко Фошез, Политика, 7. II 1973.
199. Без освежења. Обнова опере Заљубљен у три наранџе Сергеја Прокофјева, Политика, 5. III 1973.
200. Оперска премијера у театру Круж 101. Полејна председава младих (Робертто Хазон: Брачна агенција, редитељ Слободан Турла-

- ков, у главним улогама Александра Ивановић и Слободан Станковић), Политика, 29. V 1973.
201. Два балета на сцени Народног позоришта у Београду. Завршетак у знаку обнове. Симфонија Жоржа Бизеа и Дон Кихот Лудвига Минкуса, Политика, 29. VI 1973.
202. Пете Београдске музичке свечаности. Два савремена дела (Замак Плавобрадог Беле Баршока и Кармина бурана Карла Орфа), Политика, 17. X 1973.
203. Премијера у Београдској опери. Шестна обнова Вертера. Редитељ Младен Сабљић. Диригент Богдан Бабић, Политика, 3. XII 1973.
204. Балетска премијера у Народном позоришту у Београду. Јубилеј у знаку иностраног савременог дела, Абраксас Вернера Ека у кореографији Јанин Шара – у главним улогама Душанка Сифниос, Вишња Ђорђевић, Радомир Вучић и Боровоје Младеновић, Политика, 4. I 1974.
205. Под велом заборава, Политика, 2. II 1974.
206. Дечија бајка као борбена драма. Јежева кућица Злајана Вауде; редитељ Јован Пушник; диригент Борислав Пашићан, Политика, 22. IV 1974.
207. Оперета дуға пола века, Мала Флорами Ива Тијардовића, Политика, 14. V 1974.
208. Весела игра младих: Тајни брак Д. Чимарозе. Редитељ Слободан Турлаков. Музички сарадник Зоран Јовановић, Политика, 21. V 1974.
209. Опера за једну примадону (Прејирка са паном Р. де Банфилда). Редитељ С. Турлаков. Диригент Б. Шейић, Политика, 4. VI 1974.
210. Са Београдских музичких свечаности. Вече домаћих балета. Весник буре Војислава Вучковића. Симфонијско коло Јакова Гошовца, Даринкин дар Зорана Христића, Политика, 11. X 1974.
211. Са Београдских музичких свечаности. Блистава представа. Аријадна на Наксосу Рихарда Штрауса у извођењу Немачке опере из Зајадног Берлина, Политика, 16. X 1974.
212. Са Београдских музичких свечаности. Оданост Моцаршу. Олимпија из сараја В. А. Моцарта у извођењу Немачке опере из Зајадног Берлина, Политика, 17. X 1974.
213. Премијера у Опери Народног позоришта. Увек дојадљива опера. Еро с онога свијета Јакова Гошовца; диригент Богдан Бабић, редитељ Младен Сабљић, Политика, 1. XI 1974.
214. На сцени Народног позоришта у Београду. Разноврсност репертоара. Гостовање Балета Државне опере из Берлина, Политика, 19. XI 1974.

215. *Са рејризе у Народном позоришту у Београду. Ода импресионизму. Стихови, Облици – Верлен; кореографија и режија Мирјане Здравковић, Политика, 8. I 1975. [Г. Форте: Соната за виолину и клавир; К. Дебиси: Игра за харфу и ђудаче.]*
216. *Премијера у Народном позоришту у Београду. Лейо испричана бајка. Балет Крешимира Барановића Кинеска прича. Редитељ и кореограф Д. Парлић. Диригент Д. Миладиновић, Политика, 3. IV 1975.*
217. *Гостовање Ојере прашког Народног позоришта у Београду. Узорно музицирање оркестра. Каћа Кабанова Леоша Јаначека; диригент Б. Грегор; редитељ К. Јернек, Политика, 8. IV 1975.*
218. *Гостовање ојере Народног позоришта из Прага. Чаролије Прашке ојере. Русалка А. Дворжака; редитељ В. Кашлик; диригент Б. Грегор, Политика, 10. IV 1975.*
219. *Привлачна представа. Моја љубика дама А. Лернера и Ф. Лоуија, редитељ Ж. Орешковић, Политика, 16. V 1975.*
220. *Гостовање Уметничког ансамбла из НДР Кореје. Чар првог сусреша. Концертни корејског музичко-фолклорног ансамбла Мансуде у Београду, Политика, 19. V 1975.*
221. *Премијера у Крућу 101. Две „телефонске“ ојере. Људски глас Ф. Пуланка и Телефон Ђ. К. Меношија. Редитељ Слободан Турлаков. Извођачи; Олга Ђокић, Гордана Јевшовић и Горан Глићорић, Политика, 2. VI 1975.*
222. *Представа Факултешта музичке уметности у Крућу 101. Подухвати ојерске омладине. Све тако чине В. А. Моцарта, припремили Р. Савић и С. Турлаков, Политика, 17. VI 1975.*
223. *Седме Београдске музичке свечаности. Верности традицији. Лабудово језеро у извођењу Академског позоришта из Лењинграда, Политика, 15. X 1975.*
224. *Седме Београдске музичке свечаности. Потресна људска драма. Јама Н. Херцигоње – гостовање Ојере Српског народног позоришта из Новог Сада, Политика, 16. X 1975.*
225. *Са Седмих Београдских музичких свечаности. Склад певања и глуме. Холанђанин лубалица Р. Вагнера. Гостовање Ојере Хрватског народног казалишта из Загребa, Политика, 22. X 1975.*
226. *Нова представа у Београдској ојери. Велика звучна фреска. Турандот Ђ. Пучинија; редитељ Јован Пућник; диригент Душан Миладиновић, Политика, 28. X 1975.*
227. *Освежење репертоара. Италијанка у Алжиру Ђоакина Росинија; редитељ Борислав Поповић, диригент Борислав Пашићан, Политика, 29. I 1976.*
228. *Гостовање у Београдској ојери. Повратак велике ојерске уметнице. Даница Масиловић као Турандот, Политика, 13. II 1976.*

229. Милка Стојановић као Ђо-ђо-сан. Представа Пучинијеве Мадам Батерфлај у београдском Народном позоришту, Политика, 1. III 1976.
230. Балетска премијера у Народном позоришту. Круна двадесетогодишњег рада. Кармен Родиона Шchedрина са Лидијом Пилипенко у главној улози, Политика, 6. III 1976.
231. Камерна опера Факултетна музичке уметности. Полети и ведрина младих певача. Сеоске певачице В. Фјораванџија, Политика, 6. IV 1976.
232. Премијера у Београдској опери. Пошресна драма из сеоског живота: Јенуфа Леоша Јаначека; редитељ Младен Сабљић; диригент Само Хубаг, Политика, 9. IV 1976.
233. Осме Београдске музичке свечаности. Врхунска представа: Електра Р. Штрауса. Гостовање Франкфуртске опере. Даница Матишиловић у насловној улози, Политика, 14. X 1976.
234. Осме Београдске музичке свечаности. Освајање Вагнера. Лоенгрин Р. Вагнера. Редитељ М. Сабљић. Диригент О. Данон, Политика, 19. X 1976.
235. Дани културе Совјетског Савеза. Уздржана музичка драма. Евгеније Оњегин са гостима из Совјетског Савеза у главним улогама, Политика, 8. XI 1976.
236. На сцени Опере у Београду. Младалачки полети и одушевљење. Премијера Боема Ђ. Пучинија. Редитељ Борислав Поповић, диригент Борислав Паићан, Политика, 20. XII 1976.
237. Опера Хрватског народног казалишта у Београду. Туробна драма пошлачених. Из мртвог дома Л. Јаначека. Редитељ Јан Качар. Диригент Јован Шајновић, Политика, 25. XII 1976.
238. Премијера у Београдској опери. Исечак из трагичне прошлости. Бурађ Бранковић Светломира Насиасијевића. Редитељ Јован Пушник. Диригент Богдан Бабић, Политика, 29. III 1977.
239. Враћање на старо. Трубадур Ђузепе Вердија. Диригент Борислав Паићан, редитељ Борислав Поповић, Политика, 6. V 1977.
240. Београдске музичке свечаности. Незнајан број музичких представа. Сјај су дали гостима. Аида Ђузепе Вердија са иностранним гостима. Диригент Богдан Бабић, Политика, 12. X 1977.
241. Премијера у Београдској опери. Исшина и варка у позоришту. Пајаци Руђера Леонкавала и Кавалерија русиикана Пјејра Маскањија. Редитељ Борислав Поповић. Диригент Богдан Бабић, Политика, 28. XII 1977.
242. Гостовање Хрватског народног казалишта. Драма о отуђеном човеку. Опера Моћ врлине И. Куљерића, Д. Миладиновића и И.

- Спасића. Диригент И. Куљерић. Редитељ Д. Миладиновић, Политика, 4. I 1978.*
243. *Премијера у Позоришту на Теразијама. Чедна лирска комедија. Занесењаци Џонса и Шмита. Редитељ А. Огњановић. Диригент Војислав Симић, Политика, 1. II 1978.*
244. *Премијера у Београдској опери. Борба између добра и зла. Фауст Ш. Гуноа. Диригент С. Хубаг. Редитељ С. Вафијадис, Политика, 27. III 1978.*
245. *Оперска представа Факултета музичке уметности. Студенти на степеницама услона. Ђ. Росини: Свилене степенице. Редитељ С. Турлаков. Диригент Павле Медаковић, Политика, 24. V 1978.*
246. *Премијера у Београдској опери. Ведро и полетно. Севиљски берберин Ђ. Росинија. Редитељ Б. Поповић. Диригент Д. Миладиновић, Политика, 23. VI 1978.*
247. *Под велом заборава, Pro musica, 1978, 93, 8–9.*
248. *Премијера у Београдској опери. Вечна тема о слободи. Фигелио Л. ван Бетовена: редитељ М. Сабљић, диригент Б. Пашићан, Политика, 16. X 1979.*
249. *Опера на Београдским музичким свечаностима. Безазлена младаљачка прича. Алберт Херинг Б. Бритна. Редитељ М. Сабљић. Диригент Д. Миладиновић, Политика, 25. X 1979.*
250. *Премијера у Позоришту на Теразијама. Ведро и привлачна играчица. Весела удовица Ф. Лехара. Редитељ А. Милошевић. Диригент Љ. Лазаревић, Политика, 5. XII 1979.*
251. *Премијера у Београдској опери. Убиство на балу. Бал под маскама Ђ. Вердија. Редитељ Д. Миладиновић. Диригент К. Траилеску, Политика, 4. I 1980.*

Милица Илијин
етнокореолог
(Панчево, 30. VI 1910 – Београд, 16. II 1992)¹

Етнокореолог Милица Илијин рођена је у Панчеву 30. јуна 1910. године. После завршене Женске гимназије, дипломирала је на Филозофском факултету у Београду, на групи за романске језике. Положила је и стручни испит за наставника физичке културе. У младости је, као и други проучаваоци народних игара њене генерације, била активан члан Соколског друштва. После дипломирања, запослила се у Четвртој женској гимназији. За тај период везују се почеци њеног практичног рада на орским играма, у чему је била у пуном смислу речи ученица и следбеница Љубице и Данице Јанковић. До 1949. године радила је у челним државним институцијама за очување фолклора. Током службених путовања почела је са бележењем народних игара у Војводини. Истовремено је радила и као професор француског језика у Мушкој гимназији у Новом Саду. Стални сарадник Музиколошког института САНУ постала је 1950. године. Напредујући у звањима, остала је у Институту до пензионисања, 1977. Упокојила се 16. фебруара 1992, а сахрањена је у родном Панчеву.

У току свог плодног радног века постигла је значајне успехе и као научник и као практичар.

Као етнокореолог изграђивала се самостално. Усавршавала се редовним радом на терену и посматрањем и бележењем народних игара у њиховом оригиналном контексту. Сарађивала је са угледним српским, југословенским и иностраним етнокореолозима. Била је ативан члан међународних институција за проучавање народних игара: научне групе за терминологију Међународног савета за музички фолклор (IFMC), затим Међународног одбора за организацију фолклорних фестивала подунавских земаља, а била је и почасни члан аустријске организације Landesverband der Trachten und Heimatvereine für Niederösterreich. У земљи је била ангажована у раду институција везаних за музички аматеризам и за рад културно-уметничких друштава.

Научни допринос Милице Илијин српској етнокореологији је у сакупљању, бележењу и теоријском проучавању народних игара на територији Србије и Црне Горе: Војводине, Тимочке Крајине, ужичког краја, Призрена, околине Београда и Боке Которске, укључујући, поред

¹ Биографију и библиографију М. Илијин приредила је др Јелена Јовановић, у оквиру рада на пројекту *Музика на раскришћу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

српских, и игре националних мањина: Мађара, Словака, Русина и не-словенских етничких група у Призрену. Записала је око стотину народних игара, користећи систем бележења сестара Јанковић. Бавила се општим теоријским етнокорееолошким проблемима, као и одређеним врстама игара у свету и код нас. Теме које су биле предмет њеног посебног научног интересовања јесу: етнокорееолошки проблеми у вишенационалним срединама у Србији, проблем кинетографије, народне игре у одређеним друштвено-историјским контекстима, обредно играње као предмет компаративних истраживања, и други.

У њеној практичној делатности значајно је пре свега њено вођење стручних семинара за народне игре у Југославији и иностранству, са практичним и теоријским обучавањем полазника, затим организовање домаћих и међународних смотри народних игара, и сарадња са Државним ансамблом „Коло“.

Milica Ilijin

Ethnochoreologist

(Pančevo, June 30th, 1910 – Belgrade, February 16th, 1992)²

Ethnochoreologist Milica Ilijin was born in Pančevo on 30th June 1910. After finishing the Girls' Grammar School, she graduated from the Faculty of Philosophy in Belgrade, Department for Romance Languages. She also passed expert examinations to become a physical education teacher. In her youth, just like her peers learning folk dancing, she was an active member of the Socol Society. After graduation, she started working in the Fourth Girls' Grammar School. That period is connected with the beginnings of her practical work on traditional dancing, whereby she was a student and follower of Ljubica and Danica Janković. Until 1949, she worked in leading state institutions for folklore preservation. On her business trips she started documenting folk dances in Vojvodina. At the same time she taught French in the Boys' Grammar School in Novi Sad. She became a permanent associate of the Institute of Musicology of the SASA in 1950. Being promoted to different positions, she remained in the Institute until her retirement in 1977. She died on 16th February 1992 and was buried in her birthplace, Pančevo.

During her prolific lifetime she achieved significant successes both in academic and practical work.

As an ethnochoreologist she developed quite independently. She perfected her knowledge through regular field work, observing and not-

² Biography and bibliography of M. Ilijin were prepared by Jelena Jovanović, in the frame of the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

ing folk dances in their original context, as well as through cooperation with renowned Serbian, Yugoslav and foreign ethnochoreologists. She successfully participated in international institutions for studying folk dances: the International Folklore Music Council (IFMC), the scientific group for terminology, and the International Committee for the organization of folklore festivals of Danube countries; she was also an honorary member of the Austrian organization Landesverband der Trachten und Heimatvereine für Niederösterreich. In her own country, she was utterly devoted to the work of institutions connected with amateur music and the work of cultural-artistic societies.

Milica Ilijin's scientific contribution to Serbian ethnochoreology was in collecting, noting, and theoretically studying folk dances in the territory of Serbia and Montenegro: Vojvodina, Timočka Krajina, the region of Užice, Prizren, the outskirts of Belgrade and Boka Kotorska, including, apart from Serbian ones, dances of national minorities: Hungarians, Slovaks, Ruthenians and non-Slavic ethnic groups in Prizren. She noted down approximately one hundred folk dances, using the notation system of the Janković sisters. She dealt with general theoretical ethnochoreological problems and also with certain kinds of dances in our country and abroad. The subject of her special scientific interest were the following topics: ethnochoreological problems in multinational environments in Serbia, the problem of kinetography, folk dances in particular socio-historical contexts, ritual dances as the subject of comparative research and so on.

In her practical work it is important to emphasize her direction of expert seminars for folk dances in Yugoslavia and abroad, including the practical and theoretical education of participants, as well as the organization of local and international folk dance festivals and cooperation with the state ensemble "Kolo".

Библиографија / Bibliography³

Књиге / Books

1. *Slovenske l'udove tance vo Vojvodine*, Kultura, Petrovec 1953, стр. 110.

³ Поред наслова који следе, М. Илијин је објављивала радове и у дневној штампи и часописима: *Политика*, *Раd*, *Дуѓа*, *Политикин забавник*, *Билтен Савеза КУД-ова Београда*, *Аматјер* (Београд), *Република*, *Дневник*, *Културни радник*, *Наша сцена*, *Слободна Војводина*, *Народни календар* (Нови Сад), *Одјек* (Сарајево). Ближе податке о овим текстовима, на жалост, није било могуће наћи у консултованој Библиографији Југославије, *Чланци*, *Серија Ц* за године 1953–1989. [Apart from the following titles, M. Ilijin has also published works in daily newspapers and magazines: *Politika*, *Rad*, *Duga*, *Politikin zabavnik*, *Bilten Saveza KUD-ova Beograda*, *Amater* (Belgrade), *Republika*, *Dnevnik*, *Kulturni radnik*, *Naša scena*, *Slobodna Vojvodina*, *Narodni kalendar* (Novi Sad), *Odjek* (Sarajevo). Unfortunately, no more accurate data on these texts it was possible to find in consulted *Bibliography of Yugoslavia, Articles, Series C* for 1953–1989.]

2. [коаутор Маргарита Дебељак] *Мађарске народне игре из Војводине*, „Братство и јединство“, Нови Сад 1953, 166 страна

Приређена издања / Prepared editions

3. *Зборник радова XX конгреса СУФЈ у Новом Саду 1973*, ур. Душан Недељковић, Београд 1978, стр. 570.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

4. *Народне игре у Војводини у Пејтој књизи народних игара Љубице и Данице Јанковић*, приказ у: „Наша сцена“ 17, Нови Сад 1, 3, 1951.
5. *Народне игре у Боки Которској*, у: Споменик САН СЦП, Зборник извештаја о истраживањима Боке Которске, Одељење друштвених наука, Нова серија 5, Београд 1953, 247–256.
6. *Поводом Седме књиге народних игара Љубице и Данице Јанковић*, Летопис Матице српске, Нови Сад, април 1953, 298–299 (приказ).
7. [коаутор Оливера Младеновић] *Двадесет година рада сестара Јанковић на народним играма*, Зборник Матице српске за друштвене науке 8, Нови Сад 1954, 158–160
8. *Sastanak folklorista na Bjelašnici*, *Zvuk* 4–5, Sarajevo s. a. [1955], 175–176 (prikaz)
9. *Treći kongres Saveza folklorista Jugoslavije*, *Zvuk* 9–10, Sarajevo 1957, 393–396 (prikaz)
10. *Četvrti kongres folklorista Jugoslavije*, *Zvuk* 13–14, Sarajevo 1957, 144–147 (prikaz)
11. [коаутор Оливера Младеновић] *Sistem zapisivanja narodnih igara sestara Janković* (koreferat u okviru rada *Problemi kinetografije*), *Zbornik radova kongresa folklorista Jugoslavije na Bjelašnici 1955*. i u Puli 1952, Zagreb 1958, 39–42.
12. *Jacques Burdet: la danse populaire dans le pays de Vaud sous regime berinois*, приказ у: Гласник Етнографског института САНУ, Београд 1958, 163
13. *Trinaesti festival tradicionalnih igara u Čehoslovačkoj*, *Zvuk* 21–23, Sarajevo 1958, 65–58 (prikaz)
14. *Amaterske grupe narodnih igara, Ansambl narodnih igara „Kolo“, Ansambl narodnih plesova i pjesama FNRJ (Srbija, Crna Gora), Janković Danica, Janković Ljubica, Narodne igre u Srbiji; karakteristične igre pojedinih etnokoreografskih područja Srbije: Moravac, Čačak, Katanka, Šaranac, itd., Smotre i festivali narodnih igara, Kirsanova Nina, Tores Olga*, у: *Muzička enciklopedija*. Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb 1958.

15. *Magazinović Maga, Olenjina Marina, Skovran Olga*, у: *Muzička enciklopedija*. Leksikografski zavod FNRJ, Zagreb 1958.
16. *Међусобни уједињају народних игара разних етничких група у Призрену*, Zbornik radova IV kongresa folklorista Jugoslavije u Varaždinu 1957, Zagreb 1959, 153–157.
17. *Narodne igre u Srbiji*, Yugoslav music, „Jugoslavija“, Beograd 1959.
18. *Даница С. Јанковић* (in memoriam), Гласник Етнографског института САНУ VIII, Београд 1959, 171–173
19. *Партизанске игре у Србији*, Зборник радова САН LXVIII, ур. Душан Недељковић, Етнографски институт, књ. 3, Београд 1960, 204–230.
20. *Народне игре у Тимочкој Крајини*, Зборник радова Петог конгреса фолклориста Југославије у Зајечару и Неготину 1958, ур. М. С. Лалевић, Београд 1960, 41–45.
21. *Influences reciproques des danses urbaines et traditionnelles en Yougoslavie*, Studia Musicologica, Tomus VII, Fasc. 1–4, Budapest 1965, 85–89.
22. *Syllabus der Volkstanzanalyse* (колективан рад), Study Group Folkdance Terminology – IFMC / IFMC – Volkstanz-Kommission, Arbeitsgruppe Terminologie, Nationalkomitees für Volksmusik der DDR, Leipzig, Juli 1965.
23. *Les danses populaires dans les environs de Belgrade*, у: *Bulletin de l'Academie serbe des sciences et des arts*, tome XXXVI, Section des sciences sociales, Nouvelle serie 9. Belgrade 1965, 141–143.
24. *Проучавање народних игара у Југославији*, у: *Народи Југославије*, ур. Душан Недељковић, Посебно издање САНУ, књ. CCCLXXXV, Етнографски институт, књ. 13, Београд 1965, 96–97.
25. *II kongres Saveza folklorista Jugoslavije* [Приказ], *Zvuk* 64, Zagreb 1965, 442–444.
26. *Janković Ljubica, Janković Danica, Kirsanova Nina, Magazinović Maga, Mladenović Olivera*, у: *Muzička enciklopedija*, 2. tom, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb 1977, 248, 323–324, 504, 594.
27. *Skovran Olga*, у: *Muzička enciklopedija*, 3. tom, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb 1977, 366.

Остали радови / Other works

28. *Азбучни реџистар народних игара по срезовима*, рађен према Анкети Министарства просвете НРС о стању народних игара у Србији 1948. године (откуцано на машини у 5 примерака).

Радио и телевизијске емисије / Radio and television programs

29. *О југословенским народним играма* (са музичким илустрацијама), емисија Радио Женева, марта 1956.

30. *Љубица и Даница Јанковић*, поводом 15-годишњице изласка *Прве књиџе народних игара*, са илустрацијама из њихових записа (коаутор Оливера Младеновић), Радио Београд 1959.
31. *Дијалоџ са џледаоцима ѳриредби народних игара*, у виду интервјуа, Радио Београд, 7. 3. 1962.
32. *Војвођанске мањинске фолклорне џрупе на сцени у Беођраду*, Радио Београд, 14. 5. 1962.
33. *Додоле – ѳрасћара народна игра / обредно мађијска игра за кишу*, Радио Београд, 23. 11. 1963.
34. *Народне ѳесме уз које се некада играло*, Радио Београд, маја 1962, репризирано 9. 6. 1964.
35. *Фолклорне манифестације*, поводом Смотре фолклора у Загребу, јула 1966.
36. *О васћићању сћручних кадрова за руководиоце фолклорних џрупа*, поводом семинара народних игара у Пули, Радио Загреб, августа 1966.
37. *Ушисци са 9. Светскоџ фестивала омладине у Софији*, као члан жирија, Радио Софија, августа 1969.
38. *Консћантин Браилоју као џосћи Музиколошкоџ инсћићушћа у Беођраду*, Радио Букурешт, маја 1969.
39. *Фолклор у савременим условима животића*, поводом исте теме на симпозијум у у Букурешту, Телевизија Букурешт, 26. августа 1969.
40. *Ушисци са фестивала „Румунија ’69“*, Радио Букурешт, 5. 9. 1969.
41. У серијској емисији Телевизије Београд под насловом *Село моје* (1970) сарађивала је у својству стручног сарадника и припремила групе за 6 емисија: групе из Петке код Лазаревца, из Старе Пазове (Словаци), Руског Крстура (Русини), са острва Корчуле, из Ђилипа код Дубровника, и из места Цере (Истра).

др Драгутин Гостушки
музиколог и композитор
(Београд, 3. I 1923 – Београд, 21. IX 1998)¹

Драгутин Гостушки, музиколог, естетичар и композитор, везао је уз Музиколошки институт САНУ свој укупан радни век (1952–1988).

Рођен је у Београду, где се и школовао: матурирао је у Трећој мушкој гимназији и похађао Музичку школу *Мокрањац*. Дипломирао је на два факултета: историју уметности на Филозофском (дипл. рад *Париска школа и српско сликарство*, 1950), и композицију и дириговање на Музичкој академији, у класи професора Миленка Живковића (дипл. рад *Београд*, симфонијска поема, 1951). На позив академика Петра Коњовића, 1952. године изабран је за асистента у Музиколошком институту САНУ. До 1958. руководио је и Библиотеком Института. У звање научног сарадника унапређен је 1961, пошто је специјално формирана Комисија (Миленко Живковић, Богдан Миланковић) прихватила као хабилитациони његов рад из области теорије ритма – *Контрола музичког времена*. Докторирао је 1965. на Филозофском факултету (*Уметности у еволуцији стилска*, дисертација рађена без ментора). Исте године унапређен је у звање вишег научног сарадника, док је звање научног саветника стекао 1974. У периоду од 1974. до 1978. обављао је функцију директора Института.

Као композитор, Гостушки је био активан до почетка шездесетих година. Његов жанровски разноврстан композиторски опус обухвата око четрдесет дела. Најуспелије композиције доживеле су велики број извођења (хорске минијатуре *Scherzo in "SCH"* и *Elegia in "O"*, обе из 1973), биле су награђене у земљи и у иностранству (симфонијски *Scherzo*, 1949; балет *Реми*, 1960; *Трио* за клавир, виолину и виолончело, 1950) и уврштене су у нотне и дискографске антологије југословенске музике (соло песма *Смијешно чудо*, 1947; *Concerto accelerato* за виолину и оркестар, 1961).

Као музиколог, Гостушки је континуирано неговао две комплементарне линије: теоријско-научни, и рад у области уметничке критике. Најзапаженији резултати научног рада припадају пољима теорије музике и компаративне естетике. Синтезу својих погледа изложио је у монографији *Време уметности* (1968). Избор значајних текстова обухваћен је другом његовом књигом, *Уметности у него-*

¹ Биографију и библиографију Д. Гостушког припредила је др Катарина Томашевић, у оквиру рада на пројекту *Музика на раскрићу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

стајтику доказа (1977). Музиколошке студије, филозофске и уметничке есеје, као и историјске прегледе савремене југословенске музике објавио је у иностраним (*Musical Quarterly, Atlantic, Fenerate, International Review of the Aesthetic and Sociology of Music*) и домаћим часописима (*Звук, Дело, Лешојис Машице српске*). Од 1963. до 1968. године радио је као референт и редактор периодичне публикације *Свеске* Института за теорију књижевности и уметности (данас Институт за књижевност и уметност). Био је такође члан редакција *Уметничке ревије*, културне ревије *Данас*, часописа *Култура*, и члан савета *Encyclopedia-e moderna-e*.

Поред двомесечног студијског боравка у Паризу, где је боравио као стипендиста (1955), учествовао је на већем броју научних скупова и музичких манифестација у земљи и иностранству (Минхен, 1950; Париз, 1959, 1968; Варшава, Краков, Катовице и Гдањск, 1958; Будимпешта и Токио, 1961; Арецо, 1962; Берлин, 1963; Копенхаген, 1972; Букурешт, 1972; Брно, 1973).

Био је иницијатор и председник организационог одбора *Првог међународног конгреса о музичкој семиологији* (*1er Colloque International de Semiotique Musical*, Београд, 1973). У периоду од 1974–80, при Музиколошком институту САНУ организовао је и водио интердисциплинарне трибине под називом *Разговори о науци и уметности*, у којима су учествовали еминентни стручњаци за области природних и хуманистичких наука.

Уметничком, и, посебно, музичком критиком, бавио се од почетка педесетих година. Текстове је најпре објављивао у листовима *Република, Борба, Политика* и *НИН*, потом је водио рубрику музичке критике у *Борби* (1957–1960; 1967–1970), да би почетком седамдесетих година постао стални дописник *НИН*-а. Интегрални опус уметничке критике обухвата око 400 текстова, посвећених не само актуелним музичким, ликовним и позоришним догађајима, већ и генералним уметничко-теоријским и естетичким темама.

Био је ангажован и на многобројним стручним, селекторским и друштвеним пословима. Почетком шездесетих (1962) изабран је за члана Интернационалног комитета за уметност са седиштем при UNESCO-у у Паризу. Био је сарадник југословенске Комисије за културне везе са иностранством, члан Градског одбора за културу у Београду, члан комисије за културно-историјске науке Републичке заједнице за научни рад, члан Комисије за капитална дела Републичке заједнице културе. Осим тога што је био члан Савета Београдске филхармоније, Коларчевог народног универзитета, Културног центра Београда и Музичке академије, био је такође један од иницијатора и члан Савета Београдских музичких свечаности (БЕМУС-а), председник и вишегодишњи члан Селекционе комисије Октобарског салона, члан организационог одбора Седмог Београдског дз

фестивала (1977) и Уметничке комисије Југословенских хорских свечаности (Ниш).

Присно је сарађивао и са електронским медијима, посебно са Телевизијом. У опусу телевизијских емисија издваја се серија *Рађање српске музичке културе* (осам емисија, уредник Снежана Николајевић, 1987).

Пензионисан је 3. јануара 1988. године. Преминуо је 21. септембра 1998.

Dragutin Gostuški, Ph.D.
Musicologist and Composer
(Belgrade, 3.1.1923 – Belgrade, 21.9.1998)²

Dragutin Gostuški, musicologist, aesthetician and composer, dedicated all his working life (1952–1988) to the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts.

Born in Belgrade, Gostuški finished the Third Boy's Grammar School and *Mokranjac* Music School. He graduated in History of Art from the Faculty of Philosophy in 1950 (diploma work *Paris School and Serbian Painting*) and in composition and conducting from the Music Academy in 1951, in the class of Professor Milenko Živković (diploma work *Belgrade, a symphonic poem*). Upon the invitation of Petar Konjović in 1952, he became the assistant in the Institute of Musicology of the SASA. Until 1958 he was in charge of the Institute Library. He became a research associate in 1961, after a specially established board (Milenko Živković, Bogdan Milanković) accepted his work in the field of rhythm theory – *Control of Time in Music*. He obtained his doctor's degree in 1965 at the Faculty of Philosophy (*Art in the Evolution of Styles*, completing this without a mentor). In 1965 he was promoted to senior research associate and in 1974 to the position of research fellow. In the period 1974–1978 he was the director of the Institute.

As a composer, Gostuški was active until the beginning of the sixties. His opus consists of approximately forty works in different genres. His most successful compositions were often performed (choral miniatures *Scherzo in "SCH"* and *Elegia in "O"*, both from 1973), and received awards both in the country and abroad (symphonic *Scherzo*, 1949; ballet *Rhummy*, 1960; *Trio* for the piano, violin and cello, 1950). His compositions were also included

² Biography and bibliography of D. Gostuški were prepared by Katarina Tomašević, in the frame of the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

into the anthologies of Yugoslav music (solo song *Funny Miracle*, 1947; *Concerto accelerato* for the violin and orchestra, 1961).

As a musicologist, Gostuški cherished two complementary fields: theoretical, and work in the field of art criticism. The most outstanding results of his scholarship work lie in the fields of music theory and comparative aesthetics. The synthesis of his views was presented in the book *The Time of Art* (1968). The selection of the most important texts was comprised in his second book, *Art in the Lack of Evidence* (1977). Musicological studies, philosophy and essays on arts, as well as historical reviews of contemporary Yugoslav music were published in foreign (*Musical Quarterly*, *Atlantic*, *Fenerate*, *International Review of the Aesthetic and Sociology of Music*) as well as national journals (*Zvuk*, *Delo*, *Letopis Matice srpske*). Between 1963 and 1968 he worked as a member of the editorial board of *Sveske*, the journal of the Institute for the Theory of Literature and Arts (today the Institute of Literature and Arts). He was also a member of the editorial board of *Umetnička revija*, cultural journal *Danas*, journal *Culture* and board member of *Encyclopaedia moderna*.

In addition to a two-month scholarship stay in Paris (1955), he participated in a large number of musicological conferences and musical events at home and abroad (Munich, 1950; Paris, 1959, 1968; Warsaw, Krakow, Katowice and Gdansk, 1958; Budapest and Tokyo, 1961; Arezzo, 1962; Berlin, 1963; Copenhagen, 1972; Bucharest, 1972; Brno, 1973).

He was the initiator and president of the programme committee of the First International Congress on Music Semiology (*Ier Colloque International de Semiotique Musical*, Belgrade, 1973). In the period 1974–80 he organized and led interdisciplinary sessions *Conversations about the Science and Arts*, within the Institute of Musicology of the SASA, many outstanding experts in the fields of natural sciences and humanities participating.

He started writing art and particularly music criticism at the beginning of the fifties. At first he published texts in newspapers and magazines *Republika*, *Borba*, *Politika* and *NIN* and went on to work as a music critic in *Borba* (1957–1960; 1967–1970). At the beginning of the seventies he became a permanent correspondent of *NIN*. The integral opus of his art reviews comprises about 400 texts dedicated not only to current music, visual art and theatre events but also to general theoretical, artistic and aesthetic topics.

He worked on numerous expert, selection, and social activities. In 1962 he was chosen to be a member of the International Art Committee based within UNESCO in Paris. He was an associate of the Yugoslav Board for Foreign Cultural Connections, a member of the Belgrade Cultural Board, a member of the committee for cultural and historical sciences of the Republic Association for Scientific Work, and a member of the Committee for the capital works of the Republic Association for Scientific Work. Apart from membership of the Council of Belgrade Phil-

harmony, Kolarac People's University, the Cultural Centre of Belgrade and the Academy of Music Art, he was also one of the initiators and members of the Council of Belgrade Music Festival (BEMUS), the president and member of the Selection Board of the October Salon, a member of the organizational board of 7th Belgrade Jazz Festival (1977) and Art Committee of Yugoslav Choir Festival (Niš).

Gostuški closely cooperated with the electronic media, especially the television. In the opus of TV programmes, his serial *Birth of Serbian Music Culture* stands out (eight parts, edited by Snežana Nikolajević, 1987).

Retired on January 3rd 1988, Gostuški died on September 21st 1998.

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *Vreme umetnosti. Prilog zasnivanju jedne opšte nauke o oblicima*, Prosveta i Muzikološki institut (Posebna izdanja, br. 14), Beograd 1968.
2. *Уметности у недостижности доказа*, Српска књижевна задруга, Београд 1977.

Студије, есеји, прикази / Studies, essays, reviews

3. *Prvi rezultat jednog velikog posla (Muzička enciklopedija, I sveska, A–J. Izdanje i naklada Leksikografskog zavoda FNRJ)*, Zvuk, 26–27, Beograd 1959, 289–292.
4. *Uz račun verovatnoće*, Zvuk, 35–36, Beograd 1960, 258–262.
5. *Mesto jugoslovenske muzike u razvoju svetske muzičke kulture*, Zvuk, 39–40, Beograd 1960, 477–486.
6. *Problem vremena i muzika*, Život, IX, 11–12, Sarajevo 1960, 809–818. [Поново објављено: *Проблем времена и музике*, Савременик, 2, Београд 1961, 151–160.]
7. *Yugoslav Music*, The Atlantic, vol. 210, no. 6, Boston, December 1962, 135–138. (N.B. Translated by Miloš Velimirović)
8. *Време, стил и музика (I)*, Савременик, VIII, књ. XVI, 12, Београд 1962, 459–471.
9. *Zija Kučukalić: "Likovi savremenih bosansko – hercegovackih kompozitora"*. Sarajevo, 1960, Zvuk, 54, Beograd 1962, 478–480.
10. *Време, стил и музика (II)*, Савременик, IX, књ. XVII, 1, Beograd 1963, 67–77.
11. *La musica nazionale e l'evoluzione dell'arte conterporanea*, Fenerate, 5–6, Milano 1965, 71–76.
12. *Most između nauke i umetnosti* (O Muzikološkom zborniku Jugoslavenske akademije), Zvuk, 66, Beograd 1966, 44–57.

13. *Ars versus naturam*, Delo, knj. XIII, 2, Beograd 1967, 172–191.
14. *Treća dimenzija poetskog jezika*, Delo, knj. XIII, 5, Beograd 1967, 591–610.
15. *Umetnost u nedostatku dokaza*, Kultura, 2–3, Beograd 1968.
16. *The Third Dimension of Poetic Language*, The Musical Quarterly, Vol. LV, No 3, New York, july 1969, 372–383.
17. *Umetnost iskustva i iskustvo umetnosti*, Kultura, 3, Beograd 1969.
18. *Вирови и могућности марксистичке критике*, Савременик, XV, књ. XXX, 11, Београд 1969, 297–326.
19. *The Possibility of Making Art Solidary with Science in the Formation of a New World*, in: *Proceedings of the Fourth International Conference "Science and Society"* (held in Herceg Novi in 1971, July, 3rd – 7th), Beograd 1971, 88–92.
- 19a. *Могућност solidarisanja umetnosti sa naukom u konstituciji jednog novog sveta u: Nauka, čovek i njegova okolina*. Zbornik radova sa IV Međunarodne konferencije „Nauka i društvo“ (Herceg Novi, 3.–10. jul 1971), Beograd, decembar 1972, 110–116.
20. *Evolucija umetnosti kao osnovni eksperiment opšte istorijske prognoze u: Predviđanje budućnosti*. Zbornik radova sa III međunarodne konferencije „Nauka i društvo“ (Herceg Novi, 28. jun – 4. jul 1969. godine), Beograd 1971, 307–311.
21. *Kamenom po razlogu*, Umetnost i kritika, 27–28, Beograd 1971.
22. *Quelques analogies entre le langage poetique et langage musical in: Proceedings from the Colloquium "Music and Word"* ("Musik und Wort"), vol. 4, Brno 1973, 45–51.
23. *Музичке науке као модел интердисциплинарног метода истраживања у: Српска музика кроз векове*, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973, 9–61. (интегрални превод на француски језик у истој публикацији: *Les sciences musicales – modèles de méthode interdisciplinaire de recherche*, 63–112).
24. *Музикологија и лингвистика пред семиологијом*, Летопис Матице српске, CL, књ. CLXIII, 4, Нови Сад, април 1974, 402–423.
25. *Varia Aesthetica* (I), Летопис Матице српске, CLI, књ. CDXV, 5, Нови Сад, мај 1975, 499–518.
26. *Varia Aesthetica* (II) Летопис Матице српске, CLI, књ. CDXVI, 4, Нови Сад, октобар 1975, 349–364.
27. *Réalité, Musique, Langage. Contribution a l'Etude du Probleme de la Signification*, International Review of the Aesthetics and Sociology of Music, VIII, 1, Zagreb 1977, 49–72. [N. В. Објављено на српском језику у: *Интердисциплинарности теорије књижевности*, прир. К. Томашевић, Институт за књижевност и уметност, Београд 2001, 233–251]

28. *Ritam i rad*, Treći program Radio-Sarajeva, IX, 31, Sarajevo 1980, 382–394.
29. *Литерарни симболизам: термин или стил подређен оштим естетским законима у: Српски симболизам. Типолошка проучавања*, САНУ (Научни скупови САНУ, XXII, Одељење језика и књижевности, 4), Београд 1985, 67–80.
30. *Прелудијум за смак света*, Летопис Матице српске, CLXI, књ. CDXXXV, 4, Нови Сад 1985, 615–621.

Остали текстови / Other texts³

31. *Предлог о увођењу секундарних ознака за шемпо*, Гласник Српске академије наука, IV, 2, Београд 1952, 396–397.
32. *Бишне карактеристике ритма у оквиру проблема музичког времена*, Гласник САН, VII, Београд 1956, 114–116.
33. *Суштина и функција експресивног акценша*, Гласник САН, VII, 2, Београд 1956, 231.
34. *Основне одлике квалитативног ритма*, Гласник САН, IX, 2, Београд 1957, 193–194.
35. *Елементи теорије о акценшу*, Гласник САН, IX, 3, Београд 1957, 271–272.
36. *Инерција музичке меморије*, Гласник САН, IX, 4, Београд 1957, 441.
37. [D.G.] *Petar Stojanović. 1877–1957*, *Zvuk*, 13–14, Београд 1957, 148.
38. *Асиметрични ритмови у оквиру ошће теорије квалитативног ритма*, Гласник САНУ, X, 4, Београд 1958, 531.
39. *Šta sam video u Poljskoj* (О музичком животу Полске), *Zvuk*, 21–23, Београд, 1958, 51–62.
40. *Дефиниција појма музичког шемпа*, Гласник САН, XI, 1, Београд, 1959, 100.
41. *Petar Konjović*, *Zvuk*, 26–27, Београд 1959, 230–243.
42. *Muzički sastanak Istoka i Zapada*, *Zvuk*, 49–50, Београд 1961, 527–532.
43. *Bruitizam i realnost*, *Polja*, god. XII, br. 96/97, Novi Sad, avgust – septembar 1966, 1–2.
44. *Kriza lažnog progressa: estetski i etički profil muzičke avangarde na Zagrebačkom bijenalu*, *Polja*, 9, god. XIII, br. 107/108, Novi Sad, jul – avgust 1967, 10.

³ Коначан попис обимног критичарског опуса Гостушког је у изради, те није обухваћен Библиографијом радова. [The final list of Gostuški's prolific criticism work is currently being made so it has not been included in this Bibliography.]

45. *Izazov za diskusiju* (Odjeci zagrebačkog Muzičkog bijenala), *Zvuk*, 75–76, Sarajevo 1967, 27.
46. *Prirodan raspored kulturnih sila*, *Socijalizam*, 3, Beograd 1971, 339–342.
47. *Profesionalac i amaterizam*, *Zvuk*, 3, Sarajevo 1975, 17–20; прештампано под истим насловом у: *Kulturni život*, XVII, 11–12, Beograd 1975, 854–858.
48. *Portreti umetnika* (Dušan Radić), *Pro musica*, 104, Beograd, 1980, 6.
49. *Prema jednoj estetici ekologije*, *Čovek i sredina*, 1, Beograd 1975, 19–23.
50. *Пројаси традиције и зраци наде* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 1. програм), *Музички талас*, 1, Београд 1994, 25–26.
51. *Амањери и професионалци* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 2), *Музички талас*, 1, Београд 1995, 48–50.
52. *С оне стране реке* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 3), *Музички талас*, 2–3, Београд 1995, 20–22.
53. *Списак брајске руке* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 4), *Музички талас*, 2–3, Београд 1995, 22–23.
54. *Последња шрка* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 5), *Музички талас*, 4–6, Београд 1995, 24–26.
55. *Човек кога смо чекали* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 6), *Музички талас*, 1–3, Београд 1996, 28–31.
56. *Човек кога нећемо заборавити* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 7), *Музички талас*, 1–3, Београд 1996, 31–34.
57. *Пушници оријент-експреса* (Текстови из ТВ серије *Рађање српске музичке културе*, РТ Београд, 1987, 8), *Музички талас*, 4, Београд 1996, 14–16.

*Композиторско стваралаштво / Music*⁴

Оркестарска дела / Works for orchestra

1. *Scherzo*, за симфонијски оркестар, 1949. [N. В. Друга награда (прва није додељена) на конкурс Централног комитета Народне омладине 1951. године]
2. *Valse*, 1950.
3. *Београд*, поема за симфонијски оркестар (дипломски рад у класи проф. Миленка Живковића), Београд, 11. јун 1951.
4. *Игра ушроје* за симфонијски оркестар, 1952. или 1953.
5. *Concerto accelerato* за виолину и оркестар (посвећено Александру Павловићу), 1961. Штампана партитура: Едиције композитора Југославије, Београд, САКОЈ, 1965. Дискографија: LP плоча PGP RTB – LP 2522, „Београдски камерни ансамбл“, диригент Младен Јагушт, солиста Дејан Бравничар, виолина. Премијерно извођење: Београд, Коларчев народни универзитет, 14. 10. 1961. Београдска филхармонија, диригент Крешимир Барановић, солиста Александар Павловић.

Сценска музика / Stage music

6. *Реми*, балет (по сценарију Д. Гостушког), 1955. [N.В. Прва награда на општејугословенском конкурс поводом стогодишњице Загребачке опере] Извођења: Загреб, премијера 15. 5. 1963.

⁴ Списак композиција Д. Гостушког реконструисан је поређењем података из неколико извора: Stana Đurić-Klajn, *Gostuški, Dragutin u: Muzička enciklopedija*, том 1, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb 1971, 708; Vlastimir Peričić, *Muzički stvaraoci u Srbiji*, Prosveta, Beograd, s.a., 105–110; katalog *Kompozitori i muzički pisci Jugoslavije*, Savez kompozitora Jugoslavije, Beograd 1968, 208–209; лична биографија Гостушког из 1975. године (административна акта Музиколошког института САНУ); база података СОКОЈ-а (податке обезбедила Јасмина Бојовић-Весић); каталог фонотеке и нототеке Радија (податке обезбедила музиколог Ивана Комадина); нототека Факултета музичке уметности; заоставштина Д. Гостушког. Већина партитура не налази се у заоставштини. Где год су подаци били доступни, уз наслов композиције овде су наведени и датуми премијера, подаци о штампању партитура, о наградама и о дискографији. [The list of D. Gostuški's compositions was reconstructed by comparing data from several sources: Stana Đurić-Klajn, *Gostuški, Dragutin in: Music Encyclopaedia*, vol. 1, Yugoslav Lexicography Institute, Zagreb 1971, 708; Vlastimir Peričić, *Music Authors in Serbia*, Prosveta, Belgrade, s.a., 105–110; catalogue *Composers and Music Writers of Yugoslavia*, The Composers's Association of Yugoslavia, Belgrade 1968, 208–209; Gostuški's personal biography from 1975 (administrative acts of the Institute of Musicology of the SASA); data base of SO-KOJ (data provided by Jasmina Bojović-Vesić); catalogue of the Radio Phonoteque and Music Library (data provided by musicologist Ivana Komadina); Library of the Faculty of Music Art; legacy of D. Gostuški. Most scores are not preserved in the legacy. Wherever these data were available, the titles of compositions are here accompanied by the premiere dates, data about printing, prizes and discography.]

7. *Bourgeois Gentlehomme*, сценска музика за истоимени комад Жан-Батист Молијера (Jean-Baptist Molière), недатирано.
8. *Лисица и жржђе*, сценска музика, текст Гиљерма Фигејредоа (Guilherme Figueiredo); позоришни комад у 3 чина, 4 слике. Пре-вод: Велимир Живојиновић. Режија: др Хуго Клајн. Сценограф и костимограф: Душан Ристић. Премијера: 10. 2. 1959. у Народном позоришту у Београду.

Хорска музика / Choral music

9. *Девојачка коса*, за мешовити хор, 1953.
10. *Смиљана*, за мешовити хор, 1953.
11. *На походу*, за мешовити хор, 1953.
12. *Polychronion*, за мешовити хор и неколико инструмената (3 tr, 2 cor, 2 timp, trgl, piatti, tamb. mil), на основу народне мелодије из XV века, записане византијском неумском нотацијом (посвећено византијском цару Мануилу Комнени II и царици Јелени Драгаш – словенској принцези), 1961. Премијерно извођење: Охрид, 1962.
13. *Convocatio*, за мешовити хор, 1962. [Изведено исте године на програму међународног фестивала хорова у Арџу (Arezzo), Италија].
14. *Акламација*, недатирано.
15. *Имам чигру шарену*, дечји хор са пратњом клавира, недатирано.
16. *Scherzo in "SCH"*, за женски хор, 1973. [Посвећено женском камерном хору Collegium musicum, диригент Даринка Матић-Маровић]
17. *Елегија in "O"*, за женски хор, 1973.
18. *Девојчица илајино бели*, текст народни, за женски хор и инструменте, 1976.

Солопесме / Solo songs

19. *Зимска ноћ*, 1946.
20. *Смијешно чудо*, за глас и клавир, 1947. Партитура штампана у: *Jugoslovenska solo-pesma*. III, Beograd, Savez kompozitora Jugoslavije. Štamparski zavod „Ognjen Prica“. Zagreb, 1957. [Уз ову антологију објављене су и LP плоче.]
21. *На ноћишту*, 1947.
22. *Још...*, за глас и клавир, 1947.
23. *Идила*, 1950.
24. *Девојка на студенцу*, 1951.
25. *Разговор са туђним клавиристом*, 1951.

26. *Миришу јорџовани*, 1951.
27. *Вожња*, за глас и клавир, 1958.
28. *Ноћни коњаник*, глас и клавир, недатирано.

Обраде народних песама / Folk tunes arrangements

29. *Не си љо продавај*, 1948.
30. *Цвеће ћушеше*, 1948.
31. *Как да сџојам*, 1948.
32. *Што се чуло*, 1948.
33. *Боџ да ши бије*, 1948.
34. *Учи карај*, 1948.
35. *Мори Цветио*, 1952.

Камерна и солистичка дела / Chamber and solo works

36. *Серенада*, за виолину и оркестар, недатирано (и у верзији за виолину и клавир).
37. *Сонатна* за клавир, недатирано.
38. *Трио* за клавир, виолину и виолончело, 1950.
39. *Ноктурно*, за харфу, 1952.
40. *Две сонатине* за клавир. Штампана партитура: *Dve sonatine za klavir (Deux Sonatines pour piano)*, Prosveta, Beograd 1955. [N.B. Партитура садржи сонатине бр. 2 из 1951. и бр. 3 из 1952. г.]
41. *Две иџре* за клавир, 1954. Штампана партитура: *Dve igre za klavir (Deux dances pour piano)*, Savez kompozitora Jugoslavije, Edicija udruženja kompozitora Srbije, br. 5, odg. ur. Dragutin Čolić, Beograd 1955.
42. *Allegro furioso*, за клавир, недатирано.

Остало / Other

43. *Фанфаре* за Београдске музичке свечаности (БЕМУС), 1969.

Телевизијске емисије (избор) / Television programs (selection)

1. *Три џоворне еџиде* за Д. Госџушкоџ, јуни 1969.
2. Сценарио за краткометражни документарни филм *Беоџраџ*, са музиком истоимене симфонијске поеме; филм је снимљен и приказан у оквиру телевизијског програма, јесен 1969.
3. *In memoriam. Иџор Сџравински*, 1969.
4. *Музика и емоџије*, 1972.

8. Серија *Музика жива* (редакција Музичког програма, ур. Срђан Барић), април 1978.
9. Емисија *Музиколоџ* из телевизијске серије *Музичка занимања* (уредник Чедомир Мирковић), 1982.
10. *Хронике БЕМУС-а*, 1982–1985.
11. Серија *Рађање српске музичке културе* (редакција Школског програма, ур. Снежана Николајевић), осам емисија, 1986–1987.

др Димитрије Стефановић
музиколог, редовни члан САНУ

Димитрије Стефановић, музиколог и диригент, дугогодишњи научни радник и врсни познавалац православне црквене музике, рођен је у Панчеву 25. новембра 1929. године. Дипломирао је на Филозофском факултету у Београду, на Одсеку за германистику (енглески и немачки) 1955, а на Музичкој академији у Београду на Одсеку за историју музике 1956. Магистрирао је и докторирао на Универзитету у Оксфорду. Током последипломских студија радио је са чувеним музиколозима-византолозима Егоном Велесом, Хенри Тилијардом и Оливером Странком. На Музичком факултету Универзитета у Оксфорду држао је предавања из византијске и старе словенске музике. Као предавач и учесник многобројних међународних научних скупова и конгреса гостовао је на многим универзитетима у Европи и Америци. Одржао је и велики број предавања о православној и посебно српској црквеној музици, стотине популарних предавања за разнородну публику у земљи и свету: на двадесет Југословенско-немачких хорских недеља (1971–1991), на седамнаест Летњих духовних академија у манастиру Студеница, као и на тридесет Летњих школа црквеног појања „Корнелију у част“.

У Музиколошком институту САНУ прошао је кроз све степене научних звања, од асистента до научног саветника (1958–2000). Директор Музиколошког института САНУ био је пуне две деценије (1979–2000).

Редовни је члан Српске академије наука и уметности од 1985, дописни члан ЈАЗУ(1986), дописни члан САЗУ (1987), секретар Одељења за сценске уметности и музику Матице српске (1991–2004), потпредседник Матице српске од 2004, генерални секретар САНУ од 2007.

Свој научноистраживачки рад првенствено је усмерио на проучавање православне црквене музике – византијске и старе словенске. Посебну пажњу посветио је откривању, транскрибовању, критичком вредновању и објављивању средњовековних докумената. Кроз резултате ових истраживања датум писменог почетка старе српске музике померен је на почетак XV века. Музиколошка истраживања је увек везивао за живу музичку праксу, како извођењем и јавним представљањем откривених напева из прошлости, тако и снимањем и проучавањем још увек живе српске црквене појачке традиције. Уз многобројне студије (око две стотине текстова) на српском, енглеском, немачком, француском и руском језику, приредио је три књиге нотних записа традиционалног Карловачког појања Бранка Цвејића, уредио је неколико зборника радова са међународних научних скупова, рецензирао је низ музиколошких монографија и зборника.

Поред рада на проучавању православне црквене музике, бави се континуирано извођењем старе и новије црквене музике. Дириговао је Панчевачким српским црквеним певачким друштвом још од 1950, повремено хором Првог београдског певачког друштва и Богословије *Свети Сава* у Београду. Више година био је асистент диригента београдског Академског хора *Бранко Крсмановић* са којим је гостовао у Кини 1957. Водио је хор *Београдски мадригалисти*. Од оснивања (1969) до данас води Студијски хор Музиколошког института САНУ, са којим је гостовао у многобројним градовима бивше Југославије и у већини европских земаља. Први пут је извео тек откривене записе старе српске музике, код нас непознате византијске, бугарске, руске, грегоријанске и глагољашке црквене напеве, и најзад православну хорску музику 19. и 20. века. Снимио је неколико грамофонских плоча, компакт дискова и телевизијских емисија. Са истим хором појао је на безброј богослужења у православним црквама и манастирима у земљи и иностранству.

Предано је учествовао у обнови манастира Велика Ремета, где је са сарадницима припремио изложбу „Стара српска музика и фрушкогорски манастири“. Иако ван просветних институција, небројене сате посветио је млађим колегама и студентима, увек спреман да помогне и подстакне на учење и истраживачки рад.

Носилац је ордена Светог Саве првог степена (1990), одликовања Руског и Румунског патријарха, више грамата и признања епархијских архијереја, Крста за заслуге са лентом СР Немачке (1991), златне значке Музичке омладине Југославије.

Dimitrije Stefanović, D. Phil. (Oxon.)
Musicologist, Regular member of SASA

Dimitrije Stefanović, a musicologist and conductor, long-term expert and connoisseur of Orthodox church music, was born in Pančevo on 25 November 1929. He graduated at the Faculty of Philosophy in Belgrade (the Department of English and German) in 1955 and at the Music Academy in Belgrade (the Department of History of Music) in 1956. He obtained his B. Litt. and Ph.D. at Oxford University. During postgraduate studies he worked with famous musicologists-Byzantinists Egon Wellesz, Henry Tillyard and Oliver Strunk. At the Music Faculty of Oxford University he lectured on Byzantine and old Slavonic music. As a lecturer and participant at numerous international gatherings and congresses, he was a guest at many universities in Europe and America. He gave a large number of lectures on Orthodox and especially Serbian church music, hundreds of popular lectures for different audiences in the country and abroad: at twenty Yugoslav-German choir weeks (1971–1991), nineteen Summer Spiritual

Academies in the monastery of Studenica, as well as at many Summer Schools of Church Chant 'In Memory of Kornelije Stanković'.

He spent his working career at the Institute of Musicology of the SASA where he held all research positions, from research assistant to the equivalent of a full research fellow (1958–2000). He was a director of the Institute of Musicology of the SASA for two decades (1979–2000).

He has been a regular member of the Serbian Academy of Sciences and Arts since 1985, corresponding member of JAZU (Croatian Academy of Sciences and Arts) since 1986, corresponding member of SAZU (Slovenian Academy of Sciences and Arts) since 1987, secretary in the Department of Stage Art and Music in Matica srpska (1991–2004), vice president of Matica srpska since 2004, and general secretary of the Serbian Academy of Sciences and Arts since 2007.

His research concentrated primarily on the study of Orthodox church music – Byzantine and old Slavonic. He focused particularly on discovery, transcription, critical evaluation and publication of medieval documents. As a consequence of the results of this research the date of the written beginning of old Serbian music was moved back to the early 15th century. He always connected musicology research with live music practice, both through performance of the discovered chant from the past, and through recording and studying the still alive Serbian church chanting tradition. Apart from numerous studies in Serbian, English, German, French and Russian, Stefanović also edited three volumes of Karlovci Church chant written down by Branko Cvejić. He also edited several collections of works from international conferences, and reviewed a series of musicology monographs and collections.

Apart from his work on Orthodox music, he has continuously been engaged in performing both traditional and contemporary church music. He was the conductor of the Pančevo Serbian Church Singing Society from 1950, and occasionally conducted both the choir of the First Belgrade Singing Society and *Saint Sava* Seminary in Belgrade. For many years he was assistant conductor of the Belgrade Academic Choir *Branko Krsmanović* with whom he toured China in 1957, and the principal conductor of the *Belgrade Madrigalists* choir. In 1969 he founded the Study Choir of the Institute of Musicology of the SASA, with which he toured numerous places in former Yugoslavia and most of Europe. The choir was the first to perform both newly discovered pieces of Serbian medieval music. The repertory included music of Byzantine, Bulgarian, Russian, Gregorian and Glagolitic traditions and Orthodox choir music of the 19th and 20th centuries little or not at all known within Yugoslavia. Under Stefanović the choir made several recordings, CDs and TV programmes. With this choir he also took part at numerous services in Orthodox churches and monasteries throughout former Yugoslavia and Europe.

Stefanović was devoted to the restoration of Velika Remeta monastery, where he prepared the exhibition 'Old Serbian music and Fruška Gora monasteries'. Although he did not officially teach at any university, he has spent innumerable hours with younger colleagues and students, always ready to help and encourage learning and research work.

Stefanović was awarded the Saint Sava medal of the first degree (1990), decorations of Russian and Romanian patriarchs, the Cross of Merits of the Federal Republic of Germany (1991), golden badge of the *Jeunesses Musicales* of Yugoslavia.

Библиографија / Bibliography¹

Књиге / Books

1. [Коаутор N. G, Wilson] *Manuscripts of Byzantine Chant in Oxford*, Oxford 1963, 56 + tab. 6.
2. *Стара српска музика. Примери црквених песама из XV века.* (Фотографије рукописа обрађених у књ. 15/I). Приредио Димитрије Стефановић. Посебна издања Музиколошког института САНУ, књ.15/II, Београд 1973, 29 + сл. 55.
3. *Стара српска музика. Примери црквених песама из XV века.* [*Old Serbian Music. Examples of 15th century Chant*, bilingual edition], Приредио Димитрије Стефановић. Посебна издања Музиколошког института САНУ, књ.15/I, Београд 1975, /10 / + 220 + /2/.
4. *Духовни разговори са хиландарским монасима. Успомена на оца Миширофана*, „Будућност“, Нови Сад 2002, стр. 172; 2. изд. „Signature“, Београд 2004; треће изд. „Сигнатуре“, Београд 2005.

Фототипска издања / Phototype editions

5. *Карловачко појање. Србљак*, ставио у ноте Бранко Цвејић, фототипско издање аутографа, приредио Д. Стефановић, Београд 1970.
6. *Карловачко појање. Триод*, ставио у ноте Бранко Цвејић, фототипско издање аутографа, приредио Д. Стефановић, Београд 1973.
7. *Карловачко појање. Пеншикоситар*, ставио у ноте Бранко Цвејић, фототипско издање аутографа, приредио Д. Стефановић, Београд 1973.

¹ Библиографија објављена у [Bibliography published in]: *Годишњак САНУ за 1976. годину*, књ. LXXXIII, Београд 1977, 252–258; допуне [additions]: *Годишњак САНУ за 1985. годину*, књ. XCII, Београд 1986, 417–419, *Годишњак САНУ за 1995. годину*, књ. CII, Београд 1996, 521–525, *Годишњак САНУ за 2002. годину*, књ. CIX, Београд 2003, 385–391.

Звучна издања /Sound editions

8. *Старо српско појање. Транскрипције неумских записа од XV до XIX века.* Грамофонска плоча. Академски камерни хор (касније Студијски хор Музиколошког института САНУ), диригент Димитрије Стефановић, солисти Ана Матовић сопран и Владо Микић бас, Српска књижевна задруга и Музиколошки институт САНУ, Београд [1971].
9. *Српске црквене и духовне пјесме. Serbian [Liturgical Hymns and Folk Spirituals].* Грамофонска плоча. Певају ученици Богословије Светог Саве у Београду, диригент Димитрије Стефановић, Патријаршија Српске православне цркве, Београд 1973.
10. *Стара духовна музика [Old Church Chant].* Грамофонска плоча. Студијски хор Музиколошког института САНУ, диригент и приређивач Димитрије Стефановић, солиста Владо Микић, бас. Музиколошки институт САНУ, Београд 1980.
11. *Српско појање [Slavonic Chant].* CD Студијског хора Музиколошког института САНУ, диригент и приређивач Д. Стефановић [commentaries in Serbian and in English], Музиколошки институт САНУ, Београд 1998.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

12. *Einige Probleme zur Erforschung der slavischen Kirchenmusik, Kirchenmusikalisches Jahrbuch, Köln 1959, 1–7.*
13. *Najnovija izdanja Monumenta Musicae Byzantinae – Objavlјivanje hilandarskih muzickih rukopisa, Zvuk 28–29, Beograd 1959, 397–401.*
14. *Die Musik der byzantinischen Kirche, ed. by Egon Wellesz, Arno Volk Verlag Cologne 1959. – Приказ у: Music and Letters 41, 1, Oxford 1960, 89–90.*
15. *The Earliest Dated and Notated Document of Serbian Chant, Зборник радова Византолошког института, књ. 7, Belgrade 1961, 187–195 + сл. 1.*
16. *Изгорели неумски рукопис бр. 93 Белградске Народне библиотеке – једини познати музички споменик из српског средњег века, Библиотекар XIII, 5, Београд 1961, 379–384 + сл. 12.*
17. *Неколико података о грчком утицају на српско црквено појање, Богословље V (XX), 1–2, Београд 1961, 107–111 + сл. 2.*
18. *Преглед микрофилмова хиландарских словенских неумских рукописа у Архиву Српске академије наука и уметности у Београду, Архивист, X, 1, Београд 1961, 22–26.*
19. *Četiri nova izdanja Monumenta Musicae Byzantinae, – Приказ у: Zvuk 47–48, Београд 1961, 382–385.*

20. *Egon Wellesz: A History of Byzantine Music and Hymnography* (Oxford University Press 1961) XIV + 461 + VII plates. – Приказ у: *Zvuk* 52, Beograd 1962, 234–236; на енглеском у: *Music and Letters*, 44, 2, 1963, 169–170.
21. *Melody Construction in Byzantine Chant, Actes du XIIe Congres Internationale d'Etudes Byzantines*, Ochrid 10–16 septembre 1961, vol. II, Beograd 1963, 375–384.
22. *Rukopisnija sobranija D. V. Razumovskogo i V. F. Odojevskogo i Arhiv D. V. Razumovskogo*. Opisanija pod redakcijom I. M. Kudrjavceva, Moskva 1960. – Приказ у: *Zvuk* 60, Beograd 1963, 740–741.
23. *Codex Peribleptos*, Зборник радова Византолошког института, књ. VIII/2, Beograd 1964, 393–398 + сл.1.
24. *Polychronion* (коментар композиције Дражушина Гостушкоџ), Зборник радова Византолошког института, књ. VIII/2, Beograd 1964, 161.
25. *The 50th Anniversary of Stevan Mokranjac the Greatest Serbian Composer of Church Music, Serbian Orthodox Church – Its Past and Present*, I, 1, Beograd 1965, 34–35.
26. Појање старе српске поезије, у: *Стара књижевност*, приредио Ђ. Трифуновић, Српска књижевност у књижевној критици I, Beograd 1965, 137–141.
27. *The Beginnings of Serbian Chant, Anfänge der slavischen Musik*, Bratislava 1966, 55–64.
28. *Охридски неумски рукописи и почетници на словенската музичка култура*, у: *Словенска писменост 1050-годишнина на Климент Охридски*, Охрид 1966, 129–139.
29. *Peter Lampadarios and Metropolitan Serafim*, Studies in Eastern Chant I, ed. M. Velimirović, London 1966, 71–78.
30. *The Serbian Chant from the 15th to the 18th Centuries*, Musica Antiqua Europae Orientalis, vol. I, Bydgoszcz 1966, 140–163.
31. *A Word of Gratitude*, Studies in Eastern Chant, vol. I, London 1966, XI–XII.
32. *The Daily Menaia from Carbone*, Bolletino della Badia Greca di Grottaferrata, n.s. XXI gennaio–giugno, Grottaferrata 1967, 41–46.
33. *The Influence of the Byzantine Chant on the Music of the Slavic Countries*, Proceedings of the XIIIth International Congress of Byzantine Studies, Supplementary Paper, London 1967, 141–147.
34. *A Medieval Slavonic Hymn in Honour of Pope Clement I*, Eastern Churches Review I, 3, London 1967, 243–247 + tab. I.
35. *Obichod Notnago Penija. Photographic reprint made under the direction of the Benedictine communities of Cureglia (Switzerland) and*

- Chevetogne (Belgique)*. – Приказ у: *Eastern Churches Review* I, 3, London 1967, 318–319.
36. Лазар Лера (1885–1966). Прилоџ историји музичке културе код Срба, Зборник Матице српске за друштвене науке 50, Нови Сад 1968, 163–165.
37. *Prispevek k preučevanju začetkov slovanske pravoslavne glasbene kulture*, Muzikološki zbornik IV, Ljubljana 1968, 21–27.
38. *Први српски композициони*, *Pro musica*, 32–33, Београд 1968, 3–5.
39. *Chant d'église en Serbie*, у: *Encyclopedie des musiques sacrées II*, Paris 1969, 178–181.
40. *Музика у средњовековној Србији*, у: *Српска православна црква 1219–1969, Споменница о 750-годишњици аутокефалности*, Београд 1969, 117–127 + сл. 2.
41. *Црквена музика од XV до XVIII века*, у: *Српска православна црква 1219–1969, Споменница о 750-годишњици аутокефалности*, Београд 1969, 209–214 + сл. 4.
42. *Стихира у часті светиоџ Арсенија. Рукопис манастира Хиландара број 312, f. 9lv. Транскрипције*, у: *Српска православна црква 1219–1969, Споменница о 750-годишњици аутокефалности*, Београд 1969, 396–397.
43. *New Data About the Serbian Chant*, у: *Essays in Musicology in Honor of Dragan Plamenac*, ed. by Gustave Reese and Robert J. Snow, Pittsburgh 1969, 321–330.
44. *Some Aspects of the Form and Expression of Serbian Medieval Chant*, *Musica Antiqua Europae Orientalis*, vol. II, Bydgoszcz 1969, 61–77.
45. *Екфонетска нотација у старим словенским рукописима*, у: *Симпозијум на 1100-годишнина од смрти на Кирил Солунски*, књ. II, Скопје 1970, 339–346 + сл. 5.
46. *Молебан Богородици и његова далматинска музичка варијанта*, у: *Далматински епископ Симеон Кончаревић и његово доба. Споменница о 200-годишњици (1769–1969)*, Библиотека Православље, посебна издања, књ. 3, Београд 1970, 79–94.
47. *О старој српској музици*, *Prosvjeta*, 592, Zagreb 1970, 3.
48. *Почеци стихири у хиландарским неумским рукописима*, у: *О Србљаку*. Студије, Београд 1970, 477–483+сл. 25.
49. *Појање старе српске црквене поезије*, у: *О Србљаку. Студије*, Београд 1970, 129–140.
50. *Стихире Србима светишћелима, неумски записи из хиландарских рукописа XVIII века у нотне пренео Д. Стефановић*, у: *О Србљаку. Студије*, Београд 1970, 457–469.

51. *Crkvena muzika u Jugoslaviji. Srbija*, Muzička enciklopedija, knj. I, 2. izdanje, Zagreb 1971, 369–370.
52. *Црквенословенски превод приручника византијске неумске нотације у рукопису 311 манастира Хиландара*, Хиландарски зборник, 2, Београд 1971, 113–130 + сл.15.
53. *Kuranty: An Unpublished Russian Song-Book of 1733*, by A. B. McMillin and C. L. Drage, Oxford Slavonic Papers, New Series, vol. III, Oxford 1970, 1–31. – Приказ у: *Music and Letters* 52, 3, London 1971, 317–318.
54. *Papers of the Yugoslav–American Seminar on Music*, ed. by Malcom H. Brown, pp. 208, Indiana City University, Bloomington 1970. – Приказ у: *Music and Letters*, 52, 2, London 1971, 203–206.
55. *Прилог анализи „Мокрањчевог“ Осмогласника*, у: *Зборник радова о Стевану Мокрањцу*, ур. М. Вукдраговић, САНУ, Београд 1971, 5–11 + нотни примери.
56. *Vloga Prvega beograjskega pevskega društva v razvoju srbske glazbe*, у: *Muzikološki zbornik VII*, Ljubljana 1971, 48–52.
57. *Поговор* у: др Дамаскин Грданички, *Српско црквено народно појање на црквенословенском и српском језику*, Београд 1972, 761–762.
58. *О проучавању српске црквене музике и о музичким издањима у току последњих тридесет година*, Српска православна црква – њена прошлост и садашњост, 3, Београд 1972, 71–80.
59. *Појање старе српске поезије*, у: *Стара књижевност*, приредио Ђ. Трифуновић, 2. издање, Српска књижевност у књижевној критици, 1, Београд 1972, 122–126.
60. *Studies in Eastern Chant, II*, ed. Miloš Velimirović, pp. X + 198. Oxford University Press. – Приказ у: *Journal of Ecclesiastical History*, XXIII, 2, Oxford 1972, 172–174.
61. *Извори за проучавање старе српске музике*, у: *Српска музика кроз векове*, Галерија САНУ, књ. 22, Belgrade 1973, 113–142; и на француском: *Les sources de la recherche sur la vieille musique sacrée Serbe*, у: *La musique Serbe a travers les siècles*, Београд 1973, 142–152.
62. *The Eastern Church*, у: *Music from the Middle Ages to the Renaissance*, ed. F. W. Sternfeld, London 1973, 83–88.
63. [Избор српских црквених песама], у: *Cantate Domino. An ecumenical hymn book*. New edition, Kassel, Basel, Tours, London 1974, 323–326; 330–332.
64. *О проучавању српске црквене музике у музичким издањима у току последњих тридесет година*, у: *Споменица посвећена 130-годишњици живошта и рада Библиотеке Српске академије наука и*

- уметности, Посебна издања САНУ CDLXXVI, Споменица 65, Београд 1974, 125–134.
65. *Izvori za proučavanje stare srpske muzike*, Radio Sarajevo, Treći program, Sarajevo 1975, 415–423.
66. *Jerko Bezić: Razvoj glagoljaskog pjevanja na zadarskom području, Zadar 1973.* – Приказ у: *Narodna umjetnost* 11–12, Zagreb 1975, 605–609.
67. *Serbian Church Music through the Centuries*, у: *Grazer Musikwissenschaftliche Arbeiten I: Beiträge zur Musikkultur des Balkans I*. Herausgegeben von Rudolf Flotzinger, Graz 1975, 127–138.
68. *Services for Slavonic Saints in Early Russian Music Manuscripts*, *Musica Antiqua Europae Orientalis*, vol. IV, Bydgoszcz 1975, 211–217.
69. *Коста Манојловић (1890–1949)*, *Pro musica* 84, Belgrade 1976, 8–9.
70. О „*Каменом спавачу*“ *Vlade Miloševića*, *Putevi*, XXII, Banja Luka 1976, 399–405.
71. *Two Bilingual Music Manuscripts from the Fifteenth and Sixteenth Centuries*, *Actes du XIV Congrès International des Etudes Byzantines*, t. III, Bucarest 1976, 575–578.
72. *Specimina Notationum Antiquiorum, Monumenta Musicae Byzantinae*, vol. VII, ed. by Oliver Strunk, Copenhagen 1966; *Triodion Athoum*, *MMB*, vol. IX, ed. by Oliver Strunk and Enrica Follieri, Copenhagen 1975. – Приказ у: *Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, VII, Zagreb 1976, 271–274.
73. *Бенџамин Бритџн (Benjamin Edward Britten, 22. новембар 1913 – децембар 1976)*, Годишњак САНУ за 1976 годину, књ. LXXXIII, Београд 1977, 289–201 (некролог).
74. *Byzantine Trisagia and Cheroubika of the Fourteenth and Fifteenth Centuries: A Study of Late Byzantine Liturgical Chant by Dimitri E. Conomos, Thessaloniki 1974, pp. 381.* – Приказ у: *Music and Letters*, vol. 58, n. 4, London 1977, 460–462.
75. *Песме у часті святог Саве у хиландарским музичким рукописима и у ноћним издањима Стевана Мокрањца, Стефана Ластавице и Бранка Цвејића*, у: *Свети Сава. Споменица поводом осамстодигодишњице рођења 1175–1975*, Свети архијерејски синод Српске православне цркве, Београд 1977, 373–380.
76. *Средњовековна стихира у часті папе Климентија I Римског (+102)*, у: *Зборник Владимира Мошина*, Савез библиотечких радника Србије, Београд 1977, 91–85.
77. *Unknown Russian Music Manuscripts at Cardiff*, *Beiträge zur Musikgeschichte Osteuropas*, *Akademie der Wissenschaften und Literatur Mainz*, Wiesbaden 1977, 68–74.

78. *The Development of the Slavonic Menaia Manuscripts*, *Musica Antiqua Europae Orientalis*, vol. V, Bydgoszcz 1978, 211–220.
79. *Essays on Music in the Byzantine World by Oliver Strunk (New York, 1977) pp. XXII + 350.* – Приказ у: *Music and Letters*, vol. 59, 4, London 1978, 495–496.
80. *Музичка заоставштина Лажонела Багена*, Глас САНУ, CCCVII, Одељење друштвених наука, књ. 20, Београд 1978, 271–291.
81. *Saradnja srpskih muzičara u Sv. Ceciliji*, *Sveta Cecilija*, XLVIII, 2–3, Zagreb 1978, 141–146.
82. *The Works of Stefan the Serb in Byzantine Music Manuscripts of the XVth and XVIth Centuries*, *Muzikološki zbornik*, XIV, Ljubljana 1978, 13–18.
83. *Свети Сава у црквеној музици*, у: *Сава Немањић – Свети Сава. Историја и предање*, Научни скупови САНУ, књ. VII, Председништво, књ. 1, Београд 1979, 427–441.
84. *Sticherarion, Sticheron, Troparion*, у: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Mc Millan Publishers Limited, London 1980, vol. 18, 140–141; vol. 19, 172.
85. *Мелодијско порекло стихире у част кнеза Лазара*, у: *Манастир Раваница 1381–1981*, у: *Споменица о шестој стогодишњици, издање манастира Раваница*, Београд 1981, 201–204.
86. *Greek Daily Menaia Manuscripts*, *Musica Antiqua Europae Orientalis*, vol. VI, Bydgoszcz 1982, 251–263.
87. *Belgrado (Beograd)*, у: *Dizionario Enciclopedico Universale della Musica e dei Musicisti diretto da Alberto Basso*, vol. I, UTET, Torino 1983, 301–302.
88. *La musique baroque en Serbie*, у: *Barocco in Italia e Paesi Slavi del Sud*, Firenze 1983, 255–260.
89. *Kuhač i Srbi*, у: *Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u povodu 150. obljetnice rođenja Franje Kuhača (1834–1911)*, Zagreb 1984, 283–298.
90. *Leksikon jugoslavenske muzike*, Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb 1984, knj. I: *Crkvena muzika – Srbija*, 146–151; *Hilandar*, 314; *Isaija Srbin*, 364; *Lera Lazar*, 508. – knj. II: *Muzikološki institut*, 58; *Nikola Srbin*, 75–76; *Stefan Srbin*, 375–376; *Srbljak*, 361; *Velimirović Miloš*, 497–498.
91. *Die orthodoxe Kirche*, у: *Religiöse Autoritäten und Musik*, Kassel 1984, 84–91, passim 98–136.
92. *Der serbische Kirchengesang, Herkunft, gegenwärtige Praxis, einschlägige Bestände an Notenmaterial und Sekundärliteratur*, 13. ABDOSD-TAGUNG, Wien, 28–30. Mai 1984. Referate und Beiträge, Berlin,

- Staatsbibliothek preussischer Kulturbesitz, Veröffentlichungen der Osteuropa-Abteilung, herausgegeben von Franz Görner, Band 3, Berlin 1984, 210–214.
93. *Early Stages of Byzantine Notation*, Musica Antiqua, VII, Bydgoszcz 1985, 259–271.
94. *Једна грађоцености у фонду Народне библиотеке – Карловачко појање*, у: *Споменица 1832–1982*. Народна библиотека С.Р. Србије, Београд 1985, 67–76.
95. *Предговор; Прилози проучавању пошних аутографа, архивских и других докумената о Корнелију Штанковићу*, у: *Корнелије Штанковић и његово доба*, САНУ и Музиколошки институт, Научни скупови, књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 1, Београд 1985, IX–XI, 123–135.
96. *Persönliche Erinnerungen an Egon Wellesz*, Studien zur Wertungsfor-schung, Band 17, Wien-Graz 1986, 5–61.
97. *Музика*, у: *Српска академија наука и уметности 1886–1986*, Галерија САНУ, књ. 59, Београд 1987, 151–153.
98. *Dimitri E. Conomos, The Late Byzantine and Slavonic Communion Cycle: Liturgy and Music*, xiv + 207. Washington, DC: *Dumbarton Oaks Research Library and Collection* 1985. – Приказ у: *Journal of Theological Studies*, new series, vol. 38, part 2, Oxford October 1987, 609–612.
99. *Вера Божић: Вуково наслеђе у европској музици, Vukovo nasleđe u evropskoj muzici*, I, II (*Vuks musikalische Erben*), SANU i Verlag Otto Sagner, Beograd–München 1987. – Приказ у: *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, 2, Нови Сад 1987, 238–240.
100. *The Treatise of Manuel Chrysaphes, the Lampadarios*. Ed. & translated by Dimitri E. Conomos, pp. 119. *Monumenta musicae byzantinae: Corpus scriptorum de re musica*, II, Österreichische Akademie der Wissenschaft (Vienna 1985). – Приказ у: *Music and Letters*, vol. 69, No. 3, Oxford 1988, 366–367.
101. *An Additional Checklist of Hilandar Slavonic Music Manuscripts*. (Допуна прегледу хиландарских словенских музичких рукописа), *Хиландарски зборник*, 7, Београд 1989, 163–176.
102. *Iskustvo u izvođenju pravoslavne horske muzike*, у: *Aspekti interpretacije*, Fakultet muzičke umetnosti, Београд 1989, 91–97.
103. *The Serbian Musical Heritage*, у: *Tradition and Modern Society*, Konferenser 21 Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiem, Stockholm 1989, 111–116.
104. *Предговор; „Музика духовна“ Петра Коњовића*, у: *Животи и дело Коњовића*, САНУ и Музиколошки институт, Научни скупови

- САНУ, књ. XLIII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 2, Београд 1989, 7–9; 81–89.
105. *Vuk Karadžić und die Musik*, u: *Vuk Karadžić im europäischen Kontext*, Universitätsverlag, Heidelberg 1990, 114–119.
106. *Искусство манастира Велика Реметиња*, у: *Фрушкогорски манастири*, Покрајински завод за заштиту споменика културе, Нови Сад 1990, 351–356.
107. *Предговор; Црквена музика Стевана Христићића*, у: *Животи и дело Стевана Христићића*, САНУ и Музиколошки институт, Научни скупови САНУ, књ. LV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 3, Београд 1991, VII–VIII; 87–91.
108. *The Importance of Rhythm in the Bilingual Polyeleos by Isaiah the Serb (15th century)*, Acta of the Congress held in Hernen Castle, A. A. Bredius Foundation, Hernen 1991, 101–108.
109. *Стара српска музика* (Приступна беседа у САНУ, 9. V 1989), Глас САНУ, књ. CCCLXVI, Одељење друштвених наука, књ. 26, Београд 1992, 31–41.
110. *The Phenomenon of Oral Tradition in Transmission of Orthodox Liturgical Chant*, International Musicological Society Study Group – *Cantus Planus*, Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology, Budapest 1992, 303–310; на српском језику: *Феномен усмене традиције у преношењу православног литургијског појања*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 10–11, Нови Сад 1992, 13–16.
111. *Die Orthodoxe Musik der Balkanländer*, Musica Sacra International, Bayerischer Musikrat, Marktoberdorf 1992, 31–34.
112. *О музичком идентитету Срба у расејању*, у: *Catena Mundi II*, Београд 1992, 145–147.
113. *Кир Стефан Србин*, у: *Сво најзнаменијих Срба*, Београд 1993, 74–76.
114. *Хвале вредан издавачки подухвати – Стеван Стојановић Мокрањац; Свешовна музика I, „Руковени“*. – Приказ у: *Задужбина VI*, 21, Београд 1993, 11.
115. *Црквено појање и црквена музика*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 15, Нови Сад 1994, 23–30.
116. *Aspects and Principles of Adaptation of the Church Slavonic Texts to the Byzantine Melodic Formulae*, у: *Laborare fratres in unum*. Festschrift Laszlo Dobszay zum 60. Geburtstag, Spolia Berolinensia. Berliner Beiträge zur Mediävistik, Band 7, Hildesheim 1995, 297–305.
117. *Стихире у част српских свештениља у хиландарским неумским рукописима*, у: *Проучавање средњовековних јужнословенских ру-*

- койса, Одељење језика и књижевности САНУ, Београд 1995, 403–418.
118. [Коаутор Д. Е. Стефановић], *Прилоџ проучавању односа између месџа мелодијскоџ и језичкоџ акценџа у српском црквеном појању на примерима Осмогласника Стевана Мокрањца*, у: *Сџојан Новаковић личности и дело*, САНУ, Научни скупови, књ. LXXVII, Одељење историјских наука, књ. 25, Београд 1995, 399–404.
119. *Српско музичко наслеђе*, Повеља, Нова серија, XXV, 2, Краљево 1995, 58–63, 85.
120. *Стеван Сџојановић Мокрањац (Неџоџин, 1856 – Скопље, 1914). Поводом џеџ објављених џомова сабраних дела*, Задужбина, IX, 34, Београд 1996, 4.
121. *Оџиџи поглед на развој српскоџ појања од почетака до џеџинаестџоџ века*, Српски календар за просту 1997. годину, Српски демократски савез у Мађарској, Будимпешта 1997, 34–36.
122. *Проучавање средњовековних јужнословенских рукоџса*, Глас СССLXXXII, САНУ, Одељење друштвених наука, књ. 28, Београд 1997, 115–117.
123. *О древнесербском православном џеници*, Музикална академија, 1, Москва 1997, 153–156.
124. *The Theological Dimension of Liturgical Music from an Orthodox Perspective*, *Studia Liturgica* 28, 1998, 32–45.
125. *Слава манаџиџа Хиландара*, у: *О Хиландару*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1998, 317–319.
126. *Церковно-славјанскаја џервооснова*, Гимнологија, вып. 1, Московскаја государственная консерватория им. П. И. Чайковского, Москва 2000, 138–145.
127. *Two International Affiliates Conduct Research in the HRL, Cyrillic Manuscript Heritage*, The Hilandar Research Library (OSU), Columbus, Ohio, volume 7, May 2000, pp. 8, 11.
128. *The Trisagion in some Byzantine and Slavonic Stichera*, in: *The Study of Medieval Chant, Paths and bridges, East and West, in honour of Kenneth Levy*, ed. Peter Jeffery, The Boydell Press, Cambridge 2001, 303–311.
129. *Мало познаџа сџихира из службе Светџом Кнезу Стефану Шџиљановићу*, у: *Сџоменица еџскоџу шумаџијском Сави*, Зборник радова поводом 40. годишњице архијерејске службе др Саве (Буковића), епископа шумаџијског, Нови Сад 2002, 137–145.
130. *A Review of Choral Music in Serbia*, The International Choral Bulletin of the IFCM, Fondazione Claude Tagger, Vol. XXIII, number 4, 3rd Quarter, Vigevano 2004, pp. 7–9.

131. Kyr Stefan the Serb, in: *100 Most Eminent Serbs*, Belgrade 2004, 248–252.
132. *Das Phänomen der mündlichen Tradition in der Überlieferung des Orthodoxen liturgischen Gesanges*, у: *Kirchenmusik auf dem Balkan*, Brixen 2006, 53–63.
133. *Matica srpska i slovanstvo*, у: *Spomenica, I evropski kongres Matica slovenskih naroda*, Matica slovenska, Martin 2007, 43–45.
134. *The Role of Choral Music*, *Music and Society in Eastern Europe*, 2, 2007, 37–39.
135. *Митрополиџи Михаило и Корнелије Стјанковић*, у: *Животи и дело митрополиџа Михаила (1826–1898)*, Научни скупови САНУ, књ. CXVIII, Одељење историјских наука књ. 31, Београд 2008, 293–304.

Остали текстови / Other texts

136. *Polifona muzika u Arezzu*, *Zvuk* 4–5, Beograd 1956, 199–202.
137. *Jugoslovenska muzika u inostranoj muzičkoj enciklopediji* (Musik in Geschichte und Gegenwart). – Приказ у: *Zvuk* 19–20, Beograd 1958, 470–471.
138. *Susreti u Kini*, *Zvuk*, 15–16, Beograd 1958, 267–274.
139. *Nedelja horskog dirigovanja u Zapadnoj Nemačkoj*, *Zvuk* 21–23, Beograd 1958, 75–76.
140. *Carsten Høeg* (In memoriam), *Zvuk* 49–50, Beograd 1961, 572–573.
141. *Ohridski vizantološki kongres i muzikologija*, *Zvuk* 52, Beograd 1962, 165–170.
142. *Danska muzička kultura i Jugoslavija*, *Zvuk* 56, Beograd 1963, 76–80.
143. [Koautor Dragotin Cvetko], *Deveti kongres međunarodnog muzikološkog društva*. – Приказ у: *Zvuk* 63, Beograd 1965, 333–337.
144. *Deveti (Prvi) međunarodni simpozijum o počecima slovenske muzičke kulture*. – Приказ у: *Zvuk* 63, Beograd 1965, 344–346.
145. *Pismo iz Oxforda* (Emisija Britanske radio-stanice posvećena jugoslovenskoj narodnoj muzici), *Zvuk* 66, Beograd 1966, 137–139.
146. *Report from Oxford: The Thirteenth International Congress of Byzantine Studies*, *Current Musicology* II, 2, New York 1966, 177–181.
147. *Thirteenth International Congress of Byzantine Studies, Oxford 5–10 September 1966*, 2 *Musicology*, *Eastern Churches Review* I, 2, London 1966, 152–155.
148. [Koautor Bojan Bujić], *Treći engleski Bachov festival u Oxfordu*, *Zvuk* 66, Beograd 1966, 80–86.
149. *Дечији хорови у Енџлеској*, *Православни мисионар*, св. 54, бр. 2, Београд 1967, 91–93.

150. *Zum Andenken an den englischen Musikologen H. J. W. Tillyard*, (In memoriam), *Welt der Slaven* XIII, 3, Wiesbaden 1968, 327–329.
151. *Порука и позив*, Православни мисионар, 1, Београд 1968, 43–44.
152. *Егон Велес (Egon Wellesz)*, 21. октобар 1885 – 9. новембар 1974, Годишњак САНУ, LXXXII, за 1974, Београд 1976, 264 (некролог).
153. „Занесен мишљу да својој домовини користиш...“ *Штеван Мокрањац је забележио део богаће ризнице народне усмене традиције* (беседа на XIV Мокрањчевим данима, Неготин 23. IX 1979), *Политика* 29. IX 1979.
154. *Über alte serbische Musik*, пратећи текст за изложбу српске средњовековне уметности у Бечу октобра 1984, објављен у *Tanjug features*.
155. *Привржен наслеђу (in memoriam Михаилу Вукдраговићу)*, *Политика експрес*, 16. III 1986.
156. *Поводом 75 година живота – Станојло Рајичић*, *Pro musica*, 130, Београд 1986, 7–8.
157. *Стана Ђурић-Клајн (in memoriam)*, *Pro musica*, 130, Београд 1986, 29.
158. *Хиландарска библиотека*, *Политика* 27. IX 1986; на енглеском: *Chilandar Library*, *Завичај*, год. XXXV, Београд јул–август 1988, 50–51.
159. „*Сунце јарко*“ – српска мелодија на симфонијском концерту у америчком граду Колумбусу, *Pro musica*, 132–133, Београд 1986, 48.
160. *Geistliche Chormusik*, *Transit* 87, Berlin 1987, 113.
161. *Српска црквена музика кроз векове*, уводни текст на српском и енглеском, за истоимену грамофонску плочу и касету Првог београдског певачког друштва, Београд 1987.
162. *Ohio State University, Columbus, Chilandar Library, Center for Research into Serbian and Slavic Literacy, Culture and Art*, *Homeland*, Belgrade 1988, 50–51.
163. *Датум у историји културе – Панчевачко српско црквено певачко друштво*, *Pro musica*, 140, Београд 1989, 7.
164. *Упокојио се епископ браничевски Хризостом*, *Каленић*, 4–5, 1989, 6.
165. *Епископ браничевски Хризостом (2/15. јун 1911–11/24 1989)*, у: *Епископ Хризостом*, Свети архијерејски Синод Српске православне цркве, Београд 1990, 277–278.
166. *In memoriam – Владо Милошевић (1901–1990)*, *Pro musica*, 143, Београд 1990, 29.
167. *Ирена Грицкаји: Златна Ђунђенац*. – Приказ у: *Политика* 8. IX 1990.
168. *Проигуман ошац Никанор (Савић) Хиландарац*, *Задужбина*, 3, 1990, 10, 14.

169. *Осврт њ на Београдске мадригалисте*, у: *Београдски мадригалисти 1951–1991*, Београд 1991, 11.
170. *Прва леџња духовна академија у манастиру Сџуденица*, Православље, Београд 1. IX 1992, 12.
171. *Уводна реч на представљању књиџе „Духовне песме“ блаженопочившеџ Митрополиџа заџребачкоџ др Дамаскина Грданичкоџ* (Конак кнегиње Љубице, 18. II 1993), делимично објављена у *Православљу*.
172. *Уводна реч на концерџу џоводом џрославе 40 џодина уметничкоџ рада Душана Максимовиџа*, Задужбина Илије М. Коларца, 12. V 1993.
173. *Сећање на Василија Мокраџца* (на комеморацији у Галерији САНУ, 12. VI 1984), Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад 1994, 149–150.
174. *Поздравна реч, на отиварању научноџ скуџа „Српска музичка сцена“* (Свечана сала САНУ, 15. XII 1993); у: *Српска музичка сцена*, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995, 34.
175. *Православни Срби у Чикаџу и широј околини*, Каленић, 1–3, Крагујевац 1995, 20–21.
176. *Редак и значајан јубилеј – 85 џодина композиџора Сџанојла Рајичиџа*, Американски Србобран, Питсбург, 3. I 1996, 20.
177. *После десетџ џодина – дело џрве жене музиколоџа* (Сџана Ђурић-Клајн), Политика, 30. III 1996, 24.
178. *Размишљања о џравославној џородици данас*, Црква 1998. Календар Српске православне патријаршије, Београд 1997, 107–108.
179. *Први џуџи у испосници Светоџ Саве*, Црква 1999. Календар Српске православне патријаршије, Београд 1998, 85–88.
180. [Превод], *Димитри Кономос*, „Музичка џрадиџија Свете Горе“, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику 22–23, Нови Сад 1998, 15–26.
181. *Издања српске црквене музике 1994–1999*, Даница, Српски народни илустровани календар за годину 2000, Вукова задужбина, Београд 1999, 529–534.
182. *Хиландарски кџиџџори у џравославном џојању. О наџрађеној књизи Данице Пеџровиџ*, Задужбина, год. XI, бр. 49, Београд, децембар 1999, 6.
183. *Размишљање о џравославним верницима*, Календар Српске православне патријаршије, Црква 2000, Београд 1999, 66–68.
184. *Das Kirchnjehfest im Kloster Hilandar*, *Hermeneia* 4/99, 37–41.
185. *Сахрана новоџреслављеноџ свјашченоархимандриџа Данила Великореметскоџ иџумана*, Српски Сион, бр.1/2000, Сремски Карловци 2000, 129–132.

186. *Издања српске црквене музике у шоку последњих шест година (1994–1999)*, Стаза Православља – The Path of Orthodoxy, vol. 35, January 2000, No. 1, Bridgeport 6, 8.
187. *Прва седмица часног поста*, Стаза Православља – The Path of Orthodoxy, vol. 35, April–May 2000. No 4 & 5, Bridgeport, 5, 9.
188. *Човек добре воље* (некролог академику Станојлу Рајичићу), Политика, 5. VIII 2000.
189. *Нови украс српског православља у Америци*, Стаза Православља – The Path of Orthodoxy, Bridgeport, vol. 36, No. 9, September 2001, 6.
190. *St. Michael Church Consecrated in Illinois. A new Adornment for Serbian Orthodoxy in America*, Стаза Православља – The Path of Orthodoxy, Bridgeport, vol. 36, No. 10, October 2001, 3, 12.
191. *Како у шоку 16 сајти можемо бити духовно будни*, у: *Духовне речи*, библиотека за икуменске студије, прир. Б. Челиковић, Црква Свете Тројице, Горњи Милановац, 2001, 219–221.
192. [Непотписан текст], *Заједништво пред иконом*, Пут, истина и живот, Манастир Лепавина, бр. 2/2002, 13.
193. *Духовна музика света* (приказ Фестивала у Марктобердорфу), Дневник, Нови Сад, 24. јул 2002, 17.
194. *Наставак светле традиције хришћанског монаштва* (делови говора одржаног на монашењу о. Јустина у манастиру Велика Ремета), Светионик, парохијски лист храма Св. Апостола Павла, год. 7, бр. 19, Петроварадин, мај 2002, 10.
195. *Review of DUHOVNA LIRA CD*, The Diocesan Observer, The Official Publication of the Serbian Orthodox New Gračanica Metropolitanate – Diocese of America and Canada, October 2003, 5.
196. *Слово у часи хора Колибри*, у: *Колибри*, Београд 2003, 67.
197. *Сусрет различитих традиција*, Дневник, Нови Сад, 21. VIII 2004.
198. *Оазе духовног живота у Америци*, Стаза православља, Bridgeport, USA, February 2005, 4.
199. *Дечани и Хиландар у Венецији*, Дневник, Нови Сад 17. VIII 2005.
200. *Ходочашће кијевским светињама*, сајт манастира Лепавине, април 2006.
201. *Васкршња богослужења*, сајт манастира Лепавине 8. V 2006.
202. *Оазе духовног живота у Америци*, Летопис Матице српске, јун 2006, Књ. 477, св. 6, 1106–1108.
203. *Шта све може музика? 8. Међународни фестивал Musica Sacra*, Дневник, Нови Сад 30. јун 2006, 11.

Уреднички послови / Editorial work

1. *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena*. Studija. Transkripcije i faksimili. Muzikološki institut SANU, Posebna izdanja, knj. 16/I, 16/II, Beograd 1982.
2. *Корнелије Станковић и његово доба*, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт САНУ, Научни скупови САНУ, књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 1, Београд 1985.
3. Властимир Перичић, *Вишејезични Речник музичких термина*, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт САНУ, Посебна издања, књ. DLXIII, Одељење ликовне и музичке уметности САНУ књ. 5, Београд 1985.
4. *Живош и дело Петра Коњовића*, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт САНУ, Научни скупови САНУ књ. XLIII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 2, Београд 1989.
5. Радмила Петровић, *Српска народна музика. Песма као израз народног музичког мишљења*, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт САНУ, Посебна издања САНУ, књ. DXCIII, Одељење друштвених наука, књ. 98, Београд 1989.
6. *Епископ Хризостом*, приредила Гордана Жујовић, Свети архијерејски синод Српске православне цркве, Београд 1990.
7. *Живош и дело Стевана Христићића*, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт САНУ, Научни скупови, књ. LV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 3, Београд 1991.
8. Корнелије Станковић, *Српско народно црквено појање*, књ.1,2,3, приредила Даница Петровић, Фототипска издања, књ. 16, Српска академија наука и уметности, Народна библиотека Србије, Матица српска, Београд – Нови Сад 1994.
9. Роксанда Пејовић, *Музиколог Стана Ђурић-Клајн – историографска, есејистичка и критичарска делатност*, Српска академија наука и уметности, Музиколошки институт САНУ, Удружење композитора Србије, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 9, Београд 1995.
10. Зоран Т. Јовановић, *Народно позориште Дунавске бановине (1936–1941)*, Матица Српска и Музеј позоришне уметности Србије, Београд – Нови Сад 1996.
11. *Живош и дело митрополиита Михаила (1826–1898)*, Научни скупови САНУ, књ. CXVIII, Одељење историјских наука књ. 31, Београд 2008.

др Радмила Петровић
етномузиколог
(Београд 21. I 1923– Београд, 4. I 2003)¹

Рођена је у Београду, где је завршила основно, средње и музичко школовање. На Филозофском факултету у Београду дипломирала је енглески језик и књижевност 1951, а на Музичкој академији у Београду Наставнички одсек 1955. Магистрирала је код проф. Миодрага Васиљевића с темом *Тийови лествица у источних народа и у српском народном мелосу* (1962). Усавршавала се код познатог етномузиколога Д. Мекалестера у САД (David P. McAllester, Wesleyan University, Middletown Connecticut USA) 1965/66. школске године. Докторирала је на одсеку за музикологију Филозофског факултет у Љубљани са темом *Српска народна музика – песма као израз народног музичког мишљења*, ментори су били академик Драготин Цветко и проф. др Змага Кумер. Била је гост предавач на Универзитету у Питсбургу (САД), где је активно сарађивала са извођачком групом „Тамбурица“.

Проучавала је српски музички фолклор, посебно вокалну музику. Аутор је монографских радова о вокалној традицији ужичке, златиборске, пријепољске, врањске и крушевачке области, затим области Јадра, Сокобање, Косова, Метохије, Шумадије, рудничког краја и Баната. Ови радови су настајали на основу њених теренских снимака. Писала је и синтетичке радове о одређеним аспектима српске вокалне традиције – појединим жанровима, морфолошким карактеристикама песама, типовима двогласја. Обрадила је најстарије нотне записе народних песама *по српском начину* из XVI века. У монографији *Српска народна музика – песма као израз народног музичког мишљења*, упоредно је сагледала и обрадила податке о различитим аспектима вокалне традиције са територије читаве Србије; по томе, ово дело је до данас остало међу реткима те врсте у домаћој етномузиколошкој литератури. Бавила се питањима традиционалних лествичних структура, а такође и историјом југословенске фолклористике и истраживањима балканског народног мелоса. Нарочиту па-

¹ Биографију и библиографију Р. Петровић приредила је др Јелена Јовановић, у оквиру рада на пројекту *Музика на раскршћу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије. [Biography and bibliography of R. Petrović were prepared by Jelena Jovanović, in the frame of the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* (Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts) No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.]

жњу је посвећивала и проблематици наступа традиционалних извођача на сцени и стварања нових песама у традицијским заједницама.

Са својих дугогодишњих (1957–1987) и многобројних теренских истраживања широм Србије, оставила је драгоцену збирку снимака и теренских записа у Фоноархиву Музиколошког института САНУ. Народну музику је посматрала и проучавала у контексту целокупне народне културе; у томе је следила правац модерних струјања у америчкој етномузикологији. Учествовала је на многобројним међународним и југословенским етномузиколошким конференцијама и манифестацијама, а етномузиколошке студије је објављивала најчешће на енглеском и српском језику у многобројним домаћим и иностраним едицијама. Писала је сценарије и коментаре за документарне филмове, сарађивала активно са групом „Црнућанка“ и са низом аматерских ансамбала у Србији, код којих је уживала посебан углед и поверење. Годинама је била члан Извршног одбора Међународног савета за музички фолклор (IFMC), члан уредништва часописа *Звук* (Сарајево) и *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music* (Загреб). Имала је богато искуство у организовању и конципирању програма концерата и фестивала традиционалне музике. Учествовала је у многобројним телевизијским емисијама и дугогодишњој контакт емисији „Знање-имање“.

Radmila Petrović, Ph.D.

Ethnomusicologist

(Belgrade, 21st January 1923 – Belgrade, 4th January 2003)

Radmila Petrović was born in Belgrade, where she finished elementary and secondary, as well as music schools. At the Faculty of Philosophy in Belgrade she graduated in English language and literature (in 1951), as well as from the Teaching Department at the Music Academy in Belgrade (1955). She obtained her MA in the class of Professor Miodrag Vasiljević with the topic *Types of scales in Eastern peoples and in Serbian folk music* (1962). She continued her specialization with renowned ethnomusicologist David P. McAllester, Wesleyan University, Middletown Connecticut USA) in the school year of 1965/66 and earned her Doctor's degree from the Department of Musicology at the Faculty of Philosophy in Ljubljana with the topic *Serbian folk music – song as an expression of folk music opinion*, tutored by academic Dragotin Cvetko and Professor Zmaga Kumer, Ph.D. She was a visiting lecturer at the University of Pittsburgh (USA), where she actively cooperated with the performing ensemble “Tamburica”.

In addition, R. Petrović was the author of numerous monograph works on vocal tradition in the regions of Užice, Zlatibor, Prijepolje,

Vranje, Kruševac, Jadar, Sokobanja, Kosovo and Metohija, Šumadija, Rudnik region and Banat. These papers were all based on her field recordings. She also wrote synthetic studies concerning special aspects of the Serbian vocal tradition – certain genres, songs' morphological features, two-part singing types. She worked on the oldest folk songs notations, sung according to the *Serbian manner*, first notated in the 16th century. In her monograph *Serbian Folk Music – Song as Expression of Folk Musical Thought*, she studied, compared, and elaborated data about different aspects of the vocal tradition throughout of Serbia. This fact makes this book outstanding among Serbian ethnomusicological works. She dealt with the question of traditional scales, as well as with the history of Yugoslav folklore and research of the Balkan folk music. She paid special attention to the problems of traditional performers' appearances on stage, as well as to the creation of new songs in traditional communities.

To the Phonoteque of the Institute of Musicology she left a valuable collection of recordings and field records from her extensive (1957–1987) and ample field research throughout Serbia. She considered and studied folk music in the context of whole folk culture, thus following the modern American approach to ethnomusicology. She participated in numerous international and Yugoslav ethnomusicology conferences and events, publishing her ethnomusicology studies most frequently in English and Serbian in many Yugoslav and foreign editions. She wrote scripts and commentaries for documentaries, cooperated actively with the ensemble “Crnućanka” and many amateur ensembles in Serbia, among whose members she had a special reputation and trust. For many years she was a member of the Executive Board of the International Folk Music Council (IFMC), a member of the editing board of the journal *Sound (Zvuk, Sarajevo)* and *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music (Zagreb)*. She was very experienced in organizing and outlining of traditional music concerts' and festivals' programs. She participated in innumerable TV programmes and long-running contact show “Znanje-imanje”.

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *Српска народна музика – песма као израз народног музичког мишљења*, САНУ, Посебна издања, књ. ДХСIII, Одељење друштвених наука, књ. 98, Београд 1989, стр. 168
2. [коаутор Јелена Јовановић] *’Еј, Рудниче, ти планино сјајара – Традиционално певање и свирање групе “Црнућанка”*, Музиколошки институт САНУ, Културни центар Горњи Милановац и Вукова задужбина, Београд 2003, стр 144 + CD (на српском и енглеском)

Приређена издања / Prepared editions

3. ЛП плоча *Српска народна музика*, Музиколошки институт САНУ и ПГП РТБ, 2510057 стерео, Београд 1981.
4. ЛП плоча *Све девојке на седељку дошле – народна музика крушевачког краја*, Народни музеј Крушевац и Дискос, ЛПД-001, Александровац, 1988.
5. ЛП плоча *Добродошли на Рудник – традиционална народна музика из села Црнуће на Руднику*, Музиколошки институт САНУ, Центар за културу Горњи Милановац и ПГП РТБ, 1990.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography²

6. *Народни мелос области Тишовог Ужица*, Рад VIII конгреса СУФЈ, гл. ур. Душан Недељковић, Београд 1961, 95–106.
7. *Two Styles of Vocal Music in the Zlatibor Region of West Serbia*, Journal of the International Folk Music Council, Vol. XV, June 1963, 45–48.
8. *Metoda merenja intervala u narodnim melodijama*, Народно стваралаштво–фолклор, св. 6, Београд, април 1963, 434–441.
9. *Народне мелодије у пролећним обичајима*, Рад 9. Конгреса СУФЈ, гл. ур. Јован Вуковић, Сарајево 1963, 407–416.
10. *Narodni i plodotvorni put etnomuzikologa (Miodrag Vasiljević, in memoriam)*, Zvuk 60, Sarajevo 1963, 691–693.
11. *Etnomuzikolog Miodrag Vasiljević*, Narodno stvaralaštvo-folklor, 8, Beograd 1963, 598–601.
12. *Deveti kongres Saveza folklorista Jugoslavije*, Zvuk 56, Sarajevo 1963, 38–41 (prikaz).
13. *Српска народна музичка традиција у комуни Лепосавић*, Гласник Музеја Косова и Метохије, Књ. VII–VIII (1962–1963), Приштина 1964, 435–453.
14. *Народна музика*, Гласник Етнографског музеја, св. 27, Јадар – Вуков завичај, Београд 1964, 451–458.
15. *Народни мелос Вукова Јагра*, Анали Филолошког факултета, Вуков зборник II, Београд 1965, 339–346.
16. *The Oldest Notation of Folk Songs in Yugoslavia*, Studia Musicologica, Academiae Scientiarum Hungaricae, Tomus VII, Fasciculi 14, Budapest 1965, 109–114.

² Магистарски рад „Типови лествица у источних народа и српским народним песмама“, одбрањен на Музичкој академији у Београду 1962. године сачуван је у рукопису. [Master's theses "Types of scales in Eastern peoples and in Serbian folk songs", presented at the Music Academy in Belgrade in 1962 has been preserved in manuscript.]

17. *Sedamnaesta konferencija međunarodnog saveta za muzički folklor*, prikaz u: *Zvuk* 64, Sarajevo 1965, 460–462.
18. *Ethnomusicology in Yugoslavia*, *Zvuk* 77–78, Sarajevo 1967, 20–30.
19. *Мокранјчеви дани и Negotinu*, prikaz, *Zvuk* 80, Sarajevo 1967, 50–51.
20. *The Concept of Yugoslav Folk Music in the Twentieth Century*, *Journal of the International Folk Music Council*, Vol. XX, 1968, 22–25.
21. *Mesto etnomuzikologije u Jugoslaviji*, *Zvuk* 87–88, Sarajevo 1968, 482–485.
22. *Mesto etnomuzikologije u jugoslovenskoj muzici*, Jugoslovensko-američki seminar o muzici, Sv. Stefan–Jugoslavija, 6.–14. juli 1968, 341–357.
23. *Annual Bibliography of European Ethnomusicology – Yugoslavia*, Bratislava, I–II, 1966–1967.
24. *XIV kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, prikaz u: *Zvuk* 81, Sarajevo 1968, 55–56
25. *Petnaesti kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, prikaz u: *Zvuk* 90, Sarajevo 1968, 645–647.
26. *XVI kongres Saveza udruženja folklorista Jugoslavije*, prikaz u: *Zvuk* 99, Sarajevo 1969, 434–436.
27. *Some Aspects in Formal Expression in Serbian Folk Songs*, *Yearbook of the International Folk Music Council*, II, 1970, 63–76.
28. *The Place of Ethnomusicology in Yugoslav Music, y: Papers of the Yugoslav–American Seminar on Music*, ed. Malcolm H. Brown, School of Music, Russian and East European Institute, Bloomington 1970, 164–172.
29. *Однос мелодије и шекста у српским народним песмама*, у: *Зборник радова југословенских музиколога*, Москва 1970.³
30. „*Мокранјчеви дани*“ и *Negotinu*, prikaz u: *Zvuk* 109, Sarajevo 1970, 442–444.
31. *Народне мелодије из Владичиног Хана и околине*, *Врањски гласник* 7, 1971, 389–408.
32. *Морфолошке стурктуру српских народних песама*, у: *Зборник радова о Стевану Мокрању*, ур. Михаило Вукдраговић, САНУ, Одељење ликовне и музичке уметности, Београд 1971, 205–220.
33. *Dvoglas u muzičkoj tradiciji Srbije*, Rad 17. Kongresa SUFJ (Poreč 1970), ur. Vinko Žganec, Zagreb 1972, 333–337.
34. *Етномузиколошка проучавања*, у. *Српска музика кроз векове*, ур. Стана Ђурић-Клајн, Галерија САНУ 22, Београд 1973, 221–238;

³ Нисмо успели да проверимо да ли је зборник објављен у Москви. [We have not been able to check whether the collection was published in Moscow.]

- превод на француски: *Les recherches ethnomusicologiques*, 239–250.
35. *Процес акултурације у народној музици Источне Југославије*, Звук 2, 1974, 155–160.
36. *A Process of Acculturation*, *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, V/1, Zagreb 1974, 218–224.
37. *Миограђ Васиљевић у развоју српске етномузикологије*, Народна стваралаштво-фолклор, 47–48, Београд 1974, 28–31.
38. *Srpska muzika. Narodna*, u: *Muzička enciklopedija*, 3. tom, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb 1977, 422–429.
39. *Народна музика Срба у јужном Банату*, Зборник радова XX конгреса СУФЈ у Новом Саду 1973, ур. Душан Недељковић, Београд 1978, 29–35.
40. *Неке карактеристике народне музичке традиције пријепољске општинине*, *Симпозијум Сеоски дани С. Вукосављевића*, књига V, ур. Петар Влаховић, Пријепоље 1978, (посебан отисак), 265–272.
41. *Društvena uloga čobanske pesme i svirke*, Зборник од 25. Конгрес на Сојузот на здруженијата на фолклористите на Југославија (Беро-во 1978), гл .ур. Лазо Каровски, Скопје 1980, 497–502.
42. [koautor Slobodan Zečević] *Narodna muzika i igra na smotrama u Srbiji*, Rad XXIII Kongresa SUFJ, ur. Zoran Palčok, Slavonski Brod 1976, Zagreb 1981, 283–285.
43. *Zmaga Kumer: Ljudska glasbila in godci na Slovenskem, Slovenska matica, Ljubljana* 1983, *Narodno stvaralaštvo-folklor*, god. XXIII, sv. 1–4, Beograd 1984, 116–118 (prikaz).
44. *Двогласно певање у музичкој традицији Србије*, у: *Проблеми народног многогласја*, Боржоми, Грузија, СССР, 1986.⁴
45. *Песма као израз народног музичког мишљења*, Сабор народног стваралаштва Србије 1, год. II, Топола 1986, 8–9.
46. *Проучавање народне музике Крушевачке Жупе у њеном културном контексту (методолошки приступ)*, Крушевачки зборник 3, Народни музеј Крушевац 1986/87, 11–13.
47. *Етномузиколошка истраживања на Косову*, у: *Зборник Округлог стола о научном истраживању Косова одржаног 26. и 27. фебруара 1985. године*, ур. Павле Ивић, Научни скупови САНУ, књ. 43, Београд 1988, 155–161.
48. *Aktuelle Volklieforschung in Serbien*, *Jahrbuch für Volklieforschung*, XXXIII, Berlin 1988, 108–109.

⁴ Нема прецизни података о штампаном зборнику са овог научног скупа одржаног у Грузији 1986. [There are no accurate data about the collection of works from this scientific gathering held in Georgia in 1986.]

49. *Коњовићеве маргиналије о фолклору*, у: *Животи и дело Петра Коњовића*, ур. Димитрије Стефановић, САНУ, Научни скупови, књ. 43, Београд 1989, 99–103.
50. [коаутор Ана Матовић] *Народна музика Бање*, Зборник радова 36. Конгреса СУФЈ (Сокобања 1989), ур. Драгослав Антонијевић, Београд 1989, 56–62.
51. *Narodna muzika Šumadije, Traditiones*, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede, Zbornik Inštituta za slovensko narodopisje 19, Ljubljana 1990, 163–168.
52. *Нова пјесма по народном схватању*, у: *Право и лажно народно пјесништво*, ур. Мирослав Пангић, Народна библиотека „Ресавска школа, Деспотовац 1996, 167–182.

Остали текстови / Other texts

53. *Folk Music in Three Lingual Community*, Kongresni izveštaj, Edinburgh 1969.
54. *Narodna muzika Šumadije*, XXVI kongres SUFJ, Kragujevac 1979. (rezime), 18.
55. *U spomen Lajošu Kišu (1900–1982)*, Народно стваралаштво-фолклор, год. 22, св. 1, Београд 1983, 65–66.
56. *Изворности и интјервенције*, Сабор народног стваралаштва Србије 1, год. II, Топола 1986, 16.
57. *Народна музика Средске (Косово)*, Зборник радова 33. Конгреса СУФЈ (Приштина 1986, у штампи).
58. *Serbian Folk Songs, Folk Dance Scene* Baton Rouge, 15, 3. may–june 1987, 1–9.
59. *Иновација и обнова народног стваралаштва*, Сабор народног стваралаштва Србије 1, год. VI, Топола 1990, 10.
60. *Сабор 1972–1992*, Сабор народног стваралаштва Србије 1, год. VII, Топола 1992, 6.
61. *Народна музика – пјевање и свирање*, Сабор народног стваралаштва Србије 1, год. VIII, Топола 1993, 5–7.
62. [Коаутор Десанка Ђорђевић] *22. сабор народног стваралаштва*, Сабор народног стваралаштва Србије 1, год. IX, Топола 1995, 10.
63. *Народна пјесма у програмима сабора*, Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1997, 6.

др Надежда Мосусова музиколог и композитор

Рођена у Суботици 4. августа 1928. Основну школу завршила у Љубљани 1938. године, гимназију (Трећа женска) у Београду 1946. Музичко образовање у детињству стицала на приватним часовима клавира и посећивањем оперских и балетских представа у београдском Народном позоришту. Усавршавање клавира наставила у Музичкој школи при Музичкој академији. Студент исте академије постала је 1948. на Одсеку за композицију и дириговање у класи професора Предрага Милошевића. Дипломирала је 1953. са оркестарским делом *Симфонијски прелудијум*. Њен опус садржи соло песме и камерне композиције, извођене преко Радио Београда, на јавним часовима музичких школа, на концертима Удружења композитора и на Музичкој трибини у Опатији. Престала је да се бави компоновањем 1975. године.

У току студија, на часовима музичког фолклора, долази у контакт са предавачем, професором Петром Коњовићем, оснивачем и директором Музиколошког института САНУ. На Коњовићев предлог постаје стипендиста Института од 1950. до 1952, радећи на сређивању рукописа српских композитора и на пословима институтске библиотеке. Свом ментору Коњовићу асистирала је у пописивању дела и у њиховом припремању за штампу. На тај начин се упознавала детаљно са стваралаштвом великог српског композитора.

Интересовање за музикологију је произашло из студирања Коњовићевих композиција и, што је нарочито важно, из подстрека за проучавање музике уопште и посебно музичког фолклора, које је Петар Коњовић, и сам музиколог-истраживач, давао својим студентима. Љубав према народном музичком наслеђу он је систематски развијао и преносио своје искуство млађима, са утицајем на послератне генерације музичара.

Када је у питању савладавање композиционе технике признање следи професорима Предрагу Милошевићу и Крешимиру Барановићу. У области усавршавања теоријских дисциплина захвалност припада професорима Љубици Марић (наука о хармонији), Марку Тајчевићу (контрапункт) и Петру Бингулцу (аналитичка хармонија). Са стеченим знањима код угледних стручњака, Мосусова је остварила шири приступ проучавању развоја музичке културе код Срба и других словенских народа у 19. и 20. веку. Један од резултата била је дисертација *Утицај фолклорних елемената на структуру романџизма у српској музици*, одбрањена на Филозофском факултету Универзитета у Љубљани 17. децембра 1970. године (ментор професор Драготин Цветко).

Мосусова је од 1953. била пијаниста/корепетитор београдског Дечјег позоришта *Бошко Буха*. Од 1955. до 1959. предавала је теоријске предмете у Срењој музичкој школи *Станковић*, са положеним државним стручним испитом. Постала је асистент Музиколошког института САНУ 1959. у одсеку за историју музике. До пензионисања 1994. прошла је у Институту наредна звања до научног саветника. Радила је као хонорарни сарадник Факултета музичке уметности у Београду, у звању ванредног професора на Катедри за музикологију, од 1977. до 1993, за предмет Општа историја музике. Била је такође хонорарни професор на Факултету драмске уметности у Београду школске 1982/83 године, на двогодишњем курсу за балетске педагоге, за предмет Анализа балетске музике.

Истраживања се крећу у области националних школа српске музике и музике источних и западних словенских народа, музичког театра (опера и балет) домаћег и страног. Новија проучавања усмерена су на делатност руске уметничке емиграције на (јужно)словенским, западноевропским и америчким просторима са Аустралијом, на положај музичке уметности у тоталитарним режимима. Укључени су и други интердисциплинарни аспекти музичке естетике и етике у оквиру историје и теорије музике и историје цивилизације. Резултате рада приказује на музиколошким и театролошким скуповима у земљи, од којих је неке сама организовала (Београд, Неготин), као и у иностранству (Чехословачка, Немачка, Аустрија, Румунија, Енглеска, Русија, Шпанија, Швајцарска, САД, Канада, Јерменија, Грчка, Кипар и Летонија). Пише такође за страна и домаћа лексикографска издања.

Члан је Удружења композитора Србије и Српског музиколошког друштва, такође члан међународних асоцијација „Леош Јаначек“ и „Фердинанд Гонзет“ (Швајцарска) и *Society of Dance History Scholars* (САД), члан Извршног одбора (Executive Committee) у *International Council of Dance* (CID-UNESCO, Париз-Атина) и координатор сарадничког тима на пројекту САНУ „Савремена српска музичка сцена“ (руководилац академик Дејан Деспић).

Nadežda Mosusova, Ph.D.
Musicologist and Composer

Nadežda Mosusova was born in Subotica on August 4th, 1928. She acquired her earliest musical education by learning to play the piano and regularly attending concerts, operas and ballets, since her early childhood. She finished grammar school in Belgrade in 1946 but continued her piano studies in the music school attached to the Music academy. She started studying at the Music Academy in Belgrade in 1948 (the Compo-

sition and Conducting Department in the class of Professor Predrag Milošević) and graduated in 1953. with the work *Symphonic prelude*. Her musical opus contains solo songs and chamber compositions. Those works were broadcast on Radio Belgrade and performed at concerts organized by the Association of composers of Serbia and at the “Muzička tribina” (annual festival of contemporary Yugoslav music) in Opatija.

During her folklore lessons at the Academy Nadežda made contact with Professor Petar Konjović, the founder and head of the Institute of Musicology. He offered her work in the Institute while she was still a student, in the Department for General Music Issues and History of Music, established in the period 1950–52. She helped Konjović in correcting his printed editions, thus becoming familiar with the prolific work of our great composer. Her interest in musicology arose directly from studying Konjović’s work as well as from the encouragement Konjović, being a musicologist-researcher himself, gave to his students. He systematically developed in them a love for music folklore, passing it on to many post-war generations of musicians. When it came to the mastery of composing techniques and perfecting knowledge in theoretical disciplines, Professors P. Milošević and P. Bingulac were highly to be praised as pedagogues. With her acquired knowledge Mosusova would get broader insight into the development of music culture in Serbian and among other Slav peoples, especially during the epoch of music romanticism. The result was her dissertation *Influence of folklore elements on the structure of romanticism in Serbian music*, defended at the Faculty of Philosophy of the University in Ljubljana on December 17th 1970 (mentor: Professor Dragotin Cvetko).

Mosusova began to work as pianist-repetiteur in the Belgrade theatre for children *Boško Buha* in 1953. She also taught theoretical subjects in the secondary music school *Stanković* (1955–59). From 1959 until her retirement in 1994, Mosusova was a regular associate of the Institute of Musicology, where she was promoted to all positions up to research fellow.

She also worked as a part-time professor at the Faculty of Music Art in Belgrade, Musicology Department, teaching General history of music (1977–1993), and at the Faculty of Drama Arts in Belgrade, teaching Analysis of ballet music in the school year 1982/83. For years she was the coordinator of the team working on the project “Contemporary Serbian Music Scene” in the Serbian Academy of Sciences and Arts.

Mosusova has particularly researched the phenomenon of musical nationalism in the works of Serbian composers (Konjović, but mainly Stevan Mokranjac and Stevan Hristić). She is the author of a great number of works on history and analysis of music, published in Serbia and other Slav countries. She wrote articles for many lexicographical editions, directing her scientific interests in the area of music theatre (opera and ballet) both locally and in the broader context of Slav and other nations.

Mosusova presented the results of her research at conferences dedicated to musicological and theatrical issues in our country, where she herself organized some of them (Belgrade, Negotin). She also took part in conferences abroad: in Czechoslovakia, Germany, Austria, Romania, England, Spain, Switzerland, USA, Canada, Armenia, Greece, Cyprus and Russia. Her recent research is directed to the activities of Russian artists who emigrated to Yugoslavia, Western Europe, and the USA after the 1917 revolution, as well as to the place of music art in totalitarian regimes, including other interdisciplinary aspects of music aesthetics and ethics within the history of culture and particularly music theatre.

Mosusova is a member of several professional societies: the Association of composers of Serbia, Serbian Musicological Society, international associations "Leoš Janáček" and "Ferdinand Gonseth" (Switzerland), Society of Dance History Scholars (USA), and the International Council for Dance CID-UNESCO (Paris-Athens).

Библиографија / Bibliography

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

1. О „prirodnoj“ i „neprirodnoj“ muzici, povodom članka Alana Vokera (Walker) *Aesthetics versus acoustics*, i knjige *The Language of Music* Derika Kuka (Deryck Cooke), *Zvuk*, 49/50, Beograd 1961, 579–580.
2. *Eric Emery, La gamme et le language musical, Paris, 1961, Zvuk*, 56, Beograd 1963, 117–119.
3. *Najnovije delo Petra Konjovića – opera „Otadžbina“*, *Zvuk*, 58, Beograd 1963, 367–373.
4. „*Ohridska legenda*“ *Stevana Hristića*, *Zvuk*, 66, Beograd 1966, 96–115.
5. „*Lirika*“ *Petra Konjovića*, *Zvuk*, 75/76, Sarajevo 1967, 1–10.
6. *Улога Стјевана Мокрањца у стваралаштву Петра Коњовића*, *Развитак*, 4/5, Зајечар, 1967, 77–81.
7. *Slavenski izdavački zavod u Beču – Petar Konjović i Milan Obuljen*, *Zvuk*, 85/86, Sarajevo 1968, 261–275. Краћа верзија објављена у: *Pro musica*, 37, Београд 1968, 26–28.
8. *Petar Konjović na sceni Beogradske opere*, *Scena* 6, Novi Sad 1968, 622–636.
9. *Chopin in Serbien*, *Chopin-Jahrbuch*, Wien 1970, 183–195.
10. О „*Koštani*“ *Petra Konjovića*, *Arti musices*, 2, Zagreb 1971, 153–166.
11. *Прејиска између Петра Коњовића и Тихомира Остојића*, *Зборник Матице српске за књижевност и уметност*, књ. XIX, св. 1, Нови Сад 1971, 153–169.

12. *Место Штевана Мокрањца међу националним школама европске музике*, Зборник радова о Стевану Мокрањцу, ур. М. Вукдраговић, САНУ, Београд, 1971, 111–135.
13. *Vielseitigkeit der Ausdrucksmittel schauspielerischer und gesanglicher Art in den russischen Opern des 19. Jahrhunderts*, Bericht über den Internationalen musikwissenschaftlichen Kongress, Bonn – Kassel, 1971, 515–517.
14. *Petar Konjović* (и друге јединице), у: *Enciklopedijski leksikon – Mosaik znanja: Muzička umetnost*, ур. D. Plavša, „Interpres“, Београд 1972, 272–274.
15. *Miloje Milojević, skica stvaralačkog lika*, *Zvuk*, 124/125, Sarajevo, 1972, 138–141.
16. *Проблем националне музике и Штеван Мокрањац*, *Развитак*, 2, Зајечар, 1973, 76–79. Поново у: *Pro musica*, број посвећен Мокрањцу, посебно издање, Београд 1981, 15–17.
17. *Дело Корнелија Станковића и романтизам*, и на француском језику: *L'oeuvre de Kornelije Stanković et le Romantisme*, у: *Српска музика кроз векове*, гл. ур. Стана Ђурић-Клајн, Галерија САНУ (књ. 22), Београд 1973, 185–191, 194–201.
18. *Opernwerke Petar Konjović' im Lichte von Janáčeks dramatischer Prinzipien und der Sprechgesangtheorie*, у: *Colloquium „Musik und Wort“*, Brno, 1969. *Musikwissenschaftliches Colloquium der internationalen Musikfestspiele*, Brno 1973, 259–261.
19. *Rhapsodische Inspiration als schöpferisches Prinzip in der instrumentalen Musik des 19. und 20. Jahrhundert*. Report of the Eleventh Congress, Copenhagen 1972, of the International Musicological Society, Copenhagen 1975, v. II, 561–563.
20. *Koštana u operi*, *Teatron*, 7, Београд 1976, 89–91.
21. *Das balkanische Element in der südslawischen Kunstmusik*, *Balkanica*, VIII, Београд 1977, 779–790.
22. *The Influence of French Impressionism and Symbolism on Russian Opera and Ballet Staging in the early 20th Century*, SIBMAS Congress, Wien 1978, 85–92.
23. *The Position of Music Theatre and Concert Activities in Yugoslav Contemporary Culture*, у: *Institutionen des Musiklebens in Europa*, Wien – München, 1979, 61–65.
24. *Đorđević Vladimir*, у: *Leksikon pisaca Jugoslavije*, t. II, gl. ur. Ž. Boškov, Matica srpska, Novi Sad 1979, 45.
25. *Richard Wagner und die russische Romantik*, Bericht über den internationalen musikwissenschaftlichen Kongress, Berlin, 1974, Berlin 1980, 392–394.

26. *Operski opus Stanojla Rajičića*, Muzikološki zbornik, XII/2, Ljubljana 1981, 85–100.
27. *The Staging of Film and Television Opera*, SIBMAS, Beograd 1982, 58–61.
28. *Drame Ivana Cankara na operskoj sceni*, у: *Slovenska opera v evropskem okviru: ob njeni 200-letnici*. (Simpozij 20–21. X 1982.), ur. D. Cvetko i D. Pokorn, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 1982, 143–152.
29. „*Koštana*“ *Petra Konjovića*, аналитичка студија уз комплет плоча ове опере, PGP, Beograd 1983. (текст студије и либрето на српском, енглеском и немачком језику).
30. *Influence of Stage Design on Music Drama*, у: *Performing Arts Resources*, New York 1983, 49–54.
31. *K hudobnej situaciji Južnych Slovanov v Rakousko-Uhorsku v poslednom desiatroči Haydnoveho života*, у: *Josef Haydn a hudba jeho doby*, Bratislava 1984, 120–123.
32. *Konjović Petar, Alojz Kalauz* (и друге јединице), у: *Leksikon jugoslavenske muzike I–II*, gl. ur. Krešimir Kovačević, Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb, 1984.
33. *Die Renaissanceidee in der Musik der Südslawen im XIX und XX Jahrhundert*, у: *Jakob Gallus in njegov čas*, Ljubljana, 1985, 162–168.
34. *Serbische Musik zwischen „Jenufa“ und „Totenhaus“*, *Colloquium „Dvořak, Janáček und ihre Zeit“*, Brno 1985, Brno 1985, 133–137.
35. *The documentary Value of Theatrical Collections for Staging Classical and/or Historical Plays by Yugoslav Authors*, *Proceedings of the SIBMAS Congress*, London, 1986, 81–84.
36. *Mesto Miloja Milojevića u srpskoj i jugoslovenskoj muzici*, у: *Miloje Milojević, kompozitor i muzikolog*, zbornik radova, odg. ur. V. Simić, Udruženje kompozitora Srbije, Beograd, 1986, 39–59.
37. *Stravinsky's „Petruschka“: from Street Entertainments to Diaghilev's Seasons*, *Maske und Kothurn*, Heft 1–2, Wien – Köln 1987, 151–157.
38. *Folklor i kompozitor*, у: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, zbornik radova, odg. ur. D. Dević, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1987, 141–146.
39. *The Heritage of Ballet Russe in Yugoslavia between two World Wars*, у: *Proceedings, Society of Dance History Scholars*, Riverside 1988, 111–120.
40. *Die modale Harmonik in den Werken jugoslawischen Komponisten*, *Colloquium „Probleme der Modalität“*, Brno, 1988, Brno 1994, 95–99.
41. *Интерпретација народне песме у оперској музици*, у: *Аспекти интерпретације*, реферати са научног скупа одржаног 22. и 23.

- IV 1988, одг. ур. Мирјана Веселиновић, Удружење композитора Србије – Факултет музичке уметности, Београд 1989, 105–111.
42. *Стилска оријентација Пејтра Коњовића*, у: *Животи и дело Пејтра Коњовића*, зборник радова, САНУ (Посебна издања, књ. XLIII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 2), Београд, 1989, 39–44.
43. „Охридска леџенда“ *Стевана Христићића (Féerie, folklore et Fin-de-siècle)*, у: *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, реферати са научног скупа одржаног од 24. до 26. октобра 1989. године, одг. ур. Властимир Перичић, Факултет музичке уметности, Београд 1989, 289–301. Објављено и на енглеском језику: „*The Legend of Ochrid“ by Stevan Hristić, (Féerie, folklore et Fin-de-siècle)*, in: *Folklor and Its Artistic Transposition*, Faculty of Music, Belgrade 1990, 161–172.
44. *Izvori inspiracije „Ohridske legende“ Stevana Hristića*, Muzikološki zbornik. XXV, Ljubljana 1989, 67–79.
45. *Die serbische Musikszene in Vergangenheit und Gegenwart*, Balcantica, XX, Београд 1989, 159–167. Објављено и на српском: *Српска музичка сцена у прошлости и садашњости*, Pro musica, 152, Београд 1994, 8–10.
46. *Das Problem der beschleunigten Entwicklung der Musik bei den slawischen Völkern im 19. Jahrhundert*, у: *Colloquium „Hudba versus vědy“*, Brno, 1981, Brno 1989, 303–309.
47. „*Slowakische Lieder“ von Vítězslav Novák und „Mein Land“ von Petar Konjović*, у: *Zpravy Společnosti Vítězslava Nováka*, 19, Brno 1990, 18–22.
48. *The Importance of the Archives of the Belgrade Musicological Institute in Historical Research into Musical Theatre*, у: *Theatre Collections and the Public*, SIBMAS Congress, Mannheim 1990, 160–163.
49. *Место Стевана Христићића у југословенској и европској музици*, у: *Животи и дело Стевана Христићића*, зборник радова, ур. Д. Стефановић, САНУ (Научни скупови, књ. LV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 3), Београд 1991, 1–7.
50. *Nationalism as an Aesthetic Category in Slavonic and Balkan Music Cultures*, у: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, referati sa naučnog skupa održanog od 24. do 26. X 1991, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1991, 241–246.
51. *The Art of Acting Singer – Illustrated by Rajičić's TV Opera „Diary of a Madman“*, in: *18th International Congress of the SIBMAS: Records and Image of the Art of the Performer*, Stockholm, 1990, Stockholm 1992, 89–91.

52. *Russian Emigration: Tradition and Avantgarde*, у: *Musikavantgarde im Osten Europas*, Heidelberg 1992, 172–182.
53. *Ideja jugoslovenstva i Poličeva „Majka Jugovića“*, у: *Slovenska glasba v preteklosti in sedanjosti*, zbornik predavanj (Slovenski glasbeni dnevi 1988: Ljubljana – Kostanjevica 12–16. aprila 1988), ur. P. Kuret, „Kres“, Ljubljana 1992, 233–238.
54. *Romantik als Stilbegriff oder Weltanschauung*, у: *Colloquium „Romantik und Musik“*, Brno, 1987, Brno 1992, 25–27.
55. *American Dance Abroad: A View From Yugoslavia*, in: *Proceedings, Society of Dance History Scholars*, Riverside (California USA), 1992, 123–132.
56. *Nationalism as an Aesthetic Category in Slavonic and Balkan Music Cultures*, у: *History of European Ideas*, vol. XVI/4–6 jan. 1993, 709–712.
57. *Symbolismus als Ausdrucksweise oder Stil in der Kunst, Literatur und Musik um die Jahrhundertwende*, у: *Colloquium „An der Epochen und Stilwende“*, Brno, 1985, Brno 1993, 31–36.
58. *Петар Коњовић*, у: *100 најзнаменијих Срба*, прир. З. Костић, одг. ур. П. Јеремић, „Принцип“ – „Ш-Јупублик“, Београд – Нови Сад 1993, 524–528. Јединица објављена на енглеском језику код истог издавача у: *100 Most Eminent Serbs*, Belgrade, 2004.
59. *Штеван Христић*, у: *100 најзнаменијих Срба*, прир. З. Костић, одг. ур. П. Јеремић, „Принцип“ – „Ш-Јупублик“, Београд – Нови Сад 1993, 535–538. Јединица објављена на енглеском језику код истог издавача у: *100 Most Eminent Serbs*, Belgrade, 2004.
60. „*Christ recrucified*“ by Nikos Kazantsakis and Bohuslav Martinů, у: *Colloquium „Bohuslav Martinů: His pupils, friends and contemporaries“*, Brno, 1990), Brno 1993, 116–119.
61. *Оперска и балетска „пушчујућа позоришта“ између два светска рата и Београдска опера*, у: *Пушчујуће позоришне дружине у Срба до 1944. године*, зборник радова, гл. и одг. ур. З. Т. Јовановић, Музеј позоришне уметности Србије – Позоришни музеј Војводине, Београд – Нови Сад 1993, 159–165.
62. *Ludwig van Beethovens Kompositionswidmungen zwischen 1800 und 1815 als Spiegelung der politischen und sozialen Geschehnissen in Europa*, у: *Colloquium „Musica ac societas 1740–1815“*, Brno, 1989, Brno 1994, 47–51.
63. *Stanojlo Rajičić, „Simonida“*, у: *Pipers Enzyklopädie des Musiktheaters*, 5: Werke Piccinni – Spontini, München – Zürich 1994, 153–154.
64. *Руска уметничка емиграција и музичко позориште у Југославији између два светска рата*, у: *Руска емиграција у српској култури XX века*, зборник радова, књ. II, прир. М. Сибиновић, М. Ме-

- жински и А. Арсењев, гл. и одг. ур. М. Сибиновић, Филолошки факултет, Београд 1994, 139–149.
65. *La musique savante des Slaves du Sud et la musique populaire des Balkans*, у: Frank Martin, *musique et esthetique musicale*, Actes du colloque de La Chaux-de-Fonds 1990, ed. La Revue Musicale de Suisse romande, Yverdon-les-Bains 1995, 63–71.
66. *Српска музичка сцена (125 година Народног позоришта)*, у: *Српска музичка сцена*, зборник радова, прир. А. Матовић, М. Милин, Н. Мосусова и К. Томашевић, гл. и одг. ур. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995, 5–36.
67. „Zlatni petao“ *na Beogradskoj sceni (sećanja Anatolija Žukovskog)*, Orchestra, 1, Beograd 1995, 22.
68. *Koreografska ostvarenja Leonida Mjasina na Beogradskoj sceni*, Orchestra, 2, 1995, 16–17.
69. *Госповања Београдске опере - Владимир Јовановић, „Београдска опера у Европи - гостовања од 1954. до 1969. године“*, Нови Сад, 1996, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 18/19, Нови Сад 1996, 239–240.
70. *The Importance of Collecting the Russian Emigration Theatrical Material in View of the Influence the emigres exerted on the World Art and Culture*, у: *Collecting and Recording the Performing Arts: Why and How? International Association of Libraries and Museums of the Performing Arts, 20-th International congress – Antwerp 4–7 September 1994*, Antwerp 1996, 57–59.
71. „Trorogi šesir“ *Manuela de Falje u Beogradu*, Orchestra, 3, Beograd 1996, 18.
72. *Baleti Kurta Josa izmedju dva svetska rata u Beogradu*, Orchestra. 4, Beograd 1996, 18–19.
73. „Josif“ i „Til“ *u Beogradu – kreacije Pie i Pina Mlakara*, Orchestra, 5, Beograd 1996, 16–17.
74. *Boris Knjazev u Beogradu: jedna propuštena prilika*, Orchestra, 6, Beograd 1997, 16–17.
75. „Pjeterin veo“ *na sceni Narodnog pozorišta*, Orchestra, 7, Beograd 1997, 16–17.
76. *Umetnik i patriota – Sergej Djagiljev (1872–1929)*, Orchestra, 8, Beograd 1997, 58–59.
77. *Милојевићев шрејшман фолклора у позном ојусу*, у: *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, зборник радова, прир. М. Милин, ур. В. Перичић, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998, 178–193.

78. „Београдска опера у Европи“ Владимира Јовановића, Позориште, 9/10, Нови Сад 1998, 29.
79. *Педесет година опере Српског народног позоришта, припремили Весна Крчмар, Миодраг Милановић и Душанка Радмановић, Нови Сад, сезона 1997/98*, Позориште, 1–10, Нови Сад 1998/99, 85.
80. *Игор Стравински (1882–1971) и Петар Коњовић (1883–1970): сечање на један неостварен сусрет*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 26/27, Нови Сад 2000, 149–153.
81. Petar Konjovic, *Songs from My Country. Folk songs from Yugoslavia, premiere recordings, Mila Vilotijevic, soprano, Francesca Giovanelli, piano, Chandos Records Ltd. Colchester, Essex, England, 1999*. Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 26/27, Нови Сад 2000, 221–223. [Приказ компакт-диска са песмама из збирке *Моја земља* Петра Коњовића.]
82. *Пушеви српске музике од 1919. до 1944. године*, Музикологија, 1, Београд 2001, 13–24.
83. *Od pesme ka operi i od opere ka pesmi, у: Zbornik radova Trećeg pedagoškog foruma*, ur. V. Milanković, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 2001, 56–64.
84. *Гођољев театар ајсурда на музичкој сцени, у: Opera od obreda do umetničke forme, zbornik tekstova*, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 2001, 173–183.
85. *Прејиска између Петра Коњовића (1883–1970) и Здењека Халабале (1899–1962)*, Музикологија, 2, Београд 2002, 57–105.
86. *Музичко-хришћанска светковина у Јерменији. (Фестивал и симпозијум у Јеревану, септембра 2001, „Традиционална и духовна музика – наслеђе човечанства“)*, Музикологија, 2, Београд 2002, 298–299.
87. *Музика као вид уметности. (Валентина Н. Холопова, „Музыка как вид искусства“, учебное пособие, Санкт-Петербург, 2000)*, Музикологија, 2, Београд 2002, 317–318.
88. *Are Folkloric Ballets an Anachronism Today?, у: Dance as Intangible Heritage, 16th World Congress on Dance Research, Corfu (Greece) 2002*, Ed. by Alkis Raftis, International Organization of Folk Art, Athens 2002, 108–117.
89. *Дело Браиловских и српска међуратна сцена у огледалу критике*, Музикологија, 3, Београд 2003, 81–113.
90. *Једна шурска песма Шевана Мокрањца у виђењу Петра Коњовића*, Мокрањцац, 5, Неготин, септембар 2003, 20–23.
91. *Међународна манифестација игре. Конгрес на Крфу (30. X – 3. XI 2002)*, Музикологија, 3, Београд 2003, 249–251.

92. *Samuel Beckett and Music. An Absurd Essay about the Idea of Musicality and Musical Form in Samuel Beckett's Short Pieces – Influences and Possibilities*, Музикологија, 4, Београд 2004, 113–120.
93. *Кореографске интерпретације „Охридске легенде“ Стевана Христића*, у: *Музика и медији (Шести међународни симпозијум Фолклор – Музика – Дело, Београд, 14. до 17. XI 2002)*, Факултет музичке уметности, Београд 2004, 167–175. Објављено и на енглеском: *Choreographic Interpretations of „The Legend of Ochrid“ by Stevan Hristić*, Music & Media, Belgrade 2004, 147–155.
94. *Социјалистички реализам и послератно стварање Михаила Вукдраговића*, у: *Дело и делатности Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића*, зборник радова са научног скупа одржаног 13. и 14. децембра 2000, поводом 100-годишњице рођења двојице композитора, ур. Д. Деспић, САНУ (Научни скупови, књ. CV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 5), Београд 2004, 13–19.
95. *Symbolism and Theatre of Masques: The Deathly Carnival of ‘La belle époque’*, Музикологија, 5, Београд 2005, 85–99.
96. *Die Korrespondenz zwischen Petar Konjović (1883–1970) und Zdeněk Chalabala (1899–1962): das Schicksal der Oper ‘Koštana’*, у: *Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa*, Mitteilungen der internationalen Arbeitsgemeinschaft an der Universität Leipzig, Heft 10, hrsgb. von Helmut Loos und Eberhard Möller, Gudrun Schröder Verlag, Leipzig, 2005, 190–198. (Рад обухвата и 25 писама преведених на немачки; видети сајт Музиколошког института у Лајпцигу.)
97. *Slav Soul and Greek Blood – Zorba the Ballet, 19th World Congress on Dance Research CID-UNESCO „Much More than Movement“*, Larnaka, 9–13. November 2005, DVD, 2005.
98. *Стваралаштво Василија Мокрањца између традиције и авангарде*, у: *Животи и дело Василија Мокрањца*, зборник радова са научног скупа поводом 20 година од композиторове смрти (Београд, 14–16. децембар 2004), ур. Н. Мосусова, СОКОЈ – МИЦ, Београд 2005, 17–26.
99. *Драгана Јеремић-Молнар, Александар Молнар: Мит, идеологија и мистерија у театрологији Рихарда Вагнера*, Музикологија, 5, Београд 2005, 426–428.
100. *Фестивал иџре у Монте Карлу (Monaco Dance Forum), 14–18. децембар 2004*, Музикологија, 5, Београд 2005, 437–443.
101. *Композитори у Србији и балет данашњег тренутка: Из историје српског балета*, у: *Историја и мистерија музике: у част Роксанде Пејовић*, Факултет музичке уметности, Београд 2006, 191–196.
102. *Стваралаштво Јосипа Славенског и његова сценска музика за Пановићеву драму „Печалбари“*, у: *Јосип Славенски и његово до-*

- ба, зборник радова са научног скупа поводом 50 година од композиторове смрти (Београд, 8–11. новембар 2005. године), ур. М. Живковић, СОКОЈ-МИЦ – Музиколошки институт САНУ – Факултет музичке уметности, Београд 2006, 169–181.
103. *Videx iproiaisti sveta (...enden sah ich die Welt)*, у: Вагнеров сџис „Опера и драма“ данас, зборник радова са научног скупа одржаног у Матици српској 4. и 5. децембра 2004. године, гл. и одг. ур. С. Маринковић, Матица српска, Нови Сад 2006, 51–58.
104. *Socialist Realism and Music, Colloquium Musicologicum Brunense*, 36, 2001, *Institute of Musicology, Faculty of Arts, Masaryk University Brno, Praha*, 2004, Музикологија, 6, 2006, 403–409.
105. *The Dancing World in some Parts of Europe during World War 2; 20th World Congress on Dance Research CID – UNESCO „Promotion of Diversity“*, Athens, 25–29. октобар 2006, DVD, 2006.
106. *Jovanka Biegoievic, Serbian Ballerina – Star of the International Stages*, у: *21th World Congress on Dance Research CID – UNESCO „Dancers without Frontiers“*, Athens 5–9 September 2007, DVD, 2007.
107. „Мир искуства“ на музикалној сцени Националног театра в Белграде – украшение и престаупление или оскорбление, у: *Руска дијаспора и српско-руске културне везе*, зборник реферата, Међународни научни састанак, Београд, 23–24. V 2007, прир. Б. Станковић, Славистичко друштво Србије, Београд 2007, 173–178.
108. *Музички театар Јурија Љвовича Ракишина*, у: *Јуриј Љвович Ракишин – живои, дело, сећања*, зборник радова међународног научног скупа, Београд – Нови Сад, 17–20. априла 2003, прир. Е. Успенски, А. Арсењев и З. Максимовић, Позоришни музеј Војводине – Факултет музичке уметности, Нови Сад – Београд 2007, 195–217.
109. *Die Korrespondenz zwischen Petar Konjović (1883-1970) und Zdenek Chalabala (1899-1962). Das Schicksal der Oper 'Koštana'* у: *Music and Society in Eastern Europe*, 2, Idyllwild, USA, 2007, 41–53.
110. *Слободан Турлаков, Историја опере и балета Народног позоришта у Београду (до 1941)*, Београд 2005, Музикологија, 7, Београд 2007, 333–334.
111. *Modernism in Serbian/Yugoslav Music between Two World Wars*, in: *Rethinking Musical Modernism*, Proceedings of the International Conference held in Belgrade from October 11 to 13, 2007, Ed. D. Despić and M. Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts (Academic Conferences, Vol. CXXII, Department of Fine Arts and Music, Book 6) – Institute of Musicology, Belgrade 2008, 115–120.
112. *Комедија дел арте у музичкосценском ојусу Миховила Лоџара*, у: *Allegretto giocoso – стваралачки ојус Миховила Лоџара*, ур. Р.

- Пејовић, Факултет музичке уметности („Музиколошке студије – монографије“, свеска 6/2008), Београд 2008, 30–35.
113. „*The Legend of Ochrid*” and „*Zorba the Greek*“: *The Popularity of Ethnic Ballets in Serbia and Elsewhere (dedicated to the fiftieth Anniversary of Stevan Hristić’s Death and the 75th Birthday of „Legend of Ohrid“)*, у: *Musical Folklore as a Vehicle?*, Editor-in-chief M. Veselinović-Hofman, „Signature“ – Faculty of Music, Belgrade 2008, 99–109.
114. „*Кнез од Зете*“ Петра Коњовића. Поводом 125. годишњице композицијског рођења, Музикологија, 8, Београд 2008, 151–165.
115. *Peter Iljich Tchaikowsky’s Work on the Serbian Ballet Stage between the Two World Wars, 22nd World Congress on Dance Research*, CID-UNESCO, Athens, July 2–6, 2008, DVD 2008.
116. *Leksikon opera*, glavni urednik Gordan Dragović, redakcijska obrada Ana Matović i Vladimir Jovanović, Univerzitet umetnosti, Beograd 2008. (Н. Мосусова аутор текстова о следећим операма: Domenico Čimaroza, „Тajни брак“; Mihail Ivanović Glinka, „Ivan Susanjin“; „Ruslan i Ljudmila“; Aleksandar Sergejevič Dargomižski, „Kameni gost“; Aleksandar Nikolajevič Sjerov, „Rognjeda“; Bedžih Smetana, „Dve udovice“; Anton Grigorjevič Rubinstajn, „Demon“; Aleksandar Porfirjevič Borodin, „Knez Igor“; Modest Petrovič Musorgski, „Boris Godunov“; „Hovanščina“; „Vašar u Soročincima“; Petar Iljič Čajkovski, „Evgenije Onjegin“; „Mazepa“; „Pikova dama“; „Jolanta“; Nikolaj Andrejevič Rimski-Korsakov, „Snjeguročka“; „Sadko“; „Mocart i Salijeri“; „Carska nevesta“; „Bajka o caru Saltanu“; „Legenda o nevidljivom gradu Kitežu i devojci Fevroniji“; „Zlatni petlić“; Sergej Vasiljevič Rahmanjinov, „Vitez tvrđica“; Igor Fjodorovič Stravinski, „Mavra“; „Život razvratnika“; Petar Konjović, „Knez od Zete“; „Koštana“; Karl Orf, „Mudrica“; Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič, „Nos“; „Katarina Izmajlova“; Stanojlo Rajičić, „Simonida“; Bendžamin Britn, „Nasilje nad Lukrecijom“; Rodion Konstantinovič Ščedrin, „Mrtve duše“; Alfred Šnitke, „Život s idiotom“; Emir Kusturica, „Vreme Cigana“, str. 74–77, 194–197, 198–201, 218–221, 310–313, 320–322, 326–329, 334–337, 358–363, 364–368, 369–371, 372–375, 376–378, 379–382, 383–385, 404–407, 408–410, 411–412, 413–415, 416–418, 419–422, 423–425, 514–517, 552–554, 558–559, 564–568, 569–573, 624–627, 688–690, 691–693, 702–705, 720–721, 774–777, 790–793, 814–817.
117. *Oskar Nedbal, die Südslawen und die russischen Jugoslawen – 135 Jahre von der Geburt des Komponisten*, Musicologica Brunensia, 44, Jiřímu Vysloužilovi k 85. narozeninám, ed. Petr Macek, Masarykova Univerzita, Brno 2009, 1–2, 107–111.
118. *Музичка кришка, цензура и полишка у београдском Народном позоришту 1944–1951*, у: *Слана Бурић-Клајн и српска музиколо-*

џија, поводом стогодишњице рођења Стане Ђурић-Клајн (1908–1986), ур. Мирјана Веселиновић-Хофман и Мелита Милин, Музиколошко друштво Србије, Београд 2010, 35–47.

119. *Сћана Ђурић-Клајн и Музиколошки институт Српске академије наука и уметности*, у: *Сћана Ђурић-Клајн и српска музикологија*, поводом стогодишњице рођења Стане Ђурић-Клајн (1908–1986), ур. Мирјана Веселиновић-Хофман и Мелита Милин, Музиколошко друштво Србије, Београд 2010, 151–157.
120. *Modern Dance in Serbia*, у: *26th World Congress on Dance Research, Rapprochement of Cultures*, CID-UNESCO, Riga, Latvia, 12–16 July 2010, DVD 2010.

Остали текстови / Other texts

121. *Како је настао „Кнез од Зеће“*, у програму за премијеру опере Петра Коњовића у Српском народном позоришту у Новом Саду 1966. године. Објављено и у: *Pro musica*, 19, Београд 1966, 32–33.
122. *Славенски издавачки завод у Бечу*, *Pro musica*, 37, Београд 1968, 26–28.
123. *Поршретш Пеџра Коњовића*, *Pro musica*, 37, Београд 1968, 4–6.
124. *Пеџар Коњовић – In memoriam*, *Pro musica*, 50, Београд 1970, 29.
125. *Библиографија радова Пеџра Коњовића*, у: *Споменица посвећена преминулом члану Пеџру Коњовићу*, ур. С. Рајичић, САНУ (По-себна издања, књ. CDXLVII, Споменица, књ. 53), Београд 1971, 43–65.
126. *Пеџар Коњовић – In memoriam*, *Позоришна култура* 1, Београд 1971, 49–50.
127. *Uticaј folklorних elemenata na strukturu romantizma u srpskoј muzici*. [Rezime, na slovenačkom i engleskom jeziku, doktorske disertacije odbranјene na Filozofskom fakultetu u Ljubljani 1970. godine], *Muzikološki zbornik VIII*, Ljubljana, 1972, 114–116. На енглеском објављено у: *Bulletin scientifique* 1–3, Београд 1973, sect. B – sciences humaines, tome 9 (18), 13–14.
128. *Вагнеров фестивал у Бајројџу 1971*, *Позоришна култура*, 1, Београд, 1972, 53–54.
129. *Фестивал у Салицбургу*, *Позоришна култура*, 1, Београд, 1972, 54.
130. *Savremena muzika na televiziji*, *Zvuk*, 2, 1973, 213, 214.
131. *Дмитириј Шостакович (25. IX 1906 – 9. VIII 1975) – In memoriam*, *Годишњак САНУ, LXXXII (1975)*, Београд 1976, 202–203.
132. [Коаутор Радмила Петровић], *Milan Vlainin (1912–1976) – In memoriam*, *Zvuk*, 3, Sarajevo 1977, 63–64.

133. *Muzičke akademije i konzervatorijumi, Muzičke biblioteke i arhive u: Enciklopedijski leksikon – Mozaik znanja, Muzička umetnost*, ur. D. Plavša, „Interpres“, Beograd 1972, 374–376.
134. *Драгоштин Цветико, доајен југословенске музикологије*, Pro musica, 110, Београд 1981, 15.
135. *Научни скуп „Корнелије Станковић и његово доба“*, Pro musica, 110, Београд 1981, 30.
136. *Stogodišnjica Petra Konjovića*, Oslobođenje, Sarajevo, 11. XII 1982, 78.
137. *Композитор искрене стваралачке активности*, Pro musica, 116, Beograd 1983, 16–18.
138. *Свестран уметник. Сто година од рођења композитора Петра Коњовића*, Завичај, 279, Београд 1983, 27.
139. *Оперско стварање Петра Коњовића*, текст објављен у програму за премијеру опере *Отаџбина*, Народно позориште у Београду, 1983.
140. *„Отаџбина“ Петра Коњовића*, Pro musica, 120, Београд 1983, 14–16.
141. *XIX Мокрањчеви дани*, Pro musica, 1984, 31–32.
142. *Предговор*, у: Петар Коњовић, *Стеван Ст. Мокрањац*, Матица српска, Нови Сад 1984, 5–6.
143. *Стеван Христић (о стогодишњици рођења)*, Pro musica, 125, Београд 1985, 14–15.
144. *Сценско извођење „Пасије по Маттеју“ Јохана Себастијана Баха*, Pro musica, 127/128, Београд 1985, 24.
145. *Симпозијум о Галусу*, Pro musica, 129, Београд, децембар 1985, 34.
146. *Седмдесет пет година „Плавог јахача“*, Pro musica, 131, Београд 1986, 38–39.
147. *Јединствено дело Франца Листа (Франц Лист in memoriam)*, Pro musica, 132–133, Београд 1986, 18.
148. *Нина Курсанова – In memoriam*, Pro musica, 140, Београд 1989, 23.
149. *Анџелин Дворжак и Словенство*, Pro musica, 147, Београд 1992, 10–11.
150. *Софија Драусал – In memoriam*, Pro musica, 147, Београд 1992, 30.
151. *„Симонида“ Милушина Бојића, Јосипа Кулунџића и Станојла Рајићића*, Pro musica 150, Београд 1993, 11–12.
152. *Николај Римски-Корсаков на сцени Народног позоришта у Београду. Поводом 150-годишњице композиторовог рођења и 125-годишњице Народног позоришта*, Pro musica, 154–155, Београд 1995, 10–11.
153. *Предговор*, у: *Српска музичка сцена*, зборник радова, прир. А. Матовић, М. Милин, Н. Мосусова и К. Томашевић, гл. и одг. ур. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995, 1–2.

154. *Razgovor o baletu. Milica Zajcev: „Igra što život znači“*, Vreme, Beograd, 27. XI 1995, VI, 266, 39.
155. *Беседа за Тридесетдруге Мокрањчеве дане*, Политика 11. октобар 1997, 22.
156. *Уводна реч на отварању скупа о Милоју Милојевићу 25. новембра 1996*, у: *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, зборник радова, прир. М. Милин, ур. В. Перичић, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998, 1–3.
157. *Анастолј Жуковски (1906–1998)*, Позориште, 1–10, Нови Сад 1998/99, 72–73.
158. *Тамара Полонска (1920–1998)*, Позориште, 1–10, Нови Сад 1998/99, 77–78.
159. *Музика и театар у опери „Тajни брак“ Доменика Ћимарозе*, анализа опере за програм штампан за премијеру 26. I 1999, Kamerna opera „Madlenianum“, Zemun 1999, 5–12.
160. *Непошребна полемика (поводом књиге Педесет година опере Српског народног позоришта)*, Политика, 14. II 1999, 12.
161. *„Nasilje nad Lukrecijom“ Bendžamina Britna, kamerna muzička*, анализа опере за програм штампан за премијеру 10. X 1999, Kamerna opera „Madlenianum“, Zemun 1999, 6–10.
162. *„Mudrica“ Karla Orfa. Vajka Braće Grim u modernoj muzičkoj interpretaciji*. Анализа опере за програм штампан за премијеру 13. X 2000, Kamerna opera „Madlenianum“, Zemun 2000, 17–20.
163. *Konci vremena – Ani Radošević, razgovor vođen od novembra 2000. do septembra 2001. godine*, Orchestra, Beograd 2001, br. 19/20; Podlistak „Orchestra plus“, 1–16. [Razgovor vodila N. M.]
164. *„Dve udovice“ Bedžiha Smetane, salonski komad i opera konverzације као češko nacionalno nasleđe*, анализа опере за програм штампан за премијеру 23. III 2001, Kamerna opera „Madlenianum“, Zemun 2001, 10–13.
165. Соња Маринковић, *Уклониши шаблоне и клишеа. Разговор са музикологом др Надеждом Мосусовом*, Нови Звук, 21, Београд 2003, 9–14.
166. Мухарем Шеховић, *Ноше које недостијају. Ламенти једног музиколога: Надежда Мосусова*, Политика, 26. VII 2003, Култура – уметност – наука, 3.
167. *Igra u svetu DANAS – Regionalni kongress Međunarodnog saveta za igru – CID-Unesco Dance in the World Today 2 (Beograd, 3–6. jul 2003)*, Orchestra, 26/27, Beograd, april – decembar 2003, 28.
168. *In memoriam Енрико Јосиф (1924–2003)*, Музикологија, 4, 2004, 278–281.

169. *Mr. B – Sto godina od rođenja koreografa, igrača i pedagoga Žorža Balanšina (1904–1983)*, Orchestra, 28, Beograd 2004, 6–8.
170. *Analogija umetnosti igre i misaonog rafinmana (Monaco Dance Forum 14–18 decembar 2004)*, Orchestra, 32/33/34, Beograd 2005, 73–75.
171. *Balet „Crveno i crno“ („Rot und Schwarz“) u Lajpcigu 2003. godine, povodom dve stotine godina od rođenja Hektora Berlioz. U znak sećanja na rano preminulog koreografa – Uwe Scholz (1958–2004)*, Orchestra, 32/33/34, Beograd 2005, 98.
172. *Беседа на XXXII Мокрањчевим данима 1997*, Баштиник, 9, Неготин 2006, 110–112. Поглавље *Беседе на „Мокрањчевим данима*, прештампано из „Политике“ од 11. X 1997.
173. [Коаутор Диана Јовановић], *Руска клавирска школа. Курс композиitora и пијанистите Тајјане Смирнове у: Zbornik radova sa petog pedagoškog foruma, Fakultet muzičke umetnosti u Beogradu, Katedra za solfedo, Beograd 2003, 36–38.*
174. *In memoriam Ани Радошевић (1915–2004)*, Политика, 22. III 2005, 16.
175. „*Durđevka Čakarević*“ *Vladimira Jovanovića. Monografija posvećena nedavno preminuloj operској divi*, Danas, Beograd, 18. I 2006, 27.
176. *In memoriam Петар Сивајић (1915–2008)*, Музикологија 9, 2009, 211–213.

У библиографију нису укључени текстови читани преко радија, нити учешћа Н. Мосусове у телевизијским емисијама.

Радове наведене у библиографији на стране језике преводили су: Зорица Грданички, Пол Милер, Снежана Попадић и Естер Хелажен (енглески); Бланка Краус, Никола Кремзер, Бригита Симић и Ивана Антић (немачки); Миливоје Исајловић, Мара Кордић и Александра Мокрањац (француски).

Композииторско стваралаштво / Music

Оркестарска музика / Music for orchestra

1. *Симфонијски прелудијум за велики оркестар (1953)*
2. *Поема за гудачки оркестар (1956).*

Камерна дела / Chamber works

3. *Гудачки квинтет F-дур (1952)*
4. *Две импровизације за флауту и клавир (1957)*
5. *Прелудијум и кайричо за флауту и клавир (1961)*
6. *Етиде за кларинет и клавир*

7. *Етјиде* за кларинет соло (1962–1969)
8. *Duetтино concertante* за две флауте (1967)
9. *Фантазија* за кларинет и клавирски квартет (1968)
10. Гудачки трио *Trio romantique* (1972).

Клавирске композиције / Works for piano

11. *Варијације на тему „Црни ѓоро“ из Мокрањчеве Једанаесте руковети*
12. *Медијације*

Вокалне композиције / Vocal works

13. *Сребрне плесачице* (стихови: Десанка Максимовић), 1949.
14. *Њих двоје* (Михаил Љермонтов)
15. *Једро* (Михаил Љермонтов)
16. *Облаци* (Михаил Љермонтов)
17. *Вече* (Михаил Љермонтов) 1950.
18. *Пјени се море* (Добриша Џесарић) 1952.
19. *Мртва лука* (Добриша Џесарић)
20. *Песме* за дечји хор (Јован Јовановић Змај и Надежда Злоковић) 1948–1963.

мр Ана Матовић
етномузиколог

Рођена је 1948. године у Београду, где је завршила основно школовање и средњу музичку школу „Јосип Славенски“ (Теоријски одсек и Одсек за гудачке инструменте – виолина). На Музичкој академији у Београду студирала је на Одсеку за општу историју музике и Одсеку за музички фолклор. Дипломирала је 1972. године, а магистарску тезу одбранила је 1984. на Факултету музичке уметности у Београду (под менторством проф. др Драгослава Девића). Од 1972. до 2001. године, када је пензионисана, радила је као асистент и истраживач-сарадник у Музиколошком институту САНУ.

Снимала је на терену, потом бележила и анализирала више стотина традиционалних, сеоских и староградских мелодија из свих крајева Србије. Формирајући свој истраживачки пут етномузиколога под утицајем Радмиле Петровић и њеног англосаксонског етномузиколошког образовања, прихватила је свеобухватни, антрополошки и културолошки научни приступ комплексној материји каква је традиционална музика. На теренским истраживањима је, поред снимања песама и инструменталних мелодија, бележила народну музичку терминологију, податке о пореклу породица, настанку села, о обичајима и обредима, начину градње музичких инструмената, карактеристикама сеоских забава и свечаности. Прихватила је концепцију модерног прилаза музичкој традицији, која се заснивала на откривању музичког система у српској традицијској култури путем проучавања односа музике и друштвене заједнице, тј. форме, садржине и функције традиционалне песме и игре. Осим на теренским путовањима, народне мелодије снимала је на фестивалима у Лесковцу, Кучеву и Тополи. Заједно с Радмилом Петровић организовала је концерте традиционалне музике у Галерији САНУ.

Учествовала је на научним скуповима у земљи и иностранству. Објавила је бројне научне радове из области музикологије и етномузикологије, између осталог монографију *Бећарац у Војводини*. Аутор је великог броја чланака и приказа, као и музиколошких и етномузиколошких прилога у штампи и у емисијама Радио Београда и Радиотелевизије Србије. Као редактор *Лексикона ојера* (уредника Г. Драговића, у издању Универзитета уметности / Факултета музичке уметности), урадила је стручну обраду 250 ауторских текстова петнаесторо српских и иностраних музиколога.

Била је чланица Студијског хора Музиколошког института од његовог оснивања, а као дугогодишњи секретар Удружења фолклорста Србије, сарађивала је с другим удружењима из република бивше Југославије на организовању конгреса Савеза удружења фолклориста Југославије.

Ana Matović, M.A.
Ethnomusicologist

Ana Matović was born in 1948 in Belgrade, where she completed her elementary education, as well as secondary education at music school “Josip Slavenski” (Department for music theory and Department for string instruments – the violin). She enrolled in university studies at Belgrade Music Academy, at Department for general music history and Department for music folklore, where from she graduated in 1972. In 1984, she defended her master thesis at Belgrade Faculty of Music Arts (under mentorship of Professor Dragoslav Dević, Ph.D.). Between 1972 and her retirement in 2001, she worked as an assistant and research assistant at Institute of musicology SASA.

Ana Matović was very active in the field work, recording and then, transcribing and analyzing several hundred traditional, rural and urban melodies from all parts of Serbia. Developing her research path of an ethnomusicologist under the influence of Radmila Petrović and her Anglo-Saxon music education, she accepted the anthropological and cultural scientific approach to the complex matter such as traditional music. During her field research, apart from recording songs and instrumental melodies, she also wrote down folk music terms, as well as data on origin of the families, establishment of the village, on customs and rituals, construction of music instruments, and characteristics of village gatherings and festivities. She accepted the concept of a modern approach to music tradition, based on discovering music systems in traditional Serbian culture through studying the relationship between music and the social community, i.e. form, content and function of traditional songs and instrumental pieces. Except for her experience in the field work, she also recorded folk tunes at festivals in Leskovac, Kučevo and Topola. Together with Radmila Petrović, she organized concerts of traditional music at SASA Gallery.

She participated on many international conferences, held in the country and abroad. Besides a book *Bećarac u Vojvodini* [Bećarac in Vojvodina], she published numerous scientific papers in the area of musicology and ethnomusicology. She is also the author of numerous articles and reviews – newspaper, radio and TV contributions. As a sub-editor of the *Leksikon opera* [Opera Lexicon] (edited by G. Dragović, published by Faculty of Music), she completed expert processing of 250 texts written by fifteen Serbian and foreign musicologists.

She was a member of the Study choir of the Institute for Musicology SASA ever since its establishment. As a long-term secretary of Folklorists Association of Serbia, she cooperated with other associations from the republics of former Yugoslavia on organizing the Congresses of the Federation of Yugoslav Folklorists Associations.

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *Бећарац у Војводини (Облици и развој)*, Матица српска, Нови Сад 1997, 162 стр.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

2. „Zaljubljen u tri narandže“ *Sergeja Prokofjeva i Wagnerova muzička drama*, Zvuk, 2, 1973, 174–183.
3. *Сергеј Прокофјев. Поводом 20-годишњице смрти*, Pro Musica, 69, 1973, 8–10.
4. *Последњи резултати истраживања у шишовоужичком крају*, Ужички зборник, 4, 1975, 404.
5. *Музика Сергеја Прокофјева*, Pro Musica, 83, 1976, III–IV.
6. *Stana Đurić-Klajn, Mladi dani Stevana Mokranjca*, Zvuk, 2, 1981, 88.
7. *Српске народне пјесме у Кухачевој збирци*, у: *Корнелије Станковић и његово доба*, зборник радова са научног скупа, Научни скупови САНУ, Књига XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности, Књига 1, САНУ и Музиколошки институт САНУ, Београд 1985, 251–258.
8. *Изворна музика у Галерији САНУ*, Pro Musica, 131, 1986.
9. *Odras etnopsihologije u delima Miloja Milojevića*, у: *Miloje Milojević, kompozitor i muzikolog*, zbornik radova, Udruženje kompozitora Srbije, Beograd 1986, 289–306.
10. *Место инструменталне музике у народној култури Срба из Војводине*, у: *Фолклор и његова уметничка транспозиција*, Факултет музичке уметности, Београд 1987, 89–103.
11. *Folk singing as a way of communication (based on example of Serbian tradition)*, Musica Antiqua Europae Orientalis, VIII/1, Bydgoszcz 1988.
12. [коаутор Радмила Петровић] *Народна музика Бање*, Зборник радова XXXVI конгреса СУФЈ, Београд 1989, 46–62.
13. *Структура мелостиха и мелострофе војвођанског бећарца*, Рад XXXVII конгреса Савеза удружења фолклориста Југославије, Плитвичка језера – Загреб, 1990, 466–471.
14. *Друштвена улога бећарца*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 8–9, 1990, 133–141.
15. *Радмила Петровић, Српска народна музика (пјесма као израз народног музичког мишљења (приказ))*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 6–7, 1990, 353–355.
16. *Певање балада у сокобањском крају*, Развитак, 188–189, 1991, 113–116.

17. *Континумитети у певању старије и млађе генерације певача у Ужичком крају*, Ужички зборник, 21, 1992, 199–216.
18. *Андријана Гојковић, Народни музички инструменти* (приказ) у: *Задужбина*, III, Београд 1990.
19. *Христићеве обраде народних мелодија*, у: *Животи и дело Стевана Христића*, Зборник радова са научног скупа, Научни скупови САНУ, Књига LV, Одељење ликовне и музичке уметности, Књига 3, САНУ и Музиколошки институт САНУ, Београд 1991, 95–99.
20. „Глас“ као средство комуникације у народној музици, *Развитак*, 188–189, 1991, 87–89.
21. [коаутор Милорад Ђировић] *Типови риме у бећарцу*, *Расковник*, 67–70, 1992.
22. *Рукописна збирка Живојина Китића*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику 12–13, 1993, 115–130.
23. *Ушћај српског позоришта на очување и преношење народних мелодија у: Српска музичка сцена*, зборник радова, гл. и одг. уредник Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, 1995, 155–165.
24. *Место гледи у музичкој култури Војводине*, *Свеске Матице српске*, 27, Нови Сад 1995, 5–11.
25. „Приони мобо“, *касети изворних српских песама у извођењу женског ансамбла „Моба“* (приказ), Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 16–17, 1995, 280–281.
26. *Улога Даворина Јенка у формирању српског националног музичког позоришта*, Зборник 125 година *Народног позоришта у Београду*, САНУ, књ. LXXXVI, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 4, Београд 1997, 349–354.
27. *Мелодграфско дело Стевана Ст. Мокрањца*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику 20, Нови Сад 1997, 228–231.
28. *Допринос Милоја Милојевића очувању фолклора са Косова и Метохије*, у: *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, зборник радова са научног скупа, прир. М. Милин, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998, 203–215.
29. *In memoriam. Никола Херцигоња (1911–2000)*, *Музикологија*, 1, 2001, 178–180.

Остали текстови / Other texts

30. Приказ концерта изворног фолклора одржаног у оквиру БЕ-МУС-а, *Политика*, 11. X 1985.
31. *Serbian Music between East and West*, *Weekly Beograd*, Београд 1996, 9.

32. *Back from oblivion (Serbian's National Anthem)*, Weekly Beograd, Београд 1997, 8.
33. *The Folk Heritage (Serbian Musical Tradition)*, Weekly Beograd, 4, Београд 1997, 6–7.
34. *The Song not the Singer (The language of folk music)*, Weekly Beograd, 12, Београд 1997, 8.
35. *Tradesman with an Ear (Gypsies and music)*, Weekly Beograd, 13, Београд 1997, 24.
36. *Kedrov, Rogowski, Handel, Mozart*, текст уз CD Певачког друштва „Мокрањац“, Београд 1999, 2–6.
37. *The Music of Kings*, текст уз CD групе Musica Antiqua consort, Београд 2000, 4–9.
38. *Поетско-музичко стваралаштво Љубе Манасијевића*, предговор за књигу *Изнад истока и запада*, Београд 2000, 5–6.
39. *Музичка шала младог Росинија*, уводни текст о опери *Il Signor Bruschino* поводом представе у Камерној опери „Madlenianum“, Београд 2000, 10–16.
40. „Магленианум“ је нешто друго, М магазин, бр. 20, Београд 2000, 136–138.
41. *Ослобођеном Београду на дар (Премијера опере „Мудрица“ Карла Орфа – Камерна опера „Магленианум“)*, Панчевачке свеске, 57–8, 2001, 198–201.

др Даница Петровић
музиколог, научни саветник

Даница Петровић (Београд, 1945), основно, средње и високо образовање стекла је у Београду, где је матурирала на математичком смеру гимназије „Свети Сава“ и на клавирском (класа проф. Мирослава Лили Петровић) и теоретском одсеку средње музичке школе „Јосип Славенски“. На Музичкој академији – данас Факултету музичке уметности – дипломирала је на одсеку за музикологију са радом „Сведочанства о путовањима по Балканском полуострву од XV до XVIII века као извори за историју српске музике“ (ментор проф. Стана Ђурић-Клајн, 1970) и апсолвирала на одсеку за етномузикологију. Исте године изабрана је за приправника Музиколошког института, у којем је прошла сва научна звања до научног саветника (1995). Последипломско усавршавање делом је провела у Оксфорду (1971), где је имала консултације са проф. Егоном Велесом и у Немачкој где је била на курсевима Ивана фон Гарднера (Минхен) и Мауруса Фафа (Бојрон). Докторску тезу, *Осмогласник у музичкој традицији Јужних Словена*, одбранила је на Одсеку за музикологију Филозофског факултета у Љубљани (1980), пред комисијом у којој су били академици Драготин Цветко (ментор), Димитрије Богдановић и Димитрије Стефановић (коментор), проф. др Милош Велимировић (САД) и проф. др Јоже Сивец (Љубљана). Теза, рађена на основу хиландарских неумских рукописа, објављена је као двотомно издање Музиколошког института 1982. Учествовала је на многобројним националним и међународним научним скуповима у земљи (САНУ, ЈАЗУ, ЦАНУ, МАНУ, Матица српска) и у иностранству (Велика Британија, Данска, Немачка, Холандија, Француска, Италија, Пољска, Аустрија, Мађарска, Румунија, Бугарска, Грчка, Финска, Русија, САД). До сада је објавила око двеста педесет радова на српском, енглеском, немачком, француском, руском, бугарском и мађарском језику.

Редиговала је и приредила за штампу три књиге црквеног појања Корнелија Станковића (1993), два појачка зборника Ненада Барачког (1995, 2000) и појачки зборник Тихомира Остојића (2010). За Сабрана дела Стевана Ст. Мокрањца приредила је критичко издање Мокрањчевих записа српског црквеног појања у три књиге (1996, 1998). Ова издања садрже аналитичке студије, критичке напомене, текстове песама и индексе на црквенословенском језику, као и преводе текстова на српски и енглески. Књига *Хиландарски књиштори у православној појању*, на српском и енглеском језику, употпуњена снимцима песама на CD-у, награђена је годишњом наградом за науку Вукове задужбине (1999). Поводом 150-годишњице Првог бео-

градског певачког друштва приредила је изложбу у Галерији САНУ и објавила књигу уз сарадњу двоје млађих сарадника (2004). Покретач је и главни уредник сабраних дела Корнелија Станковића. До сада су објављена два тома световне музике (клавирска музика, песме за глас и клавир, мушки и мешовити хорови), а у току је рад на припреми пет томова црквене музике. Писала је текстове за различита домаћа и инострана лексикографска издања: *Лексикон југословенске музике*, *Лексикон српског средњег века*, *Енциклопедија православља*, *Српски биографски речник*, *Grove Dictionary of Music and Musicians*, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, *Österreichische Musik Lexikon*, *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*, *Православная Энциклопедия*. За активну сарадњу на руској православној енциклопедији примила је Грамату Руског патријарха Алексеја II јануара 2008.

Учествовала је у организовању више научних скупова и у припремању зборника радова са скупова у САНУ и Матици српској. Била је директор и селектор међународног Фестивала духовне музике у Новом Саду (1992, 1995). Организовала је и водила преко тридесет школа црквеног појања „Корнелију у спомен“ у Сремским Карловцима, манастиру Јошаница, у Сентандреји и Будимпешти (Мађарска). Један је од оснивача, а три деценије је била и активан члан Студијског хора Музиколошког института. Одржала је велики број популарних предавања у земљи и иностранству, говорила у многобројним радио емисијама у земљи и иностранству, снимила неколико ТВ емисија и серију (четири наставка) о развоју српске црквене музике.

Основу научног рада Д. Петровић чини проучавање ћирилских неумских рукописа 15–19. века и архивске грађе везане за историју српске музике (Архиви САНУ у Сремским Карловцима и Београду, затим у Новом Саду, Задру, Трсту, Загребу, Љубљани, Варшави). Теме су везане за византијске основе српске црквене музике, поствизантијске грчко-српске и руско-српске културне везе у 18. веку, традиционално српско народно црквено појање и везе српске музике са европском музиком у 19. веку. Ова истраживања омогућила су праћење континуитета српске духовне музике од средњег века до данас.

Члан је Међународног друштва (International Society of Orthodox Church Music) за православну црквену музику у Јоенсуу (Финска), Америчког друштва за византијску музику и химнологију (American Society of Byzantine Music and Hymnology), као и групе Cantus Planus у оквиру Међународног музиколошког друштва.

Руководила је основним пројектима Института које финансира Министарство за науку Републике Србије: *Музиколошка и етномузиколошка истраживања* (1996–2000), *Традиционално и ново у српској музици* (2001–2005), *Музика на раскрићу – европски и балкански оквири српске музике* (2006–2010). У Матици српској је водила научни пројекат *Црквена музика у прошлом и нашем времену* (1990–

1995), а у току је пројекат *Фундаментална истраживања српске музике – Музика у српској штампи 19. века*.

Била је секретар Одбора за историју српске музике САНУ, члан Управног одбора Архива САНУ у Сремским Карловцима, Управног одбора Матице српске и Вукове задужбине, члан и председник Савета БЕМУС-а. Заменик је главног и одговорног уредника *Зборника Матице српске за сценске уметности и музику* и члан два одељења Матице. Уредник је за музику *Српског биографског речника* и члан редакције за музику *Српске енциклопедије*. Предавала је историју националне музике и општу историју средњовековне музике, водила магистранте, а још увек води докторанте на Академији уметности у Новом Саду (1993–2010). Организовала је предмет Историја црквене музике на Одсеку за црквену музику Музичке академије у Источном Сарајеву, где је и консултант за последипломске студије. Од јануара 2001. директор је Музиколошког института САНУ.

Danica Petrović, Ph.D.

Musicologist, Principal Research Fellow

Danica Petrović (Belgrade, 1945), graduated from Belgrade Music Academy in 1970. She defended her doctoral thesis *Octoechos in the music tradition of South Slavs* at the Faculty of Philosophy, University of Ljubljana in 1980. The members of the examination committee were Professors Dragotin Cvetko, Dimitrije Bogdanović and Dimitrije Stefanović (Belgrade), Miloš Velimirović (USA) and Jože Sivec (Ljubljana). During her doctoral studies she spend time at the University of Oxford where she had a chance to work with Egon Wellesz and in Germany where she attended courses of Ivan von Gardner (Munich) and Maurus Pfaf (Beuron). Since 1970 Petrović has worked at the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts. She became a full research fellow in 1995, and has been a director of the Institute since 2001.

Over the years Petrović has participated numerous conferences both in Serbia and former Yugoslavia, and abroad (Great Britain, Denmark, Germany, Holland, France, Italy, Poland, Austria, Hungary, Rumania, Bulgaria, Greece, Finland, Russia, USA). Published about 250 works in Serbian, English, German, French, Russian, Bulgarian and Hungarian.

Petrović has edited for publication three books of church singing of Kornelije Stanković (1993), two chant collections of Nenad Barački (1995, 2000) and the chant collection of Tihomir Ostojić (2010). Within complete works of Stevan St. Mokranjac she prepared the critical edition of Mokranjac's notes on Serbian church chant in three books (1996, 1998). These editions contain analytical studies, critical comments, hymn texts and indexes in Church Slavonic, as well as translations into Serbian

and English. The book *Founders of Hilandar in Orthodox Chant*, published in Serbian and English and accompanied by CD recordings was awarded Vuk Foundation's annual prize for science (1999). On the occasion of 150th anniversary of the First Belgrade Singing Society she prepared the exhibition in the Gallery of the Serbian Academy of Sciences and Arts and published a book co-authored by two younger associates (2004). She is the initiator and the editor-in-chief of the edition of the complete works of Kornelije Stanković, two volumes of which have been published so far (the volume of piano music, the volume of vocal and choral music). She is currently working on the second part of this edition which will contain five volumes of Stanković's church music.

She has written texts for various domestic and foreign lexicographical publications: *The Lexicon of Yugoslav Music*, *The Lexicon of Serbian Middle Ages*, *Encyclopaedia of the Orthodox Church*, *Dictionary of Serbian Biography*, *The Grove Dictionary of Music and Musicians*, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, *Österreichische Musik Lexikon*, *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. For her contributions to the Russian Orthodox Encyclopaedia (*Православная Энциклопедия*) she received the decoration of the Russian Patriarch Alexei II (2008).

She organised numerous seminars and edited proceedings of various conferences and workshops organised by the Serbian Academy of Sciences and Arts and Matica srpska. She was the director and selector of the International Festival of Spiritual Music in Novi Sad (1992, 1995). She organized and led thirty five summer courses on church music 'In the memory of Kornelije (Stankovic)' in Serbia and abroad. She was one of the co-founders and for three decades an active member of the Study Choir of the Institute of Musicology. Petrović has held a great number of lectures and participated in numerous radio programmes in Serbia and abroad. She has also made several TV programmes and a four-part serial about the development of Serbian church music.

The basis of Petrović's research has been the study of Slavonic liturgical manuscripts (15th–19th c.) and the archival related to the history of Serbian music. She specialised on the Byzantine foundations of Serbian church music, post-Byzantine Greek-Serbian and Russian-Serbian cultural connections in the 18th century, traditional Serbian folk church chant and the links of the Serbian music with the European music in the 19th century. This research facilitated the monitoring of the continuity of Serbian church music from the Middle Ages until present.

She is a member of the International Society of Orthodox Church Music in Joensuu (Finland), the American Society of Byzantine Music and Hymnology as well as the group Cantus Planus within the International Musicology Society.

She has led basic projects of the Institute financed by the Ministry for Science of the Republic of Serbia (1996–2010) and two research projects with students-participants in *Matica srpska* (1995–2010).

She is the deputy of the editor-in-chief of the *Matica srpska Work Collection for stage art and music* and a member of two *Matica* departments. She is the music editor of the *Serbian Dictionary of the National Biography* and a member of the editorial board for music of the *Serbian Encyclopaedia*. Since 1993 has taught undergraduate and graduate courses in national music history at the Academy of Arts in Novi Sad and started the course on the History of church music at the Department of Church Music of the Music Academy in East Sarajevo.

She has been the head of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts since 2001.

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena*. Muzikološki institut SANU, Posebna izdanja, knj. 16/I, Beograd 1982, 329 str.
2. *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena*. Transkripcije i faksimili. Muzikološki institut SANU, Posebna izdanja knj. 16/II, Beograd 1982, str. 109 + sl. 15.
3. *Хиландарски књишори у православном појању [The Founders of Hilandar in Orthodox Chant]*. Музиколошки институт САНУ, Београд 1999, стр. 232 + 8 + 2 + CD.
4. [Коаутори Богдан Ђаковић и Татјана Марковић.] *Прво београдско певачко друштво – 150 година. [The First Belgrade Singing Society – 150 Years]*. Галерија САНУ, књ. 101, Београд 2004, 247 стр.

Критичка и фототипска издања / Editorials

5. Корнелије Станковић: *Српско народно црквено појање I–III (Беч 1862, 1863, 1864)*. Поговор и редакција Д. Петровић [texts in English and in German]. САНУ – Народна библиотека Србије – Матица српска, Одбор за фототипска издања, књ. 16, Београд 1994, стр. 32 + 61 + 41 + 18.
6. Ненад Барачки: *Ноћни зборник српског народног црквеног појања по карловачком напеву*. Поговор, Реч о аутору и редакција Д. Петровић. „Каленић“, Крагујевац – Музиколошки институт САНУ, Београд – Матица српска, Нови Сад 1995, стр. VI + 348.
7. Стеван Ст. Мокрањац: *Духовна музика, 4: Осмогласник*. Сабрана дела Ст. Ст. Мокрањаца, књ. 7. Критичко издање са пратећом студијом „Осмогласник у српском појању и мелографском раду

- Стевана Ст. Мокрањца“ [The Octoechos in Serbian Chant and in the melographic works of Stevan Mokranjac], текстовима песама на српском и енглеском језику [bilingual edition], Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1996, стр. XXXIV + сл. 1 + 420.
8. Стеван Ст. Мокрањац: *Духовна музика, 5: Опште појање*. Сабрана дела Ст. Ст. Мокрањца, књ. 8а. Критичко издање са пратећом студијом „Опште, пригодно и празнично појање Стевана Ст. Мокрањца“ [The General, Special and Festal Chants of Stevan St. Mokranjac], текстовима песама на српском и енглеском језику [bilingual edition], Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1998, стр. XLVI + сл. 1 + 346.
 9. Стеван Ст. Мокрањац: *Духовна музика, 5: Празнично појање*. Сабрана дела Ст. Ст. Мокрањца, књ. 8б. Критичко издање са текстовима песама на српском и енглеском језику [bilingual edition], Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1998, 446 стр.
 10. Ненад М. Барачки, *Српско народно црквено појање. Божић • Велики петак • Ускрс*. Приредила и уводни текст написала Д. Петровић. „Каленић“, Крагујевац 2000, 264 стр.
 11. Корнелије Станковић: *Сабрана дела*, књ. 1 – *Клавирска музика*. Kornelije Stanković: *Complete Works*, vol. 1 – *Piano Music*. [Коприређивач Маријана Кокановић.] Музиколошки институт САНУ, Београд – Завод за културу Војводине, Нови Сад 2004, 134 стр.
 12. Корнелије Станковић: *Сабрана дела*, књ. 2 – *Песме за глас и клавир. Световне песме за мушки и мешовити хор*. Kornelije Stanković: *Complete Works*, Vol. 2 – *Songs for Voice and the Piano. Male and Mixed Choir*. Музиколошки институт САНУ, Београд – Завод за културу Војводине, Нови Сад 2007, 226 стр.
 13. *Православно српско црквено пјеније по старом карловачком начину уредило Тихомир Остојић за мешовити и за мушки хор*, приредило: Д. Петровић и Ј. Вранић. Пратећа студија „Тихомир Остојић и српска музичка баштина“, „Начела издања“ [Tihomir Ostojic and Serbian music heritage; Editorial principles], Матица српска и Музиколошки институт САНУ, Нови Сад-Београд 2010, 380 стр.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

14. (Д. Превар), *Преглед гласова у старој српској појаној поезији*, у: *О Србљаку*: студије, Српска књижевна задруга, Београд 1970, 446–456.
15. *Многоструције румунском војводи Јовану Александру*, Зборник радова Византолошког института, 13, Београд 1971, 345–352. + сл. 4. (Видети и јединицу бр. 145)

16. *Music for Some Serbian Saints in Manuscripts Preserved in Roumania in Comparison with Different Melodic Versions Found in other Manuscripts*, XIVth International Congress of Byzantine Studies (1971), t. III, Bucarest 1976, 557–564.
17. *A Liturgical Anthology Manuscript with the Russian 'hammer-headed' Notation from A. D. 1674*, *Musica Antiqua Europae Orientalis*, vol. III, Bydgoszcz 1972, 293–321+ sl. 4.
18. *One Aspect of the Slavonic Oktoechos in Four Chilandari Music Manuscripts*, Report of the Eleventh Congress of the International Musicological Society – Copenhagen 1972, vol. II, Copenhagen 1975, 766–774.
19. *Putovanja po Balkanskom poluostrvu od XV do XVIII veka kao izvori za istoriju srpske muzike – crkvena muzika*, *Arti Musices*, 4, Zagreb 1973, 101–108.
20. *Church Elements in Serbian Ritual Songs*. V Grazer Balkanologen Tagung 1973, *Grazer musikwissenschaftliche Arbeiten* 1, Graz 1975, 109–125. + sl. 4.
21. *Српско народно црквено појање и његови записивачи*, у: *Српска музика кроз векове [La musique serbe a travers les siècles]*, гл. ур. Стана Ђурић-Клајн, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973, 251–274. + сл. 12; превод на француски: *Le chant populaire sacré et ses investigateurs*, 275–292.
22. *Дамаскин Грданички, митрополић заџребачки: Српско црквено појање на црквенословенском и српском језику*, *Београд 1972, сџр. 759*. – Приказ у: *Zvuk*, 2, Sarajevo 1973, 237–238.
23. *Рамјатници Рускогo музикалногo искуства (Monuments of Russian Music)*, t. 2 – V. Protopopov, *Музика на Полтавскују победу (Music for Poltava Victory)*, Moskva 1973, str. 253. – Приказ у: *Zvuk*, 4, Sarajevo 1974, 86–88.
24. *Jerko Bezić: Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, *Institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru, knj. V*, Zadar 1973, str. 224 + 100. – Приказ у: *Zvuk*, 4, Sarajevo 1974, 88–91.
25. *Byzantine and Slavonic Octoechos until the 15th century*, *Musica Antiqua Europae Orientalis*, vol. IV, Bydgoszcz 1975, 175–190.
26. *Srpsko narodno crkveno pojanje i njegovi zapisivači*, Treći program Radio Sarajeva, 8, Sarajevo 1975, 425–429.
27. *Svedočanstva o putovanjima po Balkanskom poluostrvu od XV do XVIII veka kao izvori za istoriju muzike – muzički folklor i narodni običaji*, *Muzikološki zbornik*, XI, Ljubljana 1975, 5–16.
28. *S. Petrov, H. Kodov: Starob'lgarski muzikalni pametnici. (Old Bulgarian Musical Documents)*. *Nauka i izkustvo*, Sofia 1973, str. 359 + fotografije. – Приказ у: *Zvuk*, 4, Sarajevo 1975, 120–121.

29. *Studies in Eastern Chant vols. II, III, Oxford University Press, London 1971, 1973, pp. 197 + pl. 9; pp. 187+ pl. 9.* – Приказ у: *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, vol. VIII, no. 1, Zagreb 1977, 92–95.
30. *Mikola Dilecki: Gramatika Muzikalna, priredila Oleksandra Calai-Jakimenko. 'Muzčka Ukraina', Kiev 1970, str. XCIV + 109.* – Приказ у: *Zvuk*, 1, Sarajevo 1977, 71.
31. *Myroslaw Antonowycz: The Chants from Ukrainian Heiromologia, Bilthoven 1974, str. 203.* – Приказ у: *Zvuk*, 1, Sarajevo 1977, 72–73.
32. *Ukrainian "Partesny" Concertos, izbor i transkripcija Myroslaw Antonowycz (Utrecht–Edmont–Winnipeg, 1974), str. 18 + 12 + 25 + 40 + 52.* – Приказ у: *Zvuk*, 1, Sarajevo 1977, 73.
33. *Michel Huglo: Les Tonaires. Inventaire, Analyse, Comparaison. Société Française de Musicologie, Paris 1971, str.487 + 4.* – Приказ у: *Zvuk*, 2, Sarajevo 1977, 84–84.
34. *Terence Bailey: The Intonation Formulas of Western Chant. Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto 1974, str. 101.*– Приказ у: *Zvuk*, 2, Sarajevo 1977, 85–86.
35. *Oliver Strunk: Essays on Music in the Byzantine World. W. W. Norton & Comp., New York 1977, str. 350 + 27.*– Приказ у: *Zvuk*, 2, Sarajevo 1977, 86–87.
36. *Hymns in Honour of Serbian Saints in Music Manuscripts of the Monastery of Chilandar and in Printed Editions, Studies in Eastern Chant, vol. IV, London 1978, 134–139.*
37. *Ukrainian Melodies in the Serbian Monastery of Krka /Dalmatia/, Muzikološki zbornik, XIV, Ljubljana 1978, 35–48.*
38. *Музичка палеографија, Pro musica, 99, Београд 1979, 36.*
39. *Ношњи зайиси ђесама у частѝ Св. Кнеза Лазара, у: Манастир Раваница – Сѝоменица о шестѝој сѝтоѝодишњици 1381–1981, Београд 1980, 205–214. + муз. прилози; поновљено издање, Управа манастира Раваница, б. м. 1997.*
40. *Srpska crkvena muzika na prelazu iz 18. u 19. vek, у: Glazbena baština naroda i narodnosti Jugoslavije od 16. do 19. stoljeća, ur. S. Lipovčan, Zagreb – Varaždin 1980, 87–92; превод на енглески, Serbian Church Music at the Turn of the 18th Century, 203–208.*
41. *Живојин Сѝанковић: Грађа за историју српскоѝ православноѝ црквеноѝ ѝојања (обрадила и приредила за штампу Д. Петровић), Православна мисао, год. XXIII, св. 27, Београд 1980, 55–73.*
42. *Osmoglasnik v glasbeni tradiciji Južnih Slovanov (prikaz doktorske disertacije), Muzikološki zbornik, XVI, Ljubljana 1980, 108–110.*

43. *Осмогласник Стивана Мокрањца – прилоз проучавању српског црквеног појања*, Pro musica, Београд септембар 1981, 19–20.
44. *The Importance of the Chilandari Music Manuscripts for the History of Serbian Church Music*, Musica Antiqua Europae Orientalis, VI, Bydgoszcz 1982, 223–263.
45. *Počeci višeglasja u srpskoj crkvenoj muzici*, Muzikološki zbornik, XVII/2, Ljubljana 1982, 111–122.
46. *Црквени елементи у српском народном обредном појању*, Balcanica, XIII–XIV, Београд 1982–1983, 463–478. + сл. 4.
47. *Stara srpska muzika u svetlu današnjih istraživanja*, у: *Muzičke večeri u Donatu*, zbornik radova, Zagreb – Zadar 1983, 119–131.
48. *Leksikon jugoslavenske muzike*, Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb 1984, knj. I: *Barački Nenad*, 46; *Boljarić Gavrilo*, 85; *Cvejić Branko*, 157; *Čupić Dionisije*, 174; *Grdančki Dataskin*, 290; *Karlovačko pojanje*, 411; *Kozobarić Jovan*, 467–468; *Krstić Dimitrije*, 484; *Lastavica Stefan*, 505; knj. II: *Mušicki Lukijan*, 39; *Mutibarić Jerotej*, 40; *Orfelin Zaharije*, 127; *Osmoglasnik*, 131–132; *Ostojić Tihomir*, 134; *Stefanović Dimitrije*, 374; *Topalović Mita*, 467; *Trifunović Nikola*, 471.
49. *Карловачко појање и дело Корнелија Спанковића*, у: *Корнелије Спанковић и његово доба*, ур. Д. Стефановић, Научни скупови САНУ, књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности књ. 1, Музиколошки институт САНУ, Београд 1985, 137–146. Напомена: део текста је без знања аутора објављен у: *Сремски Карловци, неузасиво кандило*, прир. Љ. Андрић, „Невком“ – „Прометеј“, Нови Сад 1997, 225–226.
50. *Српско појање у усменом и писаном предању*, Научни састанак слависта у Вукове дане, књ. 14, Београд 1985, 257–265.
51. *Russian Music Manuscript in the Belgrade Patriarchal Library*, Musica Antiqua Europae Orientalis, VII, Bydgoszcz 1985, 273–285.
52. *Нова издања словенских неумских рукописа*, Археографски прилози, 6–7, Београд 1985, 433–435.
53. *Franjo Kuhač i stara muzika pravoslavne crkve*, Anali Zavoda za znanstveni rad JAZU u Osijeku, 4, Osijek 1985, 93–104.
54. *The Heritage of SS. Cyril and Methodius as Reflected in Serbian Chant*, in: *Christianity among the Slavs. The Heritage of Saints Cyril and Methodius*, Acts of the International Congress held on the Eleventh Centenary of the Death of St. Methodius, Rome, October 8–11, 1985, *Orientalia Christiana Analecta*, 231, Roma 1986, 291–294.
55. *Музика у Србском народном лисћу Теодора Павловића*, у: *Теодор Павловић и његово доба*, ур. Младен Стојанов, Матица српска, Нови Сад 1988, 217–226.

56. *Музика у Орфелиновом делу „Поздрав Мојсеју Пушнику“*, у: *Српска графика XVIII века*, ур. Д. Давидов, Балканолошки институт САНУ, Посебна издања књ. 26 – Матица српска, Београд – Нови Сад 1986, 175–183 + III.
57. *Новооткривени рукопис са песмама у часті Св. Саве и Св. Арсенија*, у: *Осам векова Студенице*, ур. Епископ жички Стефан, Београд 1986, 261–264 + сл. и нотни прилози XVIII.
58. *Српска музика и руско–српске културне везе у XVIII веку*, у: *Југословенске земље и Русија у XVIII веку*, ур. В. Чубриловић, Научни скупови САНУ, књ. XXXII, Одељење историјских наука књ. 8, Београд 1986, 303–319.
59. *Aspects of Continuity of Serbian chant*, у: *Alte Musik als ästhetische Gegenwart: Bach, Händel, Schütz, Kongressbericht Stuttgart 1985*, Kassel 1987, 186–190.
60. *Hrvatski muzikolozi o pravoslavnom pojanju*, *Muzička kultura*, 3–4, Zagreb 1987, 4–7.
61. *Осмогласје и осмогласник у византијској и српској музичкој традицији*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 1, Нови Сад 1987, 11–18.
62. *The Late Byzantine and Slavonic Communion Cycle: Liturgy and Music*. By Dimitri E. Conomos. pp. XIV + 207. *Dumbarton Oaks Studies*, XXI – Приказ у: *Music and Letters*, vol. 68, no. 4, London 1987, 384–386.
63. *Јеротјеј Мутибарих и карловачко појање*, Зборник Матице српске за ликовне уметности, 24, Нови Сад 1988, 273–296.
64. *Duhovna muzika u Srpskoj crkvenoj opštini u Trstu u XIX veku*, *Muzikološki zbornik*, XXV, Ljubljana 1989, 95–105.
65. *Култ кнеза Лазара у српском појању и певању 18. века*, у: *Свети Кнез Лазар. Споменница о шестој стогодишњици Косовског боја 1389–1989*, Београд 1989, 311–320. + sl. 2.
66. *О појању и певању у „Србско–галмајинском маџазину“*, Зборник о Србима у Хрватској, књ. 1, Београд 1989, 199–209.
67. *Петар Коњовић о српском појању*, у: *Животи и дело Петра Коњовића*, ур. Д. Стефановић, Научни скупови САНУ, књ. XLIII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 2 – Музиколошки институт САНУ, Београд 1989, 91–97.
68. *Шинишовачки појци*, у: *Манасић Шинишовац*, Балканолошки институт САНУ, Посебна издања, књ. 38 – Друштво историчара уметности Србије – Матица српска, Београд – Нови Сад 1989, 175–181.
69. *Joan L. Roccasalvo: The Plainchant Tradition of Southwestern Rus' (East European Monographs, 202)*. – Prikaz у: *Byzantinische Zeitschrift*, 1, München 1989, 277.

70. *Фрушкогорски манастири и српско појање*, у: *Фрушкогорски манастири*, Галерија САНУ, књ. 66, Београд 1990, 178–196.
71. *Музикалије у Српској црквеној оштини у Трстју*, Свеске Матице српске – грађа и прилози за културну и друштвену историју, 18, Серија уметности, св. 5, Нови Сад 1990, 49–56.
72. *Српска црквена музика у прошлом и нашем времену*, *Pro musica*, 143, Београд 1990, 12, 35.
73. *Српска црквена музика – оштини увод, периодизација, најстарији период*, *Pro musica*, 144, Београд 1990, 6–8.
74. *Baroque and Serbian Chant in the 17th and 18th centuries*, у: *Западно-европски барок и византијски свет*, ур. Д. Медаковић, Научни скупови САНУ, књ. LIX, Одељење историјских наука, књ. 18, Београд 1991, 95–102. + сл. 3.
75. *Балкански ратнови и српска музика*, у: *Први балкански рат*, ур. В. Стојанчевић, Научни скупови САНУ, књ. LX, Одељење историјских наука, књ. 19, Београд 1991, 121–127.
76. *Доситије Обрадовић (1739–1810) и српско појање његовог времена*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 8–9, Нови Сад 1991, 7–16.
77. *Јосиф Рајачић: Визитација Епархије далматинске 1832–1834. године*, Зборник о Србима у Хрватској, 2, Београд 1991, 485–496.
78. *Тихомир Остојић и српско појање*, Свеске Матице српске – грађа и прилози за културну и друштвену историју, 20, Серија књижевности и језика, св. 7, Нови Сад 1991, 68–77.
79. *Српска духовна музика у раном средњем веку*, *Pro musica*, 144, Београд 1991, 8–10.
80. *Рани словенски литургијски рукописи и прва оригинална дела српске певане поезије*, *Pro musica*, 145, Београд 1991, 10–12.
81. *Како се у Србији појало у 14. и 15. веку*, *Pro musica* 146, Београд 1991, 8–10.
82. *Ulf-Møller, Nina Konstantinova. Transcription of the Stichera Idiomela for the Month of April from Russian Manuscripts from the 12th Century. Slavistische Beiträge, Band 236, München: Verlag Otto Sagner, 1989, VIII+245 pp.*– Приказ у: *The Russian Review. An American Quarterly devoted to Russia Past and Present*, vol. 50, no. 1, Lawrence (Kansas, USA), January 1991, 89–90.
83. *Оштин за печатане на невмени записи в Сремски Карловци в началото на XIX век [An Attempt to Print Neumatic Inscriptions in Sremski Karlovci at the beginning of the 19th century]*, Българско музикознание, 3, София 1992, 65–72.

84. *Different Stages of Written and Oral tradition in the Serbian Church Singing – on the Example of the Trisagion Hymn*, у: *International Musicological Society Study Group, the 4th Meeting Pésc 3–8 September 1990*, Hungarian Academy of Sciences and Arts, Institute for Musicology, Budapest 1992, 293–302.
85. *Грчко–српске културне везе и српско појање у 18. веку*, Сентандрејски зборник САНУ, 2, Београд 1992, 149–159 + сл. 3.
86. *Prva jevandelska stihira (Eothinon) u grčkim i južnoslovenskim neumskim zapisima 10–18. veka*, у: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, Београд 1992, 333–347.
87. *Византија и западноевропски барок у православној руској и српској црквеној музици 17. и 18. века*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 10–11, Нови Сад 1992, 17–24.
88. *Рукописна заоставштина Стевана Стојановића Мокрањца*, Развитак, год. XXXII, бр. 3–4 (188–189), Зајечар 1992, 21–30.
89. *Српско појање и Карловачка митрополија у 18. веку*, *Pro musica*, 148, Београд 1992, 5–8.
90. *Хиландарска рукописна ризница*, *Pro musica*, 149, Београд 1992, 7–9.
91. *Вишегласно хорско певање у православној цркви*, *Pro musica*, 150, Београд 1993, 8–10.
92. *Црквена музика – богослужбена, паралитургијска, концертна*, *Pro musica*, 151, Београд 1993, 7–9.
93. *Корнелије Штанковић*, у: *Сто најзнаменијих Срба*, Београд 1993, 232–236.
94. *Стеван Ст. Мокрањац*, у: *Сто најзнаменијих Срба*, Београд 1993, 282–286.
95. *Between Byzantium and Europe. South Slavonic Orthodox Chant in the 17th–18th centuries (rezime)*, *Revista de Musicologia*, vol. XVI, 3, Madrid 1993, 31–32.
96. *Бечка серија издања Monumenta Musicae Byzantinae*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 12–13, Нови Сад 1993, 149–159.
97. *Музички рукопис манастира Лавре (Е–10 / Z–58) из XVII века*, у: *Проучавање средњовековних јужнословенских рукописа*, Зборник радова са III међународне хиландарске конференције одржане у САНУ марта 1989, ур. П. Ивић, САНУ, Београд 1995, 345–358.
98. *Стојан Новаковић и српска музика његова времена*, у: *Стојан Новаковић – личности и дело*, Научни скупови САНУ, књ. LXXVIII, Одељење историјских наука САНУ, књ. 25, Београд 1995, 469–479.

99. *The Eleven Morning Hymns Eothina in Byzantine and Slavonic Traditions*, у: *International Musicological Society Study Group Cantus Planus, the 6th Meeting, Eger, Hungary 1993*, Hungarian Academy of Sciences and Arts, Institute for Musicology, Budapest 1995, 435–448.
100. *A South Slavonic Sticherarion in the 17th century. Neumatic Manuscript in the Monastery of the Great Lavra*, у: *Laborare fratres in unum, Festschrift Laszlo Dobszay zum 60. Geburtstag*, Spolia Berolinensia. Berliner Beiträge zur Mediävistik, Band 7, Hildesheim 1995, 249–260.
101. *Осмогласник – основни појачки зборник у српској православној традицији*, у: *Пет појачки Октоиха, прве шестдесет хириличне књиге на словенском јузу*, ур. М. Бабовић, Научни скупови ЦАНУ, књ. 37, Подгорица 1996, 105–116.
102. *Српска црквена музика као предмет музиколошких истраживања*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 15, Нови Сад 1995, 31–46.
103. *Шта треба да обухвати историја српске културе*, Летопис Матице српске, год. 171, књ. 455, св. 5, Нови Сад, мај 1995, 922–928.
104. *Димитрије Руварац и српска музичка историографија*, у: *Зборник радова Научног скупља Браћа Руварац у српској историографији и култури*, ур. Ч. Попов и Н. Витомировић, Огранак САНУ у Новом Саду – Музеј Срема, Нови Сад – Сремска Митровица 1997, 167–174.
105. *Појци и мелографи српског црквеног појања*, Црква 1997. Календар Српске православне патријаршије, Београд 1996, 77–82.
106. *The Viennese Series Monumenta Musicae Byzantinae, Plainsong and Medieval Music*, 3, 1, Cambridge 1994, 116–119.
107. *Наслеђе. О српском црквеном појању*, Летопис Матице српске, год. 172, књ. 457, св. 5, Нови Сад, мај 1996, 732–746.
108. *Појање у рукописној ризници манастира Хиландара*, у: *Друга казивања о Светој Гори*, Просвета – Друштво пријатеља Свете Горе – Библиотека града Београда, Београд 1997, 214–233.
109. *Сербская музыка и русско-сербские культурные связи в XVIII веке*, Музыкальная академия, 1, Москва 1997, 156–160.
110. *Српско појање у доба Јована Рајића*, у: *Јован Рајић – животи и дело*, Институт за књижевност и уметност, Посебна издања, књ. 19, Београд 1997, 349–354.
111. *Црквено појање и музичка писменост код Срба пре и после Велике сеобе*, у: *Патријарх српски Арсеније Чарнојевић III и Велика сеоба Срба 1690. године*, ур. Епископ шумадијски Сава, Београд 1997, 151–166.

112. *Ђирилски рукописи из којих се појало у време Сеоба (око 1690–1737)*, Сентандрејски зборник, 3, Београд 1997, 179–189. + сл. 3.
113. *Црквено појање у манастиру Хиландару*, у: *Манастир Хиландар*, ур. Гојко Суботић, Галерија САНУ, Београд 1998, 349–360.
114. *Church Chant in the Monastery of Hilandar*, in: *Hilandar Monastery*, ed. Gojko Subotić, Gallery of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade 1998, 349–360.
115. *Ђурај Крижанић и православна музика његовог времена*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 22–23, Нови Сад 1998, 51–66.
116. *Serbische Orthodoxe Kirchenmusik*, у: *MGG - Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, Bd. 7, Second, completely revised edition, Bärenreiter Verlag, Kassel 1998.
117. *Глас; Доместик; Крајима; Лампадарије; Лик; Мајстор; Неумска нотација; Осмогласје; Осмогласник; Пападика; Појац; Протоисалии; Хирономија; Црквено појање*, у: *Лексикон српског средњег века*, приредили Сима Ђирковић и Раде Михаљчић, Београд 1999, 116, 163, 325, 361, 368, 380, 440–441, 478–480, 490–491, 537, 598, 776, 806–809.
118. *Педесет година од смрти Косије П. Манојловића*, Црква 1999. Календар Српске православне патријаршије, Београд 1998, 78–81.
119. *Octoechos Stichera in Byzantine and South Slavonic Musical Manuscripts. A Comparative Analysis*, Palaeobyzantine Notations II, Herne 1999, 99–108.
120. *Српко црквено појање – Св. Литургија. Записи по певању хришћана и муслимана у околини Скопља и на Косову (1910)*, Вардарски зборник САНУ, 1, Београд 1999, 231–248.
121. *Традиционално српско народно црквено појање у XX веку. Пути негована, замирања, страдања и обнављања*, Црква 2000. Календар Српске православне патријаршије, Београд 1999, 104–111.
122. *Свети Сава и ми његово стадо несабрано*. [Светосавска беседа у Матици српској], Летопис Матице српске, књ. 465, св. 3, Нови Сад, март 2000, 245–252.
123. *Књиге за појце у хиландарској рукописној збирци. Прилог проучавању историје музичких рукописа*, у: *Међународни научни скуп Осам векова Хиландара – историја, духовни животи, књижевности, уметности и архитектура*, ур. В. Кораћ, Научни скупови САНУ, књ. ХCV, Одељење историјских наука књ. 27, Београд 2000, 417–427.
124. *Појци и мелографи српског црквеног појања – духовни мисионари и музички посленици*, у: *Споменица епископу шумадијском Сави*. Зборник радова поводом 40-годишњице архијерејске слу-

- жбе др Саве (Вуковића), епископа шумадијског, ур. Д. Петровић, Нови Сад 2001, 147–158.
125. *Vienna – Budapest – Belgrade and Musical Migrations at the Balkans in the middle of the 19th Century* (Summary), у: *The 17th International Congress of the International Musicological Society*, ур. Barbara Naggh, Leuven 2002, 228.
126. *Византијско појање*, у: *Енциклопедија православља*, књ. 1, „Савремена администрација“, Београд 2002, 361–364.
127. *Црквено појање*, у: *Енциклопедија православља*, књ. 3, „Савремена администрација“, Београд 2002, 2066–2075.
128. *Стиридон Трбојевић – непознати српски црквени музичар у Темишвару половином 19. века*, Темишварски зборник, 3, Матица српска, Нови Сад 2002, 199–209.
129. *Бајич [серб. Бајић] Исидор; Барачки Ненаг; „Белградские мадригалы“*; *Белградский расійев*; у: *Православная Энциклопедия*, под ред. Патриарха Московского Алексия II, Том IV, Москва 2002, 270, 329, 517, 518–519.
130. *Бингулац Петар; Бинички Стјанислав; Божич [серб. Божић] Светислав; Бољарич [серб. Бољарић] Гаврило*; у: *Православная Энциклопедия*, под ред. Патриарха Московского Алексия II, Том V, Москва 2002, 217–218, 566–567, 684–685.
131. *Serbian Church Music in the 20th Century – The Process of Collection, Transformation, Devastation and Renovation*, у: *Der Gesang des christlichen Ostens*, Hannover, 2002, 1–6. (+ 3).
132. *Будим и Пешта у историји српске музике*, у: *Друштвене науке о Србима у Мађарској*, Научни скупови САНУ, књ. CI, Одељење друштвених наука, књ. 22, Будимпешта – Београд 2003, 55–65.
133. *Српски музичари у Будиму и Пешти у 19. и 20. веку*, у: *Из историје српско-мађарских културних веза; Szerb zenészerzők Budán és Pesten a XIX. században és a XX. Század elején*, Нови Сад – Будимпешта 2003, 213–235.
134. *Kornelije Stanković*, у: *100 Most Eminent Serbs*, Belgrade 2004, 248–252.
135. *Stevan St. Mokranjac*, у: *100 Most Eminent Serbs*, Belgrade 2004, 402–406.
136. *The Selection of Tones in the Services for The Twelve Great Feasts*, у: *Acta of the Congress held at Hernen Castle, The Netherlands, March 2001*, Eastern Christian Studies 4, Palaeobyzantine Notation III, A. A. Bredius Foundation, Peters, Leuven – Paris – Dudley, MA 2004, 211–226.
137. *Непознато писмо Жан-Батиста Тибоа, француског византолога-музиколога из 1899. године*, Зборник радова Византолошког института САНУ, XLI, Београд 2004, 475–483.

138. „Највећи час историје“ на UCLA. О веку просвећености на Калифорнијском универзитету у Лос Анђелесу од 3. до 10. августа 2003, у: *XVIII столеће*, књ. V: Врт, Друштво за проучавање XVIII века, Нови Сад 2004, 136–139.
139. Бајић Исидор, у: *Српски биографски речник*, књ. 1, Нови Сад 2004, 352–354.
140. *Liturgical Music of the Serbian Orthodox Church before and after 1989*, у: *Kirchenmusik in sozialistischen Ländern vor und nach der Wende von 1989*, her. Johann Trummer, Stefan Engels, Südosteuropäische Musikhefte, Band 6, München 2006, 35–44.
141. *Лейње школе црквеног појања „Корнелију у спомен“ 1993–2004. Покушај афирмисања перманентног образовања*, у: *Уметности, образовање и друштвени контексти*, ур. Никола Грдинић, Нови Сад 2005, 131–148.
142. Stanković, Kornelije, у: *Grove Music Online*. Oxford Music Online. 24 Jul 2008, <<http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/46446>>.
143. [Koautor Bojan Bujčić], *Stefanović, Dimitrije*, у: *Grove Music Online*. Oxford Music Online. 24 Jul 2008, <<http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/26607>>.
144. *Слојеви музичких култура у приватном и јавном животоу*, у: *Приватни животи у српским земљама у освић модерног доба*, ур. А. Фотић, Clio, Београд 2005, 342–373.
145. *A Polychronion to the Moldo–Wallachian King (Voivoda) John Alexander*, *Acta Musicae Byzantinae*, Scoala de la Putna, vol. VIII, Jași 2005, 92–96.
146. *SERBIEN - Kirchengesang*: I. Mediaeval Serbia; II. In Ottoman Empire (15th – 18th c.); III. In Habsburg Monarchy (18–19th c.); IV. In Principality and in Kingdom of Serbia (19th c. – up to 1914); V. In the Kingdom and Republic of Yugoslavia (1920–2000), *Österreichische Musik Lexikon*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Heft 6, Wien 2006.
147. *Religious music traditions in Belgrade on its way to become European town*, у: *Stadtmusikgeschichte in Mittel- und Osteuropa – Die Musik der Religionsgemeinschaften um 1900*, Mitteilungen der internationalen Arbeitsgemeinschaft an der Universitaet Leipzig, Heft 11, Leipzig 2006, 1–9.
148. Stanković Kornelije, у: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*, herausgegeben von der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 59. Lieferung, Wien 2007, 94.
149. *Традиционално појање у Српској православној цркви и његова карловачка варијанџа*, у: *Срем кроз векове – Слојеви култура*

- Фрушке Горе и Срема*, ур. Миодраг Матицки, Београд – Беоцин 2007, 175–186.
150. *Church Chant in Serbian Orthodox Church through the Centuries*, The First International Conference on Orthodox Church Music, Faculty of Theology, University of Joensuu, Finland, 13–19 June 2005, ed. I. Moody, Maria Takala-Roszczenko, Publications of Orthodox Theology at the University of Joensuu, No. 38, 2007, 180–196.
151. *Српска музика у доба Јована Стерије Појовића*, у: *Јован Стерија Појовић 1806–1856–2006*, САНУ (Научни скупови, књ. СХVII, Одељење језика и књижевности, књ. 17), Београд 2007, 675–680.
152. *Сербское церковное пение: мелодические варианты в устном и письменном предании*, у: *Устная и письменная традиция церковно-певческой традиции: Восток – Русь – Запад*, ГИМНОЛОГИЯ, вып. 5, Москва 2008, 39–47.
153. *Исаија Србин*, у: *Српски биографски речник*, књ. 4, Нови Сад 2009, 189–190.
154. *The Orthodox chant traditions of the Balkans at the Bydgoszcz conference 1966 – 1991 – 2003*. у: *Musica Antiqua Europae Orientalis*, vol. XIV, Bydgoszcz 2009, 43–54.
155. [Коаутор А. Халдеакис], *Иоаким (Иоанн) Харсианити, монах, домостројник Србији*, у: *Православная энциклопедия*, Москва, Церковно-научный центр „Православная энциклопедия“, Т. 21, 2010.
156. *Црквени музичар – духовник и уметник*, Црквене студије, бр. 7, Ниш 2010.
157. *Традиции и новаторство в сербской музыкальной практике XVIII века*, ГИМНОЛОГИЯ, вып. 6, Москва 2010.
158. *Појање у богослужбеној пракси Српске цркве*, у: *Црква и музика*, Српска православна црква, Београд 2009, (у штампи).

Остали текстови / Other texts

159. (Д. Цревар¹), *Бигђошћ – фестивал старе музике*, Pro musica 44, Београд 1969, 18–19.
160. (Д. Цревар), *Стара српска поезија у карловачком појању*, Багда-ла XII, 139, Крушевац 1970, 18–19.
161. *Из наше прошлости – карловачко појање*, Pro musica, бр. 55–56, Београд 1971, 8–9.
162. *Sa XIV Medjunarodnog vizantološkog kongresa*, Zvuk, 119–120, Sa-rajevo 1971, 478.
163. *Прва плоча старој појања*, Политика, 24. VI 1971.

¹ Девојачко презиме Д. Петровић [Maiden name of D. Petrović].

164. *Vizantijska i stara slovenska muzika na XI kongresu Internacionalnog muzikološkog društva u Kopenhagenu*, Zvuk 2, Sarajevo 1972, 215–216.
165. *Српска духовна музика*, Pro musica, 69, Београд 1973, 8–9.
166. *Студијски хор Музиколошког института на турнеји по Енглеској*, Pro musica, 69, Београд 1973, 31–32.
167. *Стара музика словенских народа – са научног скупа у Бидгошћу*, Pro musica, 66, Београд 1973, 17–18.
168. *Петна међународни балканолошки дани у Грацу*, Zvuk, 4, Sarajevo 1973, 496–497.
169. *Почетак друшачијеџ рада и акције – прва трибина музичких писаца Југославије*, Политика 22. VI 1974.
170. *Барокна музика и Varaždini*, Zvuk 4, Sarajevo 1978, 74–75.
171. *Изворна народна музика* (приказ два концерта на БЕМУС-у), Политика, 20. X 1980.
172. *Стана Ђурић-Клајн: Акорди прошлости*, Политика, 27. VI 1981.
173. *Разговори о нашој старој музици у Загру*, Pro musica, посебан број "Фестивали", Београд 1981, 23.
174. *Појање код Срба*, Политика, 29. I 1983.
175. *Српско појање и манастир Хиландар*, Књижевност, 8–9, Београд 1986, 1253–1257.
176. *Сећање на Mihaila Vukdragovića*, Kulturni život, Zagreb 13. V 1986.
177. *Помен композитору Стевану Христићу*, Банатски весник, Вршац, мај 1986.
178. *Успех хора Музиколошког института у Великој Британији*, Политика, 8. XI 1986.
179. *Музичко писмо – неумска нотација*, Политика, 10. X 1986.
180. *Литургијски животи и уметности. Научни скуп поводом 1000. годишњице хришћанства у Русији*, Политика 13. II 1988.
181. *Миленијум хришћанства у Украјини*. (Поводом међународног научног скупа одржаног у Равени маја 1988), Политика маја 1988.
182. *Хиландарски пројекат Државног универзитета Охаја – српска задужбина у Америци*, Задужбина, II, 6, Београд 1989, 13.
183. *Сусрети на Ојленцу – на маргинама прославе боја на Косову*, Политика, 2. VII 1989.
184. *Норови као ликоноше*, Intervju, Beograd 27. X 1989.
185. *Ускрс 1990*, Истина – лист Српске православне епархије далматинске, 5, Книн 1990.

186. *Хор Музиколошког института у Енглеској*, Политика, 8. IX 1990.
187. *Трагом непознатих задужбинара*, Задужбина, 11, Београд 1990, 15.
188. *Српско појање и велика сеоба*, Политика, специјални додатак, 22. IX 1990.
189. *На Светосавској прослави лети Господњеј 1991*, Православље, Београд, 15. II 1991.
190. *Повратник заборављеног појања*, Јединство, Приштина, 8. III 1991.
191. *Успешно представљање српске културне баштине*, Православље, 1. VII 1991.
192. *Ансамбл „Ренесанс“ и српска духовна музика*, Православље, 1. VII 1992.
193. *Manastirsko jednoglasje*, Borba, 5. VIII 1992.
194. *Несебично даривање летоше*, Православље, 15. II 1992, 7.
195. *Pojci i prepisivači (povodom koncerta Pavla Aksentijevića)*, Borba, 21. II 1992.
196. *Уочи Светог Саве 1992*, Православље, 1. II 1992.
197. *Драгошин Цветко. In memoriam*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 12–13, Нови Сад 1993, 166–167.
198. *Stevan Stojanović Mokranjac: Sabrana dela, knj. 1 – Rukoveti*. – Приказ у: Borba, 4. II 1993.
199. *Школица за клавир Мирославе-Лили Петровић*. – Приказ у: Дневник, Нови Сад, 24. II 1993.
200. *Рад летиње школе „Корнелију у сјомен“*, Задужбина, VI, 4, Београд 1993.
201. *Prvi mediteranski skup u Iraklionu na Kritu*, Novi Zvuk, 2, Beograd 1993, 133–134.
202. *Sastanak grupe Cantus Planus u Jegri*, Novi Zvuk, 2, Beograd 1993, 135–136.
203. *Литургија св. Јована Златоустог Светислава Божића. Поводом доделе награде Вукове задужбине*, Задужбина, VII, 25, Београд 1994.
204. *Музичка заоставштина у манастиру Хиландару*, Књижевне новине, XLVI, 893/894, Београд 1994, 19.
205. *Звук јачи од праха*, Политика, 17. VI 1994.
206. *Нежне птице оштећених крила*, Православље, 15. V 1994.
207. *Летиња школа духовне музике у Тојоли*, Каленић 1–6, Крагујевац 1994, 18.
208. *Сивараоци, појци и мелографи српске црквене музике кроз векове: Ненад М. Барачки*, Хришћанска мисао, 1–3, Београд 1995, 49–50.

209. *Стивараоци, појци и мелографи српске црквене музике кроз векове: Корнелије Станковић*, Хришћанска мисао, 4–6, Београд 1995, 54–55.
210. *Стивараоци, појци и мелографи српске црквене музике кроз векове: Пера Ж. Илић*, Хришћанска мисао, 7–12, Београд 1995, 59–60.
211. *Изашао је из шtamпе „Нотни зборник црквеног појања“ Ненада Барачког*, Каленић, 1–3, Крагујевац 1995, 10.
212. *Панчевачки сусрети са старим професором. Поводом 80-годишњице др Емилијана Чарнића*, Каленић, 1–3, Крагујевац 1995, 17–18.
213. *Стивараоци, појци и мелографи српске црквене музике кроз векове: Тихомир Остојић*, Хришћанска мисао, 1–4, Београд 1996, 49–50.
214. *Девети досадашњих школа црквеног појања „Корнелију у спомен“*, Задужбина, X, 36, Београд 1996, 14.
215. *О појању у манастиру Хиландару*, Црква 1998. Календар Српске православне патријаршије, Београд 1997, 60–63.
216. *Десет година рада новосадског црквеног хора „Св. Стефан Дечански“*, Хришћанска мисао, 9–12, Београд 1997, 62.
217. *Манастир Хиландар у вишевековном трајању српског појања*, Даница, српски народни илустровани календар за годину 1998, Београд 1997, 71–79.
218. *Музичка заоставштина у Хиландару*, у: *О Хиландару*, приредио Љ. Андрић (текст преузет без знања аутора), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1998, 407–411.
219. *Сила Крста*, текст уз CD, издање RGP поводом 800-годишњице манастира Хиландара, Београд 1998.
220. *Композитори – диригенти Првог београдског певачког друштва*, текст објављен уз CD, Београд 1998.
221. *Стеван Стојановић Мокрањац: Литургија св. Јована Златоустог за мешовити хор*, извођачи Државна академска капела „Глинка“ из Петрограда, Београд 1999; CD са коментарима Д. Петровић на српском и енглеском.
222. *Литургија св. Јована Златоустог за мешовити хор*, хармонизовао Корнелије Станковић, CD, прво звучно издање дела, изводи Хор РТС, диригент Бојан Суђић; текстови о делу и аутору на српском и енглеском језику, RGP RTS, Београд 1999.
223. *Јосиф Маринковић: Литургија св. Јована Златоустог за мешовити хор*, CD, прво звучно издање дела, изводи Хор РТС, диригент Бојан Суђић; текстови о делу и аутору на српском и енглеском језику, RGP RTS, Београд 1999.
224. *Упокојио се у Господу професор Војислав Илић*, Каленић, 3, Крагујевац 1999, 28–29.

225. *Успешан рад Лешње школе црквеног појања „Корнелију у сјомен“*, Каленић 4, Крагујевац 1999, 10–11.
226. *IN MEMORIAM – Епископ шумадијски др Сава Вуковић (1930–2001)*, Рад Матице српске, бр. 38, Нови Сад 2001, 159–162.
227. *Реч на представљању „Сјоменице епископу шумадијском Сави“*, Каленић, 6, Крагујевац 2002, 28–29.
228. *Прво београдско певачко друштво (1853–2003)*, Даница, српски народни илустровани календар за годину 2003, Вукова задужбина, Београд 2002, 74–78.
229. *Српско традиционално црквено појање*, уводни текст уз звучно издање *Осмогласника* снимљеног према записима Стевана Мокрањца, изд. манастир Вољавча, 2003.
230. *IN MEMORIAM – Властимир Перичић*, Рад Матице српске, бр. 37, Нови Сад 2000, 154–155.
231. *Један значајан јубилеј. Прво београдско певачко друштво 1853–1903–2003*, Књижевни лист, Београд, Божић 2003, 18–19.
232. *Милан Д. Јанковић: Епископ Сава – на путевима Шумадије*, приказ књиге, Каленић, 2, Крагујевац 2005.
233. *Лейоша хорског певања*, Књижевни лист, VII, бр. 88–89, 2010, 1 и 6.
234. *О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици*, Књижевни лист, VIII, бр. 92–94, 2010, 2–3.

Уреднички послови / Editorial works

1. Заменик главног уредника: *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, од броја 10–11 (1992) до броја 44 (2010).
2. Члан редакције: *Сјо најзнаменијих Срба*, Београд 1993.
3. Члан редакције *Сабраних дела Стевана Сј. Мокрањца*, књ. 1–10, Београд 1992–1999.
4. Главни уредник: *Сјоменица епископу шумадијском Сави*. Зборник радова поводом 40-годишњице архијерејске службе др Саве (Вуковића), епископа шумадијског, Нови Сад 2001.
5. Уредник: *Еј, Руднице, ти њанино сјара*, приредиле Радмила Петровић и Јелена Јовановић, Музиколошки институт САНУ, Културни центар Горњи Милановац и Вукова задужбина, Београд 2003.
6. Уредник: *Јелена Јовановић, Доња Јасеница*, Музиколошки институт САНУ, Београд 2003.
7. Главни уредник: *Сабрана дела Корнелија Сјанковића*, до сада објављене књ. 1 (2004) и књ. 2 (2007).

8. Уредник: Сава Л. Илић, *Музичко наслеђе Срба, Шокаца и Карашеваца у Румунији*, приредила Јелена Јовановић, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Београд 2006, 701 стр.
9. Уредник: CD *Камерног хора Одсјека за црквену музику и појање Музичке академије Универзитета у Источно Сарајеву*, Завод за уџбенике и наставна средства Источно Сарајево и Југовидео Д. О. О., Источно Сарајево 2006.
10. Уредник: *Певачка и свирачка традиција Горње Јасенице – Шта се чује кроз гору зелену (Vocal and instrumental tradition of Gornja Jasenica – What echoes through the green forest)*, CD са пратећом књижицом, приредила Јелена Јовановић, Београд 2007.
11. Члан Уређивачког одбора и уредник струке „Музика“: *Српски биографски речник*, Матица српска, Нови Сад, књ. 1: А – Б, 2004; књ. 2: В – Г, 2006; књ. 3: Д – З, 2007; књ. 4: И – Ј, 2009.
12. Уредник: *Музика и речи из ризнице митрополија загребачког Дамаскина (Грданичког)*, поводом 40-годишњице упокојења, који је приредила М. Андрејевић, а објавили су Митрополија загребачко-љубљанска (Хрватска) и Музеј Српске православне цркве, Београд 2009.
13. Уредник збирке записа народних мелодија из Војводине, које је прикупио проф. Миодраг Васиљевић, а за штампу приредио проф. др Драгослав Девић, издање Матице српске 2009.
14. Уредник: Катарина Томашевић, *На раскришћу истока и запада. О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици између два рата (1918-1941)*, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Београд-Нови Сад 2009.
15. Уредник: Маријана Кокановић, *Из новосадских салона. Албум салонских игара за клавир*, Матица српска 2010.
16. Члан трочланог уредништва: *Свеске Матице српске*, Матица српска, Нови Сад.
17. Члан трочланог уредништва за област „Музика“: *Српска енциклопедија*, књ. 1, САНУ, Матица српска и Завод за уџбенике, Београд – Нови Сад 2010.

Телевизијске емисије / Television programmes

1. *Неумско музичко писмо у европској историји*, Телевизија Београд, образовни програм, 1988, 25 минута.
2. *Велика Сеоба и српско појање*, Телевизија Београд, Поводом 300-годишњице Велике сеобе, ур. З. Христић, 1990, 20 минута.
3. *Појци и писари у средњовековној српској култури*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, ур. Б. Гекић, 1994, 30 минута.

4. *Да ли је постојала српска црквена музика за време ошоманске владавине?*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, ур. Б. Гекић, 1994, 30 минута.
5. *Између Византије и Европе – српско појање у 18. веку*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, ур. Б. Гекић, 1995, 30 минута.
6. *Хорско црквено певање у 19. и 20. веку*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, ур. Б. Гекић, 1995, 30 минута.
7. *Портрети музиколога истраживача*, РТС Други програм, снимљено у Студеници јула 1998, ур. С. Николајевић, 30 минута.
8. *О раду Музиколошког института САНУ*, РТС, Београд 2001, 30 минута.
9. [Коаутор Снежана Николајевић], *Од сећања ка будућности*, 60 година рада Музиколошког института САНУ, РТС, Други програм, ур. С. Николајевић, 30 минута.

др Мелита Милин
музиколог, научни саветник

Рођена је у Београду, 25. октобра 1953. године. Учила је клавир у нижој музичкој школи „Коста Манојловић“ (класа проф. Јелене Марић). Паралелно са гимназијом (Земунска и Друга београдска), похађала је средњу музичку школу „Станковић“ (прва два разреда), а затим клавирски одсек у средњој музичкој школи „Славенски“ (класа проф. Јеле Кршић). Године 1972. је матурирала и започела студије на Одсеку за историју музике Факултета музичке уметности у Београду. Током студија је као сарадник Музичке омладине учествовала у програмима упознавања дувачких инструмената у београдским основним школама и писала кратке портрете домаћих музичких стваралаца за часопис *Pro musica*. Била је главни уредник студентског часописа *Музика и реч*. Дипломирала је 1978. године са радом *Послератно стваралаштво Љубице Марић* (ментор проф. Властимир Перичић) и исте године постала асистент-приправник у Музиколошком институту САНУ. На Факултету музичке уметности је 1986. године одбранила магистарску тезу *Симфоније прве половине 20. века у Србији* (ментор проф. др Надежда Мосусова). Титулу доктора наука добила је 1995. године на Катедри за музикологију Филозофског факултета у Љубљани, после одбране тезе *Прејилићање традиционалног и новог у српској музици после Другог светског рата (1945-1965)*. Ментор је био проф. др Андреј Ријавец, а коментор проф. др Надежда Мосусова. Исте године је изабрана у звање научног сарадника, звање вишег научног сарадника стекла је 2003. године, а научни саветник је од 2009.

Учествовала је на већем броју симпозијума у земљи и иностранству. Била је у тимовима који су организовали неколико скупова Музиколошког института, како самосталних, тако и оних који су приређени у сарадњи са другим институцијама – Одељењем ликовне и музичке уметности САНУ и Музичким информативним центром (*Српска музичка сцена*, 1993; *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, 1996; *Дело и делатности Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића*, 2000; *Јосип Славенски и његово доба*, 2005; *Музички модернизам – нова тумачења*, 2007; *Проспори модернизма: ојус Љубице Марић у контексту музике њеног времена*, 2009).

На Факултету драмских уметности у Београду је током летњег семестра 1982/3. године била асистент проф. др Надежди Мосусовој на предмету *Историја балетске музике* (настава организована за балетске кореографе).

Била је на краћим студијским боравцима (до месец дана) у Оксфорду (1983, 2005), Салцбургу (1979, 1987), Келну, Дармштату и Хајделбергу (1987) и Паризу (2000).

Била је један од оснивача и главни уредник првог часописа Музиколошког института *Музикологија* (од оснивања, 2001. до 2005. године).

Учествовала је у раду међународног пројекта за приређивање за штампу преписки музичара, са седиштем у Лајпцигу (2001–2003), на чијем челу је био проф. Хелмут Лос. Од 2008. године је чланица пројекта *Musica migrans*, такође са седиштем у Лајпцигу. Била је руководилац домаћег дела тима српско-грчког пројекта *Српска и грчка уметничка музика. Основна истраживања за упоредну студију, 2005–2007* (руководилац целог пројекта: проф. Кети Роману).

Од 2001. до 2006. године предавала је предмет *Историја музике* на Уметничком факултету у Нишу.

Године 2006. изабрана је за потпредседника новооснованог Музиколошког друштва Србије. Између осталог, учествовала је у организацији скупова које је Друштво приредило: *Musical Folklore as a Vehicle* (у сарадњи са IMS-ом; 2008) и *Сћана Ђурић-Клајн и српска музикологија* (2008).

Проучавања Мелите Милин усредсређена су на српску уметничку музику XX века и њене везе са европским музичким токовима. Нарочиту пажњу посвећује опусу Љубице Марић, истакнуте српске композиторке. Посвећена је и темама музичког национализма, модернизма, изграђивања различитих музичких идентитета, односа музике и политике.

Melita Milin, Ph.D.

Musicologist, Principal Research Fellow

Born in Belgrade on 25 October 1953. She began to learn piano in the elementary music school “Kosta Manojlović” (class of Prof. Jelena Marić). Parallely with grammar school (Zemun Grammar School and 2nd Belgrade Grammar School) she attended secondary music school “Stanković” (first two grades), and the Piano Department in secondary music school “Slavenski” (3rd and 4th grade, class of Prof. Jela Kršić). In 1972 she finished secondary school and started studies at the History of Music Department of the Faculty of Music in Belgrade. During the studies, as an associate of the “Jeunesses musicales” organization, she took part in programmes for presenting wind instruments in Belgrade elementary schools and wrote short articles on Serbian musicians in the *Pro musica* magazine. She was the Editor-in-Chief of the student magazine *Music and Word*. She graduated in 1978, the title of her final paper being *Ljubica Marić's Post-War Works* (mentorship: Prof. Vlastimir Perić); in

the same year she became assistant in the Institute of Musicology of the SASA. She acquired her master's degree (1986) at the same faculty; the title of her thesis was *Serbian Symphonies of the First Half of the 20th Century* (mentorship: Prof. Nadežda Mosusova). She obtained the doctoral degree in the Musicology Department of the Ljubljana Faculty of Philosophy (1995); the title of her thesis was *The Intertwining of the Traditional and the New in Serbian Music after World War II (1945–1965)*. Her mentor was Prof. Andrej Rijavec, and co-mentor Prof. Nadežda Mosusova. In the same year she was elected research associate, in 2003 she gained the title of senior research associate and in 2009 she became principal research fellow.

Melita Milin has been on several short study visits to Oxford (1983, 2005), Salzburg (1979, 1987), Cologne, Darmstadt and Heidelberg (1987) and Paris (2000).

She participated in many conferences in the country and abroad. She was member of various teams that organized several conferences for the Institute of Musicology and the SASA, also some in cooperation with other institutions: *The Serbian Music Scene*, 1993; *Miloje Milojević's Opus as Composer*, 1996; *The Work and Activities of Mihailo Vukdragović and Marko Tajčević*, 2000; *Josip Slavenski and his Time*, 2005; *Rethinking Musical Modernism*, 2007; *Spaces of Modernism: Ljubica Marić in Context*, 2009.

She was one of the founders and the Editor of the first five issues of the *Musicology* magazine (2001–2005).

She participated in an international project (led by Prof. Helmut Loos from Leipzig University) dedicated to publishing the correspondence between musicians (2001–2003). She has also been member of the *Musica migrans* project (also led by Prof. Loos), 2008–9. She managed the Serbian team of the Serbian-Hellenic project *Serbian and Greek Art Music. Basic research for a comparative study* (2005–2007), led by Prof. Katy Romanou.

During the summer semester 1982/83 she was assistant to Prof. Nadežda Mosusova at the Faculty for Dramatic Arts – subject *History of Ballet Music* (the course was attended by ballet choreographers) and she also taught the *History of Music* course at the Art Faculty in Niš (2001–2006).

In 2006 she was elected Vice President of the newly established Serbian Musicological Society. She has been engaged there in organizing conferences (*Musical Folklore as a Vehicle*, 2008; *Stana Đurić-Klajn and Serbian Musicology*, 2008), editing books and similar activities.

The research of M. Milin is focused on 20th-century Serbian music and its relations to European developments. Special attention is devoted to the works of Ljubica Marić, a prominent contemporary woman composer. Melita Milin's further research includes the topics of musical nationalism and modernism, as well as those of the relations music–politics and different aspects of constructing musical identities.

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *Традиционално и ново у српској музици после Другог светског рата (1945–1965)*. Музиколошки институт САНУ, Београд 1998, 260 стр.
2. *Љубица Марић, 100 година од рођења: ...шајна / шишина / творење...*, Српска академија наука и уметности (Галерија САНУ бр. 116), Београд, 2009, 187 стр.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

3. *Мокрањчев Осмогласник у делима Љубице Марић*, Развитак, 4–5, Зајечар 1979, 74–79.
4. *Pitanje muzičkog nacionalizma i delo Ljubice Marić*, Zvuk, 1, Sarajevo 1979, 5–20.
5. *Die Einflüsse der europäischen Avantgarde auf die jugoslawische Musik der dreißiger Jahre*, in: *Bericht über den Internationalen Musikwissenschaftlichen Kongreß Bayreuth 1981*, Beilage zu Die Musikforschung 3, Kassel 1983, Lieferung 4, 471–475.
6. *Kompozicije na stihove Jovana Jovanovića-Zmaja*, Zvuk, 4, Sarajevo 1983, 24–30.
7. *Najnovije delo Ljubice Marić – rečitativna kantata „Iz tmine pojanje“*, Zvuk, 3, Sarajevo 1984, 30–33.
8. *Музика компонована на стихове српских симболиста*, у: *Српски симболизам*, ур. П. Палавестра, Београд 1985, 663–673.
9. *Vlastimir Peričić – Višejezični rečnik muzičkih termina*, Zvuk, 3–4, Sarajevo, 1985, 83–84.
10. *Primena folkloru u srpskoj muzici posle drugog svetskog rata (1945–1965)*, у: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, ур. D. Dević, Beograd 1987, 205–218.
11. *The Interpretation of the Middle Ages in Serbian Music after the Second World War*, in: *Musica Antiqua Europae Orientalis*, VIII, ed. E. Harendarska, Bydgoszcz 1988, 677–685.
12. *„Seljaci“ Petra Konjovića – narodna opera u neoklasicističkom ruhu*, у: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, ур. D. Dević, V. Peričić, M. Veselinović-Hofman, Beograd 1989, 165–176.
13. *Стилски профил Коњовићеве оркестарске музике*, у: *Животи и дело Петра Коњовића*, ур. Д. Стефановић, Београд 1989, 165–176.
14. *„Еквиноцио“ – недовршена опера Стевана Христића*, у: *Стеван Христић – животи и дело*, ур. Д. Стефановић, Београд 1991, 47–54.

15. *Miti o majci Južoviha u srpskoj muzici*, у: *Научни састајанак слависџа у Вукове дане*, 19/1, Београд 1991, 643–653.
16. *Transpozicija napeva iz Osmoglasnika u Vizantijskom koncertu Ljubice Marić*, у: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, ur. V. Peričić, D. Dević, M. Veselinović-Hofman i M. Marković, Београд 1991, 187–212. (у наставку је превод целог рада на енглески, 199–212).
17. *Vítězslav Novák in Yugoslavia*, in: *Zprávy společnosti Vítězslava Nováka* 20, ed. M. Schnierer, Brno 1992, 36–43.
18. *New Music in Serbia*, in: *Russische Avantgarde: Musikavantgarde im Osten Europas*, Hrsg. R. Sperber, Heidelberg 1992, 268–275.
19. *Димензије времена и простора у музици Љубице Марић*, *Источник*, 5, Београд, пролеће 1993, 140–144.
20. *Mediterranean Aspects of the Late Output of Bohuslav Martinu*, in: *Colloquium Bohuslav Martinu, His Pupils, Friends and Contemporaries*, ed. P. Macek, Brno 1993, 24–27.
21. *Neoklassizismus und Folklore. Mozarts Stil als Inspiration für eine zeitgenössische jugoslawische Volksoper*, in: *Internationaler Musikwissenschaftlicher Kongreß zum Mozartsjahr 1991 Baden-Wien*, Hrsg. I. Fuchs, Tutzing 1993, 789–795.
22. *Међународни симпозијум о музичкој авангарди на истоку Европе (Хајделберџ, 18–21. јуни 1992)*, *Нови Звук*, 1, Београд 1993, 183–187.
23. *Музика специфичног аскеџизма. „Асимџиџа“ Љубице Марић*, *Музички талас*, 1, Београд 1994, 92–93.
24. *The Octoechos in Modern Serbian Music*, in: *Colloquium „Probleme der Modalität, Leoš Janáček Heute und Morgen“*, ed. P. Macek, Brno 1994, 79–85.
25. „Frajt, Ljudmila“; „Ludvig-Pečar, Nada“; „Marić, Ljubica“; „Mosusova, Nadežda“; „Nešić, Vojna“; „Stefanović, Ivana“; „Živković, Mirjana“, in: *The New Grove Dictionary of Women Composers*, ed. J. A. Sadie and R. Samuel, London 1994, 174, 291, 315, 336, 346, 438.
26. *Два приступа једном драмском тексту: Коњовићева „Отаџбина“ и Радићева „Срџ мајке Јуžовића“*, у: *Српска музичка сцена*, ур. Н. Мосусова, Београд 1995, 332–342.
27. *Ђорђе Енеску у музици ХХ века. Букурешџ, 6–7. септембар 1995*, *Нови Звук*, 6, Београд 1995, 180–182.
28. *Написи о авангарди у београдским музичким часописима између два светска ратџа*, у: *Српска авангарда у периодици*, ур. В. Голубовић и С. Тутњевић, Београд 1996, 479–492.
29. *„Музичко писмо“ Тијане Поповић-Млађеновић*, *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, 18–19, Нови Сад 1996, 247–251.

30. *О архаичном изразу у српској музици после 1945. године*, у: *Фолклор – музика – дело*, ур. В. Перичић, Београд 1997, 226–237.
31. *Типологија српског музичко-сценског стваралаштва XX века*, у: *125 година Народног позоришта у Београду*, ур. С. Рајичић, Београд 1997, 337–347.
32. „Нова“ и „стара“ музикологија на XVI конгресу Међународног музиколошког друштва у Лондону, од 14. до 20. августа 1997, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 20–21, Нови Сад 1997, 232–234.
33. *Милојевићеви циклуси за три соло виолине*, у: *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, прир. М. Милин, ур. В. Перичић, Београд 1998, 224–234.
34. *Симпозијум „Развој музике после 1968/69. године“* (Брно 1997), Нови Звук, 12, Београд 1998, 130–133.
35. *Contributions to a Genre in Decline: Serbian Symphonies in the First Half of the 20th Century*, Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa, 5, Chemnitz 1999, 152–159.
36. *Music in the Epoch of the „Twilight of the Arts“. The Sense of Musical Creativity in the Non-Sense of Music History*, in: *Colloquium „Die Musikentwicklung nach 1968/69“*, ed. P. Macek, Brno 1999, 36–41.
37. *Први балетни југословенских композитора на београдским сценама (1923–1942)*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 24–25, Београд 1999, 69–77.
38. *Überleben mit Klängen – Osteuropa nach der Wende*, in: *Überleben zur Zeitenwende: Polyaesthesia angesichts eines neuen Jahrtausends, Jahrbuch Polyaesthesia 6*, Hrsg. W. Roscher, München – Salzburg 1999, 109–118.
39. *Музиката и промениле одношенија между Источна и Западна Европа след 1990 г.*, Бугарски музикални хроники, 3, Софија 1999, 5–12. (Рад штампан и у преводу на енглески: *Music and the Changed Relations between Eastern and Western Europe after 1900*, zbornik *March Music Days*, Rousse, s. a., 14–17.)
40. *Der Fall Kirchenmusik. Zum Problem der Tradition und der Innovation in der serbischen Kirchenmusik des 20. Jahrhunderts*, in: *Leben und Lehren. Zu Qualität – Kreativität – Humanität in Musik und allen Künsten*, Hrsg. W. Roscher, Salzburg 2000, 65–74.
41. *Mediterranean Roots of Integral European Music*, in: *George Enescu in muzika secolului XX la 40 de ani de la moartea sa*, ed. L.-M. Alexandrescu, Bukuresti 2000, 29–31.
42. *National Identity and Contemporary Music*, in: *March Music Days*, Rousse, s. a., 27–32.

43. *Being a Modern Serbian Composer in the 1930's: The Creative Position of Ljubica Marić*, Muzikologija, 1, Beograd 2001, 93–103.
44. *General Histories of Music and the Place of the European Periphery*, Muzikologija, 1, Beograd 2001, 141–148.
45. *Enescu and his Serbian Contemporaries: Aspects of Modernity*, in: *George Enescu si muzica secolului al XX-lea*, ed. L.-M. Alexandrescu, Bukuresti 2001, 35–38.
46. *Musicology and Sister Disciplines Today*, in: *Colloquium Brno 2000*, ed. P. Macek, Praha – Brno 2001, 186–191.
47. *Циклуси обрада народних пјесама као специфични музички процеси*, у: *Књиџа о процесу*, ур. С. Пековић, Београд 2001, 261–268.
48. „Marić, Ljubica“, in: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, ed. S. Sadie, executive editor J. Tyrell, vol. XV, London 2001, 854–855.
49. „Pejović, Roksanda“, in: *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, ed. S. Sadie, executive editor J. Tyrell, vol. XIX, London 2001, 291.
50. *Остјерчева писма Милојевићу*, Музикологија, 2, Београд 2002, 107–146.
51. *Неки аспекти постмодернистичког односа према музици прошлости*, у: *Човек и музика*, ур. Д. Големовић, Београд 2003, 581–589. (у наставку је превод целог рада на енглески: *Some Aspects of the Postmodernist Relationship with the Music of the Past*, 590–598.)
52. *The Russian Musical Emigration in Yugoslavia after 1917*, Muzikologija, 3, Beograd 2003, 65–80.
53. „Национална музика у 20. веку“, симпозијум у *Лајпцигу*, 23–7. X 2003, Музикологија, 3, Београд 2003, 247–249.
54. *17. конгрес Међународног музиколошког друштва, Левен (Белгија)*, 1–7. VIII 2002, Музикологија, 3, Београд 2003, 237–240.
55. *Вукдраговићев Гудачки квартет у а-молу*, у: *Дело и делатности Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића*, ур. Д. Деспић, Београд 2004, 149–157.
56. *Socialist Realism as an Enforced Renewal of Musical Nationalism*, in: *Colloquium Musicologicum Brunense 36*, ed. M. Bek, G. Chew and P. Macek, Praha 2004, 39–43.
57. *The National Idea in Serbian Music of the 20th Century*, in: *Nationale Musik im 20. Jahrhundert*, Hrsg. H. Loos und S. Keym, Leipzig 2004, 31–45.
58. *Унутарња биографија композитора. Скица за студију о утицајима у делима Љубице Марић*, Музикологија, 4, Београд 2004, 61–82.

59. „Преписка међу музичарима“. Научни скуп одржан у Лајпцигу 4. и 5. децембра 2003, Музикологија, 4, Београд 2004, 267–269.
60. „Тоновни нарицања, меланхолије и дивљине“ – зеницистичка побуна и музика, Музикологија, 5, Београд 2005, 131–144.
61. *The Correspondence between Josip Slavenski and Ludwig Strecker*, Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa, 10, Leipzig 2005, 178–185.
62. *Η Ρωσική Μουσική Μεταμόρφωση στην Γιουγκοσλαβία μετά το 1917*, Πολυφωνία, 6, Атина 2005, 35–52. (Превод на новогрчки студије бр. 52.)
63. Јелена Новак: „Дивља анализа. Формалистичка, структуралистичка и постструктуралистичка разматрања музике“, Музикологија, 5, Београд 2005, 406–409.
64. Д. Швајцер, М. Штаудингер, Н. Урбанек (ур): „Музикологија на својим границама“, Музикологија, 5, Београд 2005, 415–418.
65. Џ. Каудери, З. Блажековић, Б. Брук (ур): „Говор о музици: музичке конференције, 1835–1966“, Музикологија, 5, Београд 2005, 421–424.
66. „Музика и културни идентитети“. 13. међународни конгрес Друштва за музичка проучавања, одржан у Вајмару од 16. до 21. септембра 2004, Музикологија, 5, Београд 2005, 432–435.
67. Преписка Славенски–Шот, са индексима и другим прилозима, на сајту:
<http://www.uni-leipzig.de/~musik/web/institut/agOst/docs/mitte-lost/briefe/MilinEd.pdf>, постављеном 2005. године. Штампане верзије налазе се у библиотекама Музиколошког института САНУ, и Факултета музичке уметности, као и у Легату Јосипа Славенског у Београду.
68. *Етапе модернизма у српској музици*, Музикологија, 6, Београд 2006, 93–116.
69. *Contributions by Slovenian Authors to the Belgrade Music Journal „Zvuk“ before World War 2 (1932–1936)*, in: *Stoletja glasbe na Slovenskem. Jubilejni 20. Slovenski glasbeni dnevi, 20–23 June 2005*, ur. P. Kuret, Ljubljana 2006, 296–304.
70. *Les compositeurs serbes et le nationalisme musical. L'évolution des approches créatrices aux XIXe et XXe siècles*, Etudes balkaniques, 13, Paris 2006, 127–146.
71. *Old Serbian Church Music in the Works of Contemporary Composers*, Music and Society in Eastern Europe, 1, Idyllwild 2006, 93–99.
72. *Поетски текстови у делима Љубице Марић*, у: *Историја и мистерија музике – у част Роксандре Пејовић*, ур. И. Перковић-Радак, Д. Стојановић-Новичић и Д. Лајић-Михајловић, Београд 2006, 447–454.

73. „Бакочевих, Радмила“; „Бинички, Станислав“; „Данон, Оскар“; „Здравковић, Живојин“; „Јосиф, Енрико“; „Максимових, Рајко“; „Марић, Љубица“; „Матић-Марових, Даринка“; „Миленковић, Стефан“; „Милојевић, Милоје“; „Мокрањац, Василије“; „Радованових, Владан“; „Славенски, Јосип“; „Стојанових, Милка“; „Цвејић, Бисерка“, у: *Срби који су обележили XX век. Пет стотина личности*. Биографски лексикон, ур. Милена Миланових, Јефимија ЈК, Београд 2006, 46, 58, 121, 183, 210, 276, 280–281, 291, 299, 305, 336, 435, 472, 504, 557.
74. *Владан Радованових: Музика сфера*, Нови Звук, 27, Београд 2006, 116–118.
75. *Марија Костиакева, У сторујању времена и светова. Позно дело Алфреда Шнићкеа*, Музикологија, 6, Београд 2006, 429–432.
76. „*Столећа музике у Словенији*“, музиколошки симпозијум у оквиру „*Словеначких музичких дана*“, Љубљана, 21–23. јуни 2005, Музикологија, 6, Београд 2006, 440–442.
77. *Музика Љубице Марић – Истинити и личан прилог свом времену*, in: *Aspects of Greek and Serbian Music*, ed. K. Romanou, Athens 2007, 321–335. (рад је у истој књизи објављен и у интегралном преводу на енглески: *The Music of Ljubica Marić – An Authentic and Individual Contribution to her Time*, 107–123).
78. *Српска музика друге половине 20. века. Од социјалистичког реализма до постмодернизма*, in: *Aspects of Greek and Serbian Music*, ed. K. Romanou, Athens 2007, 351–368. (рад је у истој књизи објављен и у интегралном преводу на енглески: *Serbian Music of the Second Half of the 20th Century. From Socialist Realism to Postmodernism*, 107–123).
79. „*Слово светлости*“. *О обредности у позоришту*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 36, Нови Сад 2007, 35–60.
80. *The Fate of New Music in Serbia in the Times of Dictatorship and Wars, 1945–2000*, Music and Society in Eastern Europe, 2, Idyllwild 2007, 55–63.
81. *Ana Stefanović, La musique comme métaphore, L'Harmattan, Paris 2006*, Музикологија, 7, Београд 2007, 353–356.
82. *Јосип Славенски и његово доба, Зборник радова са научног скупа одржаног поводом 50 година од композицијорове смрти*, Музикологија, 7, Београд 2007, 361–364.
83. „*Ancestral Memory*“ in the Works of Ljubica Marić, in: *Musical Culture and Memory*, ed. T. Marković & V. Mikić, Belgrade 2008, 255–262.
84. *Musical Modernism in the “Agrarian Countries of South-Eastern Europe”: The Changed Function of Folk Music in the Twentieth Cen-*

- ture, in: *Rethinking Musical Modernism*, ed. D. Despić and M. Milin, Belgrade 2008, 121–130.
85. *Inventing Yugoslav identity in art music*, in: *Musical folklore as a vehicle?*, ed. M. Veselinović-Hofman, Belgrade 2008, 21–30.
86. 36 jedinica u: *Leksikon opera*, ur. G. Dragović, Univerzitet umetnosti, Beograd 2008.
87. *Време у музици Љубице Марић*, у: *Корени традиције у стваралаштву Љубице Марић*, ур. Бранка Радовић, Крагујевац 2009, 21–27.
88. *The Music of Ljubica Marić: The National and the Universal in Harmony*, in: *Serbian and Greek Art Music. A Patch to Western Music History*, ed. Katy Romanou, Bristol–Chicago 2009, 69–80.
89. *Serbian Music of the Second Half of the 20th Century: From Socialist Realism to Postmodernism*, in: *Serbian and Greek Art Music. A Patch to Western Music History*, ed. Katy Romanou, Bristol–Chicago 2009, 83–96.
90. *The place of small musical cultures in reference books*, in: *Music's Intellectual History*, eds. Z. Blažeković and B. Dobbs Mackenzie, New York 2009, 653–658.
91. *Dictatorship and Serbian music in the 20th century*, in: *Music and Dictatorship in Europe and Latin America*, eds. R. Illiano and M. Sala, Brepols 2009, 425–447.
92. *Мокрањцу на дар. Прошета – чудних чуда кажу – 150 година, 1856–2006*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, Нови Сад, 39, 2008, 124–127.
93. *'Life and work' studies: organic unity or fragmented mini narratives*, in: *(Auto) Biography as a Musicological Discourse*, eds. T. Marković and V. Mikić, Belgrade 2010, 329–336.
94. *Ритуални аспекти дела Љубице Марић*, у: *Простори модернизма: опис Љубице Марић у контексту музике њеног времена*, ур. Д. Деспић и М. Милин, Београд 2010, 83–92. [Превод овог рада налази се на компакт-диску приложеном уз овај зборник: *Ritual aspects of Ljubica Marić's works*, in: *Spaces of Modernism: Ljubica Marić in Context*, 71–78]

Остали текстови / Other texts

95. *Igre u muzici*, priručnik za kviz Muzičke omladine, Beograd 1981.
96. *Портрети музиколога: Милош Велимировић* (интервју), *Pro musica*, 126, Београд, јун 1985, 4–5.
97. *Еквиноцио“ – недовршена опера Стјевана Христића*, *Pro musica*, 129, Београд, 1985, 18–19.

98. *Поршрећ уметника: Александар Обрадовић*, Pro musica, 136/7, Београд, 1987, 5–6.
99. *Љубица Марић*, проспект Удружења композитора Србије, Београд 1992.
100. *In memoriam Вишолд Лушославски*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад 1994, 200–202.
101. *Прожимање традиционалног и новог у српској музици 1945–1965* (приказ докторске дисертације), Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 16–17, Нови Сад 1995, 265–270.
102. *In memoriam Властимир Перичић (1927–2000)*, Музикологија, 1, Београд 2001, 172–174.
103. *Александар Обрадовић*, *In memoriam*, Музикологија, 2, Београд 2002, 322–323.
104. „*Tako čine sve*“. *Veselo-gorka škola za zaljubljene*, tekst u programskoj knjižici za Mocartovu operu *Tako čine sve*, Kamerna opera „Madlenianum“, Zemun 2002, 6–11.
105. *У част седамдесетипетог рођендана др Надежде Мосусове*, Музикологија, 3, Београд 2003, 255–257.
106. *Љубица Марић (1909–2003)*. *In memoriam*, Музикологија, 4, Београд 2004, 282–286.
107. *Приче о модернизму. Интервју са Џимом Самсоном*, Политика, Београд, 12. XI 2007, 17.
108. *Introduction*, in: *Aspects of Greek and Serbian Music*, ed. K. Romanou, Athens 2007, ix–x.
109. *Хармонија у камену. Укришјај природног и духовног*. (Реч на представљању истоименог компакт-диска), Политика, Додатак „Култура – уметност – наука“, Београд 29. III 2008.
110. *Немирујући дух стварања* (поводом стогодишњице рођења Љ. Марић), НИИ бр. 3038, 19. март 2009.
111. *Надахнути сјај древног и модерног. Пре једног века рођена је композиторка Љубица Марић, Задужбина*, лист Вукове задужбине, бр. 87–88, септембар 2009, стр. 7.
112. *Асимптома Љубице Марић*, књижица уз први ЦД из серије *Антологијска дела српске музике*, Београд, 2010.
113. *Идентифицирати српске музике, XX–XXI век. Соло песме и дела за клавир*, књижица уз ЦД, Београд 2010.
114. *Изложба о Љубици Марић: како представити композитора*, *Књижевни листи* 88/89, јануар–фебруар 2010, 6.
115. *Интервју са В. Радовановићем: Балончићи ваздуха струје кроз моја дела*, Политика (културни додатак), 28. август 2010, стр. 6–7.

Уреднички послови / Editorial work

1. Један од приређивача зборника радова *Српска музичка сцена*, Београд 1995.
2. Приређивач зборника *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, Београд 1998.
3. Један од оснивача и главни и одговорни уредник првих пет бројева часописа „Музикологија“ (2001–2005).
4. Ко-уредник (са Д. Деспићем) зборника радова *Rethinking Musical Modernism*, Belgrade 2008.
5. Ко-уредник (са М. Веселиновић-Хофман) зборника *Слана Бурјић-Клајн и српска музикологија*, Београд 2009.
6. Ко-уредник (са Д. Деспићем) зборника радова *Простори модернизма: ојус Љубице Марић у контексту музике њеног времена*, Београд 2010.

др Катарина Томашевић
музиколог, виши научни сарадник

Рођена је 15. новембра 1960. у Београду, где је стекла основно и средње, опште и музичко образовање (ОШ *Свети Сава*, МШ *Др Војислав Вучковић*, клавирски одсек, класа проф. Г. Јовановић; *Осма београдска гимназија*, СМШ *Јосип Славенски*, гл. предмет клавир, класа проф. С. Крчевинац). Дипломирала је 1986. на Одсеку за музикологију Факултета музичке уметности у Београду (*Три позна оперска ојуса Станојла Рајичића*, ментор проф. В. Перичић). Исте године уписала је последипломске студије на ФМУ и запослила се као асистент приправник у Музиколошком институту САНУ. Магистарски рад (*Музика у позоришном животију Срба у XVIII веку*, ментори проф. др Р. Пејовић, ФМУ и др Д. Петровић, у оквиру пројекта МИ САНУ) одбранила је 1990, после чега је унапређена у истраживача сарадника. У звању научног сарадника је од 2004, пошто је у Београду, на ФМУ, одбранила докторску дисертацију (*Српска музика на раскрићу Истока и Запада? О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици између два светска рађа*, ментор проф. др М. Веселиновић-Хофман). У звање вишег научног сарадника изабрана је 2010.

Учествовала је на већем броју међународних и националних научних скупова, конференција и семинара у земљи и иностранству (Аустрија, Белгија, Чешка република, Мађарска, Швајцарска). Била је сарадник на грчко-српском пројекту *Serbian and Greek Art Music. Basic Research for the Comparative Study* (руководиоци проф. др К. Роману, University of Athens и др М. Милин, МИ САНУ; 2004–2006). Држала је предавања у земљи и иностранству (САД, Словенија), учествовала на промоцијама нових музиколошких издања, партитура и звучних издања, наступала на трибинама и округлим столовима.

Учествовала је у организовању више научних скупова (*Српска музичка сцена*, 1992; *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, 1996; *Композитор и његово окружење*, 2006; *Музички модернизам – нова шумачења*, 2007), као и у приређивању и рецензирању зборника радова са скупова. Била је иницијатор и координатор стручног боравка иностраних гостију МИ САНУ: проф. др Р. Тараскина (University of Berkeley, USA; 2005) и проф. др Филипа Болмана (University of Chicago, USA; 2008).

Један је од оснивача часописа *Музикологија*, чији је члан редакције била од 2000–2005. Од 2006. обавља дужност главног и одговорног уредника.

Главна поља њеног научног рада јесу: европски оквири националне историје музике, српска музичка сцена и питање музичке дра-

матургије, компаративно проучавање уметничких токова и теоријско-естетичка разматрања феномена традиције и модерног, прогреса у уметности.

Поред монографије *На раскришћу Истока и Запада. О дијалогу традиционалног и модерног* (МИ САНУ и Матица српска, 2009), изворне научне студије, чланке и приказе (око 60 текстова), објавила је у зборницима радова и у часописима. Аутор је већег броја стручних прилога: енциклопедијских и лексикографских одредница, пропратних текстова за LP плоче и компакт-дисккове.

Активна у оснивању Националног центра за дигитализацију, била је сарадник на пројектима посвећеним дигитализацији културне баштине (иновациони и технолошки пројекти Министарства науке, 1997–2004). Предавала је на Академији уметности у Новом Саду (Одсек за музикологију и етномузикологију, 2005–2008). Сарађивала је са београдским Факултетом драмских уметности (семинар *Музика у историји театра*, 2001) и Народним позориштем (*Комендијашки. Медаљони из старих српских комедија*, 2001–2002; специјална награда на *Фестивалу Зорана Радомиловића*, Зрењанин, 2001).

У пољу тзв. „примењене музикологије“, била је активан сарадник на програмима радија и телевизије. Рад на радију (*Концертни Студија Б*: 1980–1986; *Радио-Београд*: I, II, III, Драмски програм: 1986–1992; 2002–2004) обухватао је приказе музиколошких издања, научних скупова, музичких фестивала и такмичења, избор музике за радио-драме, организовање тематских циклуса емисија, интервјуе. Најобимнији опус радијских прилога (преко 250 текстова) остварила је на пољу музичке критике. Краће време била је музички критичар *Полиптике* (1991–1992). У корпусу телевизијских емисија, издваја се њен рад као стручног консултанта серије *Рађање српске музичке културе* (уредник С. Николајевић, аутор и водитељ др Д. Гостушки, РТС, 1987), као и рад на сценарију и реализацији емисије посвећене академику Станојлу Рајичићу (1992).

Била је уредник за музику, сарадник и консултант у неколико значајних публикација (нпр. *Модерна српска држава. Хронологија (1804–2004)*, 2004; М. Грозданић, *Пути до књиже*, 2007), ко-селектор концерата и манифестација посвећених српској културној прошлости.

Била је члан Управног одбора Музиколошког друштва Србије (2006–2008), и члан Председништва Удружења истраживача хуманистичких наука (2006–2008).

Члан је Одбора Матице српске за сценске уметности и музику.

Katarina Tomašević, Ph.D.
Musicologist, Senior Research Associate

Katarina Tomašević was born on 15th November 1960 in Belgrade, where she completed her elementary and secondary general and musical education (Elementary School *Sveti Sava*, Music School *Dr Vojislav Vučković*, piano department, in the class of Professor G. Jovanović; Eighth Belgrade Grammar School, Secondary Music School *Josip Slavenski*, majoring in piano, the class of Professor S. Krčevinac). She graduated in 1986 from the Musicology Department of the Faculty of Music Art in Belgrade (her diploma work: *Three Late Operas by Stanojlo Rajičić*, mentor: Professor V. Peričić). In the same year she enrolled in postgraduate studies at the same Faculty and began to work as a research trainee in the Institute of Musicology of the SASA. After defending Master's thesis in 1990 (*Music in the Theatre Life of Serbs in the 18th century*, mentors Professor R. Pejović at the Faculty of Music Art, and D. Petrović, Ph.D., for a project at the Institute of Musicology), she was promoted to research assistant. She went on to be appointed research associate in 2004, having defended her Doctoral thesis at the Faculty of Music, Belgrade (*Serbian Music at the Crossroads of East and West? On the Dialogue of the Traditional and Modern in Serbian Music between the Two World Wars*, mentor: Professor M. Veselinović-Hofman). She was promoted to senior research associate in 2010.

Katarina Tomašević has participated in numerous national and international scientific meetings, conferences, and seminars, in Serbia and abroad (Austria, Belgium, the Czech Republic, Hungary, and Switzerland). She was a member of the international, Greek–Serbian project – *Serbian and Greek Art Music. Basic Research for the Comparative Study* (led by Professor K. Romanou, University of Athens and M. Milin, Ph.D., Institute of Musicology, 2004–2006), and was also guest lecturer both in Serbia and abroad (USA, Slovenia). She participated in numerous promotions of new books, scores, and audio editions, and took part in public debates and round tables.

She actively took part in organization of several musicological conferences (*The Serbian Music Scene*, 1992; *Miloje Milojević's Opus as Composer*, 1996; *Composer and his Environment*, 2006; *Music Modernism – New Interpretations*, 2007; *Spaces of Modernism – Ljubica Marić in Context*, 2009), as well as editing conference publications. She initiated and coordinated study visits and lectures by foreign guests of the Institute: Professor R. Taruskin, (University of Berkeley, USA; 2005) and Professor Philip Bohlman (University of Chicago, USA; 2008).

One of the founders of the journal *Musicology* and a member of its editorial board (2000–2005), from 2006 she was the editor-in-chief of the journal.

The main fields of her scientific work are: European frames of the national history of music, Serbian music stage, comparative study of arts and theoretical-aesthetical research of the phenomenon of traditional and modern, and progress in arts.

Besides the book *At the Crossroads of East and West. On the Dialogue of Traditional and Modern* (the Institute of Musicology and Matica srpska, 2009), she has published chapters, studies, articles and reviews (more than 60 texts) in collections of articles and journals. She is also the author of many expert contributions: encyclopedia and lexicography entries, texts for LP records and CDs.

She actively participated in the foundation of the National Centre for Digitization and cooperated on projects dedicated to the digitization of cultural heritage (Innovative and Technological projects of the Ministry of Science, 1997–2004). She taught at the Academy of Arts in Novi Sad (Department of Musicology and Ethnomusicology, 2005–2008). She cooperated with the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade (seminar *Music in the Theatre History*, 2001) and the National Theatre in Belgrade (*Comedians. Medallions from Old Serbian Comedies*, 2001–2002; special award at the *Festival dedicated to Zoran Radmilović, Zrenjanin* 2001).

In the field of so-called “applied musicology” she actively cooperated in radio and TV projects. Her radio work (*Studio B Concert*: 1980–1986; *Radio Belgrade*: I, II, III, Drama program: 1986–1992; 2002–2004) included reviews of books on music, musicological conferences, music festivals and competitions, the selection of music for radio dramas, organization of theme cycles of broadcasts, and interviews. Her most comprehensive opus belongs to the field of music criticism (over 250 texts). Briefly, she worked as a music critic of the daily newspaper *Politika* (1991–1992). In the domain of TV broadcasts, her most important contributions were her work as a consultant for the serial *The Birth of Serbian Music Culture* (main editor S. Nikolajević, author and host D. Gostuški, RTV Serbia, 1987), as well as work on the script and broadcast dedicated to the Academician Stanojlo Rajičić (1992).

She was also the main music editor, associate and consultant for several important publications (e. g. *Modern Serbian State, Chronology (1804–2004)*, 2004; M. Grozdanić, *Road to the Book*, 2007), and co-selector of concerts and events dedicated to the Serbian cultural past.

She was a member of the Board of the Serbian Musicological Society (2006–2008) and of the Board of the Humanities Association (2006–2008).

She is a member of the Board for Stage Arts and Music in Matica srpska.

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *На раскрићу Истока и Запада. О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици (1918–1941)*, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Београд – Нови Сад 2009, 371 стр.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

2. *Nastanak srpske nacionalne opere: uslovi i izvorišta*. Zvuk, 4, Sarajevo 1982, 67–77.
3. *Muzička dramaturgija Petra Konjovića: analiza nekih značajnijih aspekata*, Zvuk, 3, Sarajevo 1983, 59–68.
4. *Jedinstvo vokalnog i instrumentalnog stila baroka u: Barok i rokoko* (Zbornik radova studenata Fakulteta muzičke umetnosti), Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1984, 87–130.
5. *Sazrevanje odnosa prema nacionalnom stilu kroz srpsku pozorišnu muziku XIX veka*, u: *Folklor i njegova umetnička transpozicija*, ur. D. Dević, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 1987, 169–189.
6. *Pokušaji i ostvarenja umetničke interpretacije NOB-a u operi „Četrdesetprva“ Mihovila Logara*, u: *Tematika NOB-a u savremenoj muzici*, Maribor 1987, 39–50.
7. *Шеван Христић и његово дело. Зборник радова студената музикологије, Факултета музичке уметности, Београд, 1985, стр. 139*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 1, Нови Сад 1987, 277–279.
8. *Петар Кристић. Зборник радова студената музикологије, Факултета музичке уметности, Београд, 1985, стр. 224*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 1, Нови Сад 1987, 279–281.
9. *Јуџослав Бошњак – Увертира „1453“*, Pro musica, 140, Београд 1989, 15–16.
10. *Музика у позоришном рагу Јоакима Вујића*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 6–7, Нови Сад 1990, 171–181.
11. *Трагом музике у представама „Крешталице“ Јоакима Вујића*, Pro musica, 143, Београд 1990, 17–18.
12. *Певана поезија у српским позоришним облицима Доситејевог доба*. Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 8–9, Нови Сад 1991, 17–23.
13. *Заступљеност европских музичких праваца у стваралаштву Шевана Христића и Петра Коњовића*, у: *Животи и дело Шевана Христића*, ур. Д. Стефановић, Српска академија наука и уметности (Научни скупови, књ. LV, Одељење ликовне и музич-

- ке уметности, књ. 3) – Музиколошки институт САНУ, Београд 1991, 15–27.
14. „Пасија Светиога кнеза Лазара“ Рајка Максимовића – ново музичко виђење средњовековних текстових у вези са Косовским бојем, у: *Косовски бој у књижевном и културном наслеђу*, Међународни славистички центар, Београд 1991, 663–672.
 15. *Тихомир Остојић и музичко просвећивање*, Свеске Матице српске, 20, Серија књижевности и језика, 7, Нови Сад 1991, 82–89.
 16. *Јован Бандур, композитор и диригент*, у: *Двор на Уни: од пријеславенског доба до наших дана*, ур. М. Јока, Скупштина општине, Двор на Уни 1991, 630–632.
 17. *Преламанье традиционалних и модерних погледа на музичку уметност у „Летопису Матице српске“ између 1895. и 1914.*, у: *Традиционално и модерно у српским часописима на почетку века (1895–1914)*, ур. С. Пековић и В. Матовић, Матица српска – Институт за књижевност и уметност (Серија: Историја српске књижевне периодике, 6), Нови Сад – Београд 1992, 355–363.
 18. „Јефимија Лазару“ – кантата Дејана Дестића, *Pro musica*, 147, Београд 1992, 18–19.
 19. *Музичка предсказања. О новом делу Јуџослава Бошњака – „Откривење Светиога Јована“*, *Pro musica*, 149, Београд 1992, 16–17.
 20. „Краљева јесен“ Милутина Бојића као инспирација за музичко-сценска дела (Рајчић – „Симонида“, Бошњак – „Краљева јесен“), у: *Српска музичка сцена*, прир. А. Матовић, М. Милин, Н. Мосусова и К. Томашевић, ур. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995, 343–356.
 21. *Музичка делатност језуита у Београду и Петроварадину током XVII и XVIII века*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 18–19, Нови Сад 1996, 69–78.
 22. *Предсказање из прошлости: „Јефимија Лазару“ – кантата Дејана Дестића и „Симонида“ – опера Станојла Рајчића*, Музички талас, 5–6, Београд 1996, 26–30.
 23. *Значај Велике сеобе за развој музике у српском позоришту XVIII века*, Сентандрејски зборник САНУ, 3, Београд 1997, 191–199.
 24. *Привидни или стварни сукоб Старог и Новог (видови сапостојања традиционалног и модерног у српској музици између два светска рата)*, у: *Изузетност и сапостојање*, ур. М. Шуваковић, Факултет музичке уметности, Београд 1997, 103–112.
 - 24a. *Illusory or real Conflict Between the Old and the New (On Modes of Coexistence of the Tradition and the Modernism in Serbian Music Between the Two World Wars)* in: *Exclusivity and Coexistence*, ed. М. Šuvaković, Faculty of Music, Belgrade 1997, 100–107.

25. Дејан Деспић, „На крају пута“. Поема за камерни оркестар оп. 125. Крајња историја текста или пролог, приказ у 8 корака. Епилог, Нови Звук, 11, Београд 1998, 57–71.
- 25a. Dejan Despić, “At the End of the Road” (Tone Poem for Chamber Orchestra, op. 125). A Short History of the Text or Prologue. A Review in Eight Steps, Epilogue, New Sound, 11, Belgrade 1998, 57–71.
26. Дејан Деспић, „Музичка недеља“ (Седам карактерних комада оп. 123 за два виолончела). О дијалогу, Нови Звук, 11, Београд 1998, 73–82.
- 26a. Dejan Despić, “Musical Week” (Seven Character Pieces op. 123 for Two Violoncellos). On Dialogue, New Sound, 11, Belgrade 1998, 73–82.
27. Милоје Милојевић – између традиционалног и модерног, у: Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића, прир. М. Милин, ур. В. Перичић, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998, 4–17.
28. На вест о смрти. Драгину Гостушки 1923–1998, Нови Звук, 13, Београд 1999, 125–131.
29. „Vreme umetnosti“ Dragutina Gostuškog. Odnos prema filozofiji i esteticima Etjen Surioa, у: Srpska estetika u XX veku, ур. М. Zurovac i В. Milijić, Estetičko društvo Srbije, Beograd 2000, 137–149.
30. Музичка сцена барокног доба. Прве деценије након Велике сеобе, Мокрањец, 2, Неготин, септембар 2000, 2–14.
31. Проблеми проучавања српске музике између два светска рата, Музикологија, 1, Београд 2001, 25–47.
32. Гостушки и српска музикологија, Музикологија, 1, Београд 2001, 167–171.
33. Песмарица: Зборник песама из представе „Комендијаша“ (са предговором Трагом музике, песама и певања у „Комендијашама“) у: Комендијаша, медаљони из старих српских комедија, Народно позориште, Београд 2001, 84–127.
34. Значај digitalizacije muzikalija i zvučnih zapisa u Arhivu i Fonoteci Muzikološkog instituta SANU, Pregled Nacionalnog centra za digitalizaciju, 2, Beograd 2003, 46–51.
35. Стилске координате ораторијума „Васкрсење“ (1912) Стевана Христића и питање раскрића традиција у српској музици 20. века, Музикологија, 4, Београд 2004, 25–37.
36. Дух времена у делима и делатностима Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића, у: Дело и делатности Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића, ур. Д. Деспић, Српска академија наука и уметности (Научни скупови, књ. CV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 5), Београд 2004, 3–11.

37. *Хронологија најзначајнијих догађаја у музичкој историји Срба у последњих 200 година у: Модерна српска држава. Хронологија (1804-2004)*, ур. Б. Прпа, Историјски архив Београда – Публикум, Београд 2004. (N.B. Ауторски прилог обухвата 20 страница текста са 200 података који су интегрисани у хронологију)
38. „*Нова Европа и Нова музика, 1918–1941*“, приказ музиколошког скупа одржаног у Брну (28. септембра до 2. октобра 2003. године), Музикологија, 4, Београд 2004, 263–267.
39. *Српска музика на раскрићу Истока и Запада? О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици између два светска рата*, (приказ докторске дисертације), Нови Звук, 24, Београд 2004, 86–88.
40. *Исток-Запад у полемичком контексту српске музике између два светска рата*, Музикологија, 5, Београд 2005, 119–129.
41. *Музика и медији: Зборник радова*, Нови Звук, 25, Београд 2005, 79–81.
42. *The Contribution of Czech Musicians to the Serbian Music in the 19th Century*. Muzikološki zbornik, XLII/1, Ljubljana 2006, 127–137.
43. *Петар Коњовић Pro et Contra Вагнер. Прилог проучавању историје националне музичке драме у: Вагнеров стил „Опера и драма“ данас*, ур. С. Маринковић, Матица српска, Нови Сад 2006, 119–135.
44. *Драгушин Гостушки, Дејан Деспић, Стјанојло Рајичић*, у: *Биографски лексикон „Срби који су обележили XX век“*. Пет стотина личности, гл. ур. М. Милановић, ур. за музику: М. Милин, Јефимија ЈК, Београд 2006, 115, 128, 443.
45. *Роксанда Пејовић у: Роксанда Пејовић, Писана реч о музици у Србији. Књиге и чланци (1945–2003)*, Факултет музичке уметности, Београд 2005, 84–94. (N.B. Прештампано и објављено у: Роксанда Пејовић, *Биографија и библиографија*, Београд, Факултет музичке уметности, 2007, 4–14)
46. *Музиколошки портрет Роксанде Пејовић*, у: *Историја и мистерија музике. У част Роксанде Пејовић*, ур. И. Перковић-Радак, Д. Стојановић-Новичић и Д. Лајић [-Михајловић]. Факултет музичке уметности (Музиколошке студије – Монографије, св. 2/2006) – ИП „Сигнатуре“, Београд 2006, 33–42.
47. *Међународна конференција „Бартокова орбита: контекст и сфера утицаја његовог дела“*, Музикологија, 6, Београд 2006, 447–450.
48. *Награда „Стеван Мокрањац“ за 2005. годину. Дејан Деспић: „Дивних“ за енглески роџ и ђудаче*, Нови Звук, 29, Београд 2007, 42–51.

49. *Conflict and Dialogue between the Old and the New in Serbian Music between the Two World Wars*, in: *New Music in the "New" Europe 1918–1939: Ideology, Theory, and Practice*. Colloquium Musicologicum Brunense 39, 2003. Ed. by Geoffrey Chew. Koniasch Latin Press, Praha 2007, 162–172.
50. *Musical Life in Serbia in the first Half of the 20th Century – Institutions and Repertoire* [Музички животи у Србији у првој половини 20. века – институције и репертоар] in: *Aspects of Greek and Serbian Music*, ed. K. Romanou, Nikolaidis Publishing, Athens 2007, 53–76 (English); 297–318 (српски).
51. Јосиф Славенски и његово доба. Зборник са научног скупа поводом 50 година од композицијорове смрти, Нови Звук, 29, Београд 2007, 151–154.
52. *Musical Modernism at the 'Periphery'? Serbian Music in the First Half of the Twentieth Century*, in: *Rethinking Musical Modernism*, eds: D. Despić and M. Milin. Serbian Academy of Sciences and Arts (Academic Conferences, Vol. CXXII, Department of Fine Arts and Music, Book 6) – Institute of Musicology, Belgrade 2008, 83–103.
53. Покушаји и остварења уметничке интерпретације ослободилачке борбе у музичкој драми „Четрдесет прва“ Миховила Лоџара, у: *Allegretto giocoso. Стваралачки ојус Миховила Лоџара*, ур. Р. Пејовић, Факултет музичке уметности (Музиколошке студије – Монографије, св. 8/2008), Београд 2008, 115–124.
54. Станислав Винавер и музика, Даница, Београд 2008, 350–358.
55. *Musical Life in Serbia in the First Half of the 20th Century: Institutions and Repertoire* in: *Serbian and Greek Art Music A Patch to Western Music History*, Edited by Katy Romanou, Intellect Books&University of Chicago Press, Bristol(UK)–Chicago(USA) 2009, 55–67.
56. Драгана Стојановић-Новичић, *Облаци и звуци савремене музике*, Музикологија, 9, Београд 2009, 167–174.
57. *Stevan Stojanović Mokranjac and the inventing of tradition: a case study of the song 'Cvekje cefnalo'*, Muzikološki zbornik, XLVI/1, Ljubljana 2010, 37–57.
58. „Лавиринти постојања: по-етика Љубице Марић између филозофије, поезије и музике“, у: *Простори модернизма: ојус Љубице Марић у контексту музике њеног времена* [*Spaces of Modernism: Ljubica Marić in Context*], САНУ и Музиколошки институт САНУ, Београд 2010, 35–50. [И на енглеском језику: “The Labyrinths of Existence: ‘Po-etics’ of Ljubica Marić between Philosophy, Poetry and Music”, in: *Spaces of Modernism: Ljubica Marić in Context*, CD izdanje uz štampanu publikaciju, pp. 27–38]

Остали текстови / Other texts

59. *Реч композитора. Разговор са Сшанојлом Рајичићем.* Нови Звук, Београд 1993, бр. 1, 17–28.
60. *Место Христићеве „Васкрсења“ у српској музици* (ауторизован текст разговора вођеног поводом обнове *Васкрсења* у емисији III програма Радио Београда са Христином Медић), Музички талас, 1–2, Београд 1997, 22–25.
61. Ameli Mišić, *Srpska klavirska muzika 20. veka* (komentar na ploči), Beograd, PGP RTB 230622, 1992.
62. *Journey to Jerusalem. 900 Years of Crusade*, tekst u programskoj knjižici istoimenog CD-a, Ensemble Renaissance, Al Segno, Köln 1995, 2–10.
63. *DuEau de Cologne* (Svetislav Madžarević, gitara, Barbara Juharos, violina): *Piazzolla, Weiner*, tekst (na engleskom, francuskom i nemačkom jeziku) u programskoj knjižici, Al segno, Köln 2001, 1–9.
64. *Early Music of Old Serbia*, tekst u programskoj knjižici CD-a *Roots of the Balkan. Music & Songs from Old Serbia*, Ensemble Renaissance, Classic Production, 999 902-2, Osnabrück 2002.
65. *Muzički život Srbije u drugoj polovini 19. veka* u: *Iz zbirki Muzeja grada – Gromanov album fotografija*, CD-ROM, Matematički fakultet i Muzej grada Beograda, Beograd 2003.

Уреднички послови / Editorial work

66. Приредила (заједно са А. Матовић, М. Милин, Н. Мосуовом као уредницом) зборник радова *Српска музичка сцена*, Музиколошки институт САНУ, Београд 2005.
67. Један од оснивача и члан редакције часописа *Музикологија* (Музиколошки институт САНУ, Београд): 2001–2005.
68. Главни и одговорни уредник часописа *Музикологија*: 2006–2010.
69. CD-ROM *Vidii Srbije, Beograd na starim gravirama i fotografijama* (iz zbirki Muzeja grada), Matematički fakultet, Beograd 1997, muzički urednik i autor komentara.
70. CD-ROM *125 godina matematike u Srbiji*, Matematički fakultet, Beograd 1998, muzički urednik.
71. *Iz zbirki Muzeja grada – Gromanov album fotografija*, CD-ROM, Matematički fakultet i Muzej grada Beograda, Beograd 2003, muzički urednik.

Музичке критике и прикази / Music criticism

1. *Међународно такмичење Музичке омладине*, Pro musica, 136–7, децембар 1987, 17–19.
2. *Бајроитско музичко лето*, Политика, 10. IX 1988.
3. *Младалачке амбиције*, Политика, 18. XII 1991.
4. *Ошћељени Моцарти*, Политика, 24. XII 1991.
5. *Гламур премијере*. (Вердијева „Травијата“ у опери Народног позоришта), Политика, 3. I 1992.
6. *Озарени лиризам*. Концерт ансамбла “Artisti dell’ Arco”, Политика, 21. I 1992.
7. *Историја као инспирација*. Концерт Милоша Петровића, Политика, 29. I 1992.
8. *Цитати и како то звучи – реситал* Смиљке Исаковић у Народном музеју, Политика, 4. III 1992.
9. *Пијанисти и дириџенти*. Концерт Београдске фихармоније, Политика, 19. III 1992.
10. *Психолошки убедљиво*, Политика, 23. III 1992.
11. *Склад тананог звучања*, Политика, 26. III 1992.
12. *Без изненађења*, Политика, 12. IV 1992.
13. *Ајлаузи за труп и мајсторство*, Политика, 13. IV 1992.
14. *Квартејски склад барокног звука*, Политика, 16. IV 1992.
15. *Знамења музичког просјора*. Музика домаћих аутора у извођењу Београдске филхармоније, Политика, 29. IV 1992.
16. *Звуци духа времена*, Политика, 22. V 1992.
17. *Растанак уз одобравање*, Политика, 7. VI 1992.
18. *Романтичарске могућности*. Концерт Београдске филхармоније, Политика, 13. X 1992.
19. *Браво за дувачки трио*. Концерти камерних састава „Les Vascnavales“ и „Тошков“, Политика, 15. X 1992.
20. *Звуци тинисне*. (Премијера „Четири ноћна записа“ Иване Стефановић), Политика, 20. X 1992.
21. *Ресидијеве лирске ноће*. (Концерт Београдског гудачког оркестра „Душан Скворан“), Политика, 20. X 1992.
22. *Драж древних сазвучја*. (Фестивал ране музике), Политика, 18. XI 1992.
23. *Перспективе камерног звука*, Pro musica, 148, Београд, 1992, 11–12.
24. *Приказ четири концерта на Међународној трибини композитора 1995 (15. и 16. мај)*, Музички талас, 2–3, Београд 1995, 145–

151. (N.B. поново објављено у: *Under(re)contruction. Međunarodna tribina kompozitora. 1992–2007*, ur. V. Mikić, I. Ilić, Udruženje kompozitora Srbije, Beograd 2007, 141–142).
25. *Даривање високог стила* (Концерт пијанисте Срђана Грбића, 6. VI 1996, КНУ), Књижевне новине, XLVII, 933–934, Београд, 1–7. VII 1996, 16.
26. *У шрагању за лепошом* (Концерт пијанисте Срђана Грбића, 6. VI 1996, КНУ), Експрес политика, 24. 6. 1996.
27. *Човек коме се веровало. На вест о смрти Драгушина Гостушког*, Експрес политика, 28. IX 1998.

др Весна Пено
музиколог, научни сарадник

Рођена је 18. XII 1968. године у Београду. Након завршетка основне и ниже музичке школе „Ватрослав Лисински“, упоредо је похађала „Трећу београдску гимназију“ и средњу музичку школу „Јосип Славенски“ (клавирски и теоретски одсек), а затим је упоредо студирала (од 1987. до 1994. године) *Музикологију* на Факултету музичке уметности и *Југословенске књижевности са оштом књижевношћу* на Филолошком факултету у Београду. На Факултету музичке уметности дипломирала је са темом: *Стихире на Господи возвах у ноћним записима XIX и XX века*, а на Филолошком факултету, у оквиру предмета *Српска књижевност XX века* са темом *Настапацијевићевски дискурс о музици*.

Школске 1992–1993. године предавала је *Историју музике и Фолклор* у Средњој музичкој школи „Славенски“ у Шапцу.

Последипломске студије је започела 1994. на Академији уметности у Новом Саду, а исте године је постала стипендиста Министарства за науку и технологију Републике Србије.

Због потреба компаративних истраживања које је изискивала тема магистарске тезе (*Православно појање на Балкану у XIX веку – на примерима српске и грчке традиције*), у Солуну је провела две године (1994–1996). У музичкој школи Ωδείο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης, похађала је убрзани курс, иначе петогодишњег наставног програма, црквеног појања и музичке теорије, у класи лампадарија Велике Цркве у Цариграду и протопсалта цркве Св. Терапонда у Солуну, Елефтериса Георгијадиса. Након завршног испита, јуна 1996. стекла је диплому са звањем појца, потврђену од Министарства културе и лепих уметности Републике Грчке.

У својству асистента сарадника добила је запослење у Музиколошком институту САНУ 1999. године, а наредне године је на Академији уметности одбранила магистарски рад.

Као стипендиста фондација „Александар Оназис“, Данског института и „Елени Наку“ и Фондације државних стипендија Републике Грчке у периоду од 2001. до 2007. је у више махова остварила студијске боравке у Атини, Солуну и Копенхагену, усавршавајући се у неумској палеографији, теорији и пракси традиционалног појања и проучавајући византијску и касновизантијску појачку традицију на грчким и словенским неумским рукописима.

Докторску дисертацију са темом *Појачки зборници у српским рукописним ризницама од XV до XIX века*, пријавила је на *Катедри за*

српску средњовековну историју на Филозофском факултету у Београду 2005, и одбранила 2008. године.

Основала је женски једногласни хор „Света Касијана“, са којим је учествовала на различитим јавним манифестацијама и концертима (у Београду, Параћину, Требињу, Ариљу, Солуну). Са овим хором је снимила два компакт диска са напевима из хиландарских неумских рукописа.

На *Катедри за литургику* на Геолошком факултету је на предмету *Црквено појање са правилом* држала курс новијег српског и касновизантијског појања у току летњег семестра 2005. године. Од школске 2010. године предавач је на Академији лепих уметности у Београду, на предмету *Историја музике*.

Учествовала је на бројним научним скуповима у земљи и иностранству. Као стручни консултант била је ангажована у избору и рецензијама енциклопедијских одредница у *The Canterbury Dictionary of Hymnology*, у издању Canterbury Press из Велике Британије и Eerdmans из САД-а. Била је члан музичке групе Romeiko Ensemble из САД-а учествујући у снимању компакт дискова уз монографију *From Adam Unto Joseph – The Forefeast of Christ’s Nativity*. Члан је Међународног друштва за православну црквену музику (International Society of Orthodox Church Music) и Америчког друштва за византијску музику и химнологију (American Society of Byzantine Music and Hymnology). Члан је уредништва часописа *Музикологија*, који издаје Музиколошки институт САНУ, а за период од 2011. до 2014. именована је за главну уредницу. Стручне консултације обавља са постдипломцима који се усавршавају у области касновизантијске и новије – грчке и словенске музике из Србије, Финске и Русије.

Vesna Peno, Ph.D.
Musicologist, Research Associate

Born on 18th December 1968 in Belgrade. After finishing elementary and music elementary school “Vatroslav Lisinski”, she simultaneously attended the Third Belgrade Grammar School and Secondary School of music “Josip Slavenski” (the Piano and the Theory Department). After graduation in 1987, she enrolled the Faculty of Music Art, the Department of Musicology, as well as the Faculty of Philology, Yugoslav and General Literature department, in Belgrade.

She graduated from the Faculty of Music Art with final paper entitled: *Sticherarions on Lord I called Thee in the XIXth and XXth century notations*, whereas she acquired a degree at the Faculty of Philology within Serbian Literature of the XX century subject with a final work on *Nastasijević-like discourse on music*.

During 1992 and 1993, she taught History of music and Folklore in “Slavenski” Secondary school of Music in Šabac.

In 1994, she began postgraduate studies at the Art Academy in Novi Sad being granted the very same year the scholarship of the Ministry for Science and Technology of the Republic of Serbia.

For the sake of comparative studies her master degree required (*Orthodox chanting in the Balkans in the 19th century – on the examples of Serbian and Greek traditions*) she spent two years in Thessaloniki (1994–1996). In the Ωδειό Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης School of music, she attended an intensive fast-going course covering otherwise a five-year curriculum for church chanting and music theory in the class of Eleftheris Georgiadis, lampadarios of Great Church in Constantinople and protopsalt of St. Therapondos church in Thessaloniki. In June 1996, she obtained the degree of a chanter, certified by the Ministry of Culture and Fine Arts of the Republic of Greece.

In 1999, she got an employment being elected an assistant associate at the Institute of Musicology in the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA); the following year she acquired the master’s degree at the Academy of Arts.

With the scholarships of “Alexander Onassis” foundation, the Danish Institute and “Eleni Naku” as well as the Republic of Greece National Scholarship Foundation, over the period between 2001 and 2007, she excelled in the neumed paleography, theory and church chanting practice, studying Byzantine and late Byzantine chanting tradition in Greek and Slavic neumed manuscripts, residing in Athens, Thessaloniki and Copenhagen.

She presented her doctoral thesis *Chanting codices in the Serbian manuscript treasures from the 15th to the 19th century* in 2005. The thesis defense took place at the Department for the National medieval history at the Faculty of Philosophy in Belgrade in 2008.

She has founded a monophonic female choir “Saint Cassiana”, with which she has participated in various public manifestations and concerts (Belgrade, Paraćin, Trebinje, Arilje, Thessaloniki). The choir recorded two CDs with chants from Chilandar neumatic manuscripts.

At the Liturgy Department of the Faculty of Theology in Belgrade, the subject of church chanting, she lectured on recent Serbian and Byzantine chanting during the summer term in 2005. Since 2010 she has been a lecturer on History of Music at the Academy of Fine Arts in Belgrade.

She has participated in numerous scientific conferences and congresses both in the country and abroad. As an expert consultant, she worked on the selection and reviews of encyclopedia entries in *The Canterbury Dictionary of Hymnology*, published by Canterbury Press (Great

Britain) and Eerdmans (USA). As a member of the music group Romeiko Ensemble from the USA, she took part in recording of CDs following the monograph "From Adam Unto Joseph – The Forefeast of Christ's Nativity". She is a member of the International Society of Orthodox Church Music and the American Society of Byzantine Music and Hymnology. She is also a member of the editorial board of the international journal *Musicology* which is being published by the SASA Institute of Musicology and for the period 2011–2014 she has been appointed for an editor-in-chief. She carries expert consultations with postgraduate students from Serbia, Finland and Russia excelling in late Byzantine and recent Greek and Slavic music.

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *Из хиландарске појачке ризнице – Викентиије Хиландарац*, „Арт-принт“, Нови Сад 2003, 236 стр., неуме + ноте, CD 72 минута.
2. *Викентиије Хиландарац – компакт диск са двојезичном књижицом [српски и енглески текст]*, [„Артпринт“, Нови Сад 2003]. (62 стр. + CD).

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

3. „Духовне песме“ Дамаскина Грданичког, *Pro musica*, 151, Београд 1993, 31.
4. *Руковети Стевана Мокрањца*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 12–13, Нови Сад 1993, 158–160.
5. *Кројење као обликостворни принцип у црквено-појачкој пракси*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 15, Нови Сад 1994, 145–155.
6. *Појачка пракса у Грчкој православној цркви данас*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 16–17, Нови Сад 1995, 41–53.
7. *Анџологија Елефтериса Георгијадиса*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 16–17, Нови Сад 1995, 271–277.
8. *Мишрополиџ др Дамаскин Грданички и црквено појање*, Хришћанска мисао, 9–12, 1996, 62–63.
9. *Грчки појачки зборници (фотоштитска издања издавачке куће „Култура“ из Аџине)*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 18–19, Нови Сад 1996, 225–231.
10. *Прилоз Епископа Стефана Ластавице неговану српског црквеног појања*, Хришћанска мисао, 1–4, Београд 1997, 40–47.

11. *Сличности међу џласовима српског осмогласног појања – прилог аналитичком проучавању црквеног појања*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 22–23, Нови Сад 1998, 67–79. 7
12. *О пореклу новијег српског црквеног појања*, Мокрањац, 2, Неготин 2000, 36–48.
13. *Викентије Хиландарац – преписивач неумских зборника из 19. века*, у: *Осам векова Хиландара, историја, духовни животи, књижевности, уметности и архитектура*, Зборник радова са међународног научног скупа, ур. В. Кораћ, САНУ (Научни скупови књ. ХCV, Одељење историјских наука, књ. 27), Београд 2000, 429–435.
14. *Причастнајна песња в сербском унисонном пении новоу периода*, у: *Церковное пение в историко-литургическом контексте: Восток – Русь – Запад*, (к 2000-летию от Рождества Христова), ур. И. Лозовая, Московская государственная консерватория имени П. И. Чайковского – Кафедра истории русской музыки Научно-исследовательский центр церковной музыки имени протоиерея Димитрия Разумовского, Москва 2000, 186–198.
15. *The Tonal Foundations of Serbian Church Chant*, Acta Musicae Byzantinae, III, Iasi 2001, 21–29.
16. *Stichira melodies in new Serbian and Greek chanting based on Octoëchos*, у: *Theorie und Geschichte der Monodie*, Internationale Konferenz, hrsg. Maria Pislöger, Oesterreichische Byzantinische Gesellschaft und Institut für Musikwissenschaft der Universität Wien, Wien 2001, 24–42.
17. *Музиколошки конгреси у Јашију и Москви посвећени јубилеју два миленијума Хришћанства*, Музикологија, 1, Београд 2001, 156–161.
18. *Екфонетска нотација и пракса (приказ научног скупа одржаног у Атини 9–11. новембра 2001)*, Музикологија, 2, Београд 2002, 300–302.
19. *О најеву у православном црквеном појању – прилог типологији црквених најева*, Музикологија, 3, Београд 2003, 219–234.
20. *Типиком неписане причасне песме у новијој традицији српског црквеног појања*, Музикологија, 4, Београд 2004, 121–152.
21. *Рудолф Бурза*, у: *Српски биографски речник*, књ. 1, гл. ур. М. Лесковац, А. Форишковић и Ч. Попов, Матица српска, Нови Сад 2004, 899.
22. *Андрија Јаковљевић: Антиологија са неумама из доба кнеза Лазара и десјота Стефана Лазаревића*, Археографски прилози, 26–27, Београд 2004–2005, 585–593.
23. *О мелодији божјиног кондака шрећег џласа „Дјева днес”*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 32–33, Нови Сад 2005, 25–42.

24. *Tailoring of Texts Rather Than Melodies in the Serbian 19th and 20th Century Church Chanting*, у: *Music and Networking*, The Seventh International Conference, editors T. Marković and V. Mikić, Department of Musicology and Ethnomusicology, Faculty of Music, University of Arts, Belgrade 2005, 211–220.
25. *Palaeobyzantine Notations III*, ed. by Gerda Wolfram, *Acta of the Congress held at Hernen Castle, The Netherlands, in March 2001*. A. A. Bredius Foundations Peeters, Leuven – Paris – Dudley, MA 2004, Музикологија, 5, Београд 2005, 410–415.
26. *Византијско црквено појање – божанска певана реч*, Стање ствари, 11, Нови Сад 2005, 229–241.
27. *Традиционално и модерно у црквеној музици – оглед о канону и инвензивности*, Музикологија, 6, Београд 2006, 233–250.
28. *Дојринос Стевана Мокрањца очувању „великог појања”*, у: *Мокрањцу на дар 2006. Прошетиа – чудних чуда кажу – 150 година – 1856–2006*, зборник радова, ур. И. Перковић-Радак и Т. Млађеновић-Поповић, Факултет музичке уметности („Музиколошке студије – монографије“, св. 1/2006) – Дом културе „Стеван Мокрањац“, Београд – Неготин 2006, 197–213.
29. *How Have Serbian Chanters Learned to Chant in Recent History*, Papers Read at the 12th Study Group – Cantus Planus, Lillafüred / Hungary 2004 August 23–28, Institute for Musicology of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest 2006, 893–906.
30. *Црквено појање са правилом у српским боџословским школама*, у: *Историја и мистерија музике. У част Роксанде Пејовић*, зборник радова, ур. И. Перковић-Радак, Д. Стојановић-Новичић и Д. Лајић-Михајловић, Факултет музичке уметности („Музиколошке студије – монографије“, св. 2/2006), Београд 2006, 199–211.
31. *Викентије Хиландарац*, у: *Српски биографски речник*, књ. 2, гл. ур. Ч. Попов, Матица српска, Нови Сад, 2006, 201–202.
32. *Дамаскин Грданички – одредница* у: *Православная Энциклопедия*, том 13, Церковно-научный центр “Православная Энциклопедия”, Москва 2006, 688–689.
33. *Стана Ђурић-Клајн*, у: *Срби који су обележили XX век. Пет стотина личности* биографски лексикон, гл. ур. М. Милановић, уредник за музику М. Милин, Јефимија ЈК експорт импорт д.о.о., Београд 2006, 168.
34. *Von der Sinoptischen bis zur Analytischen Neumatischen Notation – Am Beispiel des Sticherons von German Neon Patron*, Музикологија, 7, Београд 2007, 259–278.
35. *The Traditions of Orthodox Music – Proceedings of the First International Conference on Orthodox Church Music и Друга Међународна*

- конференција у организацији ISOCM – Компоновање и појање у Православној цркви, Музикологија, 7, Београд 2007, 339–344.
36. Предговор у: Никола Попмихајлов, *Водич за појце кроз савремену неумску нотацију*, Јасен – Манастир Ђелија Пиперска, Београд – Подгорица 2007, 7–16.
37. *Давид Редестинос*, у: *Српски биографски речник*, књ. 3, гл. ур. Ч. Попов, Матица српска, Нови Сад 2007, 37.
38. *Hilandar Church Chant in 19th Century in the Frame of Mount Athos Music Tradition*, Хиландарски зборник, 12, Београд 2008, 229–237.
39. *Теоријско промишљање лествичних основа новијег српског и жрчког црквеног појања*, Музикологија, 8, Београд 2008, 101–125.
40. *Милош Велимировић (1922–2008) – In Memoriam*, Музикологија, 8, Београд 2008, 329–334.
41. *Two Aspects of Utilization of Improvisation in the Orthodox Church Chanting Tradition*, New Sound 32, Belgrade, II/2008, 33–43.
42. *О појачкој уметности у Византији непосредно пре и у доба Светиоџ Саве (Нацрт методологије у проучавању српске средњовековне музике)*, Наша прошлост, 9, Краљево 2008, 29–40.
43. *The Liturgical Typikon as a Source for Medieval Chanting Practice*, у: *Composition and Chanting in the Orthodox Church*, Proceedings of the Second International Conference on Orthodox Music, 4–7 June 2007, University of Joensuu 2009, 203–212.
44. *Great Chant in Serbian Tradition – On the examples of the melody „It is Truly Meet“*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику 40, Нови Сад 2009, 19–38.
45. *Church Chanting in the Hilandar Typikon – An Attempt to Reconstruct the Chanting Practice in the 12th Century*, у: *The International Musicological Review Manrusum: The Problems of History, Theory and Aesthetics of Sacred Music*, vol. 3, Erevan 2009, 252–265.
46. *Атина – нова престолица традиционалне жрчке музике (Сведочанства о музичком животу с почетка XX века)*, Музикологија 9, 2009, 15–32.
47. *Двојезични музички рукопис из Одељења старе књиже Матице српске (прилог српско-жрчким појачким везама)*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 42, 2010, 51–60.
48. *О процесу настанка и функцији неумске књиже у византијској појачкој традицији (Прилог разматрању феномена музичке ти-смености)*, Зборник радова Византолошког института, 47, 2010.
49. *Трагом појаних молишава из времена Светиоџ Саве*, у: *Шестна казивања о Светиој Гори*, Друштво пријатеља Св. Горе Атонске, Задужбина Св. манастира Хиландара, Београд 2010, 195–207.

50. *О Исаији Србину – творцу мелодија Аџинског кодекса бр. 928*, Theorie und Geschichte der Monodie Festschrift für Bozhidar Karastoyanov Anlässlich seines 70. Geburtstags, Wien 2010, 263–274.
51. *Анџолоџија*, одредница у: Српска енциклопедија, том I, књига 1 А – Беобанка, Матица српска, САНУ, Завод за уџбенике Нови Сад – Београд 2010, 263.

Радио и телевизијске емисије / Radio and television programmes

52. *Istorikh, episkopish thj serbikhj ekkhlsiatikhj yalmodiaj* Radiofwno thj Arciepiskophj thj Ekkhlsiaj thj Elladoj (Hellenic Folklore Research Centre of Athens Academy, емитовано 25. 8. 2001. и 13. 3. 2002. године. Ауторска емисија.
53. *Светогорска појачка пракса кроз векове*, Други програм Радио Београда, емитовано 14. IV 2003. Ауторска емисија.
54. *Појање у манастиру Хиландару*, Други програм Радио Београда, емитовано 25. IV 2003. Ауторска емисија.
55. Прилог о књизи *Из хиландарске појачке ризнице – Викенџије Хиландарац* – телевизијска емисија *Нешто више*, Образовно-научни програм РТВ Србије, емитовано 17. V 2003.
56. *О српском и визанџијском појању*, емисија за Први програм радија, емитована 3. 12. 2004.
57. *Ноџиране и неноџиране појачке књиге*, Други програм Радио Београда, емитовано 4. 11. 2008.
58. *Како слушаџи музику – циклус посвећен црквеној музици*, Други програм Радио Београд (разговор уреднице са троје учесника), девет емисија (1. фебруар – 19. април 2009).

др Јелена Јовановић
етномузиколог, истраживач-сарадник

Рођена је 27. септембра 1964. године у Београду. После завршене средње музичке школе „Мокрањац“ (теоријски и клавирски одсек) уписала Одсек за етномузикологију на ФМУ. У току студија и касније похађала је неколико међународних семинара (из етномузикологије, за средњовековну и ренесансну музику у Грожњану, Истра, Хрватска, и за македонске народне игре у Отешеву, Македонија). У истом периоду је позивана као предавач за практичан рад на песмама народа Југославије (етно кампови у околини Суботице; Вукови дани у Тршићу). Дипломирала 1991. са радом на тему *Старинске свадбене пјесме и обичаји у Горњој Јасеници – сватовски глас, његови облици и развој*, под менторством проф. др Драгослава Девића. Одмах после дипломирања радила је као професор музичке културе у Четвртој београдској гимназији. У Музиколошком институту САНУ почела је да ради 1992. године. Магистрирала 2001. године са радом *Певачко наслеђе Срба у Горњем Банату у Румунији у светлу аутохтоне и преузете музичке праксе*, и докторирала 2010. са темом *Вокална традиција Јасенице у светлости етногенетских процеса*, под менторством проф. др Димитрија Големовића.

Своја истраживања српске вокалне традиције заснива првенствено на сопственим теренским истраживањима и на постојећим записима старијих колега. Учествовала је на бројним домаћим и међународним симпозијумима у земљи и у иностранству. Тематске области о којима пише су: музичка традиција централне Србије, српска вокална традиција у румунском Банату, и теме из области примењене (апликативне) етномузикологије. Објављивала је радове у научним часописима и зборницима са скупова. Аутор је неколико радио емисија. Као предавач, учествовала је у раду семинара и летњих школа посвећених традиционалној музици у Србији и у иностранству и одржала већи број предавања о различитим аспектима српске вокалне праксе. Била је селектор више концерата традиционалне музике у Београду и у другим градовима у Србији, као и селектор програма за концерт *Народно стваралаштво* у оквиру БЕМУС-а (2008).

Члан је Одбора Матице српске за сценске уметности и музику, члан Управног одбора Српског етномузиколошког друштва, члан Међународног савета за традиционалну музику (ICTM). Један је од оснивача и руководилаца женске певачке групе „Моба“ (од 1993). Ангажована је као стручни и уметнички сарадник младе певачке групе КУД „Опленац“ у Тополи (од 2002).

Jelena Jovanović, Ph.D.
Ethnomusicologist, Research Assistant

Jelena Jovanović was born on 27th September 1964 in Belgrade. Upon finishing *Mokranjac* Secondary Music School (Music Theory and Piano Departments), she enrolled in the Ethnomusicology Department at Belgrade University, Faculty of Music. During her studies she attended several seminars (on ethnomusicology and Medieval and Renaissance music in Grožnjan, Istria, Croatia, as well as a Macedonian folk dance seminar in Oteševo, Macedonia). During the same period she was invited to be guest lecturer for practical work in the field of Yugoslav national songs (at an ethno camps in the Subotica region and during *Vuk Days* in Tršić). She graduated in 1991, with the subject *Old Wedding Songs and Customs in Gornja Jasenica – Wedding Model, its Forms and Development* (tutor Professor Dragoslav Dević). Immediately upon graduating she was appointed Music Culture teacher in the 4th Belgrade Grammar School. In 1992 she accepted a position in the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts. She acquired her master's degree in 2001 with the thesis entitled *Vocal Heritage of the Serbs in Upper Banat Region in Romania in the Light of Autochthonous and Adopted Music Practises* as well as a Ph.D. degree in 2010 with the thesis *Vocal Tradition of Jasenica Region in the Light of Ethnogenetic Processes* (tutor Professor Dimitrije Golemović, Ph.D.).

All her research into Serbian vocal traditions is based mainly on her own field work, as well as on earlier transcriptions made by older colleagues. She has taken part in a series of local and international symposia, held both in Serbia and abroad. Her areas of interest, on which she writes, are: music tradition in Central Serbia, Serbian vocal tradition in the Romanian part of Banat region, as well as subjects from the field of applied ethnomusicology. Her papers have been published in various specialised journals and seminar compilations. She is the author of several radio broadcasts. As a lecturer, she took part in several seminars and summer schools dedicated to traditional music, in Serbia and abroad, and had many lectures on different aspects of Serbian vocal practice. She was a selector for several traditional music concerts in Belgrade and in other towns in Serbia, as well as selector of program for the *Folk Tradition* concert as part of BEMUS (2008).

She is a member of the executive committee of Matica srpska for drama and music, on the Board of Directors of the Serbian Ethnomusicology Association, and the International Council for Traditional Music (ICTM). She is one of the founders and conductors of the *Moba* women's vocal group (since 1993). She is an expert and art associate of the young vocal group of the *Oplenac* cultural-artistic society in Topola (since 2002).

Библиографија / Bibliography

Књиге / Books

1. *Старинске свадбене песме и обичаји у Горњој Јасеници – свайшовски глас и његови облици*. Музиколошки институт САНУ, Београд 2002, 208 стр.
2. [Коаутор Радмила Петровић], *’Еј, Руднице, ти планино стара – Традиционално певање и свирање групе „Црнућанка“* Музиколошки институт САНУ – Културни центар Горњи Милановац – Вукова задужбина, Београд – Горњи Милановац 2003, стр. 144 + CD (на српском и енглеском).

Приређена издања / Prepared editions

3. Сава Л. Илић, *Музичко наслеђе Срба, Шокаца и Карашеваца у Румунији* (Предговор на српском, румунском и енглеском). Матица српска – Музиколошки институт САНУ, Нови Сад – Београд 2006, 702 стр.
4. *Певачка и свирачка традиција Горње Јасенице – Шта се чује кроз ђору зелену. Vocal and instrumental tradition of Gornja Jasenica – What echoes through the green forest*, CD са пратећом књижицом на српском и енглеском, Музиколошки институт САНУ, Београд 2007, 48 нумера, 36 стр.
5. *Са Ојленца кликну вила – Српске сеоске и градске песме*, CD са пратећом књижицом на српском и енглеском, Певачка група КУД „Опленац“, Топола 2007, 23 нумере, 18 стр.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

6. [Ј. Глигоријевић¹], *Вокална музичка традиција у ојленачком крају*, Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1988, 6–8.
7. [Ј. Глигоријевић], *Tri rustikalne pesme iz repertoara lepe Brene – veza sa tradicijom i odstupanje od nje*, Rad XXXVII Kongresa SUFJ, Plitvička jezera 1990, ur. Tomislav Đurić, Zagreb 1990, 200-205.
8. [Ј. Глигоријевић], *Генетско језгро свадбених песама у Горњој Јасеници као још увек жива моштивска ћелија*, у: *Фолклор и његова уметничка трансозиција*, ур. В. Перичић, Д. Девић, М. Веселиновић и М. Марковић, Факултет музичке уметности, Београд 1991, 89–93.
9. [Ј. Глигоријевић], *Инструментална традиција Горње Јасенице – свирала и двојенице*, Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1992, 18–22.

¹ Девојачко презиме Ј. Јовановић [Maiden name of J. Jovanović].

10. [Ј. Глигоријевић], *Vinko Žganec, Hrvatske pučke porijevke iz Međimurja*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 10, Нови Сад 1992, 258–259.
11. [Ј. Глигоријевић], *Најиси у часопису „Караџић“ у вези с народном и црквеним музиком*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику 12–13, Нови Сад 1993, 101–115.
12. [Ј. Глигоријевић], *Рабаџинско свирање и пјевање у Горњој Јасеници*, Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1993, 18–23.
13. [Ј. Глигоријевић], *Митрополић Дамаскин, Духовне пјесме, Београд 1992*, Задужбина, 22, Београд, јун 1993, 12.
14. *Laszlo Dobszay, Janka Szendrei, Catalogue of Hungarian folksong types – arranged according to styles, I, Institute for Musicology of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest 1992, 942*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад 1994, 189–191.
15. *Три збирке народних мелодија македонских Словена – из међленске, воденске и кукушке области у северној Грчкој аутора Трџка Бицевског*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад 1994, 191–194.
16. *Етномузиколошка студија и збирка Трџка Бицевског у издању савременог Института за фолклор „Марко Цепенков“*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад 1994, 195–197.
17. *Варијабилност као један од основних чинилаца ауθενичности приликом јавног наступа сеоске групе*, у: *Српска музичка сцена*, ур. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995, 168–172.
18. *Народна музика у Јасеници*, у: *Народне игре Србије*, грађа, св. 8: *Народне игре у Лејеници, Јасеници, Белици и Крушевачкој Жупи*, ур. О. Васић, Центар за проучавање народних игара Србије – Факултет музичке уметности, Београд 1995, 127–158.
19. *Песма посвећена краљу Александру сачувана у сећању Срба у Румунији*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 18–19, Нови Сад 1996, 221–224.
20. *Тројица гуслара у Горњој Јасеници – корени и наслеђе*, 25. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1996, 11–13.
21. *Комплементарност академског и практичног присуства народној пјесми у циљу њеног усјешног реинтерпретирања*, Задужбина, 33, Београд 1996, 6.
22. *Жетеличко пјевање у Горњој Јасеници*, 25. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1997, 27–29.

23. *Оживљавање српског музичког фолклора, његове могућности и методолошки проблеми*, 26. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1998, 29–31.
24. *Глас као музички и културни знак у песменој култури српског народа*, Задужбина, 41, Београд, март 1998, 14.
25. *Појам склада у основним аспектима српског сеоског певања*, Флогистон, 7. (Хармонија у природи, науци и уметности кроз историју), Музеј науке и технике САНУ, Београд 1998, 443–452.
26. *Хибридни („прелазни“) облици песама у Горњој Јасеници*, 27. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1999, 32–35.
27. *Трагом жетелачке песме „Постој, Сунце, рано не за’оди“ – прилози проучавању порекла српског становништва Горње Банате у Румунији*, Зборник Матице Фолклор за децу Горње Јасенице: усљаванке и цуљалке, 28. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2000, 12–14.
28. *Вокална група Дрина: Жива вода – српско традиционално певање, Радио Светиђора, СОКОЈ Д 2001*. – Приказ у: Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 26–27, Нови Сад 2000, 213–217.
29. *Српска сеоска песма данас – интерференција сеоског и градског културног модела*, Pro musica, 162, Београд, април – мај – јун 2000, 33.
30. *О (бео)градским покушајима оживљавања сеоског певања и свирања*, Pro musica, 163, Београд 2000, 32–33.
31. *О песми бројеници у Горњој Јасеници (етнолозија)*, Музикологија, 1, Београд 2001, 131–135.
32. *Свадбене песме у Горњој Јасеници*, 29. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2001, 39–41.
33. *Serbie: anthologie de la musique populaire serbe / Serbia: an anthology of Serbian folk music*. VDE-GALLO, CP 945/ AIMP LX, 1999. 72.22 mins. Recordings (1975–96) and accompanying notes in French and English (47 pp.) by Dimitrije O. Golemović, Katarina Knežević. – Приказ у: British Journal of Ethnomusicology, Vol. 10/II 2001, 134–135.
34. *Вазда жњејеш, Јано – српске традиционалне песме*, CD, студија о српском сеоском певању и стручни коментари за 22 песме на аудио издању женске певачке групе „Моба“, самостално издање, Београд 2001.
35. *Прејиска између Миодрага Васиљевића и бугарских музичара*, Музикологија, 2, Београд 2002, 201–220.
36. *Српско културно и певачко наслеђе Горње Банате у Румунији (1): Сучељавање и прожимање два културолошка обрасца*, Музички талас, 30–31, Београд 2002, 42–60.

37. *Годишња међународна конференција „Музика и моћ“ Британског форума за етномузикологију*. – Приказ у: Музикологија, 2, Београд 2002, 287–291.
38. *Генеза највећих српских свадбених песама у Горњем Банату у Румунији*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 28–29, Нови Сад 2003, 7–16.
39. *Неколико до сада необјављених српских песама годишњег циклуса из Мохача*, у: Друштвене науке о Србима у Мађарској, ур. Н. Чобелић, М. Маџура, Г. Башић и П. Ластих, Научни скупови САНУ, књ. С1, Одељење друштвених наука, књ. 22 – Самоуправа Срба у Мађарској, Будимпешта 2003, 135–144.
40. *О мелодијском тиму песме „Чубро Маро“ и његовој географској распрострањености*, Музикологија, 3, Београд 2003, 27–39.
41. *Српска музика у српским градовима и два сувројна пимања лепог у њеној публици*, у: *Човек и музика. Професору др Драгославу Девићу поводом 75-годишњице рођења и 50-годишњице научног рада*, ур. Димитрије Големовић, Факултет музичке уметности, Београд 2003, 541–546.
42. *Српско културно и певачко наслеђе Горњег Баната у Румунији (2): Мелодистика анализа*, Музички талас, 32–33, Београд 2003, 34–57.
43. *Вишегласне народне песме из Епира: CD Полυφωνικα τραγουδια, Ζωντανη ηχογραφήση στο Παλλάσ, Απειρος, AP-001, Αθήνα 2000. и CD Полυφωνικα τραγουδια, Παλλάσ 2001, Απειρος, Μελωδια FM-100, AP-002, Αθήνα 2001*. – Приказ у: Зборник Матице српске за сценске уметности и музику 28–29, Нови Сад 2003, 205–208.
44. *Easter Songs – Springtime Songs of Death and Resurrection. CD A: Ritual Songs; CD B: Dance Songs; Collection – selection – musical supervision: Domna Samiou; Domna Samiou Greek Folk Music Association*. – Приказ у: Balcanica XXXII-XXXIII, Belgrade 2003, 386–390.
45. *Tokovi promene tradicije i pesmama koje prate božićne običaje Srba u gornjem Banatu u Rumuniji*, Muzika, VIII, 2 (24), Sarajevo 2004, 14–28.
46. *Све сам ја редила*, Лицеум 8 (*Избегличко Косово*), Крагујевац 2004, 71–75.
47. *Daiva Račiunaite-Vučiniene, Sutartines – Lithuanian Polyphonic Songs*, Vaga Publishers, Vilnius 2002. – Приказ у: Музикологија, 4, Београд 2004, 249–254.
48. *The Power of Recently Revitalized Serbian Folk Songs in Urban Surroundings*, in: *Music, Power and Politics*, Ed. Annie Randall, New York 2005, 133–142.

49. *Ноћни записи забележени у Банатској Црној Гори*, у: *Политика и идентитети српске мањине у југоисточној и централној Европи*, ур. Војислав Становчић, Научни скупови САНУ, књ. СХ, Одељење друштвених наука, књ. 25, Међуодељењски одбор за проучавање националних мањина и људских права, Београд 2005, 379–398.
50. *Маргиналије Миодрага Васиљевића о студији Беле Бартока „Морфологија српско-хрватских народних вокалних мелодија“*, Музикологија, 6, Београд 2006, 365–393.
51. *Tina K Ramnarine, Ilmatar’s Inspirations: Nationalism, Globalization, and the Changing Soundscapes of Finnish Folk Music*, *Chicago Studies in Ethnomusicology*, The University of Chicago Press, Chicago and London 2003. – Приказ у: *Музикологија*, 6, Београд 2006, 397–403.
52. *Ethnomusicological Researches in Šumadija*, in: *Research of Dance and Music on the Balkans*, ed. D. Golemović, International Musicological Society & Musicological Society of RS, Banja Luka & Musicological Society FBiH, Sarajevo & Association for Fostering of the Serb Cultural-Historical Heritage Ваџинар, Брчко 2007, 190–197.
53. *Musical Tradition and Musical Practice of Serbs – Refugees and IDPs Settled in Belgrade in the 1990s*, in: *Stockholm-Belgrade, Proceedings from the Third Swedish-Serbian Symposium in Stockholm*, ed. Sven Gustavsson, Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Konferenser 63, 2007, 186–216.
54. *Краљичке песме у Јасеници: питање порекла*, у: *Међународни научни скуп – Дани Владе С. Милошевића*, ур. Д. Големовић, Бања Лука 2008, 157–177.
55. [коаутор Растко Јаковљевић] *Project of Digitalization in the Institute of Musicology, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade*, у електронској форми на вебсајту Мађарске академије наука, http://www.zti.hu/archivum/konferencia_2008/belgrade.pdf
56. *Нишнула се звезда: Веза Шумадије са југоисточном Србијом у једном народном веровању*, *Етно-културолошки ЗБОРНИК*, књига XII, Етно-културолошка радионица Сврљиг, Сврљиг 2008, 63–69.
57. *У појави за жељеним обликом: живо пресећање самоуког сеоског свирача*, *Музикологија*, 8, Београд 2008, 203–223.
58. *Историјски и нови приступи примењеној (апликативној) етномузикологији. Први саставак студијске групе за примењену етномузикологију Међународног савета за традиционалну музику (ICTM)*, *Љубљана (Словенија)*, 9–13. јули 2008, *Музикологија*, 8, Београд 2008, 322–328.

59. Гајде, у: *Енциклопедија српског народа*, гл. ур. Радош Љушић, Завод за уџбенике, Београд 2008, 220.
60. Свирала, двојнице, у: *Енциклопедија српског народа*, гл. ур. Радош Љушић, Завод за уџбенике, Београд 2008, 992.
61. [коаутор Првослав Радић] *Тамо горе маглина планина: етномузиколошко-филолошки прилог о једној песми из копаоничког краја*, Музикологија, 9, 2009, 153–164.

Остали текстови / Other texts

62. [Ј. Глигоријевић], *Трагом „Карађорђевих гусала“*, Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 1990, 18–19.
63. [Ј. Глигоријевић], *Српске народне мелодије из Румуније*, Задужбина, 14. мај 1991, 11.
64. [Ј. Глигоријевић], *Певање сендандрејских ноћних стражара*, Српске народне новине, нова серија, II, 52/53, Будимпешта 1992, 11.
65. *Хармоника*, Искон, Врање 1997, 70.
66. *Српско певачко наслеђе представљено на аудио касети певачке групе „Моба“*, *Јетирве се на двор сабирају*, издање ITMM, MC 2102, SOKOJ P 1999 C, Београд.
67. [Коаутор Биљана Милановић]. *Приступи оживљавању сеоског народног певања у Србији*, *Pro musica*, 164, 2000, 36–38.
68. *Сеоско певање и свирање – концерти вокалне групе „Дрина“ и Дарка Мацуре на Вечери старог балканског певања у Клубу нове музике, Дом омладине Београда, 20. 2. 2000.* – Приказ у: *Задужбина*, 50, Београд, март 2000, 14.
69. *Српско сеоско певање на аудио издању певачке групе „Моба“*, *Вазда жњејеш, Јано*, самостално издање, Београд 2001.
70. *The Power of Recently Revitalized Serbian Rural Folk Music in Urban Surroundings*, на скупу *Music and Power*, British Forum for Ethnomusicology in conjunction with the Department of Performing Arts, Brunel University, 2001 Annual Conference, April 20th – 22nd 2001, *Book of Abstracts*, 18.
71. *Певачко наслеђе Срба у Румунији*, *Књижевни живот*, год. XLVI, бр. 2. (126), Темишвар, јун 2002, 1–2.
72. *Сећање на Милицу Илијин – поводом десетогодишњице од смрти*, *Музикологија*, 2, Београд 2002, 321.
73. *Фестивал „Српска изворна музика“ у Културном центру Београда: Вилински зов изворности*. – Приказ у: *Folklor magazin*, 003, Leto 2002, 77.

74. *Стручно мишљење о 18. смотри народног стваралаштва деце Србије – Рајина 2003, одржаној у Рајини код Краљева 24. 5. 2003*, 31. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2003, 19– 21.
75. *Мушка певачка група „Горња Јасеница“*, 32. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2004, 38.
76. *Падеж: „Падешки кладенац 2005“: Носиоци изворне традиције*, 33. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2005, 16–19.
77. *Етнокамп „Пешиани 1998“*, Музикологија, 1, Београд 2001, 153–156.
78. *Сивац: Древни српски слој у Војводини*, 33. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2005, 22–25.
79. *Репертоар певачке групе „Вукасовчанка“ из Вукасоваца код Аранђеловца*, 34. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2006, 12–19.
80. *Музичко наслеђе Срба у Румунији*, Наша реч, 899, Темишвар 11. V 2007, 18.
81. *Једна мелографска збирка: Сава Л. Илић, Музичко наслеђе Срба, Шокаца и Карашеваца у Румунији, Машица српска, Музиколошки институт, Нови Сад – Београд 2006*, Књижевни живот, год. LI, бр. 2–3 (146–147), Темишвар, јун 2007, 29.
82. *Обнова гаядашке традиције: Сивац, фестивал „Ивањско цвеће“*, 35. Сабор народног стваралаштва Србије, 1, Топола 2007, 12–15.
83. *Мултилатерални састанак за академску сарадњу и конференција „Сто година етномузикологије“, Будимпешта. 28. март – 1. април 2007.* – Приказ у: Музикологија, 7, Београд 2007, 370–373.
84. *The Question of Revitalization of Traditional Rural Songs in Topola, Serbia, Historical and Emerging Approaches to Applied Ethnomusicology, First meeting of the study group for applied ethnomusicology ICTM, ed. Sv. Pettan & K. Juvančič, Ljubljana, Slovenia, 9–13 July 2008*, 15.
85. *Остварење континуитета са пређашњим генерацијама у раду једне младе певачке групе*, 36. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2008, 5–7.
86. [коаутор Дајана Костић] *Стручни осврт на шокове изворног народног стваралаштва – 23. Падешки кладенац*, 36. Сабор народног стваралаштва Србије, Топола 2008, 34–38.
87. *Етномузикологија и извођаштво: Словени, Балтик, Балкан / Ethnomusicology and performance: the Slavs, Baltic, Balkans, у: 40 година касније: И музика се види... 40. Београдске музичке свечаности – Бемус 2008, од 3. до 17. октобра 2008. / 40 years later: Watch the music, 40th Belgrade Music Festival, BEMUS 2008 October 3–17, Југоконцерт, Београд 2008, 26–27.*

88. *Lublin – raskrsnica puteva stvaralaca i mesto susreta pevačkih tradicija Balkana*, Słowo Yu Polonii, Biuletin nr. 39, Udruženje srpsko-poljskog prijateljstva JU Polonija, Beograd, januar–mart 2009, 13–14.
89. Димитрије О. Големовић, Крстиивоје, Друштво за очување српског фолклора „Градац“, Ваљево 2008. – Приказ у: Зборник Матице српске за сценске уметности и музику 42, Нови Сад 2010, 166–168.
90. *Questioning the Possibility of Revitalizing Traditional Rural Songs in Topola, Serbia*, in: *Applied Ethnomusicology: Historical and Contemporary Approaches*, eds. Klisala Harrison, Elisabeth Mackinlay, Svaubir Pettan, Cambridge Scholar Publishing, Castle on Tye 2010, pp. 161–179.

Радио емисије / Radio programmes

91. *Певачка традиција у Горњој Јасеници (у Шумадији)*, са сопственим теренским снимцима као музичким илустрацијама, у трајању од 45 минута, емисија *Од златна јабука* Другог програма Радио Београда, емитовано у септембру 2002.

др Данка Лајић-Михајловић
етномузиколог, истраживач-сарадник

Рођена је у Београду 17. фебруара 1967. Студије етномузикологије завршила је на Факултету музичке уметности у Београду, где је дипломирала са темом *Свадебне песме Црногораца у Бачкој* (1991). Магистарску тезу *Гајде у Војводини*, рађену под менторством др Драгослава Девића, одбранила је на Академији уметности у Новом Саду (2000). Докторску дисертацију *Ејска пракса као комуникациони процес: српске ејске песме у фолклорној култури*, рађену под менторством др Мирјане Закић, одбранила је 2010. године на Факултету музичке уметности у Београду.

Од 1987. године радила је као професор у више београдских музичких школа. Била је асистент за предмет „Мелографске вежбе и етномузиколошки практикум“ на студијској групи за етномузикологију Академије уметности у Новом Саду (1994–2000). Предавала је, такође на новооснованом Одсеку за етномузикологију у Музичкој школи „Мокрањац“ у Београду. Од 2002. године је истраживач-сарадник у Музиколошком институту САНУ.

У оквиру научноистраживачког рада посебно интересовање има за традиционалне музичке инструменте, инструменталну и вокално-инструменталну народну музику – пре свега за певање епских песама. Радове објављује у научним и стручним часописима и зборницима радова. Учествовала је у раду низа научних скупова у земљи и иностранству (Чешка, Русија, Пољска, Република Српска, Федерација Босна и Херцеговина). Објавила је књигу *Свадебни обичаји и песме Црногораца у Бачкој* (2004). Активан је теренски истраживач у оквиру пројеката Фонда за научноистраживачки рад САНУ и Матице српске. Укључена је у пројекат дигитализације фоно збирке Музиколошког института. Сарадник је у лексикографским пројектима Матице српске и САНУ (*Српски биографски речник*, *Српска енциклопедија*). Један је од оснивача и члан Управног одбора Српског етномузиколошког друштва (СЕД) и коаутор неколико значајних пројеката друштва. Научне прилоге је представљала у емисијама Трећег програма Радио Београда. Присутна је у различитим областима примењене етномузикологије у Србији: као аутор или селектор програма сабора, члан уметничких одбора фестивала, члан стручних жирија на манифестацијама такмичарског карактера, предавач на семинарима за младе музичаре.

Danka Lajić-Mihajlović, Ph.D.
Ethnomusicologist, Research Assistant

Born in Belgrade on February 17th, 1967. Graduated ethnomusicology at the Faculty of Music in Belgrade, with the graduation topic *Wedding Songs of Montenegrins in Bačka* (1991). Master's thesis *Bagpipes in Vojvodina* (mentor Dragoslav Dević, Ph.D.), defended at the Academy of Art in Novi Sad (2000). In 2010, at the Faculty of Music in Belgrade, she defended her doctoral thesis *Epic practice as a communication process: Serbian epic songs in folklore culture* (mentor Mirjana Zakić, Ph.D.).

From 1987 she worked as the professor in several Belgrade music schools. Worked as the assistant for the subject "Melography exercises and ethnomusicology practicum" in the study group for ethnomusicology at the Academy of Art in Novi Sad (1994–2000). Taught at the newly-established Department for Ethnomusicology in Music school "Mokranjac" in Belgrade. From 2002 she has been the research associate in the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts.

Within the expert-research work she is particularly interested in traditional music instruments, instrumental and vocal-instrumental folk music – above all the singing of epic poems. She has published papers in numerous expert magazines and collections, and participated in a great number of expert seminars in Serbia and abroad (Czech Republic, Russia, Poland, the Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina). Published a book *Wedding Customs and Songs of Montenegrins in Bačka* (2004). Active in the field research within the project of the Fund for Scientific Research in the Serbian Academy of Sciences and Arts and Matica srpska. Involved in the project of digitization of audio collection of the Institute of Musicology. Cooperates on lexicographical projects of Matica srpska and of the Serbian Academy of Sciences and Arts (*Serbian Dictionary of the National Biography, Serbian Encyclopaedia*). One of the founders and a member of the Management Board of the Serbian Ethnomusicology Association and a co-author of its several significant projects. Expert contributor in the programmes of the Third Programme of Radio Belgrade. Present in different areas of applied ethnomusicology in Serbia: as the author or the selector of the festival program, the member of art boards of festivals, the member of expert panels at the competitions and as the lecturer at the seminars for young musicians.

Библиографија / Bibliography

Књига / Book

1. *Свадебни обичаји и песме Црногораца у Бачкој*, Институт за музикологију и етномузикологију Црне Горе, Подгорица 2004, 246 стр.

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

2. *Израда народног музичког инструмента саза на примеру градишњевске праксе Исметиа Шехмехмедовића*, у: *Зборник радова XXXV конгреса Савеза удружења фолклориста Југославије, Рожаје, 26–29. септембра 1988*, ур. И. Кујевић, Удружење фолклориста Црне Горе, Титоград 1988, 452–458.
3. *„Еволутивни шок“ у музичком обликовању игре четворка*, у: *Зборник радова XXXVI конгреса Савеза удружења фолклориста Југославије, Сокобања, 1989*, ур. Д. Антонијевић, Удружење фолклориста Србије, Београд 1989, 395–400.
4. *Црногорске свадбене песме у Бачкој*, Свеске Матице српске – Грађа и прилози за културну и друштвену историју, 27, серија уметности, св. 7, Нови Сад 1995, 12–28.
5. *Историјат шрогласних гajди у светлу миграција*, Музикологија, 3, Београд 2003, 13–25.
6. *Тонски систем српских шрогласних гajди: музички инструменти на релацији национално–мултинационално*, у: *Човек и музика, Међународни симпозијум, Београд, 20–23. јун 2001, Професору др Драгославу Девићу поводом 75-годишњице рођења и 50-годишњице научног рада*, ур. Д. Големовић, Ведес, Београд 2003, 177–184. (рад је у целини објављен и на енглеском језику).
7. *Гајдашка традиција Срба у Хрватској*, у: *Срби у источној Хрватској, I међународни научни скуп, Осиек, 7–8. јуна 2002*, ур. М. Ивановић, Српско културно друштво Просвјета – Пододбор Осиек, Осиек 2003, 173–176.
8. *Three-voice Bagpipes in Serbian Traditional Folk Music. The Supplement to the Studies of their History*, у: *Mezinárodní dudácká sympozia 1994–2002*, ed. I. Novotna, Muzeum středního Pootaví Strakonice a Městské kulturní středisko Strakonice, Strakonice 2004, 165–170.
9. *Epic in the Network of Ethnomusicology*, у: *Music & Networking. The Seventh International Conference, Department of Musicology and Ethnomusicology Faculty of Music, University of Arts, Belgrade*, eds. T. Marković & V. Mikić, IP „Signature“ – Faculty of Music, Belgrade 2005, 273–282.
10. *Временска димензија епских песама*, Музикологија, 6, Београд 2006, 343–346.

11. *Порекло ђусала у светлу историјата ђудачких инструмената, у: Историја и мистерија музике. У част Роксанде Пејовић, ур. И. Перковић-Радак, Д. Стојановић-Новичић и Д. Лајић-Михајловић, Факултет музичке уметности („Музиколошке студије – Монографије“, св. 2), Београд 2006, 123–134.*
12. *Историјски извори о ђајдама у Војводини, Мокрањац, 7–8, Неготин 2006, 75–80.*
13. *Херцеђовачки ејски дијалекати, у: Дани Владе С. Милошевића, Научни скуи, Бања Лука, 24–25. април 2007, ур. Д. О. Големовић, Академија умјетности Бања Лука – Музиколошко друштво Републике Српске, Бања Лука 2007, 57–73.*
14. *Doprinos Matije Murka etnomuzikoloшkom проићаванју еpike, у: Slovenský свћ оћама badatelů 19. а 20. století. К 50. вјроћи умрти Ludvika Kuby, eds. P. Kaleta & L. Tyllner, Etnologický ustav AV ČR, v. i., Praha 2007, 81–88.*
15. *Serbian epic practice in communicology discourse – a contribution to methodology of ethnomusicology, у: Research of dance and music on the Balkans. International Symposium Brčko, December 6–9. 2007, ed. D. O. Golemoviћ, International Musicological Society & Musicological Society of RS, Banja Luka & Musicological Society FBiH, Sarajevo & Association for Fostering of the Serb Cultural-Historical Heritage Baštinar, Brčko 2007, 25–36.*
16. *Гуслар: индивидуални идентитет и традиција, Музикологија, 7, Београд 2007, 135–156.*
17. *Етномузиколошки „портрети“ народног музичара: Гуслар, Музикологија, 8, Београд 2008, 225–240.*
18. *Ethnomusicological biographies of folk musicians: Biographies of gusle players, in: (Auto)Biography as a Musicological Discourse, eds. Tatjana Markoviћ, Vesna Mikiћ, Departments of Musicology, Faculty of Music (Musicological studies: Collections of papers, vol. 3), Belgrade 2010, 419–425.*
18. *Јелена Јовановић: Старинске свадбене песме и обичаји у Горњој Јасеници (у Шумадији). – [Приказ] у: Зборник Народног музеја у Аранђеловцу – Шумадијски записи, 1, Аранђеловац 2003, 269–273.*
19. *Симпозијум „Гајде, ђајдаши и бордунска музика“ и Међународни ђајдашки фестивал, [Приказ] у: Нови Звук, 22, Београд 2003, 77–78.*
20. *Радмила Петровић, Јелена Јовановић: ’Еј, Руднице, ти планино старе – традиционално певање и свирање групе „Црнућанка“, Београд 2003. – [Приказ] у: Музикологија, 4, Београд 2004, 254–256.*
21. *Сава Илић: Музичко наслеђе Срба, Шокаца и Карашеваца у Румунији, Приредила Јелена Јовановић, Мајница српска, Одељење*

за сценске уметности и музику и Музиколошки институт САНУ, Нови Сад 2006. – [Приказ] у: Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 36, Нови Сад 2007, 179–181.

22. Васиљевић, Миодраг, у: Српски биографски речник, књ. 2: В – Г, гл. ур. Ч. Попов, Матица српска, Нови Сад 2006, 76–77.
23. Сања Ранковић, Вокална традиција Лијевча Поља и Пошкозарја. Народна песма као део културног идентитета и Сања Ранковић, Кад љевчанско живео зашталасе – музичка традиција Лијевча поља и Пошкозарја, [Приказ] у: Музикологија, 8, Београд 2008, 298–301.

Остали текстови / Other texts

24. Кушићи: Сабор двојничара, 28. сабор народног стваралаштва Србије (билтен), Топола 2000, 15.
25. Прислоница: Сабор фрулаша Србије „Ој, Мораво“, 28. сабор народног стваралаштва Србије (билтен), Топола 2000, 26.
26. Функција фруле у музичком животоу Срба, Фрула, 8, Прислоница – Чачак 2001, 6.
27. Концерт „Славеј птица запојала“, Фолклор, Београд 2003.
28. Звуци завичаја – Поклон из Америке: колекција старих грамофонских плоча, Задужбина, год. XV, бр. 65, Београд 2003, 10.

Уреднички послови / Editorial work

28. Историја и мистерија музике. У част Роксанде Пејовић, ур. Ивана Перковић-Радак, Драгана Стојановић-Новичић и Данка Лајић-Михајловић, Факултет музичке уметности, Београд 2006.
29. Оћу да ви побјем врањанско! Свирање и појање старих врањанских песама, [компакт-диск] Удружење грађана ВЕД, Врање 2008.

Радио емисије / Radio programmes

30. Гајде као парадигма српских музичко-фолклорних дијалеката, текст презентован 7. априла 2007. у оквиру емисије Рефлексије о музици на Трећем програму Радио Београда; оригинални рад *Bagpipes as Paradigms of Serbian Music-folklore Dialects* изложен је на VIII симпозијуму Гајде, гајдаши и бордунска музика одржаном у организацији Етнолошког института Академије наука Републике Чешке у Стракоњицама (Чешка) августа 2004.
31. Фолклорни текстови и контексти на примеру српске епске традиције, текст презентован 10. марта 2007. у оквиру емисије Рефлексије о музици на Трећем програму Радио Београда; оригинални

рад *Фольклорный текст и контекст на примере сербской эпической традиции* изложен је на конференцији *Фольклор и мы: традиционная культура в зеркале ее восприятия*, одржаној у организацији Руског института историје уметности у Санкт Петербургу јуна 2006.

мр Александар Васић
музиколог, истраживач-сарадник

Александар Васић (Београд, 8. 10. 1965) дипломирао је у Одсеку за музикологију Факултета музичке уметности у Београду 1990. Магистарску тезу *Литература о музици у „Српском књижевном гласнику“ 1901–1941.* одбранио је 2004. на Филолошком факултету Београдског универзитета (ментор: проф. др Даница Петровић).

Стипендиста Републичке фондације за развој научног и уметничког подмлатка Србије био је од 1988. до 1993. Током 1993/94. г. био је стипендиста Министарства за науку и технологију Владе Републике Србије. Јуна 1994. изабран је за асистента-истраживача, а септембра 2004. за истраживача-сарадника у Музиколошком институту САНУ.

Главно подручје његовог рада јесте историја српске музичке критике, есејистике и музикологије XIX и прве половине XX века. Студије, расправе и чланке објављивао је у научним часописима и зборницима с подручја музикологије и науке о књижевности, такође у музичким и књижевним часописима и дневним листовима: *Звук* (Сарајево, Загреб), *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*, *Реч*, *Темнишварски зборник Матице српске*, *Музикологија*, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, *Pro musica*, *Задужбина*, *Књижевне новине* и др. Учествовао је на домаћим и међународним научним скуповима у Институту за књижевност и уметност, Српској академији наука и уметности, Матици српској, Међународном славистичком центру Филолошког факултета, Славистичком друштву Србије.

Године 1998. изабран је за члана-сарадника Матице српске у Новом Саду. Сарадник је на њеном главном лексикографском пројекту – *Српски биографски речник*, као и на *Српској енциклопедији*. Био је уредник, коселектор и редактор за класичну музику, музикологију и музичку критику у биографском лексикону *Ко је ко у Србији* 1991, 1995. и 1996. Члан је Савета Друштва лепих уметности „Артист“; у тој издавачкој кући основао је и уређује музиколошку едицију „Musica viva“, као и библиотеку античке књижевности „Антика“.

Био је музички критичар дневног листа *Политика* (1986–1988, 1993–1994). Као критичар сарађивао је и у емисијама Телевизије Београд, Трећег програма Радио Београда и др.

Био је члан истраживачке групе на билатералном, грчко-српском научном пројекту *Новогрчка и српска уметничка музика: основна истраживања за ујоредну студију*.

Aleksandar Vasić, M.A.
Musicologist, Research Assistant

Aleksandar Vasić (born in Belgrade, October 8th 1965) graduated from the Department of Musicology, Faculty of Music, University of Arts in Belgrade (1990) and received his Master's degree from the Department for Comparative Literature and Literary Theory at the Faculty of Philology, University of Belgrade (2004), with his thesis: *Literature on music in the „Serbian Literary Herald“ 1901–1941* (mentor: Prof. dr. Danica Petrović).

Aleksandar Vasić was awarded scholarships from the State Foundation for Youth Research and Artistic Development (1988–1993), and from the Ministry of Science and Technology, Government of the Republic of Serbia in 1993/1994. In June 1994 he became an assistant-researcher at the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, in 2004 promoted to associate-researcher.

The main sphere of his work is the history of Serbian musical criticism, musicography, and periodicals from the 19th and the first half of the 20th century. Published studies and articles in journals and monographs in the field of musicology and literary history, as well as in the musical and literary journals and newspapers, include: *Zvuk* [Sound] (Sarajevo, Zagreb), *Zbornik Matice srpske za scenske umetnosti i muziku* [Matica srpska's Journal for Stage Art and Music], *Reč* [Word], *Temišvarski zbornik Matice srpske* [Matica srpska's Timisora Review], *Muzikologija* [Musicology], *Naučni sastanak slavista u Vukove dane* [Days of Vuk Stefanović-Karadžić: Slavic Symposium], *Pro musica*, *Zadužbina* [Foundation], *Politika's Literary Supplement* [Politika: Kultura – umetnost – nauka], *Literary Gazette* [Književne novine] etc. He participated in national and international scientific conferences at the Institute of Literature and Art, the Serbian Academy of Sciences and Arts, Matica srpska, International Slavic Centre of the Faculty of Philology, the Serbian Slavic Association etc.

Since 1998 A. Vasić has been a member-collaborator of Matica srpska, Novi Sad. He is cooperating on its main lexicographical project – *Serbian Dictionary of the National Biography* [Srpski biografski rečnik] as well as on *Serbian Encyclopaedia* [Srpska enciklopedija]. He was editor, co-selector and consultant for classical music, musicology and musical criticism in the lexicon *Who's Who in Serbia* in 1991, 1995 and 1996. He is a member of the Editorial Council of the Arts Society „Artist“; in the same publishing house founder and editor of the musicology edition „Musica viva“ and the edition of classical literature „Antika“ [„Antiquity“]. He has been a music critic for *Politika* newspaper (1986–1988, 1993–1994), also contributing to programmes of TV Belgrade, and the Third Programme of Radio Belgrade.

During 2006–2007 A. Vasić was a member of the research group for the bilateral Greek-Serbian science project *Greek and Serbian art music: basic research for a comparative study*.

Библиографија / Bibliography

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

1. *Muzički rokoko: stilsko-istorijski aspekti*, *Zvuk*, 2, Sarajevo 1985, 60–77.
2. *Opera „Knez Ivo od Semberije“ Isidora Bajića: studija stilsko-istorijskog određenja*, *Zvuk*, 2, Sarajevo 1986, 56–66.
3. *Рани Коњовић: опера „Женидба Милошева“ („Вилин вео“)*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 3, Нови Сад 1988, 127–148.
4. *U spomen Koste P. Manojlovića*, *Zvuk*, 5, Zagreb 1990, 94–95.
5. *Музика у Српском књижевном гласнику до првог светског рата*, у: *Традиционално и модерно у српским часописима на почетку века (1892–1914)*, ур. С. Пековић и В. Матовић, Матица српска – Институт за књижевност и уметност (Серија: Историја српске књижевне периодике, 6), Нови Сад – Београд 1992, 365–377.
6. *Два непозната документа о Милоју Милојевићу*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 12–13, Нови Сад 1993, 131–136.
7. *Духовна музика у часописима Милоја Милојевића*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 15, Нови Сад 1994, 155–164.
8. *Црквена музика у прошлом и нашем времену*, Нови Звук, 4–5, Београд 1994–1995, 157–158. (Критички приказ истоименог научног скупа одржаног 13. и 14. X 1994. у Матици српској – Нови Сад и у „Стефанеуму“ – Сремски Карловци.)
9. *Оперске критике Милоја Милојевића у Српском књижевном гласнику*, у: *Српска музичка сцена*, прир. А. Матовић, М. Милин, Н. Мосусова и К. Томашевић, гл. и одг. ур. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995, 224–238.
10. *Fragment glasbene moderne; iz pisem Slavku Ostercu. Аутор: Драгошин Цвејко, издавач: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Љубљана 1988*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 16–17, Нови Сад 1995, 277–279.
11. *Најсирџији приказ музичке теорије. Дејан Десић, Теорија музике, Завод за уџбенике и наставна средства, Библиотека „Посебна издања“, Београд 1997, 319 страна*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 20–21, Нови Сад 1997, 215–218.

12. *Značajan doprinos domaćoj muzičkoteorijskoj literaturi. O knjizi Dejana Despića: „Harmonija sa harmonskom analizom“*, izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd 1997, Reč, Beograd, januar / februar 1999, god. VI, br. 53 / 54, 209–215.
13. *Српска њијанистикиња Јованка Стјојковић*, Темишварски зборник, 3, Матица српска, Нови Сад 2002, 51–62.
14. *Крајика Оксфордска историја музике*, Музикологија, 2, Београд 2002, 302–317.
15. *Војислав Вучковић у Српском књижевном гласнику*, у: *Стјо годинна Српског књижевног гласника: аксиолошки аспекти традиције у српској књижевној периодици*, ур. С. Тутњевић и М. Недић, Матица српска – Институт за књижевност и уметност (Серија: Историја српске књижевне периодике, 14), Нови Сад – Београд 2003, 213–224.
16. *Музикографија Српског књижевног гласника и идеологија југословенства*, Музикологија, 4, Београд 2004, 39–59.
17. *Музички критичар Густав Михел*, Музикологија, 4, Београд 2004, 167–195.
18. [Коаутор Хранислав Ђурић], *Андрејевић, Теодор Тоша Аустралијанац; Београдац Јован; Бинички Мирослава (Frieda Blanke); Бинички Стјанислав И.; Блажек Дражушин*, у: *Српски биографски речник*, књ. I: А – Б, Матица српска, Нови Сад 2004, 167–168, 493, 547–548, 548–549, 575.
19. *Ашанасијевић, Славка Алозија; Барић, Александар; Брож Милош*, у: *Српски биографски речник*, књ. I: А – Б, Матица српска, Нови Сад 2004, 298–299, 422, 825.
20. *Положај авангарде у српској музичкој критици и есејистици прве половине XX века – Српски књижевни гласник*, Музикологија, 5, Београд 2005, 289–306.
21. *Рецепција европске музике у музичкој критици Српског књижевног гласника (1901–1941)*, Научни састанак слависта у Вукове дане, књ. 34/2, Београд 2005, 213–224.
22. *Савремена музичка историографија и проблеми методолошког приступа*, Музикологија, 5, Београд 2005, 347–389.
23. *Српски књижевни гласник и национална уметничка музика*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 32–33, Нови Сад 2005. [2006], 101–116.
24. *Српска музичка критика и есејистика XIX и прве половине XX века као предмет музиколошких истраживања*, Музикологија, 6, Београд 2006, 317–342.

25. *Српски књижевни гласник и пољска уметничка музика*, у: *110 година полонистике у Србији*, ур. П. Буњак, Славистичко друштво Србије, Београд 2006, 243–256.
26. [Коаутор Милица Гајић], *Вучковић Војислав*; [коаутор Ирена Грицкат-Радуловић], *Грицкаји, Зинаида Григорјевна*, у: *Српски биографски речник*, књ. 2: В – Г, Матица српска, Нови Сад 2006, 538–540, 813–814.
27. *Проблем националног сџила у најисима Милоја Милојевића*, *Музикологија*, 7, Београд 2007, 231–244.
28. *Српска музичка критика и публицистика у XIX веку (1825–1918)*; и на енглеском, у преводу Ранке Гашић: *Serbian Music Criticism and Music Writing in the 19th Century (1825–1918)*, у: *Aspects of Greek and Serbian Music*, Ed. K. Romanou, Edition Orpheus – M. Nikolaidis and Company Co Music House, Athens 2007, 25–38, 271–284.
29. *Литература о музици код Срба између светских ратова (1918–1941)*; и на енглеском, у преводу Ранке Гашић: *Serbian Music Writings Between the World Wars (1918–1941)*, у: *Aspects of Greek and Serbian Music*, Ed. K. Romanou, Edition Orpheus – M. Nikolaidis and Company Co Music House, Athens 2007, 93–106, 335–366.
30. *Дескашев, Стеван; Драгужиновић, Бранко М.; Драгужиновић (рођена Леви) Мерима (Мирјам-Мери); Ђурић-Клајн (Рибникар) Стана*, у: *Српски биографски речник*, књ. 3: Д – З, Матица српска, Нови Сад 2007, 172–174, 388, 390, 662–663.
31. *Сџарија српска музичка критика: канон, постојак, просветитељска тенденција*, *Музикологија*, 8, Београд 2008, 185–202.
32. *Музички гласник (1922): естетички и идеолошки аспекти*, *Музикологија*, 9, Београд 2009, 97–111.
33. *Јанковић Душан М; Јенко Даворин*, у: *Српски биографски речник*, књ. 4: Ј – Ка, Матица српска, Нови Сад 2009, 280–281, 383–384.
34. *Андрејевић Теодор-Аустралијанац; Аћанасијевић Славка Алојзија*; *Српска енциклопедија*, том I, књ. 1, Матица српска – Српска академија наука и уметности – Завод за уџбенике, Нови Сад – Београд 2010, 217, 370–371.

Остали текстови / Other texts

35. *Сџранице за сценске уметности и музику. Издавач: Матица српска, Нови Сад 1987. Нови часописи*, Политика, 1. VIII 1987, год. LXXXIV, бр. 26.517; *Култура – уметност – наука*, год. IX, бр. 412, 12.
36. *Књига какву немамо. Власимир Перичић: „Инструментални и вокално-инструментални контрајункти“*; издавач: Универзи-

- иетї уметнїстїи*, Београд, 1987, Политика, 3. X 1987, год. LXXXIV, бр. 26.580; Култура – уметност – наука, год. IX, бр. 421, 12.
37. *Животї и дело Петїра Коњовића*. Зборник радова, издавач: САНУ, Београд, 1989, Политика, 2. XII 1989, год. LXXXVI, бр. 27.355; Културни додатак, год. XX, бр. 97, 19.
38. *Животї и дело Стевана Христїића*. Зборник радова, издавач: САНУ, Београд 1991, Политика, 15. VI 1991, год. LXXXVIII, бр. 27.905; Култура – уметност – наука, год. XXI, бр. 177, 20.
39. *Зборник радова о Тихомиру Остојићу*, Pro musica, 147, Београд, јануар 1992, 27.
40. *Шо као музички критичар*. Џорџ Бернард Шо: „О музици“; превод: Ђура Јакшић; издавач: „Нолић“, Београд, 1991, Политика, 11. I 1992, год. LXXXIX, бр. 28.111; Култура – уметност – наука, год. XXII, бр. 204, 17.
41. *Значајни музички уџбеници*. Властїимир Перичић: „Вокални контрапункт“ и Мирјана Живковић: „Инструментални контрапункт“, Политика, 13. III 1993, год. XC, бр. 28.528; Култура – уметност – наука, год. XXXVI, бр. 50, 14.
42. *Уз двадесетїи број Свезака Машице српске*, Задужбина, Београд, јули 1992, год. V, бр. 18, 13.
43. *Непресахли извори*. Грамофонска плоча у издању ППП РТБ у сарадњи са Вуковом задужбином и Музиколошким институтом САНУ, Политика, 3. VIII 1992, год. LXXXIX, бр. 28.312; Култура – уметност – наука, год. XXXVI, бр. 16, 20.
44. *Нови Звук*. Друџи број интернационалног часописа за музику, Политика, 4. IV 1994, год. XCI, бр. 28.903, 17.
45. *Хајек о музици и музичарима*. Приређивач: Олга Јовановић; издавач: Меморијал „Емил Хајек“, Факултетїи музичке уметнїстїи, Београд, 1993, Политика, 6. VIII 1994, год. XCI, бр. 29.024; Култура – уметност – наука, год. XXXVIII, бр. 70, 18.
46. *Значајан допринос музичкој култури*. Корнелије Станковић: *Православно црквено појање у Србској народа I–III*, Београд – Нови Сад 1994; *Ненад М. Барачки: Ношњи зборник српског народног црквеног појања по карловачком напеву*, Крагујевац 1995. Фототипијска издања приредила др Даница Петровић, Задужбина, Београд, јун 1995, год. VIII, бр. 30, 11.
47. *Петар Коњовић – сећања, записи и писма*. Лейосава Кљаић, Педагошка академија „Жарко Зрењанин“, Сомбор б. з., Задужбина, Београд, јун 1996, год. IX, бр. 34, 13.
48. *Још увек завидимо талентима*. Разговор са Станојлом Рајичићем, Књижевне новине, Београд, 15. IV 1997, год. XLIX, бр. 950, 6.

49. *Сћанојло Рајичић (1910–2000)*. In memoriam, Pro musica, 163, Београд, јул – август – септембар 2000, 42.
50. *Сећање: Сћанојло Рајичић (1910–2000)*, Музикологија, 1, Београд 2001, 165–169.
51. *Рецејија евројске музике у Срјском књижевном гласнику 1901–1941*, у: *Књига резимеа 34. међународног научног састјанка слависћа у Вукове дане*, ур. Б. Ђорђевић, Међународни славистички центар Филолошког факултета, Београд 2004, 47–48.
52. Ivana Medić, *Klavirska muzika Vasilija Mokranjca*, Studentski kulturni centar (Edicija „Muzika“), Beograd 2004, str. [118]. (Извод из рецензије.)
53. *Композитор и критика: значај Срјског књижевног гласника (1901–1941) у историји срјске музике*, у: *Композитор и његово окружење*. Међународни научни скуп. Поводом два јубилеја: 175-годишњице Корнелија Станковића и 150-годишњице Стевана Стојановића Мокрањца, 9–11. новембар 2006. Апстракти, ур. Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ – Матица српска, Београд – Нови Сад 2006, 4; на енглеском: стр. 10.
54. *Преминуо Милош Велимировић*, Политика, 20. V 2008, год. CV, бр. 33.954, 16.*

Уреднички послови / Editorial work

55. *Ко је ко у Србији '91*. Biografski leksikon. „Bibliofon“, Beograd 1991. (Коселектор и уредник за класичну музику, музикологију и музичку критику: А. Васић; написао 191 биографију музичара и филолога.)
56. *Ко је ко у Србији '95. Intelktualna, umetnička, politička, finansijka, vojna, sportska elita Srbije*. Biografski leksikon. „Bibliofon“, Beograd 1991. (Коселектор и уредник за класичну музику, музикологију и музичку критику: А. Васић; редиговао све музичке биографије.)
57. *Ко је ко у Србији '96. Intelktualna, umetnička, politička, finansijska, vojna, sportska elita Srbije*. Biografski leksikon, „Bibliofon“, Beograd 1996. (Коселектор и уредник за класичну музику, музикологију и музичку критику: А. Васић; редиговао све музичке биографије.)
58. Igor Stravinski, *Hronika moga života*. Autobiografija. Prevod i pogovor: Konstantin Babić. Drugo, pregledano i ispravljeno izdanje priredio i uredio Aleksandar Vasić. Društvo lepih umetnosti „Artist“ (Biblioteka „Musica viva“), Beograd 2005.

* Исто у: Ton, Beograd, jul 2008, god. XII, br. 41, 2.

59. Петроније Арбитер, *Сатирикон*. Превод с латинског, предговор и објашњења: Радмила Шалабалић. Друго издање приредио и уредио Александар Васић. Друштво лепих уметности „Артист“ (Библиотека „Антика“), Београд 2007.
60. Вера Брјанцева, *Детинство и младост Сергеја Рахмањинова*. С руског превела Јелена Кусовац. Редактор превода, уредник и приређивач: Александар Васић. „Артист“ (Библиотека „Musica viva“), Београд 2008.

Музичке критике / Music criticism

1. *Солидно извођење. „Мадам батшерфлај“ са Аном Тил у главној улози*, Политика, 14. IV 1986, год. LXXXIII, бр. 26.051, 13.
2. *Изванредни солисти. Вердијев „Трубадур“ са Радмилом Бакочевић, Ружом Посиши и Карлом Бинијем у главним улогама*, Политика, 18. IV 1986, год. LXXXIII, бр. 26.055, 13.
3. *Слојевити музички израз*, Политика, 24. IV 1986, год. LXXXIII, бр. 26.061, 16. (Критички приказ премијерног извођења балета *Јелисавића* Зорана Ерића, Балет Народног позоришта у Београду, 21. IV 1986.)
4. *Једноставна изра. Нове камерне композиције Душана Бољдановића и Милоша Раичковића*, Политика, 5. V 1987, год. LXXXIV, бр. 26.429, 10.
5. *Права камерна музика. Концерт Ксеније Јанковић и Игора Ласка у дворани Коларчевог универзитета*, Политика, 20. V 1987, год. LXXXIV, бр. 26.444, 13.
6. *У просторима традиције. Концерт Ксеније Јанковић и Александра Маџара у Галерији САНУ у Београду*, Политика, 2. VII 1987, год. LXXXIV, бр. 26.487, 14.
7. *Сигурно и надмоћно. Концерт Андреа Инхоф и Александра Павловић у Атријуму Народног музеја у Београду*, Политика, 4. VIII 1987, год. LXXXIV, бр. 26.520, 12.
8. *Добар учинак добре школе*, Политика, 14. VIII 1987, год. LXXXIV, бр. 26.530, 12. (Критика пијанистичког реситала љубљанске уметнице Татјане Огњановић, Атријум Народног музеја у Београду, 9. VIII 1987.)
9. *Млади уметници и стара дела. Концерт Иване Појарић, Јованке Ристић и Марине Милић у Народном музеју у Београду*, Политика, 25. VIII 1987, год. LXXXIV, бр. 26.541, 12.
10. *Изазов за солисте. Концерт Камерног оркестра Горње Нормандије*, Политика, 2. IX 1987, год. LXXXIV, бр. 26.549, 14.

11. *Разумевање сџила. Хроника БЕМУС-а. Концертн камерног дуа Мекензи – Вер у Народном музеју у Београду, Политика, 11. X 1987, год. LXXXIV, бр. 26.588, 14.*
12. *Родољубље као инспирација. Хроника БЕМУС-а. Концертни Уметничког ансамбла ЈНА и камерног дуа Маја Јокановић – Маријан Мика, Политика, 14. X 1987, год. LXXXIV, бр. 26.591, 16.*
13. *Лоше, па још лошије. Поводи, Политика, 16. X 1987, год. LXXXIV, бр. 26.593, 14.*
14. *Сџилски плурализам. Трагања у домену боје музичког звука. Трибина музичког стваралаштва Југославије у Опатији, Политика, 14. XI 1987, год. LXXXIV, бр. 26.622; Култура – уметност – наука, год. IX, бр. 427, 12.*
15. *Лако музичко шџиво. Оперска премијера у Београду. Салијеријев „Фалстаф“ на Коларчевом народном универзитету, Политика, 3. XII 1987, год. LXXXIV, бр. 26.639, 13.*
16. *Складан камерни дуо, Политика, 4. I 1988, год. LXXXV, бр. 26.668, 10. (Критика концерта виолисте Дејана Млађеновића уз клавирску сарадњу Татјане Шурев, Сала Београдске филхармоније, 22. XII 1987.)*
17. *Наша музика и ми. Концертн Београдске филхармоније; диригентн Младен Јаџушић; солистна Невена Појовић, Политика, 12. I 1988, год. LXXXV, бр. 26.676, 10.*
18. *Опречни пијанистички нерв. Концертни Марије Ђукић и Маје Рајковић, Политика, 19. II 1988, год. LXXXV, бр. 26.714, 11.*
19. *Уиџран камерни састав. Концертн трија „Les Vachanales“ у Народном музеју у Београду, Политика, 3. III 1988, год. LXXXV, бр. 26.727, 11.*
20. *Таленати за крхкостн. Концертн пијанисткиње Лидије Станковић, Политика, 7. III 1988, год. LXXXV, бр. 26.731, 10.*
21. *Све било је исто. Концертн дуа Иван Мониџети (виолончело) – Смиљка Исаковић (чембало), Политика, 15. III 1988, год. LXXXV, бр. 26.739, 15.*
22. *Трагања на линији алтернативе. Фестивал савремене музике у Новом Саду. Музика данас, Политика, 2. IV 1988, год. LXXXV, бр. 26.757; Култура – уметност – наука, год. XXXI, бр. 13, 10.*
23. *Наглашена пашетика. Концертн пијанисткиње Ширли Ен Сеџен, Политика, 26. V 1988, год. LXXXV, бр. 26.809, 11.*
24. *У понедељак, 25. новембра 1991. године, у Аџријуму Народного музеја у Београду, одржан је концертн Камерног оркестра „Musica viva“. Солистни су били: Оливера Ђурђевић, чембало, Александра Ивановић, мецософран, Јасмина Гавриловић, електричне оргуље, Дејан Куленовић, обоа, и Младен Ђорђевић, тируба. Дириџо-*

- вала је Бојана Маџоркић-Ивановић. Осврти Александра Васића. (Емитовано, под наведеним насловом, 29. XI 1991, на Трећем програму Радио Београда.)
25. Београдска филхармонија, диригент *Игор Головчин* из Русије и *ијаниста Александар Шандоров* из Београда, Велика дворана Коларчеве задужбине у Београду. (Критички приказ концерта одржаног фебруара 1992. Емитовано, под наведеним насловом, 8. III 1992. на Другом програму Телевизије Београд, у музичком магазину *Subito* аутора и уредника Јелене Ђ. Симоновић.)
 26. XXIV БЕМУС. (Критички приказ програма и концепције XXIV БЕМУС-а; емитовано 16. X 1992, на Другом програму Телевизије Београд, у магазину из културе *Култи*, аутора и водитеља Зорице Бечановић-Николић.)
 27. Сјајно музичко вече. Реситал *ијанисткиње Наташе Вељковић* у двористи *Капетан-Мишиног здања* у Београду, Политика, 26. VII 1993, год. ХС, бр. 28.660, 13.
 28. Успешан деби. Реситал *ијанисткиње Биљане Горуновић*, Политика, 2. IX 1993, год. ХС, бр. 28.698, 17.
 29. Изванредни солисти. Хроника 25. БЕМУС-а. Концерт *оркестра „Camerata Academica“* и *флаутисте Љубише Јовановића*, Политика, 12. X 1993, год. ХС, бр. 28.738, 17.
 30. Време младих и успешних. Завршен 25. БЕМУС. Три концерта *оркестра из Београда, Новог Сада и Бугије, диригенти М. Јагушић, Н. Цвијановић и Б. Ђуровић*, Политика, 21. X 1993, год. ХС, бр. 28.747, 16.
 31. Достојан завршетак. Београдска филхармонија и *А. Рудин (Русија); Хор „Обилић – Крсмановић“* и *Д. Мајић-Маровић*, Политика, 4. XI 1993, год. ХС, бр. 28.761, 18.
 32. Музика и немајнина. Концерт *Огњена Појовића*, трија *„Amoroso“* и *Марије Ђукић* у Галерији САНУ и СКЦ, Политика, 25. XI 1993, год. ХС, бр. 28.782, 16.
 33. Дуо *гитарара*, освежење сезоне. Концерт *Ширин Кадиrove, Вере Огризовић, Владимира Николића, Николе Алексића и Истаре Печвари*, Политика, 11. XII 1993, год. ХС, бр. 28.795, 21.
 34. Енглески *пријатељ*. Концерт *виолончелисте Грејема Воштерхауса* и *ијанисте Александра Вујића*, Политика, 25. XII 1993, год. ХС, бр. 28.809, 16.
 35. Промоција *талената*. Поводи. 750 концерта у Галерији САНУ, Политика, 18. I 1994, год. ХС, бр. 28.827, 16.
 36. Успешан *повратак*. Концерт *ијанисткиње Јованке Ристић-Тоћ* у Галерији САНУ, Политика, 30. I 1994, год. ХС, бр. 28.839, 15.

37. *Камерна лирика. Ауторски матине Вере Миланковић у Коларчевој задужбини*, Политика, 20. II 1994, год. ХСI, бр. 28.860, 17.
38. *Као један. Концерт дувачког квинтета „Amadeus“ у Галерији САНУ у Београду*, Политика, 25. II 1994, год. ХСI, бр. 28.865, 16.
39. *Од школе до креативности. Реситал пијанисткиње Јованке Вишекруна у Галерији САНУ*, Политика, 6. V 1994, год. ХСI, бр. 28.932, 14.
40. *Младалачке вибрације. Концерт Владимира Цвијића и Огњена Појовића у Галерији САНУ*, Политика, 29. VI 1994, год. ХСI, бр. 28.986, 15.
41. *Чиста поезија. Реситал пијанисткиње Наташе Вељковић у Коларчевој задужбини. Хроника БЕМУС-а*, Политика, 12. X 1994, год. ХСI, бр. 29.091, 20.
42. *Нека фантастична деца. Концерт шесторо најмлађих музичара, у организацији Галерије САНУ и Градске скупштинe*, Политика, 1. XII 1994, год. ХСI, бр. 29.139, 16.
43. *Veče visokog profesionalizma. О koncertu pijanistkinje Marije Đukić*, Реč, Београд, јануар 1998, год. V, бр. 41, 191–193.
44. *Talenat u usponu*, Реč, Београд, новембар 1998, год. V, бр. 51, 59–68. (О пијанисти Владимиру Милошевићу.)

мр Биљана Милановић
музиколог, истраживач-сарадник

Биљана Милановић, музиколог, дипломирала је на Факултету музичке уметности у Београду, са темом из области националне музичке историје, под менторством професора Властимира Перичића (1992), а на истом факултету је одбранила магистарску тезу *Миленко Пауновић – два модалитета стваралаштва* под менторством др Роксанде Пејовић (2004).

Основне области њеног досадашњег изучавања су: српско музичко наслеђе прве половине XX века, музичко-драмски и симфонијски жанрови, проблематика музичке драматургије, теоријски аспекти модернизма у различитим културолошким и интердисциплинарним контекстима. Последњих година посвећена је изучавању музике Балкана у оквирима студија културе, а посебно критике постколонијалних дискурса и балканизма, као и теоријама о колективним идентитетима, национализму, етницитету, маргиналности и проблемима њихове примене у музикологији.

Текстови, студије и прикази Биљане Милановић објављени су у научним и стручним часописима и у зборницима радова са националних и интернационалних симпозијума, на српском, енглеском, француском и грчком језику. Њен магистарски рад, који припрема за штампу, представља опсежну монографску студију о до сада готово непознатом композитору и писцу Миленку Пауновићу, засновану на компаративном сагледавању музичког и књижевног стваралаштва аутора.

Била је члан билатералног пројекта *Serbian and Greek music. A comparative study* (2005–2007) Музиколошког института САНУ и Одељења за музику Универзитета у Атини, који је резултирао опсежном књигом *Aspects of Greek and Serbian Music* на српском, грчком и енглеском језику, са објављеним студијама свих сарадника на пројекту. Два рада објавила је и у књизи *A Patch to Western Music History. Serbian and Greek Art Music* (Intellect Books, Bristol, UK, Chicago, USA, 2009), групе аутора из Србије и Грчке. У оквиру пројекта *Проучавање, редиговање и објављивање српске музичке баштине* Одељења за сценске уметности и музику Матице српске у Новом Саду припремила је издање партитуре *Прве југословенске симфоније – На Лићару* Миленка Пауновића (2009).

Током 2000–2001. била је стручни уредник часописа *Pro musica*. Члан је уредништва часописа *Музикологија*, од његовог оснивања (2001). Члан је Управног одбора Музиколошког друштва Србије, од његовог оснивања (2006).

Biljana Milanović, M.A.
Musicologist, Research Assistant

Biljana Milanović, musicologist, graduated from the Faculty of Music Art in Belgrade, her graduation paper being from the area of national music history (tutored by Professor V. Peričić, 1992). She completed her Master's degree at the same faculty: *Milenko Paunović – two modalities of creative work* (mentor: Professor R. Pejović, 2004).

The basic fields of her research so far have been Serbian music heritage in the first half of the 20th century, music-drama and symphony genres, issues in music dramaturgy, and theoretical aspects of modernism in different cultural and interdisciplinary contexts. In the past few years she has been dedicated to researching music within the fields of culture, postcolonial criticism and Balkan studies. Her latest interests are connected with the theoretical and practical study of collective identities in music, particularly nationalism and ethnicity.

She has published texts, studies, and reviews in scientific and expert journals, and in collections of texts and literature connected with Serbian and international scientific congresses – in Serbian, English, French and Greek. Her master's thesis is dedicated to the so-far almost unknown composer and writer Milenko Paunović, based on comparative insight into the music and literary works of this author.

She was a member of the bilateral project *Serbian and Greek music. A comparative study* (2005–2007) of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts and the Music Department of the University in Athens, the result of which is the book *Aspects of Greek and Serbian Music* in Serbian, Greek and English. With a group of authors from Serbia and Greece she has also published another book *A Patch to Western Music History. Serbian and Greek Art Music* (Intellect Books, Bristol, UK, Chicago, USA, 2009).

Within the project *Studying, editing and publishing Serbian music heritage* of the Board for Stage Art and Music of Matica srpska in Novi Sad she prepared the edition of the score *The First Yugoslav Symphony – at Lipar* by Milenko Paunović (2009).

She was an expert editor of the magazine *Pro musica* (2000–2001). She has been a member of the editorial board of the journal *Musicology* since its foundation (2001); and a member of the Management Board of the Musicological Society of Serbia since its foundation (2006).

Библиографија / Bibliography

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

1. *Вокална лирика Миховила Лоџара*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 12–13, Нови Сад 1993, 137–148.
2. *Последњи изданици српског националног романтизма у ојусу Љубомира Бошњакковића*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 14, Нови Сад 1994, 151–157.
3. *Црквена музика у Српској великој гимназији у Новом Саду*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 15, Нови Сад 1994, 87–96.
4. *Љубав и духовности сједињени у музици*, Pro musica, 152, Београд 1994, 26.
5. *Тумачи разноврсне музичке литературе*, Pro musica, 156, Београд 1995, 31.
6. *Заоставиштина композитора Радомира Петровића*, Свеске Матице Српске – Грађа и прилози за културну и друштвену историју, 27, Серија уметности, 7, Нови Сад 1995, 29–33.
7. *Улога Вагнерових идеја у музичким драмама Миленка Пауновића*, у: *Српска музичка сцена*, зборник радова, прир. А. Матовић, М. Милин, Н. Мосусова и К. Томашевић, гл. и одг. ур. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995, 173–181.
8. *„Собарева мејла“ – блискости са евројском авангардом*, у: *Композиторско стваралаштво Милоја Милојевића*, зборник радова, прир. М. Милин, ур. В. Перичић, Београд 1996, 262–277.
9. *Звучна издања савремене српске музике*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 20–21, Нови Сад 1997, 218–228.
10. *Бајка у музичко-сценском ојусу Петра Крстића*, у: *125 година Народног позоришта у Београду*, зборник радова, ур. С. Рајичић, САНУ (Научни скупови, књ. LXXXVI, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 4), Београд 1997, 373–379.
11. *Снимци два инструментална концерта Стјанојла Рајичића*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 22–23, Нови Сад 1998, 180–185.
12. *Српска музика између два светска рата у контексту раслојавања културе*, Мокрањац, 1, Неготин 2000, 46–51.
13. *Евројско фестивалско лето 2000*, Pro musica, 163, Београд 2000, 7–9.
14. [Коаутор Јелена Јовановић], *Присутии оживљавању сеоског народног певања у Србији*, Pro musica, 164, Београд 2000, 36–38.

15. *Проучавање српске музике између два светска рата: од теоријско-методолошког плурализма до интегралне музичке историје*, Музикологија, 1, Београд 2001, 49–92.
16. *Научни скуп поводом стогодишњице рођења Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића*, Нови Звук, 18, Београд 2001, 131–132.
17. *Миленко Пауновић и српска музичка традиција*, у: *Јосиф Маринковић (1851–1931). Музика на раскршћу два века*, зборник радова, ур. Т. Марковић, Раднички дом „Јован Веселинов Жарко“, Нови Бечеј 2002, 85–96.
18. *Особености драмског и музичко-драмског стваралаштва Миленка Пауновића*, Мокрањац, 4, Неготин 2002, 22–28.
19. *Значај и улога прејиске у осветљавању личности и стваралаштва Миленка Пауновића*, Музикологија, 2, Београд 2002, 27–55.
20. *Живојин Здравковић (1914–2001)*, Музикологија, 2, Београд 2002, 323–325.
21. *Пауновићева драма „Ченџић ага“ и однос према изворима*, Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, 30–31, Нови Сад 2004, 81–95.
22. *Драматуршке особености зрелог симфонијског стваралаштва Василија Мокрањца*, у: *Животи и дело Василија Мокрањца*, зборник радова, ур. Н. Мосусова, СОКОЈ / МИЦ, Београд 2005, 35–44.
23. *Дело и делатности Михаила Вукдраговића и Марка Тајчевића*, Музикологија, 5, Београд 2005, 405–408.
24. *Стваралаштво Јосипа Славенског – прилог тумачењу опису као јединственог дела*, у: *Јосип Славенски и његово доба*, зборник радова, ур. М. Живковић, СОКОЈ / МИЦ – Музиколошки институт САНУ – Факултет музичке уметности, Београд 2006, 141–149.
25. *Контекстуализација раног модернизма у српској музици на примеру два остварења из 1912. године*, Музикологија, 6, Београд 2006, 251–266.
26. *Интернационални музиколошки симпозијум „Ђеорђе Енеску“*, Букурешти, 9–10. септембар 2005, Музикологија, 6, Београд 2006, 442–446.
27. *Уметности Миленка Пауновића од идентификације са Вагнеровим достигнућима до сопственог уметничког израза*, у: *Вагнеров сис „Опера и драма“ данас*, зборник радова, ур. С. Маринковић, Матица српска, Нови Сад 2006, 137–146.
28. *Рецепција „Прве југословенске симфоније“ Миленка Пауновића (1889–1924)*, у: *Историја и мистерија музике. У част Роксанде Пејовић*, зборник радова, ур. И. Перковић-Радак, Д. Стојановић-Новичић и Д. Лајић-Михајловић, Факултет музичке уметности (Музиколошке студије – Монографије, св. 2/2006), 337–346.

29. *Стеван Стојановић Мокрањац и аспекти етничности и национализма*, у: *Мокрањац на дар. Прошетиа – чудних чуда кажу – 150 година, 1856–2006*, ур. И. Перковић-Радак и Т. Поповић-Млађеновић, Факултет музичке уметности („Музиколошке студије – Монографије“, св. 1/2006) – Дом културе „Стеван Мокрањац“, Београд – Неготин 2006, 33–53.
30. *Stevan Stojanović Mokranjac et l'aspects de l'ethnicité et du nationalisme*, *Études Balkaniques (Recherches interdisciplinaires sur les mondes hellénique et balkanique)*, 13, Paris 2006, 147–170.
31. *Analogies between the Works of George Enescu and Modern Serbian Composers (A Contribution to the Intercultural Studying of the Modern Musical Traditions of South-East Europe)*, in: *Festivalul Internațional „George Enescu“ – Simpozionul Internațional de Muzicologie „George Enescu din perspectivă contemporană, Bucarești, 9–11. 09. 2005*, Ediție coordonată de Laura Manolache și Liliana Birnat, Editura Muzicală, Bucarești 2006, 111–118.
32. „Тајчевић, Марко”, у: *Срби који су обележили XX век. Пет стотина личности*, биографски лексикон, гл. ур. Милена Милановић, уредник за музику М. Милин, Београд 2006, 517. (Паралелно штампано на енглеском језику, превод: ауторка и Даница Ђокић.)
33. *Serbian Musical Theatre from the Mid-19th Century until the Second World War / Српско музичко позориште од средине XIX века до Другој светској рати*, у: *Aspects of Greek and Serbian Music*, Ed. by Katy Romanou, Edition Orpheus – M. Nikolaidis and Company Co Music House, Athens 2007, 1–15, 253–270.
34. *Features of the Serbian Symphony in the First Half of the 20th Century / Особености српског симфонијског стваралаштва прве половине XX века*, у: *Aspects of Greek and Serbian Music*, Ed. by Katy Romanou, Edition Orpheus – M. Nikolaidis and Company Co Music House, Athens 2007, 39–52, 285–296.
35. *Колективни идентитети и музика*, Музикологија, 7, Београд 2007, 119–134.
36. *Οι σέρβοι συνθέτες του πρώτου ημίσεως του 20ού αιώνας και το επινόημα των Βαλκανίων* (Српски композитори прве половине XX века и замишљање Балкана), *Πολυφωνία*, 12, Атина 2008, 55–65.
37. *Orientalism, Balkanism and Modernism in Serbian Music of the First Half of 20th century*, in: *Rethinking Musical Modernism*, Ed. Dejan Despić and Melita Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts (Academic Conferences, Vol. CXXII, Department of Fine Arts and Music, Book 6) – Institute of Musicology, Belgrade 2008, 103–114.
38. *Balkans as the Cultural Sign in Serbian Music of the First Half of the 20th Century*, Музикологија, 8, Београд 2008, 17–26.

39. *Works of Georges Enescu and Serbian Composers in the Intercultural Studies of Modern Musical Traditions of Southeastern Europe*, Music and Society in Eastern Europe, 3, 2008, 69–76.
40. Вокална лирика Миховила Лоџара у: *Allegretto giocoso. Сиваралачки ојус Миховила Лоџара* (ур. Роксанда Пејовић), Факултет музичке уметности (Музиколошке студије – Монографије, св. 8/2008), 2008, 141–149.
41. „Е. Humperdink, *Ivica i Marica*”; „Ž. Bize, *Karmen, Skupljači biser-a*”; „F. Pulank, *Tirezijeve dojke, Razgovor Karmelićanki*”; „Đ. Majerber, *Robert Demon; Hugenoti*”; „K. M. fon Veber, *Čarobni strelac*”; „F. Alevi, *Jevrejka*”, у: *Operski leksikon*, ur. G. Dragović, Univerzitet umetnosti, Beograd 2008, str. 434–437, 350–357, 646–651, 122–129, 116–121, 174–177.
42. *Serbian Musical Theatre from the Mid-19th Century until World War II* in: *Serbian and Greek Art Music A Patch to Western Music History*, Edited by Katy Romanou, Intellect Books & University of Chicago Press, Bristol(UK)–Chicago(USA) 2009, p.p. 15–32.
43. *Features of the Serbian Symphony in the First Half of the 20th Century* in: *Serbian and Greek Art Music A Patch to Western Music History*, Edited by Katy Romanou, Intellect Books & University of Chicago Press, Bristol(UK)–Chicago(USA) 2009, p.p. 55–67.
44. Приређивач издања и писац уводне студије: Миленко Пауновић, *Прва југословенска симфонија – На Лишару*, оркестарска партитура (прир. Б. Милановић), Матица српска, Одељење за сценске уметности и музику, Нови Сад, 2009. – (XVI, 170 стр.); Предговор/ Foreword, V–XIV.
45. *Часопис Музика као заснудник југословенско-чехословачких музичких веза на измаку друге деценије 20. века у: Праг и студентски композиције из Краљевине Југославије. Поводом 100-годишњице рођења Станојла Рајичића и Војислава Вучковића*, Мелита Милин и Мирјана Веселиновић-Хофман (ур), Музиколошко друштво Србије, Београд 2010, 143–162.

мр Растко Јаковљевић
етномузиколог, истраживач-сарадник

Растко Јаковљевић је рођен 1981. године у Панчеву. Завршио је средњу музичку школу „Јован Бандур“ – Панчево, смер теорије музике и соло певања. Факултет музичке уметности у Београду уписао је 2000. године и дипломирао на катедри за етномузикологију са радом *Електрофолклор: Археолошко музичко мишљење у шехномузици* (2007), под менторством проф. др Димитрија О. Големовића. Последипломске студије (M.Phil.) завршио је на Универзитету у Дараму (Durham University, Велика Британија), где је сарађивао са др Енди Нерсесијаном (Andy Nercessian), а тренутно ради на докторској дисертацији под називом *Marginal Music: A Study on Musical Identities of the Bagpipe Tradition in Serbia* (Маргинална музика: Студија о музичким идентитетима џајгашке традиције у Србији), под менторством проф. др Мекса Педисона (Max Paddison) и др Сајмона Милса (Simon Mills).

Своја истраживања усмерио је на традиционалну музику Балкана, на проблеме универзалног и архетипског у музици, студије културе, популарне музике, интердисциплинарних истраживања и методологија, као и апликативне етномузикологије. Најновија истраживања обухватају проблеме маргинализације и процеса идентификације традиционалног музичког субјекта у контексту глобализма, са посебним освртом на поларизацију и контекстуализацију јавног и приватног живота традиционалних музичара.

Текстове је објављивао у научним и стручним часописима, зборницима радова, као и у дневној штампи. Одржао је низ стручних предавања у којима се бавио карактеристикама инструменталне традиционалне музичке праксе, а бавио се и педагошким радом. У оквиру самосталних и кооперативних теренских истраживања истраживао је традиционалну музику појединих региона Србије (Банат, централна и југоисточна Србија). Сарадник је на бројним пројектима из области културе.

Члан је међународног удружења етномузиколога (ICTM), Краљевске музичке асоцијације Велике Британије (RMA) и Српског етномузиколошког друштва (СЕД). Стипендиста је Универзитета у Дараму и Фонда Принцезе Јелисавете Карађорђевић. Као истраживач-сарадник у Музиколошком институту САНУ поред главног пројекта сарађује и на пројектима дигитализације звучног архива, као и на билатералном пројекту Мађарске и Српске Академије наука.

Rastko Jakovljević, M.Phil.
Ethnomusicologist, Research Assistant

Rastko Jakovljević was born in Pančevo in 1981. He finished “Jovan Bandur” secondary music school in Pančevo, department of Music Theory and Solo Singing. He went on to graduate in ethnomusicology from the Department of Ethnomusicology, Faculty of Music Art in Belgrade, with the topic: *Electrofolklore: Archetypal Musical Thinking in Techno Music*, under the supervision of Professor Dimitrije O. Golemović, Ph.D. (2007), later completing further postgraduate studies (M.Phil.) at Durham University, Great Britain, where he worked with dr Andy Nercessian. He is presently working on his doctoral thesis *Marginal Music: A Study of Musical Identities in the Bagpipe Tradition of Serbia*, supervised by Prof. dr Max Paddison and dr Simon Mills.

His research is directed towards the traditional music of the Balkans, problems of the universal and archetypal in music, culture studies, popular music, interdisciplinary research and methodologies, as well as applicative ethnomusicology. His latest research comprises the problems of marginalization and the process of identifying traditional music subjects in the context of globalism, with particular insight into the polarization and contextualization of the public and private aspects of traditional music and musicians.

Rastko Jakovljević has published texts in scientific and scholar journals, work collections and daily newspapers. He has given a number of lectures based on the identities of traditional instrumental music practice, while working as a teacher as well. Within independent and cooperative fieldwork, he has done extensive research of the traditional music of certain Serbian regions (Banat, central, and south-eastern Serbia), and cooperated on a number of projects in the field of culture.

He is a member of the International Association of Ethnomusicologists (ICTM) and Serbian Ethnomusicological Association (SED). He was awarded with scholarships and research support from Durham University and Princess Jelisaveta Karadorđević Foundation. As a research assistant at the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, he is currently cooperating on a bilateral project of the Hungarian Academy of Sciences and the SASA: “Serbian-Hungarian and Hungarian-Serbian cultural connections in the past and today”.

Библиографија / Bibliography

Студије, чланци / Studies, articles

1. *Структурна анализа у етнокорееологији и њена могућа примена на српско игранско наслеђе*, у: Народне игре Србије, грађа св. 24, Центар за проучавање народних игара Србије, ФМУ, Београд 2003, 210–236.
2. *Аспекти развоја вокалне праксе Великог Средишња*, монографија, у припреми.
3. *Релика прошлог: Критика архитектонике лазаричког ритуала*, у: *Историја и мистерија музике – у част Роксанде Пејовић*, Музиколошке студије – монографије, св. 2/2006, Факултет Музичке уметности, Београд 2006, 491–512.
4. *Net-o-morphia: Muzika i internet*, Muzika u digitalnom okruženju, *E-evolucija*, No. 12, CePIT, Beograd, 2006. (web izdanje: <http://www.bos.org.yu/cepit/evolucija/html/12/netomorphia.htm>)
5. *Encoding the Archetype: The Cases of Repetition and Contrast in Music*, у: *Muzikos kompanavimo principai: muzikos archetipai, 8-oji tarptautine muzikos teorijos konferencija/ Principles of music composing: Musical Archetypes, 8th Music Theory Conference*, Lietuvos muzikos ir teatro akademija – Lietuvos kompozitoriu sajunga/ Lithuanian Academy of Music and Theatre – Lithuanian Composers' Union, Vilnius 2008, 10–17.
6. [Ko-autor mr Jelena Jovanović], *Challenges and Developments in Digitalization project in the Institute of Musicology SASA, Belgrade*, in: *Technical Challenges and Developments in 21st Century Folk Music Archiving*, Institute for Musicology – Hungarian Academy of Sciences, 2008. (web izdanje: http://www.zti.hu/archivum/konferencia_2008/belgrade.pdf)
7. *Dead Public Spaces – Live Private Corners: (Re)Contextualization of Musically Public and private*, Музикологија, бр. 9, 2009, 51–64.
8. *Човек – инструменти – звук: Аспекти развоја свирале у Србији*, Зборник Матице Српске за сценске уметности и музику, бр. 41, 2009, 93–112.

Наташа Марјановић
музиколог, истраживач-сарадник

Рођена је 6. VIII 1984. у Новом Саду, где је завршила основну и средњу музичку школу „Исидор Бајић“. Студије музикологије на Катедри за музикологију Факултета музичке уметности у Београду завршила је 2009, са дипломским радом на тему „Трагови шекспировског писма у делима Енрика Јосифа – *Хамлејт* и *Смрт Стефана Дечанског*“, под менторством проф. др Мирјане Веселиновић-Хофман. У Музиколошком институту је запослена од јануара 2010. Од новембра 2010. уписана је на докторске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Од 2000. редовно учествује у активностима новосадског црквеног хора „Свети Стефан Дечански“, а од 2003. члан је Студијског хора Музиколошког института. Од фебруара 2010. диригује у црквеном хору храма Свете Тројице у Земуну.

Од 2005. укључена је у пројекат припреме *Сабраних дела Корнелија Станковића*, којим руководи др Д. Петровић. Ради на преписивању и редиговању Станковићевих мелографских записа и хармонизација српског народног црквеног појања.

У оквиру „Доситејевих дана“ које у Новом Саду организује Завод за културу Војводине, у новембру 2009. је одржала предавање: *Како је новосадска шћампа видела музички животи града у другој половини 19. века*. Рад ће бити објављен у оквиру зборника који је у припреми.

По позиву Аустријске академије наука, припремила је рад о перцепцији дела Антона Брукнера у Србији.

Укључена је у рад на *Српском биографском речнику*, у оквиру пројекта Матице српске.

Сарађује на пројекту Каталогизације и дигитализације архивске грађе у Музиколошком институту САНУ.

Nataša Marjanović
Musicologist, Research Assistant

Nataša Marjanović was born in 1984 in Novi Sad, where she completed the Elementary School and the “Isidor Bajić” Secondary Music School. She graduated from the Department of Musicology, Faculty of Music in Belgrade (2009) with the study “Traces of Shakespeare in works by Enriko Josif – *Hamlet* and *The Death of Saint Stephen of Dechani*” (mentor Professor Mirjana Veselinović-Hofman). She is employed at the

Institute of Musicology from January 2010. In November 2010 she enrolled Ph.D. studies at the Faculty of Philology, Belgrade.

She is a member of several choirs. Since 2000 she has participated in activities of the church choir “Saint Stephen of Dechani” from Novi Sad. In 2003 she also joined the Choir of the Institute of Musicology of the SASA. She leads the choir of Holy Trinity Church in Zemun.

She currently participates in a project of publishing the *Collected Works of Kornelije Stanković*, led by Prof. dr Danica Petrović. She is working on the transcription and redaction of the composer’s melographic writings and harmonization of Traditional Serbian Church Chant.

In November 2009, during “Dositej days” organized by the Department for culture of Vojvodina, she submitted a paper: “Opinions on musical life in Novi Sad in the town’s press during the second half of the 19th century”. She has written a paper about the perception of Bruckner’s creative work in Serbia (project of Austrian Academy of Science). She is also working on the *Serbian Dictionary of the National Biography* (project of Matica srpska, Novi Sad), as well as on the project of cataloging and digitizing archival material from the Institute of Musicology of the SASA.

Библиографија / Bibliography

Студије, прикази, лексикографија / Studies, reviews, lexicography

1. (Н. Салај),¹ *Кантата „Јован Дамаскин“ Сергеја Тањејева – жанровско и функционално одређење, у: Од Плаћона до Џона Зорна, Зборник студентских радова, Факултет музичке уметности, Београд 2008, 185–201.*
2. (Н. Салај), *Како је новосадска шћампа видела музички животи града у другој половини 19. века*, Нови Сад, Завод за културу Војводине, зборник у штампи.
3. (Н. Салај), Приказ књиге: Енрико Јосиф: *Миленко Живковић* (уред. академик Дејан Деспић, САНУ, Посебна издања, књ. DCLXVI, Одељење ликовне и музичке уметности, 2009), у: Зборник Матице српске за сценске уметности и музику, бр. 42, Нови Сад 2010, 160–163.
4. (Н. Салај), *Захвална за појање... Љубица Марић*, Каленић, 2, 2010, 36.

¹ Девојачко презиме Наташе Марјановић [Maiden name of Nataša Marjanović].

ОДЈЕЦИ ЈУБИЛЕЈА

ECHOES OF THE ANNIVERSARY

ПРОСЛАВА 60-ГОДИШЊИЦЕ
МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ

6. новембар 2008. године

Поводом обележавања шест деценија рада Музиколошког института САНУ, 6. новембра 2008. године у Свечаној сали САНУ приређена је академија на којој су говорили академик Димитрије И. Стефановић, генерални секретар САНУ, академик Дејан Деспић, секретар Одељења ликовне и музичке уметности и др Даница Петровић, директор Института. У холу испред Свечане сале приређена је изложба књига које је Институт издао током шест деценија рада. У оквиру прославе снимљен је и на овој свечаности први пут приказан филм *Од сећања ка будућности*. Филм је снимљен у сарадњи са Телевизијом Београд, а аутори сценарија су биле др Даница Петровић и др Снежана Николајевић. Поводом прославе организована су у Галерији САНУ четири концерта, на којима су представљени различити жанрови у српској музици од средњег века до данас.

Припрему прославе и концерата финансијски су помогли Министарство науке и Министарство културе Републике Србије.

*Поздравно слово академика Димитрија Стефановића,
генералног секретара САНУ, дугогодишњег сарадника
и директора Института*

У име Извршног одбора САНУ честитам директору и сарадницима Музиколошког института 60-годишњи јубилеј.

Избором Петра Коњовића за редовног члана Српске Академије наука 1946. године и за секретара Одељења за ликовну и музичку уметност САН (1947–1954), музици као уметничкој и музикологији као научној дисциплини постепено, али сигурно, отварају се врата Академије.

Било је то давне 1947. године када је једини академик композитор Петар Коњовић преточио своју визију у упорно настојање да предложи Председништву Академије оснивање Музиколошког института. Наишао је на подршку Председника Академије Александра Белића. Српска академија наука, уз сагласност тада ресорног министарства, основала је Музиколошки институт 12. децембра 1947.

Био је то први и тада једини Музиколошки институт, прво средиште научноистраживачке делатности на подручју музикологије не само у Србији, већ и у претходној Југославији.

Срећан нек је рад у дому овом који музику у срцима носи: *Tres faciunt Collegium plenum*. Ово је написао Коста Манојловић првог

дана рада Музиколошког института, када су са Станом Ђурић-Клајн и Петром Коњовићем разрађиване основне смернице из оснивачког акта. Оне су и данас заступљене у Институту: 1) да се организује прикупљање нашег народног музичког фолклора и црквеног појања; 2) потреба дефинитивне редакције и издања дела тројице оснивача српске музике, Корнелија Станковића, Стевана Мокрањца и Јосифа Маринковића, 3) организовање општег научног музиколошког рада.

Са поштовањем спомињемо истакнута имена професора Музичке академије и академика који су у разним видовима (чланови Научног већа и комисија) учествовали у обликовању рада Института. Међу њима су две незаобилазне личности: оснивач Петар Коњовић и Стана Ђурић-Клајн, секретар и директор Института током 12 година. Не заборавимо и словеначког академика и дописног члана наше Академије Драготина Цветка, који је у нашем издању ћирилицом објавио монографију о Даворину Јенку, а затим омогућио нашим сарадницима одбрану 6 доктората у Љубљани, јер код нас још није била основана катедра за музикологију. У том историјском низу имена којих се са пијететом сећамо – као да се одвија део историје српске музике: Коста Манојловић, Миодраг Васиљевић, Миленко Живковић, Стеван Христић, Михаило Вукдраговић, Станојло Рајичић, Василије Мокрањац, Енрико Јосиф, Властимир Перичић, Љубица Марић.

Раду и угледу Института допринели су значајни стални сарадници: Милица Илијин, Драгутин Гостушки, Радмила Петровић и стипендисти Милош Велимировић, Стојан Лазаревић, Драгомир Пападополос.

Резултати рада сарадника Института огледају се у учествовању на домаћим и међународним научним скуповима, одбрањеним докторским дисертацијама, у објављеним монографијама, зборницима, часопису *Музикологија*, изложбама, филмовима, телевизијским емисијама, плочама, компакт дисковима. Студијски хор је оживео наше старе мелодије и привукао је студенте разних факултета који су кроз певање ширили своја знања.

Одељење ликовне и музичке уметности САНУ, на чијем се старању Институт од почетка налазио, оцењује годишњи извештај о раду који се затим упућује Извршном одбору и Председништву САНУ. Посебно, са захвалношћу помињемо академика Дејана Деспића, секретара Одељења и члана Научног већа Института.

Емоције су неминовне када успостављамо велики шездесетогодишњи лук историјског трајања. Посматрано из данашњег угла, оснивање Музиколошког института био је значајан историјски и визионарски догађај. Постигнути резултати потврђују оправданост оснивања Института, обогаћују српску музикологију и све више налазе место у међународним оквирима.

Директору и сарадницима желимо да наставе путем својих претходника и да и даље одговорно представљају српску музикологију у земљи и иностранству. Поновићемо стих са почетка рада Института: „Срећан нек је рад у дому овом који музику у срцима носи.“

МНОГАЈА ЛЕТА!

*Реч композитора, академика Дејана Деспића,
секретара Одељења ликовне и музичке уметности САНУ*

Када је пре шездесет година Петар Коњовић покренуо иницијативу за оснивање Музиколошког института, наша музичка наука – у иоле озбиљном смислу – била је такоређи у повоју, што не значи потцењивање претходних, ретких покушаја појединаца да у том смеру понешто допринесу. Коњовић је дакле, морао имати добру визију предстојећег времена, у којем ће се та наука (која и у светском контексту спада међу релативно млађе) нагло развијати и ширити подручја и методе својих истраживања. То се управо и догодило, и догађа се и у нашој средини током друге половине прошлог века и почетком новог. За разлику од Коњовићевог времена, у којем су се тиме бавили скоро искључиво композитори, дакле, могло би се рећи – узгредно, и по интересовању и по квалификованости, отада су стасали већ бројни нараштаји *професионалних* музиколога, у пуној мери посвећених томе раду као основном позиву, а и темељно, универзитетски школованих управо за бављење тиме. Томе захваљујући, музикологија је и код нас сразмерно брзо ухватила корак са светском науком и данас наши стручњаци из те гране без комплекса аутсајдера учествују на међународним скуповима и објављују своје радове у релевантним иностраним публикацијама. Музиколошки институт (напоредо са другим жариштем у музиколошкој Катедри ФМУ) налази, дакле своје место и пуно оправдање кроз делатност и резултате стручњака који у њему раде, али и с њим сарађују.

Као секретар Одељења ликовне и музичке уметности САНУ у прилици сам да то пратим и сазнајем редовно, јер је Институт системски „на старању“ тог Одељења, па му подноси своје годишње извештаје на мишљење и евентуалне сугестије. Од када сам 1985. године, постао члан Академије, поверавано ми је да те извештаје прегледам и о њима формулишем мишљење које се предлаже Одељењу а оно га, после дискусије и могућих примедба или допуна, прихвата те прослеђује Извршном одбору Председништва САНУ. Када је у Академију изабран и Властимир Перичић, то смо чинили заједнички – све до његове смрти – а током последњих година ова дужност се поверава пристиглим млађим члановим Одељења. Иако је Одељење без изузетка у основи позитивно „оверавало“ извештаје Института, кроз дискусију о њима неретко се, као лајмотив, провлачила при-

медба појединих чланова да се Институт „недовољно бави савременом српском музиком“. Нисам се слагао и не слажем се са таквим приговорима – не само зато што они често имају несимпатичан привук залагања *pro domo sua*, него пре свега зато што не одговарају чињеницама. То показује иоле пажљив (и добронамеран) увид у комплетну садржину извештаја, а већ и сам податак да је седам великих научних скупова, које је Институт иницирао и – у сарадњи са Одељењем организовао, чак шест било посвећено истакнутим ствараоцима српске музике (Станковићу, Коњовићу, Христићу, Милојевићу, Тајчевићу, Вукдраговићу и општије – српској музичкој сцени); додуше не савременим у ужем, дневном смислу, већ са историјском дистанцом, потребном свакој озбиљној науци! Да не говорим о бројним публикацијама, објављеним радовима и аналитичким студијама из пера чланова Института, који се баве и новијим српским стваралаштвом и ствараоцима. Тачно је да при свему томе на великој мапи тога стваралаштва, неизбежно, постоје и још бројна „бела поља“. Стога сам саветовао – и поново то чиним – да се, осим неприкосновене, специфичне посвећености појединих чланова одређеној проблематици, подручју или личности за које су посебно заинтересовани, начини потпун увид у та још непокривена поља, па започне њихово систематично истраживање и попуњавање. Уверен сам да је за такав, наравно врло опсежан и дугорочан подухват Музиколошки институт и једино право и „надлежно“ место те да би то требало да је и његов најопштији задатак!

Мој лични увид у рад Института наставља се и кроз улоге члана његовог Управног одбора (у функцији Научног већа), а затим – уредника зборника са заједнички организованих научних скупова, те рецензента грађе за часопис „Музикологија“, који се као публикација Института, кроз досадашњих седам бројева истакао у водећи часопис своје врсте у нашој средини. Желим и у овој прилици да споменем како сам – *mea culpa* – био скептичан према самој идеји његовог покретања, мислећи да уз постојање других сродних публикација – *Новоḡ звука*, *Зборника за сценске уметности и музику Матице српске*, *Музичкоḡ шаласа* и (у то време још живе) *Про музике*, неће бити довољно материјала за њихово испуњавање. Са великим задовољством констатујем управо супротно – што на свој начин сведочи о малопрестакнутом, импресивном развоју наше музичке науке, у последњим годинама нарочито, али с друге стране и о великом и успешном залагању уредница часописа – Мелите Милин и потом Катарине Томашевић, које заслужују да се (и) у тој улози овом приликом спомену!

По природи свога положаја у окриљу Српске академије наука и уметности, свеједно што се он повремено и мењао у самосталан статус, Музиколошки институт је упућен превасходно на изучавање

српске музике, најшире схваћено. Тако су, од самог почетка делатности па до данас, у основи његовог рада три основна пројекта: Историја српске музике (закључно са 19. веком), Новија српска музика (20. век) и Музички фолклор, а сви заједно, као подпројекти, укључени у општији оквир *музиколошких и етномузиколошких истраживања*. Самим тим, за бављење неким још општијим – начелно-теоријским или естетичко-филозофским подручјима и темама практично остаје недовољно и времена и снага, можда и интересовања, па и оправдања. Тиме се својевремено бавио (нажалост, не дуго) Драгутин Гостушки кроз своје капиталне књиге *Време уметности* и *Уметности у недостигању доказа*, уз још низ радова појединачне тематике. Сасвим недавно, поново у том, општијем смеру био је упућен последњи научни скуп, посвећен музичком модернизму, покушајима неких нових његових сагледавања и тумачења. Свакако је природно да се један научни институт бави и таквом проблематиком, тим пре што се она може и конкретизовати у подручју српске музике. О оправданости се дакле говори само имајући на уму споменута „бела поља“ те музике и првенствени задатак Института у њиховом истраживању и обради.

На том и таквом путу пожелимо његовим сарадницима истрајност и успешност и за деценије које долазе – у сусрет стогодишњици!

Реч др Данице Петровић, директора Института

Музикологија је релативно млада, а самим тим и мање позната хуманистичка наука, не само код нас већ и на ширем простору. Зато ћемо само у неколико црта представити њен развој у новијој европској историји. Иако је познато какав је значај музика имала не само у култури, већ и у државном и друштвеном миљеу античког света, а потом и у образовном систему средњег века и ренесансе, као једна од *septem artes liberales*, музикологија, као модерна наука о музици, улази на европске универзитете у последњој четвртини 19. и почетком 20. века.

- 1826. Први музиколошки часопис са научним претензијама – *Revue Musicale* издаје познати белгијски музичар Фетис (F. J. Fétis).
- 1861. Едуард Ханслик (Eduard Hanslick) је постао први професор „историје музике и естетике“ на Бечком универзитету.
- 1882. Хуго Риман (Hugo Riemann), приређивач првог музичког лексикона, залаже се, да се музичка наука унесе у програме свих филозофских факултета.
- 1899. Основано је прво *Међународно музиколошко друштво* – Оскар Флајшер (Oskar Fleischer) и Макс Сајферт (Max Seifert), претеча данашњег International Musicological Society.

- 1898. Први музиколошки институт основао је Гвидо Адлер (Guido Adler), Хансликов наследник на Бечком универзитету 1898.
- 1927. У Бечу је на прослави годишњице Л. ван Бетовена покренута идеја да се реконституише *Међународно музиколошко друштво*, а то је и учињено у Базелу исте године под руковођењем Гвида Адлера.

Миграције из централне Европе изазване појавом фашизма и догађањима током Другог светског рата, учиниле су да се тежиште музиколошких истраживања, пренесе у Велику Британију и посебно у Сједињене америчке државе.

Балкан, са својом специфичном историјом, давно ослабљеним, и готово прекинутим везама са Европом у периоду отоманске власти, имао је другачији ритам развоја музичке уметности, а самим тим и науке о музици. У периоду између два светска рата, а дефинитивно у другој половини 20. века, очигледни су били напори да се историјска закашњења на пољу културе, па и развоја наука о уметностима надокнаде.

Развоју музикологије претходила је музичка публицистика. Први музички листови су код Срба оснивани крајем 19. века [„Гласник певачког друштва *Корнелије*“ у Београду (1883), „Гудало“ у Кикинди (1886), „Српски музички лист“ у Новом Саду (1903)]. Часопису „Звук“, који је од 1932–1936. године уређивала Стана Рибникар (Стана Ђурић-Клајн), припада посебно место јер је и у новој Југославији наставио излагање, као лист Савеза композитора Југославије, са истом уредницом током десет година (1955–1965, само последње године излагања у Београду уредник је био Властимир Перичић), да би 1967. часопис био пренет у Сарајево. Континуитет се симболично у Београду наставља кроз *Нови звук* основан 1992.

Уочи Другог светског рата (1937) у Београду је најзад основана Музичка академија на којој је историју музике предавао оксфордски дипломац Коста П. Манојловић, композитор, диригент, али и музиколог и етномузиколог, пре свега по делима која је оставио. Одсек за историју музике на овој високој школи отворен је 1948. године, када и Музиколошки институт Српске академије наука, у времену које је носило радост због дочеканог ослобођења, али и велике стрепње и несигурности изазване револуцијом, борбом за власт и идеолошком острашћеношћу која је дубоко осакатила више генерација на овом простору. Тако ни Коста Манојловић, иако најспремнији музиколог, оснивач Музичке академије, њен професор и први ректор, али човек близак Цркви и Краљевском дому, није могао да остане у високообразовној установи. Опасност је претила и другима, да ли због положаја у претходној држави или због отвореног неслагања са новим режимом и његовом јасно истакнутом идеологијом.

У таквим приликама, тек изабрани академик, композитор Петар Коњовић (1946), подстакнут Законом из 1947. године, којим је Српској академији наука омогућено да организује научне институте и даје докторате, покреће и успева да оснује Музиколошки институт, први у Србији и Југославији, а свакако један од првих на Балкану. Коњовић је био човек централноевропског културног простора, прашки ђак и члан Чешке академије наука и уметности још од 1938. године. Значај музикологије, нове перспективне гране културне историје, могао је да уочи још током студија у Прагу. Већ тада је постао члан Међународног музиколошког друштва у Базелу.

Коњовић је будућност музичке културе у Србији видео у снажењу музичких образовних институција, али и у бољем општем познавању музике, као историјског, естетског и културног феномена. Институтом је руководио до 1954. године, а први стални сарадник, секретар, библиотекар и добављач књига била је од почетка Стана Ђурић-Клајн (1949). Професионалних музиколога и етномузиколога у Србији тада још увек није било. У рад Института су од почетка увођени стипендисти. Поједини су одлазили у иностранство, где су настављали своје академске каријере, али је било и оних који су се враћали. Формирана је временом прва генерација научно утемељених стручњака, који су пратили међународне токове развоја ових струка.

У првом плану рада који је директор Коњовић представио Савету Института јануара 1949, постављени су основни правци рада, који су и данас део наших пројеката. Ту је рад на старијој и новијој српској музици, сабирању и проучавању музичког фолклора и општа музиколошка проблематика у коју је била укључена лексикографија и рад на прикупљању архивског материјала. Већ тада је истакнута потреба да се објављују извори и припремају критичка издања.

Законске промене су више пута уносиле немир међу сараднике, због различитих услова рада и вредновања учињеног. Тако је и данас, када се чека нови закон о САНУ и услови под којима ће радити академијини институти. У таквим приликама, а често и неприликама, САНУ је, као институција од посебног угледа и значаја, помагала својим, посебно малим институтима и отвара им могућност да опстану, и то на обострану корист и на добробит науке, просвете, културе.

Током ових првих шест деценија рада, Институт је, иако без иједног библиотекара или запосленог који би се старао о документацији, сабрао драгоцену музиколошку библиотеку са преко 9000 књига, архив са преко шездесет кутија у којима се налазе рукописи, скице, стара штампана издања и преписи дела наших композитора из 19. и 20. века; заоставштине појединих композитора чине посебне целине. Посебну драгоценост чини фонозбирка у којој су сабрани уникатни звучни записи наше народне и црквене музичке традиције.

На основу овде изложених чињеница види се да је Музиколошки институт по броју сарадника био и остао изузетно мала институција, која је упркос томе, оставила значајан траг у развоју музикологије на простору Балкана и југоисточне Европе. О томе сведоче штампана дела, остварена широка научна и културна сарадња и у регионалним и у светским релацијама. Истичемо и велики значај сакупљене научне документације и фоноархива, које уз финансијску помоћ Министарства културе и Секретаријата за културу Града Београда, покушавамо да заштитимо и очувамо.

Захваљујемо се овом приликом нашој матичној кући, Српској академији наука и уметности, посебно секретару Одељења ликовне и музичке уметности, академику Дејану Деспиху, као и свим бившим и активним члановима Управног одбора Института, на разумевању, конструктивној и увек добронамерној сарадњи. Захваљујемо се друштвеној заједници која нас је преко министарства науке финансирала новцем пореских обвезника, а којој смо ми, надамо се, не мањом мером узвратили, остављајући духовна и материјална добра садашњим и будућим генерацијама у нади да их неће занемарити.

Захвални смо Телевизији Београд, њеном директору Николи Миркову, уредницима редакције забавног програма, и сарадницима др Снежани Николајевић и редитељу Филипу Чоловићу, са којима је за ову прилику направљен полусатни филм *Од сећања ка будућности*. Овај филм ће нас на основу старих снимака подсетити на оне који су рад Института усмеравали и испуњавали у првим деценијама рада, али ће нам показати и којим научним путем према будућности наступају наши млађи сарадници.

1. концерт – Духовна хорска музика

Галерија Српске академије наука и уметности

**СТУДИЈСКИ ХОР
МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ**

К О Н Ц Е Р Т

Поводом 60 година рада Музиколошког института
и 40 година рада Студијског хора

Диригент:
ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ

Гости диригенти:
Тамара ПЕТИЈЕВИЋ
Богдан ЂАКОВИЋ
Предраг ЂОКОВИЋ

Солисти:
протојереј Милош ВЕСИН, бас
Ђакон Владимир РУМЕНИЋ, баритон
Ненад РИСТОВИЋ, тенор

Хор припремио:
Александар БРУЈИЋ

Четвртак, 30. октобра 2008.
у 18 часова
Кнез Михаилова 35

ПРОГРАМ

Kyrie eleison, Axion estin, Pasa pnoi, византијски напев, XV век
Kyrie eleison, из Мисе „*Orbis factor*“, грегоријански напев

Исаија Србин:

Српски полијелеј (делови), глас II, неумски запис из XV века
солисти: Ненад Ристовић, Предраг Ђоковић, Богдан Ђаковић

Кир Стефан Србин:

Ниња сили небеснија, неумски запис, глас II плагални, XV век

Словес твојих ученијем, стихира св. Сави, глас IV, хиландарски запис, XVIII век

соло Ненад Ристовић

Приидише поклонимсја и Иже херувими, песме из Литургије, примери раног руског вишегласја, 17. век

Царју небесни, стихира, глас VI, традиционалан српски напев, запис Стевана Мокрањаца

соло Ненад Ристовић

Николај Кедров-син:

Богородице дјево
солисти: протојереј Милош Весин и ђакон Владимир Руменић

Корнелије Станковић:

Госјоди возвах и Да исправишсја (Пс.140:1,2), глас VI
Достојно јести, песма Богородици, глас VIII

Александар Глазунов:

Плошију уснув, светилан на Ускрс

Александар Кастаљски:

Благослови душе моја Госјода (Пс. 103)

Стеван Мокрањац:

Канон Евхаристије из Литургије св. Јована Златоустог
солисти: протојереј Милош Весин и ђакон Владимир Руменић

Властимир Перичић:

Кто Бог велиј, ирокимен

Први у низу концерата поводом 60-годишњице рада Музиколошког института САНУ је концерт Студијског хора Музиколошког института САНУ (30. октобар), који са диригентом Димитријем Стефановићем ове године навршава четрдесет година деловања. На концерту ће бити представљена највише извођена и омиљена дела са репертоара овог ансамбла. Поред сталног диригента наступиће и млади људи који су у неком тренутку учили и сарађивали са Хором и академиком Стефановићем.

Следећи концерт, „Пређе звезда преко ведрa неба“, посвећен је изворној народној музици, а организују га наше сараднице етно-музиколози (6. новембар). Следе два концерта по избору музиколога и младих извођача са Факултета музичке уметности у Београду: један, посвећен камерној музици (13. новембар), и други, на коме ће бити извођене соло песме српских аутора (20. новембар). Организовање концерата помогло је Министарство културе Републике Србије.

СТУДИЈСКИ ХОР МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ настао је из студијске радионице, коју је у Музиколошком институту са студентима музикологије и класичне филологије, покренуо Димитрије Стефановић по повратку са докторских студија у Оксфорду септембра 1967. године. Било је ту речи о студијама на Оксфордском универзитету, чувеним професорима и научницима, православној парохији и изузетним интелектуалцима и духовницима међу руским емигрантима. Покренуте су и теме о православном богослужењу, значају црквеног појања, грчком неумској нотацији и могућностима њеног дешифровања. Теме су ову шаролику групу наводиле и на певачку праксу и на *a capella* хорски репертоар, па се уместо за грамофонским плочама посезало за партитурама и живим звуком. Први јавни наступ будућег хора збио се крајем 1968. године на Катедри за англистику Филолошког факултета. Почетком 1969. био је то већ формиран камерни женски хор са солистом, ђаконом Владом Микићем. Извођене су постојеће транскрипције литургијских песама из грчких, српских и руских музичких рукописа од XIII до XIX века. Репертоар је обухватао и грегоријанску традицију, примере глагољашког певања са далматинских острва, рано руско вишегласје и понеки стари запис световне музике.

Првих десет година протекло је у раду и наступима женског хора, а потом је стасала млађа генерација, која је желела да ансамбл прерасте у мешовити хор. Тиме је и репертоар проширен на српску, руску и бугарску хорску музику XIX и XX века. Понекад су прилике захтевале да се за турнеју припреми и Мокрањчева руко-

вет или нека световна хорска композиција. Низале су се европске земље и градови, фестивали, научне конференције са пратећим фестивалима, певало се у средњовековним, али и модерним црквеним здањима, старим палатама и најмодернијим концертним дворанама, какав је „Мегарон“ у Атини. Код куће се певало на концертима и другим пригодама у матичној кући – Српској академији наука и уметности, али и на прославама и богослужењима у манастирима и парохијским црквама у Србији, Босни, Славонији, Румунији, Мађарској, посебно на светковинама у Шумадијској епархији коју је тада водио блаженопочивши епископ Сава Вуковић. Без икаквог публицитета, правилника и статута, певало се, радовало, учило на изванредним примерима изузетних људи, које су певачи захваљујући своме диригенту и свом певачком пожртвовању, имали прилике да упознају. И ових последњих неколико година, када хор све ређе наступа јавно, певачи се редовно окупљају тражећи узор и ослонац у свом диригенту.

Вечерашњи састав хора чини неколико певачких генерација. Диригенти и солисти који су припремали програм и они који ће се појавити на концерту, стасали су или су енергију, знање, нотни материјал, искуство и подршку понели из овог ансамбла. Биће са нама и гост из далеког Либертивила и Чикага, протојереј др Милош Весин. Овај концерт биће вид сећања на један драгецен сегмент рада Музиколошког института САНУ, који је током четири деценије остављао трагове српске и хришћанске уметности у многобројним земљама, градовима, манастирима и међу појединцима, градећи са истим полетом и скромне ћуприје и чврсте мостове.

Д. Пешировић

Захваљујући СОКОЈ-у концерти су ослобођени ауторске накнаде.

Концерте финансијски подржавају Министарство културе Републике Србије и Секретаријат за културу града Београда.

Следећи концерт у Галерији:

Душица Младеновић, виолина

Зарифа Ализаде, клавир

Понедељак, 3. новембра 2008. у 18 часова

2. концерт – Изворна народна музика

Галерија Српске академије наука и уметности

ПРЕЂЕ ЗВЕЗДА ПРЕКО ВЕДРА НЕБА

– концерт традиционалног сеоског певања и свирања
Срба из различитих крајева –

Учествују:

Група „Црнућанка“, село Црнућа на Руднику
Милован Матић, дувачки инструменти, Црнућа на Руднику
Драгица Жупањац и Драгиша Милојевић, дует, Жича
Владан Радисављевић, гајде, Алексинац
Даница Крстић, глас, Крагујевац
Добривоје и Мирољуб Тодоровић, дувачки инструменти,
Влашка код Младеновца
Мушка певачка група „Звуци Подгрмеча – Крајишници
из Младенова“
Максим Мудринић, гајде, Сивац
Александар Лесо Ђорђевић, песник и здравичар
из Горње Црнуће
Сузана Стојићевић, глас, Рача Крагујевачка
Славко Јекнић, гусле, Београд
Група „Медијана“, Ниш
Слободан Димитријевић, гајде, Тасковићи код Ниша

Четвртак, 6. новембра 2008.

у 18 часова

Кнез Михаилова 35

ПРОГРАМ

ГРУПА „ЦРНУЋАНКА“, село Црнућа на Руднику (Шумадија)

Женска певачка група:

*Ој Миљано, миље моје / Лейо ли је под ноћ погледаши,
вечерња песма, на глас, која је у прошлости певана на прелу
или после рада, „у вр` њиве, у предвечерје“*

Мушка певачка група:

Ој Лазаре, на води возаре, чобанска песма на бас

Милован Матић, свирач на дувачким инструментима:

Фрулница: коло *Сћара моравка*

Окарина: *Јасеничко коло*

Усна хармоника: *Лейо ли су, нано, Гружанке девојке
Валовићо коло*

Мешовита певачка група:

Дајте нам, дајте

Милован Матић:

Двојнице: *Ој Јелена*

Игре уз двојнице: *Шећња, Крива крушка*

ДУЕТ: ДРАГИЦА ЖУПАЊАЦ И ДРАГИША МИЛОЈЕВИЋ, Жича

О, Јаџодо, чија си девојка, лирска песма на глас

ВЛАДАН РАДИСАВЉЕВИЋ, двогласне, јужноморавске гајде

Ој, девојко, душо моја

Гајдарско оро

ДАНИЦА КРСТИЋ, Крагујевац

Где си било, јаре моје, лирска песма из околине Врања

ДОБРИВОЈЕ И МИРОЉУБ ТОДОРОВИЋ, свирачи на дувачким инструментима

Дудук: *Чобанска мелодија и коло*

Дует дудука: *Коло на две сћране*

Двојнице: *Рабацијска свирка*

Окарина: *Коло колубарка*

Дует фруле и флауте: *Коло кокоњешће*

МУШКА ПЕВАЧКА ГРУПА „ЗВУЦИ ПОДГРМЕЧА –
КРАЈИШНИЦИ ИЗ МЛАДЕНОВА“,

Младеново код Бачке Паланке

Ој девојко мала моја, песма на бас

МАКСИМ МУДРИНИЋ, Сивац (Бачка),
трогласне, војвођанске гајде

Кола из Срема: Сремачко коло, Сремчица, 'Ајде Тодоре
Широко је лишиће ор'ово, лирска песма

АЛЕКСАНДАР ЛЕСО ЂОРЂЕВИЋ,
песник и здравичар из Горње Црнуће на Руднику
Здравица

МУШКА ПЕВАЧКА ГРУПА „ЗВУЦИ ПОДГРМЕЧА –
КРАЈИШНИЦИ ИЗ МЛАДЕНОВА“

Са Грмеча кличе бијела вила, песма ġрокѡалица родољубивог
садржаја

СУЗАНА СТОЈИЋЕВИЋ из Раче Крагујевачке
Ветѡар дува од Мораве, љубавна песма

СЛАВКО ЈЕКНИЋ, гуслар
Ройѡтво Јанковић Сѡјана, епска песма уз гусле

ГРУПА „МЕДИЈАНА“, Ниш
Слободан Димитријевић, двогласне, јужноморавске гајде:
Пуѡничка свирка
Лег'о чобан на зелену ѡраву

Женска певачка група:
Поље забелело, жетварска песма
Игре уз гајде: *Једносѡранка, Осамѡуѡка, Коленике, Зайлањски чачак*

Сакупљање фолклорне музичке баштине био је један од основних задатака који је Петар Коњовић унео у програм тек основаног Музиколошког института (1948). Рад је првенствено био усмерен на традиционалну музику са подручја Србије, али и других области тадашње заједничке државе. Први сарадници су путовали, снимали и савесно и одговорно записивали народне песме, свирку и игре. На основу прикупљене грађе настао је низ публикација – збирки напева, научних студија и неколико звучних издања. Поред научног рада сарадници су и на друге начине успешно промовисали традиционалну народну музику.

У време оснивања Института, па до приближно осамдесетих година XX века, традиционалне песме и свирка још увек су у селима представљале важан сегмент живота, а њихови извођачи и познаваоци уживали су у својим срединама специфичан углед. То

ком друге половине XX века истраживачи су на теренским истраживањима наилазили на богату ризницу народног стваралаштва, на обиље различитих облика вокалног, вокалноинструменталног и инструменталног изражавања, као и на богат репертоар народних игара, и то у живој извођачкој пракси. Казивачи су им истовремено спонтано предавали и делове свог животног искуства и мудрости. Та сложена и дирљива размена је можда најлепше описана у једној од захвалница коју је дугогодишња сарадница Института, етномузиколог др Радмила Петровић, примила „за љубав, радост и труд уткане у знање које уноси у живот богатство и лепоту.“

Последње деценије XX и сам почетак XXI века обележени су таласом друштвених и економских промена које су утицале на промовисање нових обичаја и мерила вредности, што је за последицу имало и убрзано нестајање народне уметности. Данас чак и у сеоским срединама постоји релативно мали број ансамбала и појединаца који чувају музичко благо својих предака.

Зато је данас пред истраживачима нов задатак, чији је садржај формулисан и у Међународном савету за традиционалну музику, који примењену (апликативну) етномузикологију уводи као нову грану етномузикологије. Њен циљ се између осталог, састоји у томе да стручњаци у сарадњи са још увек активним, аутентичним носиоцима музичке традиције, помогну њеном очувању, указујући на естетске и етичке вредности које она има, и да истовремено подстичу млађе генерације да се активно баве традиционалним певањем, свирањем или градњом инструмената, како би овај важан сегмент културне баштине имао могућности да опстане.

Програмом вечерашњег концерта настојале смо да, макар и у сведеном обиму, прикажемо богатство вокалног и инструменталног традиционалног сеоског изражавања Срба из различитих крајева. Поред већ реномираних ансамбала и солиста, са којима су сарађивали и етномузиколози ранијих генерација, наступилиће и неколико млађих извођача, да посведоче о снази традиције и њеном опстанку упркос растућим негативним утицајима. Ови млади људи су се, уз пуну подршку стручњака, свесно определили да негују традиционалне начине музичког изражавања, као директни постављачи народне музичке праксе.

*Јелена Јовановић
Данка Лајић-Михајловић*

Захваљујући СОКОЈ-у концерти су ослобођени ауторске накнаде. Концерте финансијски подржавају Министарство културе Републике Србије и Секретаријат за културу града Београда.

3. концерт – Соло песме

Галерија Српске академије наука и уметности

Циклус концерата поводом шездесетогодишњице рада
Музиколошког института САНУ

ВЕЧЕ СРПСКЕ СОЛО ПЕСМЕ

Концерт студената
Факултета музичке уметности у Београду
Катедра за соло певање, класа доцента мр Анете Илић

Клавирски сарадници:
Љубица Грујић
Владимир Стојнић

1809

Четвртак, 13. новембра 2008.
у 18 часова

Кнез Михаилова 35

ПРОГРАМ

Петар КОЊОВИЋ: (1883–1970)	<i>Нане кажи шајку</i>
Стеван ХРИСТИЋ: (1885–1958)	<i>Била једном ружа једна</i> Јелена Банковић, сопран
Станојло РАЈИЧИЋ: (1910–2000)	<i>Рибарчетија сан</i>
Петар КОЊОВИЋ:	<i>Дуде, мори, Дуде</i> Марија Митић, сопран
Милоје МИЛОЈЕВИЋ: (1884–1946)	<i>Марика</i>
Јосиф МАРИНКОВИЋ: (1851–1931)	<i>Ал' је леи овај свети</i> Мина Ковач, сопран
Станојло РАЈИЧИЋ:	<i>Укор</i>
Петар КОЊОВИЋ:	<i>Трипути ми чукна</i> Ана Радуловић, мецосопран
Исидор БАЈИЋ: (1878–1915)	<i>Ала нешто...</i> <i>Веруј да те љубим</i> Мирела Гернац, сопран
Петар КОЊОВИЋ:	<i>Chanson</i>
Петар КРСТИЋ: (1843–1907)	<i>Нимфа</i> Биљана Васиљевић, сопран
Димитрије Големовић: (1953–)	<i>Јесењи растијанак</i>
Драгутин Гостушки: (1923–1998)	<i>Смијешно чудо</i> Александар Новаковић, баритон
Станислав Бинички: (1872–1942)	<i>Мој венчићу</i>
Константин Бабић: (1927–)	<i>Дишеш и изграш</i> Ива Профаца, мецосопран

Музиколошки Институт САНУ ове године обележава шест деценија рада. Поред свечане седнице, мале изложбе објављених књига, пројекције документарног филма *Од сећања ка будућности*, снимљеног у сарадњи са Радио–телевизијом Србије, као и монографије о Музиколошком институту која је у припреми, овим поводом организована су и четири концерта на којима су заступљени различити жанрови српске музике од средњег века до данас.

Циклус концерата започео је једногласном и вишегласном духовном музиком у извођењу Студијског хора Музиколошког института САНУ (30. октобар) који је са диригентом Димитријем Стефановићем ове године обележио четири деценије деловања. Концерт под насловом *Пређе звезда преко ведрој неба* (6. новембар) био је посвећен старијој и новијој сеоској традицији, а окупио је велики број певача и инструменталиста из различитих подручја и социјалних средина. Наредна два музичка догађаја, *Вече српске соло песме* (13. новембар) и *Вече српске солистичке и камерне музике* (20. октобар), представиће поједина композиторска остварења у интерпретацији великог броја музичара, од студената музике до реномираних уметника.

Намера сарадника Музиколошког института била је да циклусом концерата звучно обележе основне области свог истраживачког и научног рада, односно поље духовне, фолклорне и уметничке музике. Рад везан за уметничко стваралаштво најчешће је усмерен на проучавање опуса српских аутора, сагледаних у контекстима регионалне и европске културе и на њихово научно представљање у земљи и изван ње. Тако је садржај предстојећа два концерта једним својим делом везан за подручја научног рада сарадника Института, али је истовремено одређен и тренутним могућностима, интересовањима и интерпретативним преокупацијама уметника који су се прикључили обележавању овог јубилеја.

Вечерашњи догађај доноси исечак из богате баштине вокалне лирике која у историји српског композиторског стваралаштва представља један од жанрова са најдужом традицијом. Истовремено, овај концерт организован је са идејом да се промовишу млади и перспективни извођачи који се тренутно налазе на основним студијама музике и да се једним карактеристичним примером укаже на делотворно присуство домаћег репертоара у музичко-педагошком раду. На концерту ће наступити свих осморо студената соло-певања из класе Анете Илић, доцента Факултета музичке уметности, запажене концертне и оперске певачице и чланице ансамбла *Donne di Belgrado*. Иако ова класа постоји тек четири године, поједини студенти истакли су се својим досадашњим насту-

пима, освојеним наградама на певачким конкурсима у земљи, као и радом при Оперском студију Народног позоришта у Београду. Захваљујући примени богатог певачког искуства Анете Илић на њен педагошки рад, ови млади уметници имају могућност да се у оквиру свог учења и усавршавања детаљно посвете интерпретацији српских соло песама насталих из пера аутора различитих генерација, сензибилитета и стилских и естетских усмерења. Рад класе је у овом тренутку посебно усмерен на опусе компоноване током прве половине XX века, па и вечерашњи репертоар садржи највише дела из тога времена.

Биљана Милановић

Захваљујући СОКОЈ-у концерти су ослобођени ауторске накнаде.

Концерте финансијски подржавају Министарство културе Републике Србије и Секретаријат за културу града Београда.

Следећи концерт:

Солисти и ансамбли Школе за музичке таленте из Ђуџије
Понедељак, 17. новембра 2008. у 18 часова

4. концерти – Српска солистичка и камерна музика

Галерија Српске академије наука и уметности

Циклус концерата поводом шездесетогодишњице рада
Музиколошког института САНУ

**ВЕЧЕ СРПСКЕ
СОЛИСТИЧКЕ И КАМЕРНЕ МУЗИКЕ**

ДУШАН ТРБОЈЕВИЋ, МАЈА МИХИЋ,
ДЕЈАН СУБОТИЋ, ДУШАН ТОРОМАН
пијанисти

БЕОГРАДСКИ КЛАВИРСКИ ДУО
(Даниела Братковић – Јанко Ђоковић)

АНА ПЕТРОВИЋ
сопран

МАДЛЕН СТОКИЋ-ВАСИЉЕВИЋ,
ЈЕЛЕНА ДИМИТРИЈЕВИЋ
виолине

ДРАГИЦА СТОЈАНОВИЋ
кларинет

АЛЕКСАНДАР ЛАТКОВИЋ
виолончело

1811

Четвртак, 20. новембра 2008.
у 18 часова

Кнез Михаилова 35

ПРОГРАМ

Василије Мокрањац: (1923–1984)	<i>Одјеци</i>	Душан Трбојевић
Иван Јевтић: (1947)	<i>Рагујсја</i> Andante – con rigore Allegro Radante – Andante espressivo e sostenuto Molto rustico Epilogo – misterioso	Београдски клавирски дуо
Милан Михајловић: (1945)	<i>Lamentoso</i>	Мадлен Стокић–Васиљевић Драгица Стојановић Маја Михаић
Милоје Милојевић: (1884–1946)	<i>Марика</i>	
Петар Коњовић: (1883–1970)	<i>Дуде, мори, Дуде</i> <i>Три пунџ' ми чукна</i>	Ана Петровић Дејан Суботић
Дејан Деспић: (1930)	<i>Вињетте</i> оп. 43 Fanfara Alla marcia Con brio Capriccio La valse Caccia Giucoco Duo pastorale Furioso Scherzino	Душан Тороман
Љубица Марић: (1909-2003)	<i>Торзо</i>	Јелена Димитријевић Александар Латковић Дејан Суботић

Музиколошки Институт САНУ ове године обележава шест деценија рада. Поред свечане седнице, мале изложбе објављених књига, пројекције документарног филма *Од сећања ка будућности*, снимљеног у сарадњи са Радио–телевизијом Србије, као и монографије о Музиколошком институту која је у припреми, овим поводом организована су и четири концерта на којима су заступљени различити жанрови српске музике од средњег века до данас.

Намера сарадника Музиколошког института била је да циклусом концерата звучно обележе основне области свог истраживачког и научног рада, односно поље духовне, фолклорне и уметничке музике. Циклус је започео једногласном и вишегласном духовном музиком у извођењу Студијског хора Музиколошког института САНУ (30. октобар) који је са диригентом Димитријем Стефановићем ове године обележио четири деценије деловања. Концерт под насловом *Пређе звезда преко ведрог неба* (6. новембар) био је посвећен старијој и новијој сеоској традицији, а окупио је велики број певача и инструменталиста из различитих подручја и социјалних средина. *Вече српске соло песме* (13. новембар) било је посвећено вокалној лирици, посебно опусима прве половине XX века, у интерпретацији младих соло певача. Завршни концерт у овом низу, *Вече српске солистичке и камерне музике* (20. октобар), преместиће временско тежиште на другу половину XX века и представиће различите солисте и камерне музичаре.

Рад Музиколошког института везан за уметничко стваралаштво најчешће је усмерен на проучавање опуса српских аутора сагледаних у контексту регионалне и европске културе и на њихово научно представљање у земљи и изван ње. Тако се и репертоар овог завршног концерта једним својим делом преклапа са научним делокругом сарадника Института, али је истовремено одређен и тренутним могућностима, интересовањима и интерпретативним преокупацијама уметника који су се прикључили обележавању јубилеја. Камерне музичаре окупио је Дејан Суботић, пијаниста који је посебно активан у извођењу дела савремене камерне литературе.

ДУШАН ТРБОЈЕВИЋ је концертни пијаниста са дугогодишњом каријером, интерпретатор који је у више наврата гостовао у музичким средиштима готово свих континената. Почевши своју каријеру још током студија клавира и композиције у Београду и усавршавања у Лондону (дипломе Royal College of Music и Royal Academy of Music), временом је развио широку музичку делатност, не само као пијаниста, већ и као професор клавира на Музичкој ака-

демији, односно Факултету музичке уметности у Београду, као ко-репетитор, композитор, хорски диригент. Био је иницијатор и дугогодишњи директор *Сомборских музичких вечери*, покретач београдске манифестације *Калемеџдански суџони* и *Музичке колоније* у Ечкој, водитељ образовних и других емисија на радију и телевизији, дугогодишњи сарадник на програмима у организацији Музичке омладине. Заслужан је за премијерно представљање великог броја дела наших композитора (В. Перичић, М. Раденковић, В. Мокрањац, П. Озгијан итд), а на вечерашњем концерту извешће *Одјеке* (1973) Василија Мокрањца, који су му и посвећени.

БЕОГРАДСКИ КЛАВИРСКИ ДУО (Даниела Братковић – Јанко Ђоковић) активан је од 1997. године. Концертирао је у градовима широм Србије, наступао је на неколико фестивала у земљи, а остварио је и запажена гостовања у иностранству од којих се издваја концерт у Центру „Кенеди“ у Вашингтону. Успех заједничког музицирања потврдио је низом награда на домаћим такмичењима, специјалном наградом на такмичењу у Сан Себастијану (Шпанија) и другом наградом на такмичењу у Риму. Остварио је снимке за Радио-телевизију Србије и за баскијску телевизију.

МАДЛЕН СТОКИЋ-ВАСИЉЕВИЋ (виолина) дипломирала је и магистрирала на Факултету музичке уметности у Београду. Током школовања освојила је неколико првих награда на конкурсима за виолину и камерну музику, као и признања за најбољег студента виолине и најбољег студента Одсека за гудачке инструменте. Имала је велики број реситала, а у улози солисте сарађивала је са симфонијским и камерним оркестрима и наступала на фестивалима (Мали БЕМУС, ЛЕМЕК, БИТЕФ, БЕЛЕФ). Премијерно је извела неколико дела савремених домаћих композитора. Била је члан БГО *Душан Сковран* и концерт-мајстор Камерног оркестра *Мајстори гудачи*. Тренутно је концерт-мајстор ансамбла *Краљевски гудачи св. Ђорђа*. Асистент је на Катедри за гудачке инструменте на Факултету музичке уметности у Београду.

ДРАГИЦА СТОЈАНОВИЋ (кларинет) дипломирала је на Академији уметности у Новом Саду, а магистрирала на Одсеку за камерну музику Факултета музичке уметности у Београду. Године 1997. била је полуфиналиста на Међународном такмичењу Музичке омладине у Београду. Као солиста и као члан различитих камерних састава наступала је на концертима у Београду и другим градовима Србије. Била је члан Војвођанске филхармоније. Тренутно се бави педагошким радом у Музичкој школи „Стеван Христић“ у Младеновцу.

МАЈА МИХИЋ (клавир) дипломирала је и магистрирала на Факултету музичке уметности у Београду. Добитница је неколико награда на пијанистичким конкурсима, а прва награда на Међународном такмичењу у Риму (1996) донела јој је солистички концерт у Коларчевој задужбини и два реситала на музичком фестивалу у италијанском граду Остуну. Полуфиналиста је такмичења *Torneo internazionale di musica* које се одржава у дванаест европских градова. Победник је конкурса ЕПТА за 1998. годину, када је наступила са камерним оркестром *Гудачи св. Ђорђа*. Одржала је низ реситала, сарађивала је са многобројним музичарима у камерним саставима, а наступала је и са дувачким ансамблом Београдске филхармоније. Запослена је на Катедри за клавир Факултета музичке уметности у Београду.

АНА ПЕТРОВИЋ (сопран) дипломирала је на Катедри за енглески језик и књижевност Филолошког факултета у Београду и студенткиња је IV године на Катедри за соло певање Факултета музичке уметности, у класи Николе Китановског. Добитница је првих награда на такмичењима ученика и студената, као и првих награда на домаћим конкурсима за соло певање. Уз признање за изузетна уметничка достигнућа током школовања (награда из фонда „Коста Манојловић“, 2005), ФМУ јој је доделио награду из фонда „Јелена Михаиловић“, као перспективном студенту за школску 2007/2008. годину. Била је солиста и члан камерних састава на концертима у земљи, а као солиста наступала је и са Уметничким ансамблом Војске Србије. Члан је Оперског студија Народног позоришта у Београду.

ДЕЈАН СУБОТИЋ (клавир) дипломирао је и магистрирао клавир и чембало на Факултету музичке уметности у Београду, где је завршио и специјализацију из области камерне музике. Усавршавао се у Стокхолму и био активан учесник неколико мајсторских курсева клавира, чембала и камерне музике. Добитник је трећих награда на пијанистичком такмичењу у Риму и конкурсру „Kawai“ у Италији. Био је финалиста Данског фестивала камерне музике 2004. Исте године представљао је ФМУ на мајсторском курсу барокне и савремене музике у Дубровнику. Уз Стану Крстајић и Ксенију Милошевић, члан је Триа *Сингидунум*. Сарађивао је са Камерним оркестром *Гудачи св. Ђорђа* и Београдском филхармонијом. Наступао је у Аустрији, Румунији, Словачкој, Чешкој и Хрватској. Запослен је као доцент на Катедри за камерну музику Факултета музичке уметности у Београду.

ДУШАН ТОРОМАН (клавир) дипломирао је на Факултету музичке уметности у Београду, где је тренутно на специјалистичким студијама клавира у класи Лидије Станковић. Као ученик и студент освојио је низ награда на домаћим и међународним такмичењима. Одржао је велики број реситала, а наступа и као корепетитор и као члан камерних састава. Са Уметничким ансамблом Војске Србије *Сшанислав Бинички* премијерно је у Београду извео Клавирски концерт у Це дуру А. Салијерија (Antonio Salieri). Остварио је неколико снимака за архиву Радио телевизије Србије.

АЛЕКСАНДАР ЛАТКОВИЋ (виолончело) дипломирао је и магистрирао на Факултету музичке уметности у Београду. Студирао је на Високој школи „Алфред Корто“ у Паризу, где је дипломирао и добио Концертну диплому. Усавршавао се у Сијени, Бреши и Паризу. Први је челиста Београдске филхармоније са којом је наступао и као солиста. Свирао је у Камерном оркестру „Mahler“ и Фестивалском оркестру Луцерна, са којима је остварио неколико турнеја (Италија, Француска, Аустрија), фестивалских концерата и звучних и видео записа (CD/DVD снимци за Deutsche Grammophon). Уредник је и учесник Летњег фестивала камерне музике „Mont de la Madlen“ у Француској од 2006. Као солиста и камерни музичар имао је запажене наступе у земљи (БЕМУС, Чело фест, Међународна трибина композитора) и иностранству (Париз, Утрехт, Стразбур, Фонтенбло, Салцбург итд). Свира на виолончелу Франсоа Косан (François Caussin) из 1845, купљеном средствима Националног инвестиционог плана за потребе Београдске филхармоније.

Биљана Милановић

Захваљујући СОКОЈ-у концерти су ослобођени ауторске накнаде.

Концерте финансијски подржавају Министарство културе Републике Србије и Секретаријат за културу града Београда.

Следећи концерт:

Марина Хорак, клавир (Љубљана)

Понедељак, 24. новембра 2008. у 18 часова

Адреса редакције / Address of the editorial board

Кнез Михаилова 36, 11000 Београд, Србија

Knez Mihailova 36, 11000 Belgrade, Serbia

e-mail: musicinst@sanu.ac.rs

Све бројеве часописа МУЗИКОЛОГИЈА можете читати на сајту/

All issues of the journal MUSICOLOGY you can read on the web site:

http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/muzikologija/index_html?stdlang=ser_lat

<http://www.doiserbia.nb.rs/journal.aspx?issn=1450-9814>

Лектор за енглески језик: Esther Helaizen

Графички уредник: Петар Минић

Компјутерски слоџ шефста: Горан Јањић

Ликовно решење корица: Милан Јанић

Штампа: Excelsior, Београд

Музиколошки институт
Српске академије наука и уметности